ДОЦ. Д-Р ИЛИЯН СТРАТЕВ

БОЖЕСТВЕНОТО УЧЕНИЕ

или
философия на живота на Учителя Петър Дънов

ИЗДАТЕЛСТВО ВИДЕЛИНА

Доц. д-р Илиян Стратев

БОЖЕСТВЕНОТО УЧЕНИЕ

или

ФИЛОСОФИЯ НА ЖИВОТА

на

Учителя Петър Дънов
(Беинса Дуно)

СОФИЯ 1998

"За да осмисли живота си, човек трябва да си създаде една философия, с която да се съобразява във всеки случай. Той трябва да знае отде иде и къде отива."

/151-1939/

"Каквато философия да съществува за живота, все пак тя не е в състояние да го обясни. Ако неможе да го обясни,тя трябва поне да даде методи за правилно живеене."

/118-1930/

Учителя

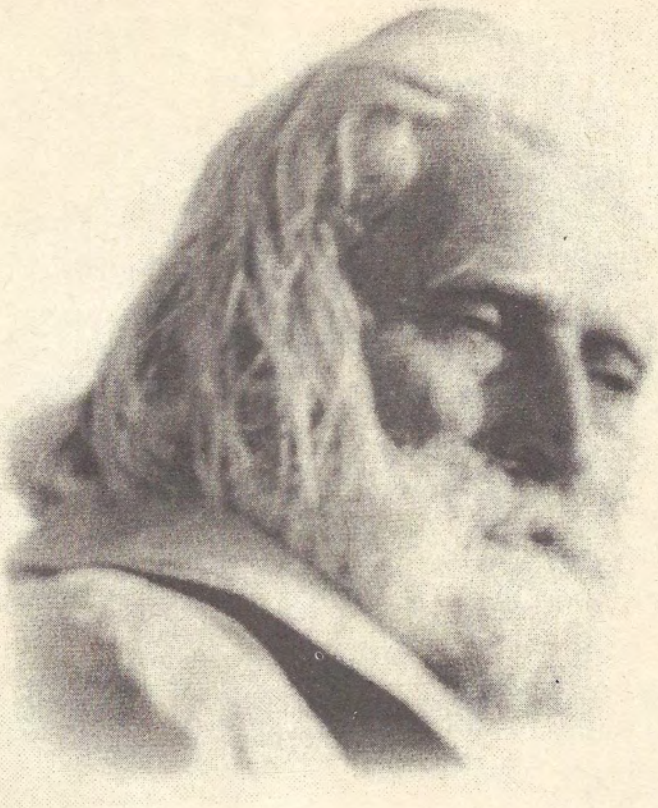

© Доц. д-р Илиян Стратев

Божественото учение или философия на живота

Първо издание. София, 1998 г.

© И. К. – «ВИДЕЛИНА»

ISBN 954-8925-03-6

ПРЕДГОВОР

С настоящата работа искаме да осветлим, макар и отчасти, проблема: какви са философските, морално-етичните и научни концепции на Учителя Петър К. Дънов, наричан още Беинса Дуно. Всъщност, писано е доста по този въпрос, както от страна на последователите и учениците на Учителя П. Дънов, така и от тези които не са съгласни с неговите възгледи. Последните обаче, поради обществено-политическите, или черковно-религиозното си обвързване са били длъжни да се изкажат по един или друг начин. А застъпниците не са намирали сили, или просто не считали за нужно да тълкуват словото на Учителя, тъй като или ще накърнят престижа му, или защото то е достатъчно ясно за разбиране, според тях.

Светските хора са значително по-критични и недоверчиви към всичко, което им се дава за размисъл. Защото много често предлаганите философски трактовки се нуждаят от разяснения или тълкуване. Сям Учителя П. Дънов твърди, че - "Материала, който ви давам в беседите и лекциите, трябва да се обработи и прилага. Както ви е даден, той е суров матириал. За да се приложи, първо трябва да се обработи. Щом се обработи, ще се домогнете до вътрешната страна на знанието." /48-1932/.

Всички критични бележки и публикации относно възгледите на Учителя имат една обща слабост, а именно, че липсва обработка и конкретизация, за да се види в какво и как концепциите на същия не отговарят на съвременната философия, наука и постижения на човешкия ум. Става дума за науките: математика, физика, астрономия, биология и медицина. Той сам казва: - "Да обхванеш цялото Битие, - това значи да проникнеш във великата хармония на целокупния живот. Най-добро е положението на човека. Той се ползва от великото разнообразие на формите, но растенията и животните не могат да се ползват от опитностите на човека."

Ние ще се постараем да се освободим от омайващото влияние на безрезервната вяра и истина, която Учителя изнася, както и от предубедеността, която внася парадигмата на съвременните мислители. Анщайн казва: - "Без съмнение разумът ни се струва слаб, когато мислим за стоящите пред него задачи; той ми се струва особено слаб, когато го противопоставяме на безумството и страстите на човечеството, които, нека признаем, почти напълно ръководят човешките съдбини, както в малкото, така и в голямото."/185

Но как бихме освободили разума си от безумството и страстите на човечеството? На този въпрос Учителя отговаря така: - "Науката, взета в най-дълбок смисъл, е произведение на човешкия дух, който е свързан с Великия Дух на Битието. В човешкия дух е вложен, отначало стремеж да усвои по вътрешен път, пътеките на истината и да схване законите на природата, за да може да впрегне енергията й за своите нужди, да положи здравата основа за своето съществуване, в добро и красота – най-възвишения идеал на разума."/37-1896/

Ние проучихме основно 2047 беседи-лекции на Учителя П. Дънов, отпечатани в 173 томчета, издадени през периода 1914-1944 г. Същевременно се запознахме чрез 80 научни труда и публикации на наши и чуждестранни автори, с проблемите на съвременната физика, висша математика, биология и с философията на математиката и природознанието.

В беседите на Учителя открихме три основни принципа, които той използва във философските си разсъждения за да се доближи до истината на нещата. Първият принцип е на всеобщото единство. Той вижда и проследява единството като принцип залегнал във всички форми на физическия свят, във всички идеи на духовния свят и във смисъла на върховната хармония на вселената. Това единство е смисъла за съществуването на законите и силите на живота и самото Битие.

Вторият принцип е универсалността на силите и законите, които лежат в основата на света, вселената и Битието. Единството и универсалността намираме, както в неорганичното, така и в органичното царство на природата.

Третият принцип, който Учителя П. Дънов използва в дедуктивната и интуитивната мисъл е този на аналогията. Щом като света и Битието е единно по своята същност, и щом като законите и силите които властват в тяхната среда са универсал-

ни, то процесите и изявите на последните ще са аналогични в отделните сфери и измерения на живота, света и вселената. На този принцип се дължат и болшинството открития на науката. Аналогичността позволява да се разсъждава послойно, както върху най-висшето в посока на най-нисшето така и в обратна посока – от най-нисшето, към най-висшето. Или още от цялото към частите, или от частите към цялото. Този принцип ни позволява умозрително да проникнем в сферата на четиримерния и петмерния свят, т.е. в сферата на невидимите за нашите сетива среди. Този принцип се слива в крайна сметка със самата интуиция на човека.

Ползвайки умело тези три принципа, Учителя П. Дънов успява да ни представи и разясни и най-отвлечените и недостъпни за обикновения ум неща. Затова словото му е привлекателно за хората от обществото, а за "ученитe" банално и опростенческо.

За да добием по ясна представа за дейността на Учителя, ще си послужим с определението, което Кузнецов дава за тази дейност на Айнщайн: – "Само човек, цялото внимание на когото е насочено към "надличното", забравил себе си, може с такава гениална свобода да оперира с абстрактни понятия, без никога да превръща тази операция в независимо от експеримента, условно конструиране, без да свежда връзката с експеримента до феноменологичните рамки на "чистото описание."/185/

Сам Учителя П. Дънов казва: – "Всички велики Учители, които са идвали на земята, са дали много максими, много правила за живота. Не е моя работа да цитирам, какво са казали тези Учители, обаче, трябва да се разясни това, което те са проповядвали. Днес ние не можем да живеем, както във времето на Христа. След хиляди години ще живеем малко по-добре, но не както при Христа. Всяко време изисква условия за развитие."/54-1924/

Изложения тук материал е разпределен в пет основни раздела: Битие, Природата, Човекът, Съвършенството, и накрая – Учителя за себе си. След всеки цитат стои номера по литературната справка, а след цитатите от беседите на Учителя и годината, когато е изказана тази мисъл. С това даваме възможност читателя да направи сравнение за навременността или преждевременността на констатациите и мислите на Учителя П. Дънов, съпоставени с постиженията на науката.

Автора

1. БИТИЕ

- "Значи, Бог с една вдишка и една издишка създава светове и разрушава светове."

П.Дънов /149-1937/.

- "Вселената може да се разглежда като гигантски организъм, чието всяко вдишване и издишване продължава стотици милиарда години."

А.Азимов /194/.

1.1. Сътворението на света

- "В начало бе Словото, и Словото бе у Бога, и Словото бе Бог."

/Йоан - гл. I; I/.

Преведен на съвременна логическа мисъл, този стих означава: проява, връзка и причина.

- "В начало бе Словото" -
това означава проява на нещата.
- "И Словото бе у Бога" -
връзка между нещата.
- "И Словото бе Бог" -
причина на нещата.

/107-1930/

- "Привилегия за човека е да види онази безкрайна лента на Битието, която датира от създаването му досега. Той трябва да се върне по лентата на създаването на света и да дойде до първия момент на това създаване; оттук по същата лента ще върви напред, като минава векове и епохи, докато дойде до настоящия момент. Само по този начин той ще има пълна и ясна картина за цялото Битие." /80-1927/

Мисълта на апостол Йоан за творческия акт на Словото при създаването на света намираме в хилядолетните култури преди Христа. В една от най-старите култури, каквато е египетската, представата за създаването на света е била свързана с образа на едно божество. Така в духовната школа на гр. Мемфис (2563-2263 год. пр. н. е.) идеята за създаването на света посредством мисълта и словото е свързана с представата за бог Птах. Той казва: "Аз съм велико божество, което себе си е сътворило. Загадъчните сили на моите имена творят небесните йерархии. На моето издигане не пречат боговете, понеже вчера съм и утре." /235/. От многобожието в Египет се заражда по-късно и монотеизмът. Създател на последния е фараонът Ехнатон. Той е провел (1500-1200 год. пр. н. е.) революционно всаждане на религията за единствения бог Атон, почитан като бог на Слънцето. Следователно от праисторически времена идеята за сътворението на света от една-единствена сила си е прокарвала път. Тази идея днес науката възприема и описва сътворението на света по подобен начин.

В Стария завет на Библията се съдържа едно от най-интересните описания на сътворението на света. Но неговата наивност, на пръв поглед, не вдъхва доверие. Причината за този наивитет П. Дънов обяснява по следния начин: "Мойсей предава историята за създаването на света много просто. Когато дохожда въпросът за създаването на човека, той казва, че Бог взел пръст, направил от нея човек, в когото вдъхнал дихание и станал жива душа. Не, човекът не е бил направен по този начин, той е бил свален на земята от висок свят. Тържествена е историята за създаването на човека, но Мойсей я предава в проста форма, да бъде, от една страна, понятна за всички, а от друга страна, скрита за обикновените хора." /121-1929/

"Никой окултен Учител днес не може да говори на съвременното човечество, за създаването на човека по този начин, както е писано в първата глава на Битието. Това, че Бог взел пръст и направил от нея човек, като вдъхнал в ноздрите му дихание на живота, е детински разказ." /97-1928/

Разказа за сътворението на света от Стария завет на Библията Учителя П. Дънов анализира и тълкува много оригинално.

"Всеки ден има свое предназначение. Но хората, като не разбират това, не отдават истинския смисъл, който дните имат в човешкия живот. За пример в първия ден Бог казал: "Да бъде виделина, и видял Бог, че виделината е добро. И станало вечер, и станало утро - ден първи." Това е неделният ден, денят на виделина-

та. На втория ден Бог разлъчил водата от вода, т. е. разделил висшия от нисшия живот, понеже водата, както казах, е емблема на живота. Той създал твърдта като граница между тия два живота и понеже еволюцията на втория ден не е завършена, Бог не се е произнесъл върху него. И станало вечер, и станало утро - ден втори. В третия ден Бог заповядал да се събере водата, която била под небето, т. е. нисшия живот, в едно място и да се яви сушата, която е емблема на човешкия мозък и на човешкия ум. И нарекъл Бог събраната вода море, а сушата - земя. И видял Бог, че това е добро и затова рекъл на земята да произведе всички видове растения, като подразбирал да се явят всички добри мисли в света. И станало вечер, и станало утро - ден трети. А в четвъртия ден Бог рекъл да се явят две големи светила над твърдта небесна, за да разлъчат деня от нощта. Това е подразбирал: първото светило, голямото - умът, а второто - сърцето, чрез които човек да прави разлика между доброто и злото, т. е. да разграничава едно състояние от друго. И тъй, четвъртият ден е ден, в който трябва да се създават условия за развитието на човешкия ум и човешкото сърце. И направи Бог всичките звезди, които означават всичките сили вътре в човешкия живот, постави ги на твърдта небесна, която подразбира човешката душа, за да светят на земята заедно с голямото светило - ума, и малкото светило - сърцето, да владеят над деня и нощта и да разлъчват виделината от тъмнината. И видял Бог, че е добро, и станало вечер, и станало утро - ден четвърти. И рекъл Бог в петия ден - водата да произведе и гадини одушевени, и птици, да летят над земята под твърдта небесна, а те означават всичките стремежи и лаптежи на човешкия живот. И понеже това давало насока и смисъл на човешкото развитие на земята, Бог видял, че е добро, и ги благословил да се плодят и множат. Затова нашите желания постоянно, всеки ден се плодят и размножават. Станало вечер и станало утро - ден пети. И в шестия ден Бог рекъл да направи човека, т. е. разумното, по образ и подобие Свое, да владее над морските риби - над своите земни желания, над небесните птици - над своите мисли и над скотовете на всичката земя, значи над своите пориви, над всичките гадове, които пълзят по земята, т. е. над своите страсти, които пълзят в неговия мозък. И след това Бог вдъхнал на човека своето дихание, дал му е разумна душа, да го познава във всичките си пътища и да работи и да действа тъй, както Бог работи. А в седмия ден Бог почивал. Това подразбираме, че седмият ден е ден на доброто, в който Бог е почнал да проявява Своята Любов към човека." /38-1919/

Така символично Старият завет описва сътворението на света, която символика трябва да се тълкува и разяснява. Едва тогава виждаме, че по принцип съвременните теории за сътворението на света съвпадат с тези на Писанието.

"Изкуство е да знае човек как да съпоставя многобройните и разнообразни на вид, независими едно от друго явления, за да създаде от тях една стройна система, каквато всъщност представлява цялата Вселена." /114-1929/

Цялата постановка в теорията за сътворението на света се дължи на предположението, че съществува една вечна и неизменна първична сила и, че вселената е изпълнена от една хомогенна първична материя. Тези два колоса са създали разнообразието на физическия свят, влияейки се взаимно, като изпадат във фаза на движение - възходящо и низходящо. Затова Учителя П. Дънов говори, че "Вселената, това е едно единство в разнообразие, в множество. Тъй се представя вселената. Вземете едно житно зърно, то е

едно, но посейте го, веднага ще поникнат хиляди листа, много корени, едно разнообразие, което е едно в себе си. Следователно многото има един принцип; произтича от едно Божествено начало. И движението е начин, по който може да се предаде енергията, единният принцип в нас, а пътят на числата, математиката, това е резултатът, с който ние обуславяме нещата - резултатът на туй движение."

"Много от съвременните учени нямат представа какво нещо е увеличаване или еволюция на материята. От философско и математическо гледище първичната субстанция, която изпълва пространството, нито се увеличава, нито се намалява. Ако се увеличава, това показва, че й липсва нещо. Тя трябва да черпи материя отнякъде, да си набавя това, което не й достига. Оттук следва, че на вечността може да се прибави нещо. Всъщност това е невъзможно. Ако пък кажете, че от материята на вечността може да се отнеме нещо, излиза, че тя е ограничена. И това не е вярно. Ако приемем, че вечната материя, т. е. материята на вечността, се увеличава и намалява, ще излезе, че Битието е нещо нереално. Това е невъзможно. Защо? Невъзможно е на нереална основа да се градят реални неща. В този смисъл вечността е реална, защото материята в нея нито се увеличава, нито намалява. Вие може да запитате: Защо трябва да приемем, че материята в природата е неизменна? - Защо трябва да приемем, че Битието е реално и абсолютно? - Защото всяко друго твърдение, вън от това, е относително и отрицателно и ще ви въведе на лъжлив път. Докато човек уповава на величини, на които може да се придаде нещо или от които може да се отнеме нещо, той няма основа в живота си, той е стъпил на нещо неустойчиво, от което всеки момент може да се измести." /43-1929/

Такова становище за вечността и неизменността на материята имат днешните физици и математици. Още Аристотел е говорил за вечната квинтесенция; Нютон - за вечния етър; Айнщайн - за континуум, а Дирак - за вакуум. Във всичките тези случаи се има предвид това, че вселенното пространство не е празно, а е изпълнено с активна материална сила, в която вечно съществува трансмутация на сили и енергии, вечно се твори и видоизменя състоянието им.

Херман Вайл заключава: "Според специалната теория на относителността (Айнщайн) енергията е една и всъщност време - компонентна на едно инвариантно образование, чиято пространствена проекция е импулсът. Законите за запазване на енергията и импулсът принадлежат неразделно заедно." /169/

Така или иначе както в древността, така и днес въпросът за сътворението на света се изгражда въз основа на мисловната дейност на човека, а не на експеримента. Интересното е, че въпреки промените в стила на човешката мисъл през вековете винаги се стига до едно и също становище. Затова Айнщайн в 1933 г. казва: "Аз съм убеден, че чисто математическите конструкции позволяват да се намерят понятия и свързващите ги закони, които дават ключ към явленията на природата... Аз смятам за истина, че чистата мисъл е в състояние да обхване реалното, както са мечтали за това древните." /185/ А Учителя казва: "Странно е защо човек не знае, че и мисълта създава форми, както и чувствата, и постъпките. Формите биват освен физически още и умствени, и чувствени - за всеки свят съществуват форми, които се различават едни от други по гъстотата на своята материя." /46-1931/ И още: "Философите на древността са говорили отлични неща, но трябва да им се разбира техният език. Тези философи не са били глупави хора. Дълбочина е имало в тях." /72-1925/

Нека разгледаме как науката днес описва сътворението на света. Приема се, че гравитационното поле е първичното явление във вселената, в която, разбира се, има и наченки на материя. Последната се счита, че е разреден водород, който е в неограничено количество. При сгъстяването на газообразното състояние на водорода температурата се повишава до няколко десетки милиона Келвин. Настъпват термонуклеарни реакции и от водорода се изгражда хелий. Сгъстената гореща маса е вече маса-вещество, плазма. От последната гравитацията образува звездите. В центъра на последните температурата нараства още повече - до няколко стотици милиона Келвин. При тези условия се изграждат въглеродът, кислородът, неонът до желязото. Дотук се отделяше топлина, а за останалите елементи на Менделеевата таблица, т. е. потежките елементи, е необходимо да се изразходва енергия.

Действието на тайнствената гравитация не спира. Материята става все по-гъста и плътна. Когато масата на образуваните звезди е по-малка от 1,2 от тази на нашето слънце, се образуват стабилни конфигурации, или т. нар. "бели джуджета". Те имат плътност 10^8 гр на $см^3$. Бялото джудже се състои от маса, изградена от плътно долепени едно в друго ядра от атоми и електрони. При по-голяма маса на звездата, т. е. по-голяма от 1,2 на нашето слънце, звездата се превръща в стабилна неутронна звезда. Радиусът на последната е само няколко километра. Материята на неутронната звезда е още по-плътна 10^{14} гр на $см^3$. Тази гъстота отговаря на гъстотата на ядрото на атома. Това е максимално плътното състояние на материята. Това е пълен колапс или състояние на сингуларност. Неутронните звезди се наричат пулсари, тъй като изпускат импулси от порядъка на радиофреквенциите.

При нарастване на плътността над тази на пулсарите наблюдаваме пълен гравитационен колапс, при който изпусканата от тези звездни тела светлина не може да напусне тялото им и те са невидими за нас. Те имат излъчване само в диапазона на инфрачервените лъчи. Тези звезди, наричани "черни дупки", с три пъти по-голяма маса от тази на слънцето, са големи само няколко десетки километра. Те се маркират от хората само благодарение на мощното гравитационно поле. Това състояние отговаря на първичното състояние на нашата вселена. Но гравитационната сила и при това състояние на вселената не спира своето въздействие. Напротив, нейната мощ става все по-голяма, докато свръхгъстото състояние (сингуларност) на масата се нарушава и последната се взривява. Този момент - "първичен взрив", е моментът, при който настъпва раздробяване, т. е. експанзията на крайно сгъстената материя. Това е началото на живота на нашата вселена. За около 15 минути масата на колапсиралата вселена се разрежда до плътност, равна на тази на водата. /162/ Този момент на началото на експанзията според учените е време, равно на нула, и е станал преди около 15 милиарда години. /199/

Предполага се, че тези процеси на колабиране на веществото, т. е. изпадане в състояние на сингуларност, и последващият "първичен взрив", т. е. експанзията, са ритмични явления във вселената, съществуват и се наблюдават в живота на всяка галактика на нашата вселена. Към центъра на галактиката има условия на сингуларност, а в периферията ѝ е процесът на експанзия. Така галактиките зараждат и рушат звездите, намиращи се в техния обсег. /199; 190; 208/

Тези първи моменти от сътворението на света ни говорят и за нещо много характерно в същината на същия. Това е единството в произхода му, единство в

неговата същност и неговата структура. Сътворението се извършва от една-единствена сила, а структурата - от една хомогенна и всеобхващаща вселената материя. Този неизяснен момент, сила и материя, учените наричат най-различно, а вярващите и философите - гравитация, първична сила, Бог и т. н. Но в този тайнствен процес на сътворението има още и един фактор. Това е движението. Учителя П. Дънов нарича движението "първия израз на живота". Движението, или действието, Планк изрази в своята константа. Той я нарече "тайнствен пратеник от реалния свят". Стойността "квант на действието" е минималната порция действие, по-малко от което няма в природата. Тази планкова константа става фундаментална физическа константа. "/216/

Този "тайнствен пратеник" явно идва от сфера, непозната на човека. Той е от извън третото измерение и изменя градиента на измерението си. Трябва да се предположи, че квантът изхожда от момента на Големия взрив. Стойността на кванта физиците определят на 10^{-27} от физическата единица за енергия - ерга.

"Според окултната наука сегашната вселена съществува отпреди милиарда години, но един ден ще изчезне и ще се замести с нова вселена. Следователно през цялата вечност безброй светове са съществували и нови ще се създадат." /135-1933/

Ето как "Бог с една вдишка и една издишка създава светове и разрушава светове". /149-1937/

Нека проследим зараждащия се живот след Големия взрив на вселената. Ще използваме схемата, която ни дава американският физик Карл Саган. Той схематизира еволюцията на живота след Големия взрив в рамките на 24 часа, за да имаме по-ясна представа за този еволюционен процес. Освен това по-лесно ще направим паралел с данните, които дава Старият завет за сътворението на света.

"0 часа, това е раждането на вселената, мигновено чрез Големия взрив. От колабиралата преди това вселена сега блика, във всички страни и посоки материя в едно пространство, появило се в същия миг с материята. Тя се състои само от две газообразни вещества - водород и хелий. Засега материята е само облак. По силата на гравитацията (всемирното привличане) се оформят сферични маси, които повишават температурата си до излъчване на светлина.

6.00 часа. Вече блестят появилите се галактики. Бледочервените звезди са най-стабилните. Големите бляскави сини звезди са ефимерни - те блестят много интензивно и завършват скоро живота си с експлозия - свръхнови звезди. В тях чрез термоядрени процеси се зараждат всички химически вещества. Една от тези експлозии на свръхнови звезди ще даде началото на Слънчевата система.

10.00 часа. Започва раждането на звезди от втора генерация. Отново експлозии на свръхнови, които раздвижват облака и кондензират материята. Една жълта звезда е нашата планета - Земя. Слънчевата система е имала в началото хиляди планети, между които са ставали сблъсквания. Земята се намира на "идеално разстояние" от Слънцето, затова огромна част от водата се кондензира и остава трайно в течно състояние.

16,30 часа. Процесът на дегазация довежда атмосферата на Земята да поеме функциите на протекция (защита от вредните лъчения). Само нашата планета има повече водна повърхност от сушата. Дъжд напоява сушата, а част от водните пари под въздействието на слънчевата радиация се разпада на кислород и водород. Тези два елемента изграждат органичните химически вещества.

17,30 часа. Появява се живот на Земята, но само в световния океан, тъй като

слънчевите лъчи са смъртоносни за живота на сушата.

19.30 часа. Осъществява се фотосинтезата на хлорофила на растенията (асимилация на въглерода от въглеродния окис на въздуха). Видовете на живите форми се усъвършенстват.

23,03 часа. Преди 290-350 милиона години започва палеозойската ера (зараждане на растенията и животните).

23,18 часа. Кислородът и озонът са вече достатъчни, за да са защита от ултравиолетовите лъчи. Животът се развива вече на водната повърхност, а също и на сушата (само растения, разбира се).

23,30 часа. Кислородът е вече до 21% в атмосферата, както е днес. Животните са все още в океанските води. Континентите се заселват със земноводни, а покъсно и с влечуги.

23,54 часа. Праисторически чудовища завладяват континентите. Но в последните 6 минути чудовищата безследно изчезват. Появяват се бозайниците. Първият примат е бил само към двадесет сантиметра.

23,59', 29'' часа. В последната секунда се появява хомо сапиенс, т. е. първият човешки вид. В тази секунда се развива вече мисълта, езиците, расите, земеделието и цивилизацията." /215/

Тази съкратена схема ни дава ясна представа за дългия период на биологическото развитие на живота. Зараждането на човека като душа Учителя П. Дънов свързва с появата на нов космос - нова вселена. Той казва: "Всички процеси в природата, като говорим за Божествената природа, са безконечни (безкрайни), не може да им се тури някакъв предел (край). Човечеството ще се увеличава безкрайно. Увеличението няма да стои в големината. Допуснете, че Бог направи един космос (една вселена), в който има десет милиарда души. Този космос, като премине един период от милиарди, милиарди години, ще завърши цикъла си и ще се създаде в него една душа, значи ще има в него десет милиарда и една душа. След това Бог ще създаде друг космос, който милиарди години също ще съществува и ще се върти около себе си, докато се придобие още една душа. Така се придобива във вечността една душа." /64-1924/

Според Учителя раждането на нова човешка душа, т. е. отделянето ѝ от Първоизточника - Бог, е тържествен момент в живота на вселената и е свързан със зараждането на нова вселена.

Следователно душата и духът на човека са брънка от Абсолютния, Първоизточника - Бог и затова се казва, че Той живее в нашата душа. А тялото ни е плод на физическата еволюция на вселената. В този смисъл Учителя казва: "Господ живее във вашата душа, а не в тялото ви. Защото, ако бихте дошли на Земята преди 250 милиарда години, тогава Земята е заемала едно грамадно въздухообразно пространство и имала само ядка като голям орех." /39-1922/

"Не може да се каже, че Господ направи света или че Господ направи човека. Преди всичко Божественият свят съществува вечно. Ако е въпрос за правене, могат да се направят четирите свята, които се проявяват последователно. Тези светове наричат светове на промените. В един от тези светове се проявява законът на инволюцията, а в другия пък се проявява законът на еволюцията. Световете, които се променят, се отразяват в Божествения свят. В това има голяма красота." /86-1927/

Явно, че Учителя говори за послойността на световете, които се подреждат така: физически, астрален, ментален и причинен. Световете на промените са физическият и астралният. При физическия имаме процеса на еволюцията, а при астралния - този на инво-

люцията. Във физическия живот човек се учи, за да се усъвършенствува, а от астралния свят човекът се подготвя да се прероди наново, т. е. да инволюира към земния живот отново.

Има ли паралел между картината за сътворението на света по Стария завет на Библията и този, който ни дава науката днес? Паралел има, и то пълно съвпадение по ритъм и процеси, които се развиват по време на сътворението. Разликата е само в езиковата форма на описанието и в цифровите обозначения на времето на този процес. Но в Библията всичко е символично, затова ние ще се съобразим с това. В първия ден на сътворението Бог казал: Да бъде виделина." А науката говори за първия момент на сътворението, че настъпва Големият взрив, когато и светлината облива вселенното пространство. Същевременно гравитацията кондензирва мъглявините, а термоядрените реакции изграждат химическите елементи на материята. На планетата Земя има вече вода. И "станало вечер, и станало утро - ден първи", казва Писанието. А всъщност това са милиони години за тези физически и творчески процеси.

На "втория ден" Бог разлъчил водата от вода, като създал твърдта като граница между тях. Науката казва, че дъждът се появява от облаците, като сушата се напоява богато от тази "небесна вода". Процесът на дегазация осигурява повече кислород в атмосферата като защитник към смъртоносните лъчи. Изграждат се вече органичните съединения. И "станало вечер, и станало утро - ден втори".

В третия ден Бог заповядал да се събере водата, която била под небето, и нарекъл Бог събраната вода море, а сушата - земя. И рекъл Бог на земята да произведе всичките видове растения. А науката твърди, че водата покрива чрез океаните по-голямата част от Земята. Органичният свят се заражда в морето, видовете се усъвършенствуват и растенията разсяват семена по земята. И станало вечер, и станало утро - ден трети".

В четвъртия ден Бог рекъл да се явят две големи светила на твърдта небесна, за да разлъчат деня от нощта. И направи Бог всички звезди, за да се разлъчи виделината от тъмнината. Науката установява в този период пълна стабилизация в структурата на вселената. Галактиките и нашата Слънчева система са вече напълно изградени. И "станало вечер, и станало утро - ден четвърти".

В петия ден рекъл Бог водата да произведе и гадини одушевени, и птици да летят над земята - под твърдта небесна. Бог ги благослови, за да се плодят и множат.

А науката намира, че тогава зародилият се живот в моретата излиза на повърхността на земята, като се появяват и птиците. Настъпва палеозойската ера (най-ранната част на терциера, т. е. времето на кафявите въглища). Появяват се бозайниците и приматът, а преди това праисторическите чудовища са се появили, но скоро внезапно изчезват. И "станало вечер и станало утро - ден пети".

В шестия ден Бог рекъл да направи човека, т. е. разумното по образ и подобие Свое, да владее над морските риби - над небесните птици, над всички гадове. И след това вдъхнал на човека Своето дихание, дал му разумна душа... Науката констатирва в това последната фаза на експанзията, като се появява вече самият човек, най-съвършената органична форма в света. Неговата разумна душа работи вече за самоусъвършенствуването си. Заражда се цивилизацията като дейност на разумността, както се изявява Сам Бог.

В седмия ден Бог си почива - това е денят на доброто и проявата на Любовта.

връзките си с Първоизточника на живота и да си създаде "свой собствен начин на живот". Този стремеж обаче създава цялото разнообразие от нещастия и страдания, които то така често преживява. Тази е причината да чуваме, че се предвещава край на живота на земята. Но това не са предвижданията за колапса на света, който ще пресъздаде нова вселена.

За тези периодични ритми в живота на вселената намеква и П. Дънов. "Е тогава как ще изтълкувате думите: "Небето и земята ще потънат, ново небе, нова земя ще се явят." Ще видите, че това е действително вярно. Съвременните учени хора правят своите изчисления и казват, че в развитието си слънчевата система ще извърши един цикъл от 25 000 години. Всякога при такава промяна в слънчевата система стават и външни промени. И сега учените казват, че месечината ще се разруши (ако намали разстоянието си до Земята - н.б.) и всичкият този прах от месечината ще падне на Земята." /71-1923/

Тези периодични цикли в живота на вселената нарекохме "диханието на света". Учените предвиждат колапсирането и експанзията на вселената като неин начин на живот, което не значи, че животът като принцип в света ще изчезне. Той само може да се трансформира в ново състояние.

Самото човечество със своята индустриализация грози живота на Земята. Повишаването на въглеводорода в атмосферата може да предизвика парников ефект, при който температурата да достигне тази на Венера - 420°. Предвижда се, от друга страна, след 25 000 години да настъпи следващият ледников период. Причина за това ще бъде промяна в наклона на земната ос.

Слънцето, изчисляват учените, от своето съществуване до днес е превърнало 50% от водородното си съдържание в хелий. При това ядрото на Слънцето се свива. След нови 5 милиарда години почти цялото ядро ще съдържа хелий. С това слънчевата повърхност се разширява. То ще се превърне в червен гигант с температура 100 милиона градуса и 1000 пъти по-силна яркост на светлината. Повърхността му ще погълне планетите Меркурий, Венера, Земята и Луната.

Разбира се, тези периодични цикли, които се предвиждат преди всичко за нашата слънчева система, не засягат другите системи на нашата галактика - Млечния път. Всяка планетарна система има свой начин на ритмичен живот. Така че животът като изява на Земята може да се пренесе или вече съществува на друга планета в нашата галактика, тъй като животът е вечен и неизменен, той е изява на Всевишния творец на света.

2. ПРИРОДАТА

"Природата постоянно ни говори. Всеки момент, всеки част, всеки ден тя сменя своите картини, променя гамите на своите песни, и в това велико разнообразие тя открива тайните на Битието за оня, който знае да чете от нейната книга." /57-1924/ "Няма закон, който да е проециран в природата, но винаги ние от нея сме го разчели." /176 - Айнщайн/

2.1. Единството в природата

Исторически развитието на науката в началото на XX век доведе до разпада на единното природознание от миналото. Големият брой единични и специфични науки, които днес още се развиват самостоятелно и изолирано една от друга, загубват до голяма степен смисъла на съществуването си спрямо единната цялост и ненакърнимост на природата и живота.

"В противовес на това разкъсано схващане за природата и живота, на този светоглед на частите, израства и се развива сега един нов мироглед, който се стреми пак да обедини раздробеното в едно цяло. Но едно такова единство във възгледите на човека е възможно само тогава, когато триизмерното статично мислене на същия се замени с динамичната четириизмерна мисъл - мисъл, която схваща формите и явленията, изявени и във времето." /218/

"Не само в тези явления, но и в целия природен и космичен живот се поддържа хармония и единство; то се запазва във всяка обмяна и при всяка промяна. Единството в живата сфера на нашата планета се изявява чрез кръговрата на материята. Той се проследява като еволюционна спирала. При това всички явления в неорганичния и органичния свят се явяват като функции на органи от едно цяло. Винаги намиране единство. Ние сме пред една динамична, подвижна биологическа система от сили, които са израз на един жив организъм." /218/

В този смисъл са и мислите на П. Дънов. "Материята, от която е съставен материалният свят, се среща в четири различни състояния по качество. Едните състояния са външни - твърдо, течно, въздухообразно и топлинно, а другите - вътрешни по състав - органична и неорганична материя. Едно от свойствата на материята е, че тя минава от едно състояние в друго. Това се постига чрез промяна на вибрациите ѝ, а именно повишаване и понижаване." /32-1917/

Тук се намеква на факта, че материята, макар и инертна маса по вид, има свое развитие, в който процес обаче тя запазва своята цялост. Тя изпада само в различни състояния, за да изгради сферата на двата свята на Земята - органичното и неорганичното царство.

"И тъй, новото учение казва, че природата е жива и разумна. Мнозина се усмихват на това и казват, че ние трябва да подчиним природата, да станем нейни господари. Там е нещастието на хората. Да мислят, че могат да подчинят природата - това е невъзможно. Тази мисъл трябва да се избие от вашите умове, както и от главата на вашите деца. Не е въпрос да подчиним природата, но да я изучаваме и да влезем във връзка с нейните закони, да бъдем в съгласие с нея." /53-1922/

"За да станат нещата ясни за човека, той непременно трябва да има някакъв образ за тях. Природата всякога си служи с образи. Тя винаги говори с картини и символи. Тя не говори като съвременните хора с логически

изводи и заключения. Нейният език е картинен, символичен." /74-1925/

"Природните закони обаче са неизменяеми. Те са предназначени да поддържат великата закономерност в природата. Законите регулират силите. Те водят към физическия свят, дето се изявяват формите. Значи, принципите създават законите; законите създават силите; силите създават формите. Формите представляват физическия свят; силите представляват чувствения свят; законите - умствения свят, а принципите - Божествения свят." /136-1933/

Градацията и взаимозависимостта между принципите, законите, силите и формите напомнят напълно за градацията и взаимозависимостта при измеренията в структурата на света, за степените на силовите полета във вселената, както и за степените на човешкото съзнание. Затова Е. Сведенборг счита, че науката за степените е ключът, с който можем да разгадаем тайните на живота.

От горната мисъл на П. Дънов трябва да заключим, че щом като законите са неизменни и универсални за природата, то те са валидни тогава както за цялото, така и за неговите части. Оттук следва, че изучавайки въздействието на законите върху частите, ние можем да съдим за състоянието на цялото, което най-често ни отбягва.

"И така компонентите на Битието - индивидуалното съществуване на частицата и съществуването на взаимодействието между нея и макросвета - са неотделими един от друг, губят смисъл едно без друго и в същото време взаимно се изключват." /185/ "Подобно състояние между индивидуума - частицата и макросвета, управляващ нейното движение, беше наречено от Нилс Бор съотношение на допълнителност." /185/

Това, което сме свикнали да виждаме при взаимодействието между частите и цялото в живите организми, науката констатирва и в "инертната" материя. Откриват се обаче и явления, които не можем да обясним в живота на материята. Например така стои въпросът със състоянието на допълнителността на Нилс Бор. То ни подсказва, че не сме в състояние да определим едновременно поведението и мястото на микрочастиците в структурата на материята. Те са постоянно в движение и променят положението и мястото си. "Парадоксалността на самото Битие, парадоксалният характер на обективното "рацио", което подрежда вселената - ето кое поразява широкия кръг хора, запознали се с идеите на Айнщайн и Бор, а понякога и тези, които интуитивно чувствуват скритията в тях прелом в характера на научното мислене." /185/

"От градата на света чрез анализа можем да извлечем градивните елементи, части, различни градивни елементи на градивния процес и неговата механика и планът и смисълът на цялото, а с това голяма част от действителността не могат да бъдат възприети." /161/

И тук П. Дънов допълва: "Природата е велика инсталация на енергии и държи точна сметка за всичко, което се изразходва. Тя следи още и за резултатите, които се получават при изразходването на тези енергии. Последното особено е необходимо, защото резултатите именно дават възможност на тази енергия да добие отглас в общото Битие." /1-1922/

- "Не, природата никой и никога не може да завладее. Природата представлява Божественото тяло. Следователно, Бог никога няма да остави някой да завладее тялото му

и да се разпорежда с него както си иска." /3-1922-23/

По повод на горната мисъл на Учителя можем да цитираме Х. Вайл, който напомня за мисълта на Й. Ст. Мил: "Искаме ли да проучим последствията на една причина, то ние можем да експериментираме; желаем ли обаче да узнаем причината на дадени следствия, то ние се отзоваваме в чисти наблюдения." /169/

Й. Ст. Мил ни напомня, че самонадеяността на човека винаги свършва в момента, когато той иска да узнае причините за редица явления и следствия в природата. А това е факт, тъй като човекът, както всички други форми и следствия в природата, е частица от общото цяло. Многократно вече изтъкваме обстоятелството, че частите не могат да осъзнаят цялото, на което те принадлежат. Затова А. Айнщайн твърди, че няма закон, с който човечеството да борави, и който закон то да е проецирало в природата. Законите, с които разполага науката ни, винаги са разчетени от природата. Значи науката всъщност е само един познавателен процес, но не и изобретателен. Ние хората не можем да творим закони, които са валидни за природата. Ние само можем с много труд да ги разчетем от природата, където те са прикрити символично.

Познавателният процес на науката все пак ни дава възможност да се приближим до живата природа, без да имаме възможност да узнаем напълно нейната същност. Науката е само нашият интелектуален контакт с природата, а това ни позволява да се убедим във величието, безграничността и неизчерпаемостта на принципите, законите и силите й.

"Положението на хората на науката се утежнява от това, че различието в езиците затруднява тяхното взаимно разбиране. А жаждата към опознаването на космическите връзки, които се възприемат от нас като символи и които се доставят единствено от нашите несъвършени сетива, утежняват още повече тези трудности." /202/ "Когато нематематик чува за "четиримерното" пространство, той бива обхванат от мистично чувство, подобно на чувството, което събуждат театралните привидения. И въпреки това няма по-банално твърдение от това, че окръжаващият ни свят представлява четиримерен-пространствено-времеви континуум." /202/

А Херман Вайл счита, че: Факт е, че в природата "всичко е вплетено в цялото", че пространството, материята, гравитацията, силите, които са последица от електромагнитното поле, оживотвореното и неоживотвореното, всичко е свързано неразделно едно с друго и дава здрава основа за вярването в единството на природата, а с това и в единството на научните методи." /169/ Видно е колко трудно е на учените да изразят словесно или експериментално основните принципи, закони и сили на природата. Можем само по аналогия да предполагаме, че тези скрити чрез символи сили, закони и принципи в природата са основата на единството и хармонията в Битието. Законът за общата взаимозависимост в природата най-добре се демонстрира чрез изграждането на геометричните форми чрез принципа на измеренията. Учителя П. Дънов разсъждава така: "Точката няма никакво измерение, не заема никаква част от пространството, но при това съществува в ума ни. Значи туй, което не заема никакво място в пространството, съществува като някаква идея. Казвам, точката е първото проявление на

един разумен живот. Правата линия, това са възможностите на точката. Квадратът, това са възможностите на правата линия. Кубът, това са възможностите на квадрата - нищо повече." /72-1924/ Следователно точката, която няма измерение, при движението си образува линия, която има едно измерение. Линията, която има едно измерение, при движението си образува плоскостта, която има две измерения. И най-после плоскостта, която има две измерения, при движението си образува тяло, което има три измерения. Когато кубът се движи, той образува по-сложно тяло с четири измерения." (н. б. - това е тесаракта) /77-1926/

Тук Учителя ни показва как формите на физическия свят са част от едно единство, преплетено и изградено от привидни разновидности. В своята същина обаче те са изява на едно първично и единствено начало - точката. В състояние на движение точката от "нищо" става нещо, т. е. има вече измерение - качества, свойства или изява в сферата на физическия свят. Следователно "нищото" или всяка идея, като се постави в действие, става видима в тримерния физически свят. Същото явление на проява физиката ни дава в "живота" на микрочастиците на материята и силовите полета. Редица микрочастици в стадий на покой нямат маса, от което следва, че са недоловими за сетивата ни. Когато изпаднат обаче в състояние на движение в сферата на тримерния свят, те имат маса и са доловими от нашите сетива.

Следователно движението е едно от основните качества на материалните частици и форми. От друга страна, формите и материята са продукт на въздействието на силовите полета, които също така в стадий на покой са недоловими за нас. "Нищото", казано философски, е Нещо в покой - това ни учат микрочастиците, силовите полета и точката.

"Теорията за йерархиите в Битието счита същината на еволюцията в това, че с възкачването на нещата на едно по-горно стъпало самите те не се променят и не придобиват нещо ново. Само с тяхното съчетаване се изграждат нови свойства и качества, т.е. координираното цяло притежава вече нови качества. Това значи: точката, която при движението си образува правата линия, не придобива лично нещо ново, но само нейните състояния във времето - пространството създават качествата на правата линия; или още линията, която придвижена във време-пространството и изгражда равнината, не е придобила нови качества, а само сборът или съчетанията на състоянията ѝ във време-пространството създават новото измерение - равнината, и т. н. Ако разгледаме и други еволюционни форми, като съединенията в химията, ще констатираме същото. Например миризмата и лесното възпламеняване, присъщи на съединението серовъглерод, не са присъщи и характерни на елементите, които го изграждат. Това ще рече, че всяка по-висша единица в Битието е нещо повече от съставящите я по-нисши единици, макар че на последните не е придадено нещо ново. Самото единение на частиците създава новото." /219/

Това придобиване на нови качества можем да демонстрираме и с най-много употребяваното от човека химическо съединение - водата. Докато водородът гори, а кислородът поддържа горенето, то водата като съединение от тези две химически тела не гори и не поддържа горенето.

Явно е, че по-висши и добродетелни качества в Битието и природата можем да наблюдаваме там, където е осъществено единение на по-нисши форми. А самото единение е възможно едва когато е налице хармонизация на качествата. Именно хармонията е, която изгражда живите форми, сложните системи в света и вселената. Тогава от гледна точка на съвременната наука понятията, които имаме за природата, света и вселената, са безпочвени, тъй като свойствата, които им приписваме и чрез които искаме да ги разпознаваме, са невалидни. Само цялото, в което те участвуват като части, е абсолютно реално, а това е Бог.

Квантовата механика ни учи например, че в света на микрочастиците нашите понятия за движение, място и импулс са безпочвени - безстойностни. Неопределеността, въведена от Планк, говори за това, че пред нас стои един друг свят, едно друго състояние на нещата, което е извън възможностите ни да определим точно. Това най-ярко ни показва поведението на електрона. "Парадоксално е поведението на електрона при експериментиране с интерференцията по пътя му. Поставя се преграда с два отвора, през които, като премине електронът, дава типичната интерференция. Но затворим ли един от отворите, интерферентната картина изчезва /независимо от това кой от отворите е затворен/. Електронът показва, че преминава през двата отвора едновременно. С други думи казано, той се намира на едно място и същевременно на друго място, следователно заема някакъв обем в пространството." /192

Електронът, с който сме свикнали да описваме явления в природата (светлината, валентността на елементите, химическите свойства на последните), ни показва, че той не е нещо определено, не е частица, а по-съществено, или с други думи казано: по-обемно, по-комплицирано. Затова "Физиката на Н. Бор беше не толкова академична дисциплина, колкото философия на природата. С това Бор не би бил чужд на мислителите на Платоновата градина Академика и в Лицея - на Аристотел: той смяташе, че и малкото, и голямото изразяват еднакво устройството на вселената. За него природата беше единна и физиката беше единна." /216/

А Айнщайн казва: "Прекрасно нещо е да разпознаваш единството в комплекс от явления, които изглеждат на преките ни сетива като напълно отделни неща." /176/

Представеното от Учителя П. Дънов единство на природата, която Той нарича "тяло на Бога", се доказва днес от съвременната наука. Физиката и математиката най-добре ни представят единството, като същевременно ни показват отношението на цялото към частите, както и отношението на частите към цялото. В това ненакърнимо вселенно единство, или Цяло, ние сме физически и духом една незавидна частица с определено място и задача. А това хармонизирано Единство всъщност е Бог.

2.2. Науката в природата

През двадесетия век математиката и физиката си извоюваха първостепенно място. Едва ли в друг век, в друг период от живота на човечеството тези две научни дисциплини са играли такава решаваща роля. Те са във всекидневието на хората, като същевременно разширяват умствения

кръгозор. Може да се каже, че тези две науки са причина за големия културен и икономически прогрес.

Учителя П. Дънов казва: "Математиката не може да се разбере, тя трябва да се живее. Както животът се развива и променя, така се мени и математиката. Висшата математика подразбира отношения между резултати. В математиката вземат участие времето и пространството, количеството на веществото, както и математическите и геометрическите отношения между едно съзнание и друго, между един и друг ум, между едно и друго сърце." /49-1933/

С тази мисъл Учителя П. Дънов изяснява факта защо той отдава извънредно голямо значение на тази научна дисциплина. Във всичките си беседи той използва математически изводи - било от науката за числата, или от науката за обемните отношения - геометрията, да онагледи свои виждания и да ги направи достъпни за нас.

Математиката днес е езикът на извънземните сфери. Тя може да изрази това, което не се регистрира от петте сетива. Тя може да предскаже съществуването на закони и явления в природата, които долавяме само интуитивно; може да насочи мисълта ни към светове, които не сме предполагали, че съществуват. С това математиката стана шестото чувство за човека. "Мисълта за това, че в основата на нещата лежат някакви прости математически съотношения, здраво е пуснала корени на нашата планета и често се е появявала в гениални глави, преминавайки през хилядолетия и континенти." /196/

А Галилей твърди, че "Истинската книга на философията е книгата на природата, която стои винаги отворена пред нашите очи, но тя е написана с други букви: буквите са триъгълници, квадрати, кръгове, топки, конуси, пирамиди и други геометрични фигури..." /169/

Математиката и физиката станаха основа на една нова съвременна философия. Другояче казано, тези две научни дисциплини се превърнаха във философия. Висшата математика и физика боравят с понятия, които трябва да се тълкуват и символично сравняват. Тези науки ни въведоха в света на четвъртото и петото измерение. С това ние се пренасяме в света на абстрактното, интуитивното, нематериалното. Затова Учителя П. Дънов твърди, че "Отношенията между същества са математически формули, които трябва да се превеждат, за да могат съзнателно да се прилагат. Значи две същества, които се движат само по права линия, ще познават само един момент - точката. В тяхното съзнание линията представлява сбор от множество точки, без да подозират, че тия точки образуват права линия. За тях правата е извън техния свят. Според тях точката е единицата, с която се измерва светът. Те разглеждат точката като безкрайна единица, т. е. 1^{n}." /3-1922-23/ От друга страна, "Ако точката придобие импулси, започне да се движи, тя ще образува права линия, която заема пространство и придобива едно измерение. Всяко безпространствено нещо при движението си образува нещо пространствено. Пространството е резултат на безпространственото. Правата линия има само едно измерение - дължина. Тъй щото правата линия, плоскостта и тялото са резултати, получени при движението на точката, на безпространственото, в три различни посоки. Сегашният живот на човека не е нищо друго освен резултат на действията на Духа." /117-1929/

Ето П. Дънов ни показва как, като ползваме математическите изводи, можем по аналогия да се доберем до понятия и заключения, които на пръв поглед са напълно абстрактни. Точката е нещо абстрактно, но във фаза на движение изгражда линията. Затова П. Дънов казва, че безпространственото, като получи импулс, изгражда пространствени форми. Така че напълно можем да се присъединим към становището на П. Дънов, че животът на човека тук на земята е резултат от действието на Духа. Следователно всяко действие и явление в природата има свое духовно съдържание. Ние трябва само да умеем да го тълкуваме. Същото е и с постиженията на науката. Тя има свое духовно отражение и ние трябва да се свързваме с него.

"Ако четеш Библията, без да се свържеш с този жив свят, тя остава без значение. Същото може да се каже и за числата и формулите в математиката. Ако ги изучавате само, без да се свържете с тях като с живи светове, за вас математиката е наука без значение и смисъл." /113-1930/

Математиката, разгледана от философска гледна точка, най-добре е представена от Херман Вайл - носител на Нобелова награда, в книгата "Философия на математиката и природознанието." /169/

Авторът счита, че чистата математика по модерните схващания е общо хипотетично-дедуктивно учение за отношенията; то развива теорията за логическите неизвестни форми, без да се обвързва с една или друга възможна интерпретация... В геометричната фигура, а по-късно и в математическата формула математиката се освободи от словото и... като че ли математиката в днешно време е по-продуктивна и дееспособна в областта на духовния свят, отколкото музиката или даже отколкото модерните езици. /169/

В този смисъл Учителя П. Дънов възлага на възможността на съвременната наука да ни разкрие неща, които не са доловими за нашите сетива. И той казва: Много научни заключения могат да бъдат неверни благодарение на несъвършенството на нашите сетива. Ето защо задачата на науката е да се освободи от чуждите влияния, да проникне все по-дълбоко в същината на явленията и да дава правилна оценка за тях." /45-1931/

Това пожелание на Учителя днес е сбъднато, тъй като съвременната наука борави и разяснява явления, състояния, представи и форми, които убягват на сетивата ни, но са реални и действителни. Затова Х. Вайл казва: "Навярно математизирането е като музицирането, една творческа дейност на човека, чиито продукти са обусловени не само формално, но и по съдържание." /169/

2.2.1. Аритметиката в природата

"Естествените числа образуват в аритметиката едно широко поле и всяка теория може да се изведе от тях. Тази слисваща сила на числото малко или много са познавали Питагор и Платон." /169/

Днес математиката е навлязла така дълбоко в минералогията, химията, биологията, физиката, че без нея едва ли би могло да се извърши някакво откритие в областта на физиологията на организмите, в законите на генетиката, наследствеността, естеството на светлината, в законите на елементарните частици и т. н. Това дава основание на Х. Вайл да твърди, че - "Само в

математиката и физиката теоретичните конструкции добиха досега такава солидност, че тези двете са задължителни за всеки човек, чийто дух е отворен към науката. /169/ " В царството на числата, казва Х. Вайл, единицата е единственото число, което не следва никое друго. Единицата е една своеобразна същност. Всички числа на числовия ред са своеобразни същности. На това се дължи чувството за магията на числата. Чрез числата Духът е изразил от себе си безкрайната разнообразност на напълно хармонизирани своеобразни същности." /169/

За духовната същност на числата ни говори обаче Учителя П. Дънов: "Няма число по-голямо от единицата. Числото 3 вярно че е съставено от 1 + 2, но само ако двойката и единицата ги разгледаме като съставни елементи на единицата, а не и като самостоятелни цели числа. Числото 3 съдържа резултатите на числата 2 + 1, а не самите 2 и 1." /3-1922-23/

"Четирите представлява абсолютната мярка, с която се измерват всички неща във видимия свят, в целия космос. Като дойдат до четирите, кабалистите спират. Те събират числата 1, 2, 3, 4 и получават числото 10 (1+2+3+4 = 10). Като съберат тези числа, те извършват после обратния процес - изваждане. Те вадят 1, 2, 3 и 4 от 10 и получават:

10-1 = 9
10-2 = 9
10-3 = 7
10-4 = 6.

1, 2, 3 и 4 представляват елементи от 10, а числата 6, 7, 8, 9 са производни на първите четири числа. Значи 1, 2, 3, 4 са самоопределение на единицата. Кои са самоопределенията на човека като единица? - В човека влизат духът, душата, умът и сърцето. Това показва, че човек трябва да се самоопредели като дух, душа, като ум и като сърце." /3-1922-23/

Четворката е абсолютната мярка за видимия свят, за целия космос, тъй като е израз на четвъртото измерение, с координатите дължина, ширина, височина и време. Учителя продължава: "Според мене самоопределението на единицата седи в това, че тя подтиква нещата напред, т. е. изнася ги на сцената. Какво представлява самоопределението на двойката? - Поляризацията. Какво нещо е поляризацията? Проявяване. - Числото две, двойката, представлява материята, т. е. закон на материалния свят. С други думи казано: единицата представлява сили, които подтикват нещата в материалния свят, в материята, която ги облича във форма, т. е. оформя ги. Единицата е бащата на нещата, а двойката - тяхната майка. Тройката е смисълът, целта, към която всичко в живота се стреми. В единицата няма деление на нещата, в нея съществува само едно съзнание - Божественото. В двойката и в тройката обаче се явява делене на колективното съзнание. Затова именно, като се говори за две, за три и за повече единици, нещата започват да се делят, да се раздробяват на части." /3-1922-23/

От тази мисъл следва, че единицата е абсолютното число, което, като се раздробява (дели), т. е. експанзира, изгражда останалите, а не обратното, че последните се събират, за да дадат повече от единицата. Раздробяването - експанзията или още деленето, е процес на смаляване в отделни по-малки части. Така всички числа са части от единицата.

Този процес на смаляване описахме при сътворението на света. Първичното ядро - единицата на света (със-

тояние на сингуларност на материята) след Големия взрив започва да експанзира, да се разширява и дели, като с това изгражда цялото разнообразие на формите в космоса. Този процес проследяваме и в биологията. Семената на растителното царство или яйцеклетките при животинското царство, когато се оплодят и развиват, се делят (раздробяват, експанзират), за да изградят целия организъм или растение. Ето защо Учителя твърди, че "От окултно гледище числата представляват висши, разумни същества с идеи, със знания. Те слизат на земята със строго определена задача. Всяко число представлява същество от най-горна еволюция, но според законите колкото по-възвишено е съществото, което слиза на земята, толкова повече се смалява. Затова единицата, която в Божествения свят е от най-висша йерархия, на земята е най-малка. Като слиза на земята, единицата постепенно губи своята интелигентност, своята сила и своя обем, смалява се до точка. Като точка единицата се превръща в център на кръга.

Тъй щото, когато някой се съзнава като човек, той трябва да се смалява, да стане център на кръга, т. е. център на един специален живот." /21-1925-26/

Тази мисъл ни представя символично инволюцията, експанзията, сътворението на света. Тук особено парадоксално ни звучи пасажът: "Колкото по-възвишено е съществото, което слиза на земята, толкова повече се смалява." За да изясним този факт, ще си послужим пак с измеренията и промяна на формите в тях. При проецирането на една геометрична форма (куб, квадрат, линия) от по-горно измерение (от трето, от второ и т. н.) в по-долно, тя трябва да загуби свои качества и големина, за да се пригоди към по-долното измерение. Така кубът като форма от трето измерение при проецирането му върху второ измерение (плоскостта) губи формата си, обема си, т. е. губи пет от страните си, осем от ръбовете си.

Ето как светът на числата изразява сътворението на света. Физиката като наука от своя страна ни изяснява как силовите полета и гравитацията изграждат материята, т. е. микрочастиците.

"Втората йерархия същества, които се изявяват на земята в числото две, идат в помощ на единицата. Тя сама не е в състояние да си помогне, понеже се е превърнала в център. Втората йерархия има за цел да посочи на единицата пътя, по който тя може да се развива. Значи числото две е пътят, който помага за развитието на съществата. Който иска да знае пътя на своето развитие, той трябва да разбира числото две. Като влезе в числото две, той веднага се поляризирва. В единицата има вътрешна светлина, но не и външна. При числото две се явяват два центъра, вследствие на което между същества та се явява борба." /21-1925-26/

Чрез двойката, т. е. чрез поляризацията, се показва обратният път на нещата - пътят на еволюцията. Това е духовното осъзнаване и връщане към Първопричината. Поляризацията означава освобождаване на вътрешните възможности. Ограниченията, наложени от условията на физическия свят, започват да се рушат, за да се изяви духовната същност. Процесите се движат не около един център, а два, което от своя страна създава борба, т. е. напрежение между инертността на материалния свят и висшата същност. Семенцето, когато почне да кълни, спуща корени към почвата, но и листа и клонки към атмосферата - в посока

на слънцето, с това то се поляризира. То търси нов източник за своя живот, по-фин от този, който му предоставя материята. В тази борба, в този обмен на веществата растението израства и дава плод - има вече нов живот.

Учителя продължава: "Вие можете ли да умножавате единицата? Не, колкото и да умножавате единицата, тя не се умножава. Не можете и да я изваждате. Можете ли да я събирате? Не може. Не, в света има само една единица. С какво ще я събирате, с какво ще я изваждате, с какво ще я умножавате? Тогава откъде се явиха другите числа - 2, 3, 4 и т. н.? - От деленето на единицата! Значи светът е произлязъл чрез делене. Ние в света не събираме с цели числа, а с дроби, с частици от единицата... тъй ние работим с дробите." /72-1924/

Следователно цифровият ред в същината си крие принципа на сътворението на света. Физиците, както видяхме вече, казват, че вселената е произлязла от състоянието на сингуларност - единицата материя. При настъпване на Големия взрив, т. е. когато единицата е започнала да се дели - да експанзира, са се появили формите на многообразието във вселената. Така от Първичното начало, от Единицата, чрез процеса на делението се е сътворил светът.

"Когато кажа единица, аз вече разбирам едно разумно същество. Какво означава двойката? Две половинки от единицата. Какво означава тройката? - Три частици от единицата. Какво означава четворката? - Четири частици от единицата. Половинките части показват, че трябва да се сглобяват в едно цяло и да изразяват цялото." /72-1925/

Явно, че числата трябва да разглеждаме и схващаме като символи. Те са явления, процеси от живота на природата, изразени символично в цифровия ред - т. е. в процеса на творението.

"Едно имагинерно число, т. е. въображаемо число, взето в четвърта степен, дава единица. Какво представлява тогава единицата? Реалност, свалена на физическия свят. Като говорим за физическия свят, имаме предвид тримерното пространство." /48-1932/

"Числото три например означава законите, на които се подчинява първичният син, т. е. Божественото, или Аз-ът в човека. Числото 6 означава отношенията между хората. Числото 9 показва законите, на които да се подчинява човекът. Двойката представлява великият Божествен Дух, Който създава. Петорката е майката на човека. Единицата е първият, Божественият принцип, който създава всичко в света. Четворката представлява отношенията между ангелите, а седмицата - между хората. Значи имате три категории числа: 3, 6 и 9; 2, 5 и 8 и 1, 4,7." /75-1926/

"Имате дробите: 1/2, 2/3, 3/4, 4/5. Как са образувани тези дроби? Какво означават тия дроби? - Като се приведат към общ знаменател, те се превръщат в дробите: 30/60, 40/60, 45/60 и 48/60. Значи най-голямата е последната дроб. Това показва привидно, че малките величини са най-големи и дават тон на нещата." /44-1930/

"Числото две се е родило при големи борби. Тогава в цялата природа, в космоса, са се явили огньове, светове са се разделяли, ангели са падали. Светът е създаден при раждане на числото две. Тогава се е явил законът на поляризацията. По-добре е да се поляризират нещата, но животът да се осмисли, да не царува навсякъде мъртвило и мрак. Числото две

се намесва при зараждането на всяка мисъл, на всяко чувство и на всяко действие на човека. При това положение непременно ще дойдат изпитанията и страданията... След числото две се явява числото четири. Вие мислите, че числата вървят по своя естествен ред (1, 2, 3, 4, 5 и т. н.). Не, първото число, което се е появило на света, е две; после се явило четири, а след него - три. Когато се явило числото три, светът се е оформил, т. е. самоопределил. Четирите е човешко число. Числото три се отнася към Божествения свят." /20-1925-26/

"Съгласно Питагоровата теорема за числата числата 1, 2, 3 и 4 са най-важните числа, а числото 10 е свещено число. То показва, че всички точки, които образуват един кръг, са дошли в съприкосновение с външния свят. Числото 4 показва едно пълно завъртване на живота." /13-1924-25/

"Питагор прекарал 20 години в Египет и 10 години във Вавилон, дето изучавал тайните на окултните науки. Затова, като е съставял таблицата за умножение, е внесъл в нея известно окултно значение. Какво подразбира Питагор от умножаването на числото 2 само на себе си? С числото 2 Питагор е разбирал две живи души, които разполагат с еднакви сили. Числото 2 е отрицателно и като се умножи само на себе си, ще получим положително число. Значи отрицателно число, умножено само на себе си, дава положително число. Като се умножи 3 по 3 = 9. Числото 9 е неутрално. Числото 7 е положително. А числото 6 е също неутрално." /15-1924-25/

Разбира се, трудно е да се изкаже всичко относно математиката и по-специално аритметиката, като наука, залегнала и извлечена от законите на природата. Но така или иначе това са знаели хората на древността. Днес учените откриха също, че само чрез математиката ще могат да се доближат по-близо до "отвъдното", надземното, до това, което сетивата ни не могат да възприемат, до това, което лежи в основата и смисъла на целия живот. Затова днес се казва, че Айнщайн превръща математиката от наука /по думите на Бертран Ръсел/, в която "ние никога не знаем за какво говорим и никога не знаем вярно ли е това, което говорим" в наука, притежаваща критерии за Истината, с други думи, в наука за Битието. /185/

2.2.2. Геометрията в природата

"Математиката има своя външна страна - това е геометрията. Всички геометрични фигури съществуват в природата. Следователно геометрията е езикът на математиката. Ако един математик не може да превърне своите математически величини в геометрични форми, той нищо не разбира от математика." /72-1924/.

"Днес учените също твърдят, че геометрията в ръцете на Айнщайн се превръща от учение за "небитието" в смисъла, който придава на тази дума Демокрит, т. е. от наука за празното, сетивно непостижимо пространство - в учение за Битието." /185/

С горните мисли искаме да покажем веднага колко голямо значение има геометрията за опознаване на Битието, света и живота. Независимо от това, всичко не е така просто за разгадаване и проучване. И до ден днешен има моменти в математиката, които показват, че ние хората не всичко знаем. Математиката ни показва това чрез своите парадокси, неразчетени досега.

"Най-големият парадокс е, че в математиката има парадокси: не само, че ги има, но те са и най-впечатляващите, а същевременно и най-сложните и трудните за разбиране. През цялата си история математиката е изпитвала три силни труса. Първата криза е още в древността при откриване на несъизмеримостта на величините (ирационалните числа). Например: диагоналът на квадрата и неговата страна нямат обща мярка; несъизмерими са също дължината на окръжността и диаметърът й; лицата на кръга и квадрата, построен върху неговия радиус, и др. Отношението между диагонала и страната на квадрата е изразено в израза V2, а при кръга с П = 3,14... Гърците, за да преодолеят кризата, се отказали да приемат ирационалните числа, и ги дали като дължини на отсечки, т. е. приели ги с езика на геометрията. Какво значи "ирационални"? - Това значи "безсмислени", лежащи извън разумното" /192/

Но Учителя П. Дънов счита, че ирационалните числа са числа на духовния свят, поради което са несъизмерими на физическия свят.

"Втората катастрофа в математиката настъпва няколко века по-късно (през XVII - XVIII век). Този път във връзка с тълкуването на безкрайно малките величини. Безкрайността участвува и в първата криза - в начина на представяне на ирационалните числа. Тя ще участвува и в третата криза. Затова математиката може да се резюмира в своята същност като наука на безкрайността. Безкрайно малките - това са променливи величини, клонящи към нула." /192/

"Третата криза в математиката се е разразила в края на XIX и в началото на XX век. Тогава се утвърждава теорията за множествата (множество, клас, съвкупност). Множеството се състои от обекти, които са и елементи на дадено множество. Обикновено множеството или класовете не включват себе си като собствен елемент. Например множеството "човек". Всеки човек, млад или стар, е елемент на множеството "човек". А самото множество не може да бъде елемент на собствения си клас, тъй като няма "човек" изобщо, "човек" като такъв." /192/

Това значи, че "човек" като множество се състои от много хора, макар и различни, те са елемент на това множество. Но множеството "човек" не може да бъде елемент (част) от собствения си клас, тъй като няма форма "човек" като множество изобщо. Тези парадокси са най-добре разбираеми чрез парадокса на Ръсел: - "Парадокс за бръснаря": в едно село имало само един бръснар. Било наредено той да бръсне само тези селяни, които не се бръснат сами. Пита се може ли той сам като бръснар да се бръсне? Като че ли не може, понеже му е забранено. Но ако не се бръсне сам, той попада в групата на тези селяни, които трябва той да бръсне."

Парадоксите разтърсили математиката и оказали плодотворно влияние върху нея. Възниква ново направление в тази древна наука. То вече не се спирало на логическите, а на интуитивните начала и породило нов клон от математиката - конструктивния. /192/

В крайна сметка можем да кажем, че математиката започва от най-малкото и невещественото - точката, т. е. от сингулярността на света. Учителя П. Дънов разсъждава така: "Проявяването на точката на физическия свят /като права линия/ е нещо пространствено, а самата точка не заема никакво пространство. Значи точката е безпространствена на физическия

свят, но в духовния свят тя представлява проекция на едно висше съзнание... Като говорим за съзнанието, подразбираме проява на Божественото начало в света." /108-1930/

"Кръгът се отнася към величините от четвърто измерение. Кръгът означава времето... Следователно кръгът представлява идеалният свят за първото измерение. Кубът представлява идеалният свят за второ измерение. Тесарактът представлява идеалният свят за трето измерение. Тесарактът е ограничен от осем куба - това са неговите стени. Той не може да се нарисува, не може да се сложи на плоскост. Човек не може да си го представи как се движи в пространството." /3-1922-23/

"Абсолютната мярка, с която определяме живота, не седи нито в едномерния, нито в двумерния, нито даже в тримерния свят. Тя се намира в четиримерния свят - в света на четвъртото измерение. Докато доброто и злото се определят в света на време-пространството (трето измерение), то светът на четвъртото измерение е напълно хармоничен. Там никакви престъпления не могат да станат. Защо? Защото този свят е с обли, кръгли сенки." /3-1922-23/

Едва ли има наука, която в своята дълбочина да не достига до проблема за сътворението на света и живота. Така физиката и математиката заедно с биологията достигат до загадката на Битието. Всъщност тези науки имат за задача да разяснят същността на Битието. С това науките вдъхват голяма надежда у човека и го насочват към самоусъвършенствуване и достигане на духовно съвършенство.

Херман Вайл в своята книга "Философия на математиката и природознанието" ни дава представа, че много геометрични фигури /линията, равнината и пространството/ не трябва да си представяме наложени върху равнина, а изразени чрез координатни данни в пространство-времето. От това следва, че нещата трябва да разглеждаме като функции на нещо; както правата е функция на точката, равнината - на правата и т. н. В пространството следва да няма успоредни линии, тъй като те са поначало затворени; сборът на ъглите на триъгълника не може да бъде 180° и че пространството е закривено. Всеки процес, който се извършва в пространство-времето, трябва рано или късно да завърши в себе си. От това следва, че евклидовото пространство можем да сравним с един кристал, който е изграден от много еднакви, непроменими атоми, подредени правилно и твърдо в непроменяемия ред на една решетка. Риманово-Лобачевското пространство наподобява течност, която се състои също от много еднакви и непроменливи атоми, но в една подвижна ориентировка, податлива на действуващите сили. /169/ С това геометрията има вече физикално съдържание, понеже една от координатите е времето; геометрията става кинематика, учение за движението. /170/

Ето защо и Учителя П. Дънов счита, че "всеки импулс, всеки подтик е част от времето; всяко разширение е част от пространството. Значи времето и пространството се проявяват в един и същ момент. Когато енергията минава от едно състояние в друго, това преминаване наричаме време; разширението при всеки даден момент наричаме пространство." /3-1922-23/

Тази мисъл ни охарактеризирва дани на четвърто измерение. Времето и пространството се проявяват в един и същ момент, но са различна изява.

Времето е проява на състоянието на нещата, а пространството - на движението и разширението. От това следва, че формите и явленията от четвърто измерение не могат да бъдат осезаеми едновременно от нас, тъй като нямаме орган, сетиво, с което да долавяме тези вектори на четвъртото измерение.

"Според езика на математиката степените на числата означават измерения ($2, 2^2, 2^3, 2^4$ и т. н.). Ако числото е в първа степен, означава точка, ако е във втора степен, означава линия. Числото, взето в трета степен, говори за движение освен по права линия още и нагоре, и надолу (трето измерение). Четвъртата степен подразбира четвъртото измерение. Степените вървят до безкрайност. Значи и измеренията също са безкрайни." /24-1927-28/

Явно че измеренията могат да ни изяснят съществуването на свят над този, с който сме свикнали да боравим. Светът на четвъртото измерение, или този на пространство-времето, светът на динамичната изява на нещата, има четири вектора. А най-интересното е, че както числовият ред в математиката (от едно до безкрайност) е имагинерен, така и измеренията са имагинерни. Ние всъщност живеем в средата на четвъртото измерение, в света на сменящите се състояния, в света на кинематиката, но това не можем да осъзнаем. Как да си обясним това? Нека си послужим със следното разсъждение. Фигурите върху киноекрана, които са изобразени върху плоскост, са от второ измерение, но за да ги наблюдаваме, изхождаме от положението си на трето измерение, т. е. с поглед към екрана. Но в живота си ние боравим и наблюдаваме форми от трето измерение, а включваме и вектора време. Това ще рече, че ние осъзнаваме живота и формите на трето измерение, като изхождаме от състоянието си на четвърто измерение, макар и несъзнателно. Затова Учителя казва, че "В обясненията, с които съвременната наука си служи, тя дохожда до механистично разбиране. Тя говори за измеренията, но спира до трето измерение. По-горе от трето измерение тя не допуща никакъв живот. Говори за четвърто, пето, шесто измерение, но и те не са изучени, както трябва." /49-1932/

"Сама по себе си точката няма никакво измерение, но като се придвижи в известна посока, тя образува права линия. Правата линия има вече едно измерение - дължина. Правата линия е числото едно. Когато линията се подвижи, тя образува плоскостта - числото две. Когато плоскостта се подвижи, образува куба - числото три. Кубът пък образува тесаракта - числото четири. Питагор, както и останалите древни учени са дошли до числото четири. И съвременните математици са дошли до числото четири. Какво се крие в числото четири, те не знаят; какво се крие над числото четири, нищо не знаят. Числото пет представлява човекът, който е извън четиримерния свят. Тази е причината, поради която човек не познава себе си." /43-1929/

От горната мисъл следва, че за да опознае себе си, човекът трябва да изхожда от гледището и състоянието на по-горно измерение, т. е. от състоянието на шесто измерение. А в света на пето и шесто измерение се намира духовната същност на човека. Ето защо човек трябва да се развива духовно, за да може да има възможност да разшири кръгозора си до степен, че да осъзнава света на пето и шесто измерение.

Нека си послужим пак с математиката, за да изясним нагледно как нещата се наблюдават и осъзнават винаги от състояние на по-горно измерение. Казахме, че фигурите от плоскостта са проекции на форми от трето измерение. Така е с квадрата, който представлява куба в сферата на плоскостта.

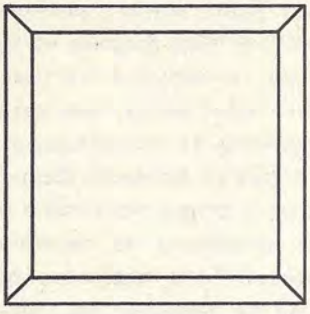

Ако проектираме четиримерния куб - тесаракта, в сферата на трето измерение, той става за нас доловим зрително, тъй като ни се представя като два куба, лежащи един в друг и съединени техни върхове.

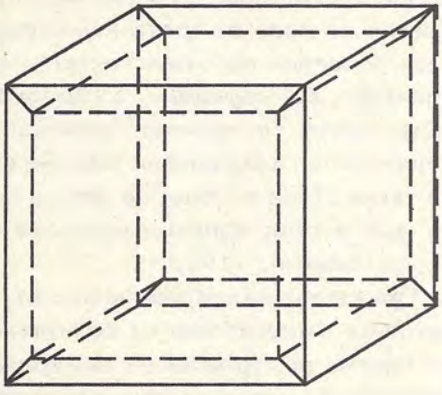

А какво ще представлява сферата /кълбото/ в зоната на четиримерния свят? Като проектираме глобуса, "прекарваме" една от полусферите му през другата и съединяваме проекциите им само по границите им. Следователно проекцията на хиперсферата от четвъртото измерение е съставена от две кълба, преминали едно през друго и съединени по външните си сферични повърхности." /196/

Тези данни на математиката, че съществуват "тела" от по-горно измерение, които не можем да възприемем чрез сетивата си, ни говорят недвусмислено, че имаме светове от горен ранг и ние трябва да ги приемем като реалност. Но трябва да констатираме, че формите от по-горните измерения растат обемно неимоверно бързо и много. Това се дължи най-вероятно на факта, че във векторите на тези измерения влиза времето като отделен вектор, което им придава динамичност и разширение. Те се намират в постоянна експанзия - разширение и уголемяване. Тази динамика не можем да виждаме и схванем, тъй като ние живеем в тримерното пространство и го наблюдаваме "отвътре", поради което нашият обемен свят виждаме само като плоскост. /196/ В момента, в който бихме пожелали да излезем от средата на тримерния свят ние ще се разпаднем като физическо тяло. Този момент на обвързаност със средата, в която живеем, Учителя П. Дънов обяснява така: "Ако запитате съществата на двете измерения дали в техния свят има плоскости, те ще ви кажат, че в техния свят съществуват само линии, но не и плоскости. Според тези същества светът е създаден само от точки и линии." /3-1922-23/ "Питам тия същества: ако линиите на вашия свят се подвижат перпендикулярно, какво ще се образува? - Не знаем (казват те). Това знание е трансцедентално за нас, извън нашето съз-

нание, извън опита. "Тези същества не подозират, че като се движат линиите в перпендикулярна посока, ще се образуват безброй светове, подобни на техния, които заедно ще образуват плоскостта. Ако плоскостта се подвижи перпендикулярно на себе си, ще образува куба. Кубът е тяло, което има три измерения. Към тримерния свят се отнасят хората." /3-1922-23/ По логиката на горната мисъл ние хората живеем в тримерния свят и не можем да си представим, че той е основата на форми от по-горен свят.

"Четиримерното тяло, оградено от 8 куба, се нарича тесаракт. Движението на кубовете в тесаракта е от периферията към центъра. И тъй, четиримерният свят се характеризира с четири координати. Той е светът на време-пространството. Затова именно простите хора казват, че времето оправя всичко. Тесарактът е тяло от четвърто измерение. Четирите измерения определят отношенията между хората." /3-1922-23/ Следва, че четиримерният свят е светът на душевния свят на хората. В духовно отношение човек има възможност да се "разширява", да се "развива", както и другите форми на четиримерния свят. Логично е, че една духовно израснала личност трябва да може да осъзнава изцяло събитията, развили се във времето: миналото, настоящето и бъдещето, тъй като то е вектор на четвърто измерение.

В древността учените и философите също са прибягвали до математиката, за да си обяснят някои паранормални явления в живота. "Според Платон "атомите" на четирите елемента, от които е съставен "светът - огъня, земята, въздуха и водата, имат формата на четирите правилни многостена: тетраедъра - огъня, куба - земята, октаедъра - въздуха и икосаедъра - водата, а светът като цяло е построен във форма на петия многостен - додекаедъра". /196/

Но най-интересното е, че освен тези пет Платонови многостени в тримерното пространство не съществуват други многостени, изградени от еднакви по големина стени. Тези Платонови тела се срещат в кристалографията и микроорганизмите на биологията. Кристалният елемент бор има кристали под форма на идеален икосаедър, а вирусът на полиомиелита, като кристално тяло има също така формата на икосаедъра. Счита се, че вирусът приема формата на икосаедър с оглед постигане на максимална икономия на генетична информация... Така вирусите решават проблема за заемане на тяло с най-малка повърхност при даден обем (изоперантна задача). Изкуството на орнамента съдържа в неявен вид най-старата част от известната ни висша математика" - пише в книгата си "Симетрия" Херман Вайл. /196/

Швейцарският математик Лудвиг Шефли установил, че в четвърто измерение могат да "живеят" шест правилни многостена, подобни на петте Платонови тела от трето измерение. Тези правилни свръхмногостени, или политопи, са "оградени" с Платонови тела, които се наричат "килийки на политопа" и са съединени така, че всяка тяхна стена е обща за две, а всеки ръб е общ едновременно за няколко килийки. /196/

Принципът за изграждането на политопите (многостените) се извежда от начина за строежа на фигурите и телата от двумерния и тримерния свят. При куба например всяка стена е сама за себе си отделна, но всеки ръб е общ за две стени, а всеки връх на

куба е общ за три стени. Тогава при четиримерния свят стените ще са общи за две тела, а ръбовете за няколко от тях. Следователно контактността в многомерните светове (измерения) нараства. Съгласуваността расте, или другояче казано, близостта, хармонизацията става все повече непринудена и близка, докато се стигне до сливане в една общност и гладка повърхност, каквато е сферата. Сферата всъщност е тяло и израз на *n*-мерния свят - или света с краен обем, но с безкрайна повърхност.

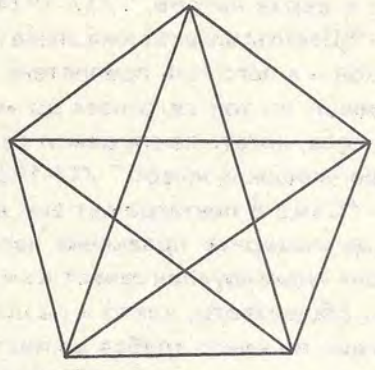

Нека се опитаме да изградим един политоп, който в двумерния свят се проектира като пентаграм: "Ако в четиримерното пространство наблизо до тримерния тетраедър - правилната пирамида, се разположи някаква точка така, че да бъде равно отдалечена от всички върхове на пирамидата, на разстояние, равно на дължината на ръба ѝ ще се получи първият от нашите политопи - правилният четиримерен симплекс. Проекцията на ръбовете му върху подходяща равнина представлява правилен петоъгълник с вписан в него пентаграм /петоъгълна звезда с преплетени рамена/. Вижда се, че четиримерният симплекс трябва да има пет върха, десет ръба, десет "обикновени" двумерни стени и пет тримерни свръхтела - четиристенни пирамиди, които ограждат неговото "свръхтяло". /196/

Правилните многостени са съществували на земята дълго преди появата на човека: кубовете на готварската сол, тетраедрите на антимоновонатриевия сулфат, октаедрите на хромовата стипца, икосаедрите на бора и додекаедрите на радиолариите - микроскопични морски организми. /196/

По пътя на аналогичния принцип, на интуитивната математика и на конструктивната геометрия човек може да проучи по-добре света, в който живее. По същия път се приближаваме и до надземните измерения и светове, които също ни принадлежат, макар че не ги долавяме сетивно.

Ето Учителя П. Дънов нагледно ни дава представа за динамиката на тримерния и четиримерния свят, като използва математиката. "Ние знаем вече движението на точката, на линията и на плоскостта. Но какво е движението на квадрата, т. е. на числото четири? То е четвърто измерение. Всички силови линии се движат в противоположност една на друга. Движението в четвърто измерение е движение навътре. До 3-о измерение всички движения са навън, в тях има разширение. Щом дадено тяло достигне своя краен предел на разширение (в условията на 3-о измерение), в него започва един вътрешен процес на вглъбяване, при което всички сили отиват към центъра, отдето са излезли." /9-1923-24/

Горната мисъл подсказва, че сферата на третото измерение (физическият свят) е израз на разширението - експанзията. При четвъртото измерение настъпва вече вглъбяването, отиването към центъра, откъдето е за-

почнало разширението. Научно казано, всичко започва от един център, от който по пътя на раздробяването, разширението или експанзията се изгражда физическият свят. Този впоследствие изпада в процес на свиване колапс, докато постигне сингуларност - единение. Този процес П. Дънов изразява така: "Зреенето на плодовете спада към 4-о измерение. Тогава силовите линии се обръщат към семката, от която са се образували. Значи става смаляване на предмета." /9-1923-24/ "Квадратът изразява закон, според който една погрешка може да се изправи в четири поколения." /14-1924-25/

"Когато Питагор нанасял квадрата в окръжност и с това искал да намери квадратурата на кръга, той се стремял да намери условията, при които може да се изправи общият живот на хората." /14-1924-25/

"Пентаграмът представлява разрешение на задачата. Той е човекът, който работи, който трябва да бъде в движение и да служи на Бога. Пентаграмът представлява малкият свят. Само петоъгълникът има правила и образци, чрез които можем да изправим една погрешка." /14-1924-25/

Какво представляват и каква същност имат другите геометрични форми?

"Триъгълникът представлява съзнателният живот на човека, т. е. пътят на душата в Божествения свят. Четириъгълникът означава слизането на душата в материалния свят, където изучава законите на развитието.

Квадратът е място за борба. Тук човешката душа се намира в два полюса. Квадратът означава още и семейството: бащата, майката, сина и дъщерята. Той представлява завършената форма на дома, на семейството. Петоъгълникът представлява законите и методите, по които едно общество може да се ръководи.

Пентаграмът има пет малки триъгълника и един петоъгълник в средата, обърнат с върха нагоре. Там човек всякога ще се намира в противоречие с Божественото в себе си. Вие не може да бъдете едновременно в хармония и с Божествения, и с физическия свят. Човек не може да угоди едновременно и на физическия, и на Божествения свят. Щом искаш да угодиш на Божествения свят, ще обърнеш пентаграмът с върха нагоре." /17-1924-25/

- "Шестоъгълникът има знака на Соломон и в него има преплетени триъгълници, но той се отнася до макрокосмоса, когато пентаграмът се отнася до човешкия живот." /17-1924-25/

- "Само в пентаграмът вие можете да намерите правилния израз на вашия индивидуален живот към вас и към обществото, както и различните начини, по които трябва да постъпвате във всеки случай." /17-1924-25/

"Пентаграмът представлява велики, разумни течения в живата природа - течения на светлината, които индусите наричат "прана". Те ги наричат още "движение на праната" или "течения на живота". Числото едно (десният връх) представлява Божествената страна. Оттам движението върви към левия връх - числото две, дето е човекът. От върха две движението отива към върха четири (десния долен връх) - повторно отиване към Бога (горния връх), но вече конкретно проявен в обществото. Върхът три е неутрално число, което показва отношение към самия себе си.

Ако разгледате пентаграмът, ще видите, че е вписан един кръг, който ученикът трябва да извърви. В кръга

са отбелязани образите на няколко предмета: сабя, чаша, книга, светилник и жезъл. Сабята показва, че чо-

векът иска да бъде силен. Чашата е горчивото съдържание, което той трябва да изпие. Книгата е, която трябва да чете и изучава. Светилникът представлява човешкият разум, който му показва какво е вписано в книгата на природата. Тоягата (жезълът) се дава, когато природата казва: "Чети в моята жива книга и знай, че всички твои стремежи трябва да бъдат обърнати към Бога." /17-1924-25/

Учителя П. Дънов дава допълнителни данни за пентаграма, а именно че левият връх на същата е Мъдростта (№ 2), десният е Любовта (№ 1), горният - Истината (№ 3), а двата долни върха: десният - Добродетелта (№ 4) и левият долен - Правдата (№ 5). Съобразно това движение ние трябва да наредим отношението си към хората (казва Той).

Какво е значението на свръхтялото от четвърто измерение - тесаракта? "Да живее човек в тесаракта, това подразбира да вижда нещата отвътре навън или отвън навътре, но в един определен център. От този център той може да вижда навсякъде, да се движи по радиусите на дадена окръжност." /76-1926/ Това ще рече човек да схваща същността на нещата и явленията, като ги проследява както външно, така и вътрешно, или фигуративно казано, да се движи по радиусите на дадена окръжност - от центъра към периферията и обратно. Казахме вече, че тесаракът е форма от четвърто измерение и дава израз на динамичното състояние на нещата.

По отношение на възможностите и значението на алгебрата като наука Учителя П. Дънов дава следното тълкуване: "В света трябва да има една мярка. Математиците имат такава мярка. Тя е единицата. Отнемете на математиците единицата, и математиката сама по себе си пада. В геометрията единицата е точката. Въобще всички науки си имат известни максими, известни единици-мерки." /72-1925/

- "Съвременната математика, която има външно отношение към числата, познава четири действия: събиране, изваждане, умножение и делене. Обаче в математиката на Божественият свят съществуват само две действия: събиране и умножение. Следователно изваждането и деленето не са нищо друго освен отражение на реалността. В тях няма нищо положително. Когато нещата се делят, те не се увеличават, но и когато се изваждат, те не се намаляват. При деленето частиците стават повече на брой, но по-дребни на големина. При изваждането стават по-малко на брой. Значи при изваждането и деленето имаме процес на намаляване, при съби-

рането и умножаването имаме процес на увеличение." /89-1927/

Всъщност процесът на изваждане и делене е отражение или израз на експанзията в света, при която имаме раздробяване и намаляване на нещата. Това е процес от центъра към периферията, където се изгражда многообразието на физическия свят. Обратно, при събирането и умножаването имаме процеса, при който от периферията, от многообразието се изгражда първоизточникът на света, т. е. възвръщане, единение; това е колапсът или сингулярността.

"Числата от 1 до 4 са Питагорови числа, понеже Питагор е работил най-много с тях. Първо трябва да разберете законите на точката, т. е. на единицата, за да разберете и останалите числа. Когато искаш да ограничиш правата линия или един принцип, който работи по правите линии, трябва да разбираш свойствата на точката. Тогава ще дойдеш до тройката - началото на плоскостта, и до четворката - края на плоскостта. Петорката е посоката, в която се образува кубът. При петорката и шесторката дохождаме до нашия свят - образуване на телата." /128-1931/

И в тази мисъл прозират процесите на експанзията и колапса, т. е. процесите на изявата на света, диханието на вселената.

Чрез математиката човек може да прозре развитието си както на физическия, така и на духовния свят. Ето Учителя дава следния математически план: "Човек трябва първо да разреши какви трябва да бъдат неговите отношения към правата линия - към Бога. След това трябва да определи отношенията си към своите близки, да дойде до законите на плоскостта, до квадрата, дето има вече две измерения - към Бога и към своите близки. И най-после човек трябва да определи отношенията си към цялото, да дойде до законите на телата, до куба, който има три измерения. Един ден, когато пожелае да се върне към Бога, отдето е излязъл, той трябва да изучава законите на четвъртото измерение.

Четвъртото измерение представлява връщане на човека към Бога по обратен път. Значи човек е дошъл някъде от пространството, минал е през света на трите измерения - физическия, сърдечния и умствения свят, и сега трябва да мине света на четвъртото измерение, да се върне към Бога - мястото, отдето някога е излязъл. В този свят човек ще вижда нещата от всички посоки. Той ще разглежда всички свои минали съществувания, ще види причините и последствията на всичко, което е преживял." /78-1926/

Това е един прекрасен план за действие, към който всеки рано или късно пристъпва.

Нека разгледаме някои геометрични символи. "Хиперболата означава движение, в което силата е голяма. Изобщо движенията, които стават в хиперболата, се съединяват на небето, а не на земята. Значи ще вървиш по пътя на хиперболата, на отворения път, и така ще излезеш на небето. Божественият път е отворен път, а не затворен. Семето се движи по затворен кръг. Затвореният кръг е на земята, за физическия свят, а отвореният кръг - на небето." /128-1932/

Затворен е кръгът на живота, или цикълът на дадена жива форма, когато е свързан изцяло със законите на физическия свят. Тук действията се преповтарят години или векове наред, докато се придобие известна

промяна, докато се извоюва едно ново, по-висше качество. Отвореният кръг на небето (хиперболата) показва, че нещата или съществата са свободни да избират изявата си, като с това могат лесно да се освобождават от нежелани и отрицателни качества.

"Да търсиш квадратурата на кръга, това значи да се домогнеш до ония възможности, които съдържа кръгът. В квадрата като четириъгълник се крие Питагоровото учение, защото Питагор се занимавал с числата от едно до четири. Като съберете тия числа, получавате десет (10) (това е 1+2+3+4 = 10). Числото десет представлява един цикъл, в който всеки зародиш постига развитието си." /128-1932/

Затова "Физическият свят обхваща формите. Значи той е свят на формите. Духовният свят подразбира съдържанието на нещата, което е устойчиво." /143-1935/

"Каква идея са имали учените, които са създали хиперболата, окръжността и елипсата? На фигурата има две хиперболи,

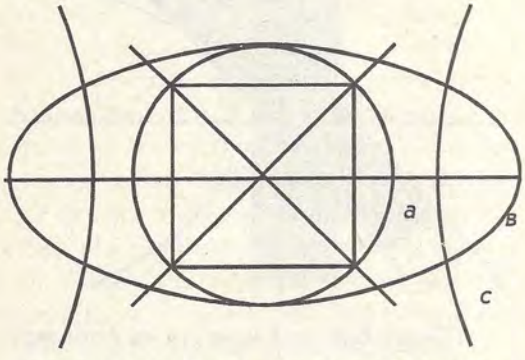

които се движат в противоположни посоки. Хиперболи съществуват и в природата. Като се движат, най-после, хиперболите ще се пресекат някъде във вечността. Пресичането на хиперболите показва, че не се движат в една равнина, т. е. не са на една плоскост. Ако се движеха в една плоскост, те никога нямаше да се пресекат." /48-1932/

Хиперболите са форми или явления от четвърто измерение и не могат да лежат в една плоскост, тъй като плоскости там няма.

"Значи, ако човек е затворен в кръг, например в кръга "а", усилието му да се освободи (от физическия свят) е голямо; ако е затворен в елипса, например в елипсата "в", усилието му да се освободи е по-малко. Дойде ли до хиперболата "с", т. е. до Божественото, той се освобождава. Хиперболата е пътят, по който човек трябва да върви. Този път не се свършва никога, затова е идеал на човешката душа." /128-1932/

Тази мисъл ни подсказва, че човек трябва да се доведе до състояние, че да не е обвързан с физическите закони (това са страстите, желанията, материалната изгода и т. н.), значи да не се движи в кръг, а по пътя на хиперболата, Божествения път, който е отворен път към духовно съвършенство.

"Кръгът е път на завършените процеси и движения. Щом се говори за завършен процес, ще знаете, че този път е човешки, а не Божествен. В хиперболата линиите се пресичат във вечността. Обикновеният човек е затворен в кръга, талантливият е затворен в елипсата. В кръга е вписан квадрат - най-ниската форма (формата на физическата борба). Ние можем да наредим фигурите по възходяща линия по следния начин: квадрат, кръг, елипса и хипербола. По хиперболата вървят гениите, светиите, но в две различни посоки." /128-1932/

На някого може би ще изглежда чудно, че на геометричните фигури

се предписват такива състояния, предназначения и тълкувания. Не трябва да забравяме, че математиката и нейните закони и теореми са изведени (от учените) от законите на природата, на вселената и света въобще. Във всяка цифра, във всяка формула, уравнение, фигура и теорема на математиката е отразен, проектиран или синтезиран някакъв принцип, закон, сила или свят. А от това следва, че ако можем да гадаем или да разчитаме тези символи на математиката, бихме могли по обратен път значително да се доближим до истината за живота.

Учителя П. Дънов, правейки чрез математическите закони аналогии, сравнения и тълкувания, то по-реално и свойствено за нас ни разкрива тайните на живота. Чрез математиката могат по-реално да се осъзнаят редица явления, които не са свойствени за физическия свят, но чиито следствия ние долавяме. За да продемонстрираме възможностите на геометрията, ще си послужим с две геометрични решения, дадени в книгата на Либшер "Теорията на относителността с пергел и линия." /170/

Известно е, че съгласно теорията за относителността на Айнщайн при свръхзвуковите скорости от порядъка на скоростта на светлината времето се забавя, а дължината на формите - скъсява. А това ще рече, че при скоростта на светлината поточността на времето ще замре, а дължината на формите ще се скъси до големината на точката. Възможно ли е това? Просто невероятно за нашите представи. Но чрез геометричните решения това можем да докажем. Така дилатацията (удължаването на времето) е изразено в геометрията на Минковски с формулата:

$$t = \frac{\tau}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}}$$

Тази формула, изразена чрез чертежа на теоремата, изглежда така:

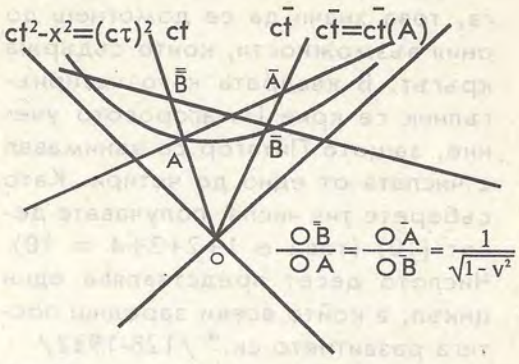

(Подробности в книгата на Либшер)

Скъсяването на дължините авторът изразява чрез следната теорема:

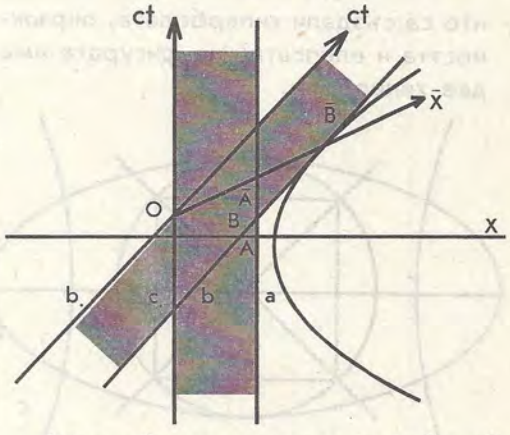

(Подробности в книгата на Либшер)

Тези два примера ни показват как науката (в случая геометрията) може да ни разясни и убеди в явления, които не можем сетивно да възприемем и осъзнаем. Разумът, мисълта и умът на човека боравят с научните истини, а те са и по-висша фаза на човешкия интелект.

Явно че символите в науката са извлечени от законите на природата. Това е и причината защо Учителя П. Дънов толкова много държи на научните постижения и домогвания. Тя е единствената, която по време на земния ни живот недвусмислено ни показва съществуването на духовния живот и неговите закони. Това са узнали и много учени, което ги кара да благоговеят пред природата. Айнщайн например казва, че "върховата задача на всеки физик е да достигне до универсални закони, въз основа на които ще може да построи космос чрез чиста дедукция." /177/ И още: "Геометрията запазва характера си на математическа наука, тъй като извеждането на нейните теореми от аксиомите ѝ остава чисто логическа задача; но в същото време тя става и физическа наука, тъй като аксиомите ѝ съдържат твърдение, което се отнася към обектите на природата." /185/

2.2.3. Физиката в природата

Върху проблемите на съвременната физика говорихме в предидущите глави на книгата. Засегнахме успехите ѝ при разкриване строежа на материята, този на силовите полета, трансмутацията на последните в материални частици, строежа на света и все пак остават много проблеми недоизяснени. Бихме се запитали също докъде стигат възможностите на физиката?

Математиката, физиката и астрофизиката навлязоха тъй дълбоко в битието на вселената, че човек остава с впечатлението, че неговите тайни са напълно разяснени. Енергиите и силите, които лежат в основата на физическия свят познаваме, само като изява, но тяхната същност е неизяснена. В това отношение Учителя П. Дънов задава следния въпрос: "Материята има форма, а силата няма форма. Тогава как може силата, която не е материална, да има допирни точки с това, което е материално? С този въпрос от хиляди години насам са се занимавали най-видните философи в Индия, в Египет, в Сирия, във Вавилон, в Палестина, пък и съвременните учени се занимават, но той още не е разрешен." /64-1924/ "Първите три състояния на материята (твърдо, течно и въздухообразно) са известни на всички, но какво знаете за лъчистата материя?" /44-1930/

Днес учените твърдят, че в строежа на атома вземат участие над 35 вида елементарни частици. Казва се, че тези частици са плод на силови полета, и то като силови възли на същите. Но самата същност на силовите полета - произходът им, остава неизяснена. Казва се, че енергиите имат три вида състояния: състояние на покой, състояние термично и състояние лъчисто. И толкова като констатация, но същността им - неясна. В този раздел искаме да се опитаме с помощта на Учителя П. Дънов и учените да хвърлим известна светлина.

Херман Вайл /169/ разсъждава така: "Още Демокрит, по-късно Платон, Галилей, Дескарт и др. са съзнавали, че възприятията на нашите сетивни органи са субективни. Колко друг щеше да изглежда за нас светът, ако нашето око би било способно да долавя други дължини на вълните или ако физиологическите процеси в ретината превръщаха безкрайно измерните физически съчетания на цветовете не само в двумерна разнообразност; и ако тези съчетания възприемахме в 3- или 4-измерима многообразност." Тогава: "Конструкцията на този обективен свят, представен само от символи, от който

в моето виждане се познава само непосредствено даденото, ще се разгръща в различни степени. Процесът ще се разкрива от степен към степен - като явление на една по-висша действителност." /169/ /Х. Вайл/

С изграждане общата теория на относителността на Айнщайн физиката се освободи от пространството и времето като представа за конструкционни средства на обективния свят. Но Х. Вайл казва, че нашето фундаментално познавателно-теоретично мнение е обвързано с две противоречиви двойки: субективно-абсолютното и обективно-релативното. Това е така, защото, ако се стремим да опознаем абсолютното в природата и света, не можем да прескочим субективността на нашето естество. От друга страна, искаме да бъдем обективни при тълкуването символите на природата. Но тази обективност не може да бъде реална, ако не предвидим относителността на явленията в природата. Следователно ние трябва първо да познаваме добре себе си, за да отдиференцираме субективността на виждането си, и, второ, трябва да имаме предвид, че явленията в природата не са дадени веднъж завинаги, а постоянно се изменят, като експанзират или еволюират.

В крайна сметка има ли разлика между енергия и вещество? Съвременната квантова механика показа, че частиците и полетата, т. е. представите за прекъснатост и непрекъснатост, които се разглеждаха като две различни форми, две разновидности на материята, се оказаха две прояви с една обща същност, две страни на единната материя. /195/ Значи веществото представлява огромни запаси от енергия и енергията представлява веществото. Следователно веществото е там, където концентрацията на енергията е голяма, а полето е там, където концентрацията на енергията е малка. /202/

В тези научни констатации намира отговор въпросът на Учителя П. Дънов - "Какво знаете за лъчистата материя?", който цитирахме в началото на тази глава. Следва, че всичко в света е лъчиста материя или просто с една дума - светлина. Материалният свят е лъчиста енергия, концентрирана в отделните форми на природата. Докато гравитацията изгражда неорганичния свят, светлината изгражда органичния. Затова П. Дънов казва дословно: "Явленията от физическия свят трябва да се превеждат с езика на духовния свят и обратно - явленията на духовния свят трябва да се превеждат с езика на физическия свят." /1-1922/

Каква задача има тогава материята, т. е. концентрираното състояние на енергията? - "Разбира се, че материята съществува. Аз не поддържам теорията, че материята е илюзия. Не, материалният свят е реален свят. Материята е реалност, която служи като основа за проява на живота." /135-1933/

Явно, че материята е проява на една по-висша разумност и че тя служи като основа за проява на живота в сферата на физическия свят. Защото "Трансформирането на енергиите подразбира разумност. Смяната на енергиите, трансформирането на енергиите, сгъстяване и разширяване на енергиите, това са форми на един разумен живот, извън човешкия." /15-1923/ Но тук лежи един принцип на свободата, тъй като "Колкото повече се разредява материята, толкова повече изчезват ограниченията. Твърдото вещество е ограничено във времето и пространството. Щом излезе извън времето и пространството, то има вече свобода." /50-1933/

"Съвременните химици казват, че един от най-леките газове е водородът. Те вземат предвид гъстотата на първичната материя, от която е създаден светът. Тази първична еманация е хиляди пъти по-лека, по-чиста и по-фина от материята на водорода. Затова, когато се говори за състоянието на материята, трябва всякога да се изхожда от нейното първично състояние." /3-1922-23/

Учителя П. Дънов счита, че видимото за нас състояние на материята е плод на материя, която е хиляди пъти по-лека, по-чиста и по-фина. А това не са ли непознатите по същество лъчисти енергии? Защото материята на физическия свят, включая и газовете, са ограничени от време-пространството, както казва П. Дънов, а лъчистите енергии като светлината са извън ограниченията на тези тримерни вектори. Хората познават косвено четири основни лъчисти сили: гравитацията, силните ядрени, слабите ядрени сили и електромагнитните енергии. "Животът без тези сили би бил немислим. Електромагнетичните сили имат общ произход, обща природа и много други сили на природата. Те приличат до голяма степен на гравитационните сили на природата." /162/

От горните мисли можем да извадим заключението, че всички лъчисти енергии и сили имат един-единствен произход и източник, който не ни е известен. В тази насока са и констатациите: Електронът, който е 2000 пъти помалък от атома на водорода (най-простата форма на атом), навярно не е никаква частица, а просто електрозаряд, а с това и неговата маса да е от електромагнетичен произход." /168/

"Основно погледнато обаче, ние не знаем нищо за заряда." /162/

Зарядът трябва да е всъщност способността на частиците да влизат във взаимоотношение помежду си." /162/ Предполага се, че законът, въз основа на който се извършват обменните действия на зарядите, е подобен на този на гравитационните сили." /162/

Ето учените се приближават до идеята, която дава Учителя П. Дънов за т. нар. "първично състояние на материята". Следователно силовите полета, или лъчистите състояния на материята, трябва да считаме като сходни помежду си, еднакви по същество, но различни в изявата си. Тук се касае до една-единствена сила, едно силово поле, което в зависимост от условията и средата (измерението), в които ще се изяви, изпада в различни състояния и придобива различни качества. Айнщайн през целия си живот работи, за да докаже единството на четирите познати силови полета (гравитационното, електромагнитното, слаби въздействия и силни въздействия) и да изгради една теория за полето. Той пише до своя приятел Соловин: "Единната теория на полето е завършена. Въпреки всичките мои усилия не мога да я проверя по някакъв начин. Това положение ще се запази дълги години, още повече че физиците не приемат логическите и философски аргументи." /185/ Айнщайн схващал усилията на човека да си представи картината на физическата вселена като усилия на рибата да добие ясна идея какво точно е водата. /177/

Върху единната теория на полето работиха и учените Х. Вайл, Едингтон и Шрьодингер, но доказването ѝ засега остава вън от възможностите на човека. Затова Учителя П. Дънов казва: "Някой иска да разреши въпроса за материята. Преди да си отговори на този въпрос, що е материя, той

трябва да изучи всички форми, чрез които материята се проявява. Защото формите на материята отговарят на различните видове количества енергии." /118-1930/ Ето и Учителя счита, че една единна сила, поле или енергия може да се изяви в различни форми поради различното видово състояние на същите. Явно, че средата, сферата, измерението, в което ще се изяви "Първичната сила", изисква различно нейно състояние.

"Защо е създадена природата, кои са подбудителните причини за това, не знаем. То ще остане една велика тайна за нас." /113-1930/

"Много нови теории са недостъпни за умовете на всички хора, вследствие на което някои са разстройвали нервната си система. Теорията на Айнщайн например създаде голямо умствено и нервно напрежение на учените." /111-1939/ "Сега според тази съвременна относителна реалност, според теорията на Айнщайн, всички хора признават, че науката е една относителна реалност, а досега мислеха, че е една положителна реалност." /71-1923/ Затова: "Всяко нещо, което може да се обясни, не е реално; което не може да се обясни, то е реално. Всяко нещо, за което може да се мисли, е реално. Такава е нашата философия." /63-1922/

Ето Учителя П. Дънов ни дава ключа за разясняване на този (спорен) щекотлив въпрос. Тъй като физическият свят е относителен, т. е. проекция и творение на по-висши сили, а от това и доказуем, то той по същина не е реален. А самите сили, творци на физическия свят, които ние не можем да обясним и докажем, са самата реалност. Те са вечни, неизменни и първични, но недоказуеми за нас. Ние можем само да мислим за тях, поради което "всяко нещо, за което може да се мисли, е реално". Мисълта на човека е пряк творчески акт на реалния първичен дух на човека и може да контактува с тези Първични източници на света. До първата четвъртина на двадесетия век се смяташе, че там, където няма вещество, не може да съществува поле (силово поле). Тази бе и грешката на Айнщайн, който поддържаше това становище. Но законите на интерференцията и разпространението на светлината показват, че тя съществува и се пренася без наличието на материята, т. е. в абсолютно празно пространство. С това светлината стана вълново поле при отсъствие на теглова материя. Този факт Учителя П. Дънов изяснява така: "Някои казват, че нещата съществуват извън времето и пространството. Това значи, че нещата съществуват извън света на трите измерения. Например нарисуват една картина на платно. Тази картина е поставена на платно - плоскост (второ измерение), значи тя се простира в света на второто измерение. Обаче същата картина може да се извае, да се изработи като статуя, да се представи в света на третото измерение. Най-после същата картина може да се представи извън трите измерения, да се нарисува в мисълта. Това наричат философите състояние извън времето и пространството." /4-1922/

Следва, трябва пак да подчертаем, че физическият свят трябва да е отражение в трето измерение на един "идеен свят", който не е материален както силовите полета и енергии. Мислите, идеите, въображаемите картини са форми извън времето и пространството. Те съществуват, без да бъдат регистрирани от нашите пет сетива. Мисловният творчески акт на човека е от сфера над третото изме-

рение. Така например Айнщайн чрез логическо мислене и дедукция, или както казва той самият - чрез "чиста мисъл", идва до идеята за теорията на относителността. След това той самият я изразява вече чрез математически формули. По този начин са открити всички елементарни частици на материята - около 35 на брой. Чрез "чистата мисъл" М. Планк (1900 г.) предложи теорията за квантите за разпространение на електромагнитните енергии. Айнщайн (1905 г.) предложи фотоните като единица мярка за разпространение на светлината. В 1924 г. се дойде до идеята, че и електроните на атома имат качествата на вълнообразно разпространение на енергиите. /162/

"Излъчването на фотони (светлина) не значи, че те са съществували в елементарните частици. Те просто се произвеждат по време на излъчването на частиците. /162/ Знае се днес, че всички елементарни частици на материята имат двойници (електрон-позитрон, антипротони, антинеутрони и т. н.). А от това следва, че и целият свят има двойник-антивселена. Явно, че поляризационният принцип по същество е универсален. Учителя П. Дънов използва този поляризационен закон, за да ни онагледи някои страни на живота. "В природата съществуват два главни закона на привличане и отблъскване. Ако две същества с еднакви стремежи и идеали се докоснат, веднага ще се отблъснат. Те имат допирна точка помежду си. Благодарение на еднородността на силите на тия тела те се отблъскват и стоят на известно разстояние едно от друго. В противен случай всички тела в природата щяха да бъдат на близки разстояния едно до друго и щяха да образуват една еднородна хомогенна маса. За да се привлекат две тела, те трябва да имат противоположни сили или стремежи помежду си." /22-1926-27/

С тази мисъл можем да си представим както картината на експанзията Големия взрив в света, т. е. сътворението на вселената, така и колапса на същата след известен период. Тази пулсация на света явно стои в основата на поляризацията. Раздробяването - експанзията, или още раздалечаването на материята трябва да приемем като отблъскване на масата сама в себе си /Големия взрив/, тъй като тя е постигнала максимална еднородност - хомогенност на състоянието си. Но в процеса на експанзията - раздробяването, настъпва индивидуализацията на масата, т. е. нейното отдиференциране по състояние и качества, по вид и съдържание. Нарушава се еднородността, хомогенността на състоянието на масата. При максимално отдиференциране, различие на състоянието на масата, т. е. при пълна поляризация, започва процесът на еволюцията, т. е. съзряване и привличане от Първопричината. Тези процеси на привличане и отблъскване срещаме навсякъде във вселената: при структурата на материята, в органичната материя, в биосферата на земята /мъжки и женски пол/. Крайният стадий на еволюцията е сингуларността с Първопричината - Бога.

"Според източната философия сливането на душата с единното Цяло подразбира състояние на Нирвана - сливане с Бога, т. е. изгубване на човешката индивидуалност. Нирвана не е унищожаване на човека, но сливане с Бога, т. е. връщане в първоначалното му състояние. Преди да слезе на земята, човек е бил в Нирвана, в края на краищата пак се връща в Нирвана." /62-1922-23/

Древните са познавали двете фази на живота и света, наречени от учените "дихание на вселената" или още фазите на експанзия (разширение - индивидуализиране) и тази на колапс (сингулярност), т. е. сливане в едно Цяло. Тези истини древните са отразявали в легенди, символични разкази, предания и религии.

Днес физиците виждат самообмена на частиците на материята като явление, имитиращо това на цялата вселена. "Превръщането на една форма микрочастици в друга става следователно чрез обмен на кванти. Какъв вид кванти ще емитират или абсорбират частиците, зависи от техния заряд... Но частиците могат да абсорбират и кванти, които сами те са емитирали преди това. Това е процес на обмяна със самите себе си. Нарича се още обменен процес на частиците с вакуум. А вакуумът не е празно пространство, то е изпълнено с кванти или частици с извънредно ниска енергия, което ги прави невидими за нас... Значи материята изпада в разредено или невидимо състояние, както и в сгъстено състояние - видимо за нас. Ето как се осъществява пълно единство в света. Този кръговрат на живота на микрочастиците и вселената наблюдаваме навсякъде в живота на биосферата на земята. Защото животът, както казахме вече, е единен, но различно се изявява. Живите форми се различават по това, доколко могат по-пълноценно да изявят живота. Колкото на по-високо еволюционно стъпало стои една жива форма, толкова по-пълноценно се изявява животът чрез нея.

Айнщайн със своята теория на относителността е искал между другото да отстрани трудностите и противоречията в теорията за единното поле. Тя формулира по-общи механични закони; тя заменя два закона за съхранението в един; тя изменя нашето класическо понятие за абсолютното време; тя образува обща основа, която обхваща всички явления на природата. /202/

Учителя П. Дънов разглежда тези проблеми по следния начин: "Какво се разбира под думата "поле"? - Полето е област, в която живеят и работят хиляди същества едновременно. Съзнателно или несъзнателно те се намират в известни съотношения помежду си. Никой не може да живее сам за себе си." /45-1931/

Следва, че единството и универсалността са основни принципи в природата и вселената, от които никой не може да се освободи. Само сплотеността и хармонията в цялото многообразие на света може да осигури нормални взаимоотношения.

"Увеличаване и намаляване на материята, т. е. сгъстяване и разреждане става навсякъде в природата." /20-1925-26/ "И когато в една област животът замира, всъщност той не замира, но се трансформира от едно състояние в друго. И това, което хората наричат смърт в едно отношение, в друго отношение произвежда живот. Смъртта е процес, който приготовлява почва за нов живот." /15-1923/

Следва, че явленията като сгъстяване и разреждане, експанзия и колапс, смяна на състоянията, трансмутиране на енергиите и на самата материя, смърт и раждане в биосферата на земята са процеси синоними и еднородни, целящи да поддържат света в една обща хармония и да има вечно освежаване и младост. В биологията е типично трансмутирането на формите при наблюдаване живота на какавидата, личинките и на поповата лъжичка. Те са фази на един нов живот - на пеперудата, на комара и на жабата, но същевременно "смърт" за тях самите.

Но въпреки всичко остават за нас, хората, още съществени неясноти за живота на неорганичната и органичната материя. Например "В природата съществува закон за запазване броя на частиците при неорганичната материя. Така разликата между броя на лептоните /леките частици/ и антилептоните преди реакцията е равна на съответните частици след реакцията. Аналогичен е законът и при тежките частици. Защо остава разликата между броя на лептоните и този на антилептоните във вселената непроменена, ние и до днес не знаем." /162/ "В макросвета не съществува такъв закон (както при микрочастиците), тъй като би се стигнало до поразяващи ситуации. При случай например при запазване на човешките индивиди (както при микрочастиците) би трябвало да се раждат винаги двойки деца - момче и момиче едновременно. Тогава при опит тези индивиди да образуват семейство те веднага ще изчезнат (ще анихилират, както е случаят с частиците и античастиците). /162/

В последно време бяха открити нови микрочастици на материята, които в сравнение с П°-мезоните, които са най-късо време съществуващи, са почти безсмъртни. Тези нови частици трябва да съществуват само 10^{-23} секунди и пробягват разстояние колкото диаметъра на протоните (10^{-13} см.) Тези нови частици нарекоха резонанси или зенонони. Те са всъщност междинно състояние на материята. Счита се, че всяка по-голяма елементарна частица е композиция от всички останали частици. Американският учен Гелман откри, че съществуват частици с накърнен спин, т. е. не цял, а 1/2 от спина. Тези частици той нарече кварки, което значи "нещо немислимо". Комбинацията от кварките изгражда всички останали частици на материята. А това налага мисълта, че трябва да има още много неоткрити от човека частици. И действително на 31 януари 1964 г. бе открита експериментално частицата Омега.

Тези данни говорят недвусмислено, че частиците са само състояние на енергиите или на силовите полета. Затова в 1925-1926 г. цюрихският проф. Ервин Шрьодингер обоснова вълновата механика, според която няма частици в света, а само вълни на енергиите. Според него вълните на енергията се наслагват и образуват гребен - "Вълнов пакет", който се проявява като частица. А Нилс Бор подчертава, че тези вълни разказват не за материалното естество на електроните, атомите и кварките, а за тяхното поведение. /216/

"Атомът непомни своята история. Той винаги е като нов. Природата е намерила най-верния начин да запази материята от увяхване: освободила е от миналото нейните първооснови. Вечността се материализирва не в неизменността на материята, а в това, че всичко, което става в нейните дълбочини, става всеки път като за първи път." /216 - Данин/

Явно, че във вселената има неотклонен кръговрат, при който нищо не се губи. Има само смяна на състоянията. Принципът на вечното подмладяване намираме и в биосферата. Значи навсякъде властвува един универсален закон за запазване на енергията и нейните форми. И защо е така? Учителя П. Дънов отговаря: "Голямото трябва да се смалява, за да бъде достъпно; малкото трябва да расте и да се уголемява, за да се познае и изучи. /154-1942/

"Великите неща се смаляват, а малките растат и се увеличават. Ето вселената ни се изявява по пътя на смаля-

ването, а ние я изучаваме по пътя на увеличаването." /49-1932/

Това ще рече, че в малките неща трябва да виждаме смаленото голямо, а в голямото - проектираните малки. Атомът със своята конструкция, съдържание на сили и силови полета трябва да отговаря на тези на вселената. И обратно, в образа на вселената трябва да виждаме естеството на нейните най-малки елементи - микрочастиците. Силовите полета, които изграждат атома и вселената, са едни и същи, само че изявени във форма, която отговаря на големината на обекта. Учителя П. Дънов твърди, че: "В математиката тук на земята частта не може да бъде равна на цялото. В окултната наука, в окултната математика обаче има друго твърдение: всяка част е равна на своето цяло и всяко цяло е равно на своята част." /65-1922/

Днес науката напълно потвърждава това становище на Учителя. Видяхме, че микрочастиците отразяват състоянието на вселената, и обратното. В органичния свят всяка клетка на един организъм съдържа пълна информация за вида и структурата на цялото, от което е отделна клетка. Последната може даже да възпроизведе целия организъм. Ето защо в математиката се твърди, че единицата е най-голямото число, както и клетката или семката - най-голямата единица в биосферата на земята.

"Зомерфелд изчислил картината на атома, която преди една година Н. Бор вече беше видял в Манчестър. Електронът се носи по елипса като истинска Кеплерова планета. Но поради това, че в тази разтегната орбита голямата му скорост непрекъснато се изменя - на отдалечените участъци тя е по-малка, на близките - по-голяма, по време на полета масата на електрона забележително се променя и той не се връща след всяка обиколка на същото място, а образува извивка след извивка и очертава красива розетка. И се получава така, че електронът участвува не в едно, а едновременно в две периодични движения: лети по елипса, а елипсата се върти около ядрото." /216/

Тази конструкция и динамика, залегнала в живота на атома, откриваме и в нашата слънчева система, както и в конструкцията и динамиката на галактиките и вселената. А това потвърждава становището на Айнщайн, че законите, които лежат в основите на физическия свят, са универсални за всичко в него.

"Стълбата на разрешените енергийни нива в атома притежават едно забележително свойство: колкото по-високо се издига тя, толкова по-ниски стават стъпалата й. С отдалечаване от ядрото разрешените нива все по-малко се различават от съседните. В края на краищата се сливат в една полегата линия. Значи честотата на излъчваната светлина изобщо не зависи от честотата на въртенето на електрона в атома. Това е огромно завоевание. Тогава теорията на Бор трябва да е правилна" - е казал Айнщайн. /216/

"Принципът на съответствието позволи на Н. Бор да изчисли излъчването на атома като музикален акорд. Всяка линия от спектъра със своя цвят и яркост представя в този акорд отделен чист звук със своята височина и сила. Разликата беше само в това, че при акорда всичките звукове се разнасят в един момент, докато атомът може да изпусне в един момент само един квант. Но достатъчно беше вместо думата "атом" да се постави думата "атоми", и математическият образ на акорда ставаше точен. Това е музиката не на един атом, а на огромен атомен оркестър." /216/

"Така в спектъра на елемента натрий най-силно свети жълтата линия, сигнализирайки, че в повечето натриеви атоми се извършва кой знае защо "жълт скок". Спонтанната вероятност е присъща на квантовите скокове и е заложена в самата природа? С такава случайност и такава вероятност на физическите събития естествознанието още никога не беше имало работа. Да се размишлява върху тези неща, беше трудно: тук някъде свършваше физиката. И започваше непроницаема философска тъмнина. И единственото, което светеше в тази тъмнина на незнанието, бяха спектралните линии: само те със своята яркост даваха свидетелски показания в полза за идеята за спонтанната вероятност на квантовите скокове." /216/

Има и друга характеристика на атома. В него не могат да се допуснат или открият два електрона в еднакво квантово състояние. Този принцип "на забраната", провъзгласен от Волфганг Паули, гласеше: в атомите не могат да се срещнат два електрона с един и същ адрес - с един и същ комплект от квантови числа. Този закон разрешава на тези конвейерно неразличими частици да притежават индивидуалност в атомното си битие - на атомната сцена.

И какво стана - стигна се дотам, че на най-малките, въображаеми частици, или енергийни възли, на основните градивни елементи на материята, да предписваме индивидуалност. А това не е ли крайният предел на процеса на инволюцията? Това е дъното на многообразността на света, в което имаме непрозрачност, но силно изразена индивидуалност. Тази индивидуалност виждаме изразена в емитирането на кванти, фотони, лъчиста енергия с точно определена вълна и зрителна образност - багра. Тази зрителна образност, която долавяме като багрите на дъгата, дава характеристиката на всички живи форми в биосферата на земята. Всяко химическо съединение, всяка биологическа форма отразява или поглъща точно определена вълна от светлинните багри. В тази индивидуалност, в тази характерност навярно се крие и тайнствеността на лъчистия, на енергийния свят. И неслучайно Учителя П. Дънов говори за завета на цветните лъчи на светлината, което ще рече, че ние, хората, имаме да научим още много в тази "непроницаема философска тъмнина" на светлината.

"Изобщо светът е построен от редица правила. И в този смисъл ние разбираме живота според степента на нашето разбиране и го определяме като положителни или отрицателни величини - казва Учителя. - Природата всякога си служи с образи. Тя винаги говори с картини и символи. Тя не говори като съвременните хора с логически изводи и заключения. Нейният език е картинен, символически." /74-1925/

"Природата не търпи застой. В нея има вечно движение, което се регулира от един специален закон. Да допуснем, че има една молекула, съставена от много атоми. Всички тези атоми се движат с известна бързина, около един център, който също така се движи, но вече с бързина, по-голяма от бързината на атомите. Понеже бързината на този център е по-голяма от бързината на останалите частици, вследствие на това се явява като сила, която уравновесява, т. е. регулира, общото движение. Бързината на този център е толкова голяма, че той едновременно се намира както по местата на всички частици, така и на своето място." /72-1926/

Учителя се старае да ни представи йерархическата зависимост, съответ-

на на степента на развитие на силите. Най-нисшите сили ние долавяме като статични - това е неорганичната материя, въпреки че в нейната среда има постоянно движение на микрочастиците и постоянна обмяна на енергии. В по-горната степен - като звуковата вълна, имаме силова вълна със скорост от 330 км в секунда. А при светлината тя е вече 300 000 км в секунда. Днес се говори за по-високи скорости от тази на светлината в зоната на вселената. Следователно може да предположим, че ще има сила, силово поле, което по образа на нашите понятия ще се намира в един и същ миг навсякъде, т. е. ще има скорости, които надхвърлят всички познати на нас такива. Тази всеобхватност се предписва на Първопричината на нещата, която е всичко и над всичко.

Нека си послужим образно и със скоростите на процесите в един биологически организъм. В него обменните процеси са най-бавните, но тези на газовете са са по-висока скорост. Действието на хормоните става почти мигновено, а над тях стоят нервните импулси. Последните, можем да кажем, че се движат със скоростта на светлината, тъй като се изразяват чрез електромагнитни процеси. Но над всички физиологически, известни ни процеси е този на мисълта, която надхвърля скоростта на светлината. В това степенуване въздействието и контролът явно се падат на мисълта, след нея идват нервните импулси и така надолу. Тази йерархическа зависимост ние срещнахме в математиката при степенуване на измеренията. Всяка по-горна степен съдържа в себе си по-долната и я регулира. По този начин на разсъждение идваме до идеята как Бог като Първоизточник на нещата съдържа всичко в себе си и е всеки момент навсякъде и във всичко.

Вечната изява на Бога във всичко и във всеки момент можем да демонстрираме и със странността на светлинния фотон. Той няма, както се казва, маса в покой, т. е. не може да се намира в неподвижно състояние. "Осъден" е да бъде постоянно в движение, при това бързината, с която се премества в пространството, винаги е равна на скоростта на светлината. Фотонът навлиза в живота, ражда се, имайки тази скорост, и загива, превръща се в друга частица, като се наложи малко да намали скоростта. Следователно излиза, че светлината не може да се спре. /192/

Ето как законите на природата, явленията в нея символично ни насочват към вечността на Първопричината и нейното състояние. Скоростите в природата достигат до фаза, когато материята изчезва, дължините стигат до състояние на точка, а времето е вече в пълен застой. Забавяне на времето експериментално се доказва чрез времетраене живота на частиците мезони. Те се зараждат в горните слоеве на нашата атмосфера, и то при попадение на космическото лъчение в нея. Но времеживотът на мезоните е от порядъка на два метра разстояние. Ние обаче въпреки този къс живот ги регистрираме на повърхността на земята, тъй като се движат със скорост, близка до тази на светлината. Това им дава възможност при забавено време да изминат все пак разстояние от 30 км. Скоростта на светлината е горната граница за скоростите на всички материални тела. /202 - Айнщайн/

От горните констатации трябва да заключим, че материалният, физическият свят съществува благодарение на забавените скорости на по-висшите творчески сили. Благодарение на това самоограничение силите се изявяват в

статичните форми на света. Именно това казва и Учителя П. Дънов, че ограничението на първопричината стои в основата на физическия свят. Ограничение в самия себе си е основният принцип в изявата на Бога, в цялото многообразие на физическия свят. Следва, че светлината и нейната скорост ни подсказват нейния извънфизически произход, а самата тя е извор на живота тук на земята. А отделните краски на светлината са израз на различните скорости на всяка една от тях. По-големите скорости скъсяват дължината на лъчистия сноп и ние долавяме повече синия диапазон от спектъра. При забавените скорости, т. е. при разширяване на процесите, светлинните части се преместват повече към дългите вълни на спектъра и ние долавяме червения диапазон на същия. /199/

"Експерименталното доказване дилатацията на времето извършиха в Женева през 1966 година Фярлей, Бейли и Пикасо /Farley, Baily и Picasso/ при мюони в ускорител на частици /173 - Хереш - Салие/.

Днес се обсъжда съществуването на частици, които се движат със скорост, по-голяма от светлината. Те се наричат тахиони. Те са нестационарни частици и се раждат само на двойки, като се движат една срещу друга. Тахионите според авторите произхождат в ранните етапи на сътворението на света." /167/ "При успешно използване на сигналите на тахионите може да се изпратят сигнали, че те да достигнат своя източник преди тяхното изпращане, при което ще се прехвърлят информации от бъдещето към настоящето." /173/

"Според модела на Хедел, тъй като гравитацията изкривява всички линии, то би трябвало линиите на времето да се затворят в себе си. Всички събития по "Хеделовата" линия се преповтарят - след едно завъртване - до най-малките подробности, миналото редовно се връща при нас." /209 - М. Гринщейн/

Явно, че ние, хората на ежедневието, сме далеч от действителността на нещата. Понижените скорости, сред които живеем, правят нещата статични, т. е. само от трето измерение, близо до нас. А действителността на големите скорости не ни е позната. Затова П. Дънов казва: "Сегашният свят е повече материалистичен, поради което окръжаващите предмети са толкова близо до очите на хората, че привличат всичкото им внимание. Те се залъгват с тях като деца и не им остава време да се занимават с други работи." /63-1922/

Обвързаността към формите на тримерния свят, или към казаното от тези, които са били преди нас, е реална спънка за свободната мисъл на човека. Айнщайн казва за себе си: "Винаги се колебая да приема за вярно нещо, понеже това учат вещите лица, или също, че го приемат всички. Всяко познание трябва сам да си изработя, всичко трябва основно да промисля, из основа без предубеждение." /176 - Мелхер/ В тази насока Учителя П. Дънов твърди, че "Невъзможно е човек да има образ за нещо, което не съществува. По отношение на Битието всяко нещо е реално. Ние казваме, че това или онова е илюзия, но по отношение на Битието никакви илюзии не съществуват." /109-1931/

"Материята представлява външни пособия, чрез които духът си служи. Материята представлява съвкупност от живи, но спящи същества, с които духът си служи като

със спомагателни средства, за да се прояви той на физическия свят. Без материя духът не може да се прояви." /4-1922-23/

Аналогично е и с мисълта. Тя не може да се долови от нашите близки, ако липсваше говорът, ако липсваше писмеността, математическите формули и фигури и т. н. Следва, че нисшите форми или поточно материалният свят е средство за изява на по-висши елементи на живота. А както казва П. Дънов, природата за нас е една отворена книга, по която трябва да се научим да четем, за да се доберем до истинското знание за нещата. Физическият свят се състои от символи, които ни подсказват за съществуването на по-висш свят, за съществуването на по-съвършени същества, които се движат в друга среда и в зоната на по-високи скорости от тази на светлината. Скоростите са мярка за интелигентност и развитие. Това ни учи физиката. А П. Дънов казва: "Колкото повече се увеличава бързината на движението на едно тяло, толкова повече се увеличава неговата интелигентност. Земята не е от най-бързите тела. В невидимия свят има същества с напреднала интелигентност, които се движат с бързина, по-голяма от тази на светлината." /88-1927/ А "Според Айнщайн религиозността на учения се изявява във възторженото преклонение пред хармонията на законите на природата... Това чувство е водещ мотив в живота и творческите усилия на учения в сфери, където той се издига над робството на егоистичните си разсъждения." /169/

2.3. Светлината

- "Светлината е свещеният огън на природата."
- "Силата на човека седи в знанието, което той има за свещенния огън. Човешките мисли, чувства и постъпки са форми, чрез които свещеният огън се изявява."

/151-1939/

Човекът знае много малко за същността на светлината. Знаем, че без светлина животът на земята е немислим, т. е. той не би се изявил. Казва се, че светлината е енергия, сила, силово поле, кванти от енергии, фотони и т. н., които за земните обитатели идват от слънцето. Но и тези понятия, които обозначават за нас дадени явления, са непонятни по същество. Затова Айнщайн казва: "Нищо във вселената не е така независимо, така чаровно забулено с изключителен небесен чар - величествената мантия на независимостта, както светлината." /177/ А Учителя П. Дънов твърди: "Хората мислят, че разбират какво нещо е светлината. Наистина те познават светлината на слънцето, която се трансформира при преминаването си през земята. Какво нещо е светлината, която излиза направо от слънцето, те не знаят. Светлината, която достига до очите ни, е сянка на онази светлина, която излиза от слънцето, преди да дойде до нас." /110-1931/

"Без слънчевата енергия земята нищо не струва. И слънчевата енергия не може да се прояви без земята. Каквото представляват слънчевите лъчи за земята, такова нещо представлява Божествената енергия за човека." /77-1926/

"Когато човек казва, че вижда нещата, това не е нищо друго освен възприемането на отражението на светлината. В този смисъл човек вижда много малко. Той възприема само няколко слънчеви лъчи, които влизат направо в очите му, получава няколко външни впечатления и казва, че вижда света... Това още не е истинското виждане." /88-1927/ Твърдението на Учителя, че виждаме само отразената или трансформирана светлина, днес се доказва на практика от космонавтите, както и от научните изследвания. Най-простият пример в това отношение е тъмното, непрозрачно небе при ясни и безоблачни нощи. Цялата вселена нашето небе над нас, е пронизана от светлината на милиардите звезди, галактики и други светлинни източници и въпреки това небето е тъмно и непрозрачно за нашите очи. Защо? Защото очите ни виждат само падащата в тях светлина, отразената такава или разсеяната от атмосферата на земята. Следователно преминаващите край нас или край земята светлини не виждаме. На Луната, където няма атмосферен слой, сенките на скалните образувания са непрозрачно тъмни. Когато човек застане в зоната на такава сянка, той става невидим за другите хора. Това доказаха американските астронавти. Освен това ние не виждаме редица още други лъчисти енергии, които пронизват вселенното пространство. Ние долавяме с очите си само една октава лъчисти енергии. Това е видимата светлина със своите седем разцветки, а другите, познати до сега на човека над 50 октави лъчисти енергии не виждаме. /виж таблицата/

Таблица

вид на излъчването	дължина на вълната в секундата	трептения - период
радиоелектрически вълни /известни са 22 октави от тях/	30,000 метра до няколко милиарда	10,000 до 50 милиарда; 50 милиарда, до 1 трилион
ултрачервени или топлинни лъчи /8 октави/	314 микрона до 0,8 микрона	1 трилион до 375 трилиона
видими светлинни лъчи /1 октава/	от 0,8 до 0,4 микрона	от 375 трилиона до 750 трилиона
ултравиолетови лъчи /5 октави/	от 0,4 до 0,015 микрона	от 750 трилиона до 20 квадралиона
рентгенови лъчи /12 октави/	от 0,015 до 0,0000057 микрона	от 20 квадралиона до 60 квадралиона
радиоактивни лъчи /6 октави, от които 4 се покриват с рентгеновите лъчи/	от 0,0001 микрона до 0,000002 микр.	от 3 квадралиона до 150 квадралиона
космическо лъчение	0,0002 Ангстрьома	мерки по Миликан

Забележка: един микрон е равен на 1/1000 от милиметъра, а един Ангстрьом е равен на 0,0001 микрона.

Нека си зададем тогава въпроса, само това ли е светът, който виждаме чрез 7-те лъча на видимата светлина? Но в природата има и други, невключени в таблицата лъчисти енергии. Това са излъчванията на всяка жива биологическа единица /клетки, органи, организми, растения и животни, хората и т. н./

Но нека се върнем на въпроса - каква е същността на светлината, която виждаме?

Представата, че светлината е съставена от частици /корпускули/ се доби чрез фотоелектрическия ефект. При облъчване на метал с ултравиолет или рентгенови лъчи, от нея излитат електрони. И обратното, когато облъчваме метал с ускорени електрони, от него излитат рентгенови лъчи. /169/ С това се стига до схващането, че светлината се поглъща под форма на отделни порции /кванти/ енергия. Тези порции /кванти/ енергия на лъчите, Айнщайн нарече фотони. Но

редица наблюдения и явления ни застават да гледаме на електроните, фотоните, квантите и т. н. не като на отделни частици, но като на вълново състояние на едно силово поле.

В понятието за същността на светлината, че е електрони или други частици, има нещо парадоксално. Щом като ускорените електрони произвеждат в рентгеновата тръба рентгенови и ултравиолетови лъчи, когато попаднат върху метал, то летящите светлинни "електрони" със скорост 300 000 км/сек няма ли да произвеждат рентгенови лъчи, като попаднат върху метални руди, метали и други елементи от земната съставка? Такива наблюдения няма, тъй като това значи да бъде унищожена цялата биосфера на земната повърхност. Явно, че тук има много незнание и неясната.

"Проблемът за уеднаквяване на понятията светлинна вълна и фотони може би най-добре ще се изясни чрез явлението на поляризацията. Поляризираният чрез призмата на Никол светлинен лъч се разделя на две части, като всяка от тях има своя посока. При повторно прекарване на поляризираният лъч през същата призма се получава същият ефект, т. е. повторно раздвояване на лъча. Явно, че призмата играе ролята на класификатор на състояния, които заема дадена физическа система. Следва, че квантите на светлината са в различно ориентировачно състояние, чиито признаци ние не можем да опишем още" - казва Херман Вайл. /169/ Затова авторът заключава, че от сега нататък трябва да се говори за различни състояния на квантите. Монохроматичният поляризиран лъч, който е минал през призмата на Никол, е отсортиран от естествения лъч, и то с непонятни качества, твърди пак Вайл.

Ето, говори се за състояния на енергиите, в случая на светлината. Тези състояния се изменят съобразно условията и средата, в която попадат. В предишните глави на книгата говорихме, че Учителя П. Дънов твърди, че формите и силите в света не се изменят, не се губят, те само сменят състоянията си в зависимост в кое измерение се намират и изявяват. Виждаме, че при светлината имаме същия принцип, и то експериментално доказан. Тогава можем ли да имаме представа в какво състояние се намира светлината, която се излъчи от слънцето, след като тя е преминала през вселенното пространство? Последното има различни плътности, различни силови пояси, различно съдържание на космическо лъчение и съдържание на материални зони, които играят ролята на вселенни призми. Затова именно П. Дънов твърди, че видимата от нас светлина не е същата, която излиза от слънцето. Тя е трансформирана в други състояния, които ние още не познаваме." "Енергията, която излиза от слънцето, докато дойде до земята, претърпява ред трансформации и най-после се проявява като светлина, която ние възприемаме чрез очите си." /24-1927/

Но електроните и фотоните могат да се зародят в самата атмосфера на земята."При преминаването на частиците на първичното лъчение през атмосферата косвено се генерира електронно-фотонна компонента на космическото лъчение, което в крайна сметка има двояк произход. Фотоните възникват от разпадането на П°-мезони, раждащи се в ядренокаскадни процеси; от друга страна, електроните и фотоните се създават от мюони в резултат на В-процес, спирачно излъчване и при разпадане." /195/ "Широките атмосферни порои възникват при

стълкновение на първични частици, имащи енергия 5.10^3 gev с атомни ядра на въздуха. /195/

Явно, че много малка е възможността ние да възприемаме чрез очите си първични слънчеви лъчисти енергии. Затова Учителя обяснява: "Светлината, която ние възприемаме чрез очите си, не иде от физическото слънце, което виждаме. Вярно е, че от слънцето се отделя някаква енергия, която, докато се възприеме като светлина, претърпява няколко превръщания. Зад физическото слънце се крие друго слънце, източник на вечна, неизменна светлина." /46-1931/

Загадъчността на светлината се подсилва и от това, което казва П. Дънов относно съществуването на "друго слънце" като източник на вечна, неизменна светлина. Съвременната наука твърди, че поляризационният принцип е универсален и засяга всички физически форми на вселената и света. Следва, че и нашето слънце трябва да има двойник. Този двойник на слънцето днес учените търсят, тъй като долавят ритмични промени в интензитета на лъчевото излъчване на същото. Двойниците обменят по принцип енергии помежду си и явно, че Учителя П. Дънов е прав със своето твърдение за друго слънце зад видимото физическо такова.

Следователно ние не можем да идентифицираме истинския Първоизточник на светлината, тъй като една система в космоса никога не е изолирана. Тя е подложена на постоянни смущения. /169/ От друга страна, квантовата физика подкрепя доктрината, че цялото (като същност) представлява нещо повече, отколкото комбинацията от неговите части. /169/

Това ще рече, че светлината, която ние разлагаме чрез призми и която е трансформирана предварително от космическите призми (вселенното пространство, галактики, небесни тела и т. н.), не е нещо повече от тази, която се излъчва от самия Първоизточник. Затова и П. Дънов казва допълнително: "От слънцето например не идват никакви частици. Всяка частица само трепти на мястото си и това наричат движение." /91-1926/ "Сегашната наука казва, че светлината на звездите се подчинява на общия закон на трептенията, че имало отклонение в лъчите на светлината и това се върши под влияние на трептенията. Така е. Светлината се подчинява на един вътрешен закон, а щом се подчинява, тя си има известни ограничения. Щом има известни ограничения, тя се движи в известен кръг, по известна спирала." /71-1923/

Учителя потвърждава предположението, че светлината не се движи по права линия, а по спирала. Това трябва да е така, тъй като големите небесни тела имат мощни електромагнетични пояси, които отклоняват посоката на светлината. Пълна представа за същността на светлината ни дава следната мисъл на Учителя: "От хиляди години хората виждат, научили са много неща, но едва сега дохождат до разбирането на светлината като трептения, а трептенията - като съвкупност от възможности за проява на самата светлина. В светлината има трептения, но те не са светлина; светлината има движение, но движението не е светлина. В пространството няма никаква светлина, обаче светлината се образува на земята. Светлината, за която говорим, е физическа. Тя се възприема само от човешките очи. Говорим за електрическа светлина, тя се произвежда по друг начин. В сравне-

ние със слънчевата светлина тя е по-груба, отразява се зле върху очите." /137-1933/

Учителя П. Дънов твърдо настоява на обстоятелството, че светлината не е самото трептение, нито самото движение, тя се изявява едва на земята, затова я нарича "физическа". Наличието на трептения в изявата на светлината е подобно на вълните, получени от падащ камък върху повърхността на водата. Вълните са израз на притегателната сила на земята (гравитацията), но самите те не са гравитация. Следва, че светлината, която виждаме, има качества, свойства и форма на изява в зависимост от средата, в която се проявява. Това становище е логическа последица от принципите, които лежат в основата на съвременната квантова физика.

Квантовата физика ни довежда до ръба на философията, тъй като явленията, които тя изгражда, не могат да се анализират или доказват с познатите физически закони. Например пълната взаимозависимост между явленията в природата не отговаря на старите представи за обект и субект. Така също не може да комбинираме безогледно белезите от единичните части на дадено цяло, за да си възстановим същото. Това е така, понеже не се касае до белези на едно стационарно в същността си цяло или форма. Антисиметрията не позволява преповторението на състоянието на два видимо еднакви обекта. Лайбниц-Пауловият принцип показва, че нищо в природата не може да преповтори състоянието на друг обект. Това е принципът на изключването. Този принцип изгражда невъобразимото разнообразие във формите на физическия свят. /169/

Херман Вайл си задава и следния въпрос: Това, което искаме да разберем, е защо светлината се емитира / излъчва/ само към бъдещето?" Физиката познава спонтанни и принудителни емисии на светлината, но всъщност съществуват само спонтанни емисии, но не и спонтанни абсорбции. Тази асиметрия се обяснява с аргументите на вероятността от същия тип, който доведе до закона на увеличаващата се ентропия. /169/ Принудителните процеси, свързани със синтез, не са естествени и ако съществуват, трябва да са предизвикани от допълнителна сила или енергия. Това е така, защото в природата съществуват бариери, които възпрепятстват материята да се разлага или изгражда безпричинно. Интересно е още това, че докато на самото слънце (според учените) и звездите като източник на енергия е градивният процес, т. е. изграждане на по-тежки химически елементи от по-леките такива, то на земята източникът на енергия е разрушителният процес - разграждане на елементите по една или друга причина. Тогава излъчването на светлина от нашето физическо слънце е процес, свързан с разглеждане на материята или отражение от друг източник. В този смисъл Учителя твърди: "Светлината се проявява на земята, но не иде от земята. Светлината, която виждаме, е отражение на слънцето. Слънчевата светлина пък е отражение на друго слънце. Между нашето слънце и истинското слънце има едно тъмно слънце, което поглъща всичката светлина. Нашето слънце черпи силата си от тъмното слънце, а тъмното слънце черпи сила от истинското слънце. Значи, докато дойде на земята, светлината претърпява няколко превръщения: светлината на истинското слънце се поглъща от тъмното; светлината

на тъмното слънце се поглъща от нашето и от нашето се предава на земята." /147-1937/

"Свърже ли се човек със слънцето на физическия свят, едновременно с това се свързва с още две слънца: със слънцето на духовния свят и със слънцето на Божествения свят. Значи три слънца съществуват: физическото слънце (червено) - изгрява от изток; духовното (аметист-виолет) - от запад, а Божественото (бяло) - от зенита, т. е. от горе - от север. Физическото слънце се движи в границите от изток към север. Духовното слънце се движи в границите от запад към юг, а зенитът е област на Божественото слънце. Физическото слънце има четири точки, духовното - шест, а Божественото - една. /134-1932/

Сведенборг /184/ твърди също, че "В духовния свят съществува друго слънце, което нито изгрява, нито залязва, а стои високо между зенита и хоризонта, поради това ангелите имат вечна светлина и пролет." По-нататък Сведенборг твърди още, че всяко първично въздействие или влияние се извършва от едно-единствено (Божествено) слънце, духовното влияние - чрез духовното слънце, а природообразното - от природното (физическото) слънце. Същевременно духовният свят дава подтик на всички изяви на физическия свят. Но духовното влияние е тясно свързано от състоянието на Любовта и Мъдростта у човека.

За своеобразността и тайнствеността на светлината говори и фактът, че тя не отслабва в зависимост от разстоянието, което е преминала. Всички известни досега други енергии са зависими от разстоянието, което минават. Това качество на светлината говори за вероятността, че светлината е силово поле във вселенното пространство и действащо във всички посоки и разстояния с неизменна сила, влияние и ефект. С това класическото правило за сумиране на скоростите не важи за светлината. Ако светлината се излъчи в посока на въртенето на земята, то тя си запазва скоростта от 300 000 км в секунда въпреки скоростта на земното въртене от 30 км в секунда. Айнщайн показа, че никое тяло не може да превиши скоростта на светлината. Допълнителни импулси, отдавани на дадено тяло, ще дават толкова по-малко нарастване на скоростта, колкото повече скоростта на тялото се приближава до скоростта на светлината.

Свойствата и потайнствеността на светлината подтикна учените да считат, че вълновите и корпускулярните свойства на същата не са характерни само за нея, но и за всички микрообекти на материята. Пуй дьо Бройл е този, който прокара тази мисъл, че веществото е израз на вълни. А. Е. Шрьодингер и В. Хайзенберг създават в 1926 година вълновата теория за движението на частиците. Всички събития, казват тези автори, които се разиграват в микросвета, са вълнови процеси и само такива. /192/

Горните твърдения не може ли да ни насочат на мисълта, че всичко в света, във вселената и природата е израз на вълнови силови процеси, които произхождат от една-единствена сила, от един-единствен източник? Също така, че тази разнообразност на вълновите процеси в света не е ли създадена от обстоятелството, че първичният източник трябва да се изявява в различни среди, в различни измерения, като инволюира от висшето към елементарното?... Тъй като Н. Бор казва: "В образа на вълната има неограниченост в пространството. В

образа на частицата има концентрираност в една точка" /216 - Данин/. Тези два образа са присъщи на светлината, колкото и абсолютно несъвместими да са те. Но Н. Бор намира, че тези два образа на светлината се допълват взаимно, за да се даде възможност светлината да има универсалност в проявите си.

По данни на Учителя П. Дънов, както и на Евангелията, светлината има две лица: едното е самата видима светлина, а другото е тъмнината. Последната от научна гледна точка трябва да приемем като светлината в покой. В подкрепа на горното П. Дънов казва: "Онази светлина, която не може да реагира върху нашите очи, тя се представя като тъмнина, а онази светлина, която реагира върху нашите очи, се представя като светлина. Следователно нашата светлина за другите същества е тъмнина, а нашата тъмнина, която настава вечер, е светлина за по-напредналите същества. Тъй щото в света всичко е светлина. Казва се в Писанието: "Светлината свети в тъмнината и тъмнината не я обзе." /72-1924/

Учителя дава допълнителни характеристики за двояката изява на светлината, както следва:

"В природата тъмнината съществува като сила. Тази сила се проявява във вид на лъчи, които за разлика от светлинните лъчи произвеждат в човека свиване, сгъстяване на материята, вследствие на което в него се пораждат отрицателни чувства като омраза, завист, злоба, лукавост, лицемерие и т. н." /4-1922/ "Белите лъчи имат свои специфични белези. Така и черните лъчи имат свои специфични белези. Едните и другите лъчи взаимно се преплитат, като образуват два триъгълника - единият с върха нагоре, а другият - с върха надолу." /4-1922/

Тук принципът на допълнителността във физиката се подсказва и от П. Дънов в лицето на двата вида лъчи - черни и бели, които се преплитат и допълват в изявите си. Макар и несъвместими на пръв поглед, тези две лица на светлината - видимото и това в покой, са явно израз на една и съща сила, енергия или източник.

Двата триъгълника, за които говори Учителя П. Дънов, е всъщност звездата на Соломон, т. е. свещената шестолъчна звезда на евреите. "Светлината и тъмнината на физическия свят са две състояния, чрез които душата се проявява... Тъмнината е процес на ограничаване, а светлината - процес на познаване на Бога, познаване на Любовта." /2-1922/

"Адът, това е най-гъстата материя, до която хората могат да слязат. Той представлява най-ограничените условия, дето човек може да се развива. Светлината там е черна като катран - нищо повече. Поправо там няма светлина." /13-1924-25/

"За физическия свят светлината е едно нещо, а в духовния - друго. Колкото се качвате по-високо, понятието ви за светлината се разширява." /44-1930/

Че лъчистите енергии във вселената трябва да произхождат от един-единствен източник, се приема все повече от болшинството учени. Първоначалната енергия може би е все пак гравитационната сила, която ние познаваме само чрез изявите си, но по същество е напълно непонятна. В подкрепа на това становище е и това на Ефремов / 199/, който казва: "Съгласно теорията, в разработването на която е взел участие и самият Хойл, големите маси, съсредоточени в малки обекти, се свиват неудържимо, т. е. колапсират до свръхплътно състояние /сингулар-

ност/, като отделящата се при това гравитационна енергия по някакъв начин се превръща в лъчение."

След като се запознахме с това какво знае човечеството за същността на светлината и за нейните първоизточници, нека се спрем по-обстойно на значението на светлината и нейните съставки върху живота на земята.

"Съвременната наука е дошла до положение да разлага светлината на седем различни краски, но светлината съдържа в себе си още 12 течения от 12 различни извора. Значи светлината е съставена от 12 вида материя, необходима за създаването на човешките добродетели." /90-1927/

Разгледахме проблема, че първичната светлина се видоизменя или трансформира в много видове съставки или краски, като преминава отделните сфери на вселенното пространство и силовите пояси на земята. "Земята е обвита от 12 обръча или сфери, които представляват особен род трансформатори на слънчевата светлина. Всеки обръч пречупва светлината по свой специфичен начин. Това показва, че тия 12 обръча не са в едно и също положение. Същевременно всеки обръч е направен от особена материя, много тънка, през която проникват съответни за нея сили." /90-1927/

Това твърдение на П. Дънов се покрива напълно със съвременното твърдение на учените, че около земята има многопластово разположени силови пояси. Те произхождат или от "слънчевия вятър", който облива повърхността на земята, или от силовите (електромагнитните) залежи на самата земя. Взаимодействието на тези силови зони се изучава понастоящем, за да се установи влиянието им върху трансформирането на светлината. Например лъчевият максимум на слънцето лежи в жълто-зеления диапазон, а ние виждаме слънцето жълто, тъй като дълговълновото жълто лъчение се пропуска от атмосферата по-добре. А небето се вижда синьо, тъй като атмосферата разсейва най-силно късовълновото синьо лъчение. /162/ Озонът и кислородът, от друга страна, задържат значителна част от вредната за живите форми късовълнова виолетова съставка на светлината. Водните пари от своя страна задържат дълговълновите ултрачервенитоплинни лъчи, като с това предпазват от прегряване на земната повърхност. Значителна част от йонизиращите корпускулярни лъчения на вселената се трансформират от атмосферата в по-малко вредни съставки. Така земята с нейната атмосфера се самозапазва от вредните за биосферата лъчения.

"Светлината е материална сила - казва П. Дънов - подобно на извор. Тя полива всички живи същества, хора, растения, животни, както водата, и ги заставя да растат и да се развиват. В това отношение светлината и водата представляват една и съща материя, но в две различни състояния. Ако сгъстите материята на светлината, последната ще се превърне във вода. Ако пък разредите материята на водата, т. е. ако я разложите на нейните основни елементи, които поставяте в крайно разредяване, ще получите материята на светлината." /118-1929/

Това твърдение на П. Дънов се доказва и днес, като знаем, че самите атомни съставки на химическите елементи, в случая водорода и кислорода на водата, могат да бъдат източник на светлина, когато настъпи обмен на електрони в техния електронен слой.

Малко ни са знанията и за строежа на самото слънце като източник на свет-

лина. Интересно е твърдението на Учителя П. Дънов. "Според най-новите теории вътрешността на слънцето е твърда и там живеят разумни същества, а повърхността му е нагорещена с висока температура. Това именно го предпазва от нападение." /153-1941/

Говорихме вече, че слънцето има двойник, от когото то получава първичната енергия, за да може да излъчва светлина.

"Учените говорят за слънца във вселената, за които ние нямаме представа. Те са милиони пъти по-големи от нашето слънце. Ако на тия слънца живеят същества, които изучават земята, каква представа ще имат те за нея? Някога ще я виждат като надут мехур, а някога - като празен мехур. И техните заключения за земята ще бъдат относителни." /47-1932/

Не трябва да забравяме, че между всички небесни тела, между всички вселенни образувания има взаимовръзка и взаимно влияние. За пример ще вземем връзката между нашето слънце и планетите около него. "Значи от слънцето излизат кръгове, които минават през всички центрове на планетите. Това са все електрически течения, които правят тези кръгове. Значи има различни течения от слънцето, които отиват към различните планети, но има и други течения от различните планети към земята. Може да се нарисува картина, да видите как слънцето съставлява част от друго слънце, около което също има течение, но те са по-интензивни в своите трептения." /12-1924-25/

"Светлината и топлината на физическото слънце не са Божествени, но светлината и топлината на духовното слънце са Божествени." /86-1927/

"В бъдеще слънцето няма да задоволява човечеството, и то ще изчезне. Тогава пък сам Бог ще бъде слънце на живота." /80-1927/

Какво са краските на бялата светлина? Имат ли те някакво значение за живота на земята? И защо въобще светлината трябва да се представя от цяла октава различни краски?

"Всъщност дъгата не се състои от седем, а от десет краски: първите три са основни, четири са производни, а останалите три - принципиални." /24-1927-28/ "Седемте лъчи на дъгата са сигнали, които се изпращат за връзка със земята. В тях има цяла азбука и ако вие виждате добре, ще забележите за пример, че полето на червения цвят не е едно и също, каквото е полето на другите лъчи. Аз не искам да зная какви трептения имат тия лъчи на дъгата, но какво носят те. Тези краски на дъгата са най-голямото благословение, което се съдържа в нея. Дъгата, цветовете, това е Божествено благословение, Божествено изобилие, врата, през която идват всички блага от невидимия свят." /72-1925/

"Според средата, през която цветовете минават, се дава и тяхното тълкуване. За пример, когато средата е гъста, червеният цвят подразбира живот, изключително егоистичен. За портокаловия цвят казват: човек трябва да се индивидуализира. За зеления цвят казват: човек трябва да бъде материалист. Щом дойдат до жълтия цвят те казват: човекът има интелект, но трябва да го използва за себе си. За виолетовия цвят казват: като човек има сила, ще трябва да я държи само за себе си. Всички цветове са седем, но се различават по тоновете си, както се различават и музикалните гами." /77-1926/

"По-напредналите същества пък дават друго тълкуване на цветовете. Според тях червеният цвят символизира живота, даден от Бога. Портока-

ловият цвят означава индивидуалността у човека, която трябва да се посвети на служене на Бога. Зеленият цвят означава растенето и развитието. Човек трябва да работи за своето усъвършенстване. Жълтият цвят означава човешката интелигентност, която да се предложи в услуга на човечеството. Синият цвят - служене на истината. Виолетовият цвят определя силата на човека, употребена за благото на хората." /77-1926/

Основните три цвята на светлината са червен, жълт и син. Комбинацията от тези три цвята дава производните: оранж, зелен, светлосин, тъмносин и виолет. Всичките заедно смесени зрително дават белия цвят. Въпросът е дали тези комбинации на цветовете отговаря на добродетелите, на които те отговарят?

Ако вземем основните три цвята и отговарящите на тях добродетели: любов, мъдрост и истина (червен, жълт и син), то червен + жълт цвят + оранж, т. е. индивидуализъм, тъй като липсва мъдростта - синият цвят. Жълт + син = зелен, т. е. мъдрост и истина заедно без любовта води към материализъм. Син + червен = виолет, т. е. истината и любовта заедно без мъдростта води до себизъм, егоизъм. Но трите основни добродетели (или цвята - червен, жълт и син) заедно дават пурпурния цвят, т. е. цвета на съвършенството. А всички краски, смесени, казахме вече, дават белия цвят (краска), т. е. краската на Първоизточника - Бога.

Знаменателно е това съвпадение на комбинациите на краските със съответните добродетели у човека. Това обяснява например защо човек, който притежава добродетелите на любовта и истината, без да познава мъдростта, става предимно себичен и егоистичен. Той е изцяло под влиянието на виолетовия цвят в материалната среда. Той мисли само за себе си и подценява другите. А човек с любов и притежание на мъдростта, без да му е позната истината, е под влияние на оранжевата краска, т. е. индивидуалността, и мисълта, че стои далеч над другите. Друг пък, който има мъдрост и се е насочил правилно към истината, изпада под влияние на зелената краска, т. е. на физическия растеж и материалния свят. Липсата на любов го лишава от любвеобилност, щедрост и духовност. Единствено притежаването на Любовта, Мъдростта и Истината (червената, жълтата и синята краска) осигурява правилно и пълно духовно развитие на човека, сигурно ориентиране по пътя на съвършенството (пурпурния цвят).

Учителя П. Дънов казва в това отношение следното: "Какво показва например червеният, синият, жълтият или белият цвят на светлината, която се отделя от разните планети? Ако светлината, която отделя някоя планета, е червена, това показва, че съществата, които живеят на нея, са крайно егоисти; когато светлината на някоя планета е зеленикава, това показва, че съществата, които живеят там, са материалисти, но материализмът в тях е взел повече умствен ха-

рактер. Жълтият цвят на някоя планета показва, че там живеят същества повече мислещи, философи. Когато всичките цветове се съединят заедно, те образуват белия цвят - цвета на хармонията." /85-1926/

"Мъдростта поддържа жълтия цвят, Любовта - червения, а Истината - синия. Когато тези три основни цвята се съединят в едно, образуват четвъртия производен цвят - пурпурния." /147-1937/

"Всички цветове, това са космически сили, които проникват целия космос. В Писанието се казва, че Бог е светлина. Той е онзи възвишен светъл цвят, който включва всички други цветове. Всички други цветове са видоизменение на Божествения цвят." /71-1923/

"Седемте цвята, казва П. Дънов, представляват седем разумни свята, които изпращат на земята по един цветен лъч. Седемте цвята представляват слънчевият спектър. Колкото посилен е цветът, толкова по-близо е до нас светът, който изпраща този цвят. Колкото повече се отдалечаваме от един свят, толкова повече и цветът на този свят отслабва. Всички същества на земята са потопени в зеления цвят." /21-1925-26/

"Съществата, които изпращат живот на земята, изпращат червения цвят, именно като символ на живота. И червеният цвят от своя страна е съставен от седем цвята с различна интензивност на вибрациите и с различен брой на вибриране. Човек с добре развито око може да различава седем краски на червения цвят и разумно да ги използва." /21-1925-26/

"Червеният цвят е проявление на един висш свят. Той е емблема на Любовта. Той е толкова чист и деликатен, че ако се докоснеш до него, ще внесе във вас висши вибрации, висш живот, но колкото повече слиза надолу от една гама в друга, той става все по-гъст и по-гъст, докато във физическия свят този цвят действува възбудително на хората." /6-1923-24/

"Енергиите, които излизат от слънцето, крият в себе си запас от жизнени сили, от лечебни енергии. Иска ли човек разумно да използува енергиите на слънцето, той трябва да излага гърба си на ранните слънчеви лъчи още преди изгряване на слънцето. Зората дава на човека такива енергии, каквито никоя друга сила не е в състояние да му даде. Светлината, която няма образ, е по-силна от тази, която има образ." /22-1926-27/

"Най-лековити са слънчевите лъчи сутрин от 8 до 9 часа. Към обяд лъчите са много силни и не действуват добре върху човешкия организъм. Равните слънчеви лъчи действуват особено добре върху анемични хора. Хората не познават още какво нещо е слънцето. Те познават донякъде само физическата страна на слънцето. За да не се влюбват в слънцето, Мойсей е забранил на еврейския народ да се кланят на слънцето." /21-1925-26/

"Червеният цвят действува на аурата на човека, прави го активен. Портокаловият цвят действува върху личния живот на човека, прави го индивидуалист. Жълтият цвят дава простор и успокоява. Колкото повече навлизате в тъмните цветове, например - тъмносиния, вие усещате тъга, скръб в душата си. Светлите цветове - ясносиният, ясножълтият, действуват успокоително върху нервната система. Синият цвят е среда за духовния живот на човека. Зеленият цвят регулира магнитните и електрически течения в човешкия организъм. Той е свързан с растенето. Виолетовият цвят има отношение към волята на човека." /21-1925-26/

"Мнозина говорят за нас (от Бялото Братство), че сме посрещали слънцето, наблюдавали сме изгряването му. Питам: кой не мисли и не говори за слънцето? Всеки търси слънцето. Много естествено, енергията на нашия физически, умствен, даже и морален живот иде от слънцето. То носи живот. Всяка култура се дължи на слънцето. Аз не говоря за физическото слънце, за този диск, който всички виждаме. Аз говоря за друго слънце, което не е видимо. То е зад физическото слънце, то произвежда всички невидими резултати." /62-1923/

"В развитието си човечеството е минало първо през червения цвят, после - през портокаловия, сега е в зеления, а след него ще влезе в ясно синия цвят. И най-после човечеството ще завърши своето развитие на земята в жълтия цвят." /86-1927/

И все пак за нас остава тайна същността на светлината. Тя съгражда живота, но е и незаменим помощник на човека в неговия стремеж към знание. Чрез спектралния анализ се изследва съставът на материята на звездите. Чрез движението на слънчевия лъч в пространството се изследва гравитационното поле на звездните образувания на вселената, тъй като тя се огъва под влияние на това поле. Чрез промяната на дължината на вълната на светлинните съставки се изследва големината на масата на вселенните тела. Чрез скоростта на светлината се доказват парадоксите на забавянето на времето и промяната в метричните свойства на формите. Значи не само че без светлината няма да има живот на земята, но без нея няма да има знание и наука.

2.4. Биосферата на земята

"Животът не може да се прояви само в една форма, а се проявява в ред безбройни форми".

/39-1919/

"Дълбока тайна е все пак еволюцията на живота на земята."

/169/

Биосферата на земята е сферата, в която си взаимодействат инертните елементи на материята с жизнените, творческите сили и енергии на вселената. Това е повърхността на земната кора, където под въздействието на светлината, топлината и влагата се създава и поддържа органичният живот на нашата планета. Това е сферата, в която неорганичната материя се подтиква към органичен живот.

Биосферата е най-високото еволюционно стъпало за неорганичната материя. Това е еволюционният й завършек, като се започне от първичното й състояние пред сътворението на света и стигнем до началото на органичната материя. Биосферата можем да разглеждаме като границата между два цикъла в живота на земята. Първо, това е неорганичната материя, която завършва еволюцията си тук, и този на органичната жива материя, която започва еволюцията си също оттук.

Интерес представлява картината, която ни дава Учителя П. Дънов за сблъсъка между мъртвото и живото, между инертната материя и живата такава. "Съвременните учени се стремят да обяснят какво нещо е материята, но и досега не са успели да определят нейната същност. Материята са-

ма по себе си е инертна реалност. Тя съдържа всичко в себе си, но не може да се разширява. Учените твърдят, че материята се разширява. От официално гледище, когато материята се разширява, това подсказва, че в нея се внасят нови качества. Не се ли внасят нови качества в нея, тя не се разширява. Отличителните белези между материята и духа са следните: материята не се разширява, а духът не се дели. Щом духът се облече с материя, в последната се появява желание да го обсеби, да го раздели. Вследствие на това желание на материята да обсеби духа между тях се явява борба. Тази е причината за борбата между двата гиганта в света - материята и духа. Преди всичко вие трябва да знаете, че материята е обхванала всичкото пространство, тъй щото няма място за никого. За да се освободи от обятията на материята, духът си служи с хитрост - създава си друга форма, в която отново се облича. Добрата страна на тази борба е, че материята заставя духа постоянно да създава нови форми, все по-усъвършенствувани едни от други. Следователно съвременната човешка форма е създадена от духа, а индивидуалността на духа е създадена от материята. Духът, като се е индивидуализирал, той изпада в заблуждение да мисли, че е разширил материята, и затова казва: Аз владея живота. Когато духът влезе в материята, той внася живот. Материята без духа е мъртва." /88-1927/

Ето как Учителя П. Дънов охарактеризирва биосферата на земята като поприще за създаване на нови форми вследствие взаимодействието на двата гиганта - духа и материята. В тази поляризационна борба се изразява всъщност самият живот. Материята поглъща творческите енергии и се мъчи да ги обсеби, а последните влагат нови качества в същата и тя става носителка на живота. Така се изгражда многообразието на земята. Така се изявява всъщност духът в сферата на физическия живот. Като внася живот в материята, духът предизвиква делението на материята, т. е. движение, като ново качество в нея. Но духът запазва свободата си, като сменя формите, в които се вселява.

"Физическият живот постоянно се променя и изменя, а духовният се променя, без да се изменя." /39-1919/ - заключава П. Дънов.

"Животът не е нищо друго освен подтик, любов, стремеж на висшето съзнание да се прояви навън. Има една основна идея във всички живи същества, която им дава тласък да живеят, да се проявяват, да се развиват. Тази основна идея е център на живота, който се проявява като център на една спирала." /24-1927-28/ Следователно една основна идея, един основен подтик, една основна сила движи живота, като се изразява в любов, привличане, стремеж към развитие и т. н. Развитието в живота се движи около този център на спиралата, т. е. възкачващо - от нисшето към висшето, тъй като такъв е принципът на еволюцията. Това единство, което прозира навсякъде в живота, учените все още не могат да изяснят. "Първата крачка за изясняване на нещата, казва Херман Вайл, трябва да се направи, като се обясни как така една и съща частица, с определена маса и заряд в света, се среща в голям брой екземпляри. Стабилността на тази частица, която изгражда материята, трябва да се обясни не с някакво постоянство, а повече с някакъв порядък." /169/ "Ред и организация са белезите на живота. В самия кристал,

докато расте, веществото, което се натрупва, изживява реда. Когато водата кристализира в сняг или лед, то тя отдава топлина в околността. Явно, че законът на ентропията остава незасегнат. Подобно намираме и в организмите, които израстват от оплодената яйце, да творят ред - разбира се, за сметка на околната среда чиято ентропия съответно нараства. Фотосинтезата в зелените листа се съпътствува от абсорбция на падащата светлина. Аминокиселините и пуриновите основи в кръвта се синтезират в клетките под форма на комплексни протеини и нуклеопротеини, и при деленето на клетките настъпва самораздвояване на гените и на хромозомите - докато в това време се отделя топлина към околната среда, и се отделят веществата с понисък строеж (вода, въглеокис, пикочни вещества и т. н."). /169/

И все пак границата между неорганичната материя и органичната, между двата гиганта - материята и духа,не е така рязка и непреодолима. Говори се за преходна фаза на материята, която прелива от едната форма към другата. Това са най-елементарните живи форми, или т. нар. жив белтък - вирусите. "Връзката между неорганичната и органичната материя като че ли направиха вирусите - казва Херман Вайл. -Тяхното поведение, когато се намират в една клетка, е като жива материя с възможностите за самораздвояване и мутиране. В противен случай те се изявяват като инертна материя и кристализират. В този си вид те лежат между комплексните белтъчни молекули и малките бактерии. Химично вирусите са изградени от нуклеопротеини като гените. Един вирус очевидно е подобен на един гол ген. Най-добре проученият вирус, този на тютюновомозаичната болест, е един нуклеопротеин от високо молекулярно тегло и се състои от 95% белтък и 5% нуклеинова киселина; неговите кристали образуват дълги тънки иглички." /169/

"Съвременните учени говорят за молекули, атоми, електрони, йони, протони, но малцина от тях имат ясна представа за това, което говорят. От гледище на науката се казва, че тези частици са във вечно движение. Следователно те са съзнателни частици. Дето има движение, там има съзнание. Всяко физическо тяло, което се движи, има съзнание. Съзнанието може да бъде вън от предмета и вътре в него." /127-1931/

Учителя П. Дънов започна обяснението си за изявата на живота като борба между два "гиганта", между духа и материята. Така той маркира поляризационния принцип, който лежи в основата на изявата на физическия свят. В обясненията си Учителя продължава:

"В света работят два разумни принципа. В окултизма тия принципи се наричат първи и втори, а в науката "положителен" и "отрицателен". Положителният принцип е всякога по-силен, а отрицателният - по-слаб. Творческата сила всякога се проявява предимно в слабия принцип. Първият принцип е създал космоса, материалния свят, всички видими светове с вашите тела и техните енергии и сили, които са необходими за съграждане. В първия принцип съществува смъртта,и то само затова, защото силният със силата си, която има в себе си, сам разрушава. Тоя принцип е индивидуален, той разединява всички същества, защото не е майстор да обединява, а да разединява. Вторият принцип е мек и пластичен, но с това не е ограничен и е безсмъртен - в този принцип, втория, не съществува смъртта. Когато дойде вторият принцип в света, който

хората наричат любов, майка, силата на нещата, той смекчава веднага първия принцип; съединени така, двата раждат най-великото, най-възвишеното в света." /39-1917/

Явно, че първият принцип - индивидуалният, е материята, а при органичния свят - мъжът; вторият принцип - мекият, пластичният, е духът, любовта, майката, който обединява и ражда нещата на физическия свят. Материята е по-силна на физическия свят, в замяна на това духът е по-мек и съграждащ. Обединени, те са най-мощното творческо начало на света. Това и учените заключават, като имат предвид неизясненото състояние на живота: "Научните натрупвания ни показват, че еволюцията е далеч от това да бъде основният принцип за разбиране на света; тя е повече краят, отколкото началото на едно проучване на природата." /169/ "Даже днес прекрасните нови открития на генетиката далеч не са достатъчни за нашето знание от факти и закони, да си обясним онтогенетичното развитие или филогенетичната еволюция." /169/

Трудно е на учените да разяснят проблемите на живота, като изключват вмешателството на един от "гигантите" на Учителя - на духа. Духът е творческият елемент в живота, той оживотворява, подтиква към растеж и развитие. Той обединява и хармонизира.

Но нека се върнем пак към същността на биосферата на нашата планета, да разгледаме условията, които тя предоставя на живота, за да се изяви той. Учителя П. Дънов започва така: "На втория ден Бог разлъчи водата от вода, т. е. раздели висшия живот от нисшия, понеже водата, както казах, е емблема на живота." /38-1919/ Явно, че химическото вещество, което най-рано е заляло земята, за да я подготви към органичен живот, е водата. Тя и до днес е среда, в която се извършват най-съществените жизнени процеси. Тя е среда, в която живите форми най-добре изявяват функциите си. Тя е веществото, което заема най-голяма част от теглото на живите форми. Без водата животът на земята е немислим.

И Учителя продължава: "Когато е слязъл на земята, човекът е вървял по инволюционен път. Сега минава по обратния път, пътя на еволюцията. Тази е причината, поради която това, което някога е било среда за човека, днес е станало условие. Човек е излязъл от твърдата материя, но не е останал да живее в нея. Днес той използва твърдата материя като условие. Някога водата е била среда за човека, но днес е условие. Когато водата престане да бъде условие за човека, той ще придобие вечният живот. При това положение водата ще бъде реалност за човека. Тя ще извира от него." /93-1928/ "Да живееш във водата като среда, да я използваш като условие за живота и да я приемеш в себе си, за да изтича вън от тебе във вид на извор, това са три различни състояния, през които човек минава." /93-1928/

Това оригинално тълкуване за значението на водата ни разкрива и същността на живота на земята. В началото водата е била среда за живота, т. е. той се е зародил в нея и се е развивал дълго време само в нея. Това е периодът на водораслите и рибите. След това, когато живите форми излизат от морето и стават земноводни, водата пребивава вече само като условие за физиологичните процеси в тялото, т. е. тя е условие за живота. Затова днес човекът се намира във фазата на осъзнаване на живота. Но има и трета фаза, когато водата ще

истича от нас, т. е. водата или животът ще се твори, ще истича от човека. Това ще бъде кулминационната фаза на еволюцията на човека, животът на съзнателното осъществяване на изявите, при което ще бъдем самите ние извор на живот, или още че вече сме придобили вечния живот - както казва Учителя П. Дънов.

Нека анализираме водата като химическо съединение от гледна точка на химиците. "Съвременните химици казват, че водата се състои от два елемента - водород и кислород. Те не знаят, че водата съдържа още един елемент. Досега учените не са могли да открият третия елемент на водата, защото е от материя, която не се поддава на материално изследване." /151-1939/ "Водата, която иде от далечни места на пространството, минава през светлината, през топлината, през електричеството, като същевременно се озонира и намагнетизира; след това тя минава през ред земни пластове, където се филтрира, и така пречистена дохожда до човека." /80-1927/ Тук П. Дънов явно че говори за двойствената същност на водата. Този трети елемент на водата трябва да е от повисш произход, за да минава през толкова много етапи на развитие. Така тя притежава вече качества, необходими за поддържане живота на земята.

"Не, водата е носителка на живота - продължава П. Дънов. - Тя означава онова възвишено състояние на Нирвана, онова будическо, онова мистическо състояние, в което е вложен животът, в което е вложено безсмъртието. Значи водата изразява будическото състояние, будическото тяло на човека" /72-1925/ - заключава Учителя П. Дънов.

Да разгледаме водата от гледна точка на учените. "Чистата вода е удивително химическо вещество с редица изключителни свойства, които я отличават от всички други течности." /198 - П. Бийл/ "Като твърдо вещество (лед) водата може да приема всяка от деветте различни кристални форми. В твърдо състояние нейният обем е поголям, отколкото в течно (затова и ледът плава). За съединение с такова ниско молекулярно тегло тя притежава необичайно висока точка на топене, на кипене и критична температура. Тя е много проводима, което ѝ позволява да действува едновременно като реагент и като разтворител. Водата е едно от твърде малкото неорганични съединения, което съществува в течно състояние при температура на жизнените процеси." /198/ "Макар че са събрани огромно количество данни за биологичната вода, все още тълкуването им зависи от теорията, от която се изхожда." /198/ Видно е колко малко се знае всъщност за едно вещество, което е в ежедневието и е основа на всички физиологични процеси в тялото ни." "Водата, която е необходима за живота, представлява 9/10 части от обема на човешкото тяло и 2/3 от неговото тегло. От повърхността на земята водата покрива 3/4 от нея, като 97,4% от това количество са морска вода и 1,8% е замръзнала вода в полярните райони." /198/

Водата се намагнетизирва лесно и придобива нови полезни качества. Водата, взета от морето, т. е. солената вода, като се прекара през силно магнитно поле, става годна за поливане на зеленчукови градини. Последните повишават добива си значително. Магнитната вода подобрява даже якостта на бетона в строителството с 8-10%. Намагнетената вода снижава съдържанието на холестерина в кръвта и черния дроб, повишава диурезата и благоприятствува за разтваряне ка-

мъните в бъбреците и пикочния мехур. /221/ Преварената вода подобрява също качествата си. Поглъща се по-добре от растенията, а при човека, приемана на гладно сутрин, намалява честотата на пулса; при миене с нея кожата става по-мека и еластична, укрепва венците и предпазва гърлото от инфекции." /221/

От по-широк мащаб, понеже водата в твърдо състояние е по-лека, то ледът, който плава по повърхността на водните резервоари (езера, реки, океани и др.), като лош проводник на топлината запазва водните глъбини от изстудяване, а с това и всички живи твари в нея.

"Наистина учените казват, че водата е съставена от два обема водород и един обем кислород, но те не знаят цялата истина. Тази вода е третична субстанция. Учените не познават още вторичната и първичната субстанция на водата. От гледище на истинската наука водата не е съставена от водород и кислород, но те са съставени от нея." /53-1920/

Още от древността водата е обект на проучване от учени и философи. Водата се идентифицира с един от световете на света. Водата се идентифицира с живота - като емблема на живота. Водата е символ, импулс за живота, представителка на нещо извънземно, което се материализирва чрез водата, затова се казва, че водородът и кислородът са съставени от водата, а не тя от тях. И всичко това говори за това колко малко знаем за най-елементарното вещество в живота ни.

"Водата, която съвременните химици изучават, не прилича по нищо на водорода и кислорода, от които се получава. Следователно в това отношение водородът и кислородът не са родили водата, но те се явяват само условие за проявяване на водата. Значи във водата има особен елемент, който химиците не познават." /86-1927/ "Вярно е, че водата е съставена от водород и кислород, но тя съществува независимо от тия два елемента. Съвременните естественици пък казват, че животът се проявява от съединяването на две клетки. Това е толкова вярно, колкото твърдението, че водата е образувана изключително от съединяването на водорода и кислорода. Животът е абсолютно независим, той не произтича от съединяването на тези клетки." /87-1927/ "Водородът и кислородът са газове, от които първият гори, но не поддържа горенето; вторият поддържа горенето, но сам не гори. Получената от тях вода нито гори, нито поддържа горенето. Коя е причината за това? - Третият елемент, който се съдържа в нея. Този елемент е животът. Затова се казва, че водата е символ на живота. В този смисъл животът е съставен от вода и огън. Казано е в Писанието: "Ако не се родите от вода и дух." "В дадения случай духът символизира огъня." /22-1926-27/

Водата можем да приемем като вещество, което е преходна фаза между неорганичната и органичната материя. Тя може да се разглежда като IV измерение на неорганичната материя, т. е. профаза на органичната материя. Течните вещества са характерни за биосферата на земята. В това отношение е показателно следното: "През 1888 година австрийският биолог Райницер откри едно непознато дотогава състояние на веществото. То се нарича течен кристал и неговите синоними - мезоморфно състояние, мезофаза... Повечето течни кристали са термотропни, т. е. образуват се при стапяне на твърдите кристали. Теч-

ните кристали са характерни с това, че в даден температурен интервал притежават както свойствата на течност, така и свойствата на кристал." /195 - Хр. Христов/. Много вещества с биологичен произход също имат течнокристална структура: миозин, колаген, ферменти, липиди, естери и холестерол, които играят важна роля при обмяната на веществата. Известни са досега над 2000 вещества в мезофаза, но тяхната природа и характерът на междумолекулярните взаимодействия досега не са изучени напълно. Тези мезофазни вещества ни дават възможност да проследим еволюцията на материята от неорганична към органична. Днес се счита, че даже най-стабилните неорганични вещества (злато, платина и др.) променят своите свойства, когато с в състава на органични вещества. Учителя казва: "В съвременната химия се твърди, че атомите на елементите, например златото, остават във всички случаи с едни и същи свойства. В действителност не е така. Атомът на златото в минералното царство се различава от атома на златото в растителното; последният се различава от атома на златото в животните; най-после атомът на златото от животните се различава от този в кръвта на хората." /3-1922-23/

В органичния свят елементите влизат в съвършено нови, и то много сложни форми, за да изградят живата органична материя. Колко сложна е тази комбинация, ще дадем със следния пример. Една година време е нужно, за да се сглоби само сегмент от органичната дезоксинуклеинова киселина, състояща се от 5000 нуклеида, а няколко столетия ще са необходими, за да се синтезира целият човешки "геном". Това е дългата молекула на същата киселина, която съдържа цялото генетично наследство на един вид. Човешкият вид от своя страна се състои от около 30 000 гена. От друга страна трябва твърдо да се знае, че не може едно чисто механично подреждане елементите на един геном да даде съединение, което да е основа на живата материя. Елементите в органичната материя трябва да притежават качества, подходящи за тази форма материя, за която са предназначени. Затова днес се знае, че даже в едно тяло всяка клетка има свои свойствени органични вещества - захари, мазнини и белтъчини. А да не говорим за непоносимостта на веществата, когато се прехвърлят от едно тяло в друго. Ето защо П. Дънов твърди, че "За да дойде до по-високо развитие, атомът трябва да мине през четири царства: минералното, растителното, животинското и царството на човека." /20-1925-26/

Явно, че в биосферата се извършва специфициране на качествата на елементите съобразно видовете и родовете на организмите. Материята, макар и една и съща външно, придобива качества, характерни за биологията на индивида. Така цялото, т. е. даден вид жива единица, придава нова характеристика на частите, макар че те се срещат и в други видове на биосферата. Тази картина на взаимовръзка на частите в цялото Учителя онагледява така: "Представете си, че вие живеете във време, когато няма бащи и майки, нито общества, както е било първоначално (н. б. - при създаването на човека), и живеете сам и като индивид, и като майка, и като баща, и като общество. Така живее клетката, тя сама се размножава, сама се дели. Но частта не може да се извади от цялото. Цялото се проектира в своите части. Тук цялото съдържа частите в себе си. То-

ва, което действува във вас, е самата идея, т. е. цялото." /12-1924-25/

Учителя ни намеква на обстоятелството, че въпреки привидната самостоятелност, която има клетката, или пък ние като индивиди сме неразривна част от едно цяло, което се проектира във всички части, които го съставят. В крайна сметка подтикващият, стимулиращият елемент в цялото, в общността, в биосферата на земята като цяло е самата идея за единството и цялото. Това цяло за света и биосферата е Първопричината на живота, Абсолютното, Неизвестното начало, както Го нарича Учителя. И това Абсолютно и Неизвестно начало се проектира и у нас като част от общата картина на живота. "В природата властвуването и зависимостта се изразява в целостта; властвуването е над частите и все пак е чрез частите. Всяка част е необходима за цялото, а последното на същата. Следователно стъпалата в живота са интегрирани." / 161 - К. Фридерихс/ Тази зависимост, това властвуване всъщност е самата Любов, която наблюдаваме навсякъде и всякога, в изявата на живота. Така Учителя казва: "Любовта се проявява в най-малките части, като енергия, като импулс. Ученитe наричат тази енергия "притегляне, средство, теготене". Както и да я наричат, тя е една и съща. Няма атом, няма йон, молекула, които да не съдържат енергията на Любовта. Малък е атомът, но той крие в себе си цялата вселена в миниатюр. Затова казват в духовната математика, че частта е равна на цялото. Това е законът на еволюцията, според който малкото се стреми към голямото. Обаче според Божествения закон голямото се стреми към малкото. Значи два закона действуват в природата: закон на разширяване и закон на смаляване." /52-1919/ Явно, че тук Учителя намеква на закона на инволюцията и този на еволюцията. При първия Голямото или Цялото се стреми към малкото или частта, т. е. изпълнява закона на смаляването, който е творческият закон за разнообразието в света. При втория вече оформената част се разширява, израства и се стреми към голямото - т. е. еволюира, за да се приравни и слее с Първоизточника. Тези закони позволяват на човека да изучава както частите, така и чрез последните - Голямото, Първоначалното." "По същия закон - казва Учителя - можем от клетките да изучаваме органите, от органите можем да изучаваме системите. От системите пък можем да изучаваме какво представлява цялото човечество или какво представлява цялата вселена. Значи от единицата зависи всичко. Първото нещо, което Бог е създал, е клетката, проявлението на Бога, безсмъртния човек, който никога не е слизал на земята." /85-1926/

Много нагледно Учителя П. Дънов ни представя творческия акт на Бога, и пълната взаимозависимост на частите с Първоначалното единство. Ние имаме възможност чрез частите да достигнем до понятието Бог като източник на всичко видимо и невидимо в света. От друга страна, да доловим истината, че човекът като част от Първоначалното единство - Бог, е най-висшата еволюционна единица в биосферата; и същевременно е директно проявление на Бога като безсмъртна форма, която всъщност още не се е проявявала по същина на земята. Следователно човекът има една-единствена, съкровена задача да осъзнае своята същност, своя произход и чрез дела и мисъл да се реализира в Бога.

Биологията на живите форми ни демонстрират горните мисли и процеси при запазване на единството и растежа към Първоначалното. "Организмът променя чрез обмяна на веществата, растеж и разпад своята форма, но в този процес на промени трайното и постоянното си остава видът. Той е трайното и вечното в процеса на смяната на формата, едно единство във времето - един порядък." /161/

Следователно видовете на органичното царство са единици във времето както неорганичните форми в пространството. Но какви вътрешни биологични процеси осъществяват растежа и запазват едновременно вида? Казахме, че съществува мнението, че бактериофагите и вирусите представляват текущ преход между това, що наричаме оживотворено, и това, що е неоживотворено. От друга страна живият организъм може да изгражда оживотворената материя от неоживотворената, и то по непознат за човека начин. Знаем, че за изграждането и разграждането на съединения в организма е нужно присъствието на ферменти. Последните наподобяват катализаторите при химическите реакции. Но химическата структура на ферментите не е позната. /191/ Счита се, че не може да се прави някаква основна разлика между витамините и ферментите. Днес химията произвежда синтетично витамини, но биологически те не са равностойни със своите подобни, произведени от живия организъм на растението.

Интересна е картината на еволюцията, която ни представя Учителя П. Дънов. Тя се препокрива по физическата страна на живота с теорията на Дарвин, но по духовната страна е коренно различна. "Растението или дървото се превръща в животинска клетка, която постоянно расте и се размножава, докато от нея излезе малко животно, което се движи свободно във водата. В далечно бъдеще животното се превръща в човек, който казва: едно време главата ми беше заровена в земята. Сега е обърната нагоре, към центъра на слънцето." /62-1923/ "Било е време, когато рибата е живяла извън водата. Тогава тя е станала птица. Тя се е учила на закона на хвърчането. Млекопитаещите, след като са научили законите на растителния живот, се превърнали в хора, почнали да мислят и да ходят изправени. Следователно, така и ние един ден ще излезем от сегашния живот и ще влезем в закона на ангелите." /57-1924/

В това стъпаловидно израстване и еволюиране съзираме закона на саможертвата, т. е., за да премине една фаза в по-горна, формата трябва да се жертвува, да се откаже от сегашния си живот. Затова Учителя казва: "Има закони в еволюцията, които налагат отричането. Ако гъсеницата не се отрече от своя живот, никога няма да стане пеперуда. За да стане пеперуда, тя трябва да се откаже от своята лакомия." /62-1923/

Всяко образувание, всяка форма, била тя органична или неорганична, за да съществува трябва да има цел, стремеж, задължение към нещо повисше от нея, да се насочва към развитие, което ще ѝ осигури постигането на целта. Това Учителя изразява така: "Значи в минералите, в солите, има стремеж към кристализиране; те се стремят към организиране. Растенията и животните пък се стремят да запазят рода си. Дойдем ли до човека, виждаме, че и той има основна мисъл - да научи нещо, да придобие известно знание. За човека не е нужно, както в кристалите да има един център, около който да съсредоточи всички

свои мисли и чувства; за него не е достатъчно да има само едно чувство - да запази рода си, както при растенията и животните. Той трябва да има основна мисъл, около която да се съсредоточават всички останали мисли, чувства и желания." /25-1928-29/

Макар и в стъпаловидно развитие описаните жизнени форми - кристали, растения, животни и хората, се намират в неразривна връзка помежду си. Те са фази, през които са минали и от които имат останали влияния и качества. Всяка предхождаща фаза е основа за развитие на следващата, по-висшата такава. Така че макар и разновидни, в сферата на биологическото поприще на земята тези фази и форми на развитието не могат все пак една без друга. "Животните и растенията представляват резервоар на жизнени сили за развитието на човека. С изтреблението на млекопитаещите жизнените им енергии се пръскат в пространството. Понеже хората не могат да се свързват пряко със силите на природата, не се лишават именно от ония жизнени сили, които възприемат от животните." /23-1926-27/

- "Каквото и да правите, вие сте потопени в свят, от чието влияние не можете да се освободите." /23-1926-27/

"Растителното и животинското царства не са нищо друго освен човека, разложен на своите съставни части. Съзнанието на човека е пръснато из цялата природа - във въздуха, във водата, в камъните, в растенията, в животните. Следователно да изучавате природата, това значи да изучавате себе си, да изучавате състоянието на вашето съзнание." /23-1926-27/

Човекът според П. Дънов е синтенция на целия еволюционен опит на природата. Съзнанието на човека се рее във всички форми на природата и съдържа всичко най-ценно и добро в себе си. Човешката форма по този начин крие в себе си информация за целия еволюционен цикъл на земния живот. Човекът е синтезирал всичко в себе си. Научно изразено, това значи, че у човека е колапсирала (свила) цялата природа, като с това е изградила неговото физическо тяло. Ето защо човека наричат още микрокосмос. Всяка сила, всяка форма, била тя неорганична или органична, има свой представител у човека. С това човекът има органи или системи, чрез които поддържа връзка с всички природни сили, енергии, закони и принципи на природата и вселената. Затова именно се казва, че като изучаваме себе си, можем да изучим и природата. "Всички форми и сили в природата са само символи, а и стимули за други по-нисши от тях. Тримерният свят на земята е само носител на физическия живот на земята. Физическият живот крие в себе си принципа на триличието, който срещаме във всички форми. В това обитавано от нас поле, в което се изявява животът, ние срещаме три агрегатни състояния: твърдо, течно и газообразно... Това триличие срещаме във всички форми. Клетката например крие три вида центъра на сили и вещества: тези на протоплазмата, на ядрото и на центрозомата. Зародишната клетка след оплождането ѝ се диференцира в три вида клетки: тези на външния пласт (ектодермата), на средния пласт (мезодермата) и на вътрешния пласт (ендодермата). Всеки пласт отговаря на дадени природни закони и сили, с които поддържа резонаторна връзка. (220 - Ил. Стр.) Поради тази неразривна физическа връзка на биологическите форми с природните сили климатът на околната биосфера е оказвал огромно влияние върху развитието на всяка жива форма.

Заченки на органичния живот върху земята днес учените изучават върху повърхността на шестия континент - Антарктида. Открити са при най-необичайни за живота условия първите образци на растителното царство. На дъното на езерото Хор в Антарктида е открита древна форма на живота - синьо-зелената водорасла, която продължава да расте така, както е расла през докамбрийския период, т. е. както преди 600 милиона години. "Синьо-зелените водорасли, които всъщност приемат всякакви цветове, са на средата на еволюционната стълбица между бактериите и "по-висшите" водорасли. Клетъчният им строеж е като на бактериите, но подобно на зелените растения могат да осъществяват фотосинтезата. Тези органични същества съществуват от цели 3,5 милиарда години и са се изменили съвсем малко. Почти 3 милиарда години те са господствували във водите на планетата като гъсти килими, подобно на килима, който покрива от бряг до бряг дъното на езерото Хор. Появата на по-висшите организми преди около 600 милиона години сложила край на господството на водораслите, тъй като развилите се червеи, мекотели, раци и скариди разкъсали гъсто преплетените нишки на килимите и станали господари на водната среда." /223 - П. Йънг/

"Значи физическият свят, в който живеем, представлява оформени, въплътени духовни, разумни причини. С други думи казано: физическият свят е сбор, съвкупност от последствия, а духовният - сбор от причини. Ние наричаме живота на земята физически, ограничен живот." /82-1927/

"Макар и толкова разновидни да са силите и елементите, които създават образа на нашата природа, ние намираме навсякъде и във всяко време хармония между нея и формите, които тя създава. "Противоположностите се допълват в хармонията" - бе казал Хераклит. И действително, във видимата хармония и вечен образ на природата витаят само противоположности. Самата наша физика е копие на онова разнообразие, което е съчетано в цялостния вид на природата. Противоположностите или поляризацията в природните закони създават стимула за живот, но съчетани и уравновесени, те създават жизнената хармония, която наричаме физиология на организма." /181 - Стр./

"Хармонията в природата има своя на пръв поглед скрит в количествено отношение математически израз." /213 - Латишев/ Хармоничните взаимоотношения в природата математиката изразява чрез т. нар. числа на Фибоначи. /213/ Тези числа са: 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34 и т. н., като всяко едно от тях се получава от сбора на двете предидущи. Тези числа намираме не само в ботаниката и животновъдството, но и в изчислителната техника и архитектурата, също така и в живописта. Тези числа са отразени чрез последователностите от дроби, с които се описва спираловидното разположение на семената в слънчогледовата пита и пластинките на шишарките в иглолистните дървета. Златното сечение в живописта има числата на Фибоначи: 1, 2, 3, 5, 8 (единицата мярка е главата на човека). Профилът на повечето яйца при птиците съответствува на златното сечение. Логаритмичната спирала се използува в техниката: режещите инструменти, каналите,подаващи водата до турбините, къщичката на охлюва, листата на стръковете на виещите растения. Знаменитите паметници на архитектурата са с технически основни размери, близки до числата на Фибоначи. Ма-

гически числа физиците наричат съотношението на протоните и неутроните в ядрата, от което зависи и устойчивостта им. При протоните тези числа са: 20, 28, 50, 82, а при неутроните: 20, 28, 50, 82, 126, 214. Ако тези числа разделим на 10, се получава съотношение близо до числата на Фибоначи. Закономерностите, описани от числата на Фибоначи и от геометричната прогресия, не са случайни. Твърде вероятно е те да характеризират мярката, с която се изменят някакви прояви на материалния свят, като при това числата на Фибоначи отразяват сумирането на свойствата, а геометричната прогресия и логаритмичните спирали - тяхното експоненциално нарастване и намаляване. /213 - Латишев/

Явно, че биоформите са изцяло зависими от някакви закони, които лежат в основата на физическия свят. Учителя подсказва някои от тези закони. "Първото доказателство за това, че в природата съществува разумност, е движението. Разумността започва с движението." /57-1923/ "Като се посее житното зърно, то веднага се поляризирва и почва да се организирва: да пуща корени надолу в почвата и други клонища нагоре във въздуха. Също и ние всички едновременно сме на два свята - материален и духовен: черпим сокове от материалния свят - обществото. Нашите корени са в него, а пък клоните ни са в духовния свят." /35-1920/ "Като разглеждате растенията, вие ще научите от тях закона на трето измерение, защото те растат в трето измерение. Едва сега съвременните хора започват да живеят в трето измерение и затова се учат да хвърчат с аероплани из въздуха." /125-1930/ - "Ученитe говорят за първо, за второ, за трето, за четвърто измерение. Какво е първо измерение? - Животът на първичната клетка. Тя се движи по права линия. Следователно първото измерение се образува от движението на точката... Лесно се говори по-нататък и за останалите измерения, но те имат смисъл, когато се представят в органическия свят като живи светове, като живи величини." /82-1927/ "В естествените науки се говори за клетки, органи и системи, за отношението, което съществува между тях. Клетките образуват органите, а органите - системите. Човек сам представлява клетка. Няколко души заедно съставляват семейството - органите. Няколко семейства заедно образуват племето, народът - системата. Всички системи заедно образуват човечеството - вселената. По-нататък можем да пренесем отношенията между клетките, органите и системите и към цялата слънчева система. Слънцето е клетката от Божествения организъм; слънчевата система е орган от този организъм; цялата слънчева система пък се стреми към друго слънце, което представлява система от Божествения организъм." /85-1926/

Така по пътя на аналогията и комбинирането на близките по естество форми преминаваме от едно измерение към друго, като виждаме, че светът е един жив, хармонично построен организъм. При тази аналогия съотношенията се запазват, тъй като универсалността на законите важи за цялата природа, за всички възможни измерения и светове.

"И тъй, като дойдем до растенията, ясно виждаме двата живота: материалистичен и духовен. Първият е изразен в корените, а вторият - в клоните. Геометрически тези два вида живот могат да се изразят във вид на триъгълници /н. б. - два триъгълника съеди-

нени с двата си върха/. Триъгълникът АВС представлява материалистическият живот - живот на корените.

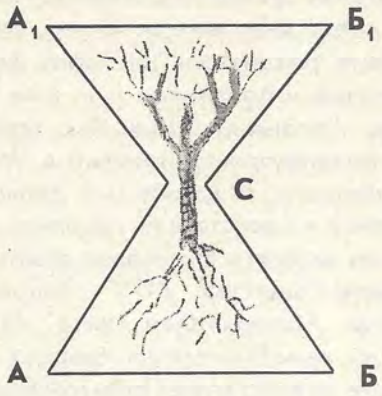

Триъгълникът $А_1В_1С$ - духовният живот - този на клоните. При правилно развитие на растението енергиите, соковете на корените вървят към клоните, а енергиите и соковете на клоните слизат към корените. Такава обмяна става и у човека: енергиите на физическия му живот отиват в духовния, а енергиите от духовния слизат във физическия човек." /21-1925-26/

С тази аналогия Учителя П. Дънов ни напомня, че нашите физически възможности, прояви и опит се пренасят към духовната ни същност, както и капиталът на последната се отразява във физическата ни същност и живот.

"Ако попитате растенията какво да правите, то те ще ви кажат: има две посоки на работа - нагоре и надолу. Друго растенията не могат да правят, те се движат в две измерения." /22-1926-27/ "В пътя на развитието си растенията се стремят към височина, да приемат слънчевите лъчи безпрепятствено. Тъй щото те са внесли в света идеята за височината. Животните са се стремели да развият силата си, защото в животинския свят правото е на страната на силния. Птиците са се стремили към красота. Следователно растенията са внесли в света идеята за височина, животните - идеята за сила, птиците - идеята за външна красота, главно за красота на дрехите си, а човек - идеята за красота на лицето." /22-1926-27/

"Растенията се движат перпендикулярно надолу, животните се движат хоризонтално, а човекът се движи перпендикулярно нагоре. Растенията са същества, които се намират в своето слизане; техните идеи, мисли постоянно се ограничават. Човекът постоянно се разширява в своите мисли и в движенията си, а животните заемат средно положение между човека и растенията." /13-1924-25/

"Растенията се отличават с едно ценно качество, а именно нямат омраза; те изкупуват греховете си, като се саможертвуват - те дават плодовете си." /13-1924-25/ "Между растенията и хората има известно подобие. И едните, и другите се движат по един път, но в две различни посоки. Животните пък представляват преходна фаза, която действува за повдигане на човешкото съзнание." /3-1922-23/

"У растенията тежестта е долу, в корените, вследствие на което те са принудени да бъдат заровени в земята, с главата надолу, и по този начин да пазят равновесие. У животните тежестта на мозъка, т. е. най-силната гъстота на мозъка, е зад ушите, вследствие на което те са принудени да ходят на четири крака. У човека тежестта на мозъка е отпред, пред ушите, вследствие на което е принуден да се изправи на два крака." /2-1922/ "Понеже съзнанието на растенията и хората се движи в диаметрално противоположни посоки, те имат съвършено различни разбирания: растенията не познават какво нещо е грях, престъпление, срам.

Те вършат всичко открито. Хората познават греха, престъплението. Те вършат нещата тайно. Човекът е придобил тези неща от времето, когато е минавал през центъра на земята. Едва сега съзнанието му се отправя към центъра на слънцето. Една сега човекът започва да изучава великите мистерии на живота. Съзнанието на растенията пък едва сега минава през центъра на земята, затова е свободно от онези качества, които човекът е придобил от миналото." /3-1922-23/

С горните мисли П. Дънов ни обрисува еволюционния път на живота. Така или иначе еволюцията на трите органични свята е свързана с влиянието на земята и слънцето. При това физиологията на трите органични свята показва три вида течения. При растенията - от корените към клоните (перпендикулярно на земята), при животните - хоризонтално на земята, а при човека - от посока на слънцето (от главата) към земята. С това можем да си изясним висотата на съзнанието у трите органични царства. "Затова най-първо ще изучавате закона на растенията, това са обществените чувства. Законът на животните - това са личните чувства, а самият човек - това са моралните чувства." /11-1924-25/

По кой начин се създават интимните взаимовръзки между отделните органични царства на биосферата, както и между последната и земните и слънчевите, или космически енергии? Днес се знае, че живата клетка у растението, животното и човека не е нищо друго освен един електромагнетичен резонатор. Той е способен да изпраща и приема трептения от твърде висока честота /179 - Лаковски/.

Проф. Д. Арсонвал счита, че резонаторните феномени са познати на физиолозите отдавна. Кой не познава от времето на прочутите работи на Хелмхолц акустичните резонатори на кортиковия орган и оптичните възприемателни органи на ретината? Или това, което днес ни е по-близо, биологичните резонатори на Чарлз Хенри? Лапискве и Лазарев, и т. н. и аз (казва Д. Арсонвал) самият пък, приемаме резонаторните процеси в помощ на клетката, за да обясним дейността и начина на действие на нервните агенти или на други физикални агенти при живите същества. /179 - Лаковски/ Проф. Абдерхалден счита, че при всички хемобиологични процеси в тъканите се констатирва електрически токове. Стабилитетът на кръвта относно пропорционалното равновесие на нейните съставни елементи се дължи на електрическите пълнежи на същите. Така червените кръвни телца имат отрицателен пълнеж. /181 - Д-р Ил. Стр./ Р. Келер намира, че обмяната на минералните соли между кръвта и паренхимната тъкан на органите се дължи на потенциалната разлика на електромагнетичните пълнежи на същите органи. Защото кръвта съдържа биологическите катийони: натрий, хлор, калций и магнезий (последните два дисоцирани), а паренхимът - биологическите анийони: калий, фосфати, сулфати, пикочни вещества и пикочна киселина. Така че кръвта е предимно с отрицателен пълнеж, а тъканите - с положителен. /181/

Така е във вътрешността на организмите, но те имат взаимоотношение и с околната среда - метеорологичните фактори на биосферата. Но действието на атмосферните промени не трябва да разглеждаме като преки причинители на болезнените състояния на организмите, а като отключващ фактор при вече податлив на заболяване организъм. /180 - Д-р Де Рудер/

Малко знаем за взаимовръзката между лъчистите енергии на вселенните тела и организмите на биосферата. Познат ни е фотосинтезът у растенията, при който хлорофилното вещество изгражда редица вещества под въздействието на слънчевата светлина. Но всичко ли е това, което става в природата? Та ние споменахме, че на човека са познати днес над 50 октави лъчисти енергии. Какво е влиянието на тези лъчисти енергии, малко е проучено. Бляк и Аександър /182/ считат, че йонизиращите лъчения, които идват от вселенното пространство, увреждат или повлияват на живата клетка чрез въздействие върху всяка молекула в нея. Така може да се взаимодейства с ферментите, генетичните материали - дезоксирибонуклеиновата киселина, или пък под тяхно въздействие да се изградят нови вещества, които са токсични на самата клетка. С това влияние на йонизиращите лъчения някои обясняват създаване на нови мутации в биосферата на земята.

Какво е духовното отражение на биологичните фактори на биосферата, ни обяснява Учителя П. Дънов. - "Носител на живота е водата, въздухът е носител на мисълта, а светлината - на любовта. Търсите ли живота като среда, обърнете се към водата; търсите ли мисълта като среда, обърнете се към въздуха; търсите ли любовта - обърнете си към светлината." /142-1936/ "Въздухът е носител на електричество и магнетизъм. Тази енергия минава през носа на човека и обновява нервната система." /152-1940/ "Да се качва човек по високи върхове, това значи да се обменя със силите на природата. Освен физически човек се обменя с енергиите на планината духовно. Колкото по-духовен е той, колкото по-будно е съзнанието му, толкова и обмяната между него и природата е по-правилна." /152-1940/ "Магнетизмът дава топлина, а електричеството - светлина. В духовно отношение магнетизмът е влага." /155-1943/

Целите живи форми на биосферата на земята от своя страна са източници и резонатори на лъчисти енергии. По-настоящем може със сигурност да се счита за установено, че в пространството около живите организми има физическо поле, чието естество още не е изучено напълно от науката... Физическата реалност на съществуването на биополе се потвърждава от редица косвени физически експерименти, а също и от субективни усещания на много експериментатори, които независимо един от друг фиксират наличието на биополе около живите организми. /204 - Спиркин/ Понятието биополе е въведено в науката от известния биолог А. Г. Гурвич, който публикува през 1944 година монографията "Теория на биологичното поле". Дълго време биологичното поле се фиксираше субективно. Наблюдават го екстрасенси - хора, притежаващи особена чувствителност и способности. /204/ Очевидно е, че всяка клетка, орган, група от органи и организмът като цяло генерират биополе, образуващо специфична за всяко равнище структура. /204/ Установено е засега, че съществуват три различни вида биополета на здравия човек и всеки от тези видове се променя по определен начин, при едно или друго заболяване. /204/

Оказа се, че даже и минералите притежават различна аура както геометрично, така и в цветово отношение." /204/ Затова П. Дънов казва: "Кристалите са големи егоисти, в тях има голямо тщеславие и гордост. В това отношение кристалите показват първичната причина за човешкото падение." /11-1924-25/

Биополетата на целите живи организми влияят в някое отношение положително върху живота и растежа на по-нисшите живи форми. Например, семена от фасул, облъчени с човешка биоенергия, дават по-бързо поникване и растенията, израснали от тези семена, са близо три пъти по-силни от контролните необлъчени такива. /204/ При изследване на биополето на екстрасенси е регистрирано много слабо ултравиолетово излъчване от ръцете им. /204/ Явлението предаване на биоенергия от един човек на друг се потвърждава чрез метода на Кирлияновата фотография. /204/ Счита се, че биополето като цяло не се свежда до нито едно от известните на физиката полета, това е нещо качествено ново. /204/ Биолокализационните методи чрез "вълшебна пръчица" се ползват доста широко в издирването на местонаходища на полезни изкопаеми. "В мирогледен план - казва Спиркин /204/ - тук се очертават по-богати представи за материята и формата на нейните прояви, за създаването на мироглед по природните компоненти на човека като индивидуалност. В общотеоретичен план се натъкваме на някакво свързващо звено между психическата, биологическата и физическата същност на човека. Създават се нови насоки в науката като психобиофизика. Например отдавна е забелязано, че вода, облъчена с биоенергия, променя свойствата си. Американският учен Р. Милър доказва, че при въздействие върху водата и водните разтвори се променя техният коефициент на поглъщане на инфрачервения диапазон и повърхностното напрежение. /204/

Биополето на живите организми и човека могат да предизвикат и цветово възприятие от някои екстрасенси. Това е известният ореол, с който се рисуват светиите от църковните институции. Биополето може да предизвика и усещане на препятствие, боцкания, топлина при екстрасенсите, когато те се приближат с ръка към даден жив обект. Формата и размерите на фиксираните по такъв начин биополета се изменят от здравословното състояние на човека. /204/

Горните данни потвърждават изказването на П. Дънов преди години, че минералите, химическите съединения и водата, когато станат съставка от организма на живите форми, добиват качества и свойства, които учените и до днес не познават. А същевременно се вижда колко малко учените знаят за състоянието и същността на живите организми. Характерността на биополето за всяка жива форма, за всеки орган в нея, даже за всяка клетка дава възможност на екстрасенсите, на ясновидците да познават индивидите от разстояние, да дават характеристика за състоянието на живите форми, да поставят диагностика на трудно разпознавани вътрешни заболявания или за психическата страна на човека.

Всичко казано досега върху същността и значението на биополето в зоната на биосферата на земята ни дава възможност да си обясним лечебното въздействие на водата от някой обикновен воден извор, да си обясним защо Учителя П. Дънов казва, че питейната вода, преминала през желязната канализационна система или турбините на електроцентралите, не е същата спрямо тази, получена от естествения извор. Също така можем да си обясним твърдението и наблюденията на Лаковски върху това, че биополето може да се нормализира или възстанови чрез осцилаторни кръгове. Тук му е мястото да споменем

и за способността на насекомите да намират своите партньори дори тогава, когато те са затворени херметично в стъкленици. Или пък за възможността на полски плъхове в Норвегия да намират от стотици километри разстояние фиордите, в които херингата си хвърля хайвера. Да не забравяме и за прелетните птици, които безпогрешка намират местата, където да зимуват или където ще свият гнезда за продължаване на рода си.

Екологичната взаимовръзка в зоната на биосферата на земята се осъществява и по друг по-нагледен начин. Това са изхвърлените от живите форми химически вещества. В биологията са познати фитонцидите, които растителното царство изхвърля под форма на изпарения. Тези вещества служат или за връзка между близките форми, или за самоотбрана, или за примамване на насекомите, които да извършват опрашването на цветовете. Но въздухът, наситен с тези фотонциди, е от голямо значение за здравето на редица млекопитаещи и човека. Те най-често пречистват въздуха, като унищожават вредни микроорганизми (бактерии) или пък подтикват и нормализират функциите на някои органи в животните и човека. Знае се, че почти всички етерични масла на растителното царство действат бактерицидно и се използват в медицината. Ето пример: Листа от бреза убиват за 3 - 4 минути едноклетъчни в капка вода. Кромид или чесън, стрит на каша и поставен в бактериална култура, убиват стафилококи, стрептококи и ТБЦ-бацили. Кромидът убива също квасните гъбички, а водни настойки от елха, смърч, борови игли причиняват смърт на едноклетъчни, и то често за няколко секунди.

При чесъна не се касае за ароматичното вещество, а за съединение, наречено алицин. Това съединение при разтвор от 1:85 000 препятствува вече размножаването на бактериите. Алицинът всъщност не се намира в самия чесън, а се получава от ензими, от едно друго съединение на чесъна, а именно елиин.

Мъчно зарастващи гнойни рани, излагани в продължение на 8 - 10 минути на изпаренията на кромид или чесън, се лекуват успешно. Богат на фитонциди е и горският въздух. Особено при смърчови и кедрови гори. Конопът дезинфектирва почвата и ако след него се сеят картофи, те не страдат от фитофтората /гъбички/. Тютюневите сортове отделят по повърхността на листата си фитонцида склареол, който се използва против "ръжда" при пшеницата. Канеленото масло съдържа фитонцид, който унищожава плесента, развиваща се върху хляба, саламите и други хранителни вещества, които образуват токсини. /214/

Явно, че всички живи форми в биосферата на земята имат своя характеристика, свързана с еволюционното стъпало, на което се намират. Това еволюционно стъпало изгражда всъщност жизненото пространство и времето за развитие. Пространството на формите, това е континуумът на битието им, а времето - ритъмът за развитието. Затова Учителя П. Дънов казва: "Времето и пространството са реалности, но времето може да се сгъстява или съкращава, а може и да се разширява; и пространството може да се сгъстява и разширява. Времето на растенията в тяхната крайна цел на развитие е по-дълго, отколкото нашето време. Времето на растенията е по-дълго от времето на микробите. Времето на микробите е по-дълго от вре-

мето на млекопитаещите. Времето на млекопитаещите е по-дълго от нашето време. Нашето време е по-дълго от времето на ангелите. Ние нямаме едно време за разрешаване на една и съща задача. Пространството на растенията има един вид, за млекопитаещите - друг вид, за нас - трети вид, за ангелите - четвърти вид и т. н. Всички противоречия в света произтичат от това, че времето на всички ни не е еднакво." /72-1924-25/

За да схванем по-лесно мисълта на Учителя, ще си послужим с представата за еволюционната стълбица. В основата на тази стълбица, т. е. най-долу, ще стоят растенията като форми, най-близки до неорганичната материя. Тяхното време за еволюиране, т. е. за достигане на пълно съвършенство и сливане с Първопричината на света, ще е, разбира се, много по-дълго от това на по-развитите или по-добре и напреднали живи форми (като животните, хората или ангелите). Качвайки се по еволюционната стълбица, явно, че всяка предидуща жива форма ще има по-дълго време за развитие и усъвършенстване от следващата, т. е. от по-развитата. Затова и най-дълго е времето за развитие на растенията, следвани от микробите, тогава това на животните е по-късо в сравнение с предидущите форми, но по-дълго от това на хората. А времето на хората естествено ще бъде по-дълго от това на ангелите, които са най-близо до пълното си развитие и постигане на съвършенство.

"Значи, растението расте, животното се движи, а човекът мисли. Преди да дойде до фазата на мисълта, човек е расъл, движил се е и най-после започнал да мисли. След мисълта човек трябва да дойде до фазата на светлината, да стане син на светлината. Фазата на светлината е най-високото състояние на света. Значи, като започнем от низходящата степен на съзнанието и вървим към възходящата, т. е. областта, в която живеят растенията, и постепенно минаваме към животните, между които влиза и човекът, и най-после ще влезем в областта на Божествения свят, дето живеят синовете на светлината. Тази фаза срещаме и в природата, и в много нейни явления." /119-1930/

"Животните се отличават, че имат настроения - крайна променливост има у тях. У животните няма устойчив морал. В настроенията винаги влизат и страстите, а страстите са една неустойчива среда. И тъй, ние сме свързани с животните - има връзка между животните и нас. Ние сме подобни на тях по настроенията, по страстите." /72-1925/

"И тъй, първият основен морал на живота е храненето, вторият - дишането, третият - чувствуването, четвъртият - мисленето, петият - служенето на Бога." /107-1930/ "В целия органичен свят, между растения и животни, съществува вечна борба за запазване на рода, за първенство. Това говори за слаба интелигентност, за отсъствие на разумност между тях, която примирява противоречията." /92-1928/

"Седмият и най-важен закон в природата е за рода. Съзнателното - това е мъжката страна, подсъзнателното - женската страна. Никакъв процес, никакво развитие, никакво облагородяване не би имало, ако не съществуваше този закон. Единственото нещо, което познавате в природата, е само женският пол. Мъжкият пол е невидим. Слънцето, което виждате е женско слънце, мъжкото слънце не се вижда; това слънце черпи енергия от мъжкото слънце. И съвременната наука потвърждава това, като казва,

че всяка енергия се проявява в отрицателния полюс на електрическите токове." /31-1917/

Сравнението на женския пол с отрицателното електричество, с отрицателния полюс (катода) е израз на това, че този полюс е активният във физическия свят. От негативния полюс се излъчват например електроните. Анодът (положителният полюс) като че ли не съществува, макар че той въздействува върху катода, т. е. противодействува му и го активира. Творчеството на женския принцип във физическия свят е явно навсякъде. Може да се каже, че този свят принадлежи на жената - на женския принцип. Тя го създава, тя го възпитава, тя го пресъздава, тя го подхранва. Затова женският пол се сравнява със слънцето, което твори цялата биосфера на земята.

Благодарение на поляризационния принцип, както казва Учителя П. Дънов, в света съществуват движение, развитие, растеж, усъвършенстване и т. н. Този принцип владее навсякъде във физическия свят, даже в инертната неорганична материя той е основен принцип за строежа ѝ; при органичния той се изявява още в най-елементарния свят - едноклетъчните форми, които се размножават чрез делене на родовата клетка. У по-висшите форми - растенията, виждаме разделение на пола (плодник и тичинки), но все още в един и същ цвят. Затова в растенията липсват чувствените изживявания и конфликти. У тях цари равновесие, примирение между двата полюса - между двата пола. Тук актът на оплодяването не зависи само от самото растение, но и от околната среда - от други природни фактори (насекомите, вятъра и т. н.).

У насекомите и най-вече при животните поляризацията е създала вече отделни индивиди - мъжки и женски. Тук вече чувствата, влечението един към друг, желанието да се завладее противоположния пол са силно изразени. Половият нагон е толкова силен, че понякога се стига до саможертва. Мъжкият пол е търсещият, а женският - примамващият, ангажиращият и завладяващият.

При хората се намесва мисълта и разумът, като има тенденция половият нагон да започне да бъде контролиран от тези нови духовни качества у човека. При хората поляризационният принцип се отразява върху психиката, климата между мъжа и жената, върху интелектуалните стремежи на двата пола, върху техните изразни форми и чувства. Но най-главното при човека е намесата на духовната същност на индивида. Това влияние е толкова по-силно, колкото по-високо е духовното развитие на човека. Стига се до възможността страстите, нисшите желания и влечения да бъдат контролирани и даже потиснати от разума, мисълта и волята. Като че ли при хората има тенденция към изравняване на проявите у мъжа и жената. Това е стремеж към единство, хармония и уеднаквяване. Обединяването на силите от двата полюса е израз на духовната еволюция на човека. Поначало всеки индивид при хората носи в себе си заложен мъжкия и женския принцип. Физиологично това се изразява в това, че както у мъжа, така и у жената са налице двата хормона - естрогенът и андрогенът, т. е. женският и мъжкият полов хормон. В зависимост от това кой от двата хормона преобладава, индивидът се развива като мъж или като жена. Следователно в своя първоначален вид, в своя зародиш, в своето първоначално естество човекът е единен в себе си, но покъсно се е раздвоил - диференцирал, като мъж и жена.

Но днес човекът има възможност съзнателно да уравновесява силите на двата полюса, като чрез духовно развитие изгради в себе си както интелектуална, така и физическа хармония. А това вътрешно и външно хармонизиране на човека е предпоставка за постигането на толкова желаното съвършенство.

2.5. Музиката в природата

- "Музиката е една дълбока сфера в Битието."

/56-1922/

Музиката е една от духовните изяви на човека, която го съпътствува от неговото зараждане и с която всички умове са се занимавали, описвали, охарактеризирвали и мъчили да разгадаят. И все още музиката по същество е непозната, неизяснена, неразбрана и загадъчна. Ако не бе така, нейният израз, даден от човека през вековете, нямаше да варира до такава степен, че да води до парадокси.

Музиката е необходимост за човешкия дух; по нейните изразни форми, дадени от човека, можем да охарактеризираме нивото на човешкото развитие.

"Музикалният израз, казва Ерио, няма ясните очертания на литературната фраза, но затова пък, за да породи чувство на радост или на печал, за да подчертае прехода от едното към другото, за да отбележи меандрите на нашите най-съкровени мечти, музиката си служи с тоновете, с модулацията, с възможностите на "пиано и форте"; думите винаги оковават фантазията, тук тя полита свободно, появява се още на първия план или се очертава в далечината; изчезват посредниците, които деформират нашите чувства, като се опитват да ги изразят; подсъзнателно запазва своята роля и значение. Съществуват картини на духа и картини на природата; приемствеността между тях се изгражда върху нюанси, които в живописта са ограничени и единствено в музиката се разгръщат свободно." /224/

Но не само така искаме да си представим и почувствуваме музиката. Тя трябва да се осъзнае като реалност, като нещо неразделно от природата, като нейна съставна част, като поле, което прониква вселената, като "дълбока сфера на Битието". Музиката не е специфична само за човешкото същество. Музиката съпътствува всяка форма на физическия свят, тя е една от изразените форми на живота.

Учителя П. Дънов дава следната характеристика: "Ако се вгледате в природата, ще видите, че в нея има музика, и изкуство, и наука. Де е музиката в природата? - В течението на водите, в клокоченето на изворите, в шумоленето на листата, в духането на ветровете." /3-1922-23/

Следва, че музиката витае навсякъде, тя прониква пространството и се разпростира като силово поле във времето. Затова Е. Ерио твърди, че: "Музиката разполага с времето и пространството." /224/

Навярно музиката като светлината е израз на първичното начало на нещата и трансмутира във всички йерархии на живота. Тя е вечно изразяващото се поле, без начало и без край. При нея няма прегради, тя е в цялото разнообразие на света и участвува в изграждането на формите, като ги наджизява. Затова Учителя твърди: "Музиката е на границата между физическия и духовния свят. Чрез нея човек може да трансформира енергии-

те си. Чрез песента в човешкия организъм се влива особена енергия." /126-1930/ "Музиката не се заключава само в такта, нито само в тоновете. Музиката представлява съвкупност от много неща; тя е нещо повече от такта, от тоновете и т. н. Тактът е само спомагало на музиката; тоновете са израз на музиката, а самата музика е велико, неизразимо нещо. Тя създава такта, тя създава тоновете, тя създава ритъма." /120-1929/ "Сам по себе си животът е музика и хармония. Човек е изпратен от небето с музика и песен. Следователно музиката не е чужда на душата." /44-1929/ "Да бъде човек музикален, това не значи да знае да свири и да пее, но да има дълбок вътрешен усет към музиката." /77-1926/

Има ли музиката материален израз в природата? Говори се за вибрации на въздуха и на материята. Но Учителя казва: "Трептенията са превозно средство на светлината, но светлината сама по себе си не е трептения. Трептенията на светлината са едно нещо, а светлината съвсем друго; трептенията на музикалния тон са едно нещо, а музиката няма нищо общо с трептенията. Звукът се предава чрез трептенията на въздуха, но нито звуковете, нито трептенията правят същинската музика." /154-1942/

Ние направихме аналогия между трептенията на светлината и тези на повърхността на водата след падналия от високо тежък предмет. Трептенията на вълните по повърхността на водата са израз на гравитационната сила, но те не са самата гравитация. Така и трептенията на въздуха при пренасяне на звука не са тоновете или самата музика.

И все пак какво е музиката? Учителя П. Дънов обяснява: Музиката е първото видимо изявление на Любовта. Значи видимата, външната страна на съзнателния живот всякога започва с музика." /57-1924/

"Музиката е изкуство на ангелите. Музиката е ангелският език." /56-1922/

"Музиката е истинският път за реализирането на каквато и да е мисъл, чувство или желание. Без музика нищо не се постига. Аз говоря за вътрешната музика, която се изразява чрез свещения трепет на душата. Трептиш за нещо и ще го постигнеш." /49-1932/

"Музиката е енергия, която трансформира енергиите на човека. Ако не си музикален, енергиите в тебе не могат да се трансформират и ти нищо не можеш да постигнеш." /50-1933/ "Окултната музика е начин за освобождение. В основата си тя е много проста, вън е много сложна. Музиката е една дълбока сфера на Битието." /56-1922/

От горните мисли следва, че музиката е осезаемото изявление на Любовта; тя е сила, която трансформира енергии, тя е език на ангелите, тя е сфера на Битието. Музикта не може следователно да е нещо определено статично. Тя е действащо енергийно поле, което се трансформира в състояния, отговарящи на средата и сферата, в която се изявява.

"Музиката не е нещо установено. Всеки я предава по своему. Човек създава миньорни гами като резултат на своите болезнени и тъжни състояния. В природата музиката няма болезнени състояния. Там съществува една основна, естествена гама, от която всеки човек се ползва." /128-1932/

Тази естествена, основна гама, за която говори Учителя П. Дънов, трябва да изпълва вселената и да изгражда т. нар. пространство на музиката. В този случай гамата на музиката трябва да се преплита с гамата на багрите

на светлината. Тези две фази на пространството, на Битието, си схождат, макар и различно да се изразяват на физическия свят. Физическият им израз в крайна сметка са вибрациите, и то с различна честота на различна физикална основа. Светлината се изразява чрез вибрациите на фотоните, а музиката - чрез вибрациите на въздушните молекули или, общо казано, чрез вибрациите на материята.

Докато светлината се възприема от човека като багри чрез очите, музиката долавяме чрез тоновете, проникнали в слуховия ни апарат. Сходството между светлината и музиката се състои в това, че и двете явления изграждат безкрайна поредица от цветови и тонови гами. Тогава можем да приемем, че както светлината, така и музиката имат по същество един и същ произход, един и същ източник, едно и също Първично начало. Но проявявайки се в сферата на физическия свят, те се трансмутират в различни вибрации, т. е. в различни физически среди.

Багрите и тоновете човекът използва в своите творения на изкуството. Въздействието на тези творения върху човешката душа е еднакво. Тези творения на изкуството изразяват нюансите на хармонията в света, като съдържат духовните и душевните въжделения и усещания на своите творци. Поради това музика намираме както в живописта и поезията, така и в архитектурата или математиката.

"Музикалното въздействие на архитектурата отговаря на съзнателния стремеж на Паладио да въплъти в пропорциите на всяка сграда универсалните закони на всемира" - твърди М. Алпатов. /236/ А великият немски художник Дюрер пише: "Изкуството наистина е заключено в природата и който може да го изтръгне от нея, той го владее." Цитира Алпатов /236/.

Музиката през вековете е намирала различен израз в творенията на великите композитори. Тя е отговаряла на нивото на развитие на изкуството, както и по форма на тогавашната живопис и архитектура. В това отношение ето как Алпатов охарактеризирва музиката на 17 - 18 век: "Но най-ценният принос на немския барок е дивната музика, която изпълва църквите и дворците на Германия. Йохан Себастиян Бах и Георг Фридрих Хендел са гениалните творци на тази музика, които нямат равни на себе си в никоя друга европейска страна през 17 - 18 век. Музиката на Бах е най-хубавият и най-възвишен израз на барока." /236/

Но музика има, както казахме, и в самата математика. "Използването на геометричната прогресия в техническите изчисления не изненадва никого, но математическият принцип е основа и на редица изкуства и природни явления. Питагорейците са смятали, че музиката е частен случай на математиката. Те са създали учение за строежа на космоса като музикално звучащо тяло. Питагор бил убеден, че хармонията има числена стойност." /213/ "Ние използуваме вече 300 години равномерно темперирания строй в музиката, създаден от Й. С. Бах. Равномерната темперация означава математически, че логаритъмът на честотата на звука е линеална функция от координатите на нотата в звукореда, като при това във всяка октава честотата се удвоява. От това следва, че последователността на честотите в равномерно темперирана звукоред е геометрична прогресия." /213/ "Равномерното разпределение на честотите в един темперирана строй, описан от геометрическата прогресия, отговаря на уравнението на логаритмичната спирала." /213 - Л. Латишев/ А "Интервалите, които опре-

делят основните мажорни и миньорни тонови тризвучия, съответствуват на числата на Фибоначи: 1, 3, 5 или 1, 3, 8." /213/ "Кулминацията на мелодията също често се пада в точката на златното сечение на нейната обща продължителност." /213/

Тези данни показват, че в основата на физическия израз на музиката лежат математически принципи, каквито стоят и в основата на всички силови полета във вселената. Затова се казва, че хармонията като основа на музикалното съзвучие "има своя на пръв поглед скрит в количествено отношение математически израз." /213/ А според К. Фридрихс /161/ - "Хармонията и дисхармонията предизвикват така нареченото пулсиращо равновесие в природата." "Хармонията и дисхармонията като диалог в природата не трябва да разглеждаме в отделни мигове, а в непрестанния процес на пространство-времевия континуум." /161/

Ето как трябва да виждаме музиката, вместена в законите на природата и вселената и как тя става тяхна неотлъчна съставна част. Много математически съотношения и принципи във вселенното семейство на планетите и звездите лежат в основата на музикалните закони. Така например: "Разстоянията на планетите от земята могат да бъдат подредени в така наречения Тициус-Бодев ред, който същевременно е хармоничен ред, а в музиката представлява отношенията на хармоничните обертонове." /161/

Нека сега разгледаме съставките на самите гами на музиката, т. е. на самите тонове. Какво представляват те от самосебе си? Какви скрити качества имат и какво изразяват? В тази насока ценни са данните, които дава Учителя П. Дънов.

"Всеки музикален тон има седем качества. Например тонът "до" също има седем качества. Онова качество, което се проявява в даден момент, взема надмощие, а останалите шест се проявяват слабо - почти незабелязано. Те поддържат исо на главното, проявено вече качество." /51-1943/

"Щом вземете определен тон, той трябва да бъде основният. Всеки тон съдържа шест тона в себе си. Ако не го изпеете правилно, да се включат и седемте тона в него, той няма съдържание. Главният тон е важен, а останалите шест са допълнителни тонове. Достатъчно е един от допълнителните тонове да отслабне, за да се яви известна неяснота и в останалите." /127-1931/

Тези мисли на Учителя подсказват, че отделните тонове на музиката не са абсолютно определено, самостоятелно и неизменно нещо. Всеки един от тоновете е съставка от 7 тона, при което един доминира като основен тон, а останалите вибрират и поддържат исо, т. е. хармонират на основния тон, като го "оцветяват". Подобни съотношения имаме при цветовата гама на светлината. И тук всеки отделен цвят е съставен от няколко други, но един доминира, докато останалите в него го подсилват, нюансират в едно или друго отношение.

"Когато два тона заемат мястото на три тона, има терца; например "доми" е терца. Между тях е тонът "ре", който не се чува. Когато два тона се чуват, а два мълчат, има кварта. Тонът, който мълчи, определя вътрешното съдържание на музиката или специално на дадената песен." /49-1932/

При светлината наблюдавахме същото съчетание при багрите. Разликата е само в това, че при комбинацията на цветовете окото не долавя двата основни цвята на "терцата", а само третия цвят, който тук не "мълчи", а е водещ и ясен /видим/. Следователно и при светлината третият

цвят на терцата, т. е. този, който е резултат на двата основни цвята, играе първенствуваща роля. Той е, който определя характера на багрите при всяко творение на изкуството. Това доминиране на "третия" наблюдаваме и в живата природа. Например при семейството у животните и хората основният тон на "терцата" е детето, то доминира в живота им.

Учителя продължава: "Истинският музикант схваща и най-тънките духовни преливания между седемте тона на гамата, но обикновеният музикант не ги долавя. Съвременната музика е механическа. Музикантите пък още не са дошли до положението да схващат онези тънки вибрации, онези духовни преливания на тоновете. Засега те схващат само обикновените вибрации на тоновете." /86-1928/

Тези мисли на Учителя П. Дънов недвусмислено говорят за това, че между светлината и музиката има сходство. Вибрациите на светлината, т. е. нейните съставки - цветовете, нюансират в такова разнообразие, както на музиката. Светлината с безкрайните си нюансови комбинации изпълва биосферата и вселената. Затова Х. Вайл твърди, че багрите на светлината изграждат цветовото пространство на вселената. /169/ В такъв случай и музиката с нейното безкрайно голямо количество от тонови комбинации изпълва природата и вселената, като изгражда и тоновото пространство на последната.

В музикалните среди се счита, че преливането на тоновете един в друг става чрез диезите и бемолите или още чрез по-ниски части на същите (четвърттонове и т. н.). По този начин тоновете могат да преливат както багрите на светлината и се доближават помежду си по характеристика и цветова сила. Затова Учителя счита, че музиката, мелодията се прави от тоновете, които "мълчат", от тоновете, които ние не чуваме, които "мълчат" и правят акордните комбинации. При живописта картината не се представя от основните багри, а от техните комбинации, от техните нюанси. И тия преливни състояния на тоновете и цветовете ние или не виждаме, или не чуваме, но чувствуваме в изразената хармония и красота на всяко музикално или живописно творение.

Като правим сравнение между музиката и светлината, трябва да предположим, че и музикалната гама се изгражда от няколко основни тона, както седемте цвята се изграждат от три основни - червен, жълт и син. При музиката най-често повтаряните и звучащи тонове от гамата са "до", "ми" и "сол". Това е най-приятното акордно съзвучие. Ако построим тонов триъгълник, както направихме при светлината, би следвало тогава тонът "ре" да е резултат от комбинацията на "до" и "ми"; тонът "фа" - от "ми" и "сол"; тонът "ла" - от "сол" и "до", а "си" да е резултат на комбинацията на "ла" и "до". Но нека дадем думата на Учителя, който дава цветовата характеристика на музикалните тонове. "Всеки музикален тон

има специфичен цвят. Например тонът "до" има червен цвят, "си" - виолетов, "ла" - син цвят, "сол" - светлосин, "фа" - зелен, "ми" - жълт, а "ре" - портокалов. Значи между музикалните тонове, между музиката и цветовете има известно съотношение." /47-1931/

Сега нека изградим тоновия триъгълник и го съпоставим с този на цветовете.

От фигурата се вижда, че нашите предположения са верни. Музикалната гама трябва да се изгражда от три основни тона: "до", "ми" и "сол", а останалите, както при светлината, да са преходни или комбинация от трите основни. Специално тонът "ла" трябва да е диезов нюанс на тона "сол", поради което е по-тъмно син в посока на тона "си", който е виолетов. Но тук се намесва и математиката. Видно е, че числата от 1 до 7 се вместват в музикалната и цветовата гама. Затова Учителя казва: "Числата 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 представляват една музикална система от седем цвята. Изкуството на художника се състои в съчетанието на седемте цвята, в различаването на боите и пермутациите с тях. Тези числа съответствуват на известни сили в природата. Учениците на Питагор са изучавали свойствата на числата от 1 до 4. Днес европейците разрешават значението на числото 5. В него е моралът на човека." /48-1931/

Известно е, че цветовете на светлината са емблеми, символи и се използват за психологическо въздействие върху духовния мир на човека. По аналогия би трябвало да търсим и подобно въздействие на отделните тонове на музиката. И тук Учителя казва: " И музикалните тонове представляват азбука на живота. Например тонът "фа" има отношение към материалния свят, към материалните работи. Който не може да вземе тоя тон правилно, не може да се справя с материалните работи. Който не вземе правилно тона "ми", не може да се справи с въпросите на умствения свят. Който не вземе правилно тона "сол", той е слаб в духовния свят. Ако не вземе правилно тона "ре", той има слаба воля." /145-1936/ И още: "Червеният цвят е вратата, през която животът влиза. Същевременно червеният цвят е основен тон в музиката." /147-1937/

И ние установихме, че червеният цвят отговаря на основния тон на музикалната гама, а именно на тона "до".

"Тонът "сол", макар и да не е основен, има голяма тежест, понеже всякога се връща на мястото, откъдето е излязъл. В природата тонът "сол" представлява узрял плод, който отново се посажда в земята, израства и пак дава плод." /147-1937/ - "Който е послушен, той всякога правилно взема тона "фа". Щом вземе правилно "фа", и останалите тонове ще вземе правилно." /143-1935/ "И така, мислете за тона "фа", както мислите за Бога. Ако вземете тона "фа" за основен, ще образувате акорда "фа-ла-до". Засега работете главно върху тона "фа", а после ще работите върху останалите." /143-1935/

Тук Учителя настойчиво ни напомня, че първо трябва да се занимаем с материалните си работи, т. е. с тона "фа", а след това с духовните и умствените /тоновете "си" и "ми"/.

"Не е достатъчно правилно да се вземат тоновете, но трябва да се различават. При това трябва да се познава повишен ли е даден тон, или понижен. За това се иска добре развит слух." /153-1941/

Нека продължим с аналогичното сравнение на музикалните тонове и същността на човека, била тя физическа или духовна. Човекът като цяло трябва да резонира на определен тон,

а неговите органи и системи да вибрират в съзвучие на тоновете на гамата. Но не само това. Духовната същност на човека - воля, сърце, ум, душа и дух, имат свои представител, резонатори в музиката.

"Тонът "до" е основен тон на волята, "ми" - на сърцето и "сол" - на ума. Трите тона "до-ми-сол" образуват хармоничен акорд, който показва, че човек се е нагласил правилно, т. е. влязъл е в хармония с Божествената воля, с Божественото сърце и с Божествения ум. Този човек е същевременно в хармония с ума, сърцето и волята на всички разумни същества." /153-1941/ Учителя продължава: "Например в музикално отношение тялото, сърцето и умът имат свои основни тонове. Основният тон на тялото /волята/ е "до", на сърцето - "ми", на ума - "сол". Всеки тон от своя страна съдържа известни качества, които трябва да проявява. В този смисъл не е достатъчно умът да отговаря на тона "сол", но всяка мисъл трябва да има достатъчно светлина, звучност, ухание, сладост и мекота." /153-1941/ "Като говоря за тоновете, правя аналогия: тонът "сол" представлява човешкият дух, "ре" е човешката душа, "ла" е човешкият ум, "ми" - човешкото сърце. Според сегашния строеж на човека "сол" е основният тон на живота. Тонът "сол" дава условия за разцвета на нещата" /157-1943/ "Когато взимам тона "до", в моя ум седи идеята за посяване на едно семе. Значи основният тон "до" показва, че си посял нещо. Вторият основен тон, който трябва да вземеш, е "ре". Той означава, че семето трябва да поникне. Пътят на израсналото растение е към слънцето. Тоя път наричаме път на живота - тона "ми". След това се оформя цялото дърво - тонът "фа"". /158-1944/

"Българинът взема най-точно тона "фа". Дали пее или плаче, той взема тонът "фа". Дали мисли за нивицата си, за къщата си, или за облеклото си, той взема все тона "фа". /157-1944/

Какъв е пътят на човешката душа от гледна точка на музикалната стълбица? Учителя отговаря: "Следователно между музиката и пътя на човешката душа има известна аналогия. В този смисъл напрежението в живота отговаря на тона "до", движението - на тона "ре", постижението - на тона "ми", придобиването - на тона "фа", цъфтенето - на тона "сол", развитието - на тона "ла", добруването - на тона "си". Това са фази на живота, през които минава човешката душа в своя възходящ път." /112-1940/

Значи възходът, развитието на човешката душа минава по следната стълбица: напрежение - движение - постижение - придобиване - цъфтене - развитие - добруване. Тази стълбица отговаря обаче и на процесите в развитието на всяко растение - от посяването на семето до пълното развитие и даване на плод.

"Стремете се към онази музика, която внася в човека истинска хармония и мелодия. Тази музика прониква цялото Битие. Без нея няма мисъл, чувство и действие; без нея няма градеж, няма творчество, няма напредък. Тази музика наричаме духовна. Тя включва в себе си законите на хармонията и на мелодията." /110-1931/

В раздел "Биосферата на земята" разгледахме хармоничната връзка на човешкия организъм и неговите органи и системи със силите на природата. Като творение на тези сили човекът резонира на всичко, що става във вселената, на нейните творчески силови полета, на нейните закони. Като силово поле на същата вселена музиката би трябвало да намери отзвук и в строе-

жа на човешкото тяло. Именно Учителя твърди това и казва: "Музикалните тонове са свързани с човешкия организъм. Мозъкът има свои определени тонове и вибрации; сърцето има свои определени тонове и вибрации; стомахът има свои определени тонове и вибрации; черният дроб има свои тонове и вибрации; мускулите, костите на човека също имат свои определени тонове и вибрации. Тъй щото за в бъдеще музиката ще служи като средство за лекуване." /87-1927/

Едва ли има човек, който да не е почувствувал благотворното или отрицателното влияние на дадени музикални творби. Музиката влияе на психиката на човека, върху самочувствието му или върху състоянието на дадени органи: сърце, стомах, дишане и др. Това резониране на човека или на функцията на неговите органи говори недвусмислено за връзката между музиката като силово поле и човека.

"Мисълта се предава чрез нервната система. Нервната система възприема хармоничните и мелодичните тонове; хармоничните се приемат чрез ума, чрез мислите, а мелодичните - чрез сърцето. При това хармонията се изявява като електричество, а мелодията - като магнетизъм. Тези сили често сменят местата си: електричеството прониква сърцето и му дава тласък, усилва движението му; магнетизмът пък влиза в мозъка и го нагласява. И Христос прилагал пеенето като метод за тониране. Казано е в Евангелието, че на "Тайната вечеря" Христос и учениците Му изпели една песен, след което излезли вън." /110-1931/

"Мнозина от вас са изучавали музика. Казвате "дур" и "мол". Като изучавате музиката, изучавайте и природата, за да правите верни преводи. Например "дур" означава главната мозъчна система; а "мол" - симпатичната нервна система; "дур" е яденето, а "мол" - смилането на храната, почивката. Доброто разположение, здравето на човека е "дур", а неразположението, болестта - "мол". /155-1943/ "Мажорната гама е свързана с еволюцията на човека, а миньорната - с инволюцията. Движението "дур" е възходяща гама, която слиза от периферията и отива към центъра; движението "мол" е низходящо - то върви от центъра към периферията." /155-1943/ "Нервната система на съвременния човек не може да издържи абсолютната хармония в тоновете и звуковете, вследствие на което и в речта, и в музиката се допуска поне един дисонанс. Всички музиканти и поети, които са писали произведения, издържани в хармонично отношение, млади са умирали. Животът може да се продължи благодарение на дисонансите. В този смисъл страданията не са нищо друго освен дисонанси. При страданието, при дисонансите, животът е поустойчив, а материята - по- издръжлива. Абсолютната хармония създава голямо напрежение върху нервната система на човека, а дисонансът е почивка, той е необходим за смяна на състоянието." /77-1926/

"И тъй, любовта е основният тон на живота - тонът "до". Мъдростта е доминантата - "сол". Истината, това е тонът "си", който дава разрешение на нещата. Значи имате три основни тона в живота: до, сол, си. Щом дойдете до тона "си", вие се намирате в положение на възлизане, т. е. минаване в по-висока октава в живота. В тона "до" на първата октава има известно напрежение, каквото забелязваме в размътеното яйце. Щом влезете в тона "до" на втората октава, няма да имате напрежение, но движение. Човек трябва да знае какво може да извърши, като попадне в то-

на "до", когато е в движение. Следователно, когато човек се намира пред известни мъчнотии, казваме, че е в тона "до" на първата октава. Той се намира в основния тон на материалния свят. Духовният свят се намира в динамичното, а не в статичното състояние... Започваш да учиш останалите тонове: "ре", "ми", "фа", "сол", "ла" и "си" и стигаш до горното "до", т. е. влизаш в духовния свят." /111-1939/

"Любовта се изразява чрез музика и песни, написани в мажорни и миньорни гами. Мажорните песни имат сила, а миньорните - мекота. В обикновената музика под миньорни песни разбират такива, които съдържат тонове с понижение." /154-1942/

Учителя П. Дънов намира музикално съдържание даже в плача на новороденото дете. Според гамата, в която плаче детето, може да се разпознае характерът на същото.

"Плачът на новороденото дете трябва да бъде музикален, а не креслив. При това той трябва да отговаря на един от трите основни тона: "до", "ми", "сол". Дете, на което плачът отговаря на тона "до", е материалист, ще бъде добре развито дете; дете, на което плачът отговаря на тона "ми", е духовно, сърцето ще се развива добре; ако плачът на детето отговаря на тона "сол", умът му ще се развива добре - то ще живее повече с мисли и идеи на Божествения свят." /153-1941/

Разбира се, музиката, нейното качество, хармоничност и мелодичност зависят и от изпълнителя. Всеки изпълнител влага нещо свое в музиката. Състоянието на изпълнителя се отразява на музикалното изпълнение. А способността на музиканта да се слее с музикалното творение е от решаващо значение за съвършенството на изпълнението. В това отношение Учителя П. Дънов казва следното: "Точността е хармония, такт, музика в живота на човека." /4-1922/ "В окултната музика никога не се допускат думи или тонове с две значения. Там всяка дума трябва да има едно значение." /56-1922/ "Само онзи цигулар може да стане добър, който освен видимата цигулка си създава невидима, която прониква видимата. И тогава, като тури пръстите на цигулката си, те падат точно на местата си." /154-1942/ "Паганини, като свирел, вкарвал двойника си в цигулката и като свършвал, двойникът му отново влизал в тялото му. Благодарение на тези способности Паганини подражавал майсторски човешки глас. Като свирел, не могло да се познае, човек ли пее или се свири." /153-1941/ "Има велики музиканти, които движат ръката и пръстите си с голяма красота. При това, не всеки пръст може да взема четвърт тон. Това се поддава само на безименния пръст. Този тон дава насока на песента или на музиката. Дето участвува четвърт тон, там всички работи стават добре. Като свири четвърт тонове, музикантът прави едва доловими движения, пълни с хармония и ритъм" /156-1943/

"В музиката движението се изразява с тона "ре"." /156-1943/

"Според мене затвореният ритъм е мелодичен, а отвореният - хармоничен. Когато тоновете вървят един след други по време, имаме мелодия; а когато няколко тонове звучат едновременно, имаме хармония. Добрият певец или музикант се познава в обертоновете. Много цигулари съм слушал, но особено впечатление ми направи един ученик от варненската гимназия. Приятно ми беше да го слушам. Той вземаше обертонове. Това беше хармония." /149-1937/

И накрая какво влияние и значение има музиката за характера,

нравите и духовния ръст на човека? Как му въздействува тя?

"Музиката е мощно средство за възпитание на характера. Без музика е невъзможно да се възпитава човек. Тя оказва смекчаващо влияние върху характера му. Както човек може да пречисти своята кръв с дишането, така с музиката може да пречисти своите чувства." /9-1923/

"Музиката е необходима за ума, за душата и за съзнанието на човека. Тя разширява съзнанието, повдига духа, облагородява душата и помага на мисълта." /44-1930/

"Всички велики музикални гении като Бетховен, Моцарт и др., са писали музикални произведения не за развлечение на хората, но за тяхното възпитание. Те са гледали на музиката като на възпитателно средство. За пример Бетховен е създал нещо изключително в музиката. Само гениите, жреците на музиката, могат да изпълняват Бетховен както трябва." /44-1930/

"Науката, музиката, изкуството осмислят живота и помагат за разрешаване на трудни задачи, които се срещат в него." /21-1925-26/

"Музиката има за цел повдигане на човешката душа. Ако вие ме попитате защо съществува музиката, ще ви отговоря, че тя е едно средство от духовния свят за повдигане на падналата душа на човека, която е слязла на земята." /40-1922/

"Музика - хармония и мелодия се крие в светлината, в живота, в доброто, но за това са нужни уши да възприемат." /128-1932/

"Айнщайн обича да свири на цигулка и импровизира на пиано. Той казва: "Тази импровизация ми е така необходима, както и работата. И едното, и другото ми дават възможност да постигна независимост от околните. В съвременното общество без това не може да се мине. Музиката и изследователската работа в областта на физиката са различни по произход, но са свързани помежду си от единството на целта - от стремежа да се изрази неизвестното. Техните реакции са различни, но взаимно се допълват." /185/

"Сегашната музика е виновна за характера на хората, защото музикантите са създали малко класически парчета със син цвят. Сегашните музикални парчета имат зелен, портокалов, жълт, рядко ще срещнете парче със син цвят. В съчетанието на тоновете сега преобладава повече червеният цвят. Червеният цвят действува повече на чувствата, на ефектите." /57-1924/ "До наши дни музиката все още не е заела мястото, което й се полага във възпитанието, както и в историята на човешката цивилизация; това показва колко грубост още съществува в нашите нрави." /224/

"В съвременните песни няма съотношение между думите и тоновете, вследствие на което те не могат да произведат нужния ефект. Но при това положение за предпочитане е човек да пее, отколкото да не пее." /79-1927/ И Учителя продължава: "При каквото и положение да се намирате, пейте. Започвате една работа, пейте; свършвате работата, пак пейте; излизате от мъчнотията, пак пейте. Пейте и се веселете. Пейте и хвалете Господа." /133-1932/

"Пеенето на ангелите се отличава по броя на трептенията. Те са повече даже от трептенията на светлината." /133-1932/

Явно, че по отношение на въздействието музиката се сравнява със светлината, мисълта и молитвата. Затова всички гении и мъдреци на човечеството са имали сериозно отношение към музиката и самите те са

я ползвали в живота си. В ежедневието на човечеството обаче намираме и принизяване значението на музиката. Значението и ползването на музиката зависи от интелектуалното и духовното ниво на човека.

"Когато писателят достигне крайния предел на своята мисъл, той ще стане поет или музикант.След това ще се вглъби вътрешно в себе си и ще стане философ. Оттам ще отиде пак към музиката. Когато музиката достигне своя горен предел, тя се смесва с молитвата; щом достигне своя долен предел, тя се смесва с храненето." /75-1926/

Музиката Учителя П. Дънов използува винаги за създаване на необходимата хармония в средата на слушателите си, за настройка към вглъбяване и настроение към молитва. Затова той казва често: "Ще ви изсвиря едно музикално парче, да видя какво ще възприемете: светлина, топлина или сила. Може да възприемете нещо, а може и нищо да не възприемете - това да не ви смущава. Опитът е важен за мене, да видя доколко сте чувствителни в музикално отношение." / 155-1943/ "С музиката аз изучавам света, изучавам хората, гадая с нея. С музиката изследвам мисълта на човека. Когато правя тия изследвания, аз свиря тихо, никой не чува. Като се свържа с великия свят, създаден от Бога, свирението има отзвук. Ако някой слуша, няма да чуе една цигулка, но множество цигулки. Тоновете на тия цигулки се сливат с моята в един величествен акорд. Това показва, че Божият свят е хармония и музика." /83-1927/ "Има неща (работи), които аз не мога да поверявам; има неща, които рядко свиря. Даже аз, който разбирам музиката много добре, като свиря някои от тези парчета, пулсът на моето сърце се мени." /56-1922/

"Аз съм упражнявал окултна музика рядко, само веднъж съм свирил във Варна. Седях в една къща, вечерно време беше. В една кръчма една тълпа пияници, 10-15 души, се разпели, вдигат шум, карат се. Свирих 15 минути, утихна кръчмата. Оттогава тази кръчма запустя. Не само това, но и кръчмарят напусна къщата." /56-1922/ "Това, което днес свирих, ще се разнесе из целия свят и ще засегне всички. Никой не може да се освободи от влиянието на тази песен. Това са тонове, на които не можете да се противопоставите." /155-1943/

Тази последна мисъл Учителя прави година преди напускане на земния свят. По същото време прави и откровение относно изследванията, извършени от него с помощта на музиката. "Едва сега намерих пътя за прекарване на българските песни от човешката в Божествената гама, от обикновената хармония към възвишената, духовна хармония. Обикновената хармония предава на българските песни нещо затворено, твърдо. Влязат ли в Божествената хармония, те се отварят и смекчават. Едва сега открих причината за противоречието, в което живее българинът. То се крие в затворения интервал на неговата музика." /156-1943/

"Тоя мотив изразява изминалото време, което не се ползвало. Аз правя опит да използвам това време. Намерил съм тоя музикален мотив, за да набавим изгубеното време." /158-1944/

"Ето, аз употребих цели 40 години, докато разреша един български мотив. Често мислех да прекъсна задачата, да не я разрешавам, но нещо ме караше да продължавам. Каква беше тази задача? Да разреша една игрива българска песен." /160-1944/

3. Човекът

"Човекът е най-сложната математическа формула в света."
/3-1922-23/
"Човекът е последната и завършена форма на физическия свят, но и той не е последната форма на природата."
/25-1928-29/
"Някой иска да разбере, какво представлява като човек-Его... Никой досега не е отговорил на този въпрос. Човек трябва да знае, че цялата слънчева система даже не може да го побере."
/23-1926-27/

3.1. Същност на човека

За човека какво ли още може да се каже? Ние считаме, че знаем, че сме най-висшето представителство на животинското царство на Земята, че надвишаваме по интелект всички живи форми, че сме "съвършени" и че можем всичко, че светът като че ли е сътворен за нас и можем да си позволяваме каквото поискаме, и т. н., и т. н.

Но дали е така? Защо тогава не можем да се освободим от страданията, които непрестанно ни съпътстват, защо нещастията ни сполетяват и "вървят" по петите ни? Защо много от нашите прояви са далеч под нивото на проявите на животните, а даже и по-ниско от тях? Защо тези парадокси: "съвършени", а с прояви на най-ниско паднали същества?

Явно, че още не знаем същественото за нашата човешка същност, не се познаваме, а най-малко владеем проявите си, за да кажем, че сме най-съвършеното творение на природата. Учителя П. Дънов счита, че човек е най-сложната математическа формула в света, както и последната и завършена форма на физическия свят. В това си състояние обаче човекът все пак далеч не е последната форма на природата, макар че цялата слънчева система не може да го побере. Явно, че пред нас стои още сложен и дълъг път на развитие, тъй като далеч не сме постигнали това, което трябва да бъдем.

И тук Учителя ни подсеща, че "Аз считам самия човек за една неразрешена формула. За днес едва половината от тази формула е разрешена, а за в бъдеще, когато се реши цялата формула, еволюцията на човека ще бъде завършена. Аз говоря за еволюция, която включва в себе си всичките форми на своето Битие." /7-1923-24/

Учителя подсказва, че ако човек е завършена по еволюция физическа форма, то нему предстои още духовна еволюция, която се включва в цялото Битие. Защото Той продължава: "И Човекът не е реално същество. И той е отражение на нещо по-високо от него. Не само това, но човекът е отражение на две същества още. Значи той живее едновременно в три свята." /3-1922-23/ "Много философи разискват въпроса защо е дошъл човек на земята, но досега никой не го е разрешил и няма да го разреши. Този въпрос ще се разреши, когато хората завършат развитието си на земята. Докато е в своята физическа форма, човек минава през състоянието на животното. Докато е на земята още, човек трябва да учи, да придобие знания, които да му служат като средство за защита срещу смъртта. Една от задачите на човека е да придобие безсмъртие." /22-1926-27/

"Веднъж дошъл на земята, човек трябва да слиза и да се качва правилно. Той представлява съчетание на ма-

териалното и духовното, вследствие на което ще се грижи еднакво и за двете свои естества. Материалният живот без духовния няма смисъл. И духовният без материалния няма смисъл. Нито дух без материя може да съществува /н. б. - на земята/, нито материя без дух. Човек трябва да бъде духовен, но същевременно трябва да бъде и материален. Обаче между двете му естества трябва да има пълна хармония. Материалното и духовното естество в човека са условия за постигане на възвишен живот, към който той се стреми. Като знае това, човек не трябва да отрича материалното, нито духовния живот." /21-1925-26/

От горните мисли следва, че човек тук, на земята, е преходна фаза между материалния и духовния свят. На еволюционната стълбица във физическия живот той стои на най-високото място, но същевременно прави връзка с духовния свят, където е обаче в самото начало. Връзката с духовния свят се осъществява чрез ума, сърцето и волята. От това следва, че изцяло от човека зависи към кой свят се стреми. Защото: "Човек е колективно същество, свързан със същества от по-високо и по-ниско стоящи по съзнание от него. От човека зависи с кои от тях ще се свърже." /23-1926-27/

"Кое е вътрешното съдържание на човека? - Неговата душа, т. е. Божественото начало в него, което черпи от живота необходимите сили, енергии за проява на своите качества и способности." /32-1917/ "Човек има най-много допирни точки с физическия свят. Следователно, докато е на земята, човек си създава три вида връзки, т. е. материални, които имат отношение към стомаха, сърдечни, т. е. духовни, които имат отношение към дробовете, и умствени - които имат отношение към мозъка, т. е. мисълта. Щом е дошъл на земята, човек трябва да бъде здрав. Здравият се познава по това, че има правилни физически възприятия. Щом физическите му възприятия са правилни, и духовните му възприятия ще бъдат правилни." /59-1921/ "Човек е един акумулатор или един кръстопът, дето се преплитат милиони космически течения. Човек представлява един такъв възел. В математическо отношение аз си представям човека на земята като една от най-сложните формули." /66-1925/ "Цялото човечество се съдържа в един човек и всеки човек е в цялото човечество. Всеки съдържа в себе си и Айнщайн, и Дарвин, и Кант. Всички хора живеят във вас. Една ябълчна семка съдържа в себе си разнообразието на всички ябълки. За да се разбере тази идея, човек трябва да разглежда живота като нещо цяло." /77-1926/ "Един народ или цялото човечество в своите размери, това е космическият човек, развит в своята цялост. Малкият орех - плодът е равен на големия орех - дървото. Тъй гласи окултната математика. Частта е равна на цялото." /63-1922/

Ние разсъждавахме вече върху становището на биолозите, че всяка клетка, всеки плод от дадена жива форма съдържа заложена в себе си информация за устройството, структурата, биологическите особености на целия организъм. При по-нисшите живи форми е възможно от една клетка, от един орган или от част на цялата форма да се възстанови първичният вид или загубената част от тялото на формата. Тази способност за възстановяване на цялото от една негова част учените наричат ентелехия. От друга страна, всяка завършена жива форма на земята съдържа инфор-

мация и характеристика за цялото родово състояние. Затова може да се каже, че човекът съдържа в себе си информация за целия еволюционен цикъл на живота, т. е. за развитието на всички органични форми. Затова много философи наричат човека още микрокосмос, т. е. форма, съдържаща живота на земята и отразяваща в себе си вселенните сили.

Човек е дошъл на земята да се учи, да познае себе си и своите близки. На земята той се проявява като физически човек; в духовния свят е като духовен; в Божествения - като божествен. Значи човек е трояко същество." /44-1930/ "Човек е едно същество, което много пъти е излизало от Бога и се е връщало". /72-1925/ Тук Учителя намеква за прераждането като принцип във вечната еволюционна стълба на съществата. В един живот, казва той, човек не може да изправи погрешките си и да постигне съвършенството си. Затова той много пъти се "качва и връща", докато осъзнае напълно своето същество и отстрани недостатъците си. "В човека има три живота, три течения, които протичат едновременно през него. Едното минава през стомаха - то е физическият живот. Другото - през дробовете, а третото - през мозъка. Ето защо наблюдавайте какви състояния ви обхващат." /73-1926/ "Човек не е нещо грамадно, той е нещо много малко, което се движи с такава грамадна скорост, че едновременно може да бъде навсякъде - може да проникне през всички светове." /64-1924/

Съгласно горните мисли трябва да заключим, че човек е излязъл от Бога като душа, като идея и мисъл на Същия и притежава качества на съществата от този висш свят. Явявайки се на земята, човек има вече и материална компонента. Като идея, мисъл или проява на Бога човек е миниатюрно явление в Битието. Затова може да има качества на силовите полета на света. Той е силов възел от жизното поле на изявилия се Бог. Придвижването на човека в отделните светове: физически, духовен и Божествен, трябва да приемем като смяна на състоянията му. Тази трансмутация, наблюдавана от нас в сферата на физическия свят, а именно в средата на силовите полета, става с бързината на светлината. Затова човек може по принцип да бъде навсякъде и всякога, когато пожелае. Това всъщност ни демонстрира мисълта. Затова Учителя потвърждава, че: "Човешкият живот започва с мисълта. Това подразбира слизане на мисълта в реалния свят, в света на формите. Мисълта е първата станция, чувството е втората станция, а действието е третата станция на духа." /2-1922/ "Вие си предполагате само, че сте родени, никой от вас не е още роден. Вие сте само въплътени в материята, но въплътяването не е раждане. Раждането е един Божествен, един естествен процес на душата." /6-1923-24/ "Докато е в тялото си, човек зрее и организира силите си. Сърцето се намира във физическото тяло на човека. Щом се лиши от тялото си, той се лишава и от живота на сърцето си. Ето защо физическото тяло е обвивка, т.е. посредник, през който минават соковете от вън на вътре, т.е. от външния физически свят към духовния." /32-1927/ Тук сърцето олицетворява чувствата на човека, които той изпитва през време на физическия свят. Тези чувства се изграждат от резонаторните възприятия, които ние приемаме от външния окръжаващ ни свят.

"Човек е жива, велика душа, толкова необятна, че изпълва цялото пространство. Когато излезете вън, да наб-

людавате небето и да се любувате на звездите, това е, защото душата ви се простира до тях." /54-1924/

Както ще видим по-късно, душата ни се представя от Учителя П. Дънов, като силово поле - посредник между духа на човека и физическото поле на живота. Затова душата е необятна, тя трябва да обхване целия физически свят. В човека душата е като силов възел на тази всеобхватност на първичната душа - излязла от Бога. И Учителя продължава: "Било е време, когато човек е съществувал извън времето и пространството. Било е време, когато човешкото съзнание или човешката душа е била извън времето и пространството. Душата излиза из абсолютното Битие, дето е била щастлива. Бог заставил своите щастливи деца насила да излязат от дома Му." /57-1923/

"Излизането на децата от дома на Бога" всъщност е процесът на индивидуалния живот на човешката душа. Само чрез индивидуализацията човешката душа може да се всели на физическия свят. Процесът на "въплътяването" на душата отговаря на процеса на инволюцията на света, т. е. на процеса на "самоограничението на Бога", за да се изяви в цялото многообразие на физическия свят. Затова "Ние сме среда, проводници на Божественото. В тази среда работят много напреднали същества. Всеки човек отделно е резултат и на работата на своите предци." /89-1927/

"Животът на човека представлява възел, в който се прекръстосват неговото минало, настояще и бъдеще. Следователно миналото определя настоящето, а настоящето ще определи бъдещето. Един велик закон е взел участие при създаването на човека, като го е извадил от първичните му условия и го е поставил на житейската сцена. В това отношение човешката душа е връзка, съединителна нишка между физическия и Божествения свят." /89-1927/ "Според нас нито раждането е начало на живота, нито смъртта - край. Човек е съществувал и преди раждането си, ще съществува и след смъртта си. Раждането и смъртта са само възможности на човека да научи, да придобие нещо, а същевременно и да се освободи от известни ограничения." /117-1929/ "Това, което виждаме и наричаме човешко тяло, представлява само скеля на бъдещото тяло - на бъдещото здание. Човек едва сега е започнал да съгражда своето тяло. Казано е обаче, че човек е създаден по образ и подобие на Бога. Това не се отнася до сегашния човек. Сегашният човек не е създаден от Бога. Историята за създаването на Адама, която се разказва в Битието, е детинска история. Вярно е, че първоначално човек е бил облечен в тленна дреха, като пръстта, но после Бог е вдъхнал в този човек душа и той придобил по-високо съзнание. До това време човек се намирал почти в животинско състояние, не разбирал смисъла на живота. Като станал душа, животът му се осмислил и той разбрал, че има нещо по-високо от яденето и пиенето." /119-1930/ Обаче грешката на човека се състои в това, че: "Човек, като е придобил живота от Бога, казал: аз мога да живея и без Бога. Това се дължи на нисшия ум у човека. Такава мисъл е една велика погрешка. Обаче човек, ако достигне до едно по-високо положение, започва да разбира, че частта извън цялото не може да живее. Човекът е част от цялото. Следователно човек може да се развива и съществува само в цялото. Той сам не е цяла единица." /13-1924-25/

Въпросът за цялото и частта разгледахме неколкократно, като дадохме за пример организма на човека. Неговите части и клетки не могат да съществуват извън цялото - тялото, но в обсега на последното те се развиват и специализират.

"За да имаме правилно разбиране за човека и да не се самозаблуждаваме, трябва да имаме три идеи предвид. Обект на физическия живот е тялото; то е видимото, за което сега се грижим. Без тялото човек не може да живее на физическия свят. Когато някой каже, че човек може да живее духовен живот на земята, без физически живот, това е несъвместимо. Както несъвместимо е да живееш физическия живот без тяло, така също невъзможно е да живееш духовен живот без физически. Обект на духовния живот е душата. Значи обект на духовния живот е душата, а онези вътрешни сили, които работят в душата, които осмислят живота, това е Любовта. Обект на Божествения живот е човешкият дух. Тъй щото духът от гледище на физическия свят е невидим, но от гледище на Божествения свят той е тъй обикновен, както тялото във физическия свят и както душата в духовния свят. Онзи, който не е разбрал смисъла на физическия живот, той не може да разбере и смисъла на духовния живот. Човек трябва да разбере физическия живот основно: и биологически, и геометрически, и астрологически, и математически, и психологически. Като казвам, че човек трябва да разбере физическия живот, аз подразбирам, че той трябва да владее всички негови елементи." /81-1926/

"Човек трябва да вярва в Бога, защото Той е неговата мозъчна система. Той е главата на неговия живот. Човек трябва да вярва в ангелите, защото те са дробовете на неговия живот. Човек трябва да вярва в хората, защото те са неговата стомашна система. При това положение всичко придобива смисъл. То ще послужи за основа на бъдещата философия." /88-1927/ "Бъдещите хора ще се радват на тази философия, ще се възпитават в нея и ще заминават за другия свят пак с нея. Казвате: Как да приемем това? - То е превръщане на енергията от едно състояние в друго. За това превръщане на енергията говорят и съвременните учени. От превръщането на енергията от едно състояние в друго и ние ще се ползваме, като трансформираме енергиите в нашия организъм." /88-1927/

Цялото учение на Учителя П. Дънов е една философия за живота, за която той тук намеква. А че тази философия ще бъде основа на знанието на бъдещия човек и че последният с това разбиране и знание ще заминава за другия свят, говори обстоятелството, че тази философия обхваща всички аспекти на живота - в цялостния му цикъл на развитие. В заключение за същността на човека Учителя казва: "Човек е колективно същество и колективно ще се яви при Господа. Като казвам, че човек ще се яви колективно при Бога, имам предвид всичко онова, което е вложено още от началото в него и което не гние, не се разлага. Човек е създаден от две вещества: твърдо - пръст, и меко - дух, дихание." /22-1926-27/

"Физическият живот на човека е неговият външен живот, който се различава с външно разнообразие, а вътрешно еднообразие. Същността на живота се крие в духовния живот, дето цари външно еднообразие, а вътрешно разнообразие." /25-1928-29/ "Сам човек е копие, а не оригинал.

Казано е в Писанието, че човек е създаден по образ и подобие на Бога. Значи човек е копие, подобие на нещо. Оригиналът е скрит някъде, вследствие на което човек се стреми към своя оригинал." /44-1930/

Тук вече Учителя П. Дънов намеква за произхода на човека като същност. Този въпрос ще разгледаме по-подробно в следващата глава.

3.2. Произход на човека

И все пак откъде произхожда човекът? Е ли той само творение на биосферата на земята? Е ли той едно просто усъвършенстване на органичните форми, или е представител на по-висши форми, поради което се отличава от животните?

Това са въпроси, по които най-много се спори между застъпниците на материалистичната философия и тези на идеалистическата. Въпросът едва ли ще се реши окончателно и от нас. Например Учителя П. Дънов намира връзка между двете становища, като казва: "Важно е, че човек е създаден така, както и природата. В това отношение той представлява малка вселена, малка природа. Като изучава природата, човек познава и себе си. Той е свързан с нея, а тя се отразява в него като в огледало. В Битието е казано: "И създаде Бог човека по образ и подобие свое." /25-1928-29/

Ако отъждествим вселената с Бога, т. е. приемем, че тя е неговата физическа дреха, то значи, че човек е огледален образ на този свят, т. е. на Бога. Ние се убедихме, че вселената не е само това, което долавяме със сетивата си. Светът има много измерения, макар че ние познаваме и живеем със съзнанието, че са само три. Експериментално и математически имаме данни, че в зоната на по-висшите измерения светът, т. е. вселената, има друг облик, и материята, която го изгражда, от по-друго състояние, от по-друго естество. Оттук следва, че и човек е не само това, което виждаме. Той трябва да има и друго състояние, за което не сме осведомени. Затова Учителя продължава: "В Библията се казва: "Най-първо Бог направи човека по свой образ и подобие." Аз няма да се спирам, да ви обяснявам стиха. Той съдържа една велика окултна истина, която не може да се разкрие напълно. И второ: Бог направи човека от земя и пръст и вдъхна му живо дихание. Туй показва неговото произхождение, не на неговия дух, а произхождението на неговите страсти и желания и на неговия нисш ум, на животинското в него. Значи хората ще имат друга еволюция, ще тръгнат по реда на минералите и растенията." /40-1922/

Следва, че човек по същество е дух по образ и подобие на Бога, но по физическата си форма е пръст, както всички органични форми на земята. Затова той притежава страстите и влеченията, които са характерни за живите форми на биосферата на земята. Притежавайки животинското в себе си, ясно, че човек по пътя на еволюцията си трябва да мине и по "реда на минералите и растенията", т. е. да се пречисти и освободи от нисшия си ум и нисшите си желания и страсти. Затова и Учителя продължава: "Човешкият дух е минал през всички форми на живота и постепенно ги е напущал, докато най-после е дошъл до последната човешка форма. Той ги е напущал външно, но не и вътрешно. Те и до днес живеят в него. През тези форми човек минава и в утробата на майка си, докато дойде

последната форма, чрез която днес се проявява." /127-1931/

За потвърждение на това становище е и фактът, че в утробата на майката в продължение на 9 месеца зародишът на човека минава развитието си през всички форми на органичното царство. Затова Учителя казва, че човек е напущал само външно по-нисшите биологически форми, но вътрешно, чрез ума, сърцето и волята си е останал обвързан." Този последователен процес на развитие, на минаване на формите на живота във все по-високи, наричат еволюция. При този процес всички клетки в човешкото тяло постепенно са се организирали, докато създадат човешкия организъм. Хиляди години духът е работил за създаване на този организъм, за създаване на своя дом. Този дълъг процес на развитие наричат еволюция, други го наричат странствуване на душите, трети - прераждане и т. н. /83-1928/

"Според мене, казва Учителя, няма същество, което да е свързано толкова тясно с материята, както човекът. В този смисъл човек свързва материалния свят с духовния. Човекът е мост, по който трябва да минават съществата от висшите светове, за да слезат в нисшия свят. По този мост се качват съществата, за да отидат във висшите светове. Човек е най-красивият мост на земята." /153-1941/ "Хората заемат последното място в стълбицата на разумните същества. Като започнете от най-възвишените същества, които стоят на първо място в тази редица, ще дойдете и до човека, който е на десетото стъпало /долу/. Значи, над човека има още десет стъпала, по които му предстои да се качва." /155-1943/ Човекът като преходна фаза между материалния и духовния свят по същина е дух, произлязъл от Първичното начало - Бога. Но поради това, че духът му е въплътен в материална форма, той е по същина, както казахме, най-съвършената форма на биосферата, а и най-нисшата форма на духовния свят. Тогава къде е човекът? Къде да търсим неговата същност? - Човек не е нито в главата си, нито в сърцето си, нито в краката си, нито в ръцете си. Той е извън своите удове (органи), извън своето тяло. Чрез тялото, чрез удовете си, той само се проявява, но е извън тях." /82-1927/

Значи същината и произходът на човека трябва да търсим извън неговата физическа форма. Той наподобява на силовите полета на вселената: гравитацията, светлината, силните и слабите въздействия в атома и т. н., които ние не можем да видим и регистрираме по същество, но долавяме и проучваме единствено чрез техните материални прояви. Човекът е от духовна гледна точка една частица от най-висшата първична сила, от Абсолютното, Неизвестното, Всемогъщия - Бог. "Човекът е частица от Цялото и вследствие на това съзнанието на всички хора на земята, от първия човек и до всички сега съществуващи, е съединено в едно цяло. Съзнанието на всички тия хора съставя космическия човек. Всички заедно съставят едно общество и един народ." /81-1926/

"Душата на човека, тъй като тя е вътрешният човек, нейният вид е човешки, вид в пълна цялост и съвършенство; но все пак тя не е животът, а тя е следващият приемен съд на живота от Бога, и така жилище на Бога." /184 - Сведенборг/

Сведенборг казва още: "И сътвори Бог човека по негов образ и сътвори го Бог по подобие Негово." Но по образ Божие и подобие Божие не е едно и също нещо. Човек може да загу-

би образа Божий, но не и подобие Божие. Адам остана като подобие Божие, но е загубил образа Божий. Образ Божи е приемен съд на Бога и тъй като Бог е Любов и Мъдрост, то образ Божий е приемен съд на Любовта и Мъдростта от Бога в него. Подобие Божие обаче е пълно подобие и пълен образ, пълен изглед, като че ли би било Любов и Мъдрост в човека, като негови собствени." /184/

Учителя дава подобно тълкуване: - "Като казваме, че Бог е създал човека по свой образ, то значи, че го е създал по образа на своята Любов, защото трябва да знаете, че Любовта е първият образ на Бога. Вторият процес е слизането на човека, съгрешението; слизането на душата и духа във физическия свят (т. е. въплъщаването). Целият физически свят е изявление на Бога, материализиране на Бога." /34-1920/ В духа на слизането на човека, т. е. съгрешението, е и следното обяснение: "Окултната теория поддържа, че маймуната е произлязла от човека. Всички ония човешки единици, които, когато са минали през пътя на своето развитие, са се спънали (т. е. съгрешили), един ден са се видоизменили. Маймуните, това са недоразвити хора. Днес те са недоразвити, има застой в тяхната еволюция, но ще се развият при поблагоприятни условия." /36-1921/

"Първият човек, който живял в рая, познавал само любовта към себе си, към Бога в себе си. Аз-ът в него бил пълен господар; и на всички заповядвал, бил вече недоволен от положението си и пожелал от Бога другар, с когото да се разбират. Такова било положението на Адама. Желанието му да има другар не е лошо, обаче той не погледнал на Ева като на душа, произлязла от Бога, но си съставил за нея съвсем детинско, криво схващане и казал: "Тази плът е от плътта ми и кост от костта ми." Аз пък казвам, че и сегашният Адам мисли за Ева по същия начин. Сам за себе си човек представлява нещо цяло, изявление на Бога. Като се отделил от Бога и пожелал да бъде самостоятелен, той винаги се поляризира, в него се явяват два полюса. Тия два полюса са Любовта, която обхваща живота на всички същества, и Мъдростта, която носи светлина. Любовта и Мъдростта пък се стремят към Истината като крайно звено, като към крайна цел в живота. Истината създава образите; тя е поле на знания. В Истината са складирани всички знания от незапомнени времена." /78-1927/

В тази мисъл ни се изяснява символиката за съществуването на Адама и създаването на Ева. Както се казва, Адам се поляризирал в момента, когато се отделил от Бога, т. е. пожелал да бъде самостоятелен. В основата на тази поляризация стоят основните принципи на Бога за сътворението на света: Любовта, Мъдростта и Истината. Като представител на любовта във физическия свят П. Дънов казва, че е Ева, а на Мъдростта - Адам. Така разделени, те се стремят вече към Истината, която символизира Всевишния - съдържател на всички знания от незапомнени времена.

"Днес всички хора поддържат мисълта, че Ева е произлязла от ребрата на Адама. Това е детинско схващане. Бог извади две ребра от Адама като материал за създаването на жената. Това не значи, че Ева е излязла от ребрата на Адама. Когато човек отива на магазина да си купи плат за костюм, можете ли да кажете, че той е произлязъл от плата? С плата човек се е облякъл само, но не е произлязъл от него. Като четете Библията, виждате, че

в известно отношение животните имат по-висок произход от този на човека. Защото, за да създаде животните, Бог приложи силата на Словото Си. Той каза да се създадат животните, и те се създадоха. За създаването на човека Той взе пръст, направи от нея човек, в когото после вдъхна живо дихание." /119-1930/

Явно, че при създаването на животните няма индивидуален подход, а масово производство. При човека има напълно индивидуално творение на Бога както за физическата същност на човека, така и за духовната му същност. При човека имаме въплътяване на душата му във физическото му тяло, докато при животните това липсва и те трябва да притежават обща масова духовна същност, т. е. обща душа. Но тук веднага възниква въпросът: - Как е възможно човекът, който е излязъл от такива разумни ръце, да греши? - Значи такъв, какъвто виждаме днес човека, той не е създаденият човек от Бога. Той не е първичният човек, за когото се казва, че е създаден по образ и подобие Божие. Съвременният човек се е отклонил от своя първообраз, затова не може да познае своя създател." /97-1928/ "Помнете: човек не иде за първи път на земята. Ако сте за първи път на земята, как ще си обясните противоречията във вашия характер? Ако за първи път излизате от Бога, трябва да бъдете чисти, да Го познавате. Така ли е всъщност? Повечето хора не помнят Бога, защото са се отклонили от първия път. Значи човек не е излязъл сега от Бога, но преди хиляди години." /32-1917/

Явно, че през време на дългия еволюционен процес тук на земята човек поради силното си индивидуализиране е дал превес на своите нисши качества: страсти, влечения и всичко животинско. Затова Учителя казва, че човек се е "спънал" или "паднал" от правия път. - "Човек е излязъл някога от Бога. Кога? - В далечното минало той е излязъл от Бога и в бъдеще пак ще се върне при Бога." /70-1925/

Това връщане пак при Бога трябва да схващаме в контекста на процесите, наблюдавани в природата: инволюция и еволюция, трансмутиране на силите, смяна на състоянията и накрая смяна на биологичните форми. "Човек прекарва едновременно два диаметрално противоположни живота. За оня, който отива към небето, материята се разредява, условията на живота се подобряват, там има повече светлина; за оня пък, който отива към ада, материята се сгъстява, той отива надолу, дето има тъмнина и пътят му е труден." /70-1925/

И тук трябва да схващаме фигуративно мисълта на Учителя. "Пътят към небето" - това е съзнателната и разумна еволюция в живота, а този "към ада" - животът на животинските влечения, страсти и желания.

Но хората не са еднакви. Няма този стереотип, който наблюдаваме често в животинското царство. Вярно, че човек се е индивидуализирал, но откъде и как се създава тази пълна лична индивидуализация във всеки индивид у човечеството?

"Първоначално хората са си приличали (външно), но вътрешно са се различавали. Вътрешното различие се дължи на това, че те не са излезли едновременно от Божественото съзнание, но последователно. Значи, те се различават вътрешно по отношение на времето и пространството. Вътрешното различие между хората впоследствие е създало и външното диференциране. Това значи: вътрешното различие на душите постепенно се е

отразило и върху човешките лица." / 4-1922-23/ "Всички хора в безграничното пространство не са излезли през един и същ момент на Битието. От това именно се явява различието между хората." /64-1924/

Тъй като сме излезли при различни периоди от Първоизточника - Бога, то явно, че и еволюционният процес у всеки един човек настъпва в различно време. Затова няма един с друг еднакви хора на земята. Всеки има свое индивидуално минало, настояще и бъдеще.

И все пак като вид и форма на изявения живот човекът като колектив има свой типов път на развитие за разлика от другите, по-изостанали същества или спрямо тези, които са по-напреднали.

"По отношение на ангелите, по отношение на висшите същества ние сме корените, а те са по отношение на нас клоните. Има и по-висши същества от ангелите, които съставляват цветовете и плодовете на този живот." /72-1924/

Единството в биосферата на земята, както това и в по-висшите светове и се стигне до Единния, Абсолютния, Неизвестния - Бог, Учителя П. Дънов изразява под форма на едно дърво и неговите части.

"Трябва да знаете, че преди 20 милиона години човек е бил в животинско състояние, не е бил тъй интелигентен, както сега, не е имал условия да се проявява, минал е през много форми, докато стигне сегашното си състояние. И от сега нататък пак ще минава през много форми, докато дойде до най-високото положение." /72-1924/

И тук се намеква на обстоятелството, че на човека му предстои дълъг еволюционен път. Падението, или слизането, за което говори Учителя, явно е значително, поради което сме още корените на дървото на живота.

"Преди милиони години ти си имал форма на животно, имал си рога, копита и опашка - в такава къща си живял. Ако сега ти се каже, че някога си живял в такава форма, в такъв образ, казваш: нима аз съм имал опашка? - Да, този образ е бил само условие за твоя живот. Затова си имал нужда от опашка, рога, копита, но сега се намираш в нов образ, с ръце и крака, с пет пръста на тях, с мозък, много хубаво устроен, и т. н." /64-1924/

Изказаното тук становище на пръв поглед противоречи на библейската легенда за създаването на човека. Според последната човекът е създаден като жива физическа форма след приключване сътворението на всички останали живи форми, включая и животните. Но не трябва да забравяме, че независимо от "диханието" на Бога, т. е. предаването на индивидуална душа на човека, неговото тяло е сътворено от Всевишния от пръст, от най-елементарната форма на материята. Тогава тази пръст трябва да стане органична форма, т. е. да еволюира и да добие образа на органичното тяло на човека. Следователно въпреки всичко ние като физическа форма сме били задължени да преминем целия цикъл на еволюиране на материята: елементарни биологични форми и се стигне до висшите животински форми и накрая човешкото тяло. Така организмът на човека носи опита на биологическите хилядолетия на еволюцията. Така само той може да бъде резонатор на силите в природата и да таи в себе си белезите на цялата еволюция.

Явно, че падението на човека, т. е. напускането на рая, е бил сериозен процес, който ни довежда до прага на неорганичната материя - пръстта. А и самата еволюция по

принцип започва от най-елементарната материална форма. Когато ще разгледаме същността на човешката душа, ще видим, че Учителя счита, че тя е съвършена и няма нужда от развитие, но нашите сърце, ум и воля са още в първично състояние и трябва тях да развиваме.

"Първоначално човек, когато се е появил на земята, не е бил грамаден, а микроскопичен, но при известни условия се е развил и станал човек. Това е процес на възлизане от долу на горе. Той е онзи вътрешен Божествен процес, който въздига, обновява човешкото сърце, човешкия ум, човешката душа и човешкия дух." /30-1914/

"Едно време, когато ангелите са били в нашето положение, като хората на земята, ние сме били в положение на животните и сме им служили, те ни дължат много и сега Господ ги кара да ни се отплатят." /30-1914/

"Висшето начало в човека е неговият дух. Духът и умът в човека са прогресивни, безформени, защото са в постоянно движение." /47-1937/

"Къде е вътрешното съдържание на човека? - "Неговата душа, т. е. Божественото начало в него, което черпи от живота необходимото - сили и енергии за проява на своите качества и способности." /32-1917/

Както ще видим по-късно в главите "дух" и "душа", това са най-висшите същности на човека. Духът е директният представител на Божествената същност, а душата - посредникът между духа и физическата същност - тялото. Затова душата се счита от Учителя за полудуховна и полуматериална. Самият човек обаче като биологическа единица също не е абсолютно самостоятелна. Тя е част от общото единство на живите форми, т. е. частица от един общ жив организъм - т. е. тялото на Първопричината, на Всевисшия - Бог. Затова: "Астролозите поставят всички хора в един голям човек, когото наричат Адам Кадмон. Значи всеки човек на земята не представлява някаква завършена форма - образ, а само едно малко отражение на големия човек." /13-1924-25/

И все пак всичките тези постановки за същността на човека не могат така лесно да се възприемат от болшинството хора. Но нека ползваме мислите на някои изтъкнати учени и се улесним с това за възприемане постановките на Учителя П. Дънов.

"Както физиката говори и борави с четвърто измерение, така и биологът теоретик говори за "вътрешно измерение" на организма. Всъщност ние, хората, сме всякога и "тук", и "там" и доколко изживяваме второто си състояние като действителност, зависи от личната ни организационна висота и от нашето устройство." /161 - Фридерихс/

- "Ние, хората, сме в сферата на нашите сетивни усещания тримерни същества. Тези първи три измерения по същество обаче са статични. Всъщност в света няма нищо статично; и за най-късо време всичко се изменя. Действителността е един непреривен процес и човек не може да отдели един откъс от него и да го разгледа статично, тъй като той раздробява цялото и сам си съставя фалшиви представи." /161/

"Средният човек е наивен реалист, т. е. подобно на животните, той смята възприятията си за пряка информация за реалността и е убеден, че всички останали хора получават същата информация. Той не знае, че не съществува начин за установяване дали индивидуалните впечатления (например

за едно зелено дърво) на някого, и тези на друг (за същото дърво) са еднакви и дори думата "еднакви" тук няма смисъл." /200/

"Често се изказва мнението, че символите са въпрос на конвенция, нещо като стенография, необходима за удобно описание на огромния по обем материал; символите са съществена част от метода за проникване във физическата реалност, лежаща извън наблюдаемите явления." /200 - М. Борн/

"Що се отнася до философията, всеки съвременен учен в областта на естествените науки, особено физикът теоретик, съзнава дълбоко в себе си, че работата му тясно се преплита с философското мислене." /200/

И така учението за измеренията в математиката най-нагледно ни представя йерархичните степени на изявите на живота. И в тези степенни прояви на Бога трябва да търсим мястото на човека. Ето и Учителя П. Дънов ги ползува, за да ни информира за нашето развитие.

"Човек има връзка с ангелите. Като говоря за ангелите, аз разбирам същества, които са по-организирани от нас, които имат хиляди пъти по-устойчиви тела от нашите. Техните тела са образувани от лъчиста енергия. Ангелите живеят в така наречения "Петоизмерен свят", в света на петте измерения. Ние живеем в един свят от три измерения; духовете пък, т. е. тия хора, които заминават за другия свят, живеят в света на четирите измерения. Днес няма автори, които да са писали по този въпрос." /72-1925/

Нека степенуваме измеренията и силите, които пребивават в тях така, както ги дава Учителя П. Дънов.

1. Трето измерение - светът на физическото проявление; свят статичен; свят на най-бавните промени на формите; светът на плътската изява на живота.
2. Четвърто измерение - светът на духовете, т. е. на душите, които са напуснали физическия свят; свят динамичен, нестабилен; свят на чувствата - астралния свят. Телата, тук са от светлина.
3. Пето измерение - светът на ангелите; менталният свят на лъчистите форми.
4. Шесто измерение - светът на висшите форми на Любовта, Мъдростта и Истината, т. е. причинният свят, светът на съвършените форми и същества - най-близко до Всевишния.

И Учителя заключава: "Над разумността седи Любовта. Значи връзката между Бога и нас е Любовта. Според мене настроението е една среда; разумността, това е друга среда; Любовта, това е трета среда. Значи тия среди ни свързват с три велики свята. Аз говоря само за онези от вас, които се интересуват за своето бъдеще." /72-1925/

Дадените тук характеристики на световете отговарят на трите висши измерения: четвърто, пето и шесто. Настроението е характерно за астралния свят, т. е. света на чувствата, където пребивават напусналите физическия свят души. Разумността е качество на пето измерение, т. е. света на ангелите, или менталния свят. Тук съществата живеят по законите на пълната разумност и целенасоченост. Това е

светът на разума и мисълта. И накрая Любовта, като представителка на Бога, е качество на съществата от шесто измерение, или причинния свят. Тук е светът на идеите и намеренията на най-съвършените същества, завладени от трите Божествени принципа: Любов, Мъдрост и Истина.

Нека разгледаме сега същността на най-висшите съставки на човешкото същество: Духа, Душата и Съзнанието.

3.3.1. Духът на човека

Многократно споменавахме, че духът у човека е най-висшето начало, брънка от Висшия Дух на вселената - Бога. Защото Бог се проявява в посока на нисшето, т. е. към физическия свят като действуващ принцип, творящ всичко видимо и невидимо. Затова Учителя П. Дънов казва: "Духът е проявление на Бога. Той е Първичното начало, от което произлиза разумността на света. Той движи, оживотворява и определя посоката на всички живи същества. Дето Духът се проявява, там животът се ражда. Духът се разглежда като вторичен принцип, проявление на най-великата и могъща сила на света - Бога." /97-1928/ Ето как ще си обясним въплътяването на Духа в многообразието на формите на вселената. Картинно казано, Духът създава идеите за всичко, що съществува, без той сам да се изявява в сферата на физическия свят. - "Духът, който сам по себе си е неделим,трябва да слезе в материята и да придобие от нея едно качество, каквото сам не притежава. Например материята е инертна, тя се дели, но не може да се разширява. Обаче Духът не се дели, но се разширява. В разширението се заключава човешката еволюция. Следователно щом Духът слезе в материята, той й придава това, за което тя не е способна. Той започва да я разширява, да образува от нея множество форми." /88-1927/ "От философско гледище безсмислено е да се говори, че Духът слиза и възлиза. Защото Духът не заема никакво място и пространство. Значи Духът работи едновременно и в гъста, и в рядка материя. Гъстата и рядката материя представляват посоки на движение, два полюса на живота. Тези две посоки се наричат още положителна или потенциална, и отрицателна, или кинетична енергия." /78-1926/

Как бихме могли ние, хората, да си представим Духа и неговото действие, и то с понятията и представите, които имаме в живота си? Аналогично на Духа бихме сравнили гравитационната сила, която ние по същина не познаваме, но действието и резултатите от последната ни са добре известни. Та нали гравитацията твори формите и телата във вселената; тя е, която крепи телата във вселената и изгражда всичко в нея. Тя е, която създава ритмичното свиване и разширение на вселената (колапс и експанзия). Така и Духът, създавайки разумността в света, оживотворява и насочва живите форми на биосферата на земята.

"Духът е разумното начало в света, което обгръща всички същества в себе си. Ние живеем и се движим в Духа" - казва Учителя. /85-1926/

Представата, че "ние живеем и се движим в Духа" можем да си изясним с помощта на измеренията и формите в тях. В трите измерения има форми (точка, линия, плоскост и обемно тяло), които са продукт на законите и изискванията на самото измерение. Така плоскостта е резултат на движението на линията във второ измерение, а кубът - резултат на

плоскостта в трето измерение. В момента, когато тези форми напуснат измерението, те престават да съществуват. Така и ние като идея или творение на Духа живеем и се движим в Духа. Още по-нагледно нека си представим, че фигурите на екрана в киносалона пожелаят да напуснат самия екран, който е представител на второ измерение. Разбира се, тези фигури веднага ще изчезнат, тъй като те самите са от второ измерение.

"И така, първото проявление на Духа, първият плод, това е Любовта. Любовта, това е първият, необратимият подтик в живота, срещу който никоя сила в света не може да се противопостави." /71-1923/

Любовта, та това е подтикът на всяко живо същество към живот. Тя е всеотдайната и творяща сила в биосферата на земята. Там, където има растеж и движение, можем да кажем, че Любовта присъствува. Разбира се, на езика на отделните човешки науки Любовта носи най-различни наименования. Така във физиката ни е известна творящата сила на гравитацията; стремежът на енергиен обмен в сферата на микросвета (атомите и молекулите); взаимодействието на познатите енергийни форми (електричество, магнетизъм, топлина), силата на всеблагата светлина, и т. н. При растителното царство - стремеж към израстване на височина, в посока към светлината, и поддържане на вида чрез даване на плод. При животните - силното влечение за поддържане на вида. У човека освен това да поддържаме вида - висша изява за уважение и взаимопомощ към ближния, и т. н.

Но Учителя П. Дънов ни дава и степенувана картина за изявата на Бога, в посока към физическия свят. "Всички мисли, които текат в ума; всичкr чувства и желания, които текат в сърцето, идват все от този велик извор. Този велик извор е душата. Изворите на душата се поят от още по-велик извор, това е човешкият дух. Изворите на човешкия дух се поят от още по-велик извор - той е Божественият Дух. Изворите на Бога се поят от още по-велик извор - Абсолютния, Неизвестния Дух на Битието." /72-1925/

Това снижаване, това преливане, това "напояване", за което говори Учителя, е всъщност самата изява на Божествения Дух към физическия свят. Но как великото може да се изяви в нисшето? Учителя изяснява този въпрос чрез принципа на "самоограничението" или още в така често срещания израз "саможертвата".

"Бог е велика Любов, ограничила се в себе си, забравила себе си заради онези малки същества, които живеят в Него. В своите планове Бог след като е създал всичко, обръща вниманието си от вътре на вън. Това значи: Божественото проектира своя живот навън, като дава живота си на всички души, които съществуват едновременно в Битието." /72-1925/

Творческият акт на Бога - Любовта, се изявява, казва Учителя, като се ограничава в себе си и проявява вниманието си от вътре на вън. Как да си представим това? Но това е всъщност принципът на разширението, разгръщането, или научно казано - експанзията. Картинно Учителя П. Дънов ни го представи така: Бог се прелива от Абсолютния, Неизвестния Дух към извора на Божествения Дух, тогава към човешкия дух, откъдето влияе на душата, сърцето и ума. Това преливане от висшето към нисшето става на принципа на "самоограничението", т. е. принизяването, като се ограничава изявата на редица висши качества. Този принцип на самоограничението или

принизяването срещаме и в природата. Светлината се превръща в електричество, магнетизъм, топлина и движение като я принуждаваме да се трансформира в тези по-нисши нейни възможности. В геометрията ни е известно принизяването, или самоограничението на фигурите от по-високо измерение към по-ниско: кубът се принизява в равнина, последната - в права линия, а тя в точка, като губят редица свои качества: обем, плоскост, дължина. Това самоограничение във вселената нарекохме експанзията на света. Така Духът "слиза" във формите, като се разширява или експанзира, т. е. изявява в разнообразието, като се самоограничава, т. е. инволюира. Впоследствие обаче наблюдаваме обратния процес, при който под влиянието на Любовта формите се самоусъвършенствуват - еволюират и се стремят да се върнат към Първоизточника си.

"Този Дух, тази творческа способност е именно, която гради в нас. Тази разумна сила, която се проявява от Бога, учените хора я определят във вид на закони, на сила, на сродство между елементите и т. н. - дават й различни имена. Духът има пряко общение с нашата душа. Без душата не щяхме да имаме някакво схващане за Духа." /30-1914/

"Единственото нещо, което виждаме в света, повтарям, това е Духът. Понеже вашето зрение е ограничено, вие виждате само сгъстените части, а несгъстените не виждате." /30-1914/ "Духът подразбира единство, подразбира и множество на нещата. Духът представлява още условия, в които живеем. Човек се намира в общение с цялата вселена, т. е. всички същества се намират в известно съотношение помежду си." /31-1914/

Понеже ние сме форми на третото измерение, нашите сетивни органи, най-вече зрението, не са в състояние да виждат или схващат формите и силите от по-горните измерения. А всъщност всичко е Духът на Всевишния, изявен в цялото многообразие на физическия свят, също така и във формите или състоянията им, в по-горните измерения - по-висшите светове. "Духовете, които бяха създадени най-напред, станаха кристали. След тях, трябваше да се създаде земята, с нови клетки, в кръгообразна, а не в геометрична форма (многоъгълна). За да се развива, да се превърне в растение, кристалът трябва да стане клетка. По силата на този закон (еволюцията) и най-благородното растение трябва да превърне своите дървени, неподвижни клетки в мускули и нерви, за да може като животните да чувствува и да се движи от едно място на друго. По същия начин и ние трябва да изплатим всичко (своите грехове), за да образуваме в себе си онази клетка, която създава светиите. Засега хората са мъртви (н. б. спрямо духовните същества). В небето те са посадени с главата надолу." /31-1914/

С горните мисли на Учителя се дава приблизителна представа как протича еволюцията на формите във физическия свят. Цялата тази верига от трансмутирани форми е дело на Духа. Този творчески елемент на Бога създава непрестанно движение на силите, енергиите и формите. Формите се превъплътяват от една в друга, като с това получават нови и нови качества. С това се осъществява усъвършенстването, като се гони крайната цел - съвършенството.

"Нищо не може да се скрие пред Божието око. Това не трябва да ви пла-

ши, но трябва да знаете, че в своето Битие Бог е Дух, Който иска всякога да поучава и поправя хората, а не да наказва." /31-1915/

"И тъй, присъствието на Духа всякога произвежда топлина на физическия свят; присъствието на Духа всякога произвежда движение на физическия свят; присъствието на Духа всякога произвежда растене в живота; присъствието на Духа във физическия свят всякога произвежда цъфтене, завързване на плод. Духът носи живот в себе си. Следователно Той разширява съзнанието." /71-1923/

"Най-първо Духът е бил силен, мощен, всезнаещ, но със слизането си Той постепенно се е ограничил, загубва знанието си, докато най-после съвършено заспал (н. б. - въплътил в материята). Значи, веднъж слязъл на земята, Духът изгубил своето съзнание за сила и мощ, започнал отново да гради, да съгражда, но като си служи с малки величини, със слаби неща." /86-1927/

Ето и тук Учителя П. Дънов ни представя картинно принципа на инволюцията, т. е. експанзията на Духа в посока на многообразието на света, както и началото на еволюцията, взела за основа пак физическия свят. Този нестихващ процес на "слизане и качване", на колапс и експанзия, на инволюция и еволюция, на самоограничение и израстване наблюдаваме и описахме за цялата природа. "Тия живи закони имат отношение към онази велика, жива енергия в света, която изтича от своето първично състояние, за да влезе в пътя на еволюцията и тъй да видоизмени първичното си състояние - като сила, която индусите наричат Prakriti, а ние я наричаме Дух. Духът, това е първичното." /39-1921/

"Във физическо отношение Духът се проявява в сила, а мъдростта в пластичност. Който не разбира смисъла на физическото растене в Духа и Мъдростта, казва, че животът се заключава в яденето." /52-1919/

"Духът е нещо по-близо до човека. Той е носител на живот. При създаването на човека Духът е внесъл красота в него, която наричаме душа. Той одухотворява човека. В света човек съществува не като дух, а като душа. Първата форма, в която Духът е вложил своята интелигентност, някои наричат "човек", т. е. частица, излязла от Бога, или първото семенце, първият зародиш, който се развива в света." /97-1928/

Учителя ни подхвърля представата за връзката между духа, душата и тялото на човека (ума, сърцето и волята). Той казва, че духът на човека е частица от Бога, а първата форма към физическия свят, която Духът е създал, е душата. Затова се казва, че душата е полудуховна и полуматериална. Затова човек съществува в света не като дух, а като душа. Следва, че душата е тази, която пряко контактува с нашите духовни същности тук на земята, с нашия ум, сърце и воля. Нека си представим, че Духът е идеята на даден архитект (това е Бог), Който иска да разработи строителен план за една сграда. Но този план Духът не може сам да реализира, защото не е физическа същност. Необходимо е планът да се осъществи от предприемач, който има връзка с плана и строителните условия. Този предприемач е всъщност нашата душа. Душата от своя страна (архитектът) също така сама не може да строи, нужни са работници, които в случая са нашият ум, сърце и воля. Ето така можем да си представим взаимовръзката между духа, душата, ума, сърцето и волята у човека.

"Духът не е нито вън от човека, нито вътре в него, а при това Той е в състояние да научи човека. Като се казва, че Духът не е нито вън, нито вътре в човека, това подразбира, че духът не се намира в човешкия свят. Той не може да се ограничи с човешки разбирания за живота и природата. Човешкият свят съставя малка област от обширния свят, в който Духът живее. Физическият свят, в който човек живее, съставя малка част от духовния свят, а още по-малка от Божествения свят, вследствие на което не може да се каже, че Бог живее вътре или вън от човека." /122-1929/

В тази мисъл се дава представа за инволютивната изява на духа, т. е. слизане на духа във физическия свят, както и че физическата изява е минимална част от същината на първичното начало - Духа. Така духът и физическата същност на човека са два полюса, две противоположности, които се допълват, но и противопоставят. Между тях има действие, движение, стремежи, които са резултатът на въплъщаването на Духа. И тук Учителя изяснява: "В двойката природата е изразила закона на поляризирането. Например материята е единият полюс, а Духът - другият. Между тия полюси се проявява животът. Материята, или субстанцията, изпълва цялото пространство. Тя е необходимост в Битието, единственото реално нещо в пространството. Хиляди години философите разискват върху времето и пространството, дето се реализират формите и стават видими. Духът е онова начало, което оживява материята, а плътта е съвкупност на човешките желания. Например желанието на човека да яде, да пие и да се облича са израз на плътта." /128-1932/

"Духът на човека е вечен, той непрекъснато слиза, проявява се и отново се качва. Следователно той съществува като малък център, като зародиш в космоса. Когато Божественото съзнание слезе върху духа на човека, той се пробужда, проявява и след това отново възлиза към Бога. Това се нарича израз на живота. Значи необходимо е Божественото съзнание да слезе върху човешкия дух, да го събуди. Щом като духът на човека се пробуди, той непременно отправя ума, сърцето си към някого: към Бога, към някое растение или животно - безразлично към кого. За духа е важно да се прояви, да насочи силите си към нещо. Какво ще бъде това нещо, за него не е важно. Хиляди са начините, чрез които Духът изразява своята сила и мощ. Хиляди са начините, чрез които душата изразява своята любов." /77-1926/

Нека потърсим аналогия за това как "Божественото съзнание слиза върху духа, пробужда го, проявява се и след това отново възлиза при Бога." Слизането на Духа е всъщност самоограничението в посока на физическия живот, а възлизането е отново сливане с Бога, т. е. процесът на сингуларност. В тази динамика на духа се изразява животът на земята. Духът търси постоянно своя антипод - материята, за да й въздействува и оживотвори. Този процес срещаме в по-принизен израз навсякъде в природата: при микрочастиците на материята има постоянно взаимодействие между положителните и отрицателните частици, т. е. има обмяна на енергия; при растителното царство поляризацията и взаимодействието е в процеса за даване на плод - опрашване на плодника на цвета; при животните - активиране на яйцеклетката у женския пол чрез оплождането и т. н.

Затова Учителя П. Дънов казва: "Плодът на Духа е Любовта. Любовта ражда живота. Ето защо, за да влезе в реалността на Духа, човек трябва да мине през Любовта. За да разбере Любовта, той трябва да мине през живота." /151-1939/

"Силата, която подтиква духа да "слиза" и да се "възкачва", т. е. да се въплътява и да създава живот, е Любовта. И поради това любовта е средата, чрез която човек трябва да влезе в живота и да го реализира. Затова: "Любовта е свойство на душата. Душата люби." /151-1939/

"В развитието си човешкият дух е минал през всички форми, които съществуват в космоса. Растенията, животните са фази, през които човешкият дух е минал, и днес ги ползва като свои слуги. Това не значи още, че човек е бил животно. Като дух само той е минал през фазите на растенията и животните, но произходът му е Божествен. Той е минал през нисшите форми, но не се е спирал при никоя от тях и е продължил пътя си. Той и днес още продължава да създава различни форми. При създаването на различните форми човешкият дух си служи с творческия закон... Духовното в човека не може да се развива без плътта. Тя е подобно на подложка в растението, върху която става присаждането. Плътта е подложка, а духът - присадка върху тази подложка." /117-1929/

"Човекът е съставен от три същности: дух - висша разумност, висше начало в човека; душа - втора същност, и ум - трета същност. Що се отнася до човешкото сърце и до човешката воля, това са производни, т. е. второстепенни величини. Значи човек е съставен от три същности: дух - първично начало; душа - вторично начало и ум. На научен език казано: духът представлява изпъкнало огледало, което разпръсква светлина. Душата представлява вдлъбнато огледало, което приема светлина. Умът - обработва светлината. Духът, душата и умът представляват една троица помежду си. Като знаете това, направете разлика между духа, душата и ума." /140-1936/

"Духът не се прераждa, но се вселява, минава от една форма в друга. Духът се явява в разни епохи и времена, за да научи великия закон на Битието, да разбере, че вселената е велико, обективно училище." /62-1923/

"Човек не е нито само материя, нито само дух. Материята без дух не съществува и дух без материя не съществува. Духът и материята са две състояния, които взаимно се допълват." /43-1929/

3.3.2. Душата на човека

Трудни за възприемане са понятията дух, душа, съзнание и т. н. А още по-трудно бе да възприемем понятието Бог. И тук е силата на учението на Учителя П. Дънов, че с помощта на науката се стреми да ни доближи до тези понятия и да ги възприемем като една реалност, макар и неосезаема за нашите сетива.

Иска ми се да повторя пак трите основни принципа, които Учителя използва при анализиране на явленията. А те са: Единство, Универсалност и Аналогия. Единството се състои в това, че всичко видимо и невидимо за нас, но изявяващо се на физическия свят, е израз на едно и също нещо, което се трансформира в различни състояния. И това универсално нещо наричаме Бог. Че единството съществува, доказва самата съвременна наука. Нека напомним, че материята и

енергиите са едно и също нещо, но в различно състояние. Ледът и парата са едно и също нещо. Светлината и електромагнитните енергии са едно и също нещо и т. н. Всичко е едно, само че това върховно единство се манифестира на физическия свят в различни състояния. В този дух говори и Учителя: "Духовният свят има връзка с физическия: едновременно човек е същество духовно и физическо. Тези два елемента съществуват в него едновременно; между едното и другото същество има връзка, която ги съединява и управлява. Тази връзка е душата, която е полудуховна и полуматериална. Това състояние вие никога не може да измените. Под "физически свят" разбирам света на формите, необходими за проява на битието на нещата; под "духовен свят" разбирам онези сили, които работят за създаването на формите; под "душа" пък разбирам условията, които подготвят съграждането на тези форми. Следователно без форми животът не може да се прояви. Всяка душа трябва да има тяло в света, за да се прояви като индивид, като единица. Тя трябва да има тяло, за да я посети Господ." /31-1917/

Така душата ни се представя като творящо силово поле, което обединява духовната и физическата същност на човека. Аналогична на душата във физическия свят е гравитационната сила. Последната е, която изгражда всички вселенни тела: звезди, галактики, системи, както и нашата земя. Гравитацията не виждаме, но долавяме нейното действие. А светлината не е ли тази сила, която изгражда всички живи форми: растения, животни и т. н.? Ако не съществуваше светлината, нямаше да има органична материя - т. е. нашето тяло. Така и душата е силовото поле, което обединява нашата духовна същност - нашия дух, с физическата ни същност - тялото. Затова Учителя твърди: "Щом сте срещали светлината, не може да не сте срещали душата. Понеже светлината е дреха за душата. Всички души идват с понятието за светлината. А плътната материя, от която е направен човек, т. е. тялото му, е тъмнина. /43-1929/

Ето и тук се говори за състояние на енергиите. Светлината е дреха за душата - т. е. светлината е сътворила тялото за душата. А плътната материя - т. е. тялото на човека, е вече тъмнина, което значи материализирана светлина.

"Душата на човека не е нищо друго освен самия човек, който живее в тялото, т. е. вътрешния човек, който чрез тялото си се изявява във физическия свят и дава живот на тялото си." /184 - Сведенборг/

"Душата и тялото са две фази на Битието. Природата дава материята, а душата твори. Природата е кредиторът, който дава материал за обработване, а душата обработва, съгражда този материал." /120-1929/

Нека направим аналогия със строежа на една сграда. Архитектът - духът, дава идеята, т. е. плана за сградата. Душата е предприемачът, който изгражда последната, а умът, сърцето и волята са работниците, които извършват строителните работи. В този дух на мислене Учителя пак ни казва: "Ако влезете в пространството (т. е. във физическия свят) като дух, вие няма да имате никакви удове (органи). Духът е само мислещ център. Той има съзнание за себе си, че може да направи много работи, но няма глава. Иска да направи нещо с ръцете си, но няма ръце. Такова е състоянието на обезплътените човешки духове. И най-

после той трябва да ходи от човек на човек, да се моли да му услужат в него. Духът е в положение на майстор, който може да направи много нещо, но няма инструменти, с които да си послужи." /88-1927/

Явно, че тялото и духът са същности от два различни свята, от две различни измерения или от две различни среди - сфери. Без тяло духът не може да твори на физическия свят. Но тъй като духът няма контакт с физическите форми, трябва му посредник - предприемач. Това вече е душата, която е полудуховна и полуматериална. Но от своя страна "Всяка душа, като се въплъти на земята, тя трябва да има на разположение всички инструменти, с които духът може да си послужи. Само по този начин духът може да работи." /88-1927/

- "Думата "дух", взета в широк и дълбок смисъл, подразбира, най-мощната, най-красивата форма, която съществува в света. Душата пък представлява най-меката, най-нежната форма в света. Ще знаете: всяка форма, която внася мощ и смисъл в човека, това е духът; всяка форма, която внася мекота в човека, това е душата." /97-1928/ "Душата е среда, чрез която духовният свят, т. е. реалният свят, се проявява. Духовният свят се проявява чрез духа, чрез душата и чрез тялото. Физическият свят пък се проявява чрез ума, чрез сърцето и чрез волята. Умът съответствува на духа, сърцето - на душата, а волята - на тялото." /135-1933/

"Душата е съд, чрез който животът се проявява. Каква разлика намираме между думите "душа" и "дух"? Те са два клона на едно и също дърво. Душата носи това, което излиза от Любовта, а духът - това, което излиза от Мъдростта. Любовта съгражда един свят, а Мъдростта - друг, същевременно различен от другия." /44-1930/ "Под думата "душа" ние разбираме цялата вселена, с всички светове, които влизат в нея. Душата включва всичко в себе си. Под думата "дух" ние разбираме силата, която работи в безграничното пространство. Под думата "ум" ние разбираме светлината, която прониква цялото пространство. Под думата "сърце" ние разбираме доброто, което работи в света." /147-1937/

Учителя тук си служи с аналогия, за да ни доближи до понятията от духовния свят. Душата се представя като всеобхватно силово поле, което прониква всичко видимо в света. А духът е аналогичен на творческа сила, която работи за създаване на физическия свят. Умът е светлина, т. е. способността на човека да просветлява себе си чрез знания. И накрая сърцето е доброто, т. е. това качество, което го откроява от нисшите форми на земята. Затова "Под думата "душа", казва Учителя, разбирам Божественото начало в човека, висшата му проява на физическия свят." /1-1922/

"Ако духът и душата не държат ръцете, краката, мозъка, дробовете и стомаха, нищо не би останало от човека. Духът държи всички органи на тялото в пълен ред и порядък. Душата пък пребъдва във функциите, които изпълняват органите, и се ползва от енергиите, които те възприемат и предават." /32-1917/

Тази мисъл ни подсказва, че човекът може да овладее физиологията на тялото си, тъй като тя е подвластна на духа и душата. Това правят именно адептите, които чрез дълги мисловни тренировки, чрез медитиране успяват да направят подвластно на духа си цялото тяло. Този двойствен характер на човешкото същество представя и

следната мисъл: "Можем да поставим когото и да е в магнетичен сън, да извадим двойника му, в който живее душата, и да го сгъстим. И ето отвън един човек и още един, двама са, но тия двамата живеят в един човек. Ние не само трябва да знаем как да извадим двойника, но трябва да знаем онези закони, при които душата се развива, расте и придобива своите знания." /40-1922/

Значи душата се принизява във физическия свят, за да набере знания. Но защо пък на земята? Не трябва да забравяме, че духовният свят е свят на завършени духовни форми, които там не се изменят. Единственото място, където имаме промени, процеси на развитие, растене и т. н., това е физическият свят. В последния, както видяхме, явленията са в постоянно развитие, трансмутиране, усъвършенстване и т. н. Именно чрез тялото духът и душата набират опит и знания, за да се доразвият в посока на съвършенството. Затова се казва: "За да разбере душата си, човек трябва да пази тялото си добре. Душата се проявява чрез тялото." /43-1929/

"Душата е човекът, който се проявява в духовния свят между ангелите. Духът е човекът, който се проявява в Божествения свят между разумните и мислещи същества. Тъй щото умът се проявява между хората, душата - между ангелите, духът - при Бога. За да се прояви в своята пълнота, човек трябва да обедини своя ум, своята душа и своя дух в едно цяло." /44-1930/

Тук ни се представя йерархически нивото, на което стоят отделните елементи на цялостния човек. Духът, както казахме, е брънка от Божествената същност, душата виждаме, че е елемент, състояние на човека от нивото или света на ангелите, а умът е качество на човека от нивото на физическия свят.

"Да възлюбиш Господа с всичката си душа. Под "душа" Христос разбира път, условие за движение на Любовта. Движение има навсякъде в цялата природа. Всички езера, реки, морета се движат. Дето има растене, там всичко е в движение. То е условие за развитие на душата. Спре ли движението, спира животът, а оттам и Любовта." /52-1919/

Следва, че самата душа е условие за проява на Любовта, или последната е свойство на душата. Това идентифициране на душата и Любовта се налага поради обстоятелството, че душата е тази, която създава живот на физическия свят. Тя е вселюбяща, за да може да подтикне към живот и развитие живите форми.

"Любовта е свойство на душата. Душата люби. В този смисъл никой не е женен. Душата не се жени, не се свързва. И духът не се жени. Личният човек се свързва с цел да извърши някаква работа." /151-1939/ "За нас е важна душата, която е огъваема, подвижна, вездесъща. Колкото и да е голяма, тя присъствува едновременно във всички клетки на организма. Душата може да се смалява и увеличава според нуждата." /152-1942/

"Всъщност човек не е нито ум, нито сърце, нито душа, нито дух, но четирите заедно съставят човека. Какво нещо е душата? - Необятно пространство, което включва всичко в себе си. Какво е духът? - Необятна сила, която твори и съгражда. А умът? Необятна светлина, чрез която идат благата в живота. Сърцето? Необятни условия, в които се раждат плодовете на живота." /150-1938/ За да предаде на душата пространствени измерения, Учителя всъщност доказва, че тя е полуматериална и полудуховна, и продължава: "Най-великите неща в света

са човешката душа и човешкият дух. Умът пък служи за украшение на човешката душа, а сърцето - за украшение на човешкия дух. Значи духът, душата, умът и сърцето представляват семейството на човек, а волята, това е един от най-благородните слуги на това семейство." /139-1934/

Символиката на тази мисъл показва взаимовръзката между тези духовни елементи на човека. Умът подпомага душата при нейното творчество в сферата на физическия свят, а сърцето придава на духа мекота и сърдечност при въздействието си върху душата, която трябва да "слезе" на земята и сътвори тялото при раждането на човека.

"Раждането е ограничение на човешката душа. Всяка душа е ангел, който напуща небето и слиза на земята да се въплъти, за да живее ограничен човешки живот. В това отношение човек минава през страдания." /144-1935/ "И тъй, душата представлява външната и вътрешна страна на човека. Тя присъствува и в съзнанието, и в ума, и в сърцето, и във волята на човека - навсякъде и във всичко. Ако някой се опита да ѝ даде форма, това значи да я ограничи. А душата не се ограничава. Дето душата присъствува, там има вечно движение, вечна работа." /127-1931/

Така се обяснява, че душата всъщност е жизненото силово поле на тялото на човека. Тя създава движението на жизнените процеси в тялото.

- "На земята душата се намира в сънно състояние, обаче на небето тя е будна, всеки момент се проявява. Докато се събуди от дълбок сън, душата минава през много страдания и мъчнотии. Този момент наричаме пробуждане на съзнанието." /127-1931/

Под сънно състояние на душата трябва да разбираме ограниченията, които се налагат при въплътяването ѝ в тялото. Споменахме, че съществата от духовния свят, като се въплътят, изпадат в състояние на ограничена проява. Тези ограничения създават "страдания" и "мъчнотии" за душата, която в духовния свят е "будна", т. е. в активно състояние. Но тя трябва да преодолее трудностите на физическия свят, като набере нови познания и качества, до пробуждане на съзнанието. "Няма по-велико нещо от човешката душа. Задачата на душата е да изправи объркаите работи на ума и на сърцето. Който живее в душата си, само той може да мисли. Без душа човек живее в свят на илюзии, на заблуждения. С душа човекът живее в действителността, в пълнотата на живота." /121-1929/ "Душата, това е истинският човек. Умът и сърцето са спътници на душата, които я придружават навсякъде и ѝ помагат. Духът пък е онова велико, мощно начало, което ръководи душата, посочва ѝ правия път на живота. Духът, душата, умът и сърцето са четири пособия, без които човек не може да съществува." /119-1930/

"Душата е съединение на два Божествени принципа: Любовта и Мъдростта. Те служат за основа на душата. Казано е в Писанието: "И вдъхна Бог дихание в ноздрите на човека, и стана той душа." "Това дихание именно представлява съединението на двата принципа в човека - Любовта и Мъдростта." /119-1930/ "Душата е неизменното, възвишеното, Божественото в човека. В нея се крият всички възможности за добро. Душата е началото и краят на човешкия живот. С една дума, душата представлява целокупният човек." /117-1929/ "Душата е проявеният Бог в човека. Когато човек не слуша душата си, тя се оттегля

от него и той се стопява, както ледът се стопява на слънчевите лъчи." /111-1938/ "Душата е разумното начало. Тя не може да се утвърди във временното, преходно човешко тяло. Тя пребъдва само около една стотна част от секундата и след това наново го напуща; после пак дохожда, пак го напуща." /113-1930/

С тази мисъл на Учителя се дава ясна представа, че душата е силово осцилиращо поле от по-горно измерение - т. е. такова над третото измерение. Затова душата не може да бъде постоянно обвързана с материята на човешкото тяло. Тя може да сменя състоянията си: в полуматериално и в полудуховно. "Душата е разумността, която се проявява в света. Вън от душата, вън от Бога никаква разумност, никаква реалност не съществува. В душата се крият и умът, и сърцето, и волята. Тя се проявява чрез тях. В душата се крият всички дарби и способности на човека." /113-1930/ "На небето (т. е. в духовния свят) има само души. Там жената се нарича Дева. Значи жената е на земята, а девата на небето; мъжът е на земята, а ангелът - на небето. Докато е на земята, човек може да бъде във форма на мъж или жена. Отиде ли на небето, там живее като душа. Като слезе на земята, човек пак приема форма на мъж и жена." /109-1931/

Колкото и странни да ни се виждат тези понятия за "слизането" и "качването" на човека, за съществуването му ту като мъж или жена, и само като душа в духовния свят, те са реални и напълно осъществими. Нали разгледахме преминаването на линията в плоскостта, а последната е обемно тяло, или пък материализирането на енергиите, превръщането на светлината в електромагнетизъм и т. н. Оттук трябва да приемем за напълно реално, че човек, като се освободи от физическата си същност, трябва да премине в друго състояние, отговарящо на по-висше измерение, което отговаря на духовния свят. Не може човекът като форма на материалния свят да бъде извън законите на същия. Не може човекът да бъде единствената физическа форма, която да не се подчинява на действащите закони и принципи на света. Трансмутирането на всички сили, енергии и форми е универсален принцип и засяга еднакво всичко видимо във вселената. Ето как Учителя между другото дава това степенуване на духовните същности: Себе си, личността (човекът на земята), това е нисшето проявление на Бога у човека. Второто - по-високо проявление на Бога е индивидуалността. Третото проявление на Бога е в душата на човека и четвъртото проявление на Бога е в човешкия дух." /97-1928/

Проявата на една и съща същност в различни степени, в различни сфери, в различни измерения срещаме ежедневно в живота си. Какво са ледът, водата и парата? Какво е гъсеницата, какавидата и пеперудата?

"Душата не расте, нито се увеличава или намалява. Душата може само да се развива, т. е. докато живее, човек може да развива своите сърдечни, умствени и душевни сили, вложени в неговото сърце, в неговия ум и в неговата душа." /94-1928/ "Но всички души не са на земята. Те се движат из пространството, обикалят из слънчевата система, а някои от тях обикалят и други системи и периодически слизат на земята. Те се движат във вид на кръг, но спираловидно." /90-1927/ От тази мисъл виждаме как душата се покрива с понятието за силовите полета и енергии, които властву-

ват във вселената. А също виждаме, че законите и принципите на света засягат напълно и състоянието на душата. От друга страна, добиваме чувството, че понятието "небе" не значи друго място освен това на Вселената, или още че светът е единен и в него движенията са кръгообразни или спираловидни, тъй като всичко е едно и не може да съществува извън единството - т. е. извън Бога. Затова, казва Учителя П. Дънов: "Душата може да живее отделно, самостоятелно от духа, както жената може да живее отделно от мъжа, всеки за себе си, в своя физическа форма, в своя специфична форма. Ето защо много хора носят в себе си само мъжки принцип, само духа. Други пък носят в себе си само женски принцип - душата." /90-1927/ С тази мисъл се подчертава, че поляризационният принцип в сферата на физическия свят засяга и човека като същество, "слязло" на земята. Така че понятието "отделно" трябва да приемаме като понятие "ново състояние" на духа при неговото проявление в по-нисше измерение.

"Духът и душата вечно пътуват, вечно се движат в пространството и по този начин се учат. Както духът и душата, така и умът и сърцето са вечно в движение. Всичко в света се движи." /90-1927/ Ето и тук се подчертава зависимостта на духа и душата от принципите на физическия свят, т. е. от вечното движение в света. Тъй като духът и душата са осцилиращи сили, те ту се сгъстяват - въплътяват, ту разреждат, т. е. освобождават от ограниченията на материята - тялото. Разглеждайки принципите и законите на света символично, ние можем да добием реална представа и за живота в по-висшите светове, в по-висшите измерения. Затова се твърди, че: "Духовният свят става понятен само чрез физическия. Душата е достъпна за нас само чрез тялото. Ако човек не познава тялото си, как ще познава душата си?" /88-1927/

Казахме, че душата набира опит във физическия свят и увеличава способностите си. За промяна способностите на душата играе съществена роля съзнанието, т. е. просветляване на ума с нови знания. - "Следователно когато съзнанието на човека се пробуди, неговата душа може да пътува с по-голяма бързина из пространството. Казва се, че душата може да пътува, защото тя има форма. За духа обаче не може да се каже, че пътува, защото той няма форма. Щом е тъй, духът пък се движи. Душата може да стане толкова малка, че с никакъв микроскоп да не се вижда. Същевременно тя може да стане толкова голяма, че нищо да не е в състояние да я обгърне. Значи в своето развитие душата се движи между два полюса, т. е. изявява законите на крайното смаляване и крайното увеличаване." /89-1927/

Тази мисъл пак потвърждава аналогичността между явленията на физическия свят и тези на духовния свят. От друга страна, показва се универсалността на законите в света. Така душата може да се смалява и разширява, тъй като е под влияние на принципа на експанзията и сингуларността, който принцип властвува даже и над самата вселена. - "Духът, както и душата се движат от вътре на вън. Лъчите на духа излизат през човешките очи. Единственото място, през което преминава човешкият дух, това са очите." /85-1926/ Общоизвестно е, че човешките очи най-точно и сигурно изразяват душевното състо-

в зависимост от задачите, които има да разрешава духът, и това преоформяне ние наричаме смърт. Със завършване на развитието си душата явно достига крайния предел на своето съвършенство и се слива тогава с духа, т. е. придобива безсмъртие.

"Душата на човека представлява среда, през която той прекарва своите болки, нужди и желания." /78-1927/ Като жизнено поле за човека душата явно че поема и целия психически живот на същия. "Когато казваме, че Бог, Учителя живее в нас, имаме предвид човешката душа. Душата е ефирна, тя ту посещава тялото, ту излиза вън от него. Когато казват, че душата е в тялото на човека, това е толкова вярно, колкото е вярно, че човек живее в къщата си." /78-1927/ Но все пак "Тялото е резултат на човешкия дух. Човешкият дух е строител. От устройството на тялото се съди за духа на човека. Добре устроеното тяло говори за правилни условия на човешкия дух. Следователно от степента на развитието, до което са стигнали човешкият ум и човешкото сърце, се съди за работата и условията на неговия дух. Ще дойде ден, когато духът ще създаде безсмъртно тяло на човека." /78-1927/ Но тук не трябва да забравяме, че реалният строител на физическото тяло на човека е неговата душа. Последната е директната представителка на земята и оживотворява тялото. Духът дава идеята, плана за строежа, а душата е изпълнителката.

"Докато хората са на земята, те не могат да се примирят, понеже живеят във времето и пространството. Всеки човек иска особени условия, особена обстановка, много място, да се разшири, никой да не го стеснява. Обаче, когато хората влязат в духовния свят като души, там могат да се съберат всички на едно място, голямо колкото лещник. Душата има преимущество, че може да става малка, почти невидима, а същевременно може да стане голяма като вселената. Когато душата се материализира, тя се изявява на земята в някаква малка форма." /77-1926/

Ето и тук Учителя П. Дънов придава на душата качества като на едно силово поле, което е подвластно на принципите на експанзията и колапса. А тези качества душата трябва да има, тъй като тя е преходна фаза - полуматериална и полудуховна. Духът от своя страна създава обратната връзка - между душата и Бога. - "Когато човек се моли, до него седи един ангел, който занася молитвата му до Бога. Само чистите души пренасят молитвите на хората. Те служат като проводници, чрез които душата предава своите молитви. Казано е, че Бог живее в човека. Това подразбира, че Той живее в причинното тяло. Обикновено душата на човека живее в причинното тяло, вследствие на което на физическия свят той често се усеща изпразнен. С тялото си човек живее на физическия свят, а душата му от време на време само го посещава." /77-1926/

Връзката между душата, духа и Бога бихме могли да си представим на принципа на резонанса. Понеже те са състояния от различни измерения, от различни светове, то пряката им или непосредствена връзка и контакт са невъзможни. Единствено резонансът дава възможност за контакт между материални и нематериални форми, между състояния в по-висши светове.

"Животът не седи в материалните блага. Когато обикнеш една ду-

яние на човека. Те са огледален образ за интелекта, ума и духа на човека. Те са единственият орган, който е изграден от мозъчна тъкан, тъй като при ембриото мозъчна част остава извън черепа на човека.

"Щом влезе в материята (чрез душата), човешкият дух се ограничава. Щом се ограничи, щом изгуби свободата си, духът започва да страда. Тези страдания са наречени "мирови страдания", "мирова скръб".

Духът схваща живота на земята като скръб, като страдание, от което не може лесно да се освободи. За да се освободи от материята, той трябва да мине през мъчнотии, страдания. Въпреки това слизането на духа в материята и обличането му в плът е толкова необходимо, колкото е необходимо да купите хляб от фурната." /82-1927/ Напомняме, че формите или съществата в зоната на духовния свят не подлежат на промени и развитие. Те са там статични. Единствено на физическия свят има смяна на състоянията поради набиране на опит и знания. При необходимост духът на човека да набере опит в дадена насока той трябва да се въплъти в тяло. "Щастието на човека се заключава в това да може чрез органите си да изразява всички подтици на душата и духа си. И досега още хората не са осъзнали какво благо е тялото, което им е дадено, вследствие на което самите те нищо не са направили." /82-1927/

"Твоята душа е сглобила всички клетки на организма ти. Тя ги охранява и те растат и се развиват в своите способности и сили поради нея. Не, всичко е функция на душата, тя произвежда всичко. Тъй седи въпросът, според новата философия." /81-1926/

В раздела "Живот" споменахме, че и до днес учените не могат да разгадаят тайните на живота, т. е. онзи жизнен импулс, който дава възможност на живата тъкан да расте, клетката да се развива, хромозомите да се раздвояват и т. н. Опитите чрез сглобяване на определени химически елементи да се сглоби "жива органична материя" и до днес остават безрезултатни. Следователно в живата материя има нещо, което я отличава от обикновената органична материя. Тук в окултната философия този жизнен импулс наричаме душа.

"Думата "душа" произлиза от дишане и означава работа. Тя създава, тя е един вечен извор. Тази душа е идейното, Божественото в човека. Тази душа всеки от вас усеща. Всеки от вас чувства нейното вътрешно влияние." /81-1926/ "В моите очи душата ражда смъртта, а духът ражда живота. Жената е тази жива душа, която Адам извади извън себе си и с това създаде смъртта. Когато дойде смъртта, човек започва да мисли за Бога, за живота, за хиляди работи още, а щом дойде животът, хората започват да мислят за по-леки работи. Следователно, всеки ден душата мени формите си, а това състояние ние наричаме смърт. Душата още не е дошла до една постоянна форма. Тя не е завършила своето развитие. Неи предстои да мине още милиони форми. И когато дойде до своята последна форма, тя ще приеме безсмъртието и ще се слее с духа. Тогава вече няма да има душа и дух. Вечният живот ще излезе на сцената." /81-1926/

Следва, че душата е поляризирана форма на самия дух. Той изпада в състоянието на душа, за да се доближи до физическия свят. Чрез душата се извършва развитието, израстването на човешкия дух. Душата се преоформя

ша, тя няма да има никаква тежест в себе си. Душата обаче може да бъде тежка колкото земята; душата може да бъде тежка колкото слънцето; една душа може да бъде тежка колкото цялата слънчева система; една душа може да бъде тежка и колкото космоса. Защото душата представлява интензивността на силите, които действуват в нея. Това значи, че в човешката душа има сили, които са в състояние да движат целия космос." /72-1925/

Видно е, че физическите и духовните величини са несъизмерими и несъвместими. Физическите величини са тези от тримерния свят - величини във времето и пространството, докато тези на духовния свят се измерват с величините на четири-петмерния и т. н. светове. Тези величини са нестатични, характеризиращи се по интензивност, активност, разширение и т. н. Силовото поле е винаги нещо повече от физическите форми. Една физическа форма съгласно теорията на относителността на Айнщайн е само един малък силов възел, докато създаващата го сила е безмерна чрез физическите мерки. Подобна безмерна от физическа гледна точка е мисълта на човека. Тя може за миг да посещава телата на вселената и да дава информация на душата. И тук Учителя дава следната представа: "Човешката душа има това свойство, че може да се смалява, може да се разширява, да става голяма колкото слънцето, колкото цялата слънчева система. Това зависи от мисълта на човека." /72-1925/ А според Учителя мисълта има скорост много над тази на светлината. Тези качества на душата, колкото непонятни за физическия свят, са реални за духовния, където времето и пространството не играят никаква роля. "Духът, това е първото проявление на човека. Той е точката, в която човек се явява. Душата, това са възможностите на духа, т. е. възможностите на точката, посоката, в която духът може да се прояви. Умът, това са възможностите на душата. Волята, това са възможностите на сърцето." /64-1924/

Като ползва градацията на третото измерение (точка, права, плоскост и обемно тяло) и взаимовръзката на формите в него, Учителя ни дава представа каква е взаимовръзката между духовните елементи на човека: дух, душа, ум, сърце и воля. Тук точката, или началото на всяка форма във физическия свят е духът като представител на духовния свят, основният градивен елемент, аналогичен на точката.

"Душата е мястото, където само Бог може да живее. Не трябва да допускате никой човек да влезе в душата ви." /78-1927/

"Душата не е нищо друго освен израз на едно състояние на Божественото съзнание... Стремежите на всички души пък се съединяват и се сливат в кръга на Божественото съзнание." /77-1926/ "Душите представляват различни състояния, в които Любовта, т. е. Божественото съзнание, се проявява във времето и пространството. Всичко може да изчезне в света, но Божественото съзнание никога. То вечно е съществувало, съществува и ще съществува във времето и пространството, както и извън времето и пространството, в своите микроскопически и грандиозни размери." /77-1926/ "Да възлюбиш ближния си като себе си." Под думата "себе" аз разбирам Божествената човешка душа. Всички души, които са излезли първоначално от небитието и са влезли в битието, са били две, двойки. Две

души са били те и тези души сега се търсят." /39-1922/

Тук Учителя загатва за раждането на човешкия дух от небитието, т. е. от състоянието на колапс с Бога, от състоянието на сингуларност с Бога. Всичко е било у Бога преди сътворението на света. При сътворението, т. е. при Първичния взрив, настъпва експанзията, или разширението, за да се създаде цялото многообразие на физическия свят. Тогава се заражда и човешката душа, т. е. преминаването ѝ в Битието. Но във физическия свят властвува и законът на поляризацията. Този закон създава движението, стремеж към сближаване, стремеж към изграждане и творчество. И в момента, когато първичната човешка душа е преминала в Битието, т. е. се е родила във физическия свят, тя се е поляризирала - станали са две души с различни полюси. Тези полюсни различия между мъжа и жената са подобни на различния спин в сферата на материалните частици. Затова Учителя продължава: "Тези две сродни души са два полюса, където се ражда животът. Само като намериш душата, сродна с твоята, която да представлява противоположният полюс на твоя живот, само тогава ще има растене и ще започне истинската еволюция. Само когато придобиеш истинско знание, само тогава ще намериш другия полюс на своя живот, или пътя на своето възлизане. Всичката тайна седи в това - да намериш своята възлюбена, сродна душа." /39-1922/ "Моментът на излизането на душата от Великото съзнание е точно определен. В това отношение всяка душа представлява единица, т. е. някаква строго определена единица (величина)." /4-1922-23/ Учителя твърди, че една човешка душа се заражда, т. е. отделя от Бога като дух в определен момент на живота на вселената. А това е зараждането на нова вселена, т. е. Първичният взрив според физиците. "Всяка душа излиза от Бога с цел да научи живота, да познае себе си. Това е първият подтик, първото движение на съзнанието. Познанието на себе си подразбира познаването на Божественото. Познаването на Божественото подразбира влизане на Божественото в рамките или в границите на граничното. Всяка граница създава формите, а всяка форма съдържа в себе си посока на движение или път на еволюция, през която Аз-ът или човешката душа трябва да мине, за да се усъвършенствува." /1-1922/

"Като говорим за душата, ние имаме предвид и космическата душа, която съдържа всички слънца в себе си. Те представляват нейните клетки, в които тя прониква, за да се движи. Космическата душа манипулира с тези слънца, както желае. Следователно тя е господарка на материалната и духовната им същност. Когато съществата не са пробудени още, ние казваме, че космическата душа е материална. Пробудят ли се съществата, започнат ли да се движат, в тях се проявява духовното естество на душата. И най-после, когато съществата започнат да живеят смислено, да мислят и да чувстват правилно, казваме, че душата проявява своето Божествено естество. Умствените способности са в зависимост от проявите на сърцето и волята. Значи душата представлява сбор от проявите на ума, сърцето и на волята на човека." /23-1926-27/ "Енергиите на личния живот трябва да се трансформират, а не да се унищожават. Казано е, че плът и кръв няма да наследят царството Божие, но без плът и кръв, като облекло на

душата, последната не може да се развива, не може да се прояви. Когато висшият живот се облече с плът, последната по благодат се ползва от благата на живота. Тази е причината, която заставя обикновения човек да се стреми към висшето Божествено начало, което работи чрез човека в долните среди. Ако душата се изложи направо върху действието на Божия Дух, тя не може да издържи. Тя ще повехне, както повяхва нежният цветец под силните слънчеви лъчи. Той се нуждае от мека приятна светлина. И душата се нуждае от плътта като покривка, която я пази от силните лъчи на Духа. Който разбира този закон, плаши се от плътта, от личността си, иска да убие техния живот. Той мисли, че те са спънка за неговото духовно развитие. Да убиеш живота на плътта и на личността в себе си, това значи да премахнеш условията за проявата на Божественото на своята душа." /24-1927-28/

Плътта и кръвта можем да оприличим символично на атмосферните слоеве на нашата планета. Благодарение на тази атмосфера около земята имаме жива и развиваща се биосферна област. Атмосферата запазва живите форми на земята от убийственото въздействие на свръхкъсите (ултравиолетовите) лъчи на слънцето. Отрицателно отношение към плътта имат някои учения на Изтока. Неслучайно адептите и други духовни лица в Изтока се подлагат на физическо изтощение и мъчение. Считат, че тялото им, т. е. плътта им, е причина за бавното духовно израстване. Не се касае да унищожим плътта си тук на физическото поле, но да я овладеем и подчиним на разума си. Затова Учителя П. Дънов пледира да опознаем себе си, т. е. да опознаем отрицателните си влечения, желания и пориви, като същевременно ги овладеем и подчиним на разума. А тялото ни трябва да бъде здраво, жизнено и пластично, за да ни осигури по-дълъг живот тук на земята, т. е. в това Божествено училище.

"Ако има нещо у нас Божествено, то е светлата душа, която мисли. Ето защо, когато говорим за човека, трябва да разбираме нея. Отделете от човека разумната душа, той остава формено животно с четири крака. Духът се проявява в човешката душа. Поради това човек в различие от другите същества ходи прав. /30-1914/

"Според моето схващане земята е едно училище само за индивидуалната човешка душа. Ако има нещо реално в света, то е човешката душа." /30-1914/ "Голяма наука, велики знания се изискват при въплътяването на душата в някаква форма." /79-1927/ "Всичко в живота е в движение. Посоката на движението е в зависимост от течението, което го предизвиква. Идеята за Бога не е нищо друго освен връзката на човешката душа с Бога. При всички условия на живота, тайно в душата си човек трябва да пази тази връзка, защото от нея зависи успехът на неговия живот." /21-1925-26/

"И теософите казват, че след като умре човек, душата му минава през астралния свят, после през менталния и най-после през причинния. Понеже не може да отиде по-нататък от причинния свят, спира се тук за известно време да размишлява върху причините и последствията на нещата в живота. В него се заражда желание да се върне отново на земята." /7-1923-24/ "Апостол Павел казва: "Вие сте храм Божий." Кой е храм Божий? - Душата ви. Вашата душа е велико нещо. Душата знае закона на смаляването, тази малка душа може да

стане гранична и безгранична в едно и също време." /65-1922/

П. Дънов дава значително ясна и картинно добре представена интерпретация за понятието душа. Неговите пояснения с примери от науката са така убедителни, че едва ли има съвременен човек, който да не се съгласи с тях. Остава едно само, да се почувствуваме жива душа с нейните безгранични възможности и чиста първична изява на нашия дух.

3.3.3. Съзнанието на човека

Трудно може да се даде точна формулировка за понятието съзнание. Най-често се говори за процес на осъзнаване на нещата, т. е. за разбиране или проникване в същината на нещата, но в какво направление: външно - за физическата същност на процесите, или вътрешно - за действителната същина на последните, или още за нашите наклонности и влечения, които до известна степен определят мирогледа и виждането ни? Учителя П. Дънов го определя така:

"Съзнанието е връзка между външния и вътрешния живот на човека, от една страна, както и между сегашния и бъдещия му живот, от друга страна." /94-1928/

С тази формулировка Учителя подсказва, че съзнанието е процес, който има тенденцията да хармонизира живота ни, т. е. да осмисли изявите му, както в настоящия момент, така и в бъдещето; или да хармонизира вътрешното виждане у човека със събитията и околната среда. В такъв случай пак ще запитаме какво е съзнанието по същина? Така формулирано ще рече, че то е качество или свойство на душата у човека, защото тя е, която прави връзка между духа и физическата същност на човека. Тя е, която ръководи изявите и вълненията му. Тя е, която създава живот. "Да живее човек само на физическия свят, това значи съзнанието му да е отвън. За такъв човек казваме, че живее несъзнателно като камъните в природата. Да живее човек в духовния свят, това значи съзнанието му да е отвътре. Да живее човек в Божествения свят, това значи съзнанието му да е и вън, и вътре." /93-1928/

Ето и тази мисъл намеква за изява на душата, но в три степенни състояния: физически, духовно и божествено. Затова се казва още: "Съзнанието се разглежда като вътрешна сила, която организирва мислите, чувствата и действията на човека." /42-1928/

- "Под думата "съзнание" в широк смисъл ние разбираме онова вътрешно единение, което съществува между частите на едно живо цяло. Следователно в това отношение има два велики закона, които определят Битието. Аз ги наричам: закон на цялото и закон на частите; закон на Безграничното и закон на граничното. Благото на света се определя от първия закон, закона на цялото. Ние наричаме това цяло "закон на Бога", "закон на Любовта". Безграничното е първото проявление - Любовта, която се проявява и която всякога носи със себе си благо. Благото пък е вечната хармония, която включва всички души. Вторият закон е закон на частите, закон на душите, закон на индивидите в света. От втория закон, от закона на ограничението се ражда злото. Законът на цялото включва в себе си частите, но същевременно всяка част има закон за себе си. Когато частта иска да наложи на цялото своя закон, тогава се ражда грехът в света." /72-1925/

И тук се говори за хармонизиране, единение на частите в едно цяло. Всъщност това е самата душа, но в състояние на действие. Следователно "съзнанието" е връзката между външния и вътрешния живот на човека като цяло, но и между сегашния и бъдещия му живот. Но частите в цялото имат и свой индивидуален живот и изява, която във всички случаи трябва да се има предвид. Затова Учителя говори за два закона: закон на цялото и закон на частите, а връзката между тях, или единението, се изгражда от съзнанието, т. е. от душата. Явно, че съзнанието трябва да има различни състояния: такова, засягащо цялото, друго, засягащо части, както и състояние за миналите, настоящи и бъдещи процеси. "В света има два велики процеса, които аз уподобявам на състоянията на нашето съзнание. Един от процесите се крие в подсъзнанието, за което говори и съвременната наука. Той е Божествен процес, който аз наричам "множествен процес". Туй, което мислят великите, напредналите същества в природата: боговете, ангелите, архангелите, херувимите, серафимите - всичката енергия на тяхната мисъл се разпределя из целия космос и всичко това се нарича "подсъзнание". То представлява един общ процес. Казваш: нещо в подсъзнанието ми работи. Имаш желание да направиш нещо хубаво, велико, то се дължи на тия същества в тебе. Вторият процес се крие в съзнанието, което се среща и във всички животни и растения. То е също така един множествен процес. Значи подсъзнанието е един процес, в който живеят, мислят и действуват всички висши същества, а съзнанието е един процес, в който живеят, мислят и действуват всички нисши същества. Той е процес, присъщ на всички животни, растения и човека. Самосъзнанието пък е единственото нещо, с което ние сами работим. Това е единичен процес. Когато работи в теб съзнанието, ти се наемаш да пишеш по някой въпрос. Пишеш: тъй казал Кант, Шопенхауер, Толстой. Но когато дойдеш до положението ти сам да мислиш, тогава оставяш всички философи на, страна, искаш да разбереш въпроса по своему. Тогава имаш самосъзнание. То е Божественото съзнание, което прониква човека. Самосъзнанието е индивидуален процес." /72-1925/

Тази всеобхватност и множественост на съзнателния процес можем да си обясним с обстоятелството, че като свойство на душата, съзнанието също така е силово поле, което се изявява в различни състояния, и то в зависимост от обстановката и средата, в която ще действува. Ето как Учителя П. Дънов иска да ни разясни тази всеобхватност с помощта на измеренията. "Сегашното състояние на човека е резултат на три велики принципа, които са действували някога в миналото, действуват в настоящето, ще действуват и в бъдещето.

Първият принцип е обикновеното човешко съзнание, което работи за смекчаване на твърдия елемент в човека. В това съзнание има две точки: едната, от която човек излиза, и втората, към която отива. Какъв е външният свят, какви условия на развитие има, това не влиза в кръга на обикновеното съзнание, което се изразява в права линия.

Вторият принцип представлява преходно състояние - от обикновеното съзнание към самосъзнанието, което се изразява чрез плоскостта. Щом човек излиза извън възможностите на правата линия и образува плоскост, той минава вече към самосъзнанието.

Самосъзнанието може да се уподоби на зима, когато всичко е покрито със сняг. Такова е положението на съвременния човек. Отвън се издават закони, проповядват се учения, а вътре - всеки влязъл в себе си и само за себе си мисли. В живота на самосъзнанието съществуват само условия за добро и зло, но там не съществува правене на добро. В живота на самосъзнанието човек се учи чрез страданията. Само чрез страданията той познава, че в света има още по-велико състояние от това, в което днес се намира. Самосъзнанието е процес на чистене. В самосъзнанието като живот на плоскостта ние представляваме страната на някакво тяло. Време е вече човек да влезе в третия принцип на живота, да мине от самосъзнанието в Божественото съзнание или в космическото съзнание. Според езика на Евангелието това значи да се роди човек от вода и Дух. Тук думите "космическо съзнание" са заменени с думите "ще им отнема каменното сърце и ще го заменя с ново".

За в бъдеще, когато човек ще живее в космическото съзнание, той ще дойде до правилно разрешение на въпросите. И когато говорим за Любовта, за Мъдростта, за Истината, за Правдата, за Добродетелта, ние подразбираме Вечното Начало, Космическото съзнание, което обхваща всичко в себе си и към което трябва всеки да се стреми. Само в новите условия нашето тяло ще се оформи и пресъздаде. Плътското тяло умира, а духовното не умира; плътското тяло страда, а духовното не страда, противоречията в живота съществуват за плътското тяло, а за духовното няма никакви противоречия. За обяснение на мисълта си ще ви преведа следния контраст: това, което е настоящe за обикновеното съзнание, е минало за самосъзнанието; бъдещето за самосъзнанието пък е настоящe за космическото съзнание.

Съвременната наука започва вече да говори за съзнанието на човека, което тя разделя на три вида: обикновено съзнание, което съществува у животните; самосъзнание, което съществува у хората, и космическо или Божествено съзнание, което се явява у високо напреднали в духовно отношение хора. Ние разделяме съзнанието по следния начин: подсъзнание, съзнание, самосъзнание и свръхсъзнание. Подсъзнанието и свръхсъзнанието представляват два полюса на духовния и Божествения свят; съзнанието и самосъзнанието пък представляват двата полюса на животинския и човешкия свят." /86-1927/

"Четири състояния отличават човека първото състояние е свръхсъзнанието; второто - подсъзнанието; третото - съзнанието и четвъртото - самосъзнанието. Подсъзнанието и свръхсъзнанието представляват два полюса на душата, чрез които човек се проявява. Те представляват същината на човека. Подсъзнанието и свръхсъзнанието представляват две велики течения, които отиват към центъра на земята. Подсъзнанието е образувало двете Божествени форми - сила и материя. Свръхсъзнанието е образувало силите на живота и човешката мисъл като два важни центъра на човека. Съзнанието е център, в който се включва целокупният живот на земята. Самосъзнанието пък включва специално човешкия живот. То представлява епохата, в която се е родило сегашното

състояние на човека. В него именно е станало отклонението на човека от правия път. Това отклонение е било необходимо, за да се индивидуализира човек, обаче в това индивидуализиране той се е заблудил и помислил, че може да бъде самостоятелен и да живее съвършено сам. Тъй щото в живота на човека се забелязва една постоянна борба, която се съсредоточава между съзнанието и самосъзнанието, от една страна, и подсъзнанието и свръхсъзнанието, от друга. Самосъзнанието е живот на нисшите чувства у човека, на крайния егоизъм, на крайното себелюбие, при което човек не дава възможност никому да се прояви освен той сам." /86-1927/

Следва, че подсъзнанието е изградило силата и материята, т. е. най-нисшите форми на еволюционния принцип, и това е станало при слизането на духа, т. е. при инволюцията. Съзнанието от своя страна е това, което включва целокупния живот на земята, т. е. биосферата на планетата. Самосъзнанието включва специално човешкия живот. Благодарение на самосъзнанието човек се е индивидуализирал, оформил като самостоятелна форма в живота. При тази индивидуализация обаче човекът се е отклонил от правия път - той става самонадеен и счита, че може сам да се справи с трудностите. Това всъщност е падението на човека в рая. Свръхсъзнанието е изградило силите на живота и на човешката мисъл. То е проява на Божественото съзнание. Едновременно се отбелязва, че тези четири вида съзнание са поляризирани. Съзнанието се противопоставя на самосъзнанието, а подсъзнанието - на свръхсъзнанието. Това ще рече, че целокупният живот е противоположен на индивидуалния живот (съзнанието на самосъзнанието); от друга страна силата и материята (подсъзнанието) или нисшата изява на Духа се противопоставя на самия живот и мисълта (свръхсъзнанието). На практика това означава, че човек с индивидуалността си противодействува на принципа на целокупния, на единния живот - на биосферата на земята. Също така най-нисшата изява на Духа при слизането си в материята се противопоставя на живота и мисълта, на движението, растежа, възлизането, на духовния възход, който произлиза от Божественото съзнание.

"Представете си, че точката "А" означава душата или съзнанието,което е излязло от Бога. То представлява една съвкупност от множество малки съзнания от безброй количества малки души, които съставляват една обикновена човешка душа. Допуснете сега, че туй висше съзнание се движи във времето и пространството и разбира законите, затова всичко става хармонично, няма никакво препятствие. Представете си, че всяка малка душа на туй висше съзнание чувствува силата си, чрез която се движи, и затова у тия всички малки съзнания се заражда желание да се разделят, да станат самостоятелни и да излязат от тази обща точка "А". Окръжността представлява крайният предел на движението." /57-1923/

Учителя ни описва процеса на индивидуализацията и последствията от нея. Първоначално всичко произхожда от една "точка" от Бога, но все пак в колективен живот. Цялото многообразие в изявата на Бога в сферата на вселената е обединено чрез колективното или космическото съзнание. Движението на отделните елементи на ко-

лективното съзнание, на колективния живот, е в границите на окръжността, т. е. в границите на времето и пространството на физическия живот. Отделните елементи - "душички", имат обаче чувството за собственото си съществуване и може у тях да се създаде желание за самостоятелност. Това индивидуализиране е именно пагубното във всеки колектив, за всяка общност. Питаме се какво би станало например, ако всяка клетка или орган от тялото на човека започне да живее самостоятелно и не изпълнява предназначението си в целия организъм? Та на практика такова разделение и индивидуализиране в организма, в тялото на човека виждаме в туморните образувания, в болестта рак.

"Съзнанието подразбира склад от положителни знания, вложени в духа, душата и сърцето на човека. Съзнателният човек никога не върши зло... В съзнанието си човек проявява един род чувства, мисли и действия; в самосъзнанието си - друг род; в подсъзнанието си - трети и в свръхсъзнанието си - четвърти. Подсъзнанието подразбира зародишното състояние на нещата, а съзнанието - тяхното постепенно развитие, докато стигнат узряване. Докато узрее, плодът минава четири последователни фази: съзнание, самосъзнание, подсъзнание и свръхсъзнание." /3-1922-23/

"Представете си, че имате три вида съзнание. Първото съзнание се проявява в областта на времето и пространството. Следващите са произлезли едно от друго. Всяко съзнание определя какви са били материята и условията през време, когато се е проявявало. Като се знае това, всеки човек може да се върне в своето минало, да види какви са били условията, при които се е развивало неговото съзнание. В това отношение окултният ученик трябва да научи закона, с помощта на който може да се връща в своето минало като в архив. Той ще види какви са били условията, през които е минавал в предишните си съществувания, докато дойде до сегашното си развитие. В различните животи той е минавал през различни условия, които са внесли в неговото съзнание различни сили, различни качества и способности." /3-1922-23/

Ние разгледахме вече при сътворението на света, че вселената съгласно теорията на относителността на Айнщайн е закривена и затворена в себе си, макар и с безкрайна повърхност... Така щото всеки процес в това затворено пространство рано или късно се връща в себе си. Но поради това, че има пределна скорост, а тя е тази на светлината, и че вселената е в стадий на разширение - експанзия, този процес на "връщане в себе си" на практика в зоната на физическия свят е неосъществим. В сферата на духовния свят, където времето и пространството не съществуват и където скоростите, с които се осъществяват нещата, са над тази на светлината, процесите на миналото, настоящето и бъдещето са едновременни, казано на земен език. В духовния свят събитията се развиват едновременно в цялата си пълнота и могат да се видят причините и последствията им. Във физическия свят има и друга причина, за да не можем да осъзнаем миналото и бъдещето си. Това е законът на поляризацията.

"Човекът може да учи по две причини: или с цел да се препитава със знанията си, или да се облагородява,

да се повдига. Първият подтик към учение ще бъде низходящ, а вторият - възходящ. Следователно, щом дойдем до въпроса за съзнанието, ние се натъкваме на закона на поляризацията. Това показва, че всяка проява на съзнанието има две страни, две противоположни посоки: възходяща и низходяща. Който иска да подобри положението си, трябва непременно да се поляризира, да раздели своите стремежи, т. е. да ги постави в две противоположни посоки." /3-1922-23/ "Щом съзнанието се поляризира, човек намира правилната посока на движението си. При това положение съзнанието на човека е изложено на странични влияния и се движи като махало от една до друга страна." /3-1922-23/

Поляризацията дава възможност на човешкото съзнание да осъзнае посоката, в която се движи. Поляризацията ни дава възможност да сравняваме и да размишляваме върху същността на нашите стремежи и действия. При еднопосочност на нещата няма сравнение и взета веднъж погрешна посока, нямаме възможност да сравняваме и преценим положението си. Аналогията, която дава Учителя с махалото, дава нагледно как човек може да опита и прецени нещата, като се движи ту към едната, ту към другата посока.

"Соломоновият знак третира създаването на макрокосмоса, а същевременно и пътя на слизането и възпитанието на човешкия дух. От центъра "А" може да се опише окръжност, тя представлява голямата и малката вселена, големият и малкият космос. По този начин ние си представяме минаването на обикновеното човешко съзнание и самосъзнание в неговото подсъзнание и свръхсъзнание." /3-1922-23/

Ако към всяка страна на следващите равностранни триъгълници,

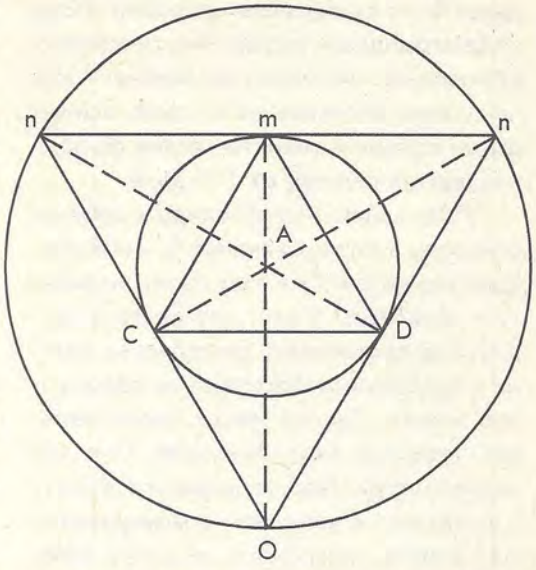

описани по същия начин, както тези два на Соломоновия знак, описваме нови триъгълници и ако към върховете им опишем кръгове с радиуси, равни на половината от страната на всеки триъгълник, се получава едно безкрайно разрастване на фигурата. Тази комбинация от безброй взаимообвързани равностранни триъгълници с кръгове по върховете им образува една грандиозна картина, която е фантастична и имитираща макрокосмоса с неговите галактики, системи и отделни небесни тела. Като се вгледаме в тази фантастична картина, имаме чувството, че пред нас е небесният свод и потъващи в безкрая небесни образувания - небесни тела, системи от такива, галактики, които като че ли експанзират и уголемяват вселената. Тази извънредно интересна фигура от триъгълници и кръгове като че ли представлява проекция на макрокосмоса върху второ измерение - плоскостта.

"И така чрез проявите на съзнанието си човек може да изпревари всички свои погрешки. Съзнанието се преражда всеки седем години." /4-1922-23/

Седемгодишният ритъм на прераждащото се съзнание е свързано и със седемгодишния ритъм на тъканното обновление на тялото на човека. Като изключим клетките на мозъка, всички други органи и техните клетки се подновяват за период от 7 години.

"Подсъзнанието складира в себе си старото, а свръхсъзнанието - новото. Христос казва: "Аз съм пътят, истината и животът." Пътят, истината и животът представляват три еднакво важни и необходими величини за целокупния живот. Такова нещо представляват четирите вида съзнание. Подсъзнанието представлява миналият живот, в който влиза животът на минералите, растенията, животните, хората и ангелите. Съзнанието представлява животът на минералите, растенията и животните. Самосъзнанието представлява животът на човека. Свръхсъзнанието представлява животът на ангелите." /4-1922-23/ "Съзнанието на човека представлява запалена свещ, която вечно гори, без да изгаря. Тя показва правия път в живота." /4-1922/

"Христос казва, ако земните работи не разберете, как ще разберете небесните? "Щом разберете простите прояви на съзнанието, ще разберете и неговите сложни прояви, т. е. ще разберете и останалите форми на съзнанието." /4-1922-23/ "Следователно всяка душа излиза от Бога с цел да научи живота, да познае себе си. Това е първият подтик, първото движение на съзнанието. Ще знаете, че като човек вие представлявате малка част от общото съзнание, от съзнанието на Битието." /1-1922/

"На земята душата се намира в сънно състояние, обаче на небето тя е будна, всеки момент се проявява. Докато се събуди от дълбок сън, душата минава през много страдания и мъчнотии. Този момент наричаме пробуждане на съзнанието." /127-1931/ "В света съществува едно общо съзнание, което изпълва цялото пространство. Дали сте идеалисти, или материалисти ще видите, че това съзнание се движи толкова бързо, че едновременно обхваща всички точки. Вследствие на тази бързина живота на това съзнание считат като живот без движение." /89-1927/

Няма религия, философия, идеология в историята на човечеството, които да не са схващали и са представяли света като единство, като нещо цяло, неделимо по същност, но изявено във физическия свят в многообразието. Единството на света се възприема и доказва днес от науките: физиката, математиката, астрономията, космологията, биологията и т. н. Така или иначе всички възприемат света като нещо цяло, като единство, като макрокосмос. В този макрокосмос има закони и принципи, които са универсални за цялото и неговите части и чрез аналогични представители властвуват във всяка по-нисша форма, във всяко по-ниско измерение. За съзнанието на това единство, това цяло, говори Учителя П. Дънов и го представя като космическо съзнание, което изпълва цялото пространство на вселената и се движи така бърже, с надсветлинна скорост, че не можем да го доловим, и считаме, че светът е в застой. Всъщност това съзнание на цялото вследствие чрезмерно високата скорост обхваща и присъствува във всички точки на света, и то в един и същ миг.

За наше улеснение при възприемане понятието "космическо съзнание" и неговата свръхскорост ще си послужим с понятието за гравитацията на света. Та нали тя е, която изгражда всички космически тела и форми? Тя крепи конструкцията на цялата вселена. И ако не присъствуваше едновременно във всяка точка на вселената, последната щеше да се разпадне. За нас гравитацията е силово поле "без движение", но присъствуващо едновременно в целия свят.

Йерархическата взаимозависимост при възприемане на нещата в света, и то в зависимост от съзнанието, Учителя представя в следната мисъл: "Светиите, ангелите, гениите, това са кръгове, които съществуват в самия тебе и стоят над твоето съзнание. Ти можеш да виждаш само това, което е под тебе, но не можеш да виждаш онова, което е над тебе. Това, което е над тебе, всякога може да те вижда." /82-1927/ Това "над" и "под" най-лесно можем да осъзнаем с примера за измеренията. Линията, т. е. първото измерение, може да "осъзнае" точката, защото последната я изгражда и стои "под" нея, но в никакъв случай не може да възприеме плоскостта, която е "над" линията, т. е. е от по-горно измерение. Подобно е положението на човека. Той се намира на прехода между физическия и духовния свят. За него е лесно да осъзнае всички физически форми в биосферата на земята, но не може да възприеме формите на духовния свят, който е "над" него. "Свръхсъзнанието наричат интуиция. Който е развил интуицията си, предчувствува нещата, които ще се случат даже и в далечно бъдеще. Както чувствува, така става." /136-1933/ Следва, че свръхсъзнанието е степен на развитие, което вече се прелива в духовния свят. Интуитивното усещане е състояние на свръхсъзнание, т. е. пряка връзка с това, което е "над" нас, това, което се развива в по-горно измерение. Виждането в бъдещето значи може да стане само с помощта на свръхсъзнанието, т. е. чрез интуицията. Коя система от тялото става проводник на съзнанието?

"Седалището на съзнанието е в главата, а отчасти и в гръбначния мозък. Някога седалището на съзнанието е било в симпатичната нервна система. Човек е мислил чрез слънчевия възел. Понеже съзнанието на всички хора не е еднакво развито, те се различават помежду си по строеж, по проява на своите мисли, чувства и постъпки. В този смисъл съзнанието на човека не е нищо друго освен неговото ръководно начало. Някои го наричат интуиция, ангел пазител и т. н." /42-1928/ "Докато живее в съзнанието и в подсъзнанието си, човек е повече на земята и в ада. Качи ли се в самосъзнанието и в свръхсъзнанието си, човек е на небето. Щом е дошъл на земята, човек трябва да съедини земния и небесния живот в себе си и да определи посоката на движението си в сегашния живот." /22-1926-27/

"Съзнанието действува извън пространството, т. е. не фигурира на физическия свят. Щом съзнанието достигне своя краен предел на разширение, човек започва да чувствува, че остарява, че няма накъде да се движи. Човек обаче не осъзнава второто движение, което е един подтик нагоре. Когато човек е най-силен, когато е в разцвета на силите си, тогава той е в разцвета на съзнанието си. Човек

не осъзнава възходящото движение, защото то представлява духовен елемент." /7-1923-24/

"Ако се подчиниш на това, което Божественото съзнание ти подсказва, след време в твоите старини туй Висше съзнание ще дойде да ти обясни всичко. Това е, което съвременните философи наричат висшето "АЗ" в човека." /7-1923-24/ - "Как ще намерите в себе си тази малка светла точка? (н. б. - Божественото съзнание). Ако мислите, че ще я намерите чрез концентриране на мисълта, лъжете се. Затова ще се поставите в състояние на вътрешно затишие и вътрешен мир, като считате, че всичко наоколо ви е в пълен порядък и ред. Само по този начин ще можете да забележите тази малка точица, тази малка светлина в себе си." /7-1923-24/

"Движението на Божественото съзнание у мъжа и жената не върви в една и съща посока. Движението на съзнанието у жената е обратно на това у мъжа. Мъжът, принципът на мъдростта, и жената, принципът на Любовта се срещат в Божественото съзнание." /7-1923-24/ "Преди всичко трябва човек да се запита живее ли всъщност или не. Да живее човек във висок смисъл на думата, това значи винаги да има будно съзнание. Следователно само онзи човек живее, на когото съзнанието никога не се прекъсва." /23-1926-27/

- "И тъй, не считайте, че жертвата е Любов. Жертвата е само примирение. Чистотата в нея е основа. Подсъзнанието - това е душата; съзнанието - това е сърцето; самосъзнанието - това е умът; свръхсъзнанието - това е човешкият дух." /39-1922/

С тази мисъл се прави аналогия между отделните степени на съзнанието с елементите на духовната същност на човека. Действително, че подсъзнанието и душата са аналогични. И двете форми са обширни, всеобхватни, като обгръщат и владеят всички форми на биосферата на земята - минералите, растенията, животните и човека. Съзнанието и сърцето от своя страна са аналогични, тъй като са характерни за тези живи форми, които притежават чувства: животните и човека. Самосъзнанието и умът са характерни само за човека, а свръхсъзнанието и духът са тези, които представят Божественото съзнание и са пряк израз и с произход на Божествения дух.

"Единственото нещо, чрез което човек може да прогресира, е неговото съзнание. Всичко, което съзнанието носи е преживяно. Съзнанието е само един принцип на сърцето. То носи светлина в себе си. Умът е външната страна на нещата, а съзнанието се занимава с вътрешната страна на живота. Следователно туй, което подтиква живота към развитие, това е съзнанието. Съзнанието е правият лъч, който душата проектира в сърцето." /57-1924/

"Съзнанието представлява вътрешният организъм на човека, чрез който душата се съобщава с Божествения свят. То е вътрешната обвивка на душата. В космическото съзнание вярата е непреривен процес, а в самосъзнанието - преривен процес. В самосъзнанието човек ту вярва, ту губи вярата си; той е пълен със съмнения, с подозрения... Пробуждането на космическото съзнание не става механически, чрез насилие например, но чрез подтици, които страданията събуждат." /78-1926/

"Когато човек живее в четвърта степен на съзнание, той може да предсказва много неща, може да определя диагнозата на болните и да им препоръча начин за лекуване." /78-1926/ Четвърта степен на съзнанието е всъщност свръхсъзнанието или интуицията, както вече казахме.

"Съвременните хора признават главно живота на самосъзнанието, в което се движат. Обаче в живота на съзнанието различаваме четири степени: подсъзнание, съзнание, самосъзнание и свръхсъзнание. В подсъзнанието влиза целият неорганичен свят; в съзнанието - целият органичен свят, от най-малките до най-големите същества (растения и животни); в самосъзнанието влиза човекът, а в свръхсъзнанието - ангелите." /148-1938/

"Човек трябва да се пробуди за едно съзнание, по-високо от самосъзнанието. Без това съзнание той не би могъл да разбере духовния свят, не би могъл да влезе във връзка със съществата от онзи свят. Тези същества имат едно чувство повече от хората на земята." /132-1932/

В заключение може да кажем, че съвременният човек, като живее предимно със самосъзнанието си, е силно индивидуализиран. А това значи в човека да преобладава предимно себизмът, егоизмът, чувството за величие, гордостта и надменността. Единствено чрез пробуждане на свръхсъзнанието човек може да се отърси от тези нисши чувства и прояви. Свръхсъзнанието може да се осъществи само по пътя на чистенето и съвършенството.

3.4. Умът, сърцето и волята у човека

"От гледна точка на окултната наука умът, сърцето и волята са филтри, с които се прецеждат неговите мисли, чувства и действия." /1-1922/

"Умът и сърцето са два велики центъра, чрез които душата реализирва своите идеи. Без ум и без сърце душата не може да се прояви." /83-1928/

В раздела "Душа" споменахме, че тя е реализатор на идеите на Духа, но понеже е полуматериална и полудуховна, самата душа не е в състояние да изпълни повелята на духа в сферата на физическия свят. На душата са необходими помощници. И тези помощници са умът, сърцето и волята.

"Докато умът на човека работи, той е свободен. Дойдат ли желанията у човека, той става роб на своите желания, не може вече правилно да мисли, загубва всякаква свобода. Човек може да бъде свободен само при една чиста, права мисъл. Значи свободата на волята се проявява в най-рядката среда." /18-1924-25/

"Според живота на човека и действията на неговия ум различаваме: естествен, природен, разумен, морален, личен и индивидуален ум. При естествения живот човек не чувствува никакво страдание, никакви нещастия - нищо не може да го засегне. При природния живот човек започва да твори, да събира и природата му иска сметка за всичко сторено. Вследствие на това клетките в организма се събират в общества и започват да функционират съзнателно. Това се дължи на жен-

ския елемент. В природния ум се намира подсъзнанието у човека. На трето място иде разумният живот, в който влиза самосъзнанието на човека. Моралният живот на човека (н. б. - при моралния ум) се отнася към моралната област, дето той е свързан със същества, които по развитие седят повисоко от сегашните хора. Дойдем ли до индивидуалния живот на човека, трябва да разбираме това състояние, при което човек иска да се прояви като самостоятелно същество. Щом дойдете до личния живот на човека, той вече се проявява в обществото като личност." /17-1924-25/

Все пак умът, сърцето и волята остават за нас трудно усвоими понятия. Казахме, че са изява на душата, но същевременно са свързани с действия на физическото поле. Учителя прави следната аналогия, за да станат умът, сърцето и волята по-реални за нас.

"Въздухът символизира ума; водата символизира сърцето; твърдата материя символизира душата. За да разберете отношенията, които съществуват между ума, сърцето и душата, трябва да разберете отношенията, които съществуват между въздуха, водата и земята. Рибите приготвят условията за развитието на човешкото сърце. Птиците приготвят условията за развиване на човешкия ум. Животните пък приготвят условията за развитието на човешката душа. Ако рибите, птиците и млекопитаещите изчезнат преждевременно от земята, развитието на човека моментално ще се преустанови." /83-1928/ "Следователно, който иска да развива ума си, той трябва да изучава свойствата на въздуха; който иска да развива сърцето си, той трябва да изучава свойствата на водата; който иска да намери душата си, той трябва да живее на суша, да изучава свойствата на твърдата материя. Почвата, твърдата материя,представлява човешка душа, върху която растат ябълки, круши, грозде. Водата и въздухът са потребни като условия за развитието на човешката душа. По нея срещаме чисти извори, кристални води. Душата заповядва на ума и сърцето. Тя познава техните свойства и може да ги управлява, без да ги вади от условията, в които те се развиват. Умът не може да живее вън от въздуха. Сърцето не може да живее вън от водата. И душата не може да живее вън от твърдата почва... Думите "не може да живее" подразбирам, че не могат да се проявят. И тъй човек трябва да изучава законите и свойствата на разните видове материя, за да може да се справя с нея. Ако в него се събере повече, отколкото трябва въздух, той изпитва вътрешно напрежение, големи течения, големи бури." /83-1927/

Трудно е да се изтълкува тази аналогия на ума, сърцето и душата с въздуха, водата и земята. Душата явно не може да се изяви във физическия свят, ако не се въплъти, ако не се свърже с материята от третото измерение. Представител на душата на земята е човешкото тяло. Затова се казва, че душата е полуматериална и полудуховна. Чрез въплътяването в тялото душата набира опит и подпомага реализацията на духа, който е изцяло духовна същност. Душата се сравнява със земята, на която зреят плодове, тъй като тя самата има същата задача, същата функция в същината на човека. Душата е почвата, основата на връзката на духа с физическия свят. В нейна помощ като нейни органи са умът, сърцето и волята. Ето защо душата е същността на човека тук на земята. Земята и животът на нея са ус-

ловия за проява и дейността на душата. Инертната материя на физическия свят е основата или началото на еволюцията на биосферата. Умът и сърцето са изява, центрове за проявата на душата в средата на разновидните форми на материята. По-близо до условията за душата стои сърцето, което има за среда водата. Нейната пластичност, нейната влага са качества за поддържане и зараждане на живота. Във водата се е зародил органичният живот на земята. Следва, че и сърцето има тези условия за изява на душата. Затова сърцето се свързва с Любовта, която дава живот. Въздухът е по-ефирен, летлив, пластичен и проникващ навсякъде и във всички среди на земята. Това е газообразното състояние на материята. Затова въздухът е представител и условие за изява на ума. Последният трябва да притежава качествата на газовете, да прониква навсякъде, без да заема пространство, да е гъвкав и всеобхватен. А какво е волята тогава? "Без воля човек не е изявен. Волята е реализиран израз на човешкия ум и на човешкото сърце. Тя е изразител на два свята - света на ума и света на сърцето. На съвременните хора и на окултния ученик липсва силна воля." /4-1922-23/ "Когато мисли да направи нещо, човек трябва да почувствува това нещо и ако умът и сърцето са убедени, че намисленото е право, тогава волята иде да го реализира. Значи волята не може да се реализира без ума и без сърцето. Двигател на волята е сърцето, а умът я направлява. Най-високата проява на ума е разумността, а на сърцето - волята. Без воля и без разбиране умът не може да се прояви. Това са неговите органи." /44-1930/ "Умът без сърце е подобен на човек без ръце, без крака и без очи. Сърцето носи пълнотата на живота. От него излиза кръвта и се разпростира по цялото тяло. Сърцето храни мозъка. Без сърце умът не може да мисли. Животът е в кръвта. Кръвта пък излиза от сърцето. Значи животът иде от сърцето." /44-1930/

Тук най-добре се чувства аналогията на сърцето с водата. Кръвта и водата са течности, които носят живот и подхранват живота. Сърцето дава динамика на живота.

"Ако волята на човека е слаба, сърцето също ще бъде слабо. Волята на човека се изпитва на земята. Тя е мястото за упражнения. От гледище на духовния и Божествен свят войната не е нужна. От физическо гледище обаче тя е неизбежна. Който не е развил волята си, ще му разбиват носа и той ще разбива чуждите носове; ще го бият и убиват и той ще убива. И животните, които са около нас; учат същия закон." /59-1921/

"Значи освен тялото боледува и умът, и сърцето, и волята на човека. Единственото нещо в човека, което не боледува, това е неговият дух. Затова казваме, че душата страда, умът се обърква, сърцето излиза от релсите на своя живот, волята се парализирва, но духът никога не отпада." /61-1922/

- "Дисциплинираният ум е велика сила в природата. Който дисциплинира ума си, създава в себе си характер." /7-1923-24/ "Когато сърцето ръководи, в мислите винаги има объркване - безпокойство. Когато умът ръководи, тогава човекът има чистота, той е тих, спокоен и невъзмутим.

Всичко това повдига човека." /14-1924-25/

"Вложете: Истината в душите си; Светлината - в умовете си; чистотата - в сърцата си." /1-1922/ "Волята се проявява в три свята: в умствения, в сърдечния, т. е. в света на чувствата и

желанията, или астралния, и във физическия. Волята подразбира процес на организиране." /1-1922/

"Както знаете, мозъкът в главата е място на мисълта, а дробовете и сърцето - място на чувствата. Волята на човека се изразява в ръцете и краката, в езика, в очите, в ушите на човека, изобщо сетивата са място на волята. Волята е външната страна, т. е. проявената, обективна страна на Битието." /1-1922/ "И тъй, ще знаете, че всички добри мисли и желания на човека се поляризират в една или друга посока. И ще видите, че всяко нещо в живота се поляризира." /1-1922/ "Първото качество на волята е твърдостта. Твърдостта е опорната точка на волята. Второто качество на волята е смелостта, безстрашието. Третото качество на волята е приложението, изпълнението, но без отлагане." /3-1922-23/ "Следователно твърдостта, смелостта, безстрашието и приложението са необходимите качества за проява на волята на физическия свят." /3-1922-23/

Взаимоотношенията между ума, сърцето, волята, душата, духа и Бога Учителя П. Дънов изразява в следващата вариация на Питагоровата теорема: "Друго приложение на Питагоровата теорема: възможностите на ума + възможностите на сърцето = възможностите но волята. Още: ума + сърцето + волята = душата. Както и: умът + сърцето + волята + душата = духа. Или: умът + сърцето + волята + душата + духа = възможностите на Бога. И накрая: умът + сърцето + волята + душата + духа + Бога = на възможностите на Абсолютното, Безграничното." /3-1922-23/

По тази схема за взаимозависимостта се долавя как Бог се принизява към физическия свят, за да изгради цялото многообразие на живота. Неговите форми на самоограничение следват стълбообразно - дух, душа, ум, сърце и воля. Разбира се, в крайна сметка е и самият физически представител - тялото. И Учителя продължава: "Никога умът и сърцето на човека не идват едновременно. Умът идва заедно с физическото тяло. Първо идва тялото, после умът и най-после сърцето. Когато детето се зачене, първо се образуват крайниците, ръцете и краката (н. б. - органите на волята), после се образуват останалите органи: черният дроб, дихателната система и най-после сърцето." /3-1922-23/

"Според най-новите изследвания, върху развитието на ембриото в майчината утроба през третата седмица от зачатието ембриото оформя вече нервната система (мозък и гр. стълб с мозъка), а паралелно с това се констатира пулсация на зародилото се сърце. И това е логично, тъй като в ембриото клетките се поддържат с кислород и хранителни вещества чрез самостоятелна кръвоносна система, което изисква рано да започне циркулацията на кръвта. А кръвта на ембриото се снабдява с кислород и хранителни вещества чрез плацентата - контактът между майчината и ембрионалната кръв. Крайниците зачеват образуването си в четвъртата седмица. В шестата седмица имаме оформяне на очите; в седмата - зъбите, мускулите и гениталните органи, а в осмата - всички органи на ембриото са вече по местата си. Тогава ембриото се нарича вече фетус." /226/

"Като ученици (на окултната школа) вие трябва да усилите волята си, без да бъдете своенравни; вие трябва да развиете моралните чувства в себе си, без да се афектирате; вие трябва

да давате предимство на идеите на ума си, без да се спирате на преходни мисли." /4-1922-23/ "Недостатъците трябва да се използват най-разумно. Чрез тях ще калите волята си и ще изпитате силата на своята мисъл. Недостатъците, от какъвто характер и да са - физически, сърдечен, умствен или духовен, са създадени от самите вас." /3-1922-23/ - "Твърдостта се проявява, когато разумът у човека не действува. Твърдостта се проявява, когато се засягат личните чувства в човека. Твърдостта се проявява, когато човек има убеждения. Смели са само високоморалните, идейните хора. Твоята твърдост, твоята смелост и твоята изпълнителност трябва да почива на известни убеждения в тебе." /6-1923-24/

"Разумните сили, които са образували човешкото сърце, седят по-високо от силите, които образуват ума. В това отношение човешкото сърце е образувано от херувимите и серафимите - съществата на Любовта. Обаче в човешкия живот умът заема по-високо място, отколкото сърцето. Умът обикновено се занимава с материята. Умът се занимава с външната страна на живота, а понеже ние минаваме през материалния свят, тия същества, които са го създали, господствуват върху материята. И действително, при сегашния стадий на развитие, в който се намираме, по-добре е да ни направлява умът, отколкото сърцето..." /7-1923-24/ "Следователно, когато вашият ум се развива, вие ще имате отлив в сърцето си. Когато пък вашето сърце се развива, вие ще имате отлив в ума си." /7-1923-24/ "Човек, за да примири ума и сърцето си, трябва му друг един елемент - трябва му душа. Само човек, който има душа, може да примири сърцето и ума. И тъй, което хората наричат борба между плътта и духа, то не е нищо друго освен борба между ума и сърцето." /7-1923-24/ "За да прекарате един разумен живот на земята, за да бъдете по възможност щастливи, трябва да имате силна воля." /14-1924-25/ "Каквито процеси стават на луната, такива стават и в ума, и в сърцето на човека. Умът и сърцето се пълнят и празнят както луната. Когато умът се пълни, сърцето се празни, т. е. почива." /20-1925-26/

"Докато слуша сърцето си, човек се завързва. Докато слуша ума си, човек се развързва. Когато умът и сърцето са в хармония, човек ще знае как да се връзва и развързва." /20-1925-26/ "Връзването подразбира съприкосновение с реалността. На същото основание казваме, че докато не се свърже със земята, човек не може да расте." /20-1925-26/ "Значи растенията са свързани със земята, т. е. живеят по пътя на сърцето си. Животните са развързани от земята, т. е. живеят по пътя на своя ум. Растение е всичко онова, което расте и се свързва с околната среда; животно е всичко онова, което се движи и се освобождава от връзките на своето минало. Човек не може да не се свързва, но връзките му трябва да бъдат разумни." /20-1925-26/ "Растенето е процес на свързване, а развиването - процес на освобождаване. И тъй, процесът на еволюцията не е нищо друго освен освобождаване на човешкия дух от връзките на неговото минало. Човешкият дух слиза на земята, за да придобие опитност." /20-1925-26/ "Трите възможности, дадени на човека, това са възможностите да тренира или развие своето тяло, своето сърце и своя ум. Не е ли тренирал тялото

си и влезе неподготвен в духовния свят, човек изпада в сънно състояние. А това да има присъствие на духа - да не се страхува от нищо. Който третира тялото си, той може чрез него да познае ще срещне ли някакво препятствие на пътя си или не. Тренираното тяло е чувствително към външните влияния. Ние казваме, човек е здрав, когато тялото му се подчинява на неговата разумна воля. Тялото трябва да бъде орган на ума, сърцето и волята на човека..." /23-1926-27/

"Който владее мислите и чувствата си, той лесно се справя с тях. Чрез мисълта той може да си създаде каквито органи иска, да се върне в първоначалното си положение, когато е бил създаден по образ и подобие Божие. Дойде ли до този образ, той сам ще види своето положение и отклонение по пътя, по който е вървял." /25-1928-29/ "Чрез силата на волята, подкрепена от ума и сърцето, човек проявява способностите си да превръща нисшето в себе си във висше, неблагородното - в благородно." /32-1917/ "На земята, във физическия свят, не трябва да обичаш никое същество или предмет с всичкия си ум, с всичкото си сърце и с всичката си душа, и с всичката си сила, тъй като, когото обичаш така, ако умре, и ти ще умреш. И затова на физическото поле трябва да има постоянно дисхармония, за да живеят хората. Благодарение че има дисхармония, та вие живеете. При сегашните условия, ако вие турите хармония на физическото поле, всички хора ще измрат." /40-1922/

Тук се изтъква важността на поляризационния принцип и следващата от него дисхармония в сферата на физическото поле. Благодарение на поляризацията, както неведнъж изтъкнахме, съществува импулс към движение, растеж, развитие в живота. Съществуващата паралелно с това дисхармония подсилва тези стремежи, както и поддържа буден ума, мисълта и сърцето. В случай на пълна хармония на физическия свят това би означавало анихилация на силите, т. е. унищожаване, изчезване и уравновесяване на импулсите и силите. Такъв пълен колапс съществува само в най-висшите среди на света, т. е. когато се постигне сингуларност с Първоизточника. Но това пък означава пълно замиране на физическия живот на земята. Но това не значи да няма връзка и взаимозависимост между отделните противоположни сили. "Следователно връзка трябва да има между умствените образи и сърдечните стремежи. Умът всякога се стреми надолу, а сърцето винаги се стреми нагоре. Значи не е умът, който влияе на сърцето, а сърцето влияе на ума. Умът е, който дава направление на сърцето, но за влияние сърцето е по-силно. И силни натури не са онези, които имат силен ум, но силни натури са онези, които имат силно сърце." /57-1923/ "Нормален човек е само онзи, в който умът, сърцето и тялото са в хармония, т. е. тялото се подчинява на ума, а умът се подчинява на сърцето. Ще кажете, сърцето трябва да се подчини на ума. Не, на земята сърцето е по-силно от ума. Най-първо човек е чувствувал и после се появила мисълта. Значи първо се явило сърцето, а после умът." /57-1924/

Еволюцията на живота тук на земята ни подсказва, че усетите, чувствата са се развили далеч преди появата на мисълта и ума. Разсъдъкът и мисълта са се зародили с появата на човека и са характерни единствено за

него. Чувствата или дейността на сърцето, което има по-голям опит на физическото поле, са по-активни и силни, т. е. по-влиятелни, отколкото ума. Че е така, нека се вгледаме в проявите на хората. Те са предимно роби на чувствата си, на желанията си, на страстите си, т. е. представляват свят, присъщ изключително на чувствата, които владеят предимно животните. Мисълта и проявите на разума трудно си прокарват път в ежедневието на хората. "Ние живеем в един свят, в който всички неща са относителни. Мисълта е относителна; чувствата са относителни и волята е относителна. Абсолютна свобода в света няма." /57-1924/

"За да може да се развива умът правилно, трябва да бъде спокоен. Мир трябва да има човек. Следователно Бог, Който е толкова далеч от нас, разбира тия закони. Той се е отдалечил, скрил далеч от нас именно защото разбира законите - не иска да хвърля никаква сянка върху нас." /57-1924/

Как да разбираме мисълта, че "Бог е толкова далеч от нас, за да не хвърля сянка върху нас"? При раздела "Сътворението на света" споменахме, че физическият свят е последната фаза на експанзията в света, т. е. разширението, изявата на Бога в посока на материалната среда. Бог се е "самоограничил", за да изгради нисшите физически форми. А това всъщност е "отдалечаване на Бога" от материалните форми. Така се изгражда индивидуализацията на физическите форми, които трябва да наберат самостоятелен опит, да узреят, да се усъвършенстват и започнат своята еволюция, т. е. да се възвърнат пак под крилото на Бога.

"Всяко едно чувство (сетиво) съответствува на известна идея. Засега човек е засегнал само петте полета, достигнал е до полето на Истината. Значи той е достигнал до най-нисшето поле на Божествения свят. Трябват му още две чувства." /65-1922/

Обстоятелството, че Учителя идентифицира чувствата с понятието поле (силово поле), е многозначително. Това понятие - поле във физиката, се възприема като състояние на действуващите във вселената сили и енергии. В такъв случай трябва да приемем, че чувствата, за които той говори (Любовта, Мъдростта, Истината, Добродетелта, Правдата), ще притежават в сферата на физическия свят качества като: формиращи явления, изграждащи силови възли, оживотворяващи инертната материя и др. От друга страна, Учителя поставя Истината като най-ниското поле на Божествения свят. Това ще рече, от наша гледна точка, че Истината и другите полета като такива са най-високо ниво във физическия свят. Затова и тези най-висши чувства (полета) са вписани в пентаграмата, която Учителя даде като висш символ.

На какво са аналогични умът и сърцето в сферата на физическия свят на човека? Учителя отговаря: "Адът и раят не са нищо друго освен състояния на човешкия ум и на човешкото сърце. Те определят свободата на човешкия дух. Значи адът и раят съществуват на земята." /82-1927/

"Сега трябва да работите над себе си, да очистите ума и сърцето си от всичко отрицателно." /83-1928/ "Трябва да знаете следното: всички хора, които живеят със сърцето си, остаряват по-скоро, отколкото тия, които живеят с ума си; или с други думи казано: хората на чувствата остаряват по-скоро от хората на трезвата ми-

сял." /84-1927/ "Трябва да знаете още, че паметта зависи от чувствата. Колкото чувствата на един човек са по-необуздани, толкова и паметта му е по-слаба. Когато паметта му започва да отслабва това показва, че става разслабване на неговите чувства, той се разсейва и не помни, скоро забравя. Паметта на хората отслабва и от големи скърби и страдания, от голям страх и от силни умствени сътресения." /84-1927/

"Търпението не е качество на човешката душа. Ако знаете как да поставите търпението като идея в своя ум, посредством него човек ще може да пробуди всички запасни енергии, дарби и способности в ума си и ще ги впрегне на работа. Търпението е богатство, което, щом се предизвика от човека, с него заедно идват разумните същества да му помагат." /91-1928/ "Денят е завършен добре, когато в ума, в сърцето и във волята на човека се прибави нещо ново." /105-1929/

"Днес от всеки човек се иска физическа, сърдечна и умствена чистота." /115-1929/ "Закон е: започнете ли някое добро дело, изпълнете го, както ви е казано. Дойде ли ви на ум някакъв нов план, не се отклонявайте от първия. Като свършите работата си, тогава разгледайте новия план." /129-1931/

Най-често хрумванията, първата идея за изпълнението на дадена задача са плод на интуицията у човека. Те са реален съвет за изпълнение и най-добро решение. Ако започнем да умуваме, да се колебаем и много да разсъждаваме върху нови възможности и постановки, то изпадаме в недоумение, в колебание и тръгваме по грешен път. Затова се препоръчва да бъдем верни на първия съвет и сигнал, който ни е дала интуицията.

"Човек не може да разреши въпроса за живота със сърцето си. Той не може да разреши също въпроса и с ума си. Защото със сърцето си човек всякога се привързва към видимите неща. Той не вярва на това, което не вижда. С ума си пък всякога се привързва към формите на нещата." /129-1931/ "И тъй, не се заблуждавайте. Пазете се от стари навици, от стари разбирания. В човека има нещо инертно, неподвижно, което го прави ленив. Това не е истинското естество на човека. Човек има дух, който е мощен, способен да твори. Човек има душа, която е широка, готова да обхване всичко в себе си. Човек има ум, способен да възприеме светлина и знание. Най-после човек има сърце, което възприема топли и благородни чувства." /152-1940/

Тази мисъл на П. Дънов е знаменателна в това отношение, че дава формулировка за действията на човека в живота. Да се пазим от стари навици, ще рече да се пазим от преповторение на навиците, които другите притежават и от които сме ги усвоили. Това обвързване към старото прави човека ленив по ум, пристрастен към известното и нерешителен за изпълнение на нещо ново, тъй като другите не са го сторили. Знаменито е твърдението на Айнщайн, че той е дошъл до идеята за теорията на относителността, защото не се е поддавал на влиянието на чуждите мнения, на чуждите становища и е запазил свободен и творчески своя ум и воля.

3.5. Мисълта и интуицията у човека

3.5.1. Мисълта

"Силата на човека е в мисълта. Тя е създала цялата вселена. Тя е творческият принцип; тя е водовъртеж."

/137-1933/

Учителя П. Дънов явно има предвид Евангелието на Йоанна, което започва с думите: "В начало бе Словото." А Словото, това е творческият принцип на Бога, който е създал света, тъй като се казва, че чрез Словото "всичко е станало". Мисълта на човека действително е най-творческият елемент, който съществува в него, и както казва Учителя, чрез него можем да сътворим и прозрем цялата вселена.

"С мисълта си ти можеш да обхванеш целия космос. Следователно със своя ум ти ще вземеш от мисълта на космоса само това, което можеш да разбереш." /126-1932/ "Чрез мисълта си човек черпи енергия от природата. Само чисти и благородни души могат да възприемат Божествените мисли, без да накърняват тяхната чистота и сила. Мисълта трябва да бъде ритмична. Без ритъм нещата са обикновени, плоски." /20-1925-26/

"Който владее мислите и чувствата си, той лесно се справя с тях. Чрез мисълта той може да си създаде каквито органи иска, да се върне в първоначалното си положение, когато е бил създаден по образ и подобие Божие. Дойде ли до този образ, той сам ще види своето отклонение от пътя, по който е вървял." /25-1928-29/ Затова Учителя казва: "Аз мога да бъда при вас с тялото си, а с ума си да бъда на друго място. Аз съм там само за това, което мисля. Следователно, ако мислиш за Бога, при Него си; ако мислиш за света, при света си. За каквото мислиш в даден случай, ти си там, при него." /126-1930/

Мисълта е мощен фактор, който определя и оформя характера, поведението и съзнанието на човека. В зависимост от това в какъв кръг мисли живее човек, са и неговите стремежи, мечти, желания, действия и физическа нагласа. Мисълта влияе даже и на физиологията на тялото. Например храносмилателната система е изцяло под влияние на мисловните картини и представи. Вкусовата нагласа към храната зависи от мисловното ни отношение към нея. Половото влечение и настроение е напълно под влияние на мислите и въображението. Всяко настроение в действията ни е ръководено преди всичко от мислите, които имаме по проблема. Мисълта е фактор и при отношенията между хората. Ако двама души са заангажирани едновременно с мислите си по даден проблем, те лесно намират разбирателство, добър обход и добри чувства, отколкото ако имат отрицателни мисли един към друг.

"Айнщайн счита, че "чистата мисъл е в състояние да обхване действителността, както някога са мечтали древните хора." /177/ "Айнщайн е поддържал, че въображението е по-важно от знанието, че въображението е качество, което прави човешките същества "подобни на богове" и ни дава възможност "да говорим със звездите". /177-Гордон/

От своя страна Учителя П. Дънов прави следното сравнение: "Както водата на физическия свят представлява

средата, която пренася необходимите елементи за развитието на растенията, така и мисълта в духовния свят служи на среда, която доставя нужните елементи за растенето и развитието на чувствата. Човек може да прояви Любовта само чрез закона на мисълта." /88-1927/ "Мисленето е кратък момент, а разработването на мисълта е продължителен процес. Разработването като процес наричат мисъл. Мисленето обаче става моментално. Като мисли дълго време и не може да разбере задачата си, човек отправя мисълта си в подсъзнанието, дето се разрешава." /113-1930/

Значи подсъзнанието, като се зареди с дадена мисъл, работи независимо от нашето съзнание и намира отговор на задачата. Подобно становище имат и други автори. "Когато проблемът на научното дирене не се решава фронтално, по-лесно е да го отправим към подсъзнанието. Получила задачата, мисълта ще продължи да работи, независимо дали мислите над този проблем непосредствено, или не мислите. Извършва се несъзнателна, неосъзнавана умствена дейност." /192-Сухотин/ "Целият този етап, през който интуитивно се търси решението на проблема, се нарича инкубационен. Изместването на мисловните процеси в сферата на неосъзнатото ни освобождава от сковаващите схеми, от готовите методи и постановки." /192/

Ето и този автор намира, както Учителя, че подсъзнанието може да намери по-лесно и сигурно решение на известен проблем, защото то е освободено от сковаващите норми, схеми и постановки, налагани ни от окръжаващата среда или от постигнатото вече в науката. При науката най-сковаващо е авторитетът на изтъкнати мислители или учени, които са работили вече върху проблема, с който се занимаваме ние. Тези образци, норми или още догми, наложени от другите, гърците наричат парадигма. (Paradigma - гръцка дума, която означава "норма", "пример", "образец".).

"Сигурно най-потресаващите парадокси на науката са смените на парадигмите й. Прогресът на познанието се осъществява именно като смяна на парадигми, които не само се разрушават една друга, но и оставят нещо за бъдещето." /192/

Трудно се сменят и отнемат парадигмите в областта на философията и религиозните постановки. Айнщайн изгради своята теория на относителността само благодарение че независимо от парадигмите на физиката, той прояви свободна философска мисъл. При религиите парадигмите сковават всяка мисъл и въпреки противоречията им с действителността и съвременната наука продължават да са валидни в течение на хилядолетия. Затова "Великите открития преживяват три етапа. Ако си послужим с лека ирония, отначало за първооткривателя казват: "Той е полудял", после: "Тук има нещичко", а на заключителния етап: "Та това е толкова просто." /192/ Като има предвид тази ситуация на отношението на мнозинството към новите постановки във философията, Учителя П. Дънов казва, че когато хората казвали за него, че той лъже, това било сигурна гаранция и основание да счита, че е на прав път и казва истината. И когато някой отрича съществуването на Бога, то това говори със сигурност, че Той съществува. В подкрепа на мисълта е, че откривателите и учените много често чувствуват, че идеята за откриването на дадена закономерност или принцип ка-

то че ли му се диктува от подсъзнанието. Затова, след като направи откритието си, той често е безсилен да го докаже, т. е. да го изведе по правилата на логиката от приетите парадигми на науката, опирайки се на фактите и на законите." /192/

"Всички велики учени и идейни хора са слушали в себе си този глас и са се подчинявали на него. Откритията на учените, на великите хора не се дължат на тях. Всяко откритие не е нищо друго освен Божествена идея, която, проникнала в ума на някой учен, той я е възприел и изнесъл на света. Заслугата на този учен се заключава само в това, че е насочил мисълта си в дадено направление и от там е получил нужната светлина." /120-1929/ Известни са случаите, когато откриватели и учени разказват как са дошли до идеята за своето откриване. Проф. Льови, откривател на ацетилхолина - вещество, което произвежда нервът вагус в тялото на животните, от университета в Грац, казва, че идеята му идва внезапно, както си е стоял в едно кафене. За физика У. Томсън разказват, че в периода на творческите си търсения на нови решения еластичните тела му изглеждали като въртящи се механизми, съединени в своеобразни конфигурации, атомите подобно на вихрови пръстени, течност, а светлината, т. е. светлинният етър, още по-интересно - като...сапунена пяна." /192/ "Математикът Ж. Адамар и психологът Т. Рибо разпространили в началото на XX век сред видни математици писмена анкета за характера на творческия принцип. Мнозина отбелязали, че те мислят със зрителни, по-рядко с двигателни образи. И вече при извода на резултат, при оформяне на съобщението за печат използват символи и думи. Самият Ж. Адамар описал как е извършил доказателството на една теорема за числата, без да използва самите числа, а образи като точки, петна и някаква безформена маса." /192/

Учителя П. Дънов счита, че ясновидството е процес, който се дължи на вътрешно виждане, дължащо се на висока чувствителност на органи, които са недоразвити в обикновените хора. Интуицията от своя страна трябва да считаме, че е преходна фаза към ясновидството. Интуицията, интуитивното чувство или предусещането също така е свързано със зрителни, вътрешни усещания, виждания и зрително мислене, но е по-замъглено, поради което човек трябва да има нагласа да го долавя и разчете от всички други банални мисловни процеси и представи.

"Някои хора се чудят, че съществуват ясновидци. За онзи, който се движи (мисловно) с бързината на светлината, никакви мъчнотии не съществуват. В продължение на осем минути аз мога да придобия толкова знания за слънцето, колкото учените ще придобият за хиляди години. С очи нищо не се постига, но с ума. Умът се разхожда (мислено), той ходи на слънцето и се връща. Наистина човешкият ум ходи там, където не може да се помисли." /113-1930/

"Айнщайн казва за теорията на относителността: "През тези години (това са десет години на творчество) имах усещането за движение към конкретно нещо, макар че е трудно да се изрази с думи. Базираше се на логиката... но в моето съзнание то имаше точно определена зрителна форма." /192/ "От редица вариантни методи се използва и такъв (при научното дирене), може да се каже, екстремален случай като обръщането на зада-

чата с главата надолу. Най-крупното по същество постижение на науката е получено именно по пътя на допускане на обратното. Така постъпил Коперник, като заявил, че не слънцето се движи около земята, а земята около слънцето. Не по-малко решително "преобърнал" структурата на пространството Лобачевски, лансирайки геометрия, в която напук на обикновените отношения били въведени нови, противоположни. Същото направил Айнщайн, като предложил вместо абсолютното отчитане на времето и пространството, измерване относно конкретен наблюдател, и т. н." /192/

"Като се качвате в по-висок свят от физическия, виждате, че между мислите и чувствата съществува известна зависимост - близко отношение. Мисълта е реализирано разумно чувство. Мисълта е по-силна от чувствата, но чувството е по-голямо напрежение. В мисълта има по-голямо движение, а в чувството - по-голямо напрежение. /49-1933/ - "Учените хора като мярка за измерване бързината си служат с бързината на светлината, а бързината на мисълта е по-голяма от бързината на светлината." /72-1925/

"Човешката мисъл е в състояние да измени лицето на земята." /97-1928/

"Всяка мисъл - духовна или материална, съдържа известно количество материя в себе си. Желанията и чувствата са също материални, но поплътни от мисълта. Обаче материята на мислите, чувствата и желанията се различава от физическата материя по това, че не се разлага. Тя прониква всичко." /128-1931/

Мисълта по същество значи има качествата на силовите полета на материята. Поради това тя е по-мощна и прониква всичко. С това си качество на проникваемост мисълта наподобява полето на частицата неутрино, за което няма физическо препятствие на физическия свят.

"Един съвременен учен прави изчисления за бързината, с която се движи човешката мисъл, и тази на светлината и намира, че отношението между тяхната бързина е такова, каквото е отношението между бързината на биволската кола и на светлината. Той изчисли, че човешката мисъл се движи с бързина три квадралиона и 600 билиона километра в секунда. Ако и човешкото съзнание се движи с тази бързина, всеки момент то ще присъствува навсякъде във вселената. Тогава няма да има далечни и близки неща за човека. Това се отнася до интензивната човешка мисъл." /156-1943/

Скоростта на светлината е пределна за физическия свят. Затова времето и пространството имат за нашето съзнание измерения. Пространството, макар и безкрайно, за съзнанието ни е гранично, а времето - еднопосочно, и то със скоростта на светлината. Но физиката предполага, че съществуват скорости, далеч по-високи от тази на светлината. По този въпрос вече говорихме. В такъв случай, ако се придвижим с надсветлинна скорост, при закривеното пространство на вселената мисълта ни може да догони бъдещето ни, да достигне миналото и се върне пак към първоизточника си.

"Светлината е едно необходимо качество за мислене. Светлите духове и отвън, и отвътре имат светлина, а ненапредналите духове, които живеят в ада, нямат отвън светлина, но имат само отвътре." /64-1924/

Явно, че светлината като явление и като принцип е необходима, за да се опознаят нещата, света и явленията в

него. На физическия свят това опознаване извършваме чрез зрителния си анализатор - окото, а в духовния свят - чрез мисълта. Оттук следва, че без светлина нито можехме да имаме зрение, нито мисъл. В духовния свят освен външната светлина съществува вътрешна, която отговаря по сила на състоянието на съзнанието.

Ориентирането в пространството на съвременния свят не е така прост процес, както някои хора си мислят. Съобразно теорията на относителността няма процес или форма, която да е статична, в покой и завинаги определена. Всичко е в развитие, разрастване и прогрес, от което следва, че всеки миг, всеки момент нашата мисъл трябва да възприема света и окръжаващите ни явления и измерения в постоянни промени по отношение времето и пространството. Поради това мисълта ни всъщност е анализиращ процес със съответната динамика и гъвкавост. Ако успеем така да възприемаме света, ние ще се отзовем в съвършено друго измерение.

"Енергиите, които излизат от тялото "А" във вид на лъчи, минават в пространството и след време се връщат в тялото "В". Тялото "А" представлява едната страна на слънцето, а тялото "В" - другата страна. Следователно лъчите на слънцето, които излизат от едната страна "А", след време пак се връщат в слънцето, но от другата страна - "В". Въз основа на същия закон всяка сила или всяка мисъл, която излиза от човека, отива в пространството и след време пак се връща в него, но вече с известна придобивка, с един малък плюс. Изобщо известен е най-късият, както и най-дългият период, през който една мисъл може да се върне, отдето е излязла." /77-1926/ "В този смисъл, както добрите, така и лошите мисли, излезли от човека, след време, след известен период от време, пак се връщат към него. Ако някой човек изпрати някъде в пространството една престъпна мисъл, тази мисъл най-много след четири поколения пак ще се върне към него. Тези четири поколения включват един период от сто години." /77-1926/ "Според сегашната еволюция мисълта на човека върви в две посоки: низходяща и възходяща. Низходящата посока на мисълта действува за създаването на човешката личност и човешкото тяло - със седемте му обвивки. Според вътрешния смисъл на Христовото учение човек има три съществени, неизменни тела и седем обвивки." /96-1917/

Явно, че мисълта ни на физическия свят е свързана винаги с неща и форми от същия. Затова се казва, че обикновено имаме зрително мислене или въображение за явления от физическия свят. Това е по мнението на Учителя низходящата посока на мисълта. И така е защото, казва се още, че "Най-първо, за да мога да мисля за кого и да е от вас, трябва да имам представа за лицето и за фигурата ви. Колкото вашият образ става по-жив, толкова и мисълта ми за вас е по-силна. След това ще проектирам своята мисъл към вас." /9-1923-24/

"Действително човек може да лети с мисълта си над облаците, но затова се изискват редица упражнения и вътрешна подготовка." /17-1924-25/ - "Мисълта и чувствата на човека са свързани с дишането." /25-1928-29/

"Мисленето е единственият процес, който продължава и след смъртта. Като замине на другия свят, човек нито яде, нито диша, но мисли." /45-1931/

Бихме се запитали кой е посредникът орган, който препраща мисълта

ни в пространството и който координира явленията на физическия свят с тези на духовния ни свят? Безспорно това е мозъкът. Това е орган, който далеч още не е напълно проучен и познат на науката и който крие в себе си сложни загадки и неизвестности. Съвременната неврофизиология достатъчно убедително показа наличието на функционална асиметрия в работата на мозъчните полушария (полукълба). Лявото е съсредоточило дейността си върху абстрактното, логико-аналитичното мислене, дясното е отговорно за интуицията и образността, за духовното творчество. /192/ "Няма орган в човешкото тяло, който да не се управлява от известен род мисли и чувства. Като знаете това, пазете ума и сърцето си в изправност, за да могат те правилно да възприемат мислите и чувствата, които идат от външния свят." /25-1928-29/

"Значи силата на човека седи в свещените мисли, които той храни в себе си по отношение на живота. Извън времето и пространството мислите са съвършени, но щом почнат да се проявяват на физическия свят, и те като светлината претърпяват известни пречупвания, вследствие на което губят своята чистота и съвършенство." /21-1925-26/

Видно е какво неоценимо качество има човекът в сравнение с другите живи същества на физическия свят. Мисълта е най-мощната, най-силната духовна изява на човека в живота. С нея той преоформя и гради живота и себе си. Тя е факторът, който може да ни свърже с духовния свят, и тя е това, което единствено запазваме, когато преминем в този свят.

3.5.2. Интуицията на човека

- "Интуицията е Божествено чувство, което всеки човек има, но не у всеки е еднакво развито. Дайте място на интуицията в себе си, да растете и да се развивате." /25-1928-29/ "Който е развил търпението, развива и интуицията си. Голяма придобивка е за човека да има интуиция, да познава хората, да предвижда нещата."

/25-1928-29/

"Мисленето, което върви по логически зададени стандарти, се нарича шаблонно и е с висока степен на предопределеност... За да се изтръгнат тайните на природата, трябва нешаблонно, алогическо мислене от гледна точка на съществуващите закони. Особена роля в този процес играят алогическите механизми на научното търсене: отгатване, психологическо усещане, хрумване и други процеси на мисълта, обединявани под термина интуиция."

/192/

"Интуицията често ви предупреждава, казва ви: бъдете внимателни, ще ви се случи нещо. Вие трябва да развиете и интуицията в себе си. Тя не се проявява като мисъл в мозъка, но като едно дълбоко вътрешно чувство, като едно вътрешно пришепване."

/6-1923-24/

В раздел "Съзнание" споменахме, че Учителя П. Дънов идентифицира интуицията със свръхсъзнанието. Последното като висша степен на овладяване на собственото си същество, на собстве-

ното "Аз", е живата ни връзка със света на четвърто и пето измерение, т. е. на света на нематериалното състояние на душата. А както видяхме, в тази среда не съществува времето и пространството. Усещанията или интуитивното усещане долавят процеси, както от миналото, така и от бъдещето.

Затова Учителя предупреждава: "Който иска да развива интуицията си, т. е. Божественото чувство, той трябва да е придобил самообладание, да се справя правилно с всички изненади, с всички мъчнотии и изпитания. Интуицията пък е нужна, за да предвижда събитията, да разбира хората и да се отнася разумно към всички живи същества." /25-1928-29/ "Умът знае причините на болестите, но не може да ги лекува. Душата лекува болестите. Една от проявите на душата е интуицията. Чрез нея човек решава лесно задачите си." /25-1928-29/

Следователно интуицията е качество или проява на самата душа у човека. Оттук следва, че интуицията е полудуховно и полуматериално усещане, което прави връзка с двата свята - физическия и духовния. Тази е и причината, че ние имаме възможност да овладеем интуицията и да се ползваме от нейните възможности. Учените също така виждат тази своеобразна двойственост в интуицията, като казват: "Фактите показват, че докато мисълта непрестанно се контролира, за нея е трудно да получи нещо ценно, а когато човек "се отърве" от контрола на съзнанието, той по-лесно става творец. Неслучайно учени от всички времена са смятали интуицията за откровение; виждали са в нея извор на идеи, подхранващи нашия гъвкав аналитичен ум. Говори се също за "надсъзнателно", като желание да се покаже, че научното откритие "открива" нещо, което никога не го е имало." /192/

"Животните интуитивно често схващат нещата по-добре от хората. Това показва, че интуицията у тях е по-силно развита, отколкото у някои съвременни хора. Ако човек се остави свободно, с пълно доверие на своята интуиция, той ще има по-добри резултати в живота си, отколкото ако действува изключително по своя ум. Оставете се свободно, без страх на своята интуиция, т. е. на Божественото в себе си, и ще видите какви резултати ще получите. Интуицията у човека е неговият разумен баща." /19-1925-26/

Докато съзнателното мислене се поддава на волевия контрол, то при интуитивното усещане това липсва. Интуитивното трудно се контролира и трудно улавя. За целта се изисква душевна чистота, уравновесеност, изключване от околната среда. Затова "Когато развивате вашата интуиция, не туряйте ума си да работи. Умът, като работи, той спъва интуицията... Вземете положението на едно дете, което очаква майка си да го нахрани, и няма да мине много време ще получите отговора." /60-1922/

"Божественото, разумното начало в човека или неговото подсъзнание всякога му нашепва какво да прави. Слушайте този глас. Този глас наричаме Божествено чувство или интуиция. Тя предвижда всичко, каквото може да се случи в живота на човека, и го предупреждава." /62-1923/ "Интуицията проверява нещата моментално, а умът действува във времето и пространството." /64-1924/ "Според интуицията, която е закон на Божествения свят, щом почувствуваш, щом възприемеш нещо от този свят, ти веднага трябва да действуваш, а после да размишляваш върху последствията." /2-1922/

Разбира се, външно погледнато, прозрението идва изведнъж, като щастливо хрумване, внезапно просветление. А всъщност ученият отдавна вече е подготвен за него, овладял е огромно количество сведения, заживял е с проблема, неведнъж е подхождал към него от различни страни. Прозрението може да затвори веригата от размисли само у човек, който е изстрадал откритието. /192/ Интуицията или прозрението е като връзка с един свят на знанието, откъдето се черпят сведения. Дълго заангажираният ум и мисъл у учения създава връзка с всички, които мислят и разсъждават върху същия проблем. Мисловната връзка създава прозрението, диктувано от най-компетентните в тази област. Ето защо Учителя П. Дънов счита, че: "Това, което хората днес учат, е написано от първите им учители. Всичко, каквото днешната наука познава, е предадено от първите учители на човечеството. Съвременните учени правят преводи от оригиналните произведения на своите предци. Някой съвременен учен работи върху даден въпрос от науката цели 20 години и най-после открива нещо. Като мисли усилено върху даден въпрос, той нагажда мозъка си така, че го довежда до положение да възприема мисли чрез внушение от разумни същества, които се намират във висшите светове. Следователно чрез мисълта си човек се свързва с интелигентни центрове във вселената и по този начин предава тяхната мисъл." /21-1925-26/ "Някои от просветените египтяни са придобивали знанията си именно по този начин. Те са били поставяни в магнетичен сън, през което време излизали от тялото си и се издигали високо в пространството, отдето наблюдавали земята и разположението ѝ около другите планети." /21-1925-26/

Просветлението или създадената връзка с висшите светове, която много учени са осъществявали, са им давали възможности да извършват епохални открития, въпреки че били дилетанти в областта на самото откритие. Дилетантът работи за свое удоволствие и водейки се от своята интуиция, попада в зоната на търсения проблем. Ще дадем няколко примера в тази насока. "Холандският млад физик Ейбрахим Пайс, един от последните асистенти на физика Бор, разказва: "Бор веднага ми каза - работата с него ще бъде плодотворна само ако разбера, че той е дилетант по тези въпроси. Може би ще е най-добре да кажа, че силата на Бор се криеше в поразителната му интуиция и проникновение на мисълта, а съвсем не в ерудицията." /216/ Дилетанти са били едни от най-големите учени на човечеството. Немските философи от XVII и XIX век Я. Бьоме и И. Дицген са били обущари по професия. Швейцарският лекар от XVI век Парацелз, макар и медик, възражда химическата наука и я откъсва от влиянието на алхимиците. А проф. Л. Пастьор, макар и химик, прави важно откритие в областта на медицината. Откривателите на кислорода са били дилетанти в химията: Бьоме и Шееле са аптекари, а Пристли - филолог и богослов. Лавоазие, който прави значителни открития в областта на химията, е физик. Хелмхолц, един от откривателите на закона за запазване и преобразуване на веществото и енергията, е известен с трудовете си като физик, макар че той е лекар. Коперник, по професия юрист и по-късно лекар, получава световна слава в областта на астрономията. Тихо де Брахе, също така юрист по образование, става известен астроном. Й. Фраунхофер, стъклар и собстве-

ник на оптическа работилница, описва и обяснява фраунхоферовите линии при поглъщане на светлината. Но най-интересен дилетант в областта на астрономията е А. Хол, който бил дърводелец по професия. Той открива спътниците на планетата Марс - Фобос и Деймос. В XX век интерес представлява ученият Е. Хабъл, който, макар и юрист по образование, открива изключително интересния факт на "червеното преместване" на светлината. С това се доказва, че мъглявините, които се намират извън границите на нашата галактика - Млечния път, се отдалечават от нас. Фарадей, роден в семейство на ковач, се обучава като книговезец, но благодарение на самообразование става един от най-великите учени на Англия. Съветският физик Л. Ландау, макар и с два факултета образование, не е учил висша математика, казва, че не помни кога не е можел да интегрира. Много са още примерите от този род, които показват, че науката не е привилегия за малцина, но се изисква специална нагласа към нея и добре развита интуиция.

Научните открития често са изпреварвали интелектуалния ръст на човечеството, поради което те са оставали дълго време неясни, неразбрани, неоценени и чужди на мнозинството хора. Това обстоятелство също говори за това, че науката не е плод само на системни проучвания и дирения, а най-често плод на просветление, откровение, интуиция, която предхожда времето си. По същество геният непременно нарушава някакви правила и в този смисъл той винаги е "неграмотен", но "неграмотен", защото разбира по-съвършено граматиката. /192/ Затова великото откритие на Айнщайн е едно от парадоксалните явления на научната мисъл. А Фридман казва: "Аз смело мога да кажа, че никой не разбира квантовата механика; квантовата механика не може да се разбере, с нея трябва да се свикне." /192/

"Когато интуицията в човека е развита, той знае кога и какво да говори, какво да прави, какво да учи и т. н. Да имаш интуиция, това значи да разбираш кому какво е нужно и да го задоволиш, по най-разумен начин. Необходимо е всеки човек да развие в себе си интуицията. Тя му е дадена от Бога, за да схваща той отдалеч събитията." /79-1927/

"Когато развива интуицията си, човек престава да се дразни, става тих и спокоен, придобива разположение на духа и вътрешна радост. Интуицията изключва всякакви одумвания, всичко речено-казано. Който се ръководи от интуицията, той е затворен за шума на външния свят." /79-1927/

"Физическото зрение и слух не могат да заместят духовното зрение и духовния слух. При това едно сетиво или едно чувство отваря вратата на един ограничен свят. Вкусът например въвежда човека в света на вкусовите възприятия и усещания, но не и в света на зрението или слуха. Следователно колкото повече сетива и чувства е развил човек, толкова врати се отварят пред него." /132-932/ "Без шестото сетиво не може да се разбере духовният свят. Учените наричат това сетиво "интуиция". Всъщност интуицията отчасти наподобява това сетиво. То не е интуиция." /132-1932/

"Съществуват три начина за придобиване на знания: чрез прозрение, чрез вдъхновение и чрез интуиция." /127-1931/ "Силата на човека седи в друго нещо: в даден случай човек трябва да излезе вън от себе си - нищо повече. Ако питате вашето разумно сърце дали времето в понедел-

ник ще бъде хубаво и не мислите повече върху този въпрос, вие ще си отговорите точно. Ако в понеделник времето бъде отлично, вие, щом се оставите в това пасивно положение на мисълта, ще усетите под лъжичката си едно приятно разположение, без никакво раздвояване. Това показва, че времето ще бъде хубаво. Обаче, ако усетите на това място едно малко стягане, времето ще бъде лошо - нищо повече." /8-1923-24/

"Щом ставате сутрин, поставете се в състояние на вашата интуиция, да схванете кои въпроси и кои мисли най-много ви интересуват. Схванете ли някоя мисъл и тя е най-важната, обмисляйте я през целия ден и се постарайте да я реализирате." /36-1921/ "Вслушвайте се в интуицията си, и ще бъдете близо до истината. Великите хора, на които работите са вървели успешно, са минали по вътрешния път на интуицията. При страдания и мъчнотии те винаги са се справяли с интуицията." /77-1926/

"Интуицията е Божествено чувство, вложено във всеки човек, но не е еднакво развито във всички хора. Който е развил това чувство в себе си, той сам проверява нещата." /107-1930/ "И така, искате ли да разберете нещата и тяхната действителност, възложете това на интуицията в себе си. Каквото каже тя, вярвайте й. Останете ли да вярвате на своя ум и на своето сърце, те да ви управляват, вие сте на крив път. Искаш ли да научиш нещо, възложи го на интуицията си. Колкото и да учиш и философствуваш в хиляди години, едва ли ще научиш толкова, колкото си научил чрез интуицията за един ден. Чрез интуицията ти можеш да научиш какво представлява животът на слънцето и на луната, а с ума си едва ще научиш какви елементи влизат в състава на слънцето." /107-1930/

"Обективната наука трябва да си служи с Божествената интуиция като метод за издирване и обяснение на фактите." /77-1926/ "При сегашните условия човек не може да постигне всичко изведнъж. С очите, които днес има, той не може да вижда всичко. За да вижда всичко, човек трябва да разполага с особен орган. Тогава той ще вижда не само това, което става пред него, но и това, което се върши зад него. Обаче така могат да виждат само истински културните и благородни хора. Ясновидството, ако се развие в обикновените, те ще направят ред погрешки и престъпления." /20-1925-26/

3.6. Човекът и еволюцията

"Сам за себе си човек представлява богат материал за изучаване. Той не познава своя ум, своето сърце, нито живота си. Той трябва да се върне хиляди години назад, да види през какъв живот е минал. Първото нещо, на което един ден ще се натъкнете, това ще бъдат вашите минали съществувания. Като започнете да ги разглеждате, тогава само ще разберете закона на еволюцията и инволюцията."

/21-1925-26/

Нека погледнем на този въпрос от чисто материалистична гледна точка. Дарвин твърди, че еволюцията на живите форми е започнала от някаква първична жива клетка. Но такива първични клетки и днес съществуват, като се размножават чрез просто делене и остават все такива елементарни, откакто са се появили на земята. Тогава кой е първият момент, от който е започнала еволюцията?

Учените днес твърдят: "Въпросът за появата на първичната клетка е далеч от възможността да бъде разрешен. Нещо повече - той даже още не е поставен достатъчно сериозно за разрешаване." /225-Цветков/ "Представата за прехода от високомолекулярните органични съединения към живите организми е твърде неясен и доколкото експериментите са невъзможни, едва ли някога ще добие много определен вид. Както казва Карнс-Смит, с разширяването на нашите познания разривът между първичния "бульон" и живите системи се разширява." /225/ "За да се получи задоволителна представа за началните моменти от развитието на биосферата, е необходимо преди всичко да се изясни какво представлява животът. Всеки опит да се даде отговор на въпроса за произхода на живите системи, без да се знае какво всъщност възниква, е обречен на неуспех." /225/

В тази насока Учителя П. Дънов казва: "Ние вярваме, че от едно малко семенце или от една малка клетка може да се развие цял живот на някое по-висше или по-нисше същество, изобщо вярваме, че в природата съществува един закон на висша интелигентност, един закон на висша разумност, който управлява всичко в света." /72-1925/

"В органичните процеси действуват сили от висока организация, а в неорганичния - сили от по-нисша организация. Обаче едните и другите се подчиняват на един и същ закон. Тази е причината, поради която между явленията в природата съществува тясна връзка." /45-1931/

"Ако проследим развитието на човека от първичната клетка, ще видим, че и той е създаден от деленето на тази клетка на две части във вид на две семки." /4-1922-23/

Но за науката остава все още един неразрешен въпрос - кое е накарало първичната клетка да започне да се размножава не чрез просто делене, а чрез кариокинетично делене, при което имаме поляризация на жизнените сили? Защото след това поляризиране наблюдаваме промяна на видовете или процеса на еволюцията. В предидущите глави разгледахме обстойно поляризационния принцип в неорганичния свят. Но тук в органичния свят той изиграва още по-голяма роля и стои в основата на еволюцията. Учителя дава следната картина: "В духовния свят двамата, които свидетелствуват, са Отец и Синът и тяхното свидетелство е вярно. В ангелския свят двамата, които свидетелствуват, са духът и душата. В човешкия свят са умът и сърцето. В природата са светлината и топлината. Имате една лесница на възлизане. И когато ни запитат коя е мярката или кое е доказателството, с което можем да докажем известни истини в природата, ще употребим светлината и топлината; ако доказваме истини в човешкия живот, ще употребим ума и сърцето; ако доказваме истини в духовния свят, ще си послужим с духа и душата; ако доказваме истини в Божествения свят,ще се отнесем към Отец и Сина." /38-1919/

Това противопоставяне на два основни принципа е именно началото на еволюцията в света. Поляризацията създава импулс, стремеж, влечение към изравняване, създава нови форми, идеи и приближаване към Истината. Учените и до днес не знаят точно как обединяването на сперматозоида и яйцеклетката създава нов живот. /226/ А развитието на ембриото все още представлява загадка за учените. Те установяват, че ембрионът развива отделните си органи и форми там,

където преди не е имало нищо." /226/ "Също така учените не са сигурни какво кара клетките да спрат да се размножават и придвижват, след като достигнат мястото си... Съединяват се само подобни една на друга клетки така, че да могат да оформят съответните органи." /226/

Но раздвояването или поляризацията съществува и във високо организираните живи форми. "Защо се раздвоява човекът? Това е един философски въпрос. В какъв смисъл употребяваме в езика думата "раздвояване"? Женският принцип, който първоначално бе у мъжа, у човека, не можал да бъде завладян от мъжа, понеже този принцип е активен отвътре, а пасивен отвън, а човекът - мъжът, е пасивен отвътре, а активен отвън. Та понеже човекът е двояк по естество, то вторият - женският принцип прозрял, т. е. видял, външните неща и тогава неговата външна пасивност се превърнала в активност. Вследствие на това този принцип се отделил от човека, напуснал го, излязъл навън. Това е било положението на Адама. Този принцип, който излязъл от мъжа, не се върнал вече. Ето защо и до днес виждаме, че между мъжа и жената не съществува хармония. Когато казват, че между тях не може да съществува любов, това е вярно. Любовта не е нещо външно." /11-1924-25/

Тези два принципа: мъжки и женски, владеят биосферата на земята. Въпреки че между тях не съществува по принцип любов, те се стремят един към друг. Това влечение към изравняване, хармонизиране създава цялата жизнена динамика на живота.

"Като изучавате формите, през които е минал човекът, виждате, че за създаването на сегашния човек природата е употребила около 18 милиона години. Като проследите развитието на човека в утробата на майката, от ембриото до сегашната форма, виждате, че в един малък период от 9 месеца той минава всички форми на живота." /23-1926-27/ "Ако вземем предвид еволюционния закон и разгледаме пътя, по който човек върви, ще видим всички по-нисши форми, през които е минал. Например той е минал през фазата на рибите, на птиците и най-после е дошъл до фазата на млекопитаещите. Как се е проявил геният на човека в морето, когато е минавал през фазата на рибите? - Тук той се проявил в разни форми: някъде геният се изразил в създаване на собствени фенерчета, да си светят с тях. В други риби геният се изразил в създаване на собствени мастилнички с течност, подобна на мастило, но те не се използват за писане, а за отбрана срещу неприятеля си. Всички тия постижения са резултат на Божествения Дух в пътя на слизането или инволюцията. И когато Духът е дошъл до края на своето слизане, настъпил обратният процес - пътят на възлизането или на еволюцията." /86-1927/ - "Ако разгледате развитието на човека от първоначалния момент до последния му стадий като човек и проследите всичките 400 000 форми, през които е минал, няма да намерите никакъв признак от сегашната му човешка форма. Ако спрете именно на първия момент от неговото развитие и го сравните с последната форма, когато се е определил като човек, няма да намерите нищо, което да напомня сегашната му състояние. От тази първоначална форма, докато се дойде до сегашното развитие на човека, са се минали милиарди години, а този милиарден живот сега се е съкратил на девет месеца. За в бъдеще този деветмесечен период може да се съкра-

ти в още по-малко време, може да дойде само до една минута. Значи за в бъдеще човек може да мине всичката своя еволюция не в девет месеца, а само в една минута." /72-1925/

Едно такова съкращаване на еволюционния процес е възможно, но не в зоната на тримерния свят и скоростта на светлината, а в свят с други измерения и много по-големи скорости.

Видно е, че еволюционният процес включва в себе си и фазата на слизането, т. е. на инволюцията. И когато разглеждаме процесите за изявата на Всевишния, трябва да включваме не само частите, но и цялото, т. е. съвкупността от едни и същи форми, подчинени на едни и същи закони и принципи. Само така ще почувстваме взаимовръзката на различните форми в общия процес на еволюцията. Затова - "Вие трябва да знаете, че от едно семенце са произлезли всички ябълки и когато завърши тяхната еволюция те пак ще се съберат в същото семе. Един цял народ представлява един човек, развит в своята целокупна форма на земята. И цялото човечество, можем да кажем също така, представлява един човек, развит в своята целокупност, в една форма. И ако вие вземете ангелите,те представляват човека в своята най-висша форма. Най-после, ако вземем Бога, всичко влиза в Него. Цялата вселена не е нищо друго освен Бог, който се проявява." /73-1926/ Учените в този смисъл се изразяват така: "Като изхождаме от цялото, ние просто трябва да го разделим на частите му, а цялото на живота е биосферата. Биосферата се състои от множество екосистеми, които повече или помалко са взаимосвързани в цялостен континуум, глобалната екосистема или биосфера." /225/

Нека пак повторим, че еволюцията тук на земята е започнала едва след като поляризационният принцип е създал кариокинетичното размножаване. Но това не пречи и до днес да са налице форми, които се развиват въз основа на простото делене. Така например квасните гъбички и други елементарни форми се размножават чрез просто делене на клетката. Тук е в сила импулсът на живота, който прави възможно от една клетка, от частица от едно цяло да се развие цялостната форма. Така се разсаждат и до днес много градински цветя, а в животинското царство - нисшите влечуги, от една част на тялото да се възстанови пак цялата форма или загубената част - ентелехия. Тук липсва еволюцията, а само преповторението на формата.

Безполяризационно развитие, казва П. Дънов, е възможно във висшите светове. Там формите са стабилни, развити напълно и често съществуват само в своята идейна форма. Затова П. Дънов твърди, че: "Според новата наука всяка мисъл всяко чувство трябва да даде плод. Те се насаждат в добра почва, развиват се, растат, дават плод, но всичко става без семена. Такова било положението на дърветата в райската градина. Те са израствали, давали са плодове, но се развивали от издънки, а не от семена." /77-1926/

Тази мисъл ни подсказва, че в идейния свят няма поляризация. В материалния свят, във физическия свят, идеята се таи във някаква органична форма - семенце. "Имаше нещо скрито в тази семка - първообразът беше в нея, а при посаждането си тя доби онези материали, които ѝ бяха необходими, за да изрази своите идеи. Някога и ние сме били в пространството като мисъл, като идея и след

като нашият дух е получил желание да слезе долу, ние сме се изявили като проекция. Следователно ние сме една проекция." /72-1925/

"Животът трябва непреривно да влиза навътре и да излиза навън, той не може да спре. Ако животът не излиза вън от човека, той не може да се свърже с окръжаващите." /101-1932/ "Човекът представлява клетка от Великия организъм на живота, вследствие на което в него са складирани освен неговите желания още и желанията на милиарди същества." /19-1925-26/ "Човекът не може да се освободи абсолютно от животинското в себе си, но да остане в него поне най-красивото, най-благородното. И животните имат благородни качества. Ние сме възприели от тях някои качества, абсолютно необходими за физическия, за материалния живот. Например благодарение на животните ние знаем да ядем. Ако скъсаме връзките си с животните, веднага стомашната ни система ще се разстрои, а като последица на това ще се измени и здравословното ни състояние." /116-1929/ Засега човекът трябва да развива своя мозък, да го пригоди за бъдещите условия. Над човешката форма има още много форми, през които човек в бъдеще ще минава." /4-1922-23/

"При сегашните условия на живот на всеки 7 години става една промяна във вас. След всеки период от 7 години в човека се започва една нова фаза, която окултната наука нарича "развитие на едно ново тяло". Такива тела има главно 7. В по-духовно развитите хора има още 3, а в най-напредналите същества се развиват още две. Значи в човека може да се развият общо 12 тела." /73-1926/

"Формите на човешкия живот постоянно се менят. Когато казваме, че човек минава в положение на растение и на животно, това не значи, че той се превръща на растения или животно, без да взема тяхната форма. ... Сега като изучаваме фазите на човешкото развитие, ние можем да ги разделим главно на три: първата фаза на човешкото развитие, от 1до7-годишна възраст, човек минава през положението на растение. Като наблюдаваме живота на детето до седемгодишната му възраст, виждаме, че периферията, около която се движи, е малка. Тази е причината, поради която детето не смее да се отдалечи от дома си. От 7до14-годишна възраст човек минава през фазата на животно. Той започва свободно да се движи и да се отдалечава от дома си. От 14 до 21-годишна възраст човек започва да мисли, влиза във фазата на истинския човек. След 21-годишна възраст човек отново минава в същите фази - има повторение. От 21до28-години той влиза във фазата на растение, от 28до35 - във фазата на животно, от 35до42 - във фазата на човек. Тези фази се повтарят по-нататък до дълбока старост." /93-1928/ "Като минава през различните форми човек е дал нещо от себе си на всяка форма, но формите не са дали нищо на човека. Ще знаете, че усилието, което човек прави за създаването на формите, го определя като човек, а не формите. В обикновения език се казва, че формите създават човека, но това не е вярно. Не може нисшето да създаде висшето." /44-1930/

Горните мисли говорят за това, че човек е създаден като отделна самостоятелна духовна форма. В изявата си обаче на физическия свят човек трябва да се развива и расте. За да може да

набере опит в живота и подобри еволюцията си, той минава и изживява състоянията на различните биологични форми на природата. Следователно по тази причина еволюцията на човека е свързана с формите на растителното и животинското царство, но духовно той остава отделна и самостоятелна душа. Но все пак ние сме част от едно висше цяло, откъдето е нашият произход. Какво е тогава взаимоотношението ни с това Първично цяло?

"Като говорим за частите на цялото, натъкваме се на два важни закона. Първият закон: Частта никога не може да бъде по-голяма от цялото; цялото всякога може да бъде по-голямо от всяка своя част и равна на сбора на всички негови части.

Вторият закон: Всяко цяло може да бъде толкова малко, колкото е сборът на неговите части, но никога не може да бъде по-малко от тях. Цялото никога не може да бъде по-малко от своята част." /44-1930/

Тази мисъл на Учителя П. Дънов е прекрасна формулировка за цялото и неговите части. От философска гледна точка това е ключова позиция при спора за съществуването на Бога и на повисшите светове. От тази мисъл следва, че всяка изявена форма трябва да бъде част от една по-висша форма, а, от друга страна, по-висшето не може да се идентифицира с по-нисшето. Цялото е винаги израз на по-висша идея, а частите му са израз на проявите му. Но все пак частите имат характеристика, която показва от кое цяло произхождат. Следователно цялото оставя белег върху частите, които кодирано носят белезите на цялото.

Ние, хората, сме като единици, част от хармоничното цяло на живата природа. Това взаимоотношение намираме аналогично най-добре изразено в нашето тяло. То е съставено от множество клетки, органи и системи от последните. Но всичките тези части са хармонично свързани и функционират като едно цяло. С това нашето тяло е последна дума на творчеството на живата природа. Светът от своя страна стои по-високо от нашето съзнание и ние трябва да го приемем като физическа изява на едно разумно цяло, наречено Бог. Това, което ние носим в себе си като част от това висше цяло, е нашият дух. Последният, слизайки на физическия свят, си служи чрез душата, ума, сърцето и волята. Затова Учителя ни дава следната картина: "Цялото е Бог, частите са всички живи същества, от най-малките до най-големите. Всеки момент частта мени своята служба, своето място, тя не остава два момента на едно и също място; постоянно се движи към Цялото, да се учи от Него. И вие като части на цялото, откакто сте слезли на земята, досега сте заемали различни служби, вследствие на което сте се изменили много." /103-1934/

Нека се върнем пак към еволюцията и значението на поляризационния принцип тук на земята. Казахме, че на земята всичко е двойно - поляризирано, за да има импулс към растеж, към развиване, т.е. да расте и да се усъвършенствува. И ето Учителя казва: "На небето има само души. Там жената се нарича дева. Значи жената е на земята, а девата - на небето; мъжът е на земята, а ангелът - на небето. Докато е на земята, човек може да бъде във форма на мъж или жена. Отиде ли на небето, там живее като душа. Като слезе на земята, човек пак приема форма на мъж или жена." /103-1934/

Съществуването на женския и мъжкия принцип е основата на ево-

люцията в биосферата на Земята. Човек трябва да осъзнае това, за да намери най-правилния път в своята еволюция. "Като разглеждаме човека биологически, виждаме, че той едновременно е и мъж, и жена. Дясната половина на човека е мъжът, а лявата - жената. Дясната му страна има повече прави линии, а лявата - повече криви. Има жени, които нямат нищо женско в себе си." /153-1941/

От физиологията на тялото ни е известно, че във всеки човек съществува както женският, така и мъжкият полов хормон, а те са причината за оформянето на мъжкия и женския тип човек. При някои заболявания у човека може да настъпи активиране на противоположния хормон, като с това у жената да започнат да се изявяват мъжки белези, а при мъжа - женски. Затова и Учителя твърди, че: "Няма човек в света, който да не носи в себе си мъжа и жената. Те не могат един без друг. Мъжът е стимул за жената, а жената - за мъжа. Отнемете ли жената от света, всякаква култура ще изчезне; отнемете ли мъжа, пак няма да има култура. Под думата "мъж" и "жена" в широк смисъл разбирам ума и сърцето. Умът без сърце не може и сърцето без ума не може. Те вървят заедно и взаимно се допълват." /32-1917/ "В мъжа и умът, и сърцето са женски; в жената обратното: умът и сърцето са мъжки. Понявга умът и сърцето на мъжа са мъжки. Тогава той е мъж. Човешкият ум се занимава с отражението, със сянката на нещата, а не с тяхната реалност. Умът изучава външните условия на живота, а сърцето - вътрешните условия, душата - тяхната същност." /157-1943/

Но все пак защо мъжът и жената са разделени в сферата на физическия свят? - "Мъжът и жената представляват два принципа, две велики сили, разумни, които действуват: едната сила наричаме активна, другата - пасивна, едната действа, другата - възприема два процеса в природата, които се сменят." /30-1914/ Математически това може да се изрази така: "Момата и момъкът, докато са разделени, всеки от тях живее в едномерния свят - правата линия. Когато се сгодят, те образуват квадрата и започват да се движат в двумерния свят. Когато се оженят, образуват куба - семейството, т.е. тримерния свят." /25-1928-29/

"Защо сме женени? - Мъжът трябва да приготви материал за мисълта, волята и характера. Той трябва да предаде всичко това, а жената трябва да роди." /31-1915/

Явно поляризацията има за задача да импулсира творчеството във физическия свят. Мъжкият елемент носи духовната същност на зачатието, а жената материалната същност - изграждането на тялото на човека. Мъжът се изчерпва вътрешно, а жената се обогатява физически.

"Когато се говори за причина и следствие, мнозина се спират върху въпроса за грехопадението и търсят причината, защо Адам и Ева са сгрешили. Едната причина е непослушанието. Те не изпълниха думите на Господа. Втората причина е користолюбието. Те пожелаха да опитат всички блага в Рая. И третата причина е желанието им да изпъкнат над другите." /25-1928-29/ "У Ева имаше инициатива и ум. Тя беше умна жена, по-умна от много жени, които се смятат за умни. Съвременната култура и знание се дължи на нея. Тя направи греха, но после съзна греха си и каза на Адама: Аз те свалих долу, аз ще те вдигна горе. Сега аз ще те

спася." /31-1915/ По този начин: "В развитието на човечеството се забелязват две епохи. В първата епоха се роди грехът, а във втората - престъплението, изразено в убийството. Родоначалник на първата епоха беше Ева - жената. Родоначалник на втората епоха беше Каин - мъжът. Значи грехът води своето начало от жената, а убийството - от мъжа." /138-1934/

"В първата фаза на своя живот човек е изучавал законите за придобиване на вечния живот. В първата глава на Битието се казва, че Бог създал човек по образ и подобие свое. Някои са изучили законите за придобиване на вечния живот и са минали напред, а Адам, който бил направен от кал, пропаднал на този изпит." /68-1924/

"Знаете ли кога се е явил бракът? Сега ще зачекна въпроса за историята на брака. Един от адептите или учителите на Бялото Братство, като паднала тя в отчаяние, обърнала се с молитва и казва, че погрешно е направила туй и иска Бог да ѝ покаже един път. Тогава един от братята на Бялото Братство трябвало да се ожени, за да я спаси, да отдели половината от своя ум, да ѝ даде половината от своето сърце. Това е онзи разказ за слизането на Ева и Адама." /40-1922/

"За бъдеще мъжете и жените няма да се женят, но ще се съчетават като души, ако искат да създават ново поколение, което да бъде носител на нови идеали, на нов живот." /87-1927/

"Когато мъжът е жената мислят, че са самостоятелни единици, те се самоизлъгват. Мъжът и жената представляват две страни на едно цяло. Нито мъжът може без жената, нито жената - без мъжа. Въпреки това те не могат да се съберат, нито да се разделят." /105-1929/

Този парадокс на "неразделната двойка" навярно е универсален принцип в света, защото го констатираме и в сферата на микрочастиците на материята. Знае се, че съществува двойственост във вселената и материята - принципът на поляризацията. Физиците показаха експериментално, че в момента, когато се изгражда даден вид материална частица, в същия миг възниква като че ли от самосебе си нейната античастица, т.е. нейният двойник или противоположност. И парадоксално е, че едната без другата не могат да съществуват. А най-важното, че тези две частици, макар и неразделни една от друга, не могат да се съединяват. При всеки опит те да се съединят настъпва самоунищожаването им, т.е. анихилацията им, като освобождава грамадно количество енергия.

Видно е колко трудно може да се изяснят нещата, докато не се разгледат от по-висока инстанция. "И човек не може да разбере себе си, докато не мине в по-високо положение, в по-висока форма. Иначе той не може да има ясна представа за себе си. Иска ли човек да се разбере, той трябва да заеме положението на ангел, или на някое същество с по-светъл ум и с по-възвишено сърце от неговото." /101-1932/

"Първоначално космическият човек, който се наричал Адам Кадмон, преди грехопадението е бил единица, която впоследствие се е разделила и от това делене се е образувал ума и сърцето на човека. Така е произлязло числото две. С това диференциране започва слизането на духа. Следователно слизането на духа подразбира отдалечаване от Бога. От четирите закона човек трябва да научи, че трябва да се разделя, да се

умножава, да се изважда и да се събира, докато най-после се върне при Бога. По този начин човек прави един кръг. Това е еволюция.

Първите два процеса - делене и умножаване, са процеси на слизане, а другите два процеса, изваждане и събиране - са процеси на възлизане. Деленето е процес на смаляване, а умножаването показва, че един човек, след като се е смалил, след като се е раздробил, неговите части най-после се умножили. Да се умножиш,значи да се раздробиш - нищо повече. Вие мислите, че човек, който се умножава, се увеличава. Не, той не се увеличава, но се раздробява." /13-1924-25/

Тук Учителя П. Дънов нагледно ни описва поляризацията на човека, т.е. разделянето му на ум и сърце - на мъж и жена. Но паралелно с това настъпва слизането - падението. За да се върне при Бога, човек трябва да научи четирите процеса - четирите закона: разделяне, умножаване и изваждане и събиране. Първите два процеса са тези на слизането - на инволюцията, при която имаме снижаване и раздробяване. При вторите два закона - изваждането и събирането са тези на възлизането - на еволюцията, при която ние изваждаме от себе си ненужното, т.е. чистим се, за да се съберем с Първоизточника - Бога. Така се постига кръговратът на инволюцията и еволюцията.

"Ще кажете, че човек може да стане гениален и по пътя на еволюцията. Това е възможно, но този път е много бавен. Днес има по-бързи начини за развитие, които трябва да се използват. Съвременният човек е слязъл до дъното на своето падение и едва сега започва да се повдига. Той трябва да се върне към онази първична форма на развитие, която е имал някога. Ние не говорим за първобитната, но за първичната форма, представител на която е бил първият Адам." /45-1931/

Еволюционният път на възлизане е естественият път на развитие, който е изцяло подвластен на законите на света. Но тук се намеква, че има по-бързи начини за развитие. Явно, че се говори за пътя на осъзнатото съществуване и осъзнатото повдигане, при които човешкият дух вече сам ръководи еволюцията си. За постигане на това осъзнато възлизане помагат окултните учения и особено това Божествено учение, което ни е оставил Учителя П. Дънов.

Осъзнатата същина на живота е свързана със съзнателно опознаване условията, при които живеем, опознаване на собствените си възможности и слабости и намиране най-подходящия път за възлизане към Бога. И според степента на духовното ни развитие всеки един от нас влиза по пътя на най-подходящата еволюция. Това Учителя изразява така: "Под "духовен свят" се разбира светът на ангелите. Там всичко става с магическа сила, с магическа бързина. Съществува еволюция на въплътените души (н.б. - родилите се на земята), които живеят в най-гъстата материя на Земята, при най-голямо съпротивление. При тази еволюция се развива най-голяма енергия. Съвременното човечество върви по този път. Съществува още една еволюция - на девите, т.е. на ангелите. Те вървят по най-лесния път, с най-малко съпротивление. Значи ангелите ходят по пътя на Любовта, а хората по пътя на Мъдростта. Тези две еволюции ще се срещнат скоро." /62-1923/

Недвусмислено ни се казва, че днешният човек трябва да овладее

мъдростта, т.е. науката и чрез своя образован ум да намери пътя към Любовта, а не по пътя на емоциите и влеченията. Мъдростта дава възможност да се прозре същината на живота. Затова: "Всеки човек, който може да съедини всички форми на физическия и духовния свят в едно цяло, той е завършил своето развитие, т.е. престанал е да еволюира, да се развива, а само ще се проявява." /104-1928/

Но така ли е в живота? Най-често ние залагаме първичното си съдържание, за да се наслаждаваме на съблазните на физическия живот - страсти, желания, влечения, земни пориви и др. И "Ако ние заложим своя ум, който Бог ни е дал ако заложим своето сърце, което Бог ни е дал, своята воля, която Бог ни е дал и своята душа, ние ще усетим, че всичко сме загубили: това се казва грехопадение. Това е онзи велик разказ в Библията за райската градина, това е залагането на всичко, за да придобием знание и любов." /40-1922/

Този път на еволюиране на човека Учителя предава в следния символичен разказ. Става дума за спасението на жената, която съблазни Адама. Тя трябва да бъде спасена, за да може да тръгне по пътя на възраждането. А жертвата трябва да направи мъжът.

"Онзи, който е готов да жертва своя живот, да избави тази Квистиня, нека се жени, и като се ожени, тази женитба трябва да бъде между нея, него и Бога. Ако той може да влезе в тази област, той трябва да бъде герой, където и да бъде, да се качи в невидимия свят, в менталното поле, и там да се сражава, да вземе нейното богатство; след туй да слезе в астралния свят, там да има друго сражение, да освободи сърцето на своята възлюбена; тогава да слезе във физическото поле, да освободи нейната воля; тогава да се качи в причинния свят да освободи нейната душа и след като ѝ възвърне всичкото богатство, да каже: "Възлюбена, аз свърших твоето избавление, вземи си всичко, ние сме свободни и можем да служим на Бога както искаме." (40-1922)

Голяма саможертва се изисква от мъжа, ако иска да помогне на жената. Той трябва да започне от менталния свят — света на духовния ръст, на духовното богатство. На жената трябва да се възвърне бистрия ум с неговата светлина и прозрение. Тя трябва да набере нужните духовни знания за живота и свободата на ума. Следва слизане в астралния свят — света на чувствата и сърцето, което е обвързано с примамките на материалния свят, света на желанията и низшите влечения. Сърцето трябва да стане убежище на Божията любов. Накрая мъжът трябва да слезе на физическия свят, за да усили волята на възлюбената си. Волята трябва да стане опора на бистрия ум и чистото сърце. Волята трябва да знае и следва пътя на Истината. И най-накрая мъжът, постигнал и спечелил сраженията в менталния, астралния и физическия свят, трябва да се качи в причинния свят, за да се бори за освобождаване на душата на жената от кармичните ѝ връзки. Тя трябва да бъде свободна от чувства и съблазни, да стане непорочна. Едва тогава настъпва избавление, осигуряващо свободна и възвишена еволюция." И тук Учителя казва: "В природата има три състояния, които засягат отблизо органическия живот. Първото състояние, това са чувствата или материалният свят. Аз наричам хората на чувствата волевите хора на света. Следователно волевият закон е закон на ма-

терията, аз го наричам "почвените условия на живота." Това са условия, за да се прояви човекът. Второто положение, дето имаме, тъй наречения "образният човек", словесният или разумният човек, човекът който мисли. Третото състояние е символическо. То се отнася до висшия, чисто разумния живот на човека. То е състояние на символическия език, в който грехът е почти изключен. Следователно, когато човек дойде до третото състояние, когато иска да се избави от света, от неговото влияние, той трябва да почне да изучава символическия език на природата." (72-1925)

"Най-великите неща на света са човешката душа и човешкия дух. Умът пък служи за украшение на човешката душа, а сърцето за украшение на човешкия дух. Значи духът, душата, умът и сърцето представляват семейството на човека, а волята му, това е един от най-благородните слуги на това семейство." (139-1934)

"В духовно отношение сегашният човек се намира във фазата на растението. Ако за дълго време остане в тази гъста материя, дето плътта и духът са в постоянна борба, той ще загине. Както рибите излязоха от водата и станаха птици, така и човекът трябва да излезе от гъстата среда, в която живее, да си подаде главата навън. Според окултната наука излизането на човека от гъстата материя е предвестник на шестата раса. Расите представляват състоянията на материята. Същества на четвъртата раса се ръководиха повече от своите желания и затова бяха потопени в среда, по-гъста от тази, в която се намират днес същества на петата раса. Днес обаче и тази среда им става гъста, затова тия същества се стремят да влязат в по-рядка материя." (19-1925-26) "Растенето е процес на свързване, а развитието — процес на освобождаване. И тъй процесът на еволюцията не е нищо друго, освен освобождаването на човешкия дух от връзките му с неговото минало. Човешкият дух слиза на земята, за да придобива опитност." (20-1925-26)

Аналогията между човека и растението е много интересна. Растението като органична форма живее на границата между две състояния на материята — твърдата материя — земята, и газообразната и светлината — материя. Растението се стреми да организира и оживотвори инертната материя чрез помощта на светлината и топлината. Човекът, макар и да не е обвързан статично с инертната материя, е завладян от редица нейни качества: себизъм, инертност, егоизъм, материални влечения, страсти и др. Това е всъщност света на физическото състояние на живота. Това е средата на петата раса. Духът ни, който контактува с духовния свят, се стреми, подобно на растенията, да преобрази себе си и повиши еволюцията си. Най-главното е хората на петата раса да придобият добродетели, като израснат по пътя на знанията и опита. Затова живота на земята се нарича още най-доброто училище за човека.

"Способен, умен човек е този, който действува едновременно в три области на своя ум: в ширина, в дълбочина и височина. Той трябва да бъде добър математик, музикант и философ; освен това в него трябва да бъдат добре развити моралните, обществените и домашните чувства. Изобщо, когато всички способности и чувства действуват едновременно в човека, той минава за умен, правилно развит човек." (3-1922-23)

"Съвременната култура има предвид развитието на човешкия ум. Тя работи за развитието на човешкия мозък. Човек трябва да влага в себе си нещо положително: положителни мисли, положителни чувства. Всяко отправяне на известна мисъл или известно желание в областта на подсъзнанието не е нищо друго, освен посаждане на семе в почвата. Вложи ли това желание в подсъзнанието си, той трябва да престане да мисли повече за него. В подсъзнанието си човек складира нещата, а в съзнанието си той живее, страда и се радва, пада и става." (22-1926-27)

"Човек се движи в три области: в областта на своите мисли, в областта на своите чувства и в областта на своите постъпки. Мнозина от съвременните хора се движат като насън, без никаква идея в ума. Те мечтаят само и се движат като сомнамбули, под влиянието на своите мечти. С мечтите си човек се движи главно в астралния свят. Астралният свят не е друго освен преживяване на минали съществувания." (22-1926-27)

"Човек е заровен до шия в гъста материя, само главата му е отвън". (22-1926-27)

"Каквото и да правите, вие сте потопени в свят, от чието влияние не можете да се освободите." (23-1926-27) "Астралният свят е на желанията, умствения — на мисълта, а причинния — на причините и последствията на нещата. Ако сравнявате материята на трите свята — физическия, астралния и умствения, ще видите, че материята на физическия свят е най-гъста, на астралния свят е по-разредена и на умствения — най-рядка. От човека зависи да измени свойствата на физическата материя, т.е. да я направи по-пъргава, по-еластична, по-рядка." (52-1919) Възможността на човека да измени свойствата на физическата материя говори за това, че той по същност стои много по-горе от инертния физически свят. Човек може да преустрои тялото си и да овладее физиологията му. Това животните не могат, защото са потопени изцяло само във физическия свят — света на чувствата и низшите желания.

"Засега човешката мисъл, човешкото развитие е свързано с времето и пространството. Тъй както е създаден днес човешкият организъм, човек не може да се развива извън времето и пространството. Извън тия условия той не би могъл да се ориентира. Действително, ако вие сте ясновидец и преминете в духовния свят, вие ще се намерите в най-голямо затруднение и противоречие със себе си, защото опирните точки на този свят значително се различават от тия на физическия." (15-1923)

Човек действително не е в състояние да осъзнае формите и живота от четвърто и пето измерения, живота на астралния и менталния свят. Неговите сетивни органи са пригодени за трето измерение, като обаче осъзнава най-реално формите на второ и първо измерение. Обемните форми, тези от трето измерение, като реалност и същност не всички хора осъзнават, тъй като сетивата ни възприемат предимно динамиката на процесите от второ измерение, а не процесите на пространствените форми. Тези проблеми разгледахме обстойно в предидущите глави на книгата.

Но въпреки всичко днес науката борави с неща, които ние не можем да доловим и реално да осъзнаем. Като се каже, че светът и вселената са крайни, но безгранични, че пространството на вселената е закривено и всички процеси в нея се връщат в първона-

чалното си място, че неговите възлови силови фази изграждат или са самите галактики, че електронът не винаги е материална частица и т.н., това всичкото не всички хора възприемат като реалност, като истина или като нещо, с което трябва да се живее и борави.

"Може ли човек да живее извън времето и пространството, пита някой. То е все едно да питате може ли рибата да живее извън водата. Тя може да живее извън водата, но изменя своята форма. Тия тонове съществуват ли във времето? Съществуват. Значи много неща съществуват, без да заемат пространство. Съществуването на нещата не се свързва всякога с пространството. В този смисъл има същества, които са в пространството и извън пространството. Има други същества, които са във времето и извън времето. Такова същество например е човекът. Той е във времето и извън времето, и в пространството и извън пространството." (15-1923)

Как ще обясним тази особеност на човека, за която говори тук Учителя П. Дънов? Много просто. Физическата същност на човека, т.е. неговото тяло е изцяло във времето и пространството или още по-ясно казано, в третото измерение. Но неговата духовна същност — дух, душа и мисъл, са извън третото измерение, извън времето и пространството. Тези три същности творят и поддържат тялото, а за да могат това те трябва да са в по-висше измерение. Така мисълта на човека е непространствена и необвързана със скоростите на времето.

"Когато у вас се появи някаква особеност, ще знаете, че тя се дължи на първичната среда, в която сте попаднали. Един ден, когато се върнете в Първичното начало, вашето естество ще се измени.Тогава вие ще завършите еволюцията си както ви е определено. Тъй щото ще знаете, че каквито отклонения да правите в живота си, те ни най-малко няма да изменят вашия път." (3-1922-23) "Всички хора не са излезли в безграничното пространство през един и същ момент на Битието. От това именно се явява различието между хората." (64-1924) "Петата раса, която сега живее, това е расата на животните. За в бъдеще ще дойде шестата раса, расата на Любовта. В Битието се казва, че в петия ден Бог създаде всички животни, затова именно хората на петата раса живеят животински живот: бият се, карат се, убиват се, мразят се — всички вършат това, което и животните правят." (85-1926)

"Сега ще представя графически движението на човека в живота посредством тъй нареченото въртящо се колело.

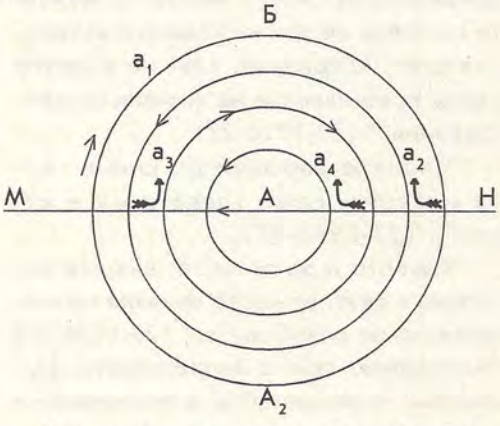

Вие се намирате в центъра **А** на това колело, което е в постоянно движение. След това вие излизате от центъра **А** и се движите по периферията на окръжността, като започнете от точката **М** и вървите по направление на a_1, докато стигнете точката **В**. Тази точка е най-голямото разширение на съзнанието. Тя означава Рая, небето. От точката **В** вие постепенно слизате към **Н**, като губите по малко радостта

си. От **Н** минавате в a_2 и пак се изкачвате към **В**. Оттук слизате към **М** и навлизате в a_3. А от a_3 пак се изкачвате към **В**, но скоро след това слизате към **Н**, навлизате в a_4.

По същия начин вие постепенно слизате в долната половина на колелото и се приближавате към точката A_2, която представлява ада, най-ограниченото състояние, дето изживявате големи страдания, обезсърчения, противоречия, тъмнина.

Въртящото колело на живота обяснява закона на поляризацията. Който се свързва с материалния свят и го обикне, той неизбежно ще слезе в ада. Посоката a_1 представлява физическия свят; посоката a_2 — астралния свят; a_3 — менталния свят; a_4 — причинния свят. Когато човек влезе в причинния свят, той е абсолютно свободен от влиянието на ада. Да влезеш в причинния свят, това означава да се примириш с Бога в себе си." (77-1926)

Ще се опитаме да осветлим горната картина и с помощта на науката. Излизането от точката **А**, т.е. от състоянието на сингуларност с Първопричината на света — Бога, е онзи акт във вселената, който учените наричат "Първичен взрив" или раждането на нова вселена. В същия момент се заражда една нова човешка душа, понеже светът експанзира — разгръща се. Излизането на човешката душа от **А**, е начало на самостоятелен живот, индивидуализиране на земята. Така започва сраствaнето на човешката душа на физическото поле, а с това и нейното еволюиране, т.е. набиране на опит в живота и нейното духовно израстване. Така душата чрез личен опит ще осъзнае своя произход и ново насочване към Бога. За да се осъществи това сливане с Първопричината — Бога, душата трябва да премине през астралния свят — a_2, т.е. света на чувствата, желанията и влеченията, като се отърси от всичко низше в себе си; след това следва странстването на душата през менталния свят — a_3, т.е. света на разума и мисълта, където тя трябва напълно да осмисли живота си, да осъзнае напълно своя произход; следва пребиваването на душата в сферата на причинния свят — a_4, т.е. в света на причините и следствията, където душата ще се свърже с най-възвишените същества на вселената и света, ще опознае висшите Божествени закони и принципи и ще се подготви за пълно сливане с Бога.

Принципът на поляризацията тук е изразен в наличието на долната половина на въртящото колело, която изразява низшия свят, антипода на Рая, т.е. Ада. Навлизането на човешката душа в зоната на ада идва тогава, когато тя не е използвала правилно условията, които ѝ се дават в зоната на Рая. Всякакви отклонения и злоупотреби с условията на висшия свят водят до падения, т.е. преминаване в полуокръжностите на Ада. Тук човек при тежки условия, страдания и пречки трябва да премине същите полуокръжности, докато осъзнае себе си като Божествено творение, набере добродетели и излезе от тъмнината на "подземния свят". Тази половина на колелото означава следователно най-дълбокото затъване в сферата на материалните влечения или най-ниската степен на инволюция и отдалечаване от центъра — Бога. Този път на живота Учителя формулира още по следния начин: "Външната красота се създава при инволюцията на човека, а вътрешната — при еволюцията. Тъй щото, ако човек при инволюцията си, т.е. при слизането си на земята не е работил вър-

ху себе си, той ще бъде външно грозен; ако пък при еволюцията си, т.е. при качването си нагоре не е работил върху себе си, той ще бъде вътрешно грозен." (76-1926)

Тази мисъл ни подсказва условията, при които ние можем да придобием както физическа "красота", така и духовна "красота", т.е. физическо и духовно съвършенство.

В духа на горните мисли Учителя продължава: "Човек е дошел на земята да я изучава. Следователно, докато хората не изучат земята добре, те не могат да се освободят от нейните прегръдки." (21-1925-26) Под думата "земя" трябва да разбираме физическия свят, с неговите закони и принципи, определящи земния живот. "Да еволюира нещо значи да се развива, да има някаква придобивка. Еволюцията разбира възлизане, качване нагоре, а инволюцията — слизане надолу. При еволюцията човек придобива нещо, а при инволюцията дава, докато се изпразни." (43-1929) "Човек трябва да работи съзнателно върху себе си, да възпитава волята си. Той трябва да знае, че материята на физическия свят се подчинява на човешката воля. За тази цел трябва да знае законите, които управляват волята. Материята се подчинява на човешката воля." (43-1929)

И тук под "материя" трябва да разбираме физическия свят, света на земните условия и закони. Последните могат да бъдат подвластни на волята на човека, тъй като тя е от по-високо измерение.

"Да бъде човек абсолютно добър значи да се движи към центъра на кръга. Който се движи към центъра на кръга, той има еднакво отношение към целия кръг, както и към всички точки на окръжността. Обаче, ако човек измени движението си от центъра към периферията, отношенията му към хората не са еднакви: към едни са подобри, а към други — далечни." (44-1929) "Задачата на човека е да бъде проводник на Великия живот. За да постигне това, той трябва да дава достъп на добри чувства в сърцето си и на добри мисли в ума си." (44-1930) "Не се заблуждавайте от външните неща. Какво представлява човек отвън, това е едно нещо. Важно е съдържанието му." (44-1930)

"Сам по себе си животът представлява нещо цяло, неделимо. Младостта може да се уподоби на инволюционния процес, слизане в материята. Този процес продължава до 33 годишна възраст. От 33 години нагоре започва еволюционния процес, качване, възлизане. Този процес продължава около 33 години." (21-1925-26)

"Според живата геометрия мъжът и жената образуват права линия. Между мъжа и жената трябва да се постави права линия, те трябва да се съединят — умът и сърцето трябва да се съединят, да влязат в съприкосновение. А пътят, по който тази права линия може да се движи, е пътят на квадрата. Затова е опасен квадратът, защото е място на движение." (39-1921) "Умът и сърцето са два полюса на едно цяло. Ако днес на физическия свят си мъж, на астралния свят си жена; ако в умствения свят или в менталния свят си мъж, в причинния свят си жена. Не е само външната форма, която определя човека като мъж или жена. Това показва, че няма чисти типове мъже и жени. Значи жената и мъжът са полюси, без които не може да се работи. И полът на съвременните хора е изопачен. Мъжът представлява мъдростта, а жената любовта." (77-1926) "Един ден, когато завърши

развитието си, човек ще има кръгла глава, във вид на кълбо. Днес рисуват човека във форма на яйце. Когато стане кълбо, той ще вижда от всички страни и във всички посоки. Това няма да бъде на физическия свят — в друг свят ще бъде." (46-1931)

Горните аналогии не трябва да се вземат в абсолютния, буквалния смисъл. Учителя често ползва геометричните форми — кръга, кълбото, за да опише най-съвършените форми на физическия свят. Тези две форми най-лесно ни дават представа за състоянието на същества от по-горните измерения. Кръгът е форма, чиято периферия е без начало и без край. Той има център, еднакво отдалечен от всички точки на окръжността. Когато се свива, кръгът се приближава към центъра, който представлява въображаема точка. В тази точка всичко се прибира и колапсира. Така кръгът ни дава представа как светът експанзира и се свива — колапсира. Дължината на окръжността не подлежи на точно измерване в средата на трето измерение.

Кълбото има подобни качества на окръжността, но ни въвежда в света на пространството, което е "крайно", но "безгранично". Повърхността на кълбото не може да се обходи, тъй като няма начало и край. Кълбото с повърхността си отхвърля достоверността на евклидовата геометрия и налага геометрията на Фридман-Лобачевски. Кълбото има две повърхности и ни напомня за лицето на двата свята. Кълбото като окръжността може да се свие до точка, без да променя качествата си. Повърхността на кълбото има отношение към всички точки на пространство-времето. За него няма еднопосочност, а има контакт и то едновременен с целия космос. Затова Учителя казва, че същества от по-висшите светове имат форма на кълбо и продължава: "Думите **"начало и край"** са привидни положения. То е само отношение на времето и пространството. Един човек се проектира по време и пространство и само тогава има начало и край. Но представете си едно същество, което съществува извън времето и пространството, ще има ли край и начало? Никакъв край, никакво начало. Той ще усеща, че владее всичко, че е едновременно навсякъде." (64-1924)

Ние вече разисквахме това състояние на същества извън третото измерение, където процесите са непрестанни, без начало и без край. Освен това, "Бързината, с която възвишените същества се движат, е толкова голяма, че те са почти невидими. Когато погледнете към тях, вие виждате само светлина, без никакъв образ. Ако човешкият мозък и вибрациите на нервната система на човека са еднакво нагласени (синхронизирани) с тия на възвишените същества, той би могъл да види техния образ, да се слее с тяхното състояние." (92-1928)

Ще припомним, че съобразно теорията на относителността на Айнщайн с увеличаване скоростта (близка до тази на светлината) големината на физическите тела се намалява, дори до точка, а времето се забавя. С това телата могат да станат невидими. Така в крайно големи скорости няма да има физически форми, а само светлинни петна. Така ще обясним следното положение: "Когато говорим за ангели, например, трябва да знаете, че те са разумни същества, подобни на хората, с тела приблизително като техните, с тази разлика само, че те нито се женят, нито размножават, нито раждат, нито умират. Те са разумни същества, които седят по-високо от

хората — от човека. Когато ангелът се храни, той използва всичко, което е приел като храна в себе си и от нея не остава никакъв излишък. При това те ядат много малко, понеже познават добре всяка клетка от организъма си и съзнателно разговарят с тях. Един ангел мисли и с краката си така, както и с главата си. От наше гледище ангелът ни се представя като сфера, но всъщност не е сфера. От центъра на тази сфера излизат безброй светли лъчи, които представляват неговата разумност; формата, която имат хората, говори за тяхното несъвършенство. Засега сме в квадрата, а квадратът показва великата мярка на Правдата, която изучаваме в живота. От квадрата ще минем в петоъгълника, после в шестоъгълника и най-после в триъгълника, където е Бог. Значи квадратът представлява абсолютната Божия Правда. Той е място на труда." (88-1927)

"От друга страна човек е връзка между ангелите и животните, затова и животните го обичат. Значи чрез чувствата си човек се свързва с животните, а чрез интелегентността си, чрез ума си — с ангелите." (89-1927) "От характера на човека има нещо по-високо — човешкото сърце. И от сърцето има нещо по-високо — човешкият ум. И от ума има него по-високо — човешката душа. И от душата има нещо по-високо — човешкият дух. И от духа има нещо по-високо — това е Бог." (93-1929)

"Човек е дошел до положението да разбира и познава само живота на сърцето и ума си, а останалите — душата и духа още не разбира. Но и с ума и сърцето си той все пак може да служи на Бога." (93-1929) "През всички четири поколения човек се връща там, отдето е тръгнал, но обогатен, с големи придобивки и опитност. Земята може да се измени, да изчезне, но човек ще се върне при Бога, от Когото някога е излязъл." (105-1929) "Земята е и Адът и Раят. Мъжете и жените са огнярите на ада, те сами подклаждат огъня на ада и сами се пекат в този огън." (119-1930)

"Какво представлява сърцето? — Сбор от разумни същества. Що е душата? — Божественото начало. — Що е духът? Проявеният Дух в света." (118-1929)

"Ако разгледате човека с окото на ясновидеца, т.е. на оня, в когото шестото чувство е развито, виждате, че освен физическото тяло като външна дреха, човек има и други тела, едно от друго по-фини, от по-рядка материя. Физическият свят е тримерен. Той е нагоден за петте сетива на човека. Вън от този свят човек се нуждае от още едно сетиво — шестото, т.е. сетиво, което да отговаря на четиримерния свят." (145-1936) "С физическото тяло човек е нагоден за физическия свят. Ако с това тяло влезе в духовния свят, той ще се намери в голяма мъчнотия. Такова е положението на рибата, която напуща водата и влиза в порядка среда — във въздуха. Тя ще се стреми да се върне назад. На земята човек по-лесно може да разбере духовния свят, отколкото като влезе в него. Влезе ли в духовния свят, той ще изгуби съзнанието си, както рибата във въздуха. В това отношение земята е училище, което подготвя човека за другия свят." (149-1937)

"В духовния свят човек се ражда стар и колкото повече живее, повече се подмладява. И обратното: на физическия свят човек се ражда млад, дете и постепенно остарява." (149-1937)

Тази мисъл бихме могли да изтълкуваме така: на земята човек се ражда млад, дете, но с течение на годи-

ните, като се учи и набира знание, той се изхабява физически, тъй като е свързан с отрицателни явления и се преборва с тях. В духовния свят, обратното, макар вече стар физически, човек преоценява пропуските си на земята, отърсва се от грешките си, освобождава се от физическия си баласт и вече облекчен е по-млад.

"Духовният свят обаче е свят на четири измерения. Ако поставите едно колело на плоскост и го въртите, то ще се движи около оста си, но плоскостта ще остане в покой. Ако същото колело се движи в духовния свят, с него заедно се движи и плоскостта. На физическия свят колата се движи в права посока, т.е. в една посока, а в духовния свят се движи едновременно в четири посоки: изток, запад, север и юг." (52-1919)

Едновременната многопосочност на движението в духовния свят се обяснява с това, че там няма пространствено-времеви свят. Няма еднопосочността на времето и няма ограниченията на пространството, което е тримерно.

"Съществата, които живеят в духовния свят, изпълняват Божествените закони без протести; обаче хората на земята не се подчиняват на тези закони и са в постоянно противоречие помежду си. Работите на физическия свят не вървят добре, защото постоянно се отлагат. В духовния свят обаче никакво отлагане не съществува. На физическия свят всеки мисли себе си за по-умен и по-учен, отколкото е в действителност. В духовния свят всеки има ясна представа за себе си и за своите възможности." (52-1919)

"Във физическия свят човек има възможности да прави опити и да расте; в ангелския свят той придобива красота, а в духовния свят той се превръща в нещо величествено." (24-1927-28)

"Мнозина се запитват докога ще живее човек в слънчевата система. Докато завърши еволюцията си. Един ден, като завърши еволюцията си в слънчевата система, човек ще мине на друга система — в Сириус, светлата звезда на небето." (24-1927-28)

3.7. Смърт; прераждане; карма

> "Понеже в един живот човек не може да реализира желанията си, затова са предвидени много съществувания. Много пъти ще дохожда човек на земята, докато реализира своите желания и се усъвършенствува."
>
> (23-1926-27)
>
> "Прераждането е закон за усъвършенствуване на човешката душа... Законът за прераждането не е догма, не е религиозен принцип. Той е научен въпрос, само за учените и разумните хора."
>
> (62-1923)

Така Учителя П. Дънов формулира тези важни за живота и съществуването на човека въпроси. "Многото съществувания" на органичните форми на земята е генерален и универсален закон. Ние го наблюдаваме навсякъде, тъй като благодарение на него формите се усъвършенствуват. Защо този така важен закон да не е валиден за човека? Ние казахме, че човек, като част от общото екологично цяло на биосферата, не може да не е под влиянието на общите закони. Тогава и той, щом трябва, ще има много съществувания. Ето и оттук логично е да се предвидят прераждания, за да се даде възможност на човешката душа да се усъвършенствува. А какво е кармата? "Кармата представлява неблагоприятните условия в живота на чо-

века. Да се прераждa човек, това значи да живее в закона на кармата." (93-1928) Кармата или законът за причините и следствията е също така универсален закон в света. Няма явление, следствие, което да не е предшествувано от някаква причина. Нашето ежедневие е свързано с редица действия и прояви, които носят след себе си редица следствия. Значи ли, че нашето съще[illegible]вуване няма да се последва от последици, които да са следствия на нашата деятелност? Затова народната поговорка казва: "Каквото си дробил, това ще ядеш".

В тази глава ще разгледаме по-обстойно тези щекотливи и на пръв поглед невероятни въпроси.

3.7.1. Смъртта

Съществува ли смъртта като процес, какъвто хората си представят? Спира ли съществуването под каквато и да е форма, на всяко живо същество, след като тленните му и органични форми престанат да изпълняват функциите си? Изчезва ли човекът от сферата на Битието, след като тялото му на физическия свят е вече негодно да го представя тук на земята? Това са въпроси, които вълнуват всеки човек още от неговото зараждане и по които постоянно се спори.

Учителя П. Дънов твърди: "Човек не умира, но се съблича, както гъсеницата излиза от какавидата и се превръща в пеперуда. Ще дойде ден, когато и човек ще излезе от какавидата си, ще се превърне в ангел, който ще се явява дето иска и ще изчезва." (32-1917)

Възможна ли е една такава версия за смъртта? Как бихме приели такова становище и твърдение, след като целият ни бит, целият ни живот, представата ни за света и живота са свързани и нагласени с два основни процеса: раждане и смърт? Можем ли да намерим макар и малка опора за едно такова гледище от страна на съвременната наука? П. Дънов казва, че въпросът за прераждането е научен въпрос и то само за учените и разумни хора. Тогава да извикаме науката на помощ.

В раздела за Битието и структурата на света, както и в раздела за живота наблегнахме на обстоятелството, че природните закони са универсални, поради което на тях са подчинени всички явления, форми и същества и то без изключение. От друга страна констатирахме, че във вселената и природата властва неотклонно принципът на единството. То е, което осигурява пълна хармония, взаимовръзка, целенасоченост в процесите на живота на земята и света. Освен това като последица от тези два основни принципа — универсалност и единство, ние наблюдаваме аналогичност в явленията и процесите в средата на отделните сфери и царства на природата и света. Като се основем на тези три принципа в Битието, нека си припомним някои наблюдения и констатации на съвременната наука. Ще започнем от вселената и ще преминем през отделните царства на природата и ще стигнем до микросвета — строежа на материята. Има ли там смърт и прераждане или всичко изчезва?

Учените днес твърдят и доказват, че вселената и целия видим свят периодично сменя състоянието си като изпада ту в състояние на колапс, ту в състояние на експанзия. Това ще рече ту в състояние на нещо невидимо (сингулярност), ту в състояние на множественост — многообразието на цялата вселена. Старите философи наричат този периодичен цикъл "дихание на вселената". От друга страна тази цик-

личност на състоянието на вселената се наблюдава и в най-малките съставни части на материята — микрочастиците. Те могат от видимо състояние "инертна" маса да преминават в невидимо за нас състояние — енергия. "При анихилация на електрон и позитрон става преминаване на материята от една форма в друга, а именно в електромагнетична форма. А това ще рече смяна на състоянието на енергията или на материалните форми. (162) От тази констатация на учените следва, че считаната преди години за неизменна и "мъртва", материята може да сменя състоянието си. Материята преминава от състояние на видима форма в състояние на невидима, т.е. енергийна форма. Наблюдава се обратното явление — преминаване на енергийните форми във вид на "инертни" материални форми, т.е. прераждане на материята или т.н. материализация на енергиите.

И чудно, този процес на смяна на състоянията приемаме за действителен при материята, а не приемаме за нас самите? Та нали и ние тук на земята имаме материална съставка — тялото си? Не важат ли за нас универсалните закони? Гъсеницата може да се видоизменя в пеперуда, а ние трябва да изчезваме от Битието, след като тялото ни изостави? И учените продължават: "Взаимообразната трансмутация на елементарните частици (на материята) едно в друго е техен начин на живот... Всички трансмутационни процеси в микросвета на частиците са обратими." (162) Следователно светът е безсмъртен както като цяло, така и в неговите съставки.

Разбира се тук ще се възрази, че физическата форма на органичния свят, включая и човека, също се трансмутира, като след "смъртта" на същата органичната материя се превръща в неорганична. Но ние констатирахме, че при живите форми съществува и нещо друго, освен видимата им материална форма, което създава живот в тях. Това "нещо друго" е енергийното поле на живота, което е от друго измерение. Степенуването на състоянията във вселената засяга даже и такива понятия като пространството. Херман Вайл казва: "Въз основа на модерните математично-аксиоматични изследвания се различават математическото пространство от физическото пространство. По повод на тези различия Айнщайн мисли, че "Дотолкова, доколкото теоремите на математиката се основават върху действителността, те не са сигурни, и доколкото те са сигурни, то не се основават върху действителността." (169) Следва, че физическият свят е до голяма степен илюзорен, недействителен и не може да бъде еталон за истината на нещата. Формите и енергиите в различните измерения могат да бъдат толкова различни, че да не отговарят видимо една на друга, макар че са едно и също нещо. За такива парадокси говори следната мисъл на Х. Вайл: "Ние можем, въз основа на n-измеримото пространство да покажем, че само в едно пространство с нечетно число на измерението ще получим тъмнина около една свещ, след като я изгасим; оттова се установява една важна вътрешна разлика между четните и нечетни числа на измеренията." (169)

Чудновато, нали? При едно измерение свещта, след като се изгаси, няма да излъчва светлина, а при друго измерение около същата "изгасена" свещ ще има светлина. Защо тогава и при другите форми на физическия свят да не наблюдаваме същото явление: видимост при едно измерение и невидимост при друго?

Науката ни нахвърля днес много факти, които показват, че физическите форми са състояния на форми от по-горно измерение. Ние видяхме, че формите на по-висшите измерения се проектират в по-низшите измерения, като видоизменят себе си чрез ограничаване или намаляване на качествените си показатели. Низшите измерения са сфера на ограничена изява или на инертни материални форми. Тази констатация се изразява в следната мисъл на Х. Вайл: "Дали е удържимо или не схващането, че жизнената сила в органичното царство извършва обменни процеси с независимите индивидуални атомни процеси, то няма все пак съмнение, че навсякъде, където се появи и изяви мисленето (мисълта) и активната подтикваща сила на волята, както е у хората, тази жизнена сила се насочва нарастващо от един чисто духовен картинен свят. Възможно е, нематериалните фактори като образи, идеи, градивни душевни планове да се вмъкват в еволюцията на живия свят като цяло." (169) Явно Х. Вайл има предвид, че винаги от по-висшите среди или измерения действащи фактори, сили и енергии или духовни елементи движат процесите в живота. На същото мнение е и Айнщайн, който казва: "Природните закони вземат задоволителна за нас форма едва когато ги изразим в четиримерния пространство-временен континуум." (177)

След като се убедихме, че в природата и вселената няма смърт като процес, който завинаги кара дадена форма да изчезне, то бихме се запитали защо нашето физическо тяло трябва да отмира? Защо след известен период от живота ни ние трябва да се освободим от тялото, с което сме прекарали живота си? На този въпрос ни отговаря А. Азимов (165): "Ние като физическа същност не можем да напуснем вселената чрез четвъртото измерение... В момента, когато ние или наши уреди преминат случайно извън пределите на третото измерение, ние или те ще се превърнат във фокус на гравитационните вълни, които се разпростират във всички посоки със скоростта на светлината."

Следователно нашето тяло ни пречи да се преселим в астралния и другите по-висши светове, тъй като те са извън третото измерение. Това навлизане в по-висшите светове може да извърши само нашата душа. Така че "смъртта" на нашето тяло е една необходимост, а не зло, както се приема от мнозинството. В този смисъл Учителя казва: "Животът и смъртта са два важни процеса, които трябва да се разбират. Животът е родил смъртта. Следователно смъртта служи на живота, а не животът на смъртта." (48-1931) "Съзнателно или не, човек живее в духовния свят, без да го вижда. Той вижда границите на четиримерния свят. Като влезе в петмерния свят, тогава вижда и разбира четиримерния. Като влезе в този свят, тогава ще го разбере и ще знае какво става с умрелите." (105-1929) "Духовният свят, в сравнение с физическия, представлява свят на произвол. Ако влезеш там, никой няма да те пита защо си дошъл, какво искаш. Там никой никого не товари. Всеки е свободен да прави каквото си иска." (132-1932)

Следователно "смъртта" не е край на живота ни, а само смяна на състоянието, смяна на дрехата. Затова Учителя казва: "Човек не умира, но се съблича." А Е. Сведенборг казва: "След смъртта животът продължава в духовния свят, това е душата, която след смъртта на тялото продължава да живее." (184) А Учителя продължава: "Смъртта отнема всички сетива

на човека, оголва го и той остава само като съзнание, в което като през калейдоскоп минава миналият му живот. Той съзнава, че някога е живял, работил, движил се, но е лишен вече от всякаква дейност." (156-1943) "Едно е вярно: след смъртта човек остава там, дето е бил, но в друго поле. От състоянието на човека зависи де ще бъде след смъртта си." (137-1933) "Някои мислят, че като умрат, ще отидат в друг свят. Не, няма да отидете в друг свят, но просто ще преминете от едно състояние в друго, както става с бубата." (31-1917)

Разбира се, ще има известни пречки при смяната на тези състояния. Да се премине от едно състояние след смъртта на тялото в друго състояние на душата се изисква известна подготовка. Затова Учителя напомня: "Мъчно се минава през тъмната зона на смъртта. Там душата среща своите приятели, които ѝ се притичат на помощ. Мине ли благополучно тъмната зона, душата влиза в духовния свят. Живота на душата в духовния свят е блаженство. Човек може да опита това блаженство и на земята, докато е жив. Човек може съзнателно да излезе от тялото си, да отиде в духовния свят и пак да се върне на земята. Понякога това става несъзнателно. Душата му се отделя от тялото, той се намира в света на блаженството, на третото небе." (95-1929) "Къде е онзи свят? — Не е много далеч. Разстоянието от този свят до онзи свят е един ден път. Цялото пространство е населено от същества с по-висока култура от нашата. Цели царства ни заобикалят. Ако речете да тръгнете от земята за онзи свят, ще ви спират на много места. За да имате ясна представа, трябва да излизате от тялото си и да посещавате тия светове. Ще отидете, ще ги разгледате и ще се върнете в тялото си." (83-1928)

"Болният ще дойде до границата на смъртта, здравият — до границата на живота и трябва да преминат тези граници. Мъчно се влиза в пределите на смъртта. На границата са поставени десет врати за минаване. Човек трябва да знае през коя врата да мине, т.е. по кой начин да влезе в пределите на смъртта. Първата врата представлява най-лекият начин, а десетата — най-мъчния. Същото става и със здравия. Когато дойде крайният предел на живота здравият се намира на границата на възкресението, дето му се представят десет врати, т.е. десет начина за възкресение.

Човек трябва да научи две неща: да намери посоката на своето движение и начин, по който да сменя състоянията си." (24-1927-28)

Тук Учителя дава символично изобразяване състоянието на човека в двете крайни фази на живота си: болният и здравият човек. Докато не е осъществил съвършенството си, човек ще се ражда и ще умира на физическия свят, т.е. ще се облича и съблича от физическата си дреха. Това сменяне на състоянията в зоната на третото измерение — физическия свят (раждане и смърт) създава и редица трудности (врати за преминаване), които са по степен на трудност различни, и то в зависимост от еволюционния стаж на човека. Затова се казва, че "Човек трябва да намери сам посоката на своето движение", т.е. трябва да определи степента на своето развитие при постигането на необходимия духовен ръст.

При другата фаза на развитие — "крайния предел на живота", т.е. постигането на съвършенство и постъпването в духовния свят човекът е пред "възкресение", т.е. преминаване в със-

тояние на сингуларност — единение с Първопричината на нещата, т.е. сливане с Бога. Но и тук се изисква знание и опит, получени по пътя на еволюцията и съвършенството, за да знаем през коя "врата", т.е. при какво състояние на духовното си развитие е възможно да постигнем това единение с Бога.

3.7.2. Прераждане

За да разберем същността на прераждането като процес в Битието, трябва да си припомним каква беше същността на живота в зоната на третото измерение, т.е. на физическото поле или т.н. биосфера на земята. Учителя П. Дънов формулира живота така: "Животът представлява усилието на Духа да се прояви във външния свят, към периферията. Следователно, когато Духът се прояви на периферията и започне своята работа, ние казваме, че животът се изразява в своето елементарно състояние." (94-1928)

Усилието на Духа да се прояви във външния свят, към периферията, представлява всъщност процес на инволюцията. Последната е снижаване, или т.н. самоограничение на Духа, за да се изяви в цялото многообразие на физическия свят. От тук, от биосферата на земята, започва обратният процес — еволюцията, възкачването или възвръщането към Първоизточника. Този двойствен процес: инволюция и еволюция, разгледахме и при сътворението на света, където материалният свят — вселената, също така ту се свива, ту се разширява, т.е. колапсира и експанзира. Еволюцията, или както я разбираме — усъвършенстване на формите има за задача да предаде нови по-висши качества, които да приближат съществата до Първоизточника им. Така се постига усъвършенстването, което е самата цел на живота. Затова тази ритмичност на слизане и възкачване, колапс и експанзия, инволюция и еволюция, раждане и смърт, владее всички форми на природата, без изключение. Това сменяне на състоянието в сферата на биосферата на земята Учителя П. Дънов нарича прераждане, т.е. процес, който дава възможност за самоусъвършенстване. "Понеже в един живот човек не може да реализира желанията си, затова са предвидени много съществувания. Много пъти ще дохожда човек на земята, докато реализира своите желания и се усъвършенствува." 23-1926-27)

"Съвременната наука казва, че човек е произлязъл от една клетка, наречена първична, чрез делене, като е минал през различни форми, докато най-после е дошъл до човешката форма. Този последователен процес на развитие, на минаване на формите на живота във все по-високи, наричат еволюция. При този процес всички клетки в човешкото тяло постепенно са се организирали, докато създадат човешкия организъм — тяло. Хиляди години Духът е работил за създаването на този организъм, за създаването на своя дом. Този дълъг процес на развитие някои наричат еволюция, други — странствуване на душите, трети — прераждане и т.н. Значи да еволюираш, да странствуваш, да се прераждаш, това представлява една и съща идея." (83-1928) "Човек седи на земята по силата на закона на прераждането. Физическият закон задържа човека на земята, докато завърши своето развитие. Ако погледнете човека с окото на ясновидеца, ще забележите, че той е свързан с хиляди конци, които трябва по естествен начин да се скъсат. Всеки конец има своя специфична мисия." (117-1929)

Проблема за прераждането човек е разглеждал още от древни времена. Той е вълнувал човечеството, тъй като всеки индивид чувства, че с наближаването на "смъртта" има още много въпроси, нерешени от него.

"На всяка страница на Писанието се говори за прераждането, но то се отнася само за онези, които имат очи и могат да виждат и за онези, които имат уши и могат да чуват. Преди всичко прераждането не е закон на материята. Да се облича човек, това е закон на материята, а да се преражда, това е закон на човешкия дух. Когато се казва, че човек един път само се ражда, това се отнася до Божествения свят, дето има само един дълъг ден, а когато казваме, че човек се преражда много пъти, ние разбираме материалния свят, дето могат да се реализират идеите, които Бог е вложил в човека." (87-1927) "Казано е: "Ако не се родиш ново, няма да влезеш в Царството Божие." Значи, има две раждания, но не и прераждания, защото прераждането подразбира процес на пресичане, прекъсване. Прераждането е процес на дисхармония. Преражда се онзи човек, който не иска да излежи наказанието си. Преражда се онзи, който е пратен на земята, но не иска да живее както Бог е определил. Законът на новото раждане подразбира изпълнение на волята Божия." (31-1914)

"Египтяните са вярвали в преселението на душите; индусите вярват в прераждането, а съвременните учени — в наследствеността. Това са три учения с противоположни значения. Наследствеността е закон за физическия свят, прераждането е закон за душата, а преселението на душата — закон на Духа. С други думи казано, египтяните са учили за слизането на духа, индусите — за еволюцията на душата, а съвременните учени — за наследствеността." (52-1919) "За да се освободи от миналото си, човек трябва да се ражда и преражда много пъти на земята, което индусите наричат странствуване на душата. Някои философи криво разбират въпроса за слизането на човешкия дух на земята. Един дух сам не може да слезе на земята. Обикновено слизат по няколко заедно, свързани един с друг, във вид на верига. Като дойдат до някое място, едни от тия духове срещат среда, която не могат да преминат и затова остават на това място. Други пък успяват да преминат тази среда и слизат по-надолу. Като дойдат до тази среда пък, някои от духовете остават на това място, не могат да преминат тази среда, а други я преминават... По същия начин става качването, т.е. възлизането на душите нагоре, или еволюцията им. Те пак се качват групово, при което едни успяват да преминат по-рядката среда, а други не могат да я преминат. Всяка душа спира там, дето тя може да преодолее средата, която пресича пътя ѝ. Така се образува непрекъсната верига от души и духове, които се намират на различна степен на развитие... Дух и душа, това са две основни положения на Битието. Те не съществуват едно без друго." (87-1927)

Учителя П. Дънов описва картината за степенуване на силите, съобразно възможностите им за изява, а така също и кръговрата, причинен от инволюционния и еволюционен процес. Степенуването се появява от обстоятелството, че не всяко силово поле, сила, енергия, душа или дух са в състояние да се изявят, или както казва Учителя, да преминат границата на отделните измерения в света, или още на отделните среди. От друга страна

се изтъква, че не се наблюдава единично странстване или т.н. изява на силите, енергиите, душите и духовете, а винаги на групи. За да се онагледи това становище и виждане, ще си послужим с факти и аналогии от сферата на физическия свят.

Светлината, като най-яркия представител на енергийния свят, не е монохроматична, т.е. тя е сбор от отделни вълнови съставки на енергията, или отделни силови изяви на същата. Светлината следователно е групов представител на силови полета. Но всъщност такива са и топлината, електромагнетичните силови полета и т.н. При проникването на светлината в пространството, например в близост на земята, става голямо филтриране на същата, т.е. на отделните съставки. Затова не всички светлинни съставки достигат в своята пълнота до земната повърхност, или научно казано, не всички могат да преодолеят средите на земната атмосфера, през която трябва да преминат. Така ултравиолетът се задържа в най-горните слоеве, където е силна озоновата съставка на въздуха.

В зоната на микросвета на материята наблюдаваме досущ същите явления на издръжливост, стабилност, лабилност или краткотрайно съществуване. Това зависи изключително от възможностите за трансмутиране на частиците в тяхната енергийна съставка.

В биосферата на земната повърхност, в зоната на органичното царство съществува същият закон на филтриране, т.е. отпадане. С това се дава предимство на едни форми, а на други не. Учените го наричат борба за съществуване, приспособяемост, естествен подбор и т.н. Но в основата на всички тях лежи същият закон за преодоляване на отделни среди. Един от най-издръжливите представители на живите форми е човекът. Той е с най-големи физически и умствени способности, за да преодолява пречките или средите, които среща в живота.

От горните разсъждения се вижда, че единният живот се изявява в различни среди, в различни измерения, в различни степени и то чрез различни форми. Това изявяване явно зависи от средата или измеренията, в които ще се проецира животът. А възможностите на това проециране са в зависимост от еволюционното стъпало, на което се намират отделните живи форми, сили, енергии и същества. Цялата вселена е пропита от енергийни полета, които са групирани, но в различна степен и ниво на изява.

Следва, че прераждането осигурява условия и възможности на съществата да се усъвършенстват, за да преодолеят границите на по-висшите измерения — на по-висшите среди и светове. В своя еволюционен път съществата стават годни да преодолеят пречките, границите на отделните среди — отделните светове. Ако при едно прераждане или изява не се осъществи преминаването на дадена среда, то при следващото вече, с нов опит и знания, се преодолява средата, която го е възпряла.

Как човекът, или човешката душа преминава пречките в своя еволюционен път?

"Девственият Божествен Дух слиза в кръгообразна вълна през седем полета, т.е. през седем светове. Според вътрешния смисъл на Христовото учение човек има три съществени, неизменни тела и седем обвивки. През Сатурновия период девственият Божествен Дух е слязъл до умствения свят и образувал умственото или ментално тяло на човека. През втория период, т.е. през Слънчевия, Духът е слязъл до астралния свят и образувал

тялото на желанията. През третия период — Лунния, Духът слязъл в етерната обвивка на човека. През четвъртия период — Земния, Духът слязъл в низшето поле на физическия свят и образувал физическото тяло.

През първия период, когато Божественият Дух работил за създаването на човека по образ и подобие на Бога, човекът бил безгрешен. През втория период човекът започнал да пада. През третия период той дошъл до пълно падение. През четвъртия период — земния, най-ниския период на слизането, падението достигнало до своя краен предел. Защо е нужно човек да слиза и потъва в материята? — За да се облече във всички обвивки, една след друга по-гъсти, отдето започва възлизането и обличането му в повисши форми." (96-1917)

"Какво представлява човек в развитието си? — Той представлява десетия кръг на Битието. Значи в пътя на своето развитие човек образува кръг, вътрешно движение по отношение на дадена система." (92-1928) "Според сегашната еволюция мисълта на човека върви в две посоки: низходяща и възходяща. Низходящата посока на мисълта действува за създаването на човешката личност и тяло със седемте му обвивки." (96-1917)

"Вие трябва да разбирате Бога не тъй, както Го разбират ограничените умове, но трябва да Го разбирате като Разумна Причина, която прониква навсякъде и във всичко." (97-1928)

Имаме ли аналогия в живота, която да ни улесни във възприятието за Бога? — Например гравитацията, като всемогъща сила, която човек познава само по нейните прояви и действия, е сила, която прониква всичко и навсякъде и която действа еднакво на всички материални форми, независимо от тяхната гъстота, тежест, форма и вид. За гравитацията няма пречка, преграда и среда, която не може да преодолее, да проникне или повлияе. Тя е творческият акт при създаването на формите във вселената: звездите, планетите, съзвездията, галактиките, а навярно и на цялата вселена.

Но нека преминем пак на въпроса за прераждането: "Съществуват няколко закона: за наследствеността, за странствуването на душата и за прераждането. Значи една и съща реалност се изразява в три различни начина. Странствуването на душата е велика реалност, според която душата излиза от Бога, слиза в материята да се учи и отново се връща в Бога. Законът за прераждането подразбира слизането на душата в материалния свят, докато се усъвършенствува. Законът за наследствеността подразбира предаване на известни черти, стремежи и качества от баща на син." (113-1930)

"След като се прераждa на земята 777 пъти, човек преминава по пътя на слизането и възлизането — според законите на еволюцията и инволюцията. Това е египетско учение. Връщането при Бога става след като вселената се създаде четиринадесет пъти и пак изчезне. Под "изчезване" на вселената ние не разбираме изчезването като процес, познат на нас, но си представяме събличането и обличането на земята четиринадесет пъти. Когато вселената преживее такива четиринадесет дни, Бог е преживял само половин ден." (113-1930)

Нека припомним, че в главата за сътворението на света разгледахме този въпрос за създаването и изчезването на вселената. Тя ту колапсира, ту експанзира, а индусите наричат това явление "дихание на вселе-

е една проекция на сили, проекция от четвърто измерение. Четвъртото измерение е силово движение във всички посоки. Туй движение е във всички посоки, затова там ще срещнете най-голямо противоречие. Туй движение не е навън. То е вгънато навътре към центъра. Следователно този център, който се вижда в кръга, това е един спирал, една проекция на сили. Кръгът е проекция на нашия тримерен свят. Следователно "косинусът" аз наричам почва в живота, а "синусът" — почва, в която душата расте. Тялото е "косинусът", а душата и умът, които растат в него, са "синусът".

Във физическия свят няма условия за живот. В астралния свят обратното: синусът или животът се смалява и човек започва да остарява, а косинусът се увеличава. Тази почва не е на физическото поле. След като човек мине две четвърти от кръга, този процес се сменя. Той влиза в умствения свят и най-после в причинния свят. Оттам отново започва пак същия процес, но в нова форма.

Затуй трябва да имате първо здраво тяло. То е почва. Това тяло дава материал на вашия ум да работи.

И тъй всяка четвърт от кръга е цял кръг. Той е проекция. Втората четвърт е проекция на четвърто измерение. Третата четвърт спада към пето измерение, а четвъртата — към шесто измерение. Това са проекции на повисши светове от нашия. Първата четвърт представлява първите седем години от живота и се занимава с физическото тяло. Втората четвърт представлява вторите седем години и се занимава с астралното тяло. Третата четвърт представлява другите седем години и се занимава с мозъка. Последната четвърт представлява пак период от седем години и се занимава с причинното тяло. След това пак се повтаря същият процес. Тъй щото, на всеки седем години енергиите в човека се трансформират. При това тия седем години пак имат подразделения по месеци. За всичко това обаче се изисква цяла вечност." (57-1924)

"Такъв е пътят, по който човек върви, за да дойде от слънцето до земята и обратното — да отиде от земята до слънцето. Това показва, че хората живеят в един затворен кръг." (160-1944) "Сега вие отивате в астралния свят, който е бил нечист, но ще го намерите чист. Със сегашното си влизане в астралния свят вие ще научите една нова култура. На земята вече такива условия няма да се създават. Туй ви живеене на земята е за последен път. Тия условия, при които живеете, тази обстановка, която имате, всичко това е за последен път. Тия връзки, които имате сега, са за последен път. Тъй щото учениците на окултната школа трябва да знаят, че сега е последното им прераждане, за тях ще започне един нов етап, затова трябва да бъдете сериозни в живота." (57-1923)

Тези напътствия Учителя дава на учениците от новообразуваната от Него Окултна младежка школа. Това са сериозни предупреждения за всеки, който счита, че може да изпълни условията на тази школа. Учителя известил по това време и изискванията на школата.

"В невидимия свят човек трябва да влиза със седемте си тела, а не само с едно. С едно тяло човек влиза само във физическия свят, с две — в астралния, с три — в умствения (менталния), с четири — в причинния, с пет — в будическия, т.е. Нирвана, свят на блаженството. Седмото тяло е на Любовта... Дрехата на Любовта включва в себе си дрехите на Мъдростта и на Истината. Който се е облякъл с тричетната дреха на Любовта, на Мъд-

ната." Експанзията на вселената, т.е. разгръщането ѝ от колапсно състояние започва според учените с "големия взрив". Този процес Учителя нарича инволюция, т.е. принизяване към многообразието на материята. А колапсирането е възвръщане към състоянието на сингуларност, т.е. единение с Бога.

Как Учителя представя развитието на човешкото същество чрез помощта на математиката? "Вземете сегашния човек, в сегашното свое развитие. Това същество живее в един въображаем свят, дето материята е рядка и стават бързи трептения, т.е. той живее в мисловния и чувствен свят. Всичко това създава движение. Едно движение започва отгоре и после се пресича. Има възможност туй движение да тръгне нагоре, да се съедини с първото движение и да направи осморка, т.е. да образува два кръга. Но законът е такъв, че тъй както ние правим кръгове, в природата няма такива кръгове. Там всички кръгове са отворени, няма кръгове свързани. За нас те изглеждат като свързани кръгове (затворени), но всъщност в природата няма свързани кръгове. Туй движение от единия край до другия представлява права линия, която се усуква спираловидно, със свободен край. Ако проецирате спирал, един винт, в един свят с две измерения, вие няма да го видите като винт, а той ще се проецира като кръг. Значи проецирате един конус, един спирал в една плоскост и се образува кръг." (57-1923)

Тук Учителя ни напомня за геометрията на Фридман-Лобачевски или за тази на Риман, която доказва, че в света няма права линия и че кръговете са всъщност хиперболи. Учителя описва еволюционния път на прераждането и преминаването през отделните среди, измерения или светове като кръг на живота: "Този кръг е една определена величина в природата, образувана от безброй число кръгове, които съществуват. Животът на човека е един определен кръг.

Линиите **АВ** и **СД** представляват сили, които подтикват този кръг към действие. Първата сила **АВ** разделя кръга на човешкия живот на две равни части; втората сила, която означаваме с **СД** е в противоположност на първата. И тя разделя кръга на още две равни части. Кръгът е разделен значи на четири равни части. Тия четири равни части на кръга означават четири велики фази, през които минава човешката душа: физическия свят (III-то измерение), астралния свят (IV-то измерение); умствения (ментален) свят (V-то измерение) и причинния свят (VI-то измерение). При сегашните условия човек използва само една четвърт от този кръг.

Математиците наричат косинус (cosin) тази линия, която съвпада с радиуса, а отвесната линия наричат синус (sin). Имайте предвид, че кръгът

ростта и на Истината, той е опитал топлината на Любовта, светлината на знанието и Мъдростта, както и силата и свободата на Истината... това значи да е придобил вечен живот, т.е. живота на безсмъртието, който алхимиците познавали." (110-1931)

Описаните от Учителя тела не трябва да схващаме в буквалния смисъл на думата. Това са състояния, за които често сме споменавали. Касае се за състояния, през които човешкото същество преминава в дългия си еволюционен път. На физическия свят човек живее в състоянието на своето тяло, или това е състоянието на волята, която трябва да регулира и напътства живота ни на земята. При астралното тяло се касае за състоянието на сърцето, т.е. света на чувствата и желанията у човека. Когато те преобладават в изявите му, тогава човек се намира изцяло в астралния свят. При умственото тяло или менталния свят се касае за състоянието на човешкия ум, разсъдък и мисъл. Тогава човек живее изцяло под влиянието на разума, знанията на ума и чистата мисъл. Сферата на причинния свят е състоянието на изявата на чистата и непорочна душа, която дарява живота, който ни е напълно познат и ползваме разумно за нашето духовно израстване. Будическата дреха е всъщност пълната изява на духа, който е ориентиран към Първопричината и изпълнява указанията й до пълното сливане с Бога.

"Който разбира великите закони на Битието знае, че човек не се ражда само веднъж. Докато е на земята, той трябва да се роди поне два пъти: един път по плът, от баща и майка; втори път по дух от Бога. За това раждане именно Христос казва: "Ако не се родите отново, от вода и Дух, не може да влезете в Царството Божие." (119-1930)

"Раждането не се разбира по отношение на тялото, но по отношение на човешката душа, т.е. зачеване на онзи Божествен зародиш." (38-1915)

"Човек се е прераждал хиляди пъти. Започвал е своя живот като микроб, увеличавал се, преработвал се, за да се роди най-после като човек в пълния смисъл на думата. Прераждането е процес, а раждането — един завършен цикъл от този процес." (38-1915) "Понеже физическият свят ограничава всички същества, човек изучава ограниченията, които среща по пътя си и така преустройва организ ма си и се освобождава. Това се постига в един живот." (42-1928)

"При сегашните условия на живот човек не може да живее дълго време на земята. Ако той живее на земята хиляди години, нищо няма да остане от него. Той ще изопачи характера си толкова много, че в края на краищата вместо да придобие нещо, всичко ще загуби. Само съвършеният човек може да работи с елементите на света и да се ползва от тях." (45-1931)

Тук Учителя много ясно ни обяснява защо човек не живее вечно на земята и защо трябва да се прераждa. Физическият свят, или света на волята, примесен с астралните влечения от страсти, желания и влечения, увлича човека и той затъва в лоното на ада, както казва Учителя. А живота на земята е даден за поука и набиране на знание, необходимо ни за изчистване от низшето и тръгване по пътя на съвършенството. Един продължителен живот на земята ще заличи човешкото у нас, както и доброто, което сме наследили от Всевишния. Затова са необходими междинни фази за осъзнаване на стореното, за осъзнаване на слабостите. Така този живот с интервали на земята ни дава възможност да изживеем противоречията и слабостите си.

"Сегашните хора са преминали през три състояния на материята: през твърдата, през течната и през въздухообразната материя. Днес живеят във въздуха. Значи човек е минал през трите среди — твърда, в която живеят духовете на земята — гномите; през водата, дето живеят ундините; през въздуха, дето живеят сулфите. Най-после ще мине през огъня, дето живеят саламандрите." (45-1931) "Животът на съвременните хора не е живот на настоящето, но на миналото. Науката, с която се занимават днес, не е наука на настоящето, но на миналото. Религията, която изповядват днес, и тя е религия на миналото. Изобщо всичко, което виждате около себе си, е пак минало. Да работиш за реализирането на бъдещите си идеали, това наричаме ние настояще." (45-1931)

Защо Учителя има това твърдение? Защото цялото възпитание на сегашния човек става под въздействието на постиженията на миналите успехи. Това води до индиферентност към бъдещето, намалява инициативата към новости и нови успехи. Така се стига до преповторение на миналото. Така парадигмата спъва всеки нов успех. Затова и Христос казва: "Ако не се роди човек изново, не може да влезе в Царството Божие." Значи сегашният човек не е още роден. Той трябва да се роди изново, от вода и Дух, за да завърши процеса на своето раждане. Под думата "раждане" в широк смисъл на думата разбираме освобождаване на човека от най-страшното робство, от ограничените условия на живота. Нероденият човек живее в небитието, в робството, а роденият в битието, т.е. в свободата. Небитието е място на страдание, на ад." (45-1931)

"От гледна точка на Битието на материалния живот, небитието е живот на въображение." (45-1931)

Явно, че човек трябва да погледне реално на физическия живот като условие за развитие, а не да живее с въображения и нереални представи и влечение, които са израз на небитието и ада.

Именно при условието на прераждането се изявяват различията между хората. Те имат различна еволюция и развитие, а освен това различен момент на отделяне на душата им от Бога. И тук Учителя казва: "Различието между хората седи само в дните и условията, при които са излезли от Бога и дошли на земята да живеят. За Бога всички хора са интересни, понеже представляват някаква материална идея. Всяка душа е излязла от Бога в момент, важен за целия космос. Тя е жива единица, в живота на която могат да станат ред промени, необходими за нейното развитие." (78-1927) "Днес се явява спор върху въпроса за прераждането. Христос дойде на земята, за да направи мост между небето и земята, да има съобщение. Преди Христа хората робуваха. Откак дойде Христос, те се прераждат. Той казва: "Ако не се родите изново от Дух и вода, няма да влезете в Царството Божие." Прераждането не е принцип, но закон - да си в общение с другия свят, да имаш право да минаваш от един свят в друг. И Христос се прероди на земята, за да покаже на хората Божията Любов. Той пак ще се прероди, но не както индусите го разбират. Прераждането е закон за усъвършенстване на човешката душа. Човешкият организъм постоянно се променя. Следователно той се облича във все нови дрехи. Законът за прераждането не е догма, не е религиозен принцип. Той е научен въпрос за учените и разумните хора." (62-1923)

Учителя ни дава прекрасна интерпретация на въпроса за прераждането. Той счита, че този въпрос не може да се схване по пътя на въображението и емоцията. Това е закон, отразен в целия живот на Битието и може свободно да се разчете от него посредством ума и разума, т.е. по пътя на науката и разума. Прераждането е закон "за усъвършенстване на човешката душа", заключава Учителя. Следователно човек трябва да прозре тази истина, ако иска да премине в по-горна фаза на своята еволюция.

3.7.3. Карма

Кармата е свързана с въпроса за страданието, което съпътства всеки един от нас. Страданието като принцип, от който не може да се освободи никое същество, трябва да се разбере основно и приеме като факт.

Но защо впрочем трябва да има страдание в света? От друга страна, за да има страдания, трябва да има и причини за това. Ето как идваме непринудено до закона за причината и следствието, който закон е същината на кармата.

Причината и следствието е основен закон за физическия свят. Той е творчески акт, без него не би имало движение, динамика, развитие и усъвършенстване. За да си изясним нещата на физическия свят, трябва да ни е известна причината за всяко явление, процес, движение, за всяка форма и сила. В противен случай трябва да приемем случайността като реалност, а тя всъщност не съществува като такава.

Когато влезем в противоречие със закона за причината и следствието, т.е., когато вършим неща, които ни причиняват неадекватни ситуации, ала неприятни изненади и изживявания, ние започваме да страдаме. Страдаме, защото считаме, че страданието или неприятните изживявания и изненади са ни натрапени, а не причинени от самите нас. За да се убедим в тази закономерност на явленията, нека хвърлим поглед към становището на науката по този въпрос.

От философска гледна точка, а и от гледна точка на физиката и математиката, в живота на вселената трябва да съществува непрекъснатост — континуум, едно постоянство при протичане на законите, явленията и живота. Това постоянство или непрекъснатост - континуум, протича и се наблюдава във всеки процес на физическия свят. А щом като съществува континуум, то трябва да имаме две непрестанни фази в него, а именно — причина и следствие, т.е. предходящите моменти да са причина за последващите.

"Математиката постави пред нас и въпроса за континуума на времето и пространството", твърди Х. Вайл. (169) Следователно континуумът не е моментен акт в живота. Той е верижен процес, движение със своите предидущи причини и последствия. В този непрекъснат процес се крие и безсмъртието на света, вечността на вселената и живота в нея. Затова учените казват, че "Структурата на света не лежи между покоя и движението, но между равномерните транслации и ускорителни движения." (169)

Графично структурата на света по Х. Вайл представихме в предидущите глави на книгата като два светлинни конуса, опрени с върховете си един към друг. Предидущия конус, т.е. долния конус нарекохме миналото, а горния — бъдещето. Тази фигура се тълкува и като скица за живота на човека. Х.

Вайл казва: "Всичко, което се отнася до моето отношение към света, лежи с всичките си мирови точки в предния (горния) конус, който дава влияние и следствия върху моята настояща дейност. Предният конус е моето активно бъдеще, а задният (долният) локализира онези дейности и събития, които съм изживял или активно осъществил и са дали влияние върху мене — това е областта на моето пасивно минало." (169)

Ето в това становище се отразява състоянието на кармата — миналото дава неминуемо отражение върху бъдещето. Няма събитие и явление, което ни засяга и за което не сме причинили нещо в миналото си. Или, другояче казано, всички наши действия и подтици, постъпки причиняват рано или късно неминуеми последици. Последните трябва задължително да изживеем и се поучим от тях. Затова Х. Вайл казва още: "Отношението причина и следствие владее нашите теоретични, както и нашите практически действия, а и самата действителност, поради което е трудно да се обясни закона на причинността. Философът Кант го формулира така: Всичко което става, предполага нещо преди това, т.е. то е следствие, което става по едно правило. А Хуме счита, че предметите или процесите, които се разглеждат като причина или следствия за други такива, се намират в пространствено-времева взаимовръзка." (169) "Обаче трябва да се отбележи, че в природата причинните отношения не се състоят между отделни явления, а между класи от явления." (169)

Ето причинността може да даде обяснение за честите страдания и неприятности в живота. Често влизаме в противоречие с този неотменен закон или пък вършим действия без да мислим, че рано или късно ще дойдат последствията, които няма да ни харесат. От друга страна страданията трябва да разглеждаме като процеси на нашето съзнание, тъй като съществуваме несъзнателно и ненапътствуваме сами живота си. По този начин, чрез страданията осъзнаваме грешките си. Трябва да правим обаче разлика между мъчение и страдание. Мъченията са неосъзнати процеси, срещани предимно при животните. Животното може многократно да преповтаря една погрешка, което му носи страдание, докато по пътя на рефлексите, т.е. подсъзнателните процеси коригира поведението си. У човека истинските страдания са душевни изживявания, т.е. осъзнаване на допуснатите и извършени погрешки. Затова Учителя твърди: "Без страдания хората не могат да се приближат до Бога. Такъв е пътят на земята. Страданията са пътят, по който човек върви, за да развие Божественото в себе си. Изучавайте живота на светиите, на великите и добрите хора и ще видите, че всички са минали през големи страдания." (77-1926) "Природата определя гениалността и величието на хората според страданията, които те понасят. Степента на страданията определя величието на човека. И така страданията откриват смисъла на живота. При това ще знаете, че само гениалните, само високо организираните хора страдат." (21-1925-26)

Следва, че целият ни земен живот е свързан с постъпки, които в едно или друго отношение спъват нашето духовно развитие.

Изкуството да се живее правилно, е което човек трябва да научи чрез страданията. Учителя П. Дънов ни представя живота и кармата така: "Най-малкият недостатък увеличава теглото на

човека и го връща назад. За да влезеш в другия свят, трябва да се освободиш от своите отрицателни мисли и желания. Първото желание, което свързва човека със земята, е яденето. Второто желание е да се облечеш. Третото желание е да излезеш на разходка, да срещнеш някои приятели, с които да влезеш във връзка. Така създаваш една след друга връзки и като дойде денят на заминаването, виждаш, че си свързан с хиляди въжета, видими и невидими." (146-1937)

"Да отиваш на оня свят и да се връщаш назад, това значи да минаваш от едно състояние в друго, да се качваш в съзнанието и отново да слизаш." (146-1937) "Кармичният закон не е нищо друго, освен съдбата на човека. Кармата е закон на необходимост, през който всеки човек минава. С други думи казано: кармата представя неблагоприятните условия в живота на човека. Човек трябва да работи съзнателно, да ликвидира правилно своята карма. Като ликвидира кармата си, човек влиза в Божествената Промисъл, в закона на благодатта, или в така наречената Дихарма. Да се прераждa човек това значи да живее в закона на кармата." (93-1928)

Но нека си зададем пак въпроса има ли явни доказателства, че съществува прераждането — като процес, чрез който човек може да ликвидира кармата си? Учителя П. Дънов отговаря утвърдително и дава следните разяснения, които ще преповторим: "Днес се явява спор върху въпроса за прераждането. Христос дойде на земята, за да направи мост между небето и земята, да има съобщение. Преди Христа хората робуваха. Откак дойде Христос, те се прераждат. Прераждането не е принцип, но закон, да си в общение с другия свят, да имаш право да минаваш от един свят в друг. Христос се прероди на земята, за да покаже на хората Божията Любов. Той пак ще се прероди, но не както индусите го разбират. Прераждането е закон за усъвършенствуване на човешката душа. Човешкият организъм постоянно се променя. Следователно той се облича във все нови дрехи и нови дрехи. Законът за прераждането не е догма, не е религиозен въпрос. Той е научен въпрос за учените и разумните хора." (62-1923) "Аз казвам: който не вярва на думите ми, нека ги опита. Като мине през изпитанията и страданията, ще разбере, че в тях се крият благата на живота. Такъв е законът на кармата. Законът за прераждането е закон за изкупване и освобождаване на човека от прегрешенията на миналото. Велик е моментът, когато човешкият ум взема кормилото в ръцете си и направлява съдбата на собствения си живот." (32-1917)

Законът на кармата изглежда е специфичен за живите същества, които се намират в напреднала фаза на еволюцията си. Те сами създават кармата си, като се отклоняват от правия път. Учителя обяснява: "Кармата няма нищо общо със страданията и със скърбите в света. Страданията и скърбите, това е езикът на живата природа, това е езикът на Бога — първият език, с който Бог започва да ни говори, за да ни пробуди от дълбокия сън, в който духът пада. Кармата е езикът, с който ни се говори да не се отклоняваме от Божествения път." (57-1923) "Смешно е да се мисли, че кармата определя човешкия живот. Човек сам създава кармата. Невъзможно е това, което си създал, да определя насоката на твоя живот. Човек може да се изправи, само

когато съзнае, че той е виновен за своята карма. Следователно веднаж я създал, той сам ще я изправи." (59-1921) "Индусите казват, че ние сме дошли на земята, в този затвор за да ликвидираме своята карма. Аз пък казвам: ние сме изпратени на земята от невидимия свят, за да научим някои уроци, да свършим училището." (72-1925) "Никой не може да обясни причината за кармата. Ако е вярно, че човек е произлязъл от Бога, питам: как е възможно от такова съвършено същество, каквото е Бог, да излезе човекът, който е изложен всеки момент на грехове и падения? — Има неща, за които ние не можем да говорим. Ако човек рече да обясни произхода на злото, той ще поквари цялото човечество."

"Кармата преследва човека най-малко до четири поколения, докато изплати всичките си дългове. Какъвто е законът на кармата, такъв е и закона на дихармата. Това, което Бог е определил за човека, векове да минат, той ще го получи." (110-1931) "Едно време кармата не е съществувала. Хората сами създадоха кармата и ако вървят в правия път, кармата им сама по себе си ще се махне. Битието, в което живеем, има свои привилегии, но има и свои задължения. Човек трябва да съзнава, че е дошъл на земята първо да слугува, а после да благува." (120-1929)

Но карма си създаваме и когато виждаме и критикуваме погрешките на другите! Ние сме свързани със съдбата на мнозина, а още повече, когато съзнателно се намесваме в живота на другите. Ето защо Учителя казва: "Не, според закона на кармата каквато погрешка видите в близките си, вие сами трябва да се заемете да я изправите." (1-1922)

Законът на кармата не е закон, който засяга само физическата ни същност. Той засяга цялата ни същност: физическа, астрална, ментална и т.н. Учителя обяснява: "Всяко страдание има свои далечни причини. Страданията не идват напразно. Кармата може да се изрази на физическия свят, но може да се изрази и в астралния, или в менталния, т.е. в света на чувствата, желанията или в света на мислите." (3-1922-23)

"Законът на противоположностите и подобието, ако можем да ги разберем, са две велики неща в света. Единият закон, на подобието, е закон на небето; другият закон на противоположностите — това е законът на земята, на ограничения свят, на плътта." (31-1915)

"Индусите, които знаят тия два закона, изясняват ги с думата "карма" — закон на причини и последствия. Кармата може да бъде карма в прилив и карма в отлив, сиреч добра и лоша карма." (31-1915)

С тези мисли за смъртта, прераждането и кармата Учителя П. Дънов ни подчертава, че животът на човека не се състои само във физическата страна на последния. Физическият живот е само една опора на земята, а съдържанието на живота ни е в духовната ни изява, от която зависи цялото ни Битие. Прераждането и кармата са закони, които събуждат от опиянение човека, увлечен в примамките на физическия живот. Именно кармата и страданията са тези, които ни показват истинския духовен път към съвършенството.

3.8. Тялото — физическата същност на човека

3.8.1. Значение на тялото

"Тялото на човека е символ, но идеите не произлизат от тялото, те само се проявяват чрез тялото."
(4-1922)

"Изучаването на човешкото тяло е начало на всички науки, които представляват основа на бъдещето."
(43-1929)

"Човек може да се съобщава с невидимия свят само чрез физическото си тяло."
(43-1929)

Всички имаме физическо тяло, разполагаме с него, живеем чрез него, но познаваме ли го? Използваме ли го правилно в наш интерес или злоупотребяваме с него, като задоволяваме само низшите си влечения? Какво е нашето физическо тяло, какво устройство има и какви възможности крие в себе си, които бихме могли да ползваме за нашето благо? Тези и много други въпроси стоят пред човека нерешени, а най-често и не си ги задаваме. Ние просто експлоатираме физическото си тяло, без да мислим за неговото предназначение, за неговите нужди, нормален режим, без да се грижим просто за него. А когато се появят смущения във функциите му, които наричаме болести , страдаме, тревожим се, чувствуваме едва тогава, че можем да загубим нещо неоценимо. Ето защо Учителя П. Дънов казва: "Често се говори, че човек трябва да живее за цялото. Цялото в човека е неговото тяло, а частите му — отделните органи. Малко хора имат предвид всички органи на тялото си. Благодарение на този частичен интерес те пренебрегват нуждите на целия организъм, вследствие на което се явяват различни болести." (44-1929) "Човек като е дошъл на земята и се е облякъл в материя, трябва да пази организма си, да има правилна обхода към него. Тялото е подобно на помощния добитък. Ако към добитъка е нужно човешко отношение, колко повече това е нужно към собственото тяло?" (44-1929) "Къде стои подобието на човека с Бога? Първото подобие е в тялото. Човек е съвокупност от системи с различни функции, които учените и до днес не познават. Те знаят само тяхната физическа страна и функции, и то частично." (43-1922) "Колкото по-обработена е материята на човешкото тяло, толкова и животът му е по-възвишен. Степента на човешкото развитие се определя от материята на неговия организъм. Животът на човека се изразява чрез материята." (22-1926-27)

Учителя наподобява тялото на инструмент, чрез който човек проявява душевните си способности и казва: "Цигулката, това е инструмент на хармонията. Нуждата да свири човек, да изрази вътрешните си чувства по един своеобразен външен начин го заставя да си направи този инструмент. Сега като правим аналогия, сравняваме какво изразява човешкото тяло. Човешкото тяло по същия закон е една необходимост за душата, за да се прояви тя във външния свят. По същия закон е създадено човешкото тяло." (36-1921) "Сега на всинца ни е необходимо физическо развитие. Душата не може да се прояви в едно хилаво тяло." (36-1921)

"Онези, които дълго време са изучавали човешката конструкция, казват, че външните черти на човека се дължат на вътрешното му естество, т.е. какъвто е човек отвътре, такъв е и отвън. Затова две убеждения няма. Те казват, че ходилата на краката в правилно развити мъже и жени трябва да представляват една шеста част от ръста; гърдите — една четвърт; дължината на ръката от китката — една десета; мярката — два пъти около китката на ръката, трябва да бъде мярка на врата." (31-1917) Тук Учителя явно има предвид т.н. "златно сечение" на човешката конструкция, изградено от древните скулптори на Рим и Атина. И Учителя продължава: "Най-първо трябва да се занимавате с великата философия на вашето тяло, с ония велики принципи, които са почнали да действуват, с причините, които са създали ръката. Ако почнете да изучавате човешкото тяло, ще видите цялата природа — човек е един микрокосмос; каквото става в цялата природа, това става и в човека." (39-1922)

Явно, че едва ли има нещо друго от нашето същество, освен тялото, което да е така близо до нашата същност, да чувстваме така реално, да ползваме така ежеминутно, да е така ценно за живота ни на земята и да е неотложно за изявата ни като живо същество? И въпреки тази ежедневна близост на тялото ни, въпреки хилядолетията, през които ние се занимаваме с него, ние все още не го познаваме изцяло и не ползваме пълноценно. Учителят П. Дънов ни представя тялото като символ, инструмент за изява на вътрешните ни желания; ключ, който може да решава трудни въпроси; връзка между видимия и невидимия свят; дреха на душата, за да се изяви на земята; микрокосмос, който отразява целия свят и накрая подобие на човека с Бога — това е пак тялото.

Тялото на човека като плод на дългата еволюция на органичния свят съдържа, таи в себе си, отразява всички видове сили, закони и силови полета, които изграждат самия космос. Всеки орган или органна система от тялото на човека е представител на определени сили и закони от природата. Чрез тези органи и системи тялото ни е свързано, или ни свързва, черпи сили, енергии, живот от съответните среди на природата. Например механиката на вселената е отразена и представена в тялото на човека чрез двигателната система; електромагнитната сфера на космоса е представена и отразена в нервната система; въздухообразното агрегатно молекулярно състояние контактува с дихателната система; обменните процеси и трансмутации на органичния свят са в храносмилателната система; течността и водата като агрегатни форми на материята са в кръвта и лимфата; светлинните енергии са представени чрез оптичната система на окото; звуковата хармония на музиката е в ухото; сферата на етеричните съставки на веществата — чрез мириса и т.н. Значи тялото на човека има двояка същност: първо отразява душевността на човека, тъй като е дреха за душата и второ — то е жива и пряка връзка с целия космос и неговите закони и сили. Затова учените казват: "Разглеждаме ли тялото с нашия поглед, то виждаме го отвън и то се изявява причинно. Разглеждаме ли психическата същност, то виждаме процесите отвътре; тогава причинното се развива във психично-физичен процес. Разглеждаме ли духовната същност, то процесите виждаме отгоре и то възвратно (опознаващо) или предшестващо (крайно или накрая своеволно обвързано)." (161-К. Фридерихс)

Учителя П. Дънов отразява философията на тялото така: "Сега да изразим идеята за времето и пространството в следната форма. Целият човек представлява съвкупност от време и пространство. Главата представлява пространството, необятността, затова е ненаситна. Колкото и знания да има, човек все повече иска да придобие. Тялото на човека представлява времето. Значи тялото представлява вътрешното съдържание на главата. Действително развитието на главата се проектира чрез тялото. Проявената деятелност на тялото представлява смисъла на главата." (4-1922)

Как да изтълкуваме това виждане? — Тъй като целият човек представлява копие на макрокосмоса, то той съдържа отразено в себе си и пространство-времето. Главата дирижира цялата функция и изява на тялото, като притежава и сетивните органи, с това тя е в резонанс с проявите на пространството във вселената. Затова главата се счита, че е ненаситна и всеобхватна. Тялото пък, като материална изява на идеите на главата, е разгъната форма на нейното съдържание, т.е. динамична изява на идеите във времето — стадии на експанзия (инволюция). Затова се казва, че смисълът на главата се вижда в проявената деятелност на цялото тяло.

Нека погледнем тялото на човека от гледна точка на геометрията. "Като разгледаме човешкото тяло отвън, ще видите в него три триъгълника: от главата до раменете е първият триъгълник — с върха нагоре; от раменете до пъпа е вторият триъгълник (с върха надолу); от пъпа до краката е третият триъгълник (с върха нагоре). Човешкото тяло е резултат на разумни сили. (128-1931) "Где е екваторът на човешкото тяло? — При слънчевия възел, под лъжичката. Той е в най-подвижната част на човека, в кръста." (98-1928)

"Между горната част на тялото у човека, до пъпа, и долната част — от пъпа надолу, също така има противоречия. Горната част на тялото наричаме "областта на мисълта", а долната — "област на желанията". В областта на мисълта живее истинският човек, а в областта на желанията — низшият човек, наречен "човек-животно". (43-1929) Защо това разделение на тялото? — Ако разгледаме разпределението на органите в човешкото тяло от гледна точка на функциите им, ще констатираме, че в горната част на тялото (от пъпа нагоре) се намират: централната нервна система, сетивата, говорът, мисълта, дихателната система, сърцето, а в долната част на тялото (от пъпа надолу) — храносмилателната система, черният дроб, отделителната система (бъбреците) и половата система. В зависимост от това кои органи с функциите си надделяват в проявите на човека, той ще бъде истински човек, т.е. на високо еволюционно ниво, или човек-животно — с проявите на животинския свят.

"Пъпът на човека представлява физическия център и като завъртите човека около този център, около пъпа, образува се един правилен кръг, в който дължината на целия човек е диаметърът на този кръг. От пъпа надолу, това е физическият човек, това са всички течения, които отиват към центъра на земята. И когато тия течения вземат надмощие в човека, тогава в него се образува едно благоутробие." (56-1923)

Такава картина, с вписан човек в един кръг, има от немския художник Дюрер.

"Човекът е най-сложната математическа формула в света. Ето защо, според мене, очите, ушите, устата, брадата, веждите на човека представ-

ляват математически и геометрически формули." (3-1922-23)

"Всеки човек, който представлява числото 123, 456, 789, е бил свидетел и участник при създаването на земята, на цялата слънчева система. Той е минал през всички епохи и периоди на развитието на земята, през всички култури. Това число показва пътя на човешкото развитие и проявление като душа." (92-1928)

"Човешката глава представя основния Божествен капитал; лицето е капиталът, вложен в обращение; ръцете пък представляват това, което човек е изработил и придобил. По главата, по лицето и по ръцете на човека можете да познаете как е живял в миналото, от ред поколения насам, как живее днес и как ще живее в бъдеще." (92-1928)

"Та за да разберем вътрешната страна на живота си, ние трябва да изучаваме своето тяло. Единственото реално нещо, с което можем да се занимаваме, това е нашето тяло. Трябва да почнем от тялото си." (81-1926) "Човешкият организъм е съставен приблизително от 60 трилиона клетки, които се отличават с голяма интелигентност. Например някои клетки на човешкия организъм носят в себе си културата на растенията. Има клетки, които знаят законите на кристализацията. Трети пък са минали през културата на рибите, на птиците, на млекопитаещите. Най-после има клетки, които са минали културата на високо напреднали разумни същества. Тези клетки днес образуват мозъка на човека. Следователно мозъкът, това е човекът." (91-1928)

Иска ни се да дадем допълнително някои любопитни данни от физиологията на човешкото тяло, с което да се убедим във високата разумност на силите, които изграждат и поддържат същото. Тялото на човека при общо тегло от 70 килограма съдържа в себе си около 15,6 литра междуклетъчна течност — вода. Ако прибавим към това количество вода, тази, която съдържат всички клетки на организъма (вътреклетъчната вода), която по количество е 26 литра, то за цялото тяло се пада общо около 41,6 литра вода — цяло "море". От това следва, че най-важната съставка на тялото на човека е водата. И прав е Учителя като казва, че водата е емблема на живота. В нея се е зародила първичната клетка на природата и в нея ние продължаваме да "плаваме" и досега.

Близо 3 литра от общата вода на тялото тече през артериите и вените на тялото като кръв. Междуклетъчната вода на тялото промива около 199 трилиона клетки.

В основата на клетъчния живот е основният процес наречен дифузия. Този процес съществува пак благодарение на водата. Дифузията като процес се дължи на кинетичната природа на материята. Последната поради различните степени на силовите си заряди е във вечно движение — стремеж към уеднаквяване. Така чрез дифузията в тъканите на тялото става изравняване съставките на тъканната течност в отделните райони и органи. Когато две течни съставки в тялото са разделени чрез биологична мембрана на клетката, дифузията през порите на тази мембрана се нарича вече осмоза. В случая от едната страна на клетъчната мембрана е течният свят на самата клетка, а от другата страна — извън клетката, междуклетъчната течност, в която тя живее (кръв, лимфа).

Мембраната на червеното кръвно телце, всяка секунда пропуска навън и навътре сто пъти повече вода, отколкото е обемът на самото кръвно телце.

Бъбрекът, като орган на отделителната система, е поел наблюдението и управлението на вътрешното море на организма. Всеки бъбрек е образуван от около 1 000 000 микрооргана, наречени нефрони. Всеки нефрон пресява, сортира, отделя и възстановява или отпадъчни продукти, или полезни за организма такива. През мембраната на нефрона преминава малка артерия, която се разделя на капиляри. Тази фина капилярна мрежа в самия нефрон на бъбрека се нарича, като цяло, телцето гломерул. Цялата филтрираща повърхност на двата милиона гломерули (за двата бъбрека общо) е около 0,8 квадратни метра, т.е. колкото половината от повърхността на тялото ни. Всеки ден (за 24 часа) около 1700 литра кръв преминава през двата бъбрека и около 180 литра течност се извлича като филтрат през мембраните на гломерулите. Може да се пресметне колко пъти в денонощието цялата кръв на организма ни преминава през самите бъбреци (около 340 пъти). Двата милиона нефрони на двата бъбрека, нанизани едно до друго като тръбички, биха се разпростряли на едно разстояние около 80 километра, и тези тръбички на нефроните са тези, които абсорбират обратно почти всичката 180 литра вода филтрирана през бъбреците.

Дихателната повърхност на белите дробове, която се изгражда от повърхността на алвеолите (въздушните мехурчета) на същите, при добре развити дробове е около 90 квадратни метра, т.е. повече от квадратурата на един двустаен апартамент.

Количеството на кръвта в тялото е около 1/3 от теглото на тялото. Кръвната плазма се състои от 91 % вода, 7,5 % белтъчини и 0,85 % минерални соли, останалото са други вещества.

Сърдечният мускул при еднократна контракция (свиване) при тяло в покой изтласква от 50 до 70 $см^3$ кръв. Това значи, че сърцето изтласква в минута около 3000-4000 $см^3$ кръв (за 72 пулсации в минута). Импулсите, които предизвикват свиване на сърдечния мускул, произлизат от самостоятелен нервен възел за сърцето, който лежи в началото на дясното предсърдие. Нервната регулация на сърдечната дейност се извършва чрез вещества, които плават в кръвта и се произвеждат от нервните окончания на блуждаещия нерв (нервус вагус) и акцелерантния нерв. Първият нерв (вагус) действа забавящо чрез веществото ацетилхолин, а вторият — ускоряващо. (191-Х. Гебхард)

Разбира се не му е тук мястото да описваме цялата физиология на тялото. С тези къси цитати искахме да подчертаем колко силно е свързан организма със силите на природата и какви големи възможности има той. От друга страна трябва да се подчертае, че тези сложни физиологични процеси не съществуват сами за себе си, но са под влияние и ръководството на централната нервна система, а оттук и на душевността на човека. Ако всичко е в ред и в нормална функционална динамика, ще се радваме на крепко и добро здраве. А Учителя допълва: "Човек диша, за да поддържа живота, горенето в своя организъм. Според някои дишането е процес на чистене. В белите дробове има повече от 600 000 000 клетки, затворени в малки стаички (алвеоли), в малки лаборатории. Когато въздухът влиза в белите дробове, всяка от тия клетки за кратък момент изпълнява своята служба: физиологическа и психическа. Крайната цел на дишането като психически процес е пречистването на мисълта. Следователно дишането е свър-

зано с мисълта. Има три вида дишане: горно и долно (според това коя част от дробовете участвува). Най-добро е пълното дишане." (3-1922-23)

"Всяка Божествена енергия, която слиза отгоре, трябва да мине първо през дихателната система, оттам да се качи в ума и после да слезе в сърцето. Изкуство е човек да диша дълбоко, но без шум, никой да не чува." (3-1922-23) "Най-слабите промени в пулса на човека говорят за деликатни преживявания. Резките промени в пулса говорят за големи преживявания на човека. Когато човек се въодушевява от възвишени мисли и чувства, биенето на сърцето му е ритмично, пулсът му е правилен, хармоничен. Когато човек живее в областта на грубите, низшите чувства, пулсът му е дисхармоничен, неправилен." (3-1922-23)

Тук се подчертава взаимовръзката на психическото, душевното състояние на човека и физиологичните функции на отделните органи и системи в тялото ни. Известно е, че и състоянието на храносмилателния тракт зависи от душевното състояние на човека. При неразположение в мислите и чувствата ние изживяваме тежест и дискомфорт "под лъжичката" — т.е. във функцията на самия стомах. Това се дължи на реакцията на слънчевото сплетение на симпатичната и парасимпатична нервни системи, които от своя страна влияят на храносмилането. Човек загубва в такива случаи апетит, има гадене, гърчове и болки в корема, а в някои случаи се стига и до повръщане.

При много тежки нервни кризи и нервна умора може да се стигне до временно ослепяване. Кръвното налягане, т.е. тонусът на кръвоносната система е повишен, тъй като тази система е изключително зависима от психиката на човека. При такива нервни състояния се стига до отделяне на студена пот от кожата. А знаем, че кожата е свързана с отделните си участъци със съответни вътрешни органи т.е. зони на Хиит. Оттук се дължи и лечението на заболяванията на вътрешните органи чрез масажи на кожата, компреси, водолечение и др. Дразнейки чрез тези физиотерапевтични манипулации даден кожен участък ние влияем положително на функцията на съответния вътрешен орган (сърце, бъбреци, храносмилане, кръвоносна система и т.н.) И все пак Учителя казва: "Всичката материя на тялото ни не е още диференцирана, в тялото има множество още клетки, които трябва да се повдигнат." (8-1923-24)

"Божият Дух от хиляди години е работил върху нас и ни е дал организъм с крака, мозък, сърце и т.н. Ако ние при сегашния живот не можем да контролираме нашия организъм с неговите сили — този мозък, това сърце, тия нерви, артерии и всички клетчици, какво означава тогава?" (8-1923-24) "Когато дойдем до същността на живота трябва да се спрем върху всички органи в човешкото тяло, както и тия, които извършват важна и почтена служба, така и тия, които извършват непочтена работаи ще видим, че всички са еднакво необходими и важни. Въпреки това вижте каква грамадна разлика има между очите и дебелото черво." (16-1924-25)

"Между клетките на организма съществува едно сплотяване с цел взаимно да си помагат. В това взаимно помагане се заключава благото на целия организъм. Когато клетките се индивидуализират и всяка от тях започне да мисли и да живее за себе си, настъпва смърт за целия организъм." (21-1925-26)

Стремеж за взаимоподпомагане, колективизиране срещаме в цялата при-

рода. Даже и в инертната материя сцеплението на молекулите и атомите е израз на този принцип за единение. Говори се по този начин за съществуването на вселенна хармония и единство, дирижирани от една единствена сила.

"Според философията на източните народи човек има седем тела, от които три са главни: физическо, астрално и умствено, а останалите четири — допълнителни. Докато е на земята човек работи главно с физическото тяло — най-подходящия инструмент на земята. Човек мисли с умственото си тяло, а чувствува с астралното си тяло. Издирва причините и последиците на нещата с причинното си тяло." (25-1928-29)

Физическото ни тяло е изградено от материята на третото измерение, т.е. при най-последната степен на експанзията, на снижаването на Първопричината. Другите тела би трябвало да си представим като такива, изградени от материята на по-висшите измерения, т.е. от по-висши състояния на експанзията. В сферата на физическия свят бихме си представили по-висши състояния — тези на силите, енергиите и светлината. По този начин на аналогично сравнение бихме могли да си представим изявата на нашите по-висши тела: астрално, ментално и причинно. Това са състояния на нашето Аз в сферата на по-горните измерения на света. Тези тела проникват нашето физическо тяло както електричеството, магнетизмът, гравитацията и др. сили могат да проникват инертната материя в природата. Този принцип разгледахме в раздела за душата и духа в тази книга.

"Материалистите ще кажат, че нашето съзнание се произвежда от мозъчните клетки. Е добре, ако мозъкът е един фактор за съзнанието, той трябва да седи по-горе от съзнанието, а всъщност виждаме, че не е така. Когато заболее мозъкът, съзнанието го лекува, а когато заболее ръката, кой я лекува? Съзнанието е, което лекува." (40-1922) П. Дънов дава нагледен пример за проникване на по-висшето състояние в лоното на по-низшето, т.е. че по-висшето винаги владее по-низшето и го ръководи. Затова не може да се твърди, че материята е, която създава съзнанието, мисълта, ума, чувствата, волята, душата и т.н. Тези винаги са по-високостоящи, т.е. от по-високо състояние и проникват физическата същност на човека.

"И когато аз говоря, че човек е храм на Бога, т.е. живее в него, аз не подразбирам нито физическото, нито астралното, нито менталното, нито причинното тяло, но подразбирам будическото тяло на човека, което е тяло на духа. В това тяло именно живее Бог, Божественият Дух." (64-1924) "Тялото, сърцето и умът на човека представят три категории сили, които той трябва да владее. Владее ли тия сили, само тогава може да се нарече истински човек. След ума нагоре идва душата и духа — висшето начало на човека." (87-1927) "Трите възможности, дадени на човека, това са възможностите да тренира или развие своето тяло, своето сърце и своя ум. Не е ли тренирал тялото си и влезе неподготвен в духовния свят, човек изпада в сънно състояние. А това е да има присъствие на духа, да не се страхува от нищо. Когато е тренирал тялото си, той може чрез него да познае ще срещне ли някакво препятствие на пътя си или не. Тренираното тяло е чувствително към външните влияния. Ние казваме, човек е здрав, когато тялото му се подчинява на неговата разумна воля. Тялото трябва да бъде орган на ума, сърцето и на волята на човека." (23-1926-27)

Ето нагледно как можем да си представим човека като една конструкция от силови полета, състояния или сили, които имат различна степен на развитие и са взаимосвързани. Степенуването на тези полета отдолу нагоре е: физическо тяло, сърце, ум, душа и дух. Първите три са изява в средата на физическия свят, а последните две в тази на духовния свят. На земята се изявяваме преди всичко като физическо същество — чрез своето тяло, своето сърце и ум, т.е. чрез силовите полета — органи, с които сме в непосредствена и постоянна връзка и контакт с всички физически сили на природата. Тялото по същество със своята комплицираност, в строежа и функциите си, отговаря на многообразието на силите в природата. Сърцето от своя страна е вътрешното изживяване на процесите, които се извършват от нас и около нас. Това е сферата на чувствата. Умът пък е полето, което има за задача да регулира, напътства и диференцира процесите, явленията и действията съобразно тяхната важност, същност и полезност. Той е в състояние да пресява чувствата, ако е достатъчно стабилен и ако има достатъчно знания и опит. Душата, както видяхме, е общото поле, обгръщащо тялото, сърцето и ума, като им дава импулс за изява. С това душата прониква цялата същност на човека тук на земята, влага живот в него и го поддържа. А духът на човека е първичният импулс на живота, първичното начало на нашето индивидуално съществуване. Духът е първичното, излязло от Божественото съзнание и оставено да съществува като самостоятелна духовна форма в света. Духът е творческият акт на нашето зараждане от Първоизточника. Затова духът влага сила и импулс в душата и я владее изцяло. Да не забравяме ежедневната проява на волята, която е всъщност действие на душата при систематизиране на явленията.

Такова степенувано състояние на силите, енергиите, силовите полета и формите съществува и е в действие в цялата вселена, света и природата. Ние вече ги разгледахме и не е необходимо да ги преповтаряме в подробности.

"Засега тялото е необходимо за нас, но за в бъдеще може да не представлява такава необходимост и да можем без тяло (физическо). Или пък най-малкото за в бъдеще нашето тяло може да премине през голямо развитие. Например в миналото си човек е преминавал през разни форми, но когато е научил и придобил това, което всяка форма съдържа в себе си, той ги е напущал една след друга, докато най-после се явил във формата, която днес виждаме. Той е минал през формите на паяка, птицата, рибата, млекопитаещото и накрая човека." (87-1927) Затова Учителя П. Дънов твърди, че "Земният живот представлява велика лаборатория, в която трябва да се изучава великия живот в своята целокупност. Който иска да се учи, той трябва непременно да слезе на земята. Даже и най-напредналите същества има какво да научат на земята, затова и те търсят начин да слязат в материалния, в земния живот, да продължат своето учение. Някои слизат доброволно, по закона на жертвата, други слизат по убеждение, а трети — чрез насилие." (88-1927)

"Тялото представлява външната, обективната проява на душата. Никой не може да разбере и познае душата вън от проявите на ума, сърцето и на тялото. Следователно душата има три обективни прояви: в умствения свят чрез вътрешната проява на ума, в ду-

ховния свят — чрез вътрешната природа на сърцето, във физическия свят — като вътрешни сили на тялото." (127-1931) "Тялото може да се опетни главно отвън, но човешката душа — никога. Няма начин, по който може да се опетни човешката душа. Тя всякога е била чиста и завинаги ще остане такава." (127-1931) "Физическото тяло възприема външните усещания, духовното тяло възприема чувствата и ги дели на приятни и неприятни; с умственото си тяло възприемаме правите и криви мисли. Следователно човек има представа за трите тела — физическо, духовно и умствено. В човека работят главно физическото и духовното тяло като полюси. Обаче той има и четвърто тяло, наречено причинно." (136-1933)

"Човешкото тяло е синтез на всички процеси в природата. Ако познаваш тялото си, ще познаваш и невидимия свят. Ако познаваш окръжаващите, ще разбереш цялата вселена. Ако не разбираш хората, ангелите още помалко ще разбереш. Външно ангелите си приличат, а вътрешно коренно се различават. Хората външно се различават, а вътрешно си приличат." (1137-1933) В тази насока Учителя описа и разликата между физическия и духовния свят. Външното разнообразие на физическия свят е характерно за него, въпреки че вътрешно, в основата си, той е еднообразен. Ние споменахме вече, че еднообразието на физическия свят по съдържание е такова, че целият е изграден от една и съща материя или по-точно само от един вид основни микрочастици — кварки. За разлика от него духовният свят външно е еднотипен, еднообразен, но по съдържание, по същина той е разновиден, многообразен. Аналогично на него споменахме едно семенце, което прилича на много такива в природата, но то съдържа кодовите характеристики на един вид растение и по съдържание се различава от всички други видове семена, които имат кодовите характеристики на другите растения. Затова Учителя казва: "Човешките тела са сенки, по които се определя посоката и движението на реалността." (143-1935)

"Мнозина се страхуват да не изгубят тялото си. Каквото и да правите, каквото и да сторите, за да го пазите, един ден ще го изгубите. Това е истината. Казано е: "Има тяло естествено, има и тяло духовно." Естественото тяло се губи, а духовното остава за вечни времена. Съзнателно или несъзнателно всички хора се стремят към съграждането на своето духовно тяло." (145-1936)

Нека сега да разгледаме и изтълкуваме от френологична гледна точка отделните части, органи и системи на нашето физическо тяло. Знае се, че Учителя П. Дънов през първите дванадесет години от завръщането си от САЩ в България (1895) е държал просветни сказки из страната и е проучвал френологично българския тип човек. Даже в някои манастири са му предлагали черепи на починали отдавна монаси, за да се изкаже върху характера им. За целта Учителя е осветявал чрез запалена свещ в черепа костта на същия и проучвал дебелината й в различни участъци на черепната покривка. Той заключава по един такъв повод: "Колкото по-тънка е костта на черепа на човека, толкова по-интензивен е бил неговият умствен живот. Ако в горната, предна част на черепа костта е тънка, този човек е бил милосърден. Ако костта отзад на главата е тънка, този човек е бил крайно горд и честолюбив". (4-1922-23)

Наши научни проучвания върху растежа на черепа у децата, т.е. върху

зависимостта на растежа на черепната кутия от растежа на мозъка показаха, че черепът се оформя изцяло в зависимост от развитието и растежа на мозъка в него. Така например микроцефалията (дребен череп) у децата с последващото умствено изоставане се дължи не на предварителното и ранно сраствне на шевовете на черепната кутия, както се смяташе отдавна от много автори, а на това, че мозъкът у тези деца по неизвестни засега причини изостава в развитието си. Следователно черепната кутия функционално, в развитието си, съответства на развитието на мозъка, и е в зависимост от активността на отделните мозъчни центрове. Там, където мозъкът е в активност, се причинява натиск върху черепната кутия и костта на това място изтънява.

"Най-устойчивото вещество в целия организъм на човека е това на мозъка. Мозъкът е голямо динамо на сили, на електрическа енергия, която изпраща по целия организъм." (4-1922-23)

Действително, че мозъчните клетки са най-устойчивите, понеже са най-диференцирани (най-зрели), т.е. високо специфизирани и свързани с най-висшата и качествена клетъчна дейност в организма ни. Тези клетки не могат да бъдат заменени от никои други клетки. При загуба на една мозъчна клетка на нейно място не може да израсне друга, както това става във всички останали органи и области на тялото. Броят на главните мозъчни клетки е определен още при растежа на ембриото. Тези клетки с израстването на детето в утробата на майката растат само по големина, но не и по брой. Функционално мозъчната дейност е свързана с наличието на електромагнетичен заряд. Въз основа на този факт се дължи и възможността да изследваме мозъчната дейност с помощта на електроенцефалографията, т.е. регистриране измененията на електромагнетичния заряд в мозъчната кора при различните състояния на дейността. Всяка мозъчна дейност - мисловен акт е свързан със създаване повишен или намален електрически заряд.

Но не само мозъчните клетки имат електрически пълнежи в зависимост от дейността им. Днес се знае, че физиологическата дейност на всяка клетка в организма е свързана с появата на електромагнитни пълнежи. Даже може да се каже, че всяка химическа реакция или обмяна на вещества в клетката е свързана с такива силови потенциали. Затова, понеже мозъкът е свързан чрез нервната мрежа с целия организъм, органи и системи, а даже и с всички клетки, то изводът е, че "Понеже мозъкът е свързан с всички части на тялото, каквото поляризиране да става в неговите центрове, то веднага се отразява в съответните органи на тялото, които по такъв начин вземат участие в натрупване на енергии." (4-1922-23) "Мозъчната система е едно динамо, акумулатор на електричество, симпатичната нервна система регулира, акумулира магнетизма. Когато електричеството преобладава и има надмощие в организма, човек се изтощава... Симпатичната нервна система служи като акумулатор на живата магнетична сила, която иде от живото слънце." (35-1920) "Чрез мозъчните центрове човек възприема светлина от горните слоеве и по този начин се развива умствено. Колкото повече светлина възприема, толкова по-добре се развиват умствените му способности. Чрез моралните си чувства човек възприема топлина от горните светове. Колкото повече топлина възприема, толкова по-добре са развити

моралните му чувства." (44-1930) "Мозъчната система, с главния мозък, е геометрията в живота, а симпатичната нервна система е математиката. Симпатичната нервна система възприема истината и реалността направо, а мозъкът само го отразява." (50-1933) "И тъй, ще знаете, че неразположението на човека се дължи на неорганизирания мозък, поради което той не е съгласен със симпатичната нервна система. Забелязано е, че при добро разположение на духа човек чувствува под лъжичката особена мекота и приятност. В този момент той може да работи усилено върху мозъка си и да го организира. Духовната сила на човека е в слънчевия възел, който аз наричам "животворен мозък на живота". Неорганизираният мозък и животворният мозък на живота трябва да се хармонизират." (50-1933)

"Ще знаете, че силата на вашия живот зависи от състоянието на вашия мозък. Първият орган, чрез който може да се прояви човешкият дух, е мозъкът." (64-1924) "Човешкият мозък в своето развитие е цяла история. Неговите прародители са нисшите животни. Веществото, от което се образува мозъка, се събирало в продължение на милиони години. Тия елементи, от които е образуван мозъкът се събирали не само от слънцето, но и от цялата вселена. Понеже човек е създаден от материята на целия космос, той се нарича микрокосмос." (64-1924) "Единственият сигурен капитал, единственото устойчиво нещо у човека, това е неговият мозък. Тъй, както е създаден сега човек във физическия свят, развитието му зависи напълно от устройството на неговия мозък. От всичко най-малко се изменя мозъкът на човека. Това показва, че в тази фина материя циркулират енергии, които са причина за появата на човешката мисъл." (87-1927)

"Има една философия за човешкия организъм, която трябва да се проучи непременно. Например трябва да се изучи устройството на главата, защото тя е едно условие за проявленията на Божествения живот. Главата е причина за живота на човека. Каквато е главата на човека, такъв е и неговият основен капитал. Лицето на човека представлява капитала, турен в обръщение. То показва какъв капитал е изработил човек. Ръцете пък показват не само какъв е капиталът, турен в обръщение, но още и печалбите и загубите, които те допринасят. Тялото показва изработеното и придобитото през хилядите и милионите години, които са минали преди нас, както и онова, което сме спечелили и загубили. Тялото говори не само за видимите, но и за невидимите придобивки и загуби, следствие на това и след заминаването си от този свят пак ще бъдем свързани с хората." (88-1927)

"Ако искате да знаете какъв е умът на човека, гледайте ръката му; ако искате да знаете какъв капитал е вложен в него, гледайте лицето му; ако искате да знаете какъв е неговият произход, гледайте главата му." (44-1930) "Мястото на любовта е горе в главата, на мъдростта — отпред на челото, а на истината — в очите. Човек мисли не само чрез мозъка си, но и чрез очите. Човешкият дух, който изучава всичко в своята пълнота, влиза в човека и се изявява чрез очите като мисъл, като път към истината." (62-1923)

"Моралните чувства подигат главата нагоре, умствените способности развиват главата отпред, домашните способности — отзад, самосъхранителните я развиват на ширина, а личните чувства образуват една малка

кривина отзад." (64-1924) "Защо човек ходи на два крака и се е изправил? — За да пази равновесие. В първите времена на своето развитие центърът на тежестта у човека се намирал в задната част на главата, следствие на което, за да пази равновесие, той е ходил на четири крака. Обаче при постепенното еволюиране центърът на тежестта се изместил по-напред в главата, следствие на което той започнал да я вдига нагоре, докато най-после се изправил на два крака." (64-1924) "Задната част на мозъка се занимава с обикновените чувства; горната част на мозъка се занимава с възвишените чувства, а предната част на мозъка се занимава с мисълта. Долната част на мозъка се занимава със стомаха, т.е. с грубата материя." (88-1927)

"Дробовете са съединителна връзка между стомаха и главата. Главата и стомахът са два противоположни полюса в организма на човека. Когато говоря за стомаха, аз не го разбирам както хората го схващат, но подразбирам една сложна система в живота на човека. Между стомаха и главата на човека има тясна връзка, затова, когато се разстрои стомахът, разстройва се и главата." (88-1927)

"Между стомаха и главата на човека има известно съотношение. Когато стомахът греши, мозъкът се наказва; когато мозъкът греши, стомахът се наказва. Тъй щото стомахът се наказва, за да се изправи мозъкът на човека; мозъкът се наказва, за да се изправи стомахът." (77-1926)

Тези взаимовръзки между органите и системите на тялото, описани от Учителя, трябва да се тълкуват, а не да се вземат в буквалния смисъл. Въпреки това от медицинска гледна точка е известно, че всеки дискомфорт в храносмилането причинява главоболия, лошо настроение, безсъние и др. Но по-важна е духовната страна на въпроса. Като знаем, че стомахът е представител на земните проблеми, а мозъкът на духовните у човека, то в този контекст на мислите трябва да се извади изводът, че земните проблеми възпрепятстват духовните такива, ако им се даде превес в живота.

"Когато главата на човека почва да оголява, и това е лош признак, който говори не за ученост, а за умствено подиваване." (88-1927)

В книгата "Философия на здравето" ние обяснихме, че оголяването на главата, т.е. плешивостта, ако не е предизвикана от кожно заболяване и др. такива, се причинява следствие повишаване хормоналното ниво на половите хормони в космените главички. Това хормонално ниво е високо при безогледен полов живот, какъвто се наблюдава в обществото. От друга страна плешивостта е белег на мъжкия пол, тъй като той се изтощава повече при полов акт, отколкото женският.

"Тялото на човека не е завършено още. Всеки трябва да знае какво му липсва още. Рядко ще срещнете хора с добре оформена глава, с правилно чело, нос и уста." (154-1942) "Ако ширината на мозъка е по-голяма от дължината, това показва, че в този човек преобладава животинската любов. За широчината на главата се взема и измерва разстоянието от едното ухо до другото. Колкото по-голяма е широчината на главата, толкова по-голяма е интензивността на силите, които действуват в тия центрове." (3-1922-23) "Удовете на повечето светски хора функционират главно около ушите, около слепите очи, следствие на което мисълта им не може да се издигне в горната част на мозъка." (3-1922-23) "Ако прекараме от средата

на ухото радиуси към веждите, към границата на косата и най-високата част на главата, ще определим каква е любовта на човека. Ако радиусът на веждите е по-голям от другите радиуси, тогава преобладава човешката любов; ако радиусът към горната част на челото е по-голям от другите, преобладава ангелската любов; ако радиусът към най-високата част на главата е по-голям от другите, тогава преобладава Божествената любов." (3-1922-23)

"Кое е отличителното качество на младия? — Той живее в областта на симпатичната нервна система, без да разбира нейното значение. Той не подозира какво грамадно влияние оказва тази система върху човека. Успехът на човека във всяко отношение зависи от състоянието на симпатичната нервна система. Радостта, разположението на духа, вдъхновението се дължи на симпатичната нервна система. Мозъчната система представлява динамото. В нея са скрити всички динамични сили. Обаче щастието на човека не излиза от главата. Значи човешкият мозък още не е организиран. Той е склад на взривни вещества. Дето и да го бутнеш, все ще произведе взрив." (50-1933)

"Както растенията представляват един преходен етап към развитието на човека, тъй и човекът представлява един преходен етап към развитието на ангелите. Човекът е дърво, съставено от други две дървета. Тия две дървета съставляват двете главни системи в човека: мозъчната и симпатичната нервни системи. Клоните на мозъчната система се разпространяват надолу, чак до крайниците на тялото, а корените му са горе в мозъка. Симпатичната нервна система се състои от ред възли, ганглии, разположени най-много в областта на стомаха. Мозъчната система е носителка на електричеството, затова ако тя се развие повече от другата, човек почва да съхне. Симпатичната нервна система се отличава с обратни резултати на мозъчната. Тя е носителка на магнетизма в човека. Когато тя се развива в някой човек, той надебелява, явява се натрупване на излишна материя. Всички хора, които не мислят, затлъстяват. Такъв човек става чувствен обект, той само чувствува, но не мисли. Човек с развита мозъчна система е горделив, само това му е грехът, иначе той е твърд, самонадеен, решителен и някой път може да жертва живота си за нищожни работи. Човек, у когото е развита симпатичната нервна система, има повече грехове." (6-1922-23)

В медицинската литература мозъчната система, за която говори Учителя П. Дънов, се нарича анималната нервна система, т.е. тази, която се състои от главния мозък, продълговатия мозък и гръбначния мозък заедно с цялата нервна мрежа по мускулите и кожата на тялото. Тази система е под контрол на човешкото съзнание. Другата нервна система — симпатичната, се нарича вегетативната нервна система и се състои от симпатикуса и парасимпатикуса в тялото. Тези последните две се взаимодопълват и отчасти противопоставят една на друга във функциите си. Това е подсъзнателна нервна система, която автоматично дирижира физиологията на повечето вътрешни органи в тялото. Вегетативната нервна система е по-стара от главния мозък и е силно развита в животинското царство. Освен тези основни нервни системи познати са така наречените дванадесет главни нерва, чиито ядра се намират в продълговатия мозък. Тук са нервните центрове на сетивните нер-

ви, блуждаещият нерв (вагус), лицевият нерв (тригеминус) и др.

Да се върнем към външния вид на човешката конструкция и по-специално към най-характерната му част — лицето на човека. Общо взето П. Дънов казва: "Красивото, което човек носи в себе си, трябва да бъде изразено в главата, в лицето, в ръцете, в краката, в цялото тяло, а най-после и в словото му, израз на което са неговите мисли, чувства и постъпки. След това идват душата и духът му като последни изразители на човешката красота и величие." (20-1925-26) "В красивия човек преобладават повече чувствата, отколкото мисълта. Чувствата са по-близо до живота, отколкото мисълта, която се движи в по-високо поле на живота." (24-1927-28)

"Лицето на човека не е нищо друго, освен сбор от числа и геометрични фигури, които показват неговото минало. Колкото по-правилни са линиите на лицето, толкова по-правилен и добър е бил животът му в миналото." (45-1931) "Размерите на човешкото лице отговарят на първичния план на Битието." (24-1927-28)

"Я разгледайте човешкото лице от геометрическа гледна точка и вижте какви проекции има в него? Разгледайте кои места от човешкото лице означават точки, кои прави и криви линии, кои повърхности и т.н. За да се образува сегашното лице на човека, това показва, че той не е минал през една епоха на ангелски живот, но е минал през редица животи и борби, през престъпления, каквито той не може да си представи. И ако вие сравните сегашното лице на човека с неговото бъдещо лице, сегашното ще бъде като изрод, ще бъде едно страшилище." (72-1925) "Ако нарисувате човешкото лице геометрически, то представлява красива фигура. В него са концентрирани всички космически сили. Всички планети, всички слънчеви системи се отразяват в човешкото лице. Следователно по човешкото лице можете да изучавате цялата вселена." (83-1928) "Човешкото лице става толкова по-ценно, колкото по-добре изразява живота на сърцето и ума. То е огледало, в което се отразяват ума и сърцето на човека. Когато влезе в невидимия свят, човек и там носи лицето си. Много хора, когато влизат в невидимия свят, се объркват поради голямото външно еднообразие. Човек трябва да има голямо прозрение, за да намери вътрешното разнообразие във външното еднообразие. Ако в невидимия свят търсите приятеля си, няма да го познаете изведнаж. Голямо усилие, голямо прозрение се изисква от вас, за да го познаете. Най-лесно ще го познаете по говора." (77-1926)

И тук Учителя набляга на обстоятелството, че в невидимия, т.е. духовния свят не съществуват многообразните физически форми, с които сме свикнали на земята. Там външно, както се изразява Той, човешката душа се представя като закръглено същество с не особено характерни външни белези. Разнообразието, или характерното в съществата е техният душевен живот, техният духовен капитал. Затова се изисква прозрение да се почувства характерната особеност на дадено същество, като се долови неговия духовен вид. Именно затова в невидимия свят съществата се разпознават най-бързе по говора или мисълта си, както се изразява Учителя.

"Лицето на човека е неговият капитал в обръщение. Лицето показва какво може да извърши човек на физическия свят, доколко може да издържи на чувствения свят. Гла-

вата, мозъкът показва какво може човек да извърши с мисълта си в умствения свят." (121-1929)

"Отличителна черта на бялата раса е челото й; на жълтата — скулите на лицето, които му придават широчина; на черната — устата й. Разликата между същества във висшите светове е по-голяма от тази, която съществува между хората на земята. Там същества се различават по степента на светлината си. Колкото по-възвишени и по-интелегентни са, толкова по-голяма е тяхната светлина." (44-1930)

Тук светлината, която дава характеристика на същества във висшите светове, трябва да приемем като израз на техния духовен ръст. Същества в менталния свят са характерни именно по силата на ума, разума и мисълта. Те се маркират като светлина. И то много естествено. Във висшите светове, които са над третото измерение, не съществуват материалните форми, характерни за земния живот. Там богатството на същества е степента на духовния им растеж.

"Широчината на човешкото лице също така се обуславя от физически сили. Колкото повече лицето се стеснява, толкова по-силно действат умствените сили. Физическите сили разширяват, а умствените — стесняват, удължават. Широчината на носа у някои е около 30, 31, 32, 33 мм, рядко 35 мм, която мярка е нормална." (3-1922-23)

"Важни при лицето са дължините на двете линии: от ухото до окото, от темето до ухото. Първата линия определя силата на ума, а втората определя интелегентността на моралните чувства." (7-1923-24)

"Старите гърци са определили че дължината на лицето да съставлява 1/10 част от целия ръст на човека. Челото трябва да съставлява 1/3 част от лицето. В жълтата раса челото долу е широко, а горе тясно, има форма подобна на трапец. У бялата раса горната част на челото е малко по-издадена навън в сравнение с тази у жълтата раса, и по-широка, почти правоъгълна." (6-1923-24) "Щом човек се развива правилно, челото му расте нагоре, линията на челото се повдига перпендикулярно нагоре. Когато пък се развиват интелектуалните способности, или вашият интелект, тогава носът расте. Понеже висшето в човешкия свят — интелектът в човека, и низшето в животинския свят, което изразява брадата в човека, се съединили против Божественото, природата ги разделила, като направила устата. Значи устата в природата представлява процес на раздвояване, процес на разделяне на две сили." (6-1923-24) "На брадата винаги трябва да има една малка вдлъбнатинка, която показва устойчивост на чувствата, издържане на живота." (7-1923-24)

"От носа надолу долната част на лицето изразява волевия човек. Носът представлява духовния човек. От челото на човека пък съдим за неговия умствен калибър, как е развит той умствено. Долната част, брадата, показва как се развива волята у човека. (7-1923-24). "В един морален тип, като се раздели лицето на три части — чело, нос, брада — те трябва да бъдат еднакви по размер." (7-1923-24)

"Ушите у моралния тип трябва да имат почти същата дължина, каквато има носът и веждите." (7-1923-24) "У хора с тънки устни изворите пресъхват лятно време. Такива хора и да искат много нещо да сторят, не могат. Дебелите устни са донякъде опасни, защото, като започнат да се топят снеговете, стават големи порои. Такива хора ние наричаме афективни, не можем да ги спрем от любов." (7-1923-24)

"За да бъде една черта (в характера) вярна, тя трябва да присъствува едновременно на три места: на черепа, на лицето и на ръката. След това трябва да присъствува на челото, на горната част на лицето, на скулите и на брадата." (7-1923-24)

"Правилното ухо трябва да бъде толкова голямо, колкото е големината на носа; правилно е и веждите да бъдат почти толкова големи, колкото дължината на носа. После, челото трябва да представлява 1/3 част от големината на цялото лице; носът също 1/3 от лицето, брадата също 1/3. Това е правилното лице. (11-1924-25) "Ако вашият нос се изкриви наляво, причината е във вашето сърце. Ако вашият нос се изкриви надясно, причината за това е във вашия ум. Ако носът ви се завърти надолу, причината за това е във вашето физическо тяло, волята ви е изопачена." (12-1924-25) "Лицето, заедно с очите, изразява целокупното състояние на човека. Така че за проявите на човека, за неговата интелегентност ще съдите по лицето." (16-1924-25)

"Челото на китайците има форма на трапец. Обективният ум у тях е силно развит. Когато горната основа започва да се увеличава, да расте нагоре, това показва, че вътрешните условия на организма се подобряват. Колкото повече скулите на лицето се издават, а бузите хлътват навътре, толкова по-слаба е стомашната система на човека. Когато стомашната система е слаба, човек се поддава на песимистични настроения. Мускулите на лицето трябва да бъдат пластични, да изразяват и най-малките прояви на вътрешния, душевен живот на човека. Всеки момент съзнанието на човека трябва да бъде будно, да контролира мускулите на лицето, да не се отпуска. Хармонията на живота се обуславя от правилната функция на всяка клетка, на всеки уд в човешкия организъм. Каквото природата ви е дала, ще гледате да го задържите. Лицето, по което всеки може да чете, представлява добре написана книга. Всяка промяна на лицето е израз на живота. Лицето е израз на човешката душа." (20-1925-26) "Устата е свързана със стомаха и дробовете. Устата е вратата, връзката между природата и човека. Всеки орган, всяко сетиво помага за развитието на известни способности у човека. Дробовете помагат за развиване на обективния, т.е. наблюдателния ум на човека." (24-1927-28) "Сетивата — сетивните органи, които са най-добре развити в човека служат, като възприемателите на силите на външната природа, а именно на светлината, на топлината, на електричеството, на магнетизма, на праната." (80-1927)

"По устата на човека се определя неговия характер; по носа — неговата интелегентност; по очите — проявите на вътрешния му живот; по ушите — неговата разумност." (118-1929) "Ако ухото на човека не е красиво, колкото и да се мъчи да постъпва добре, няма да може. Искаш ли да знаеш даден човек дали е умен, интелегентен — виж носа му. Чрез носа се проектира човешката мисъл. Погледнеш ли очите на човека, ще познаеш чистотата на сърцето му и благородството на неговата душа." (136-1933)

"Вторият начин за измерване интелегентността е според ъгъла на Кампера. Кампер спуща един отвес от челото до брадата и друга линия, която минава през средата на ухото, до долната част на носа. Този ъгъл се образува между тия две линии в хората на бялата раса при 80°, а в хората на жълтата раса е равен на 75°.

Този ъгъл у малайците е равен на 65°. (64-1924) "Представете си един човек с широко чело, което показва голямо въображение. Като се спрете върху очите на този човек, мислете за съзнанието. Очите показват будността на съзнанието. Носът представя корените на съзнанието, а устата — източникът, отдето съзнанието черпи сила. Ушите са вентилатор на съзнанието. Съзнанието на човека се проветрява през устата." (83-1928)

"Силите, чрез които се изразява човешката интелегентност, човешката мъдрост са създали носа и ушите. Силите и енергиите, чрез които се изразява Любовта, са създали устата на човека. Когато истината дошла в човека, тя казала: — аз ще съградя очите, веждите и клепачите. Най-после дошъл разумът, който създал челото на човека." (86-1927)

Това, което казахме за развитието на черепната кутия, а именно, че е израз на развитието на главния мозък, трябва да повторим и за развитието на лицевите части на главата. И те са израз на вътрешното напрежение на сетивните центрове на мозъка. Те се развиват съобразно активността и развитието на тези центрове (зрение, слух, мирис, усет, вкус, воля, чувства и др.). Окото например е всъщност издадена (пролабирала) навън от черепната кутия мозъчна тъкан, която при растежа на ембриото в майчината утроба се е издала навън. Така окото е изградено от модифицирани, или специализирани мозъчни клетки за възприемане на светлината.

"Дължината на носа е свързана с интелекта, а ширината му с чувствата на човека. Линиите на носа представляват рамена на ъгъл, а ширината на носа — големината на този ъгъл. Колкото ъгълът е по-малък, толкова интелектът на човека е по-силен, толкова умът му е по-проницателен. Колкото ъгълът става по-голям, интелектът му се намалява, а природният, обективният ум се усилва. Колкото чувствата са по-силни в човека, толкова по-широк е носът при ноздрите." (3-1922-23) "Когато устните на устата са дебели, добре развити, това показва, че в този човек е добре развит апетитът, или чувствителността. При тънки устни чувствителността е слабо развита." (3-1922-23) "Носът е проекция на сили, които слизат от Божествения свят на физическия свят. Носът е проекция на тези сили, именно защото горе е тесен, а колкото по-надолу слиза, постепенно се разширява. Същата аналогия виждаме и в реките на природата." (3-1922-23) "Точката "С", т.е. глабелата на лицето — основата на носа горе, е център на сили, които се намират на границата между челото и носа на човека. Някои учени казват, че зад този център се намира малка празнина (н.б. - синус сфеноидалис), която наричат мълчалив пост на духа. (3-11922-23) "Чрез носа, чрез живите сили, които се проявяват и действуват в него, човекът дава на другите сили в себе си направление, каквото сам иска." (3-1922-23) "Носът на някои хора е изкривен повече надясно. Това говори за асиметрия на силите в тях. Значи силите в тях действуват асиметрично, не са в хармония помежду си." (3-1922-23) "Ъгълът, който се образува от линиите на челото и началото на носа, не трябва да бъде много остър, много вдлъбнат навътре. Напротив, този ъгъл трябва да е тъп." (3-1922-23) В гръко-римската графика е за отбелязване, че този ъгъл — между носа и плоскостта на челото, липсва. Лицето в профил при гръцките национални и митични герои

е типично с правата линия, която се изгражда от челото и носа.

"Ако разгледате геометричните форми от положението на обикновената геометрия, ще дадете едни обяснения. Ако ги разгледате от положението на живата геометрия, ще дадете други обяснения. Дето има остър ъгъл, там движението е всякога най-силно. Това може да се провери навсякъде в живата природа. Ако носът на човека стане много остър в органическо отношение, това е лош признак. Това показва, че този човек се намира изключително под влияние на мозъчната система. Такъв човек е чрезмерно активен. Ако носът на човека е тъп, това показва, че той се намира повече под влияние на симпатичната нервна система." (4-1922-23)

"По окото някои учени четат целия живот на човека във физическо и духовно отношение. В окото е написано цялото минало на човека, целият му живот." (22-1925-27) "Човешкото око е проекция на друго око, още по-съвършено от това, което виждате. Бога винаги изразяват с едно око. Божественото око, като се е проектирало на физическия свят, се разделило на две. Това, което виждаме на нашия организъм: лява ръка, дясна ръка, това са проекции от духовния свят, проекции на сили, които работят и се изявяват на физическия свят в една или друга форма." (64-1924)

Тук се натъкваме пак на действието на поляризационния принцип и закон, който е характерен за физическия свят — за третото измерение на вселената. Във физическия свят, както вече споменахме преди, всичко е поляризирано — раздвоено и противопоставено само на себе си. Този принцип създава дисхармонията, но същевременно подтик към движение, растеж, импулс към развитие и др. Така в зоната на микрочастиците на материята имаме поляризация чрез наличието на античастици, при силовите полета имаме различни потенциали — положително и отрицателно, при топлината имаме студено и топло, при живите биологични форми — мъжки и женски принцип и т.н. Тук се крие и същността на пространство-времето, като израз на най-характерната черта на вселената. За да осъзнаем пространството, имаме две очи, с които долавяме дълбочината и перспективата. Чрез двете си уши долавяме посоката на звуковите вълни и т.н. А Бог няма нужда от този поляризационен принцип, понеже Той самият е всичко и над всичко. Той е този, който създава многообразието и се изявява чрез него.

"Горната част на окото показва инволюцията, слизането на духа в материята. Той е образувал тогава именно клепачите. Долната хипербола, т.е. извивката на долния клепач, показва еволюцията, изкачването на духа. По долния клепач се определя пътя, по който има да минем. Инволюцията и еволюцията правят едно пресичане, при което се образува човека." (64-1924) "Очите са огледало за вътрешния живот на човекът." (83-1928) "Хубавото в човешките очи е онзи ъгъл, който излиза от сърцето и минава през очите. Този лъч се среща у много малко хора. Той обикновено се проявява, когато човек е в напълно нормално състояние. Сега под думата "очи", аз разбирам прозорци на човешкия дух. Най-ценното, което човек има, това са неговите очи." (89-1927) "В очите на човека трябва да се чете неговата интелегентност, да се вижда, че Бог говори чрез него. Когато погледнете вежди на човека, трябва да съзнавате, че те представляват границата между

Божествения и човешки живот. Те показват отношението, което съществува между видимия и невидимия свят." (88-1927) "Най-добрият слуга на разумността е окото, на интелегентността е носът, на волята вкусът. Който няма вкус и не може да усеща нещата, той няма воля." (128-1931) "Очите на човека са от скорошен произход. Те представляват най-великото благо, дадено на човека. Очите носят на човека такова знание, което разкрива пред него целия космос." (139-1934) "Окото е създадено по образец на слънчевата система. Който иска да изучава света, трябва да изучава човешкото око." (19-1925-26) "Очите на човека представляват два кръга: лявото око изразява физическия свят, а дясното — духовния свят." (3-1922-23) "Като изучавате очите на човека, ще дойдете до заключението, че колкото отворът на очите е по-голям, по-широк, толкова и впечатлителността, способността на човека да възприема е по-голяма." (3-1922-23) "Когато наблюдаваме човешките очи, ще видим, че от тях излиза един лъч, по посоката на който може да определите човешкия характер. От посоката на този лъч, дали е нагоре от полето на зрението или е надолу и от ъгъла, който се образува, зависи моралната сила на човека. Когато лъчът става перпендикулярен нагоре, тогава човек е поставен в магнетичен сън. Дотогава, докато този лъч е над полето на зрението, този човек е добър в проявите на своя ум, своето сърце и своята воля. Щом този лъч се завърти и слезе под полето на зрението, такъв човек каквито обещания да дава, не е в състояние да ги изпълни, той се намира под чужди влияния." (6-1923)

Освен при магнетично състояние, ябълките на очите са обърнати нагоре, т.е. към веждите и челото, при състояние на сън или наркоза. Тогава също основният централен лъч на очите е перпендикулярен нагоре към мозъка.

"Зад ретината на окото има друга мрежица, която възприема образи от астралния свят. Тя вибрира на по-чувствителни вълни от астралната светлина. Зад астралната мрежица пък има друга мрежица, която възприема образи от умствения свят." (17-1924) "окото на човека може да се раздели на 12 кръга, които представляват 12-те зодиака в движение. В окото се появяват петна, мъглявини, които подсказват някаква болест, която може да настъпи след десет или двадесет години." (117-1929) "Когато изучавате човешкия живот, ще видите, че в него има седем кръга. Шестте кръга са в покой, а седмият — в постоянно движение. Който схване движението на седмия кръг, той е разбрал живота. Същото делене има и в окото. Който може да схване седмия кръг и да чете по него, само той вижда живота на човека в окото." (23-1926-27)

При ирисовата диагностика се приема, че цялата структура, строеж и всички органи и системи на тялото имат своя проекция по нервен път върху диска на очния ирис. Ирисът се разделя на седем концентрични кръга. Най-вътрешният кръг е всъщност самата зеница. Тя е приемникът на светлината. Следващите два кръга се заемат от проекции на органите от храносмилателния тракт (стомах, дванадесетопръстника, тънки черва, дебели черва, черен дроб, и т.н.) Четвъртият кръг е кръгът на кръвоносната система. Петият кръг и шестият са кръговете на двигателната система. Седмият — най-външният кръг, се заема от проекциите на кожната повърхност, нервната система, сетивните органи, половата система и лицевите части на главата.

Като изключим зеницата, която е прозорец за духа, останалите кръгове отговарят на клетъчните пластове, изградени в оплодената яйцеклетка в утробата на майката. Първоначално в яйцеклетката се образуват три пласта: ендодерм, мезодерм и ектодерм. Тези основни клетъчни пластове на яйцеклетката са основа за изграждането на всички органи на ембриото. Като изходим от биологическото разпределение на органите в зоната на ириса се вижда, че в седмия кръг на последния, т.е. най-външния, са проектирани най-активните органи, които са жива връзка със силите на природата: нервна система, сетивни органи, кожа и т.н. Навярно поради това П. Дънов казва, че трябва да се познава седмият кръг на окото, за да се познава и животът на земята.

"Спрете вниманието си на седмия кръг на вашия живот и бъдете готови да реализирате всичко красиво, което излиза от него." (23-1926-27)

"Хората със сини очи са хладни. Те са като небето чисто, но хладно, студено. Такива хора не са на земята. В тях съществува вяра, но те са се родили преждевременно. Може би те са хората, които тепърва ще дохождат. Аз говоря за ония сини очи, които са израз на небето. Преданието говори, че Христос имал такива очи." (30-1914)

"Ако очите на някой човек са малки и поставени близо до носа, това говори за слаба интелигентност. Малките очи са признак на скъперничество. Големите очи са признак на разсипничество. С други думи казано: хората с малки очи са бедни, а хората с големи очи са богати." (1-1922)

Не без значение са и частите на устата. "Горната устна е свързана със силите на астралния свят. От двете устни едновременно изтичат два вида енергии: от горната — активна енергия, а от долната — пасивна. Зъбите са свързани с физическия свят. Езикът е разумното начало в човека. Небцето пък представлява активния принцип на Божествения свят." (3-1922-23)

Най-мощни все пак остават храносмилателната, дихателната и кръвоносната системи на тялото. Те са от съществено значение за здравето и щастието ни на земята. Затова П. Дънов отдава голямо внимание върху функциите и развитието на тези системи. "Който иска да живее добре на физическия свят, той трябва да има здрава и дисциплинирана стомашна и отделителна система. Между дейността на стомашната и отделителната система в човека и разкаянието, което той минава, има известно съотношение. Както стомашната и отделителната система отделят чистото от нечистото, потребното от непотребното, така и чрез разкаянието човек чисти — отделя чистото от нечистото, положителното от отрицателното." (43-1929) "От сърцето на всеки човек излиза една светла струя, която се разнася по цялото тяло. Тази струя показва степента на развитието на човешките чувства. Ясновидците забелязват, че от подразделенията на сърцето излизат пламъци." (74-1926)

Ние споменахме вече, че сърдечният мускул е мощен генератор на електромагнитни енергии. При всяко свиване на сърдечния мускул се излъчват електрически и магнетични енергии, които протичат по цялото тяло. Тези енергии се използват днес за електрокардиографията.

"Когато земята се е отклонила с 23° от своя път, тогава сърцето се е отклонило също така с ъгъл 23°. Тази е причината, загдето сърцето днес е малко наляво, а не е съвсем на средата на гръдния кош. Един ден, когато земята се върне в своето първоначално по-

ложение, тогава и сърцето ще се изправи, ще дойде точно в средата, а не както сега, малко наляво." (80-1927) "Физическото сърце е малко наляво, а духовното сърце е под лъжичката. Това място се нарича още "Слънчев възел", "слънчево сплетение". То е най-нежната област, която човек внимателно трябва да пази." (80-1927)

"Човекът има тяло физическо, но има тяло и духовно. Ако човек осакати физическото си тяло, той осакатява и духовното. Болният човек не може да има права мисъл. Интелегентният човек е чистосърдечен, искрен; той внушава пълно доверие и подем във всички хора, с които се среща. Той е като извор, който само дава и се радва, когато вижда, че хората изпълняват волята Божия." (74-1925)

"Млекопитаещите ходят на четири крака и по този начин са в контакт със силите на земята. Хората ходят на два крака и с тях влизат във връзка със силите на земята. Ангелите никога не стъпват на земята. Когато ангелите слизат на земята, те кацат върху главите на хората. В това отношение човешките мозъци представляват стъпала, по които ангелите ходят." (74-1926)

Тук Учителя фигуративно представя връзката на съществата от различните йерархии, от различните светове, от различните измерения помежду си. Естествено е, че едно същество, както една енергия или сила, няма да може да се свърже с друго, като прескочи подлежащата степен, подлежащата йерархия или подлежащото измерение. Така че ангелите като същества от астралния, менталния или по-висш свят, когато контактуват със съществата от физическия свят, а това са хората, могат само чрез последните да узнаят за същината на този материален свят.

"Цялото тяло на човека трябва да се отличава с подвижност, с пластичност на мускулите. Например, ако разгледате лицето на човека, всеки мускул на лицето му трябва да изразява идеите, които го вълнуват. Също така в движенията си човек трябва да бъде изразител на своите идеи. Неговият ход, неговият вървеж трябва да изразява напълно неговите идеи." (76-1926) "Тялото е резултат на човешкия дух. Човешкият дух е строител. От устройството на тялото се съди за духа на човека. Добре устроеното тяло говори за правилните условия на човешкия дух. Следователно от степента на развитието, до която са стигнали човешкият ум и човешкото сърце, се съди за работата и усилията на неговия дух. Ще дойде ден, когато духът ще създаде безсмъртно тяло за човека." (78-1927)

"Когато работи съзнателно върху себе си, човек развива всички органи на тялото си, следствие на което то става подвижно. Всички течения, всички трептения на тялото са хармонични. Такъв човек е в пълно съгласие със силите на природата." (80-1927) "Според функциите, които извършват органите на човешкото тяло, те се определят като музикални тонове. Например сърцето представлява тона **ДО**, дихателната система — **РЕ**, черният дроб — **МИ**, бъбреците — **ФА**, далакът — **СОЛ**, злъчката — **ЛА**, храносмилателната система — **СИ**. (79-1927)

"Ангелите се свързват със съзнанието на растенията, за да им помогнат да развиват добродетели. Растенията са лишени от добродетели, затова са обърнати с главата надолу. Слънчевата енергия действува главно върху крайниците им — техните добродетели и помага за развитието им. Хората пък, понеже имат развити добродетели, са поставени с главата на-

горе, да развият в себе си повече мисъл. Слънчевата енергия доставя на човека онези материали, които са необходими за съграждането на причинното тяло — основата на неговата мисъл. Човешката мисъл се съгражда от образи, които причинното тяло съгражда. Образите на нещата се крият в причинния свят. Изложена на слънчевите лъчи, в човешката глава се развиват такива центрове, които са необходими за съграждането на причинното тяло. Слязъл на физическия свят, човекът се явява с добре развито физическо тяло. Днес то служи като база, върху която се развиват другите тела: астралното, менталното и причинното. У някои хора физическото тяло е напълно завършено, затова те могат да минават в астралния свят и да започнат строежа на астралното си тяло.

Физическото тяло представя основа за астралното; астралното представя основа за менталното — за причинното и т.н. Всяко тяло трябва да бъде така усъвършенствувано, че да може свободно да расте и да се развива в съответния за него свят. (3-1922-23) "Сега вие сте в най-великото училище — земята. По-велико училище от нея няма. Вижте колко хубаво е небето. Вие се занимавате с дребни работи, а не обръщате внимание на това, което ви обикаля." (50-1933) "Много пътеки има в разумната природа, по които текат енергиите на живота. Например енергията на стомаха иде от храната, за дробовете — чрез въздуха, за очите — чрез светлината, за ушите — чрез живото слово, за носа — чрез аромата на цветята и т.н. Човек има удове, чрез които приема енергиите на природата." (61-1922) "Всяко сетиво отговаря на известна идея, на определен свят. Значи пет сетива — пет идеи, пет свята. Последният свят, до който е достигнал човек, е светът на Истината — първото стъпало на Божествения свят." (61-1922) "Както в семката на едно дърво се крие цялото дърво, така и по отделните удове на човека можете да познаете целия човек. Както семката може да възпроизведе цялото растение, така и по един уд на човешкото тяло можете да опишете целия човек." (43-1929) "Между всички удове на човешкия организъм има известна зависимост, която показва, че функциите на един орган зависят от правилното функциониране на другите органи. Такова е отношението и на всеки народ към великия Божествен организъм." (85-1926)

"Вие сте един фокус, през който минават слънчевите, а също и земните енергии. Всички трябва да си създадете малки усилия, да проучите вашето тяло. Тялото на човека е резултат на Божествената енергия." (8-1923-24) "Колкото хората стават по-духовни, техните духовни тела започват да излизат извън тялото им навън и тогава тяхната деятелност се разширява." (7-1923-24) "По отношение на природата вашият мозък заема мястото на слънцето, стомахът ви заема мястото на земята, а дробовете ви са съединителната нишка между земята и слънцето. През дробовете минават две течения: артериално и венозно. Най-напред венозното течение трябва да мине през сърцето и дробовете, да се пречисти и тогава да отиде нагоре." (38-1919)

"Нашето съзнание не се ограничава от нашето тяло. Нашето съзнание може да мине за един момент, да вземе друга посока и следователно, да мине в съзнанието на ангелите, то е над нас." (40-1922) "Двойникът на човека е антена, чрез която той възприема впечатленията от външния свят. Тази е причината, поради която двойникът обвива човешкото тяло и го предпазва от нещастия. Колкото по-добре

е регулиран двойникът, толкова по-правилно ще се приемат впечатленията от външния свят." (43-1929)

Как бихме си представили двойника на човека? Споменахме вече, че цялото тяло и физиологията на всички органи, системи и клетки са свързани с излъчване на електромагнитни пълнежи. Тези пълнежи — заряди от енергия, излизат разбира се вън от пределите на източника си и представляват една енергийна сфера около човека — около тялото. Но тялото от друга страна е обгърнато и проникнато от душата на човека, която макар че винаги пребивава в него, е също един енергиен воал за тялото. Следват след това съзнанието, което е над възможностите на тялото и може да го напуска, както и мисълта на човека. Така имаме на лице четири енергийни компонента: душа, съзнание, мисъл и електромагнитни течения, които навярно образуват двойника на човека тук на земята. Тези четири компонента дават и различни възможности на човека: чрез енергийните заряди на тялото и органите му ние сме в контакт — връзка със силите на природата, чрез съзнанието си ние можем да се свържем с духовния свят на по-висши същества, чрез мисълта си ние можем да общуваме с образите на причинния свят, а чрез душата си да сме във връзка с Божествения свят. Но преди всичко стои хармонично, пъргаво, пластично, добре завито и здраво тяло, което е основа на цялата тази поредица от енергийни стъпала. Затова Учителя казва: "Човек живее едновременно в четири свята." (43-1923)

"Христос дойде на земята да покаже на хората истинския начин за създаване на свои собствени тела, със свой материал. Знаете ли какво ще бъде положението на човека с такова тяло? Например някой го преследва и иска да го върже, но той веднага изчезва. — Дух е това, казва някой. Не, никакъв дух не е. Явил се човек, който разбира законите на материята и на духа. Не правеше ли същото Христос? Той се явяваше четиридесет дни наред на учениците си. Яви се и изчезне." (63-1922)

Явно, че съвършенството на човека ще се състои в пълната хармония между материалната му и духовната му съставка, т.е. в това да може материалната му същност да се трансмутира в духовната, или другояче казано, да може човек да се представя веднъж с физическото си тяло и в следващия момент с двойника си — енергийното му състояние. Днес науката познава такова трансмутиране на чисто материалното състояние на материята в чисто енергийно състояние. Атомната бомба го доказа това нагледно. Днес знаем, че енергията и материята са едно и също нещо, но в различно състояние. Защо тогава човекът, като материална същност, да не може да видоизменя състоянията си? Явно, че се изисква работа над тялото и двойника ни, за да създадем жива връзка, и то осъзната, между тях.

Ето и Учителя твърди: "Всички духовни процеси, които стават в човека, имат физически прояви в организма му. Между духовните и физическите прояви има пълна хармония. Ако искаш да живееш нормално трябва да правиш упражнения. Ако доброволно не правите движения, природата ще ви застави насила." (64-1924) "Тялото, умът и сърцето са пособия, без които човек не може да живее. Те са външни прояви на човешката душа и на човешкия дух." (134-1932) "Всички органи са създадени у човека съобразно неговия характер, съобразно неговата душа. Каквато е душата на човека, такова е и цялото тяло; какъвто е умът му, такива са и очите му; каквото е сърцето му, такава е устата му; какъвто е носът му, такава е

интелигентността му; каквито са краката, такива са добродетелите му; каквито са ръцете, такава е неговата правда." (88-1927) "Първият тласък в човека за съзнателна работа се крие в мисълта. Мозъкът оформя човешката глава и определя границите, в които човек може да се грижи. Като мисли дълго време, човек определя кръга на своята деятелност в умствения свят. От този свят той е слязъл в сърцето и образувал друг кръг — поле на дейността си в света на чувствата. Най-после великите хора постепенно слизали надолу, докато един ден стъпили на земята и създали стомаха — трети кръг на своята деятелност. На великите хора именно се дължи създаването на мозъка, белия дроб, сърцето и стомаха." (24-1927-28) "Мисълта и чувствата на хората са свързани с дишането. Мисълта има отношение към белия дроб, а чувствата — към черния дроб. Сърцето е поставено между двете крила на белия дроб, като водоразделна линия за енергиите, които текат в човешкия организъм. Белият дроб пречиства кръвта, а сърцето я отправя по всички части на тялото. Службата на сърцето не се заключава само в изпращане на кръвта по цялото тяло, но то представлява още и възел на електрическа енергия, която се предава по всички клетки, като им дава възможност да участвуват в целокупния органически живот." (25-1928-29)

Споменахме вече, че сърцето има свой нервен възел, който лежи на входа на дясното предсърдие. Този нервен възел е самостоятелен и се влияе само от химически вещества които кръжат в кръвта и се изпускат от клонове на симпатичната нервна система. Но независимо от това сърдечният мускул е мощен агрегат на електромагнитни пълнежи, които се разпръскват по цялото тяло и то най-вече по кръвния път на съдовете. Така днес се изследва дейността на сърдечния мускул, като се правят изводи за изследване на неговата дейност. Електроди се поставят по двата крака до глезените, на ръцете — до китките, около сърцето — на гръдния кош и се измерва силата на електрическия пълнеж при свиването и разпускането на сърдечния мускул.

"Какво представлява храносмилателната система? Основа на физическия свят. Човек трябва да я пази като основа на своя живот. Първото условие при храненето е дъвкането. Който яде без да дъвче храната, съкращава живота си." (25-1928-29) "Ако стомахът има надмощие над другите органи, човек проявява човешка любов; ако мозъкът има надмощие, той проявява Божествена любов." (3-1922-23) "Ако (човек) иска, например, да развива тялото си, той трябва да се свърже с дихателната система. Тя е най-мощното нещо в човека. Каквото е дишането на човека, такива са и неговите мисли и чувства. Значи мисъл и чувство са синоними. Правилното дишане е резултат на правилен и разумен живот, който човек води от ред поколения." (21-1925-26) "Тялото е създадено за главата, главата — за дробовете, а дробовете — за стомаха. Главата е Бог, дробовете са ангелите, а стомахът сме ние. Най-после има и друг един свят — светът на дебелите и тънки черва. Той е чистилището, адът. Червата съставляват ада у човека, дето живеят всички паднали и грешни духове, всички демони." (97-1928) "В човешкото тяло, при известна форма, мога да докажа, че грехът е ограничен в известно пространство на мирозданието." (39-1922) "Истинският ад е на земята. Той е в човешкото тяло: в изкривения човешки ум, човешкото сърце, човешката воля. Той се изразява в неправилните човешки отношения, в недоверието, което имат един към друг. Адът

съществува и в цялата природа: растения, животни, от най-малки до най-големи, те се изтезават, измъчват един-други." (139-1934) "Често се пита, защо човек не издържа на живота? Защо не издържа на изкушенията? -- Това се дължи на силно развитата стомашна система у човека. Стомахът представлява физическия живот на човека, изразен в триъгълника **ABC**.

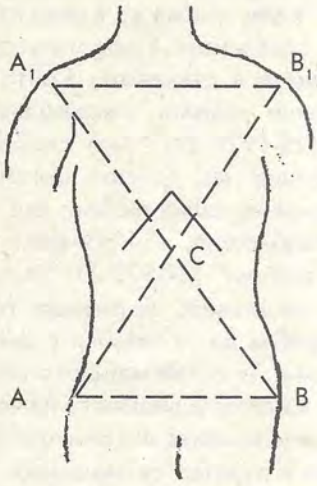

Ако стомашната система на някой човек е силно развита, той не може да издържа през големите изкушения и се проявява като ненормален — много яде, много пие. Вторият триъгълник CA_1B_2 представлява умствения живот на човека. Когато умствената енергия взема надмощие в живота на човека, в него се явява желание да стане виден човек на земята." (21-1925-26) "Физическият свят е стомахът на човека, който е съставен от три области: ад — дебелите черва, чистилището — тънките черва и рай — стомахът. Духовният свят, това е белият дроб, съставен от две крила: дясно, през което доброто минава и ляво, през което злото минава. Главата на човека, в която се вмества мозъкът, представлява Божествения свят." (117-1929) "И тъй, видимият живот е една формула в човешкия живот. Аз считам човека като най-сложната формула в живата математика и геометрия. И на земята няма по-сложно същество от човека. Органически той е най-сложното същество; и геометрически той е най-сложната формула. За да се изучи, изисква се ред години, а то е въпрос на бъдещето." (9-1923-24) "Трябва да знаете, че всичко което съществува в природата, съществува и във вашето тяло. Човек е сглобен от множество отделни сили. Животните, растенията, които съществуват на земята, представляват човека, разложен на неговите съставни части. Тези части са същества с голямо разнообразие на развитие." (11-1924-25)

"Физическият свят е подобен на дреха, която всеки ден събличаме, за да се облечем на другия ден в нова по-хубава, по-устойчива. Новата дреха, която си обличаме, е дреха на духовния свят. По същия начин и светът се създава." (80-1927)

"Човек знае, че като има добре развито физическо тяло, от това зависи и неговото щастие. След като развие добре физическото си тяло, той има желание да развие и разработи в себе си известни добродетели. Качествата на човека се пренасят от физическия свят в духовния." (88-1927)

Учителя много нагледно и фигуративно, достъпно и разбрано ни изяснява връзката на физическото ни тяло с духовното такова. Явно, че без добре развито и хармонизирано физическо тяло не сме способни да развиваме добродетели, а с това и да изграждаме духовното си тяло. А без последното не може да контактуваме с духовния свят, а камо ли да го населяваме. Физическият свят, както и физическото ни тяло, са временни посо-

бия и средства за набиране на опит и експериментиране, с оглед да узнаем и различим доброто. Затова Учителя казва, че и висшите същества искат да дойдат на земята, за да се усъвършенстват в някои отношения. Тялото ни е инструмент, който трябва умело и разумно да използваме и поддържаме, за да ни служи добре.

Какво е значението на крайниците на тялото? Какво може да се постигне чрез ръцете и краката?

"Двете ръце на човека са се образували при различни условия: дясната при инволюцията на човека, а лявата при еволюцията. Значи когато човек е слизал от невидимия свят, по-голяма част от енергията е минавала през дясната ръка." (3-1922-23) "Ръцете представляват човешката воля — като пръв метод за проява на волята и прилагане закона на трансформиране на енергиите в организма си чрез белите дробове." (3-1922-23) "Палецът представлява Божествения свят и законите, които действуват в този свят. След това човек погледне към показалеца си и казва: вярвам в своето благородство. После погледне към средния пръст и казва: вярвам в своята честност и справедливост. Когато погледнете към безименния си пръст, който е свързан със слънцето, казвате: вярвам в своята честност и справедливост. Когато погледнете към безименния си пръст, който е свързан със слънцето, казвате: вярвам в слънцето, което праща светлина и отоплява земята. Като погледнете към малкия пръст, секретарят на боговете, той казва: с малкия си пръст се присъединявам към останалите, за да можем заедно да вършим работа." (3-1922-23) "Като погледне длanta си, човек вижда и другите планети: Марс, Луната и Венера." (3-1922-23)

"Хора на които ноктите са дълги, добре оформени, са интелигентни. Широките нокти показват устойчивост, смелост, решителност. Човек с тесни нокти е слаб, не може да се бори с външните условия. Когато първата фаланга на палеца е добре развита, това показва човек със силна, с развита воля. Започнете първи да работите върху физическото подобряване на тялото си и постепенно минавайте към умственото." (21-1925-26) "Палецът е съставен от три фаланги: долната, месестата част, е наречена венериния хълм; средната е свързана с разсъдъка на човека, а най-горната — с волята." (109-1931) "Няма по-красив ум от човешката ръка. Ако я погледнете физиологически, биологически и психологически, ще видите, че тя съдържа неоценими богатства." (144-1935)

Накрая няколко думи за значението на окосмяването на тялото. "Космите, които природата е дала на човека, не са нищо друго освен антени, чрез които той може да се съобщава не само с отдалечени краища на земята, но и с други планети. В това отношение той представлява възел, от който излизат много антени-възприемателни на безброй чувства и желания." (119-1930) "Бъдещият човек ще се отличава по това, че няма да бъде космат. Мъжът няма да има брада, а жената няма да има дълга коса. Вежди те им ще бъдат тънки. Вежди те са границата между човешкия и Божествения свят. Колкото повече се стремим към материалното, толкова по-дебели стават вежди те." (132-1932)

3.8.2. Аурата.

Често се говори за двойника на човека, за неговата аура и т.н., за енергийната съставка на човека и на неговото тяло. При двойника трябва да имаме предвид висшите или духовни съставки, а при аурата за по-низши и то преди всичко физически съставки. Двойникът това е духовната форма на човека съставена от душата му, а също и от духовната същност на неговия ум, сърце, воля и мисъл. При аурата имаме енергийна съставка изградена от излъчванията на неговите отделни същности — тяло, мисъл, интелигентност, сърце и т.н. Учителя казва следното: "Питате: може ли човек да съществува без форма (физическа)? Ако питате ясновидеца, той ще каже, че човек съществува и като светлина. Това е проява на неговия ум. Колкото по-интелегентен е човек, толкова неговата светлина е по-ясна. Ако интелегентността се намалява, светлината придобива слабо синкав цвят, после блядо жълт и т.н. По цвета се съди за степента на човешката интелегентност. Като дойдете до сърцето, дето е любовта, там ще видите особена нежна краска — с розов цвят. Най-после като дойдете до волята, от човека излиза бяла светлина — цвят на добродетелите. Между трите цвята — светъл, бял и розов се преплитат останалите цветове. Това преплитане на цветовете представлява аура." (62-1923) "Аурата на човека представлява нещо подобно на кръг, различно оцветен, с различна големина и дебелина. Аурата на човека определя неговия манталитет." (48-1932)

Нека припомним пак, че днес науката доказва съществуването на енергийни излъчвания от всяка клетка, орган или цялото тяло, свързани с физиологичните функции на същите. При всеки химичен процес в живата тъкан се излъчва електромагнетична енергия или слаба светлина. Въз основа на този факт съществуват и методи за изследване състоянието на организъма и органите. Има хора — сензитиви или както Учителя споменава и ясновидци, които могат да долавят или виждат тези енергийни излъчвания от тялото на човека. Тези излъчвания, явно образуват нещо като енергийна или светлинна мантия около тялото на човека, която мантия се нарича аура. Учителя продължава: "В човека има две течения. Едното от тях е от пъпа нагоре и се образува в главата, а другото е от пъпа надолу. Второто течение води към центъра на земята, а първото — към центъра на слънцето. Най-после има трето течение, което съединява първите две течения. Третото течение наричат аура на човека. Второто течение, т.е. това което води към центъра на земята, включва всички низши енергии на човека, които той е добил в своето животинско състояние." (64-1924)

Явно че "второто течение" са излъчванията които излизат от органите от пъпа надолу, т.е. храносмилателния тракт и половите органи. Тези органни системи са най-характерни и най-силно изявени при животинското царство. За съжаление тези органни системи са най-характерни и най-силно изявени при животинското царство. За съжаление тези органни системи владеят психиката на повече съвременни хора и стават властни над живота им. А органите от "горното течение" са сърцето, белите дробове и мозъка. Това са теченията, на органите които отличават човека от животното и би трябвало те да властват над проявата на последния.

"Когато философ е зает с някаква важна материална мисъл, от тези центрове (н.б. - мозъчните центрове) излиза една особена червена светлина; колкото мисълта става по-интензивна, по-възвишена, толкова и светлината става по-ясна, по-мека, докато дойде до мека виолетова, а понякога жълта светлина. Значи цветовете на мисълта минават целия слънчев спектър." (81-1926)

Ето един пример как един орган може даже да изменя вибрациите на излъчваната светлина и с това да подскаже на какво ниво са процесите, които стават в него.

"Казват, че светиите имали ореол около главата си. Те имат ореол, но имат и цяла дреха, изтъкана от лъчите на светлината. Дрехата на светията, както и ореолът му, са образувани от цветовете на спектъра. Докато ореолът на човешката глава свети, човек е здрав и вярва в живота и Любовта. Щом изгуби ореолът си, човек заболява." (152-1940)

Вижда се, че ореолът е израз на нормална или здрава функция на органите. А оттук и възможността сензитивите или ясновидците да могат да предскажат какво е състоянието или съдбата на физическата същност на човека. Учителя споменава, че има хора които поради лошото си физическо състояние, могат да черпят сили, енергии и силови течения от тялото на други хора. Това е т.н. вампиризъм. Затова той препоръчва, когато стоим или се движим с непознати хора или такива, към които имаме неприятно чувство, или неприятно усещане, да бъдем на разстояние от тях най-малко на 70 сантиметра. С такова дистанциране от другите хора ние отнемаме възможността да ни се отнема или влияе на състоянието на аурата.

3.8.3. Здравни навици — като общ проблем

Проблемът за здравните навици е съществен не само за всеки човек по отделно, но и за цялото човечество като колектив. Защото да запазим здравето си е по-важно от това да се лекуват настъпилите болести. Затова днес в медицината се говори повече за профилактика на болестите, отколкото за лечението им. Лекуването се затруднява от обстоятелството, че организмът на болния има нарушена защитна система и мъчно се мобилизира, докато при здравия човек организмът лесно се стимулира към добро здраве. Да се предпазваме от болестите, това значи да знаем как разумно да живеем, как целесъобразно и здравословно да поддържаме нормален здравен режим за тялото. Но за съжаление това не е така лесно осъществимо при сегашния начин на живота, при сегашния манталитет, разбиране, мироглед и нрав на човечеството. Хората днес са предимно роби на чувствата, влеченията и страстите си. Те не намират сили да впрегнат волята и разума си, за да надживеят останките от животинското, придобито от миналите си състояния.

За едно ново разбиране, виждане и състояние на хората говори Учителя П. Дънов. Той пледира за повече разумност, разбиране, знание, воля и любов към живота, за да си осигурим щастливо пребиваване тук на земята. Учителя разсъждава така: "При сегашните условия на живота здрав не може да бъде нито щастлив, нито учен. Защо? — Възможностите му са ограничени. Виждаме, че и най-учените хора има още да учат. Те не са

дошли до онова знание, с което разполагат възвишените същества. По отношение на животните здрав е гениален със знанията и възможностите, които има, но по отношение на възвишените същества, той е невежа." (119-1931) "Човек трябва да се изучава, да дойде до вътрешното познаване на своето естество." (21-1922-23) — "Да намери смисъла на живота, тази е една от великите задачи на окултния ученик. За да постигне това, той трябва да започне от най-малката задача — работа върху своето тяло", повтаря пак Учителя. (3-1922-23) Но ние сме склонни да се насочваме към по-големи, по-възвишени задачи, които не са по силите ни.

"Божият Дух от хиляди години е работил върху нас и ни е дал един организъм с крака, ръце, мозък, сърце и т.н. Ако ние при сегашния живот не можем да контролираме нашия организъм, с неговите сили — този мозък, това сърце, тия нерви, артерии и всички клетки в него, какво очакваме тогава?" (8-1923-24) "Колкото по-обработена е материята на човешкото тяло, толкова и животът му е по-възвишен. Степента на човешкото развитие се определя от материята на неговия организъм. Животът на човека се изразява чрез материята." (22-1926-27) "Не се спирай върху онова, което човек говори, но спирай се върху начина, по който живее. Животът на човека определя неговите вярвания, неговите възгледи и убеждения." (3-1922-23) "Иска ли да бъде здрав, човек трябва да поддържа физическа, сърдечна и умствена чистота." (22-1926-27)

Да работим върху себе си, да работим за създаване добро здраве не е така лесно. Видяхме колко комплициран е човекът като физическа и духовна същност. Колко широки са неговите връзки с физическата среда и колко силна е зависимостта му от силите на природата, вселената и Битието. Затова Учителя казва, че трябва да започнем от най-малкото, което ни е по силите, а това е нашето тяло. Но все пак как? Трябва ли да измъчваме физиката си, като я лишаваме от съществени жизнени източници, или трябва да я поддържаме жизнеспособна, пластична, свежа, хармонично развита, красиво устроена, чиста и способна да резонира на жизнените сили на природата? На тези въпроси ще намерим отговор в редица мисли и съвети, които ни дава Учителя П. Дънов.

"Всеки трябва да се стреми към единство на съзнанието, като метод за лекуване, като метод за работа върху себе си. Висшите сили на съзнанието са насочени към вашия организъм и започват да му въздействат, докато стане обрат в тялото. От каквато болест заболеете, достатъчно е да възстановите единството на съзнанието си, за да се дигнете от леглото си здрав и бодър." (3-1922) "За да бъде правилно, хармонично движението на силовите линии в човека, той трябва да пази единството на съзнанието си, т.е. да не допуска в съзнанието си някакво раздвояване. Духовните сили в човека се развиват само при единство на съзнанието. Щом добиете това единство, вие ще можете да регулирате силите на своя организъм." (3-1922-23)

Как да разбираме това "единство на съзнанието" или още "да не се допуска в съзнанието никакво раздвояване"? Съвременният човек е подложен на най-различни подмамки, мнения, виждания и др. наложени му от обществото или свои познати и близки. Случва се така, че човек си науми да направи нещо за себе си с оглед изправяне на някои свои грешки и точ-

но тогава се намира някой, който го разколебава. Въпреки собственото убеждение в правотата си, човек остава в колебание под влиянието на другите. Това състояние на раздвояване на съзнанието се отразява на защитните сили на тялото. Затова и Учителя ни препоръчва, когато започнем някакво деяние, в правотата на което сме убедени, да не го известяваме никому, докато не го завършим успешно. И Учителя продължава: "Да се самоопредели човек, това значи да познава силите, с които разполага, да знае в каква насока да ги отправи, за да използва разумно своя живот." (3-1922-23) "Вие трябва да работите върху самообладаването, да се справяте с настроенията си. Причината, поради която човек губи настроението си, се дължи на неустойчивостта на материята. Проявеният, или физическият свят, е преходен. Ето защо на физическия свят не може всякога да се разчита." (43-1928) "Често физическите сили у човека вземат надмощие над духовните и ако не се задоволяват, у човека се явява едно вътрешно недоволство. Това вътрешно недоволство ще доведе у него раздразнение, гняв, отмъщение и т.н. И в умствения свят стават подобни процеси. Това се дължи на двете съзнания у човека." (8-1923-24) "Не говорете нищо за онази мисъл, която искате да реализирате. Щом се проектира у вас една добра мисъл, непременно ще се проектира и едно обратно движение. Това са две противоположни движения — нагоре и надолу." (8-1923-24) "Когато светът на чувствата в човека се увеличава или засилва, едновременно с това в него отслабва умственият свят. И обратно: когато умственият свят в човека се увеличава, светът на чувствата в него намалява. С други думи казано: докато чувствата преобладават, човек по-малко мисли; когато умът преобладава, човек по-малко чувствува." (3-1922-23) "Волята е в състояние да регулира силите на ума и сърцето у човека." (3-1922-23) "В съвременните хора най-силно са развити личните чувства, които се намират в задната част на главата, гдето всякаква култура липсва." (4-1922-23) "Личните чувства в човека говорят, че като индивидуално същество той живее само за себе си. Като се е видял сам, като видял, че няма хора около себе си, които да го хвалят, създало се е в него чувството на щеславие — жената у него. После се появила гордостта — мъжът у човека." (3-1922-23) Но Учителя казва: "Умните хора се учат от опитността на другите, а тия, които не са поумнели, се учат от своя опит." (8-1923-24)

Индивидуалността на хората им пречи да се учат от опита на другите. Те отхвърлят знанията и опита на другите и започват всичко от- там, откъдето предидущите също са започвали. Разбира се такъв живот на незнание и елементарност е пълен с трудности, пречки, напрежение и най-вече пълен със страдание и мъки. Човек трябва да е умен и наблюдателен, за да не повтаря грешките на другите.

"И така имаме една трудна задача за разрешаване, не е лесно човек да се справи със себе си, със своите мисли, със своите чувства. Една трудна задача имаме по закона на наследствеността, по закона на прераждането, на нашето странствуване в света. Трудна задача, но задача, което можем да решим." (56-1922) Ето Учителя ни вдъхва оптимизъм в условията си да се справяме със себе си. Изисква се само воля и разум. Но "Човек никога не трябва да се бори със себе си, защото, ако се бори със себе си, ще се унищо-

жи. Победиш ли себе си, ти ще се заличиш. Единственото, естественото нещо е да познаваме себе си." (57-1924)

Тази мисъл е от голямо значение за съвременния човек. Значи преди всичко се изисква самопознание, а не борба със себе си. В старите окултни школи се е препоръчвало борба със плътта, борба със себе си до самозаличаване на личността. Но тези школи с нищо не са помогнали на човечеството, явно защото не са на прав път. Самопознанието е, което ще ни предпази от грешки, които да не са отстраними понякога в един единствен живот. Но, както казва Учителя, достатъчно е в съзнанието ни да се внедри мисълта и желанието да изправим слабостите си, за да бъдат те преодолени сега или в бъдеще. Но: "Докато е на земята още, човек трябва да работи върху себе си, да се освободи от всички болести на физическия и духовния си организъм, че като замине на онзи свят, да бъде съвършено свободен от тях". (92-1928) "Невъзможно е човек завинаги да остане в състояние на доволство. Както чрезмерното изтощаване на организъма има лоши последици за човека, така и крайното задоволство води към голямо натрупване на излишъци, от които той трябва да се освободи. Природата не търпи крайности: нито чрезмерното олекотяване на човека, нито чрезмерното натежаване." (25-1928-29) "Днес хората живеят още извън себе си. Те преживяват един кредитен живот. Природата сама кредитира дробовете с въздух, тялото с храна, очите със светлина, ушите с музика и кожата с топлина. Въпреки това човек не знае да използва този неизчерпаем кредит и е принуден да напусне земята по един трагичен начин." (230) "Всеки, който иска да има здрава и добре развита стомашна система, трябва да бъде разумен, да създава правилни отношения с животните. Белият дроб е свързан с човешкото царство. Белите дробове поддържат порядъка на човешкия свят. Мозъкът е свързан с ангелския свят, с Божествения свят, дето правото е на всички. Що се отнася до тънките и дебелите черва, ние още нищо не говорим. Те са адът, чистилището. До стомаха животът е нормален; от стомаха надолу — червата — представляват живот на един ненормален свят." (116-1929)

Защо чревният тракт ще наречем "ненормален свят"? В чревния канал на храносмилателния тракт стават действително много на пръв поглед противоречиви действия. Тук както се изпълнява просмукване на нужните за организма вещества, така и се отделян ненужните; както се задържа течното съдържание на храната, така и се просмуква обратно в тялото водата; както се отделят отровните вещества, за да бъдат изхвърляни, така и се допуска ферментация на храни, които могат да образуват отровни вещества. Затова Учителя нарича чревния тракт "чистилището". Но за правилното функциониране на това "чистилище" можем да допринесем много и ние. Това ще рече да подбираме храната си.

"За да разбира средата, в която живее, човек трябва да разбира условията и възможностите; за да разбира условията и възможностите, той трябва да разбира законите, фактите и принципите. Само по този начин човек може да излиза от едно среда в друга и да се ползва от нейните условия." (119-1930) "Всеки стремеж на човешката душа изисква специална област, специфично място. Любовта, Мъдростта и Истината имат свои специфични области. Когато се говори за органическия свят, за развитието на

формите, и там ще срещнете същото положение: всяка форма има свое определено място, определена величина. И всеки човек, който има вътрешни стремежи, непременно ще намери своето място в природата." (78-1927) "Ако поставите някакъв срок, години, месеци или дни за постигането на своите идеали, вие и себе си ще спънете, и своите ближни. За да не се спъвате, вложете идеята в душата си и за времето не мислете. Времето нищо не определя, то само хроникира нещата. Времето съществува само за неща, които са се сбъднали. За неща, които още не са станали, никакво време не съществува." (79-1927) "Всеки човек трябва да работи върху себе си, да развие това, което природата е вложила в него." (20-1925-26) "Всяка сутрин трябва да употребите за размишление 10-15 минути, да си отговорите на въпросите защо сте дошли на земята, какъв смисъл има животът и т.н. Постоянствувайте ден, два, три и повече, докато се свържете с мисълта на по-напредналите от вас същества, които веднага ще ви помогнат." (20-1925-26) "Светлината трябва да бъде отличен човек, да знае да слугува, да има здраво тяло, здрав мозък, да има здрави крака, ръце, мускули, да е с празни ръце, т.е. да не е богат, да не е и сиромах." (31-1917) "АЗ-ът, личното, егоистично начало в човека има отношение към земния живот. Като изучавате вътрешния смисъл на живота, човек идва до убеждението, че като мислещо същество той първо принадлежи на Бога, а след това на човечеството, на своя народ, на семейството си и на себе си." (32-1917)

От изнесените дотук мисли се вижда, че здравословното ни състояние, като хора, зависи от нашето вътрешно състояние, от нашето съзнание, от нашите мисли и чувства и от нашата воля за разумен живот. Затова Учителя казва още: "Здравословното състояние на човека зависи от вътрешните течения на неговия физически и психически организъм. И тъй, не питайте защо сте болен, нещастен, защо страдате, но виж какво е състоянието на твоите мисли и чувства." (46-1931) "И тъй, болестите на съвременните хора се дължат на подпушване на енергиите в организма му. Вярата е средство за регулиране на подпушените енергии в човека. Болестите биват физически и психически, без да имат органически произход. Тези болести са на нервна почва. Те се дължат на натрупване на излишни енергии в организма. Обаче, има и органически болести, които крият своя произход някъде далеч, в миналото на човека. Много от болестите на физическото тяло се явяват като последствие на някакви заболявания на астралния и умствения свят на човека." (21-1925-26) "Докато дойде до въздържанието, до владеене на удовете на своето тяло, човек трябва да изучава себе си, както и другите хора. Той трябва да дойде до положение на пълно владеене на своите удове, те сами да разберат, че имат разумен господар." (21-1925-26) "Ако води добър, правилен физически живот, човек ще има добре развит стомах. Ако живее добре в духовния свят, гърдите му ще бъдат добре развити. И най-после, ако и в Божествения свят живее добре, той ще има добре устроена глава и мозъкът му ще функционира правилно." (22-1926-27) "Щом организира силите на своя организъм, човек е в състояние да даде място на душата и духа в себе си. Това значи да се роди човек отново, от майка-душа и от ба-

ща-дух." (22-1926-27) "Когато човек се пробуди за своя душевен живот, тогава иде истинското знание и истинската мощ и гениалност. Ученикът трябва да работи непрекъснато, със силна вяра в себе си, в живата природа и във всичко велико около себе си." (22-1926-27) "В умствения свят човек трябва да бъде бърз, подвижен, със светкавична мисъл. Дойде ли до физическия свят, там се изисква бавност, понеже този свят не е напълно организиран и човек може да влезе в стълкновение с него." (92-1928) "Да влезете в контакт, в пряко общение или правилна обмяна със силите на природата, непременно трябва да знаете как да владеете тялото си. Органите на тялото трябва да бъдат под контрол на волята." (3-1922-23)

Да, органите на тялото трябва да бъдат под контрол на волята на човека, казва Учителя. Но така ли е в действителност при хората? Нима контролираме вкусовите си влечения? Откъде това настръвление към месоядната храна, към алкохола, към преяждането, а да не говорим за угаждането на половите си нагони, което угаждане никъде в природата не срещаме. Животните, които нямат волята да контролират половите си влечения, имат ритмичен полов живот, продиктуван от годишните сезони. За човека това не важи и той е разюздан развратник.

"За да придобие пластичност и пъргавост на тялото си, човек трябва да прави упражнения. Прави ли упражнения, живее ли правилно, човек не е изложен на заболявания." (95-1929) "Да тренира тялото си, това значи да го пречисти, да го освободи от всички утайки и наслоения на миналото. Човек трябва да пречисти съзнанието си, да се освободи от своите стари разбирания." (23-1926-27) "Човек трябва да бъде господар на своето тяло, да владее мускулите на краката си, на очите, на устата си. Всяко движение на човека трябва да бъде под контрола на неговата воля. Това значи да живее човек в пълна хармония със своите мисли, чувства и постъпки." (110-1931) "Здравето на човека е мярка за силата на живота, който тече през него. Като знае това, човек трябва да пази здравето си." (93-1928)

"Болестите, от които страдат съвременните хора, биват три вида: физически, т.е. такива, които засягат тялото; сърдечни, засягащи чувствата и умствени — засягащи мозъка. С други думи казано болестите могат да засегнат твърдата, течната и динамичната — нервната материя на човешкото тяло." (94-1928) "Главната причина за болестите се дължи на дисхармонията между двойника и физическото тяло на човека. Съзнанието е свързано с двойника, тъй нареченото второ тяло на човека или посредник на силите, енергиите на природата. Значи двойникът е апарат, чрез който се проявяват силите, енергиите на природата. Физическото тяло на човека живее благодарение на своя двойник." (117-1929)

Всъщност двойникът на нашето тяло е целият резонаторен апарат на организма ни. Също така към него трябва да причислим и електромагнитните трептения, които тялото и органите излъчват. Чрез този енергиен двойник нашето тяло прави пълна връзка с живите жизнени сили и енергии на биосферата на природата. Този двойник осигурява живота и хармония във физиологията на тялото. Затова Учителя казва, че благодарение на своя двойник физическото тяло на човека живее. Но силите и енергиите на нашия физически двойник не трябва да служат за развлечение и удо-

волствие, а единствено за изграждане на едно жизнено, пластично и хармонично тяло, както казва Учителя.

Връзката на физическия ни двойник със силите на природата често изживяваме, макар не винаги осъзнаваме. Така Учителя дава за пример: "Запример някой човек се оплаква от болки в главата, в сърцето, в дробовете си. Тези болки се дължат на налягането, което атмосферното електричество оказва върху тези органи. Като изучава организма си, човек дохожда до положение да разбира, че много от неговите заболявания и състояния се дължат на атмосферни влияния." (22-1926-27)

Атмосферните колебания, смущенията в електромагнетични пълнежи на атмосферата, силните магнитни бури на слънцето, смущения във влажността на въздуха, колебанията в земните електрични пълнежи при силни бури и др. са явления, които се отразяват върху нормалните хармонични състояния на тялото. Един здрав организъм, който е под контрол на съзнанието и волята на човека, ще различи главоболие, причинено от горните природни смущения или ще знае, че стенокардиалните болки, астматични състояния са преходни в зависимост от състоянието на биосферата.

За поддържане на здравето Учителя П. Дънов ни е дал неизброим брой съвети, напътствия и примери, които, ако следваме, бихме били щастливи, с добро и здраво тяло. Тук ще спомена само някои общи напътствия.

"Ученикът не може да прави разлика в работата. За него физическата, умствената и духовната работа трябва да бъдат еднакво важни, да бъдат свещени. Физическата работа е един метод, чрез който се възприемат енергиите от земята. При духовната работа се засягат чувствата, затова неговото сърце трябва да бъде отворено, за да възприема енергиите от духовния свят. При умствената работа умът трябва да бъде отворен, т.е. мозъкът да е в състояние да възприема." (61-1922) "Здравото тяло подразбира абсолютна хармония между клетките на мозъка, на дробовете, на стомаха — на всички удове. Клетките на човешкия организъм трябва да се обновяват, да бъдат винаги млади. За да не остаряват преждевременно, човек трябва да внимава и да не се пресилва с работа." (20-1925-26) "Всички духовни процеси, които стават в човека, имат физически прояви в организма. Между духовните и физическите прояви има пълна хармония. Ако искаш да живееш нормално, трябва да правиш упражнения. Ако доброволно не правите движение, природата ще ви застави насила." (64-1924) "Ако правите движения, трябва да обръщате внимание на това дали са разумни. Разумните движения се намират под контрола на съзнанието у човека, при което всички частици на тялото му са под негов контрол. Разумните движения спомагат за избягване на много болезнени състояния. Те регулират нервната система, която е носителка на жизнена енергия. Тя възприема живите сили на природата." (74-1926) "Значи, за да развива мускулите си, човек трябва да прави упражнения, които да оказват известно съпротивление. Без съпротивление мускулната система на човека не може да се развива. Без съпротивление ръцете му винаги ще останат слаби, пасивни. Същият закон се отнася и до развиване на човешката мисъл. Без мъчнотии и страдания човек мяза на морска гъба, или на морска медуза. Значи мъчнотиите и страданията са съпротивление, което развива човешката мисъл.

Без съпротивление мисълта не може да се развива." (80-1927)

Разбира се под понятието "съпротивление" не трябва да вземем само физическите и материални пречки. Съпротивление са и загадките, пред които често сме изправени, неизяснените явления, законите на природата, които не можем да си изясним, неизвестността, пред която сме поставени понякога в живота, самият свят и живот, които още не сме обхванали и т.н. Всичко това стимулира нашето любопитство и мисъл, като ни подтиква към действия за изясняване на всичко, което не познаваме.

И Учителя продължава по отношение на физическото здраве: "Мускули трябва да има човек, а не мазнини. Мускулите придават пластичност на тялото. Тялото на ангелите се отличава с голяма пластичност и красота." (105-1929) "От походката на човека се съди за неговите мисли и чувства, за въпросите, които го занимават, за неговия произход, за неговата чистота." (80-1927)

"Ние казваме още, че здрав човек е онзи, който почернява (н.б. - от слънцето). Слънцето извлича от него нечистотиите и го лекува. Който не почернява, той не може да се лекува от слънцето. В това отношение слънцето носи големи блага за човека." (105-1929) "Добре е от време на време човек да бъде бос, защото чрез краката, като антени, той влиза в непосредствен контакт със земята. Между енергиите на земята и неговите става правилна обмяна. (107-1930) "Между мозъчната и симпатичната нервна система трябва да има правилно отношение. Дръжте гръбнака си изправен. Ако се прегърби, това е лош признак. Не допускайте никаква гърбица на тялото си." (137-1933)

"Първото условие за поддържане на здравето е чист въздух, слънце и разходки. Използвайте ранните утринни часове за разходки, когато въздухът е пълен с жизнена енергия, която индусите наричат прана." (23-1926-27) "Качването по високите планински върхове крие в себе си дълбок смисъл. Който разбира смисъла на това изкачване, той се ползва от богатството, материално и духовно, на тия върхове. Голямо богатство, материално и духовно, крият в себе си планините." (95-1929) "Като ходите на екскурзии, избирайте ония места, които са добре огряни от слънцето. Това са склоновете на юг на планината. Когато сядате на земята, дръжте съзнанието си будно, защото всички болести се дължат на разсеяност на съзнанието. За да не заболява човек, съзнанието му трябва да бъде съвсем будно или никак. Забелязано е, че хора които, не мислят, които не се безпокоят, не заболяват." (21-1925-26)

Защо е така, че "хора, които не мислят" не заболяват така често в сравнение с хора, които много мислят, т.е. когато имат будно съзнание? Парадоксално, нали? При активното участие на съзнанието и мисълта значителна част от физиологичните процеси в тялото са дирижирани от съзнателните мозъчни центрове. С това и защитните процеси са активни под това влияние на съзнанието. Когато такива хора занемарят съзнателното си отношение към собствената си физика, тялото остава като че ли незащитено, тъй като у него процесите са били дирижирани от съзнанието, а естествената автоматика е занижена. Обратно, при хора, които са простовати, не мислят върху процесите на тялото си, хора, които са оставили физиологията на тялото си напълно под диктовката на естестве-

ната му автоматика, защитните сили на същото се мобилизират от само себе си в случай на нужда. В медицинската практика това е очебийно: една и съща оперативна и тежка интервенция протича по-гладко и бързо при простоватите хора в сравнение с тази при интелектуалните типове, които се интересуват от всеки миг на провежданото лечение или операция. Страхът, неизвестността, съмнението и др. подобни смущават съзнанието на интелектуалния тип и с това нарушават естествените защитни сили. Немислещият или простоватият тип човек няма такива вътрешни колебания и тялото реагира адекватно на всяко лечение. Следователно трябва пълно доверие и вяра, когато човек се подлага на лечение.

"На окултните ученици се препоръчват зимните екскурзии. Когато цялото поле е покрито само със сняг, в ума няма да се появят странични мисли за скриване, гонене и пр. Ти ще носиш в ума си само едно духовно трептение, едно духовно повдигане в душата си и ще си кажете, че тъй хубаво е навред, синьо небе, бял сняг." (6-1923-24) "Който желае и се стреми към природата и иска да се свърже с нея, нека всяка сутрин, особено през месец май, да става рано и да излиза на разходка, на чист въздух, преди да е изгряло слънцето. Същевременно вие ще се ползвате от ранните слънчеви лъчи, които се отразяват благотворно върху организма. Ставайте сутрин рано, преди изгряването на слънцето, да приемете неговото благословение и след това започвайте работата си." (32-1917) "Излез рано преди изгрева на слънцето и почакай да видиш първите лъчи. Погледай най-много десет секунди и се прибери в стаята си. Ако останеш още една-две минути, ще изгубиш хубавото, което си придобил." (156-1943) "Животът ни трябва да се насочи към използването на светлината, въздуха и хляба като блага на живота. Малцина знаят, че във въздуха е диханието на Бога, във водата е животът, в хляба е словесното мляко." (157-1943)

"Болестите се дължат на недоимък на енергия. Подпушването става не само във физическото поле и тяло, но и в останалите тела. Човек има няколко тела, за които малцина знаят. Вие знаете, че стомахът, черният дроб имат отношение към храносмилането и нищо повече. Обаче те имат отношение и към другите тела на човека. И дробовете не са само за дишане. Те имат и други функции." (137-1933)

Днес в медицината се знае, че белите дробове участват и в хормоналната обмяна на организма, те влияят на редица обменни процеси и на нервната система, когато правилно функционират.

"Смущенията и подпушванията са тясно свързани с функцията на симпатичната нервна система. Последната обхожда и хармонизира при нормално протичане на нейната инерваторна енергия всички органи и клетки на тялото. Настъпи ли едно вътрешно подпушване в психиката на човека, тогава хармоничната връзка в организма се накърнява и най-засегнатият орган проявява смущения във функцията си. (231) "Следователно искате ли сърцето ви да бъде здраво, ще държите в изправност мозъка си, дето минават електрическите течения на природата, и слънчевия възел — дето минават магнетичните течения. За да бъде мозъкът ви в изправност, ще се пазите от противоречиви мисли. Дръжте ума си винаги с положителни идеи. За да държите слънчевия възел в изправност, никога не допускайте в сърцето си отрицателни чувства." (22-1926-27)

"Слабият, сухият човек повече мисли, а пълният — повече чувства. Философите, критиците са повече слаби, сухи хора. Те мислят много. Значи, ако човек се постави при благоприятни условия за развитие на своя ум, той ще има добре развито тяло." (21-1925-26) "Тези хора, които не се простудяват, имат много магнетична сила. Аз мога да нося една тънка риза, направена от коприна, да я облека при минус 30° студ и да не се простудя." (71-1923) "Когато човек е боледувал известно време, той загубва част от своята жизнена енергия и за да я възстанови, търси лекари или различни медикаменти, с които да си помогне. Ето какво може човек да направи в този случай. От време на време хваща с два пръста долната, месестата част на ухото си и леко я опъва надолу. След това разтрива подутината зад ухото и да следи за промените, които настъпват в неговия организъм." (77-1926)

Лициевата френология приписва на долната част на ухото, специално на месестата част — висулката, съществено значение за общото физическо здраве. Казва се даже, че хората с добре развита долна месеста част на ухото имат по-добро здраве от тези, на които тази част липсва. В индуската митология статуите на Буда се правят с дълга месеста долна част на ухото. От друга страна в тази област на главата, и по специално в задушната зона завършва едно разклонение на симпатичната нервна система. Това разклонение се съпровожда до тази зона от лицевия нерв (фациалния нерв на главата). Когато въздействаме механично или чрез етерични масла на подутината зад ухото, ние влияем и стимулираме активността на симпатикуса, а оттам и целия организъм. Известно е, че дамите обичат да разтриват тази подутина зад ухото си с парфюми, от което се чувстват по-свежи, по-бодри и психически по-активни.

С диагностично значение са някои дребни на вид изменения по тялото на човека. Например изменения по ноктите. Учителя П. Дънов казва: "Ако искате да знаете дали предстои някаква болест или някакво болезнено състояние, наблюдавайте ноктите си. Появи ли се на ноктите ви някакво бяло петно, ще знаете, че ви предстои да минете известна болест. Ако петната се явят на лявата ръка, те имат едно значение, ако се явят на дясната ръка, те имат друго значение. Изобщо най-малкото бяло петно на ноктите е признак на някакво болезнено състояние. Белите петна на ноктите говорят за голямо напрежение на нервната система. Тези петна се явяват още и при големи душевни сътресения." (21-1925-26)

Ноктите и космите по тялото са образувания на кожата. Те са свързани със състоянията на нервната и кръвоносна система на кожата. При силни душевни сътресения или психически напрежения става известно побледняването на лицето, т.е. настъпване на съдови спазми на кожата на лицето, а от това и намалено кръвоснабдяване. Такива съдови спазми са причина за внезапното побеляване на косата у хора, преживели крайно големи душевни сътресения. Такива съдови спазми са причина за появата на белите петна в ноктите на човека.

По отношение на някои физиотерапевтични лечебни манипулации Учителя има свое виждане и препоръки. Той казва: "Аз препоръчвам топли компреси, вместо студени компреси. Като страдате от главоболие или очеболие, турете на слепите очи прясно приготвен квас. Мястото намажете с малко зехтин и отгоре турете кваса.

Квасът действува магнетично, затова го препоръчвам не само при обикновено главоболие, но и при менингит. Дръжте го на слепите очи 10-14 часа. Това може да правите 3-4 пъти седмично." (21-1925-26)

"Квасът, млечните компреси са добри специалисти, които трябва да се препоръчват пред студените компреси. Когато лекувате някого, през всичкото време трябва да сте в молитва, да сте свързани с Бога." (21-1925-26)

Квасните гъбички при размножаването си се нуждаят от топлина, поради което квасът отнема първо температурата. Независимо от това самият процес на размножение на гъбичките е свързан с отделянето на електромагнетични енергии, които действуват благотворно на нервната система на човека. Млечният компрес се прави с прясно преварено мляко, в което се слага малко истискан лимон, за да се пресече млякото. Тогава последното се прецежда и с изварата се прави компрес, докато е още топла.

Застъпвайки становището, че всяко болезнено състояние се предхожда от душевно и психическо разстройство, Учителя прави и обратната връзка като тълкува болестите, за да се види къде и каква е духовната причина за тях. Той казва: "Неестествените мисли и чувства в човека са причина за известни болезнени състояния. Например, когато заболее стъпалото ви това показва, че сте нарушили нещо в умствения свят. Ако заболеят пищеялите, нарушили сте нещо в чувствения свят. Ако ви заболи ръката, пак ще търсите причината на болката в нарушение на някакъв закон във физическия, сърдечен и умствен свят." (92-1928)

За да реализираме такава диагностична обратна връзка при заболяванията, ние трябва да познаваме добре френологичното значение на частите на тялото. Това ще рече да познаваме детайлно френологията на собственото си тяло. А колкото и да не ни е приятно че боледуваме, болестното състояние се отразява в някои отношения положително на нашата психика. Защото "Болестите правят човека мек, деликатен. Хора, които са боледували много, развиват в себе си благородство, деликатност, нежност. Органическите болести внасят мекота в характера на човека. Аз не говоря за нервно болните." (78-1927)

"Много болести се дължат на индивидуализиране на някои от клетките на човешкия организъм. Когато клетките на човешкия организъм решат да живеят самостоятелно, далеч от живота на цялото, те се групират в известна област на организма, дето образуват свое собствено тяло. Тези нарастъци в организма на човека се наричат от учените "тумори". Те живеят за сметка на целия организъм и се хранят от неговите сокове. Ако чрез силата на мисълта тези новосъздадени клетки се убедят, че мястото им не е в човешкия организъм, те постепенно ще почнат да намаляват. Прилагайте мисълта си при лекуване. Лекувайте себе си, лекувайте и ближните си. От мисълта на човека зависи по-лесно или по-мъчно ще може да се излекува някой. Ето защо, когато лекува някой, човек трябва да държи будно съзнанието си, да има положителна мисъл и да не се страхува, че може да заболее, да приеме състоянието на болния. Когато лекува болни, той все ще почувства състоянието на болния, но това е само отражение на неговата болест, а не истинското заболяване." (20-1925-26)

"Например има хора, които носят в себе си особени сили за лекуване.

Те могат да лекуват такива болести, които минават за неизлечими. Те са родени лекари." (20-1925-26) "Причината за гумора се крие в извратените прояви в Любовта. Яви ли се у човека алчност, това показва, че известен брой клетки от организма се диференцират, искат да живеят самостоятелно, да не се подчиняват на общия ред в организма. По този начин те създават свое жилище, като образуват държава със собствено управление." (87-1927) "Кабалистът изяснява научно лекуването чрез мисълта по следния начин. Той казва: мисълта е в състояние да видоизмени вибрациите на човешкото тяло. Когато човек заболее, вибрациите на неговото тяло се понижават. С мисълта си обаче той може да подигне вибрациите на тялото си и от нисши да ги превърне във висши. Щом постигне това, той вече се е излекувал." (82-1927) "Когато лекува болни, лекарят трябва да помага, без да се свързва с тях. За да повдигне болния, той трябва да внесе някаква идея в ума му." (21-1925-26) "На младия лекар може да се даде следния съвет: никога да не говори на болния за болестта му. Щом пипне пулса му, както и да го намира, лекарят трябва да се изпълни с вяра и надежда в Бога, че болният ще оздравее. Тази положителна мисъл на лекаря ще се предаде на болния. Тъй щото, когато лекарят и ближните на болния успеят да събудят вярата и надеждата на болния, лекуването му е осигурено." (21-1925-26)

Болните изпадат в състояние на свръхчувствителност към въпросите и процесите, които засягат тяхното здраве. Те стават много аналитични по отношение всичко, що се отнася до тях, психолози до голяма степен и още пожадни за живот. В това си състояние те много добре схващат поведението и мисълта на лекуващия ги медицински персонал, неговото поведение и отношение и трудно може да убегне нещо от изпитателния им поглед. Бездушието, индиферентността на лекаря към болния обезсърчава последния. Опитът на лекаря да отвлече вниманието на болния относно състоянието му остава тогава безрезултатен. Най-добре е лекарят да се държи естествено, като че ли има работа с напълно здрав човек, да не отбягва въпросите на болния, да намира подходящ и близък до истината отговор, който да се приеме от болния като реален и с това мобилизира възстановителните му сили. Още по-добре е ако лекарят има качества да съумее да вдъхне вяра в болния относно преходното му болестно състояние, да го освежи с нови планове и идеи, които да занимават болния през деня. Въпросът за лечението не трябва да се прикрива от болния. Последният трябва да е убеден, че се лекува правилно и че го очаква скорошно оздравяване. Болният трябва да чувства, че прилаганото лечение е най-подходящото и най-доброто за него, а не че се лекува стандартно, както при всички останали болни. С всичко това лекарят трябва да си изгради авторитет пред болния и последният да има пълна вяра в него. По този начин болният ще участва с воля и мисъл в лечебния процес, като мобилизира психически до максимум възстановителните и защитни сили на организма си. Към тези размисли ни довеждат случаите, когато: "Според правилата на медицината е така, че някой човек не може да живее повече от 24 часа, той непременно трябва да свърши и никой не може да му помогне. Случва се, обаче, по някакъв неочакван обрат в болестта болният се подобрява и оздравява. Едно мощно желание

колкото дълбоко да е скрито в човека, е в сила да го избави от смъртта; с него той може да преодолее всички препятствия, които се изпречват на пътя му." (121-1921) В такива решаващи за живота на човека моменти е от голямо значение голямата жажда за живот, голямата любов на близките към болния, доброто отношение на лекарят към последния. При едно такова съчетание на тези фактори много често се преодоляват редица пречки за правилното лечение на болния. Особен интерес представлява любовта на близките.

За да се излекува болен от рядко срещано и трудно за лечение заболяване, решаващ фактор е да се попадне на опитен лекар, който да се ориентира в диагнозата и приложи адекватно лечение. Куриозното в такива случаи е фактът, че заел се сериозно с лечението на такова заболяване лекар, той влиза в противоречие с традиционното мислене на останалите лекари. Силната и права интуиция на този лекар не му дава възможност да се колебае в решенията си по диагнозата и лечението. На пръв поглед рискът за професионален бламаж в случая е голям, но ръководен от интуицията си лекарят не се колебае и успява. Подтикът да се помогне на болния е по-силен от предразсъдъците, че предидущите лекари били на друго становище. Много често догматичното мислене, влиянието на колегиалното мислене на другите лекари, научните знания на консултирани професори и пр. потискат свободната мисъл и интуиция на призвания лекар и са причина за грешки в диагнозата и лечението на болните. Но чрез правилна интуитивна диагноза могат да се спасят редица болни, обречени на гибел от други лечители. Но тук не може да се говори винаги за грешки в медицинското мислене. Това са болни със заболявания на границата на възможното и невъзможното за човешкото медицинско знание. Възможностите на всеки лекар имат своите граници, поради което не можем да го виним, че не е успял да извърши най-подходящото, тъй като в противен случай трябва да считаме, че болният умишлено не е лекуван както трябва и случаят е вече криминален.

При такива куриозни случаи решаващото е силната и искрена любов и привързаност на близките на болния, за да се преодолеят съществуващите скрупули и предразсъдъци и да се издири най-подходящият лечител, който има богат опит и силна лекарска интуиция.

За успеха при лечението на такива болни Учителя препоръчва и следното: "Когато искаш да помогнеш на някого, трябва са слезеш на неговия уровен. Но ти трябва да бъдеш противоположен на него: ако той е положителен, ти ще бъдеш отрицателен." (59-1922) "Лекарят е проводник между природата и болния. Следователно, щом болният вярва в своя лекар, последният може да извади жизнена сила от елементите на природата (водата, въздухът, светлината и храната) и да си послужи с тях." (117-1929)

За силата и качеството на интуитивното диагностициране и лечение в лекарската си практика лекарят трябва да се води от следната мисъл на Учителя: "Природата всякога си служи с картини, с образи; тя пристъпва от видимото към невидимото, т.е. от това, което е близо до човешкия дух, към онова, което е далеч от него. Следователно при първите ваши изследвания вие ще вземете една картина от природата тъй както си е, без никакви коментарии, както децата, и вижте какво впечатление ще произведе тази картина

върху вас. Ако една картина не остави дълбоко впечатление у вас, вие никога не може да разберете вътрешния смисъл на този образ, защото образите на природата са живи." (9-1923-24)

Тази образност при интуитивното разчитане на "образите", т.е. на нашите вътрешни усещания и виждания, трябва да бъде естествена както у децата, казва Учителя, т.е. без предразсъдъци, без колебания и без влияние от обстановката и другите личности. А силата на въздействието на интуитивното мислене и виждане говори за истинността им. Истинският лекар не оставя в себе си колебания и запазва присъствието на духа си във всички случаи. Даже в най-трудните моменти на практиката си той остава спокоен и весел по нрав, защото: "Веселостта е качество от духовен характер. Само високо духовните хора, само разумните хора могат да бъдат весели." (7-1923-24)

3.8.3.1. Храненето

"Яденето е една необходимост на земята. То е най-важното от всички неща в света. Добре, сега някои казват: "Яденето е нещо обикновено.", Не, то е нещо необикновенно. Това са най-великите сили, сгъстени в такава видима форма. С хиляди години хората ядат, но не са разбрали смисъла на тази храна. Азотът, кислородът, водородът, това са форми, в които са затворени известни сили на природата, а в тия сили е затворен разнообразният живот, който се предава." (40-1922)

Учителя П. Дънов ни дава образно ценността на храната, която съдържа скрити сили в себе си чрез елементите, които я изграждат. Химическите елементи като азотът, кислородът и водородът са форми, в които са колапсирали силите, необходими за живота на органичните форми. Тези сили, т.е. енергии, представляват елементарния живот на материята, който се предава чрез храната на по-висшите живи вече форми на биосферата на природата. Това препредаване на силите или енергиите всъщност е процесът на експанзиране, т.е. изразяване в многообразието. Само благодарение на това освобождаване на енергиите живите клетки на организма не могат да живеят, т.е. могат да осъществят своята физиологична задача в тялото. В целия цикъл на храненето, следователно, ние намираме кръговрата в изявата на живота: колапс и експанзия. В биосферата на земята, като се започне от най-низшите форми и се стигне до човека, става непрекъснато усвояване или предаване — колапс и експанзия на енергии.

"Основните хранителни вещества — мазнини, белтъчини и въглехидрати, приети чрез храната, трябва обаче да се преустроят и пригодят за дадения вид организъм, тъй като те са все още чужди за последния. Всяка биологическа форма в биосферата на природата има свой вид градивни вещества — мазнини, белтъчини и въглехидрати. При това пригаждане на хранителните елементи към специфичността на дадена жива форма мазнините и въглехидратите могат да се взаимнозаместят от самия организъм, но белтъчините, които единствени съдържат елемента азот, не могат да бъдат заместени от другите хранителни вещества. (191) Затова Учителя счита, че "Яденето е наука за трансформиране на енергиите от едно състояние в друго. Яденето е трансформиране на грубата енергия в умствена. След като се наядеш, ще започнеш да пееш, по този начин ще превърнеш умствената енергия в ду-

ховна. А що се отнася до молитвата, тя е закон за трансформиране на умствените енергии." (39-1921)

Тук ни се представя как елементарните енергии на материята чрез храносмилането, музиката и молитвата се трансформират една в друга: от химически енергии на храната в умствена енергия на умствения свят и накрая в духовна енергия в духовния ни свят. Затова Учителя счита, че храненето като принцип "е най-важното от всички неща в света".

"Първоначално Бог е казал на човека да се храни с плодове. Обаче след потопа, като видял, че човек не може да се храни само с плодове, позволил му да се храни с месото на животните, но не и с кръвта им. Понеже животът е в кръвта, затова кръвта на животните не трябва да се употребява." (138-1934) Тук намираме историческо обяснение на месоядството, въпреки желанието на Бога човек да бъде плодоядно същество. Този критичен период след създаването на човека в рая е голямо изпитание за същия. Допуснатата грешка в рая трябва да се завиши и с месоядството. Така че в своя еволюционен път, т.е. пътя към усъвършенстване, пътя към сингуларност с Бога човекът трябва да се изчисти, за да се върне към първоначалното си състояние, като същество от най-висок ранг.

"Вегетарианството, и това не е правилно схващане за диетата, защото природата е създала всевъзможни храни и всеки трябва да се храни със специална за своя организъм храна. Всеки човек, всеки народ, всяко общество трябва да си избере подходяща храна, която да дава най-добри резултати." (38-1919) Видно е, че не може да се изисква от целия свят, от всички народи, от всички общества да употребяват една и съща храна. Последната съответства на нивото, на което се намира човек в своето развитие.

"Съвременните учени говорят за месото като за по-силна храна. Наистина, месото е по-силна храна, но повредна. Тя съдържа повече отрови и прави човека груб, жесток. Тревопасните, като вегетарианци, са дошли до по-високо съзнание от месоядните животни. Като ги колят, те изпитват особен страх, който образува в организма им известни токсини." (62-1923)

Известно е, че при лова на животните от ловците, в тялото на подгонения животно се натрупва много млечна киселина и други токсини, следствие на което месото на такъв дивеч е кисело и даже горчиво. Затова ловците, преди да подготвят месото на дивеча за консумация, го изкисват, най-малко 24 часа в солена вода. Независимо от това клетките на животинското месо се разпадат и разлагат от собствените ензими много бързо в сравнение с тъканите на растението и на плода му. Ензимите и ферментите в месото бързо задействат и променят състава на тъканите. При растителното царство тъканите са по-стабилни и устойчиви и разпадът им настъпва много по-късно. Особено непълноценни и вредни поради токсините са: колбасите, луканката, шунката, консервите от месо и др. При много от тези видове месни храни, напр. луканките, месото даже не е топлинно обработвано и е в стадий на разпад, поради което киселее. Този вкус на разпаднало се месо се припокрива от множеството подправки, които се прибавят за консервиране. Говори се, че прабългарите са запазвали месото на убитите от тях животни върху кожата на коня си като го поставяли под сед-

лото. Потта на коня със силното съдържание на потна сол запазва месото от вмирисване и червясване.

"Ако погледнете през очите на вегетарианците, това ловене на риба дори не е похвално. Те ще кажат: как е възможно, велик Учител (Христос), дошъл на земята да спасява хората, да помага на учениците си в ловене на риба? Обаче, какъвто спор да се води, хората ловят риби и ги ядат. Засега и месоядството съществува, и вегетарианството има право на съществуване. И двата вида храна има свои психологически причини, които оправдават тяхното право на съществуване." (91-1928)

Различната храна в отделните народи, общества и хора явно говори за техния уровен на развитие. Поради това не може да се изисква еднотипност в храненето. Изисква се време от различни периоди, докато се осъзнае най-правилното хранене и най-добрата храна, нужна за един високо духовен човек. А тя ще е тази, която Бог поначало ни е определил — плодовата.

"Някои вегетарианци се отказват от употребата на известни масла, с цел да пречистят кръвта си. Кръвта не се пречиства само чрез храната. За да се пречисти кръвта, човек трябва да има чисти мисли и чувства, широки разбирания, да може лесно да трансформира нещата. Всеки човек се нуждае от храна, съответно неговото развитие. Следователно, ако месото не е вредно за някого, той може да го яде. Вреди ли му, той трябва да се откаже от него. Друг е въпросът, ако човек доброволно се откаже от месото, без да му вреди, по високи морални съображения. Пълен вегетарияанец може да бъде онзи, на когото деди и прадеди, от четири поколения насам са вегетарианци." (106-1929) "Кой е най-важният аргумент на вегетарианците, че не трябва да се яде месо? — Те казват: понеже и животните, като хората са грешни, живеят с известни страсти и лоши качества, всичко това внася в организма отрова, която се отразява зле върху организма на човека. Единствената здравословна храна за сегашния човек е растителната — тя смекчава грубото естество." (16-1924-25) "Според мене истински вегетарианец е онзи, който никога не се е съблазнявал от месото, и в широк смисъл на думата. Някой вегетарианец, рибата го привлича. При изключителни случаи човек може да яде риба — няма нищо престъпно в това." (121-1929) "Хората умират, защото са месоядци. Господ учи хората да не ядат месо. Когато престанат да ядат месо, няма да има смърт на света." (31-1917)

Нека наблегнем на една мисъл на Учителя: "Според мене истински вегетариянец е онзи, който никога не се е съблазнявал от месото и в широк смисъл на думата." А месото е тъканта на всички млекопитаещи животни и хората включително. Значи ли, че като се откажем от месната храна, а ни привлича "месото" на противния ни пол, че сме вегетариянци? Ние, хората, премълчаваме или не искаме да обсъждаме един голям недостатък в поведението ни като "разумни" същества. Това е невъздържаността в половия си живот. Вегетарианци, а по път и над път търсим противния пол, за да се удоволстваме. Та това не е ли наслада чрез "месото"? Плътта може да използваме за удоволствие, а се кълнем във вегетарианството и намираме упрек у тези, които се хранят с месо. Така че мисълта на Учителя, че сме вегетарианци едва тогава, когато не се съблазняваме от "месото" в широк смисъл на думата, трябва да схващаме и по отношение привързаността

ни към половите сношения. "Що се отнася до вегетарианството" в пълния смисъл на думата, във всички светове — физически, сърдечен и умствен — това е въпрос на векове." (1-1922) Защото "Освен хигиена на физическия живот, има и хигиена на психическия. Тя включва в себе си три елемента: мисъл, чувства и действие." (25-1928-29) Как да се храним? Това е въпрос също от съществено значение за здравето ни. "Никога не яж при неразположение. Ще ядеш само ако си гладен. Здравословно е да се яде с разположение, т.е. да чувствуваш удоволствие при ядене." (61-1922) "Никакво бързане при ядене. Абсолютно не се позволява на ученика да преяжда. Като усети, че му е най-приятно яденето, да спре там." (61-1922) "Здравият яде умерено и с разположение и стомахът му е винаги в изправност. Колкото и сладко да му е яденето, щом дойде моментът, когато изпитва най-голяма приятност, той спира — винаги оставя място в стомаха си поне за още 20 хапки." (21-1925-26) "Първо правило за хранене: ще се храниш вечерно време преди да е залязло слънцето, а сутрин никога няма да ядеш преди да е изгряло слънцето. Никога не яж, ако нямаш разположение. Второ правило: на ученика на една окултна школа не му се разрешава да яде бързо, абсолютно забранено. Трето правило: никога не е позволено в окултната школа на ученика да преяжда." (65-1922) "Пак повтарям: когато ядете и дойдете до най-сладката хапка, спрете там. Човек всякога трябва да остава малко гладен; щом дойде моментът, когато яденето е най-сладко, да спре. И в чинията, от която е ял, винаги трябва да остава малко от яденето, да не изяжда всичко." (79-1927)

"Който яде бързо, без да дъвче храната си, страда от стомах; който не дъвче добре мислите си, страда от главоболие; който не дъвче добре чувствата си, страда от сърце." (143-1935) Защото "Когато стомахът работи добре, тялото е здраво; когато сърцето чувствува правилно, душата е здрава; когато умът мисли право, духът е здрав. Умът приготвя храна за духа, да се прояви." (23-1926-27) "Престъпление е човек да преяжда. Като преяжда, той осакатява тялото си. Човек преяжда не само физически, но и астрално, и умствено." (109-1930) "Сутрин да се храните след изгрев слънце, а вечер преди залязването на слънцето. Вземете пример от птиците, а не от нощните птици и животни." (61-1922)

Защо тази настойчивост от страна на Учителя по отношение храната и начина на храненето? Той казва дословното: "Ами аз не съм виждал досега един здрав вегетарианец. Те все са болни хора, които искат да се лекуват с вегетарианството. Това още не е идея. Аз бих желал да видя един вегетарианец, който се е родил здрав." (72-1924)

Явно, че храненето като принцип в природата на човека трябва да се приеме и като възпитателен акт. То не е само физическа проява на човека, но и душевна и духовна. Както казва Учителя, преяждането и храненето не е само физическо, но и астрално и умствено. Затова, като си създадем здравни навици при храненето, ние същевременно и изграждаме положителни навици в областта на чувствата и ума. Как да се храним, трябва да се научим още като малки деца. "В бъдеще жената като бременна още трябва да научи детето как да яде. Храната, която употребява бременната жена и начинът, по който я възприема, оказва голямо влияние вър-

ху детето, което ще се роди." (119-1930) "Човек може да се храни само по един начин — през устата. Стане ли ангел, той може да се храни пак по един начин — чрез порите на тялото си. И човек се храни чрез порите, но несъзнателно. Порите възприемат прана от въздуха и по този начин обновяват организма." (23-1926-27)

Кожата у човека е орган на тялото му, който има най-голяма гранична и допирна площ с енергиите на природата. Тя е най-голямата граница между организма и околната среда на биосферата. Такива големи гранични повърхности имат и храносмилателния тракт и белите дробове, но кожата е тази, която най-вече ни свързва със светлината, електромагнитните пълнежи на атмосферата, топлината, гравитацията, вселенните лъчисти енергии и т.н. Кожата може да дифузира етерични масла и други съединения, да излъчва такива, изпуща мазнини и вода. Кожата регулира топлинния баланс на тялото като повишава или намалява изпаряването на вода чрез пота, чрез повишаване топлината си като разширява кръвоносните си съдове; намалява излъчването на топлина като свива кръвоносните си съдове и т.н. Дневното количество пот, което се отделя и изпарява чрез кожата, е средно 800-1000 куб. сантиметра. При силно затопляне на тялото или силни физически изпитания (труд, екскурзии и др.) отделянето на пот може да достигне дневно до 4 литра. Кожата реагира на ултравиолетовата светлина, като се пигментира — като защитна реакция към вредното въздействие на тези лъчи. Пигментацията на кожата е израз всъщност на здраво тяло и нормални физиологични функции. (191) Споменахме още, че кожата е орган на тялото, който има връзка по нервен път с всички органи и системи на тялото. Всеки орган има т.н. нервна проекция в определен участък на кожната повърхност на тялото. Този кожен участък се нарича зоната на Хиит (английски физиолог). Чрез дразнене или въздействие посредством редица физиотерапевтични манипулации (инфрачервени и ултравиолетови лъчи, топлина, медикаменти, масажи и др.) върху тези кожни участъци, съответните вътрешни органи на тялото реагират, като засилват или намаляват физиологичната си функция. Кожата е солиден защитник към външни инфекции, а същевременно може да допусне втриването в тялото на благотворни вещества (чрез йонофореза). Кожата носи сетивото за усет, чрез който възприемаме консистенцията на формите. Чрез добре развит усет на пръстите си човек може да възприема не само консистенцията на формите, но даже и техните цветове (има такива случаи при слепи хора). Значи кожата може даже да вижда.

Но коя е най-богата на хранителни вещества храна за човека? Според Учителя "Засега по-здравословна храна от живото няма. Обаче както днес мелят житото и приготвят хляба, голяма част от хранителните му вещества се губят. За да може да използваме всички хранителни вещества на житото, човек трябва да изоре нивата си с любов, да посее и да ожъне житото с любов. Малцина вярват в това, но един ден всички хора ще се убедят в истинността на моите думи." (151-1939) "Когато житото се мели, голяма част от маслата, както и от хранителните сокове изчезват. След като мелят житото, турят брашното в чували, дето стои до пет-шест месеца. Това брашно вече не е живот. Ето защо по-добре е житото да не се мели, да се яде су-

рово, но понеже съвременните хора нямат здрави зъби, житото трябва да се вари поне, и в този вид, докато е топло още, да се яде. Всеки ден трябва да се вари прясно жито." (77-1926)

"Известно е, че освен с физическата храна човешкият ум се храни и с особена светлина, която сега хората изучават. Без да познава това, човек е изпитвал действието на светлината. Например някой ученик решава една мъчна задача, но тъмно е в ума му, не може да я реши. Дълго време мисли върху задачата си, докато най-после в ума му прониква светлина (прозрение) и той я решава." (151-1939)

"Сега всички ония от вас, които са вегетарианци, нека ме разберат добре, да не стават фанатици. Да, вярно е, че ние трябва да намерим онази съответна храна за нашия организъм. Под "вегетарианска" храна аз не разбирам например чисто растителна или строго плодова храна, но под "вегетариянска храна" бих нарекъл храната на съпоставянето, храната на разумния живот. Най-голямата отрова, която съдържа месото и за която учените хора и не подозират, седи в това, че се посяга върху живота на онези млекопитаещи, които имат силно желание за живот. Съзнанието на тези животни е будно, те искат да живеят, следствие на което всичката им енергия е съсредоточена към центъра на земята." (881-1926) А известно е, че силите, които се насочват към земния център, не са благотворни за човека. "Едно от научните обяснения, с което се поддържа вегетарианството, е обстоятелството, че съзнанието на животните, които се колят, е доста развито. Те искат да живеят, не се поддават доброволно на колене. Насилието внася в организма на тези животни различни отрови. Животните предчувстват, че ще ги колят и започват да се смущават." (83-1928) "Човек трябва да се пази от животинските форми. Животинското в него трябва да се подчини на висшето. Ядеш ли, не преяждай. Не давай на стомаха си това, което той иска, защото, по атавистически начин той понякога може да поиска месо или друга някоя храна, която днес не му понася. Човек трябва да бъде вегетарианец по убеждение." (116-1929)

"И казва се, че всички месоядни животни имат постоянен глад, тревопасните се насищат, а месоядните всякога ядат и всякога са гладни, не се насищат. И следователно, според мене, месоядството е престъпление на Божия закон. Всеки, който пристъпи великия Божи закон на Любовта, Мъдростта и Истината, е месоядец, първокласен месоядец. Тъй турям аз. А всеки, който изпълнява Божия закон на Любовта, Мъдростта и Истината, е плодоядец, не вегетарианец, а плодоядец. Следователно месоядството и вегетарианството не седят само в това, да не ядем месо, както сега разбират - то е буквата на закона. Месоядец е всеки, който не изпълнява Божия закон." (40-1922) "Сега при пробуждане на съзнанието много от вас се иднивидуализират. Пазете се от това състояние. Всички вие сте в състояние на РАДИАС, а в състояние на САТТВА няма нито един от вас. Хората в състояние на Радиас употребяват повече солени, кисели и лютиви храни. Повечето от тях са месоядци. Човек не може изведнаж да стане вегетарианец. Истинският вегетарианец трябва да се е родил такъв и месото да не го съблазнява." (19-1925-26) "Човек с кафяви очи е любвеобилен, лесно се увлича. Който има сини очи, той минава за идеалист. Той обича да мисли за високи работи, да хвърчи в

облаците. Ония, които имат кафяви очи, ако са месоядци, трябва да се хранят главно с агнешко месо. Тия със сини очи трябва да се хранят повече с риба." (22-1926-27)

"Един ден, когато човек научи законите да владее клетките си, да разширява и смалява тялото си — да го разпръсква в пространството и пак да събира частите му, то ще минава през всички пропасти без препятствия. Чрез силата на волята си той ще може да лети във въздуха като птица, да минава през океани, да пътува от земята до слънцето." (96-1923) "Отношенията на човека към външния свят ще бъдат такива, каквито са отношенията му към неговите поданици — клетките на неговия организъм. Човек представлява голямо общество от много членове, които трябва да се превъзпитават, да живеят в единство. За да дойде до единство със своите членове, човек трябва да изучава самообладанието." (21-1925-26)

Но за съжаление най-малко хората могат да владеят себе си. Самообладанието е въпрос на бъдещето. Всички ежби, недоразумения и свади между хората се дължи на липса на самообладание. Но не само към отношението с хората трябва самообладание. То е необходимо, за да имаме воля да не се поддаваме на съблазни, страсти и влечения, които ни принизяват на нивото на животните. Така е с храненето. За да станем вегетариянци, трябва самообладание и разумна воля. В животните няма такава сила — воля за самообладание, което да потиска страстите. Поради това там бързо изчезва любовта и се заменя с най-жестоки свади. Ние трябва, за разлика от животните, да можем да владеем чувствата си, да контролираме желанията и влеченията си, да потискаме поривите и необузданата плът. Трябва да започнем да овладяваме ... си за пресищане с храна, пиене и др. Не трябва физиологичните процеси на тялото ни да служат само за удоволствие и плътски влечения. Самообладанието ще ни даде възможност по-лесно да познаем себе си, да изучим физиологията на тялото си и психологически да се насочим към придобиване на добродетели. Без здраво тяло, което е изключително под контрола на разумната воля, не можем да си осигурим правилен обмен със силите на природата, както и да се насочим към духовно усъвършенстване.

Постене

Към проблема на храненето трябва да обсъдим и този за въздържане от приемане на храната — постът или гладът. В биосферата на земята отказът от храна е ежедневие. Той често е принудителен или пък по необходимост, с оглед възстановяване на здравето. Почти всички живи същества при общо неразположение или намаляват храната си, или самият организъм не я приема.

В живота на човечеството също така ни е известно съзнателното отказване на храна, било като лечебен режим или по културни съображения. При културния пост се цели не само стабилизиране на здравето, но и духовно пречистване. Народната мъдрост казва: "Умереността укрепва, а постът лекува" или още: "Ако неумереността причинява болести, тогава само постът помага." А гръцкият философ Сократ наричал варвари тези, които считали, че трябва да се хранят повече от два пъти на ден.

Учителя П. Дънов твърди: "Мнозина искат да разберат Божественото учение. Който иска да го разбере, първо трябва да се научи да пости. Това

налагаше и старото калугерство. Който е постил, той се е домогнал до истинското знание. Постът има отношение към философията и науката. Постът за него не е вече философия, но знание. Преди да е постил, човек мисли, че не може да издържи гладен нито 24 часа. Като прави опити, човек вижда колко време може да издържи на пост. Ако постиш десет дни, ще усетиш засилване на вярата си, ще се убедиш, че и да не ядеш, няма да умреш. Като пости съзнателно, човек се подмладява и освежава. Днес повече хора умират поради преяждане, отколкото от недояждане и от глад." "Постът е за регулиране на две течения." (40-1922) "Мнозина от вас са постили по четири, пет и десет дни, но какво са разбрали от поста? Постът има за цел да освободи човека от страха, че ако не яде няколко дни, ще умре от глад. От друга страна чрез поста човек се пречиства и калява. Той пречиства тялото си, мислите си, чувствата си. Постът трябва да трае дотогава, докато човек се усеща бодър, крепък. Ако отпадне много и силите му съвършено го напуснат, този пост няма смисъл. Казано е в Писанието, че когато човек пости, никой не трябва да знае за това. Ако можеш да постиш така, че да бъдеш весел, с бодър дух и никой да не те познае, този пост има смисъл. Когато постиш, трябва да имаш поне малки резултати в някои направления: да подобрите здравето си, главно нервната система; да подобрите чувствата си, като внесете в тях повече мекота и в ума си да внесете повече светлина." (77-1926) "Сегашният човек пости и се ограничава в храненето, само когато е болен. Това не е разумен пост, нито нов начин на хранене. Този човек се храни по необходимост. Само здравият, разумният човек може да се храни по нов начин." (77-1926)

Физиологията на глада показва, че постенето поставя на изпитание не само тялото, но и душевното състояние. Душевните изпитания при постенето и тяхното преодоляване са най-тежкото и най-величественото у гладуващия. Явяват се вътрешни борби между личността и духовното "Аз", нервната система става много чувствителна, човек е предразположен към медитации и съзерцания. Преодоляването на тези изпитания води до душевно и волево укрепване на личността, до пътя на съвършенството." (227)

"От опити и наблюдения е доказано, че в живата клетка съществува една такава рационалност, каквато човешкият ум не може да приложи. Гладът от едно бедствие за организма се превръща в една добродетел. Биологическата мъдрост на организма отрежда премахване, по време на глад, първо на болните и непълноценни тъкани, после на излишните, след това на резервните мазнини и мускули и накрая се посяга към тъканите на най-елементарните и не така жизнено важни органи и части. От всички органи най-необезпокоявани остават до края на живота на организма (при крайно дълъг глад) нервната система и разплодните жлези." (228)

"Не е обаче пост това, ако се отнеме само възможността на тялото да си набавя храна, докато човек вътрешно и с мисълта си жадува постоянно за физическа храна. Едно такова състояние е действително мъчение." (229)

В историята на човечеството постът съществува като религиозно култово и задължително мероприятие. У нас познаваме предколедните и великденските пости. Те в повечето случаи са само такива пости, че хората се хра-

нят с безмесна храна, т.е. не блажат, както се казва. Познат е обаче и пълен пост под названието "тремирене", което означава всъщност пълен глад. При Исляма освен постите е въведено и измиването и приложението. Заслужава да цитираме Мохамед, който казва: "Молитвата води до половината път до Бога, а постът ни довежда до вратата на небето."

Галенус (131 г. преди Христа) изказва следната мисъл: "Душата се задушава от много кръв и мазнини, поради което не е способна да прозре и прецени божествените и небесни неща." А Теофраст (390 г. преди Христа) казва: "Преяждането и особено месоядството потиска разума, прави човек неспособен за остри мисловни прозрения и причинява тягостни настроения, които водят до глупост и лудост."

Гръцкият лекар Хипократ също е препоръчвал лечебен пост от 7 дни, докато Хераклит и Тарент са били за по-дълго постене. А лекарят Авицена е предлагал лечебен пост до 3 седмици. Подобно отношение към поста има и Парацелзиус. Тези стари лечители установяват, че понасяемостта на лечебния пост зависи много от типа човек, т.е. най-зле понасят поста холериците, по-добре — сангвиниците, а най-добре — флегматиците.

"Мнозина от страх пред телесни страдания се боят да постят. Но човек трябва да е твърдо убеден, че организмът никога няма да се излъже при разрешаване задачата с дълготраенето на поста. В това отношение тялото осведомява най-редовно за състоянието си и човек може при добър разум да отмери времетраенето на поста." (229)

Всеки, който пости, забелязва, че по време на постенето психиката му в някои отношения се променя. В началото чувствителността на човека се повишава, фантазията му става по-жизнена. Концентрацията на мисълта обаче като че ли намалява. Сетивата стават по-обострени. Интуитивното усещане за събитията обаче се засилва. В началото се наблюдава лабилност на настроението, с евентуални депресивни чувства (страх, несигурност, колебания, съмнения и т.н.) След този кратък начален период настъпва обрат в състоянието на психиката: повишава се мисловната дейност, също така се наблюдава повишение на душевната деятелност, и най-важното е, че самочувствието става по-стабилно. "Когато човек гладува много дълго време, тялото му се изтощава, мислите и чувствата му отслабват и вместо да придобие нещо, той си причинява големи пакости", казва Учителя П. Дънов. (25-1928-29)

"Много е важно с каква цел се пости и с какви жизнени резерви разполага тялото. Защото според целта и резервите ще се определи и дълготраенето на поста... Не трябва да изненадаме организма с внезапно прекъсване на притока на храна през устата. Налага се кратък подготвителен период. Това се постига, като няколко дни преди поста се храним с плодова храна и при намалено количество... А още по-важно е прекъсването на поста в края на определения срок. Започването с мъчносмилаема храна и то в голямо количество може да причини непоправими вреди. За избягването на такива неприятности се препоръчва първите дни след прекъсването на поста или глада да се храним по малко и то с леко смилаема храна (супа от картофи, кисело мляко, плодове и др.). (229)

"Не само физическият пост лекува, но и духовният. Като постиш, повече ще дишаш. Тогава вместо със стомаха, ще се храниш с дробовете си — ще дишаш повече въздух. Чрез дишането работиш повече с мисълта си." (136-1933)

От съществено значение за поносимостта на поста е и годишният период, през който ще се пости. Трябва да подбираме този годишен период който отговаря на нашата психика и физика. Все пак за предпочитане е хубавото и топло лято, когато организмът е изживял зимата и се намира богата и разнообразна храна. Следователно този, който ще прилага поста, трябва да си изготви план за последния, като обмисли всички изисквания. С това настъпва и психологическата подготовка. В плана трябва да се предвиди начално почистване на храносмилателния тракт чрез очистително, по-късно очистителни клизми, да не се допуска силно охлаждане на тялото, а обратното — затопляне.

3.8.3.2. Сънят

"В този живот се харчи повече, затова е необходимо да спите 7-8 часа, за да може тялото в това врем да си набави енергии." "Засега седем часа са достатъчни. И пет часа сън могат да задоволят човека, при условие, че се спи непробудно, без да се обръщате на едната или на другата страна. Най-здравословно е човек да си ляга в 10 часа, но това не може да бъде като правило. Ако някой има особено важна работа, той може да си легне и в 11 или 12 часа, но трябва да заспи в продължение на 5-10 минути. Колкото по-рано си ляга човек, толкова по-добре за него. Защо? — Който ляга рано, поглъща всичката събрана прана, т.е. жизнената енергия на атмосферата. Покъсно от 12 часа не лягайте. Ако се усетите уморен, вечеряйте рано и в 8 часа си лягайте, да наберете повече енергия, от която организмът ви се нуждае. Изобщо часовете, определени за лягане, са 8, 10 и 12 часа." "Който разбира закона на съня, в пет минути може да свърши толкова работа, колкото в седем часа. Като дремне пет минути, той ще се обнови толкова добре, колкото ако би спал цели седем часа. За да си почине, човек трябва съзнателно да спре дейността на своите мозъчни клетки. В това време човек излиза от тялото си и оставя съзнателната физическа енергия да обнови организма му." (4-1922-23) "Наблюдавайте се как спите нощно време, по колко пъти се обръщате през цялата нощ — ту на едната, ту на другата страна. Щом си легнете, ще кажете на тялото си: "Слушай, както си легнеш, така и ще станеш сутрин — никакво мърдане надясно и наляво." "Ако тялото ви се подчини на тази заповед, значи вие сте господар и можете да го владеете." "Истинската почивка не се постига с много спане. Когато човек иска да си почине, той трябва да освободи ума си от всички неприятни мисли, сърцето — от всички непотребности, тягостни чувства и желания. Те изчерпват енергиите на човека." "Едно от най-важните неща в живота на човека е сънят. Той трябва да определи час, в който да си ляга. При това трябва да си постави за задача щом си легне, да заспи веднага или най-много в продължение на 5-10 минути. Ако човек спи на дървено легло, за предпочитане е леглото му да бъде от борови дъски. Борът предава духовност на човека. Борът внася импулс в човека да расте нагоре, същевременно той смекчава неговия характер, а дъбът е материалист." "Гениалният човек знае кога и колко да спи, да яде и да работи. Обикновено той решава задачите си сутрин, в ранните часове, когато всички хора спят." "Днес много хора се оплакват, че не могат да спят добре. В такъв случай добре е човек да стане от леглото, да изтрие

тялото си с кърпа, потопена в топла вода, да измие краката си също с топла вода и без да се изтрива със суха кърпа, да си легне." (4-1922-23)

"Сънят спада към физикоастралния живот на човека, яденето спада към физическия живот, а работата — към умствения. Чрез съня се набавя изгубената енергия. Когато човек отива да спи, трябва да му е приятно, че влиза за няколко часа в другия свят. Тогава съзнанието му минава от едно състояние в друго." (61-1922) "Когато спите, вие отивате в астралния свят на училище. Това, което вечер учите, денем го прилагате." (1-1922) "Сънят не е истинско виждане. Да видиш само външната форма на нещата, това още не е познаване и разбиране." (52-1919)

"Ставането от сън подразбира възкресение. Заспиването означава смърт. Когато спи, човек отива на онзи свят. И когато го питат, какво е видял там, той казва, че сънувал нещо, но не помни какъв е бил сънят му. Когато хората се връщат от онзи свят, съзнанието им за този свят се прекъсва и те нищо не помнят. Колкото по-голяма е светлината на човешкото съзнание, толкова и паметта на човека е по-силна." (92-1928)

"Правилно е човек да спи на дясната страна, но може да спи и на лявата. Когато енергиите на повърхността на земята са положителни, човек трябва да ляга на лявата си страна, която е отрицателна. Когато силите на повърхността на земята са отрицателни, човек трябва да си ляга на дясната страна." (77-1926)

От горната препоръка следва, че човек трябва да сменя позите си през време на сън през нощта. Вечер, при залез слънце, земната повърхност е положителна, следствие на това би трябвало да лягаме вечер да спим на лявата си страна, която е отрицателна. А след полунощ, когато земната повърхност става отрицателна, трябва да спим легнали на дясната си страна.

"При окултното възпитание и самовъзпитание трябва да обръщате внимание на начина, по който спите. Щом си легнете, ще кажете на тялото си: слушай, както си легнеш, така ще станеш до сутринта — никакво мърдане надясно или наляво. Ако тялото ви се подчини на тази заповед значи, вие сте му господар, можете да го владеете. Понеже вие влизате в света, трябва да владеете органите си, клетките си, да имате самообладание. Ако не възпитавате своето тяло, всяко друго възпитание няма да ви ползва." (15-1924-25) "Колкото по-добре спи човек, толкова по-здрав става. Направете опит, в продължение на един месец спете спокойно, без никакви смущения в мислите и чувствата и ще видите, че състоянието ви се е подобрило." (32-1917)

"Най-трудното изкуство е да спиш правилно. Аз съм го изпитвал, то е най-трудното изкуство. Като си легнете, в 5 минути да заспите. Това вече не е дресировка, то е сила на волята. Като си легнеш на дясната страна, на сутринта пак да се намериш на дясната страна, то е изкуство." (65-1922)

3.8.3.3. Дишането

Учителя П. Дънов казва: "Всяка Божествена енергия, която слиза отгоре, трябва да мине през дихателната система, оттам да се качи в ума и после да слезе в сърцето. Изкуство е човек да диша дълбоко, но без шум, никой да не чува." (3-1922-23) "Колкото повече въздух поема човек, толкова повече прана влиза в дробовете му. От дробовете праната прониква в целия му организъм. Колкото по-дълбо-

ко диша човек, толкова по-лесно може да се концентрира." "Здравето на човека зависи от количеството въздух, от светлината и от топлината, които той приема от външния свят. Светлината дава простор на човешката мисъл. Дишането пък дава простор на чувствата му, а топлината внася разширение в чувствата и в мислите." (154-1942) "Човек диша, за да поддържа живота, горенето на своя организъм. Според някои дишането е процес на чистене. В белите дробове има повече от 600 милиона клетки, затворени в малки стаички (авлеоли), в малки лаборатории. Когато въздухът влиза в белите дробове, всяка от тия клетки за кратък момент изпълнява своята служба: физиологическа и психическа. Крайната цел на дишането като психически процес е пречистване на мисълта. Следователно дишането е свързано с мисълта. Има три вида дишане: горно и долно. Най-добро е пълното." (3-1922-23)

Какво може да се направи в това отношение? — Всяко физическо движение, гимнастика, разходка, туризъм трябва да бъде придружено и съгласувано с ритмично и дълбоко дишане. Дишането по начало е автоматичен, подсъзнателен процес, но същевременно под влияние на анималната нервна система, т.е. волево диктувано. Количеството отпадъчни газове в кръвта ни кара да дишаме несъзнателно, но под влияние на волята можем да задълбочим дишането и облекчим функцията на белите дробове. Всяко теософско, окултно, животореформиращо общество има свое схващане за чародейното действие на дишането. Но жизненото дихание, Божественото дихание, вложено в човека още при сътворението на света бе нарушено, когато той е трябвало да напусне небесния рай. Днес съвременният човек от време на време въздъхва и търси този чародеен дар, но не се задълбочава по въпроса защо го е загубил. Затова на дишането се придава мистично, окултно, потайно и тайнствено значение и същност. В стара Индия дишането са използвали при така наречените упражнения Хата-Йога. Установено е, че който е осъществил правилно и дълбоко дишане в ежедневието си, той е обвързан с праната на природата, или се ползва от дишането на всемогъщия космически жизнен източник. Но за съвременния човек старите "леви пътища" за дишане, пропагандирани от старите окултни школи (Хата-Йога) не са подходящи. Тези, които са прилагали тези школи често са изпадали в душевни борби, в неврози или психическо раздвояване. Те напразно търсят загубеното си душевно единство.

Днес трябва да се търси простото, физиологичното, естественото и здравословното дишане. Как може да се възвърне естественият ритъм и дълбочина на дишането, което отговаря на нормалната физиология на организма? Например авторът Лео Кофлер в книгата си "Изкуството на дишането" (издателство Брайткопф и Хертел, Лайбциг, Германия с 19 издания от 1929 г.) взема като основно средство за възвръщане на дихателния ритъм и движение пеенето. Последното лежи в основата на цялата методика на автора.

Някой ще запита нужно ли е такова внимание на дишането? Почти всеки съвременен човек е изпитвал сутрешната умора при събуждане от сън. Тя се дължи на въглекиселото отравяне на кръвта, поради незадоволителното дишане през нощта. Ако наблюдаваме себе си, ще установим, че през нощта имаме повърхностно дишане,

което не задоволява кръвта с достатъчно кислород, а особено ако спим при не добре проветрени спални. В такива случаи дишането спира за момент, по време на сън, а след това се последва от внезапни дълбоки и неспокойни бързи вдишвания. Това състояние е достатъчно доказателство за незадоволителното и неправилно дишане у човека. Това състояние може да се отстрани чрез съзнателни дихателни тренировки, които да станат вече рефлекторни за организма.

Учителя П. Дънов казва: "Като пръв метод за проява на волята е прилагането закона за трансформиране енергиите в организъма чрез белите дробове." "Ако иска, например, да развива тялото си, човек трябва да се свърже с дихателната система. Тя е най-мощното средство в човека. Както е дишането на човека, такива са и неговите мисли и чувства. Значи мисълта, чувствата и дишането са синоними. Правилното дишане на човека е резултат на правилен, разумен живот, който е водил в ред поколения насам." "Иска ли да регулира кръвообращението си, човек трябва да поеме дълбоко въздух, да го задържи известно време в дробовете си и после бавно да го изкара навън. При дишането трябва да вземат участие и коремните мускули, да дават тласък, напрежение на въздуха, да го изкарат навън. Добре е човек да поема въздуха първо с лявата си ноздра, като брои бавно от 10-15, после да я запуши и да задържи въздуха в дробовете си 30-40 секунди, след което да издиша бавно. Правете това упражнение по три-четири пъти на ден. (22-1926-27) Дихателният процес, като израз и проводник на човешките чувства и мисли е интересен по отношение на своята динамика. Вдишването поначало е пасивен процес, т.е. процес, при който въздухът влиза отвън в дробовете под напора на атмосферното налягане, тъй като ние, чрез мускулите на гръдния си кош и диафрагмата разширяваме гръдната си клетка (гръдния кош). Образувалият се вакуум в гръдния кош засмуква просто, или по- правилно казано, въздухът навлиза активно от само себе си навътре. Издишването вече е активен процес, тъй като пак чрез мускулите на гръдния кош и диафрагмата си свиваме гръдната клетка и преодолявайки атмосферното налягане изхвърляме, въздуха навън. Различаваме три вида дишане: горно, долно и пълно. Първите две са автоматични и непълноценни, тъй като изпълват само долните или горни дялове на дробовете с въздух. Тези два вида дишане са ежедневие за човека. Към горното дишане, осъществено най-вече чрез гръдните мускули, са склонни предимно жените. Долното дишане се осъществява чрез диафрагмата и към него са склонни предимно мъжете. Това дишане се нарича още коремно, тъй като диафрагмата при движенията си издува или прибира корема ни. При пълното и най-доброто дишане вземат участие както гръдните мускули така и диафрагмата. При него се изпълват и вентилират напълно двата бели дроба.

При нормални условия на живота човек диша повърхностно, т.е. или с горно, или долно дишане и ползва едва 500 $см^3$ въздух. При физическо напрежение или съзнателно пълно дишане капацитетът на белите дробове нараства до 3-4000 $см^3$. Цялата дихателна повърхност на двата бели дроба, т.е. повърхността на всички алвеолни мехурчета е около 90 $м^2$. Това е една площ колкото повърхността на тристаен апартамент. Като имаме горно-

то предвид, можем да си обясним и настоятелността на Учителя П. Дънов, който казва: "Дишането е първото условие, което придава на човека известни добродетели. Дишането е мярка за определяне степента на човешкото развитие. Който диша правилно, той може да измени състоянието на своята храносмилателна и дихателна система и да бъде господар на низшите сили в себе си. Дишането трябва да бъде съзнателно, защото е във връзка с мисълта. Колкото повече време човек задържа въздуха в дробовете си, толкова е по-силен." (109-1931) "Дишайте дълбоко, като се стремите да дишате плавно и дълбоко. Когато дишате дълбоко, първоначално ще почувствате някакво съпротивление, но като постоянствувате, вие ще се освободите от него и ще придобиете свобода на дишането." (23-1926-27) Споменатото "съпротивление" от Учителя е всъщност несинхронизираното с ритъма на сърцето дишане. Тук е изкуството — да се диша в синхрон с ритъма на сърцето. Това особено добре се вижда, когато се намираме в напрежение при качване на височини. Тогава трябва да дишаме ритмично, в пълен синхрон със сърцето. Успеем ли това, няма да почувстваме умора. Обикновено в такава обстановка в планината се правят две крачки с пълно вдишване, задържане на въздуха — една крачка и издишване — три крачки. Бавното и ритмично ходене с такъв ритъм прави човека бодър, весел и без умора.

"Когато тренира физически, човек трябва да обръща внимание на дишането си, да диша и през кожата. Всички пори на тялото му трябва да са отворени и да приемат въздух." (23-1926-27) Вярно е, че кожата също изпълнява дихателна функция, но това зависи изключително от хигиената, която поддържаме. Затова се препоръчва при физически упражнения, походи в планината и други подобни да изтриваме тялото си с мокра кърпа.

"Правилното дишане обуславя права мисъл на човека. Като мисли право, човек се издига над животинското и започва да живее не само за себе си, но и за своите близки. По това именно се отличава човекът от животното, което мисли само за себе си. В това отношение животното е символ на краен егоизъм." (109-1931) "Здравият човек се отличава от болния още и по дишането. Той диша ритмично, плавно, без никакво хъркане, както се чува при болния. Той може дълго време да ходи, без да се запъхтява. Какво е главоболие той не знае. Мисълта му е спокойна, равна, без напрежение. Умствено той може да работи продължително без умора." (21-1925-26) И накрая Учителя заключава: "Чрез дишането си вие можете да заставите мозъка си да мисли правилно, сърцето — да чувствува право, и стомахът — да работи правилно. Неправилното дишане причинява много болести: главоболие, стомашни заболявания, сърдечни кризи, гръдни болести и т.н. Дишайте спокойно, плавно, с определен ритъм. Правете опити да се лекувате чрез дишане. Ако ви боли глава, стомах или имате общо неразположение, правете сутрин, преди обед и вечер — преди лягане по 12-19 упражнения за дишане."

3.9. Морално-етични устои у човека.

Помъчихме се с помощта на Учителя П. Дънов да проникнем в същината на Битието, да разгадаем същината на природата, която ни обгръща, да прозрем нашата човешка същност и като че ли с това сме постигнали зна-

нията, които се изискват в една духовна школа. Но за какво ни е всичко това? Просто от любов към науката ли? Животът, въпреки всичко, постоянно изисква от нас все повече и повече неща, независимо от това какво знаем и какво не. Защо? Тук Учителя отговаря: "Каквото и да правите, вие сте потопени в свят, от чието влияние не можете да се освободите." (23-1926-27) Тогава защо продължаваме да се задълбочаваме в недрата на тайните на природата и живота? — Явно, че има още много задачи за решаване. А ни се иска да преминем към по-висши проблеми, към които нашата душа се стреми. Може ли? "Оставете Божествените работи за Бога. Той няма да ви оправи земните работи. Ако не оправите сами земните работи, Божествените никога няма да разберете", намеква Учителя. И действително, въпреки всичко остава нещо незасегнато от нас, нещо което някакси прескачаме, изоставяме от нашите интереси. Това е моралният облик на човека, което изисква пълно вътрешно себепознание. Себепознание, включващо миналото, настоящето и бъдещото ни състояние. Познание, което ще ни даде възможност да схванем нивото на нашите добродетели, да се доближим към великите съставки на съвършенството — Любовта, Мъдростта и Истината и да прозрем пътя към съвършенството, който е съкровената мечта и задача на нашата душа. Необходимо ли е това? "При окултната наука се иска енциклопедични знания, както природата ни ги представя. Да се занимаваме само с един проблем значи да станем едностранчиви" — напомня Учителя. И той продължава: "Ще изучавате природата, в нея е скрито знанието за Бога. Иначе ще се намирате в положение на животните, изостанали в своето развитие. Ще работите, за да станете истински човеци." "Забелязвам, че малко четете... Бих желал у всички вас да се породи желание да четете, а след това да работите — да приложите това, което сте прочели. Четете и прилагайте." "Вие повтаряте това, което съм ви казал аз. Но аз изнасям това, което казва живата природа. Едни от вас са свършили преди 20 години университет и не четат, не следят новите научни изследвания. Трябва да бъдете съвременни. Целият свят е движение. Важно е какво сега минаваме. Нужна е връзка между миналото, настоящето и бъдещето." "Душата трябва да се стреми да реализира нещо в този свят. Който не е свършил работата си, изпращат го да я довърши. Светът е университет. Едни влизат, други излизат от университета. Тези, които не са го свършили, пак се връщат да го свършат." (20-V.1921) Ще повторим мисълта на Учителя: "Често ме питат какво е учението, което проповядвам. Аз отговарям: то е учение за живата природа, която включва в себе си всички живи сили, с които се занимава науката. То е наука за човека, за разумното в света. То е наука за Бога, за Любовта. Новото учение включва всичко, което е предмет на живота и на природата." В този смисъл Учителя повтаря: Растителното и животинското царства не са нищо друго, освен човекът, разложен на своите съставни части. Съзнанието на човека е пръснато из цялата природа: във въздуха, във водата, в камъните, в растенията, в животните. Следователно да изучавате природата това значи да изучавате себе си, да изучавате състоянието на вашето съзнание." (23-1926-27)

А съзнанието на човека включва придобитите и извоювани доброде-

тели, които ще ни привисят и изравнят към висшите, завършили своето духовно развитие същества. Значи трябва да включим в своите знания и себепознанието. Ние преминахме материала за познаване структурата на човека, неговата физическа същност, неговия произход, но неговото настоящо състояние, неговия сегашен морален и духовен облик, неговото настояще и възможности ние не знаем. Ето как пред нас стои задачата "Познай себе си".

"Познай себе си" — казал Сократ. Да познаеш себе си ще рече да познаете Висшето, Божественото начало в себе си. С други думи казано: да познаете Бога в себе си. Познаете ли Бога в себе си, вие ще познаете условията, при които можете да растете и да се развивате правилно." (1-1922)

Да познаем Бога в себе си ще рече да открием скритите възможности у нас за изразяване в живота на всички добродетели, които изискват един висш Божествен живот. Да познаем себе си ще рече още да тръгнем по пътя на съвършенството, каквото ни се полага като най-съвършената жива форма в сферата на земята. Следователно налага се да проучим нашите морално-етични устои и да заработим за отстраняване на всичко негативно и низшо у нас. Затова Учителя ни казва: "Главната цел в живота ви, това е душевното развитие" (7-1923-24) "Човек през целия си живот, от младини до дълбока старост, винаги трябва да учи и винаги да има един младенчески дух." (7-1923-24) "Не се бори със себе си. Какво ще постигнеш, ако се бориш със себе си? Изслушвай себе си, добре разсъждавай и извади поука, но не се бори. Например някой казва: няма да направя това нещо. Не, не се бори със себе си. Изслушвай спокойно, не разрешавай въпроса предварително." (14-1924-25)

При себепознанието сме склонни да избързваме с решенията си и да се заричаме, без да сме обмислили сериозно задача. Тази прибързаност ни поставя при сериозни изпитания, тъй като предстоящите трудности не винаги са преодолими за момента. Именно затова Учителя казва да не се боря с себе си, а да се изслушваме и да разсъждаваме. Интуицията е, която трябва да изслушваме, за да имаме точен ориентир за нещата. Емоционалното, чувственото решение не е правилно, тъй като то винаги избързва. "Някои хора идват на земята при благоприятни съчетания на планетите, вследствие на което работите им вървят добре. Някои хора идват при неблагоприятни съчетания на планетите, вследствие на което работите им не вървят добре." (20-1925-26) Тези ситуации именно налагат да не се бързам и да не се боря със себе си. Изчакването, обмислянето, изслушването на интуицията е съществено изискване за успеха ни в живота. "Всеки човек трябва да работи върху себе си, да развие това, което природата е вложила в него." (20-1925-26) "Моментът, в който човек решава да бъде добър или лош, е извън времето и пространството. Причините, от които доброто и злото се раждат, са извън времето и пространството, но резултатите са във времето и пространството." (20-1925-26) Явно, че съобразителността трябва да борави с данни, които са извън времето и пространството, т.е. данни, които стоят над събитията, реализиращи се във времето и пространството. Защото когато една наша проява, добра или лоша, е реализирана, трудно е вече да бъде коригирана. Тя носи вече своите последствия.

"На земята човек не може да бъде абсолютно свободен. Той е свързан с много същества и системи и от хармонията и дисхармонията между тях зависи неговото състояние." (21-1925-26) "Днес всички хора се оплакват от преждевременно остаряване. Защо? Защото прахосват своята енергия. Разумният човек е онзи, който от младини до старини остава бодър, способен да работи." (20-1925-26) "Какво трябва човек да казва: това което е направил вече или което мисли да прави? Има смисъл човек да говори за това, което е направил, защото е придобил някакъв резултат, или опитност. Всеки факт трябва да се изнася така, както е станал." (20-1925-26) "И тъй, физическото състояние се определя от богатството на органическите сили в човека; умственото състояние се определя от богатството на мислите, а духовното състояние се определя от богатството на чувствата." (9-1923-29) Мислите и добрите чувства са най-ценният капитал на човека тук, на земята. Те са сиянието на добротата, което разумният човек излъчва. И това сияние именно е, което изразява моралния облик на ученика. Защото: "Щом можете да сѐ противопоставяте на последните и по този начин да се освободите от тях. Това значи да бъде човек господар на себе си." (21-1925-26)

Но за съжаление днес повечето хора не са господари на себе си, защото :"Всички сякаш се движат в една колона по вековно утъпкан път, по който всичко отдавна е изживяно и опитано. Тук сякаш няма поприще за нова изява. Човек се движи "напред", но главата му е обърната назад, за да не изпусне нещо, което е сторил неговият предшественик. Запитате ли едного от тези хора относно живота му, той ще ви разкаже много неща, които той приписва за свои. Нима не е нужно да търси ново съдържание? Той не се старае да нагоди своето съществуване според силите и качествата на своя организъм, за да създаде един собствен и истинен живот." (233)

Тази обвързаност на човека със старото се наблюдава във всички негови прояви. Ние я нарекохме парадигма и виждаме, че тя пречи и на учените да направят съществена самостоятелна крачка в откритията си. Тя е най-често виновна за липсата на свободно мислене, самостоятелно разглеждане на събитията, за правилно тълкуване на нещата, за да имаме полза от всичко, което става около нас. А от друга страна колко трудно е да хармонизираш живота си с другите. Всичко това кара мнозина, на които разбиранията са близки със законите на живата природа, да започнат да отбягват обществото, да се уединяват и заживяват индивидуалистично. Но това също не е правилно. Животът на общото трябва да се знае, трябва да се разбере, трябва да се изживее и проучи до най-дълбоката му същност. Защото ние, единичните личности, сме част от общото човешко общество и имаме поставена задача както всяка клетка в нашето тяло. Не можем да се откъснем от цялото, тъй като сме потопени в него и живеем с него. Паралелно с опознаване на живота трябва обаче да пазим себе си от лъжливите примамки на изкушенията и насладите. За да направим най-правилна преценка, трябва да се учим от опита на другите и собствения си опит, за да си спестим излишни страдания.

"Човек дохожда на земята и си отива с основните мисли и чувства, които никой не може да му отнеме. Те представляват основния капитал на неговия живот, а второстепенните са капитал,

взет на заем." (22.1926-27) "За да развие търпението в човека, природата го възпитава по негативен начин. Питагор като ученик на окултна школа е опитал и разбрал този метод, с който природата си служи. За да стане учител, той минал през голяма дисциплина, на която издържал. По негово време условията за приемане на ученици в окултните школи са били много тежки. Питагор е бил единственият грък, когото египтяните приели в своята школа. Впоследствие, когато станал учител, Питагор поставял учениците си на големи изпитания и дисциплина. Първата година на постъпването си всеки ученик е поставян на присмеха и подигравките на по-големите ученици и ако е могъл да издържи на тия условия, той оставал като слушател, като оглашен. Днес всички хора по естествен път са в школата на Питагор." (22-1926-27)

Изпитанията в живота трябва преди всичко да намалят влиянието на личните чувства и да развиват търпението у човека. Защото: "Какво е предназначението на личните чувства? Те имат предвид самозапазването на човека. Когато личните чувства са силно развити, човек се намира в един нисш свят. Личните чувства съществуват във всички животни, като започнете от нисшите и постепенно отивате към висшите. Нека се опита някой да наруши спокойствието на царицата на кошера, да види какво значи честолюбие." (22-1926-27)

"Ако в мъчнотиите си човек върви напред, без да се спъва, той минава за силен човек. Искате ли да знаете дали сте млади и силни, влезте в света и се изучавайте." (23-1926-27)

Да влезеш в света ще рече да живееш сред обществото, без да се сливаш духовно с него, без да се обезличаваш. Само така ще можеш да извадиш поука от живота, защото ще бъдеш обективен наблюдател, а не повлиян от низшите изяви на хората. По този начин ще се убедиш, че собственото ти Аз че е над ежедневието на хората и ще видиш евентуални свои слабости.

"За да разбере живота и неговата пълнота и целокупност, човек би трябвало поне за момент да влезе във всички форми, да разбере състоянието, в което се намират. Това обаче може да направи само адептът, само просветеният." (23-19226-27)

Да влезем във всички форми на живота ще рече да изживеем тяхното състояние. Това е възможно едва когато притаената кодова информация за тези форми у нас влезе в действие. Но за съжаление индивидуализацията на човека е замъглила в съзнанието ни, че притежаваме всички форми в себе си. За да си възвърнем тази възможност да осъзнаваме съзнанието на миналото си, се изисква подготовка. Преди всичко се изисква воля, сила на духа и духовна чистота, които качества имат адептите и посветените.

"Само геният, светията и учителят могат да бъдат смирени. Те са върхове, които възприемат енергиите от възвишените светове и ги отправят към долината на живота." (23-1926-27) "Колкото по-индивидуализирано е едно същество, толкова по-силно е проявена неговата личност, толкова по-силно са изразени неговите желания." (23-1926-27) "Който иска да бъде активен, дееспособен, трябва да се стреми към разбиране на целокупния живот." (24-1927-28) В разбиране на целокупния живот се крие възможността да се свързваме с висшия свят, с Първоизточника на живота. Затова е необходимо, както казва Учителя: "Време е вече да поставите живота си на съзнателна преценка, т.е. на щателен анализ, а не да гледате на него

като на забава, както децата се забавляват със своите кубчета." (25-1928-29) "Докато е на земята човек се изпитва постоянно, сам да види колко е устойчив морално или във физическо отношение." (25-1928-29) "Мнозина се спъват в развитието си, защото бързат, искат за малко време да постигнат много неща." (25-1928-29) Но всичко това иска време, тъй като в даден момент, ако издържим на изпитанието, което ни среща в друг момент, ще се спънем — както казва Учителя. Успех може да се постигне едва когато изявим силна и постоянна воля и разум, който правилно разгадава задачите, които ни предстоят да решаваме. И в това отношение Учителя препоръчва: "Изучавайте себе си, своите външни и вътрешни състояния, за да придобиете знанието, което търсите. Изучавайте и ближните си. Изучавайте минералите, растенията и животните като части на Цялото, за да се свържете с Него." (25-1928-29) "Вие гледате на живота повърхностно. Сегашният живот, през който минавате, е фаза от целокупния живот. Следователно, колкото и да се стремите към щастие, днес то е непостижимо. Щастието е в целокупния живот." (50-1933) "Моралът е променлива величина. Той се сменя според разбиранията на хората. Моралът на животните се отличава от морала на човека; моралът на човека се отличава от морала на възвишените същества. Моралът зависи от степента на човешкото развитие." (44-1930) "От сутрин до вечер човек мисли само за себе си — за дрехите, за обувките, за къщата — само със себе си се занимава. Навсякъде се чува едно и също: трябва да се грижиш за себе си. Ако принципът "да се грижиш за себе си" е верен, нека дойде един човек да ни каже, че като е служил на този принцип, е придобил истинско щастие." (54-1924) "Природата обича ония, които имат висок идеал. Тя ги нарича свои възлюбени деца и по име ги знае." (55-1923) "Всички велики хора, всички светии, гении, учители на човечеството са били хора, които са любили само Бога." (55-1923) "Тъй щото една окултна школа не е религиозно общество, в което да се афектирате от своите чувства, а едно общество, в което във всичките си желания, мисли, действия да постъпвате точно." (56-1922) "Християнството беше окултна школа. Християните, като изгубиха правилата на Христа, вследствие на това се набраха много отрицателни сили и като не знаеха какво да ги правят, как да ги трансформират, повдигна се цяло гонение против тях, докато се намери проход. И ако и вие изгубите методите, които ще ви дам, ще дойде същият закон." (56-1923) "Сегашният човек е далеч от образа и подобие на Бога. Днес, когато на бойните полета се избиват милиони хора, не може да се говори за такива, които са запазили образа и подобието на Бога." (54-1924)

"Сега като изнасям известни истини, мнозина казват за нас, че не сме с всичкия си. Така е. Щом изнесеш една велика истина, казват, че не си с ума си. Кога хората са приели истината на своето време? Не донесе ли Христос една велика истина на света? И какво направиха с Него? След Него дойдоха апостолите, но и те бяха гонени. Така постъпват с всекиго, който иска да внесе една нова идея било в науката, било в религията, било в обществения живот. Какъвто и да е този човек, все ще го гонят." (54-1924)

От горните мисли на Учителя става напълно ясно, че Той е знаел и съзнавал състоянието на човечеството, предвиждал е трудностите, които ще има

при реализацията на Божественото си учение, и ясно и откровено ги е поставял пред учениците си. Така нямаме основание да се съмняваме в честността на Неговото Слово, в откровеното желание да помогне на хората и в стремежа му да изгради едно ново общество.

"Докато счита себе си за център на вселената, човек се движи в личния си егоизъм. Вие трябва да работите съзнателно, да поставите основа на бъдещия си живот. Днес от всички се изисква да пресяват своите мисли и чувства, да ги анализират и да задържат от тях само съществените, на които всякога могат да разчитат. Първо трябва да подобрите състоянието или условията на своя ум, после да подобрите условията на своето сърце. Щом постигнете това, вие ще подобрите и материалния си живот, а оттам и духовния." (61-1922) Тази мисъл на Учителя бихме интерпретирали така. Всеки желае тук, на земята, да има добри материални условия, като предпоставка за възможността да работи духовно. Да, така е, но отчасти вярно. Но Учителя казва, че реализацията на това наше желание трябва да се осигури чрез подобряване условията на собствения си ум и след това на сърцето си. Това ще рече, че във всеки случай се изисква знание, което да ни осветлява проблемите, за да можем да пресяваме мислите и чувствата си. Единствено по този път ще осъществим основата на бъдещия си живот и ще се отърсим от егоизма си.

"Сега човек трябва да се заеме с възпитанието на своята плът, а не на своето тяло. Това, което хората наричат плът, представлява безброй желания, които могат да се уподобят на обикновени семенца, попаднали в някоя почва. Желанията на плътта нищо не ползват човека, те трябва само да се обуздават." (76-1926) Но плътта е израз на най-низшите желания и влечения, към които спада и половото влечение. Струва ми се, че именно тук хората са най-нестабилни и неуравновесени. Докато при животните плътското влечение се диктува от ритмите на годишните времена и служи за продължаване на рода, то при човека плътта е чисто удоволствие, което го принизява в духовно отношение, а и изтощава физически. "Хората на съвременния свят се намират под влияние на външния свят, на обикновения живот, следствие на което не могат да се проникнат от новите идеи." (76-1926) "В тази култура човек иска да подчини другите, той да стане център, около който те да се движат. Вследствие на това силно индивидуализиране между хората почва една вътрешна борба за първенство." (77-1925) Тази индивидуализация у хората, казва Учителя в една друга беседа, пречи и за хармоничния духовен живот в духовното общество Бяло Братство. Индивидуализацията води и до тщеславие, което от своя страна също пречи за взаимното разбирателство между хората. "Човек може да осмисли живота си само при едно обстойно проучване на живота в неговата широчина и дълбочина, както и в неговата вътрешна проява." (84-1927) "Работете върху себе си с ума, със сърцето и с волята си, да се преобразите, да се родите изново. Това означават думите на Христа: Търсете, хлопайте, искайте." (92-1928) "Първата фаза в развитието на човека е неговото физическо развитие — животът на физическото съзнание. Това е животът на детето — живот на промени." (92-1928) А това ще рече, искаме ли или не, ние трябва да се променяме, но разбира се в посока на положителната

страна на живота. И тази промяна трябва да стане планово, съзнателно и диктувана от здравия разум и воля. Като ориентир в тази промяна трябва да търсим Божественото в себе си. То трябва да бъде преоткрито и осъзнато. Затова Учителя казва: "Следователно, искате ли да знаете какво представлява Бог във времето и пространството (н.б. Бог на физическия свят), изучавайте себе си. Всеки може да познае Бога дотолкова, доколкото му е дал достъп в съзнанието си." (94-1928) Изисква се духовна връзка или съзнателна връзка с Божественото в света, за да осъществим истинска вяра в Бога. А да познаем себе си или да изучаваме себе си значи да изградим един френологичен портрет на своя физически образ, в който ще открием положителното и отрицателното, притаено в нас. И така Учителя продължава: "Няма човек в света, в когото всички черти на лицето, всички удове (в тялото) да са добре развити. Това показва, че всеки човек трябва да работи върху себе си, да се усъвършенствува." (105-1929) И тук се крие разковничето за прогреса и развитието на нашето духовно съществуване. Защото Учителя казва: усъвършенстването изисква първо да познаем Бога в нас, а това можем единствено като се себепознаем — тъй като търсим ли Бога, то ще Го видим в нашето лице. "Смяната на съзнанието, т.е. чистенето на съзнанието, представлява една от великите, от красивите науки." (130-1931) И Пътя за придобиване на щастието е много прост и естествен — да бъдеш чист по ум, по душа и по дела. Законът за чистотата е един от основните закони на Битието." (32-1917)

Как трябва да работим над себе си, за да подобрим моралния си облик? — Тук Учителя е категоричен: "Повечето хора днес трябва да излязат от последния кладенец, в който се намират. Този кладенец е плътта. Като почнат съзнателно да се движат, те ще излязат от този кладенец." (3-1922-23) Дълбок е "кладенецът" на плътта. В него сме влезли от напущането на Рая, както твърди Светото писание. Този кладенец е всъщност плътското, което имаме наследено от животинския свят. Този кладенец, както казва Учителя, е адът в нас. Той владее долната половина на нашето тяло, където са органите на храносмилането и тези за разплод. Ние все още робуваме на тези органи, защото ни създават известна наслада. Наслада, която заплащаме обаче с много страдания и разочарования. Защо допускаме тази слабост? "Човекът е неединен в себе си. Той се проявява откъслечно, без да има хармония между чувство, мисли и постъпки. Той дава простор на своите страсти и похабява тялото си, чувствата и мислите. Щастието и смисълът на нашия живот не е в себеразкъсването. Те се крият в единството между физическото, духовното и Божественото." (230) "Чудни сме ние хората. Това, което ни прави удоволствие, сме склонни преди всичко да приемаме за добро и го вършим, без да подозираме, че тези наши постъпки и желания ни навреждат. Ние познаваме и вършим само това, което може да задоволи влеченията ни, а какви са последиците от това, нас най-малко ни интересува. Това е по единствената причина, защото не поддържаме връзка с духовното у нас. Тази липса на връзка, която би ни обезпечила една добра преценка за реалното в живота, се предшествува от липсата на вяра в Бога и добродетелите. Като не проявяваме добродетели, мислим, че това, което блазни нашите чувства, же-

лания и влечения е доброто." (232) За да се избавим от това положение, Учителя казва: "Че някаква лоша мисъл минава през ума ви, това ни най-малко ви дава право да я допуснете в себе си, и да ѝ дадете възможност да се реализира. Човек трябва да пресява мислите си, да дава ход само на ония от тях, които носят благо както на самия него, така и за неговите близки." (20-1925-26) "Значи за съграждане на своя характер човек трябва да използва всичко, което се изпречи на пътя му. За тази цел трябва да изучава всички външни и вътрешни прояви на своето естество. Да изучава мислите си — това е била една от задачите на древните философи." (19-1925-26) "Не, когато говорите истината, вие трябва да бъдете смели. Когато говорите истината, не ви трябва много философия; не мислете какви са последствията. Когато ще изказвате вашите лични мнения, бъдете обаче крайно предпазливи." (6-1923-24) "Под влияние на страха вие няма да направите големи престъпления, но ще се развие във вас лъжата, измамата, лицемерието, подлостта и тем подобни." (6-1923-24) "И тъй, между вашата мозъчна система и симпатичната нервна система трябва да има хармония. Първата система е на мисълта, а втората на чувствата." (7-1923-24) Светът на чувствата притаява в себе си страха и последствията от него, себелюбието, тщеславието и т.н. Те всички трябва да бъдат хармонизирани чрез правата мисъл и решението да се говори истината. "За онзи, който има грамадна воля или който разбира законите на природата тия сили действат в съгласие с него. Такъв човек може да поляризира тия сили, т.е. да владее всяка своя клетка и по такъв начин ще може да спре дето иска." (7-1923-24) "Сега, при пробуждане на съзнанието много от вас се индивидуализират. Пазете се от това състояние. Всички вие сте в състояние на Радияс, а в състояние на Сатва няма нито един от вас." (19-1925-26) "Хората от състояние на Радият употребяват повече солени, кисели и лютиви храни. Повече от тях са месоядци. Техните родители, тяхните деди и прадеди са били месоядци. Човек не може изведнаж да стане вегетарианец. Истинският вегетарианец трябва да се е родил такъв и месото да не го блазни." (19-1925-26)

"Човек може да бъде свободен, самостоятелен само в доброто. Вън от доброто никаква свобода не съществува. Злото ограничава човека, а доброто го освобождава." (21-1925-26)

"Вие трябва да изучавате самообладанието. Човек трябва така да се владее, че да не трепва. При всички изненади той трябва да бъде спокоен и тих. Самообладанието е качество на духа. Придобие ли самообладание, човек е постигнал много нещо." (21-1925-26) "За да бъде свободен на физическия свят, човек трябва да има правилно отношение към окръжаващите. За да бъде свободен в духовния свят, човек трябва да бъде добър, да носи морал в сърцето си. За да бъде свободен в умствения свят, човек трябва да бъде философ, да има права мисъл." (22-1926-27)

Философските и религиозни среди на човечеството от векове търсят пътища и методи за разяснение духовните проблеми и същност на живота. Религиите обаче догматично, сковано, култово продължават от хилядолетия насам да проповядват и цитират Светото писание, без да всадят нов живот в словото си. Факт, че войните, насилието и ненавистта, разликите в стандарта на хората, страданията и бедс-

твията, охолството и бедността съществуват такива, каквито са били от преди хиляди години, показва, че досега съществуващите религии и философии, както и морално-етичните учения не са могли да дадат и всадят в хората необходимите добродетели. Трябва ли да се тъпче по-нататък по същия начин? Не трябва ли да се търси нов подход и нов начин за разяснение на Христовото учение, близък до съвременното и интелектуално ниво на човечеството?

Такъв нов подход и начин за изясняване философията на живота намираме в учението и философията на Учителя П. Дънов. Той намира, че към вярата на хората в Бога трябва да се прибави разума и знанието на съвременния човешки интелект, като се слеят в една житейска философия, притежаваща основните божествени принципи на Любовта, Мъдростта и Истината. Затова учението на Учителя се счита за непосредствено близо до човека, непринудено и разбираемо за всички. То изпълва душите и сърцата с надежда и силна вяра в Бога. Храни ума със знания и укрепва волята към нови добродетели.

"Като ученици вие трябва да усилвате волята си, без да бъдете своенравни; вие трябва да развивате моралните чувства в себе си, без да се афектирате; вие трябва да давате предимство на идеите на ума си, без да се спирате на преходни мисли." (4-1922-23) "Искате ли да постигнете нещо ценно в живота си, намерете най-голямата дарба, която природата е вложила във вас и работете над нея. Значи човек трябва да работи главно в това направление, дето е най-силен." (22-1926-27) "Не, преди всичко човек се нуждае от мекота в характера си, а не от твърдост." (22-1926-27) "Когато стане чрезмерно индивидуалист, човек мъчно може да се разбере с хората." (22-1926) "При реализиране на желанията съществува такъв закон, според който искате ли да реализирате известно желание, турете го в подсъзнанието си и не мислете повече за него." (23-1926-27) Защо така? Защото идеите, желанията и намеренията на човека често предхождат времето, когато те могат да се реализират. Затова, като ги вложим в подсъзнанието, ние първо изчакваме благоприятния момент, но и несъзнателно действаме за създаване на подходящите условия. "Посей едно житно зърно и то ще ти покаже какво трябва да правите. Житното зърно е емблема на човешката душа. Както житното зърно пада на земята и умира, както то пониква, израства и дава семе, същото става и с човешката душа." (30-1914) Следователно аналогично на житното зърно, което съдържа цялата информация за своя род и за индивидуалните особености на този вид жито, така и човешката душа съдържа в себе си информация за миналото, настоящето и бъдещето на човека. Необходимо е значи да разтворим душата си за живота и да ѝ дадем възможност да се изяви. Тогава ще разберем какво трябва да правим в живота си. Този принцип на изява и разгръщане става в цялата вселена, включително и за самата вселена. Последната от колапсно състояние изпада в експанзия — разгръщане и се проявява в цялото многообразие на вселената.

"Ако искаш свобода, влез в хиперболата, която се движи във вечността. Под "вечност, безкрайност" разбираме великото, разумното начало на света. То разрешава всички въпроси. Това е живот без противоречия" (48-1932) Учителя използва измеренията на геометричните форми, за да ни

напомни, че ние съществуваме както на физическия свят, така и във вечността на света. За да си решим лесно проблемите, които ни предстоят, трябва следователно да ги разглеждаме от гледна точка на хиперболата, която ни насочва към бъдещето — към вечността. Само така ще можем да пресяваме мислите и желанията си и да схванем кои имат стойност, която важи за цял живот. "Всички състояния, през които минава човек, не са нищо друго освен възпитателни средства, т.е. възпитателни методи на природата. Тя сменя методите си според случая." (50-1933) "За психическото пречистване на човека служат психическите филтри: семейството, обществото и народите." (32-1917) Тук Учителя ни напомня, че ние сме все пак част от един жив организъм в биосферата на земята — това са народите и техните подвластни, обществото и семейството. Следователно трябва да се съобразяваме и с морално - етичното ниво на този колективен организъм.

"Пазете се от отрицателните прояви в живота. Такива са: страхът, подозрението, съмнението. Страхът е опасен, защото винаги се придружава от лъжата. Дето има лъжа, там има и страх. И обратното, дето има страх, там е и лъжата. Дето има страх и лъжа, там няма култура. Аз говоря за вътрешния страх." (54-1924) "С отказване да изпълните каквато и да е добра мисъл вие всякога се понижавате, средата става все по-груба и по-груба, докато най-сетне вашата воля се парализира. Вие ставате играчка на съдбата." (57-1924) "Следователно вие трябва да държите стария си живот дотогава, докато опитате, че новите методи наистина дават по-добри резултати. Тогава ще заместите старото с новото. Така е и в природата." (57-1924) Тази мисъл подсказва, че не трябва да се екзалтираме, когато новото в живота се появи пред нас. Не трябва мигновено да приемем новото, докато не сме се убедили, че дава по-добри резултати. А независимо от това трябва да сме убедени, че новото, което ни се предлага, можем да реализираме. "Започнете с малки опити, не с големи. Не е нужно изведнъж да завършите развитието си; нужно е да запазите състоянието, през което минавате." (61-1922) "Някои мислят, че е проста работа да се занимава човек със своите мисли и желания. Не само, че не е проста работа, но и една от най-важните работи. Ако със себе си не се занимава човек и ако себе си не изучава, с чуждите работи ли ще се занимава? (61-1922) "Първото нещо, което се изисква от ученика е смирението да знае, че безграничното не може да се вмести в преходното, ограниченото. В малката човешка глава не може да се събере необятното знание на Битието." (61-1922) Значи преди всичко трябва да изучим себе си, да се себепознаем, да всадим смирението в себе си и да очертаем житейския си път към самоусъвършенстване. Учителя казва: "За да боравите в дадения случай със себе си, със своето естество, трябва да имате известни правила извън времето и пространството. Всички вие трябва да научите да действате извън времето и пространството, и докато не научите този закон, не можете да изправите своя характер. Защото характерът на човека не се изправя във времето и пространството. Изявяването на своя характер ще стане във времето и пространството, а изправянето му става извън времето и пространството. То е резултат на духовния свят." (64-1924) Учителя намеква, че обвързаността с физическия свят ни отнема възмож-

ността да изправяме себе си. Нашата същност принадлежи на духовния свят, а изявяването на характера става във времето и пространството, докато изправянето може да стане само чрез духовни прийоми, тъй като принадлежим на духовния свят. Изправянето на характера извън времето и пространството ще рече да се отърсим от всичко земно, което ни свързва с материалния свят, желания, влечения към материалните удоволствия, страсти и т.н.

"Затова казва Христос, че човек трябва да се отрече от всичко. Подразбирам, че човек трябва да затвори очите си за всичко материално — не трябва да вижда той. Не, ние трябва да затворим очите си за света в нас и нека дадем ход на външния свят, нека се радваме, че той работи." (72-1925) Учителя П. Дънов многократно е наблягал на обстоятелството, че за да се изправят характерите на хората, те не трябва да избягват външния свят и да стават пустинници, както са правили мнозина в миналото или както правят адептите на източните народи. Необходимо е само "да затворим очите си за всичко материално", т.е. да затворим очите си за света в нас, да не се поддаваме на материалните съблазни, желания, страсти и др. Необходимо е само да наблюдаваме света, неговото развитие, да оставим събитията около нас да си протичат от само себе си, без да ги приемаме вътрешно за свои. Така ще можем, като наблюдатели, да тълкуваме света обективно и се поучим от него. Затова именно Учителя казва, че няма по-велико училище от живота. При "посещението" на училището на живота се изисква, разбира се, и подходящ житейски режим. "Докато човек е на земята, ще работи най-малко два часа физическа работа, три-четири часа ще работи за сърцето си, пет часа за ума си, за душата, за духа и след това ще мисли за ядене и пиене." (77-1926) "И тъй, когато дойде до положението да изправи своя характер или своите погрешки, човек трябва да бъде абсолютно безпощаден." (93-1929) Това ще рече безпощаден към напора да се изявят или реализират отрицателните ни качества. Трябва да сме наясно, че пребивавайки на земята, човек е обвързан със земния живот, който е пълен със съблазни, примамки, влечения. Затова: "Като изучават живота на животните и растенията, хората ще дойдат до познаване на себе си. И обратното: като изучава себе си, човек ще познава и другите." (94-1929) "Вие трябва да правите разлика между плътта и физическото тяло. Ако плътта ви отслабва, тялото ви не трябва да отслабва. Какво разбирам под отслабване на плътта? — Да се намалят низшите желания у човека, т.е. да не се изявят желанията му, а да се възпитават те." (84-1927) "Мъжът трябва да бъде великодушен, а жената — целомъдрена. Великодушен мъж е онзи, в ума на когото не влиза никакво съмнение по отношение на жената. Целомъдрена жена, девица, е тази, която не допуска нечиста мисъл или някакво съмнение по отношение на мъжа." (76-1926)

"Ако е искрен в себе си, човек ще види, че между него и разумната природа съществува известна дисхармония. След това той трябва да търси причината на тази дисхармония." (119-1930)

В края на краищата как трябва да действа, живее, мисли и чувства човек, за да изгради един морално-етичен характер, който ще му осигури щастлив живот на земята и отворен път към съвършенството? Ще се вслушаме в съветите на Учителя П. Дънов. "Щом реши да прави нещо, човек трябва да бъде категоричен, ни-

какво отклонение от взетото решение. Който иска да стане силен, той трябва да се откаже веднаж завинаги от своя недостатък и да постоянствува в своето решение." (3-1922-23) "Окултният ученик никога не трябва да подлага ръка да проси. Щом има нужда от нещо, той ще отиде при някой свой близък или познат и ще му каже: имаш ли някаква работа за мене? Да изкара прехраната си с труд, това е благородство." (4-1922-23) "Човекът на любовта е човек на разумната жертва. Той постоянно се разширява. Любящият човек е пъргав, подвижен, умен, съобразителен във всички свои действия. Любовта е среда на душата. Попадне ли в естествената си среда — любовта, душата правилно се развива, а оттам и умът, сърцето и волята също правилно се развиват." (20-1925-26) "Красотата е необходима и във физическия, и в духовния и в Божествения свят. Да бъде човек красиво облечен, това значи да следва модата. Модното облекло не е всякога красиво. Красивата дреха е онази, гънките и линиите на която съвпадат с тия на тялото. Обличането, сядането, движенията на човека оказват влияние върху проявите на неговия характер." (22-1926-27) "Трябва да знаете, че само ония хора са създали в себе си велики характери, които са издържали, превъзмогнали неблагоприятните условия в живота си. Това виждаме в цялата история на човечеството." (57-1924) "Единственото нещо, което спъва сегашните ученици (в окултните школи) да прогресират бързо в духовната наука, е страхът. Аз съм срещал много малко смели хора в света." (57-1924) "Ето защо, когато вие разсъждавате за Истината, трябва да разсъждавате извън времето и пространството. То значи, че онова, което схващате по даден въпрос, трябва да стане моментално." (57-1924) Значи колебанията и страха да реализираме нещо, в което сме се убедили вече, е пречка за прогрес и духовен растеж.

"Много от учениците в школата са се индивидуализирали, всеки мисли само за себе си, за никого не се интересуват, очаква само да дойде Царството Божие на земята. Така живеят животните." (76-1926) "Не е въпрос дали лесно може да се постигне съвършенството. Важно е човек да се стреми към съвършенство, а що се отнася до великите добродетели на живота — Любов, Мъдрост, Правда, Истина, Доброта — те постепенно ще дойдат и ще живеят в него. Такъв трябва да бъде идеалът на всеки човек." (77-1925)

"Какво се изисква от човека и специално от ученика? Да бъде здрав на физическия свят. Да бъде чист в духовния свят. Да бъде справедлив в Божествения свят. Каквото е здравето за физическия свят, такава е чистотата за духовния свят и такава е справедливостта за Божествения свят." (82-1927) "Ако не изпълните това, което е казано в беседите, вие ще изгубите добрите условия, които ви са дадени за тази година. Веднъж изгубени, тези условия не могат вече да се върнат. След две хиляди години вие ще се намерите при същия възел. Обаче като работите съзнателно, ще подобрите не само духовното, но и физическото, и умственото, и сърдечното си състояние." (82-1927) "Съвременните хора, както и учениците на окултизма са дошли до опасно положение. те са затънали в областта на свещения егоизъм и мислят само за себе си, за своето спасение и самоусъвършенствуване." (82-1927) "Трябва да употребявате всяка сутрин около 20-30 минути да размишлявате, да правите опити върху самообладаването, да владеете организма си, да укрепвате вашата нервна система. Не е достатъч-

но само да се молите и да чакате да ви дойде на готово." (83-1928) "Хората на новото учение трябва да имат характера на детето, да вярват без съмнение, без никакво колебание." (92-1928)

"Земята и небето са на едно място. Следователно човек живее едновременно и на земята, и на небето. когато е на изпитания, той е на земята; когато минава през радости, той е на небето." (95-1929)

Учителя многократно ни напомня, че чувството за небето и земята, т.е. за физическия и духовния свят, е относително реално. Това днес, с помощта на математиката, можем недвусмислено да си изясним. Принадлежността ни към физическия свят или към духовния свят е свързана с нашето духовно състояние. Колкото по-ниско стоим в духовно отношение, толкова по-плътно живеем на земята. Колкото по-издигнати сме в духовно отношение, толкова по-близо сме до духовния свят — небето. Това ще рече, че ако нашето съзнание и нашата мисъл надвишават светлинната скорост при осъзнаване на явленията, то ще живеем едновременно на земята и небето. Но така ли е на практика? "Повлечен от вихъра на земното, изтощен от ежедневието и индивидуалния и нецелесъобразен живот, човек потъва в обятията на материята и остава с протегнати ръце към небесния простор. Времето си остава вечен свидетел на една и съща трагедия: човечеството се стреми към нещо ново, но винаги по стар начин." (233)

"От най-ранното си детство до най-късната си старост човек трябва да запази в себе си детинския си дух." (117-1929) А това ще рече да запазим откровеността си, вярата си във всичко хубаво, невинността си, добротата си и желанието към живот, както и детинската си чистота. Но на практика не е така. В семейна обстановка детето се задължава да подражава на родителите си, които не всякога могат да бъдат образец за възвишени хора. А и самото общество, сред което живеем, извращава детската ни чистота и откровенност, като накрая ние загубваме това, което ни е дадено от горе и живеем само с придобити навици. "И като стар, и като възрастен човек трябва да пази детинското в себе си. То представлява онази чистота, която е необходима за здравето на човека." (23-1926-27) "Като е дошъл на земята, човек е предвидил какво трябва да върши. За тази цел той има определена програма, която е написал да изпълни." (22-1926-27) "Смирението подразбира съзнаване, разбиране на нещата, тъй както са в действителност. Смиреният човек знае какво представлява от себе си за всеки момент: той не се мисли нито повече, нито по-малко от това, което е." (125-1930) "Не мислете, че като се уедините, много работа ще свършите. Човек може да се уедини и всред обществото. Уединението не е външен процес." (129-1931) "За да влезете в Школата, трябва да решите задачата за квадрата на кръга. Ще кажете, че сте в Школата. Извинете, още не сте ученици. Привидно минавате за ученици, но сте далеч от Школата." (136-1933) "За да ви приемат в Школата, трябва да спазвате правилото: Не губи времето си. Не се занимавай с празни работи. Не губи условията. Не мисли за изгубеното богатство. Не се страхувай от лошите условия, защото те носят такова знание, каквото никой не може да ти даде." (136-1933) "Първо човек се е индивидуализирал, а после е станал личност, според сегашните разбирания за това понятие. Индивидът се отделил от Цялото. Когато казват, че някой се индивидуализира, това значи

отделяне от цялото. Под "личност" разбирам човек с известни качества." (136-1933) Тук Учителя прави аналогия на индивидуализирането тук, на земята, с отделянето от Бога на първия човек в рая. Индивидуализацията е свързана винаги със загуба на сили, знания и подтик към съвършенство.

"Като живее, човек трябва да бъде справедлив в отношенията си, да е готов всякога да казва истината. Не е лесно да се справи човек със своя двойствен живот. Всеки човек живее освен външен, още и вътрешен, затворен живот, окръжен от своите мисли, чувства и постъпки, с никого несподелени. В този свят той живее сам, със своите свещенни мисли и желания. Като живее в своите мисли и желания, човек се стреми да ги реализира." (22-1926-27) Но това вглъбяване в собственото Аз води до отцепване от Цялото, както и до индивидуализиране.

"Твърдостта се проявява, когато разумът в човека не действа. Твърдостта се проявява, когато се засягат личните чувства в човека. Твърдостта се проявява, когато човек има убеждения. Смели са само високоморалните, идейните хора. Твоята твърдост, твоята смелост и твоята изпълнителност трябва да почиват на известни убеждения у тебе." (6-1923-24) "А Той (н.б. - Христос) отговори: "Не осквернява човека, което влиза в устата, но което излиза от устата, то осквернява човека." (150-1938) "Аз ще ви дам една диагноза да познавате вашите приятели и вашите неприятели: онзи, който ви е приятел, той започва с грубост, той ще ви оскърби, но в душата си той има да ви направи добро; а онзи, който иска да ви направи зло, с него политиката е такава: той ще започне с много големи неща, ще ви угощава, но неговата цел е лоша — да ви направи зло." (40-1922)

3.9.2. Страданията и грешките

Защо трябва да страдаме и да грешим? Въпрос, който едва ли има човек, който да не си е задавал. Откъде идват страданията и защо грешим, е също въпрос, който чака своя отговор. И всички хора ли страдат и грешат? Как можем да се избавим от страданията и грешките? Въпроси, на които ни се иска да отговорим или най-малко да хвърлим известна яснота.

"При сегашното развитие на човека, без страдания животът е невъзможен. Днес страданията са толкова необходими, колкото и радостите. Освен това те носят в себе си блага и възможности за растене." (22-1926-27)

С голяма категоричност Учителя П. Дънов твърди, че днес животът на хората без страдания е невъзможен. Причина за това той намира в самото сегашно развитие на човека. Това ще рече, че нещо куца в развитието ни или че то е крайно недостатъчно високо.

"Мъчнотиите и страданията в живота идат с единствената цел да заставят човека да излезе от обикновенните условия на живота и да влезе в необикновенните, да познае красотата и величието на природата, да разбере смисъла на живота." (20-1925-26) Ако действително чрез страданията ще можем да разберем смисъла на живота и познаем красотата и величието на природата, то те имат една благородна задача.

"Страданията и радостите са две крайности в живота, които правилно се сменят. Който познава закона за трансформиране на състоянията, той лесно може да смекчи едно лошо състояние или неразположение на духа с добро." (20-1925-26)

Следва, че страданията и мъчнотиите не са задължителни и не така фатални. Те могат да се отбегнат или сменят, както казва Учителя, за което обаче се изисква знание и познаване закона за трансформиране на състоянията. Освен това се вижда, че страданието е състояние на духа на човека или поточно казано, едно неразположение, което може да се смени с добро.

"Хората бягат от страданието, защото не го разбират. Те искат постоянно да живеят в радост. То е все едно житното зърно да остане завинаги в хамбара." (50-1933)

Значи страдания има там, където има развитие и растеж. То е неразривно свързано с нашето духовно развитие, което не може да не мине по пътя на чистенето, обновяването и усъвършенстването. А то е всъщност освобождаване от старото с което сме привикнали, което е унаследено или придобито. Но всяко сменяне на състоянието е свързано със страдание. Аналогията с житното зърно, която дава Учителя, е реална и впечатляваща. Житното зърно никога няма да узнае щастието, което ще изживее чрез слънчевата светлина, ако не се разгърне в почвата на земята и не поникне над нея. Със самото му заравяне в земята не изпитва ли то страдание и щастието му не идва ли по пътя на освобождаване от старото?

"Знайте, че вие идвате от един свят, който сте забравили. Отношенията в този свят са постоянни. Вие сте взели известно задължение: да вършите една работа на земята и като се върнете, да докладвате горе какво сте свършили. Обаче като сте дошли тук, вие сте се предали на ядене и пиене и сте забравили задълженията си. Вие сте загубили бележките си и сега се намирате в чудо." (50-1933) Следователно страданието всъщност е едно напомняне за задачите, които ни предстоят да изпълним. Не може да се откажем от задълженията си в живота, не може да се отдадем на насладите, които земният живот ни предлага и да забравим сериозните проблеми, които ни предстои да решаваме. Защото: "Животинското естество у човека не може да се възпитава, нито да се облагороди. Колкото и да се възпитава, в края на краищата ще прояви естеството си." (52-1919) Именно страданията ни напомнят за това положение, в което се намираме тук на земята. Страданията са тези, които ще ни отворят очите, за да осъзнаем, че ние сме преди всичко хора, а не животни, и че трябва да се освободим от животинското в себе си.

Учителя ни напомня още, че: "Материалните блага не могат да направят човека добър. Те са условия за него. Тия условия можем да ползваме за добро, но те не могат да направят човека добър." (64-1924) "Понеже съзнанието на човека се прекъсва, ще го видите днес в едно общество, утре в друго; днес минава през една област, утре — през друга; днес харесва една жена, утре — друга; днес се сприятели с един човек, утре — с други, трети; днес започва един занаят, утре — втори; днес изучава една наука, утре — друга и т.н." (83-1928)

С това непостоянство в живота си човек се забърква повече и губи ценно време. А това води неминуемо до разочарование от положението, в което се намира. Необходимо е ясно и право съзнание, което да е пътеводна светлина в живота. Липсва ли последната, човечеството живее повече в разруха, отколкото в хармония.

"Навсякъде се доказват само човешки престъпления на разрушения.

паметник на добродетелта няма. Има храмове на разрушението, има обществени здания и от миналата култура, и от сегашната, навсякъде срещаме паметници на разрушенията, навсякъде срещаме недоволство." (81-1926) "Сегашният човек още не може да се обуздава, той има много животински прояви в себе си. Всички престъпления, от най-малките до най-големите, които съвременният човек върши, се дължат на животинското в него." (129-1931) "Има нещо в човека, което никога и от никого не може да се задоволи. То е тъй наречената "плът", или змията в човека. Тя е голямата змия в света, която е умна, бодра — никога не спи." (127-1932) "Чудна е философията на сегашните хора. Адам и Ева сгрешили един път, а хората правят същата погрешка и до днес." (109-1931) "Ако злото и доброто действуват върху животните и растенията, колко повече те действуват върху човека. Няма човек в света, който да е бил свободен от тяхната власт. Пророците, светиите, даже Христос са минали през закона на злото и доброто." (127-1931) "Когато иска да усмири някого, Бог му дава известен физически недостатък като противоречие в живота му, чрез което да расте и да се развива." (93-1929)

Става ясно, че живота тук, на земята, е изпитание за човека. Човек трябва да се учи, но същевременно трябва да се опознае и да се освободи от старото, наследеното, негативното, погрешното разбиране и т.н. За да бъде улеснен в тази си неотложна задача в училището на живота, дават му се страдания, които го подсещат да действа правилно.

"И Христос има три изкушения, с които лесно се справи: на храма, на планината и пред камъните." (138-1934) "Съвременните хора живеят на земята, но искат да бъдат щастливи. На земята не съществува щастие. Друг е въпросът, когато се говори за небето. Който иска щастие, трябва да отиде на небето." (142-1936) "Стремежът на човека да стане по-учен, по-силен, по-красив, по-богат от другите, става причина за проява на греха." (142-1936) "Ако Христос не беше решил да се жертва, да страда, съвременният културен свят щеше ли да има тези светли мисли? Значи страданията на човека отварят вратата, подтика за всички ония души, които са останали назад." (14-1924-25) В края на краищата, какво може да предприеме човек срещу причините за страданията и грешките си? Може ли да бъдат предотвратени и предсказани?

"Вие трябва да се справите със страданията на тялото си. Всички вие имате такива страдания на тялото и ги считате за много важни, но трябва да знаете какви са качествата на тия страдания. По този начин вие ще дойдете до областта на разумното сърце, което започва с тези размишления. Когато вие разбирате вашите страдания и сте техни господари, може да ги измените." (8-1923-24) Явно, че се касае до познаване естеството, качеството и произхода на страданията ни, за да можем да ги изменим и да им противодействаме. Но това изисква себепознание, а така също познаване на обстановката, в която живеем.

Пример в тази насока ни дава Учителя П. Дънов. Той твърди: "Забелязано е, че когато започва да люби, сърцето на човека започва да се вълнува, стомахът му се разстройва, а мозъкът му се отказва да мисли. Колкото по-гореща е любовта на човека, толкова повече удове на неговия организъм се разстройват и се отказват

правилно да функционират. Знае се при това, че любовта не причинява пакости на човека. Тогава кой е органът на любовта? Задачата на сърцето не е да люби, да желае това или онова. Неговата работа е кръвообращението. Каквото човек предприема, то трябва да е в съгласие с всички клетки на неговия организъм. Това, което съвременните хора наричат любов, не е нищо друго, освен временно удоволствие, каквото е пиенето на спиртни напитки." (20-1925-26)

От този пример се вижда, че първо, ние не познаваме нашите реакции и не разбираме предназначението на нашите органи. Второ, нашите постъпки са в противоречие на редица наши физиологични функции, от където и настъпването на някои заболявания. И трето, много често ние злоупотребяваме с нашите чувства и желания, което води до извращение на нашето съдържание като хора. При такива положения не може да не изживяваме страдания и да не правим погрешки. Като заключение следва, че всяка наша постъпка трябва да е обмислена и преценена. Защото: "Човек не може да се освободи от едно свое желание, докато мисли, че му е необходимо. Ако не може да го реализира, той страда, мъчи се. Такова е положението на човека, който минава от физическия свят в духовния. Като замине за онзи свят, той оставя физическото си тяло на земята, а занася със себе си желанията." (44-1930) "Човек трябва да страда, но разумно. Когато страда, той трябва да придобива нещо красиво. Не е въпрос да убива желанията си, но да ги облагородява, докато един ден ги постигне." (23-1926-27) "Човек носи в себе си не само магарето, но и вола, и коня, всички животни. И изобщо силите на цялото животинско и растително царство се включват в човека. Те имат определени места и центрове, чрез които се проявяват." (25-1928-29) "Кражбата и лъжата са два недъга, които заставиха първите човеци да сгрешат. Първо Ева откраднa от забранения плод, от който яде и даде на Адам, след което Адам излъга Бога." (22-1926-27) "Когато влезете в гроба ще видите, как се живее. И там човек запазва съзнанието си и докато се освободи от тялото си, преминава през големи мъчнотии и страдания. Човек е свързан с този свят с една, с няколко или хиляди здрави нишки — не е лесно да се освободи от тях. Праведният е свързан само с една нишка и лесно я къса. Тежко е положението на духа и на душата, докато се освободи от връзките на тялото. Ако бяхте ясновидци, щяхте да видите, че целият свят е преплетен с нишки, като паяжина. Това не е паяжина, но пътища, по които Бог работи, и начини, по които човек може да изпълни Божията воля." (32-1917)

Не трябва да мислим само за нашите грешки в зоната на физическия живот. Нашата душевност и психика, техните изяви също така ни налагат страдания, тъй като последиците от тях са ретроградни по закона на кармата. Затова Учителя казва: "Енергията на омразата се връща към своя причинител. Такъв е законът. Всяка енергия, отправена в пространството, след време се връща към оня, който я произвел." (61-1922)

Това възвръщане на последиците от отрицателните ни изяви — по закона на кармата, има навсякъде и във всички сфери на света. Ние споменахме вече за това, че съгласно теорията за относителността на физика Айнщайн ние живеем в един свят, в който пространството е закривено, а времето само еднопосочно. От това следва, че

всяко явление рано или късно се връща към своя първоизточник. Спасява ни само едно положение, че поради това, че светът експанзира и че много физически и енергийни сплитания действат като мощни лещи, възвръщащите се явления и енергии се отклоняват от правия си път и не винаги улучват първоизточника си.

Страданията и грешките са предизвикани понякога от цели народи и култури на човечеството. За пример Учителя дава трагедията на културата в зоната на пустинята Сахара в Африка. "Един ден европейците като започнат да разкопават Сахара, ще видят, че там са заровени цели градове. Култура е имало там. Онези, които създадоха египетската култура, унищожиха Сахара. В миналото Египет извърши престъпление, за което плати с унищожаването си." (81-1926) Неумолим е законът на кармата. Цялата човешка история е пълна с такива примери, при които законът на кармата се е изявявал по най-жесток начин. Българите изгониха и унищожиха Богомилството в страната, но платиха за това с 500 години робство — казва Учителя.

"Всички нещастия на човека, на дома, на обществото и на човечеството в миналото са произлезли от неразбирането на външните и на вътрешните възможности." (112-1940)

"Както човек е станал причина за внасянето на греха в света, така той трябва да работи за неговото премахване. Това не значи, че всеки човек трябва да се заеме с великата идея да спасява света. Достатъчно е човек да изправи една своя погрешка, за да се нарече велик." (131-1931)

"Щом е дошъл на земята, човек трябва да воюва с някого. С кого воюва? — Със злото. За да воюва със злото, човек трябва да разбира естеството му, да знае как да се бори с него." (148-1938) В какво се състои неуспехът на човека при борбата със злото, при желанието си да се освободи от страданията и погрешките си?

"Злото не е в погрешките, които човек прави, но в неизправянето на погрешките." (32-1917) "Престъплението не седи в това, че сте направили една погрешка, но в неизправянето на погрешката. Щом знаете погрешката си, изправете я... Стремежът на вашия ум, на вашето сърце и на вашата воля трябва да бъде насочен към изправяне на погрешките." (1-1922)

Явно, че бездействието, т.е. липсата на инициативност и действие относно изправяне на погрешките е причината щото човечеството с векове да тъпче на едно място и понася непоносими страдания и неизгоди. Същото се отнася за всеки един индивид от нас. Ние често знаем слабостите си, които ни въвличат в страдания. Но тъй като тези слабости надделяват над волята и разума, те остават да вилнеят, а ние страдаме и охкаме.

"Една стара философия казва, че човек трябва да убие всяко желание в себе си. На тази мисъл Христос отговаря и се противопоставя с думите: "Бъдете съвършенни, както е съвършен Отец наш небесен." "Значи, човек трябва да усъвършенствува своите желания, а не да ги убива." (42-1928) "Една от причините за неуспеха на младите се дължи на това, че те събират знания, без да ги прилагат. По този начин те не постигат целта, която е поставена в училището. Истинското знание, навреме придобито и приложено, ръководи човека в пътя на истината." (44-1930) "Когато отвлечете мисълта си от всекидневното положение, в което се намирате, и започнете да мислите върху други ра-

боти, ще излезете от лошото си разположение." (20-1925-26) "Щом човек измени, в мисъл подобри своя вътрешен живот, и разумният свят подобрява отношенията си към него." (92-1928) Ето пак намесата на кармичния закон, закона за причината и следствието. Не може да чакаме на готово нещата да се изправят "от Горе". Ние сме предизвикали нещата и ние ще трябва да ги изправяме. "И тъй, ако сегашният живот, наука, страдание, добро и зло не станат причина да влезете в правия път, т.е. в рая, времето е загубено. Всичко в живота трябва да се превърне в условия, възможности и постижения за човека." (136-1933) "Самоотричането, за което говори Христос подразбира освобождаването на човека, от неговите лични желания. Поддържайте в себе си само Божествени желания. Те имат отношение както към вашата душа, така и към душите на вашите близки." (110-1931)

"Добрият човек не се изкушава, защото преди да гледа на мъжа и на жената вън от себе си, той ги вижда в себе си, там ги изучава и с тях се съветва." (138-1934) "Да станеш дете, това значи да се смириш. Само смирението служи на Любовта, Мъдростта и Истината." (142-1936) "Има една опасна страна в живота — еднообразието. Като знае това, човек трябва да избягва еднообразието, в каквато форма и да се явява то." (145-1937) "Обаче дойде ли до характера и устойчивостта на великите хора, които геройски са носили страданията си, името им и до днес остава в паметта на човечеството, а примерът им и до днес е достоен за подражание. Христос, Който даде образец за търпение и разумно носене на страданията, до днес живее и ще живее в умовете и сърцата на всички хора." (22-1926-27)

Струва ми се, че е излишен всякакъв коментар и обяснения относно причините, последствията и вида на нашите страдания и начина за избягването или отстраняването им.

3.9.3. Отношение към другите

"Ученикът (на окултната Школа) трябва да бъде буден, да бъде изправен в своите прояви, да не изпуска и най-малките моменти за правене на добро." (4-1922-23) "Смисълът на живота се заключава в обичта — да обичаш и да те обичат. Всичко може да загуби човек, но обичта - никога; тя иде с него и заминава с него. Без обич физическият свят губи смисъла си, но и човешката обич без Божествената също губи смисъла си."(61-1922) "Приятелството, свързано в младини, остава и през целия живот. Онези, които имат чувството на приятелството развито в себе си, те имат един вътрешен език, с който се разговарят. Щом имаш един приятел в света, ти никога няма да се обезсърчиш, никога няма да се отчаеш." (7-1923-24) "Човек трябва да чувствува, че има някой, който храни нежни и благородни чувства към него. Той трябва да знае, че има поне един човек в света, който е готов в даден случай да се пожертва за него. Тогава има кураж да живее. Това е една морална сила, която крепи човека." (9-1923-24) "Няма по-хубаво нещо в света да намериш един свой другар, който в ума си да има същото мнение за тебе, каквото ти имаш за себе си, другар, на който можеш да разчиташ при всички условия. Другар, който всякога да бъде готов да жертвува живота си за тебе и ти да си готов да жертвуваш живота си за него." (60-1922) "Да мисля за прияте-

ля си, значи да вляза във връзка с него и той да почувствува, че съм помислил за него. Истинската положителна мисъл е само онази, която носи в себе си известно благо както за самия човек, така и за обкръжаващите." (4-1922-23) Тези мисли на Учителя П. Дънов ни напомнят, че ние не може да сме сами във физическия свят. Нам ни е нужна подкрепата на други човешки същества, които имат положително отношение към нашето съществуване. Тази необходимост от връзка между съществата идва от обстоятелството, че ние поединично сме част от една общност, наречена човечество.Този голям колективен организъм има свой живот и ние участвуваме в него. За да има хармония в общото, трябва да има хармония и между частите. А приятелството е една от най-неизбежните връзки между частите. Затова Учителя казва: "Мнозина очакват първо светът да се подобри, а след това и те самите. Всеки поотделно трябва да мисли за своето оправяне. Щом се изправят частите, и цялото ще бъде изправено. Нито частите могат без цялото, нито цялото — без частите. В природата съществува закон за единство, който трябва да се спазва." (119-1930) "Да любиш врага си и в своя враг да не виждаш никакво зло, това е най-трудната задача. Абсолютно чист живот е да не обръщаш никакво внимание нито на доброто у човека, нито на злото. Защото, ако виждаш неговата добродетел, ти ще я пожелаеш, а всяко нещо, което пожелаеш, то е едно престъпление. Ако виждаш неговото зло, ти ще го осъдиш, а това е друг грях, друго престъпление." (71-1923)

Тук виждаме колко силна е връзката между частите в цялото — в единството. Даже в случай, че някой не ни е приятен, или както казва Учителя, когото смятаме, че ни е враг, то трябва да го обичаме така, както приятеля си. А това е най-трудната задача, пред която сме изправени в отношенията си към другите. Затова Учителя дава следната парадоксална мисъл: "Животът на земята е робство. Ако мислите, че не е така, не разбирате истината. Следователно, ако обичаш някого, ще слезете на уровена, на който е той, и ще приемеш неговото иго. Само така ще проявите своята любов." (53-1920)

По-величествен пример за саможертва, т.е. слизане на уровена на тези, които обичаме, даде Христос. Той слезе на земята, за да предемонстрира Божествената Любов. Той даде Себе Си в жертва, за да покаже силата на Божествената Любов. Той показа как трябва да обичаме враговете си. Затова Учителя казва: "Растенията, плодовете и животните се жертват за хората, а хората трябва да се жертват за по-възвишените същества от тях. Жертвата има отношение към Любовта. Само любящият може да се жертва." (52-1919) "Днес мъчно се прилага и възприема любовта. Защо? Не са готови още хората за нея. Който обича, не знае как да обича, когото обичат, не знае как да оцени любовта." (152-1940)

Тази констатация е една печална действителност в отношенията между хората. Това особено силно е подчертано в отношенията между мъжа и жената. Между мъжете има завист, а между жените съществува ненавист. Между мъжа и жената днес като че ли не може да има друго, освен поривът на плътта. И така мъчно може да се прилага любовта в нейната чистота. А това трябва да се реализира, тъй като без тази реализация няма възход и съвършенство.

"Искате ли да знаете кой има любящо сърце, ще го проверите в отношенията му към животните. Който с животните се отнася добре, и с хората ще бъде добър и любящ." (152-1940) "Невъзможно е човек да вижда и разбира погрешките на другите хора и познава това, през което той сам е минал някога." (148-1938) Значи ние имаме едно добро основание да прощаваме на другите, тъй като погрешките, които виждаме, у тях сме допускали и вършили и ние. Не може да ги корим само, без да сме готови да им помогнем да се изправят. А това изисква безкористна обич към другите.

"Човек има една велика душа — царица на неговия живот, за която работят милиони и милиарди душички — работници и работнички. Всички говорят за царицата на кошера, но тя не може без работниците си. Така и човек говори за душата си, без да подозира, че нейната дейност се дължи на усилието, което правят множеството душички - работници около нея." (156-1943) Този пример за единство и безкористност в отношенията помежду множеството е идеален пример за саможертвата на обичта. При множеството следва следният закон, казва Учителя: "Никога частта не може да даде мнение за цялото; никога произведението на човека не може да даде мнението си за своя творец." (131-1931)

Но за съжаление: "Днес лъжата господствува в света. Защо? Защото тя е полюс на истината. Дето истината отсъствува, там лъжата присъствува. Когато Адам сгреши, той се скри от лицето на Бога, тури си перде да не го види. Господ го пита: Адаме, къде си? Тук съм Господи, но съм гол, не мога да се покажа. Адам излъга Господа. Първоначално той не беше гол, но оголя след като сгреши, като пристъпи Божията заповед." (4-1922-23)

Така и до днес хората са голи, те носят дрехиq за да прикрият греховете си. Те се мъчат да се самозалъжат, както и да продължават да лъжат Господа. Не е ли лъжа днес това да говорим за обич между хората, а същевременно да подклаждаме ежбите и войните? Не е ли лъжа това да говорим за висок морал на хората, а да няма разбирателство даже в семействата? Не е ли лъжа това да се считаме за по-висши създания от животните, а да сме роби на собствената си плът, както никое друго животно на земята? И най-лошото е това, че знаем всичко това: тъй, както казва Учителя, ние сме го изживели, а не искаме да се откажем от тези нагли лъжи. Где ни е обичта към другите?

Как да започнем да изправяме отношенията си към другите? Тук Учителя говори: "Както спящият не вижда и не чува какво става около него, така и вие трябва да заспите за отрицателните сили. Заспете за отрицателното, за лошото, за кривото в живота." (25-1928-29) "Най-добрият метод за възпитанието на човека е да бъдете слепи за погрешките му, да желаете доброто му, без да му правите никакви бележки. Ако има някой, който може да каже най-лошото за вас, това сте вие сами; ако има някой, който може да каже добро за вас, това сте пак вие самите." (20-1925-26) "Ако искате да кажете на някого нещо лошо, кажете му го в лицето, но намерете един метод за това, кажете му го по най-мекия начин." (9-1923-24) "Когато обичате някого, вие го обичате и с недъзите му, и с погрешките му — всичко му обичате. Следователно, ако искате да създадете връзка с някой човек, вие трябва да намерите в него поне една добра черта, която винаги да държите в съзнанието си." (82-1927)

"Щом съдите някого, вие веднага се свързвате с неговата отрицателна черта." (92-1928) "Да обичаш някого, това значи да се обмениш правилно с него. Когато обмяната между двама души, които се обичат, е правилна, те са радостни, доволни, готови на всички жертви един за друг, готови на други услуги към хората." (109-1930)

"Щастието на хората зависи от сплотеността между тях. Ако съзнанието им се пробуди и те пожелаят да възприемат и проявят Любовта, всичко ще се оправи. Само Любовта е в състояние да разреши всички задачи в живота." (135-1933) "Чувствителност ви е необходима, за да влизате в положението на хората, да разбирате тяхните страдания. Наистина, когато човек е чувствителен, той е изложен на по-големи страдания, но като ученик той разбира законите и ще може по-лесно да се справи със страданията си." (77-1926) "Не е лесно да се живее сега един божествен живот. Едно време светиите бягаха в горите, а сега и горите са пълни с харамии. Не може сега светиите да живеят в горите. Сегашните светии трябва да живеят в градовете. А щом живееш в градовете, ще обичаш, и Господ ще каже: ти си разбрал моето учение и ще носиш моята светлина." (40-1922) "Възстановете тази връзка в душата си, между Бога и вас, и всичките ви отношения постепенно ще се изгладят. Първо ще почват да се възстановяват

Следва, че за добрите отношения между хората играе съществена роля и вътрешната хармонизация на човека. Последният трябва да постигне за себе си един божествен живот, да е чувствителен към състоянието на другите, да не виждаш отрицателните черти на другите и ако обичаш някого, да го обичаш заедно с недъзите му. Но обикновено ние считаме, че трябва да сме над другите и да сме по принцип по-силни от тях. Но: "Когато човек стане силен, той придобива философията на животните. Философията на животните пък не е нищо друго, освен философията на личния егоизъм. Личният егоизъм е най-възвишеното състояние, до което животните са достигнали." (131-1931)

Този животински личен егоизъм трови душите на мнозинството в днешното общество. Този личен егоизъм се проявява даже в отношенията между жената и мъжа в семейството. А последното би трябвало да е образец за взаимно разбирателство и любов.

Но Учителя пита: "Любов ли е това у един мъж, щом той може да нападне всяка жена? Любов ли е това в човека, който може да се гаври с всичко, което е чисто и свещенно? Любов ли е това да се говори само за устата или за тялото на една жена? Това е една извратена, една еротична култура." (81-1926)

Взаимоотношенията трябва да се придружават от взаимна искреност. Не трябва да има задкулисност и неверие между хората. А що се отнася до

ред Питагор, ще определим какво нещо е икономиката, религията и науката. Един от катетите на правоъгълния триъгълник представлява религията, вторият представлява икономиката, а хипотенузата — науката. Значи науката, т.е. хипотенузата, ще определи, ще оправи религиозните и икономическите въпроси. Значи сборът от квадрата на религията и икономиката се равнява на квадрата на науката." (3-1922-23) В тази своя мисъл Учителя влага своето виждане, че бъдещето на човечеството, неговото морално издигане ще се осъществи с помощта на науката. Науката, т.е. умът и разумът, ще преобразят сегашното състояние на човека. Досега човекът е под цялостното влияние на своите чувства, които са израз на наследените животински качества. Едва когато човек се отърси от животинското, едва когато от "състояние на гъсеница премине в състояние на пеперуда", той ще може да изяви своята духовна същност. Науката ще отвори очите на човека за същността на живота и неговото място в него — фигуративно казано; едва с помощта на истинската наука — с мъдростта, човек ще стане "пеперуда" — ще може да погледне на живота от по-горно измерение, а не както гъсеницата само от гледна точка на второто измерение. А и досегашните религии ще изменят виждания си, като се съобразят с разнещата, в един принцип, който регулира всички прояви на живота. Всяко учение, което почива на абсолютни мерки, на абсолютни принципи, е извън религията, извън науката, извън всякакви условия." (3-1922-23)

Учителя П. Дънов търси нови пътища и принципи, които да залегнат в отношенията между хората. Досегашните религиозни норми, правила и закони не са в състояние да изменят живота на човека. Историята потвърди този факт. Трябва ли да се тъпче на едно място? Не стигат ли 2000 години, за да се прозре тази истина? Трябва ли да се започне отнякъде. Основната обществена единица на обществото не си е изиграла правилно ролята. Това е семейството, което създава и оформя възпитанието и характера на индивида. Затова Учителя счита: "Животът на съвременните хора е построен върху семейството. Ако основата на семейството е добра, целият човешки живот ще бъде добър. Бъдещото семейство ще се различава от днешното. Майката ще бъде на лице, а бащата ще бъде далеч от семейството. Той ще се явява по един път в месеца като гост, като приятел. Децата ще гледат на него като на приятел. Стане ли въпрос за баща им, те ще имат в душата си свещен образ за него, без да го познават." (106-1930)

Учителя П. Дънов подсказва, че сегашното семейство не е огнище за из-

1922-23) "За да се освободи от съмнението, ученикът трябва да се научи да тълкува, да превежда нещата. Преводът трябва да бъде трояк: от физическо гледище, от духовно гледище и от Божествено гледище." (4-1922-23) "И тъй, за да не се съмнявате в Учителя си, първо трябва да го опитате на физическия свят, после — в духовния свят и най-после — в Божествения свят. Щом го опитате в трите свята, тогава идете при него да се учите." (4-1922-23) "Досега в аналите на окултната наука няма нито едно изключение, когато ученик да се е съмнявал в учителя си и да не е пострадал." (4-1922-23) Защото: "Никога не можеш да научиш човека на това, което ти сам не знаеш. Знание е само това, което е опитано, проверено." (131-1931)

"Първо вие имате отношение към Бога, второ - към вашата душа и трето - към вашите ближни. Ако ние разбираме отношението си към Бога, ще разберем втория закон и третия ще изпълним. Ако един човек е добър, защото той е в едно религиозно общество, това е понятно според мене, но който е добър в едно лошо общество, той е истински добър човек." (40-1922) "Човек може да мисли за неодушевени предмети дотолкова, доколкото те са свързани с даден човек, с някое живо, съзнателно същество. Човек може да мисли само за живото, за съзнателното, за благородното, за възвишеното в света. Вън от това мисъл не съществува." (4-1922)

лината; преди да отваряш ушите на глухите, трябва да ги научиш да обичат звука; преди да лекуваш краката на хората, трябва да ги научиш да обичат движението и да знаят как да ходят." (153-1941) "Сега аз ще ви кажа какво искам от вас. Искам да почитате Бога в себе си и в своите ближни. Искам да бъдете чисти. Ако се критикувате, внимавайте да не говорите неверни неща. Критиката ви трябва да почива на истината. Не говорете неща, които не сте проверили. Докато не видите нещата с очите си, не говорете за тях. И ако ги видите, питайте Господа как да ги изнесете. Всичко, което си видял и знаеш, не трябва да се казва. Не мисли, че като кажеш всичко, казал си истината." (128-1932) "Да лъжеш, това значи да изгубиш достойнството си като човек. Така ти губиш условията за своето бъдещо развитие. Причината за грехопадението се дължи на лъжата." (128-1932) "Който си е поставил за цел да говори истината, той затваря вратата си за всички погрешки и пороци. Който не лъже, той е благороден човек." (128-1932) "Сегашният живот на хората не е нищо друго, освен непрекъсната верига от изпити. Изкуство е човек да издържи на всички противодействия, на външни мъчнотии и изпитания. Човек трябва да дойде до положение, че каквото и колкото обидни думи да му кажат, така да ги приеме, като че не се отнасят до него." (21-1925-26)

И въпреки всичко в живота на човечеството има толкова много проти-

закон. Ако мисълта не срещне противодействие, не може да се изпита силата ѝ. Благодарение на закона за действие и противодействие, на привличането и отблъскването, в природата съществува движение. Като резултат на взаимното привличане между планетите, те се движат в пространството. Хората се привличат един-друг, но и науката ги привлича." (25-1928-29) "Новата култура, която иде сега, ще постави основа за изпълнение на Божията воля. Когато се приложи тази култура, тогава хората ще разберат какво представлява сегашната култура. Те сами ще се чудят как са живели, как са допускали войните и самоизтреблението помежду си. Обаче при сегашното развитие на човечеството войната се явява като неизбежен процес. Тя представлява минаване на човека от едно състояние в друго, както гъсеницата неизбежно минава в пеперуда. Няма сила в света, която може да спре този процес. Следователно няма сила в света, която може да спре войната. Докато човечеството не мине от състояние на гъсеница в състояние на пеперуда, войната ще продължава." (32-1917) Тази мисъл Учителя дава през време на Първата световна война. За съжаление мисълта е вярна, защото не много по-късно, и то през 1935 г., Той предсказва нова война, която през 1939 г. се развихри като Втора световна война. Той каза: "Страшни времена идат, война ще има. Вярно е, че нието за една война, при която "няма да има място, дето хората могат да се скрият" се сбъдна в периода 1939 - 1945 г. При тази война човечеството пусна в действие и най-новото си откритие — разлагане на атома, т.е. използва атомната бомба. Тези две войни всъщност потвърждават обстоятелството, че човечеството при това сегашно състояние не може да мине без войни. Липсва на хората необходимата любов, която може да сложи край на язвителността между тях. Защо така нетрайна е връзката и отношенията между хората? "Първоначално любовта се проявява от големи разстояния. Когато обичаш някого, ти си доволен да мислиш за него, да го виждаш отдалече. После започваш да желаеш по-голяма близост, да чуваш гласа му, да хванеш ръката му, да ти напише нещо. Той се приближава към тебе и ти го наричаш гълъбче, пиленце. Това е втората фаза на любовта. Минеш ли и втората граница, ти влизаш в третата фаза, дето близостта води към раздяла." (156-1943) Явно, че човешката любов е нереална, нетрайна, егоцентрична и не оставя трайни връзки и близост между индивидите. Такава е и близостта между народите. Икономиката може да ги сближи, но може и да ги отблъсне и спречка. Но Учителя разсъждава така: "Ще кажете, че икономическите условия влияят на човека. Питам: преди икономическите условия съществуваше ли човекът? Да, човекът е съществувал преди всякак-

ка за изграждане на един подходящ климат за възпитанието на детето. "Мъжът се изкушава от жената, а жената — от мъжа. Докато се изкушава, човек всякога е изложен на падане. Ще дойде ден, когато хората няма да се изкушават. Обаче дотова време те едни други ще си влияят." (108-1930) "В бъдеще бременната жена трябва да се пази от лоши влияния, ако иска да създаде добро и здраво поколение. Тъй както живее днес, тя се намира под непосредственото влияние на външния свят, поради което не може да се освободи, както от добрите, така и от лошите влияния." (119-1930) За основното превъзпитание на човека Учителя намира подходящия колективен физически труд. Той винаги е пледирал за съвместни колективни изяви и взаимодействия, били те в областта на физическия труд, били те в общи екскурзии, концерти, беседи, изучаване на музиката, паневритмични упражнения, научни кръжоци и т.н. Той казва: "Ако всички работим по 3-4 часа физически труд на ден, нашият труд много нещо ще даде. При такъв случай само можем да образуваме едно братство, една примерна комуна. Трябва да се комунизира трудът, а не капитала. Има ли труд комунизиран, всичко става, няма ли труд комунизиран, готовото лесно се изяда." (60-1922) Тези негови усилия в началото на дейността му в България бяха причина, щото тези новосъздадени братски комуни да се разпаднат. Причината за това е, че идеите на Учителя не всякога се схващаха както трябва. Всеки ги приема така, както му допада. Сам Той констатира: "Казвате, днес Учителя говори точно както ние мислим" и още: "Според нас Учителя, професорът говорят, както учениците, слушателите мислят." Това не е философия, това е тщеславието, заблуждението на човека. Учителят говори според степента на вашето съзнание. Колкото повече съзнанието ви се подига, толкова и мисълта на Учителя се изменя. Това е барометър, с който се определя степента на вашето съзнание." (126-1930)

Ако вземем, както казва Учителя, съдържанието на беседите му, като "барометър, с който се определя степента на съзнанието" на учениците му, то това е една горчива истина и действителност. Защо? Като анализираме беседите, от началото на тяхното начеване в началото на века, до последните дни преди заминаването на Учителя П. Дънов от този свят, ще видим, че този барометър за определяне степента на съзнанието на учениците му е показвал съществени отклонения. Стрелката на този барометър — беседите, се е колебаела между "лошо", "променливо" и "добро" време. За период от 40 годишна просветна дейност съдържанието, стилът и тонът на беседите е твърде различен. В началото "барометърът" се е насочвал към "добро" време или поне към "променливо". Явно че вниманието, интересът и стремежът на учениците му са били силни да следват съветите и наставленията за един нов духовен живот. В течение на времето обаче беседите почват да страдат от конкретност, целенасоченост и практичност и тонът е повече поучителен, общ, а съдържанието изключително засекретено и философско. От самите беседи се вижда, че слушателите вместо да се освободят от личните си чувства и желания, започват да се индивидуали-

зират и тщеславието ги овладява. Това е една от главните пречки, щото Учителя да може да изгради образцови братски общества, а още по-малко "примерни комуни" — както казва той. Тематиката на беседите става изключително с морално-етично съдържание, като на края — т.е. през 1944 година, се чувства едно разочарование в тона на Учителя. Той сам казва: "Колкото първите човеци послушаха Бога, толкова и сегашните хора ще послушат и изпълнят моите думи. Мога да им се наложа, но това е насилие, а насилието не решава въпросите." (128-1932) За съществуващия тогава квартал "Изгрев", където Учителя живееше в София и където главно изнасяше беседите си, той мисли така: "Ще кажете, че животът на Изгрева, дето живеете, не е още напълно добър. Изгревът не е физическо място. Той е център, към който възвишените същества отправят мисълта си." (142-1936) За подобряване взаимоотношенията и отправяне на искреност към другите Учителя П. Дънов даже даде "един нов поздрав: "Сега, за една седмица, ще ви дам един нов поздрав. Като се срещнете, всеки ще дига ръка. Ще дигате ръката си до известна височина с длан към този, когото поздравявате." (95-1929)

Този поздрав с дигната длан нагоре и обърната към този когото искаме да поздравяваме, означава пълна искреност и откровеност в обноските с другите. Този поздрав остана като поздрав на общество Бяло Братство изградено и създадено от Учителя П. Дънов през 1900 година в гр. Варна. Поздравът се прие и прилага от всички последователи, съмишленици, братя и сестри, били те в България или извън страната.

3.9.4. Знание и учение

В беседите си Учителя П. Дънов много често набляга на необходимостта човек да има знания. Той счита, че съвременният човек без науката не може да осъзнае присъствието на Бога. Интелектът на човека е на такова ниво, че той не може само по емоционален път да изживее истината за съществуването на Първопричината на нещата. Затова Учителя П. Дънов още в първото си печатно творение от 1896 г. "Наука и възпитание" твърди, че ученето му е Наука и Вяра, като казва между другото, че най-искрено вярующите в Бога хора са истински ученитe и гениалните. Той счита, че: "Земята е едно училище, което всеки човек е длъжен да свърши. И като свърши училището, ще дойде великият Учител, който ще освободи ума и сърцето." (61-1922) "На земята науката служи само да свърже ума, сърцето и волята на човека в едно, т.е. да възстанови връзката между тях." (4-1922-23) "Учението, което светът дава, то е предговор на Божественото учение. Затова аз препоръчвам на всички: да добиете от светското знание колкото се може повече. Ако светското нямаш, Божественото не може да придобиеш. Ако светското ти е мъчно, Божественото е хиляди пъти по-мъчно." (65-1922) "Човек трябва да се проникне от онази положителна философия на живота, която е една и съща за всички времена и епохи. С тази философия само той може да бъде над вълните на бурното море." (83-1928) "Ако не разполага човек със светско знание, не може да се домогне и до

духовното, защото знанието, било то духовно или светско, почива върху едни и същи закони." (94-1928) "Новото учение изисква крайно интелигентни хора, с гениален светийски ум. Ако хората искат да постигнат желанията си, трябва да бъдат гениални." (113-1930) "Светът е създаден с наука; хората живеят с наука; ходят с наука; спят с наука; ядат с наука. Умният човек живее с наука, а глупавият — без наука. И добрият човек живее с наука." (126-1930) "Онзи, за когото мисълта става необходимост, живее в умствения свят. За него четенето, ученето е такава храна, както хлябът." (24-1927-28) "Учението е благословение. Колкото знание и да придобиете, то е полезно за вас. Знанието дава стабилност, радост на човека." (78-1927)

"Целта и задачите на окултната наука се свежда към това, да създаде правилно отношение и здрава връзка между човека и природата, от една страна, и между човека и Бога, от друга." (25-1928-29)"Щом е дошъл на земята, човек има какво да учи. Той постепенно ще върви от нисши към висши области на науката." (21-1925-26) "Като ученици вие трябва да изучавате живота на рибите, на птиците, на млекопитаещите, да видите как постепенно са преминали от нисш към висш живот. Като изучавате пътя, по който животът се развива, вие се запознавате с работата на духа." (22-1926-27) Ето тук Учителя ни показва как чрез науката ще започнем да разбираме творчеството на висшия дух. Как от физическата наука можем да преминем към духовната наука. Затова Той казва още: "Смисълът на ученето не е в бързото преминаване на класовете. Важно е какво ще научите. Ще минете през посвещение, което наричат "Разцъвтяване на човешкото съзнание." Това значи да минава човек съзнателно от клас в клас, от по-ниското съзнание в по-високото. Не учите ли съзнателно, вие ще останете в едно поле, в една мъртва сфера, дето няма свобода, няма прогрес и движение напред." (41-1930)

"Според нас всяко учение, което помага на човешкия ум да добие своята първоначална светлина, е право; всяко учение, което помага на човешкото сърце да добие своята първоначална чистота, е право; всяко учение, което помага на човешката воля да добие своята първоначална сила, е право." (117-1929)

"Едно време, когато Мойсей проповядвал, условията били съвсем други от днешните. След две-три хиляди години и ние ще се чудим на сегашните разбирания." (145-1936) С тази мисъл Учителя утвърждава своето виждане, че науката, знанията и интелектът на човека подлежат на развитие поради което не може със старите схващания на отдавнашни науки и религии да се призовават хората към Бога. И той казва за себе си: "Ако искате да знаете Божествено ли е Словото, което говоря, опитайте го, подложете го на проверка." (144-1935) "Стремете се към онова знание, към онази философия, към онази религия, които носят живот." (110-1931)

Неговите препоръки относно науката са още: "Разумно използвайте всеки момент. Това е истинската философия на живота." (83-1928)

"Разумният човек всичко изучава. Той разумно използва всички условия на живота; от всичко се учи, на всичко се радва и за всичко благодари. Като изучавате живота, едновременно с това трябва да изучавате и себе си, да изучавате всичко, което е вложено във вас. Има неща, които вие сами сте вложили в себе си, но има

неща, които другите са вложили във вас. Задачата ви седи в това да разграничавате едните от другите заложби." (78-1927)

"Турете в ума си идеала да станете мъдреци, за да има нещо, което да ви радва. Правата и светла мисъл е достояние на мъдреците. Ако търсите истинското знание, ще го намерите в мъдростта; ако търсите възвишеното, ще го намерите в Любовта." (25-1928-29) Чрез знанието, което добиваме, както казва Учителя, ни се отварят очите за същността на живота, за задачите, които ни предстоят и пътя, който трябва да следваме в посока на съвършенството. Затова, "За да имате правилно схващане за еволюцията на нещата, нужно е истинско знание, истинско разбиране, което разглежда философски въпросите." (61-1922) В този смисъл учението на Учителя П. Дънов е една философия на живота, едно учение за смисъла и задачите на живота тук на земята. "Щом е дошъл на земята, човек трябва да учи. Той трябва да има здраво тяло, добри чувства и светли мисли. Мисълта ражда светлина. Следователно светлината в природата е признак на интелигентност. Колкото по-голяма е интелигентността, толкова и светлината е по-голяма и мека." (22-1926-27) "Който се учи и във физическия, и в духовния свят, той е дошъл до естествения път на развитието си. Да се учи човек, да се стреми към съвършенство, това е правия път на живота." (25-1928-29) "За пример изучаването на геометрията ще ви помогне да развиете въображението си. Без въображение вие нищо не можете да постигнете." (21-1925) "За да изучавате вложеното в себе си, вие трябва да познавате математиката, защото тя се включва и в науката, и в музиката, и в изкуството." (4-1922-23)

Тук Учителя много конкретно напътства съмишлениците си към този раздел на съвременната наука, който най-много ще ги ползва. Той изключително много набляга на математиката, физиката, биологията и астрономията. От беседите му се вижда, че той има солидни и съвременни познания в областта на тези научни дисциплини. И все пак той казва: "Наистина геният се ражда гений, но за да развива своя гений, той трябва да работи и да учи." Значи даже вложеното в човека подлежи на развитие, а последното става само чрез учение. И все пак не може да се разчита само на съвременната наука. Защото: "Това, което пречи на съвременната наука да намери истината, да посочи истинските методи на възпитание, е това, че в нея идеите са разхвърлени." (6-1923-24)

Затова не се иска фанатично ползване на научните постижения, такова поведение спъва човека към истинското знание. "Мнозина се държат за науката сляпо, крачка напред не искат да направят самостоятелно, следствие на което към всяко нещо се отнасят критически. Добре, че подържат науката, както учението, но те трябва да познават истинските учени, изворите на науката, на изкуството, на музиката." (78-1927)

Като пример в това отношение как да се познават изворите на науката, е самият П. Дънов. От беседите му е видно, че той е запознат с всички съвременни постижения на всички научни дисциплини, владее върховите знания на науката, познава творците на тези постижения и ги цитира и ползва в беседите си. С това Учителя става действително убедителен, достоверен, близък до интелекта на човека и ни при-

вързва към истинността на неговото учение. Ние говорихме в предидущите глави на книгата за ролята на парадигмата, т.е. обвързаността към мнението на предидущите мислители и учени, без да се дава свобода на мисълта и въображението. Тази сляпа обвързаност води към догматизъм и спира развоя на научната мисъл. Сам Айнщайн признава, че той е могъл да се добере до идеята за теорията на относителността единствено поради това, че не е бил обвързан сляпо с догматизма на университетските мислители. "Като проследите историята на човешкото развитие ще видите, че най-великите и гениални хора, както и велики Учители на света, са били поставени при неблагоприятни условия. Тяхното величие и гениалност се заключава в това, че са могли да превъзмогнат неблагоприятните условия. Всеки човек, който е бил поставен при добри условия в живота, в края на краищата всякога е пропадал." (4-1922-23) "За да не се отекчава в работата си, ученикът трябва често да я сменя, да минава от физическа в духовна, от духовна в Божествена. Той не трябва дълго време да се задържа на една и съща работа." (4-1922-23) Смяната на работата подразбира смяна на състоянието. Това се постига като човек приеме и физическата работа като ежедневие и да се срамува да я върши. Така се дава възможност на духа да се съсредоточи върху проблемите, с които се занимава. Не е вярно твърдението на някои философи или окултни ученици, че физическата работа била разсейвала тяхното духовно състояние. "Освен това вие трябва да развивате интуицията си. Тя ви е необходима, за да разбирате човешкия характер, да разбирате кои хора са подобни на вас и кои не." (6-1923-24) "Да бъдеш мъдър човек не значи да бъдеш учен. Всеки може да бъде мъдър, но учени хора могат да бъдат малцина." (9-1923-24) Явно, че тук става дума за устояване науката на съвременния живот, което изисква учение, труд и постоянство.

"Изучавайте законите на Битието, на еволюцията и на инволюцията. Еволюцията започва с хиперболата, с Божествения свят." (48-1932) Хиперболата като геометрична фигура изразява кръга в зоната на четвърто измерение (по геометрията на Минковски-Риман и Лобачевски). Кръгът съществува като геометрична фигура само в зоната на второ измерение, т.е. върху плоскостта (по Евклидовата геометрия). В другите измерения — третото, кръгът е вече сфера, а в четвъртото е хипербола. При четвъртото измерение, освен координатите на ширината, дълбочината и височината, се включва и времето, което означава, че формите се разглеждат не като статични фигури, а такива в процес на развитие, динамични, разгъващи се, като изразяват активни живи процеси. Затова П. Дънов счита, че еволюцията, т.е. развитието, усъвършенстването, разгръщането на формите, еволюцията се представя в геометрията като процес във форма на хиперболата. Последната отива в безкрайността и се развива постоянно, признак само на духовните процеси.

"Западните народи не разбират символите, с които си служат източните народи. Изобщо, източните народи си служат със символи, особено когато изразяват духовен живот. Без символи духовният живот не може да се изрази." (63-1922) Днес математическите символи играят съществена роля при интегралното смятане. Затова Хилберт говори вече за

нов клон на математиката, а именно за Метаматематика. (169) Учителя обаче говори за символите на природата и света. Според него всяко явление, форма, процес, движение и състояние е даден символ съгласно духовната наука. Те са живият език на Първопричината на света. Те са резултат на инволюционния процес при изграждането на многообразието в света и ни подсказват как трябва да тръгнем в процеса на еволюцията, т.е. към съвършенството.

"Всички съвременни хора приемат истините посредствено, от устата на светиите, на пророците и ги предават на другите. Те само възприемат и повтарят. Ако учениците само повтарят какво е казал Учителя, какво ще ги ползва това знание? Стотици години да преподава учителя, пак не би могъл да изкаже всичко онова, което е видял." (82-1927) Така е всъщност навсякъде, било в окултните школи или светските училища. Навсякъде се преповтаря казаното от преподавателите, без да има реализация, от която да има полза или подобряване на живота. Така е и с християнството, което от две хиляди години се преповтаря от свещениците, без да е налице някаква реализация на Христовото учение. Затова Учителя П. Дънов казва: "Сега, желая ви да започнете сериозно да изучавате беседите, но не както сте правили досега. Мнозина са започвали, но малцина са издържали докрай. Когато чета беседите, аз изучавам в тях това, което не съм казал. От беседите аз изучавам и прилагам онова, което не съм казал, което съм задържал за себе си. Никога няма да дойде време, когато човек може спокойно да каже, че е свършил с придобиване на знание, или че е свършил вече учението си." (82-1927) "Като наблюдавам съвременните хора, чудя се как те още се придържат към старите възгледи, изказани от апостолите и от пророците. Даже Христовото учение, което е текло преди две хиляди години, днес е изгубило от чистотата си. Ако следвате това учение, вие трябва да го вземете в неговия първоначален вид, каквото е излязло от Първоначалния източник. Онази вода, която е текла преди две хиляди години, днес е загубила своята чистота." (126-1930) "Много са пътищата, по които човек може да разбере природата, но един е пътят, по който може да се влезе в света на истината. Истината е най-чистият свят, в който Любовта се проявява. Истината е най-чистия образ на Любовта." (115-1929) "Дето и да проникнете — в индивидуалния живот на човека, в семейството и обществото или в религиозния живот, навсякъде се натъквате на невежеството на човека." (113-1930)

"Който използва знанието си правилно, той ще се освободи от противоречията си; който не може да го използва правилно, ще се натъкне на по-големи противоречия. Същото се отнася и до живота. Изкуство е да знаеш как да живееш. Изкуство е да използваш знанието си на място." (50-1933) "Вие като сте дошли веднаж на земята, трябва да се учите. Ние сме съгласни с Христа, Който казва: "Достатъчно е на деня злото". Човек трябва да мисли само за днешния ден. Днешният ден е основа на всички останали дни и всички дни от миналото са основа на днешния ден." (6-1923-24) Тук се намеква, че не трябва да се отлага с реализацията на доброто. Не трябва да се отлага с реализацията на наученото и придобитото през днешния ден. Защото днешният ден ще бъде основа на утрешния, а когато липсва реализация на новото, то следващи-

те дни ще са безсмислени и празни по същина.

В това отношение Учителя казва: "Ако искате предварително да знаете защо се прави известен опит, това значи да имате желание първо да разберете какво нещо е тонът **ДО**, а след това да го чуете. Не, първо ще чуете тона **ДО**, а след това ще разберете значението му и неговия вътрешен смисъл." (148-1938) "Четете Светото Писание и спирайте вниманието си и върху малките и големи неща, описани там. Засега Свещените книги представляват човешкия завет. Те не са написани на Божествен език. Ако бяха написани на Божествен език, щяха да представляват друго нещо." (155-1943)

От книгите на полския автор Косидовски, проучил автентични архивни документи, се вижда, че Старият и Новият Завет са книги, написани от най-различни жреци и свещеници и то в най-различен период след заминаването на Мойсей и Христа. Отделните раздели и глави са прередактирани и често си противоречат. Археологическите разкопки и намерените в Палестина през 1947 г. свитъци и преписи на Стария Завет в пещерите край Мъртво море, говорят красноречиво за това. (206 и 234) "Днес хората си служат повече със санскритския език, като наречие на ватанския, и с новите, модерни езици, като наречия на санскритския. Първоначалният е ватанският език." (142-1936)

"Мнозина се съмняват в това, което им се говори, и се запитват: наистина, коя религия е най-права — Христовата, Мойсеевата, тази на Буда или на Мохамед? — Всичко, каквото са учили и проповядвали тези хора, е вярно, но намерете чистото Мойсеево учение; намерете чистото Христово учение; разберете неговия смисъл, неговия дух; намерете чистото учение на Буда, на Мохамеда и извадете дълбокия смисъл в тях. Право е и това, което съвременните философи учат, но трябва да се разбира дълбокият смисъл на тяхното учение. Между Мойсей и Христа няма никакво противоречие. Общото и главното във всички тия учения е следното: без Любов живот не може да съществува. Без Бог светлина не може да има. Тия велики хора са проповядвали за Бога, но рекат ли хората да приложат това учение в ежедневния си живот, те вече го изопачават, защото имат смътно понятие за Бога. Те искат да видят Бога вън някъде." (86-1927)

Ето една действителна констатация за невежеството на хората относно понятието Бог. Липсата на една реална представа за Бога изопачава и религиозното вярване в Него. Следователно стигаме пак до извода, че на човечеството му липсва знание и наука, които да дадат възможност на съвременния интелект на човека да приеме в съзнанието си присъствието на Първопричината на нещата — Бога. В това отношение Учителя П. Дънов е уникален, тъй като в учението си съчетава науката с вярата в Бога и действа убедително на човешкия ум и разум. Но освен убеждението, на човечеството му липсва практическо приложение на добродетелите, за които пледират ученията на духовните ръководители. Затова казва П. Дънов: "Един принцип е верен не само когато се докаже теоретически, но и когато се приложи в живота. Когато изучава законите и принципите, с които природата си служи, човек не трябва да се задоволява само с теоретическото им познаване, но и с методите на тяхното прилагане." (106-1930) "Човек трябва да бъде готов да прилага, а не да събира знания, кои-

то могат да се наслоят в съзнанието му и да го обременят." (106-1930) "Разумният е предвидлив във всичките си пътища. Той се учи от опитността на другите хора. Неразумният се учи от своите опитности." (105-1929)

"Великите Учители на човечеството не позволяват на учените да придобиват много знания изведнъж, защото ако при сегашните условия на живота им се даде много излишни знания, тия знания няма да принесат такива блестящи резултати, каквито очакват. Мозъкът на съвременното човечество, неговата нервна система не е тъй нагласена да издържа бързите трепетения на тия висши знания." (6-1923-24) Като пример в това отношение може да се посочи, преждевременното разкриване структурата на атома от човечеството. Вместо да се използва за доброто на хората, това откритие бе изпитано първо за атомна бомба. Затова върху човечеството от време на време връхлитат катаклизми, за да изтрезнеят умовете им. "За пример, защо материализмът се яви в света в XIX-ти век? За да намести умовете на хората. Всичката онази паяджина в умовете на хората се очисти. Той дойде навреме, когато схоластиката беше на върха на своето развитие след XIII-ти век и трябваше да се внесе една по-трезва мисъл. Сега пак трябва да дойде едно духовно движение, което да изтълкува фактите тъй, както са в живата природа." (6-1923-24)

Ако анализираме сегашното състояние на духовното развитие на човечеството, ще видим, че то се намира пак в безпътица и няма ясна ориентировка за своето бъдеще. Явно че човечеството страда от духовен глад, който може да се задоволи само от едно ново духовно движение. Липсва основно разбиране на живота. "Професорът развива пред студентите въпроса за съществуването на Бога. Той казва: според едни научни данни Бог не съществува. Питам: как може професорът да доказва това, което не съществува? Щом няма Бог, няма защо да доказваш това. Обаче едно е вярно: всяко нещо, което отказваш, съществува. Ако светлината не съществува, ти никога не би могъл да я отречеш. Следователно всяко нещо, за което имаш представа, не може нито да се отказва, нито да се доказва." (63-1922) В този смисъл Учителя П. Дънов в една друга своя беседа казва дословното: "За всичко, което твоята мисъл има понятие, то трябва да съществува. Не може да мислиш за неща, които не съществуват." Защо е така? "Ако влезете в духовния свят, ще видите, че съзнанието на хората от физическия и духовния свят са така преплетени, както се преплитат дърветата на физическия свят." (90-1927) Значи по начало ние, на физическия свят, имаме жива връзка със същества от духовния свят, независимо от това дали я съзнаваме или не. "Съвременните хора се стремят към придобиване на знания, на сила, на богатство. Те искат да станат велики хора. Право е тяхното желание, но това желание не е само тяхно. Други същества, по-напреднали от тях, имат същото желание. Те решават задачите си чрез хората, които са дошли вече на земята. Като знаете това, всеки човек трябва да намери кое е онова разумно, възвишено същество, което решава задачите си чрез него и да направи съзнателна връзка с него. В това търсене човек калява волята си, разработва ума и сърцето си. Това виждате навсякъде в живота." (22-1926-27) "Ние знаем тия закони, които определят изпитите в живота. Като зная законите,

според тях аз зная какво ще ми се случи всеки ден, но никога не правя опит да го отложа или избегна. Никога досега не съм правил опит да изменя своята карма. Ако изменя своята съдба, ще ми се случат неща 100 пъти по-сложни." (6-1923-24) Тук се вижда, че Учителя П. Дънов намеква за своята съдба, която ще определи неговото заминаване от физическия свят. През 1944 г. Той бе в добро здраве. Даже през декември 1944 г. при лична среща с него Той се представи в добро състояние, въпреки лекота изстинка. Но когато събитията в страната настъпиха в решителна фаза и започнаха да бъдат преследвани духовните движения, Учителя П. Дънов предпочете да се подчини на съдбата си и напусна физическия свят. Той даже предупреди учениците от Бялото Братство, че е време да настъпи разбирателство между хората, защото в противен случай ще пропуснат добрия шанс. "Законът за Любовта ще бъде закон на разбирателството. Този закон трябва да се приложи още тази година (н.б. това бе 1939 г.). Не се ли приложи този закон още тази година, ще чакате 1999 година и ще започнете отново. Помнете, бъдещето е за умните, за добрите и силни хора." (151-1939) Явно, че около края на века трябва да се очакват катаклизми, които ще вразумят хората и ще ги насочат към нов по-добър живот. Това контрастиране в събитията на човечеството се дължи на закона на противодействието, на поляризацията, на контрастите. За този закон Учителя казва: "Законът на антиподите е такъв, че ако единият полюс е активен, другият е пасивен; ако единият създава, другият твори; ако единият воюва, другият е в мир. В този закон действуват контрастите." (93-1929) Или още: "Доброто на миналите векове е днешното зло, а днешното добро ще бъде зло за бъдещите векове. Значи само по себе си доброто никога не може да се оформи. Това, което всякога остава непроявено или неоформено, е доброто; всяко нещо, което се проявява, е зло." (90-1927) Как да изтълкуваме тази мисъл на Учителя? Ако разгледаме принципа на еволюцията и степените на развитие на човечеството, ще забележим, че това което, хората преди векове са приемали и вършили като добро, днес е неприемливо или представлява спънка за по-нататъшното морално и етично развитие, ако се приложи днес. Така например преди векове хората са правили жертвоприношение на хора, за да умиротворят боговете. Такъв случай имаме и в Стария Завет на Светото писание. Това може ли да се приеме днес за добро? Следователно това, което преди векове се е считало за добро, днес за нас е зло. Миналите мирогледи и разбирания са неприемливи днес и биха спъвали интелектуалното и умствено развитие на човечеството. А така също това, което днес приемаме за добро, навярно след векове ще се отхвърли от подрастващото поколение и ще се счита за зло. Следва, че доброто винаги е неоформено, недоразвито и неокончателно, то вечно еволюира и се усъвършенства. Така си обясняваме и някои исторически събития при народите, които днес намираме за неразумни. Така "Изгонването на богомилите от България е неразумен процес. Той се е извършил под влияние на антипода на България, който се намира някъде на запад. Всяка държава, всеки човек има свой антипод, който оказва две влияния върху него: отрицателно и положително. По това време върху България оказвали

силно влияние отрицателните сили на нейния антипод, следствие на което богомилите били прогонени из цяла Европа. Това отрицателно влияние върху България е било силно. То е предизвикано от кривото разбиране, от дивацината на човечеството." (93-1929)

"И така, за да може човек да се справя с всички свои енергии в себе си, били те положителни или отрицателни, той трябва да изучава закона на концентрирането." (21-1925-26) Чрез концентриране на мисълта и съзнанието ние можем да пресеем мислите си и разграничим доброто от злото. "Великите хора, ще видите, че всички са били подлагани на хули, на гонения, носили са най-лоши думи по техен адрес, за да се види дали могат да издържат. Този, който може да издържи, той е човекът, на когото може да се възложи мисия." (6-1923-24) Ето една от съкровените мечти на човека — да бъде определен като човекът, който може да изпълни една мисия. Това е съвършенството, към което се стремят всички живи същества, включени в течението на еволюцията. Защото "Приемете ли веднаж една идея, една мисъл, трябва да я приложите. Не мислете, че същата идея може да се повтори. Природата не повтаря нещата." (22-1926-27) Навярно поради неизпълнение на получените добри идеи човечеството бавно се отърсва от животинското в себе си. То бавно еволюира и се развива в духовно отношение. Разбира се, трябва да се спазват и някои елементарни условия при изпълнение на добрите задачи. А именно: "Според окултните закони, за една работа се говори само когато се завърши." (22-1926-27) Това изисква науката и знанието: преди всичко приложение и реализация на усвоеното и довереното ни познание от природата.

3.9.5. Вярата

Вярата се разглежда от Учителя П. Дънов като принцип, който регулира, напътства и подига душата на човека към Бога. "На физическия свят вярата е основа, върху която се гради. Без вяра не може да градиш, не може да мислиш, не може да забогатееш, не може да работиш. Вярата е стумил в живота." (48-1931) "Вярата е път към мисълта, път към любовта, път към духа." (51-1943) "Вярата е път и закон на интелигентност. Могат да вярват само интелигентни хора, а простите не могат да вярват. Вярата трябва да се предшествува от тази висша интелигентност." (40-1922)

Вярата като принцип обхваща всички страни на живота, бихме казали тя обхваща цялото многообразие на света, който има стремеж да се развива, расте и усъвършенства. Не може един процес, подхванат от човека, да не се е предшествал от вярата, че той ще се реализира успешно. Не може даже да желаеш нещо, без да вярваш или имаш надежда, че ще го получиш или постигнеш. Не може да живееш, ако нямаш вяра, че животът ще те възнагради с много желани неща. Не може да съществуваш, ако вярата не те е подтикнала да се реализираш на физическия свят.

Някой ще попита, а къде е вярата в Бога? — Та нали самият Бог е реализиран в цялото многообразие на света? Та нали Бог е самият живот? Та нали Бог е всичко видимо и невидимо? Та нали Бог сътвори чо-

века със своето дихание? Тогава, като вярваме в доброто на света, ние вярваме едновременно в благодетелта, с която ни е дарил Бога — т.е. ние вярваме в самия Него. Някои ще кажат, че искат да имат образ за Бога. Но както казва П. Дънов, какъв образ ще дадем на светлината или на Любовта? Следователно вярата е живата ни връзка със самия Бог, тъй като ние живеем със самата вяра в живота.

П. Дънов казва: "За душата не може да се даде определен образ. Какъв образ имате за вярата?" (155-1943) "Да вярва човек в Бога, това значи да работи в Божествения свят. Да вярва човек в себе си, това значи да работи в духовния свят. Да вярва човек в ближния си, това значи да работи във физическия свят. Без ближния си човек не може да расте." (23-1926-27)

Вярата е свързана също така с предчувствието, че нещата ще се реализират, ще се осъществят и че те са предвидени и разумни. А това предчувствие е интуицията. "Да вярва човек, това значи да има интуиция, да предвижда нещата. Който има интуиция, той вярва, а който няма интуиция, той не може да вярва. Вярата подразбира процес на единство. Знанието подразбира процес на множество." (92-1927) Ето тук Учителя изразява вярата като процес, който може да съществува само в едно единно многообразие, сътворено от един единствен Творец — Бог. Затова Учителя дава следната характеристика на вярата: "Първата причина на нещата, като Вечно Начало на живота, като източник на всички блага за растеж и за развитие - вярата, представя зенита на живота, дето има растеж, подигане и развитие. Обезверяването е залез на живота, дето всяка култура изчезва." (22-1926-27) Едно още по-разширено понятие за вярата дава тук Учителя: "Ще засегна вярата от четири гледища: ще я разгледам като стремеж, подсъзнателен в сърцето, като чувство — съзнателно в душата, като сила — самосъзнателна в ума и като принцип — свръхсъзнателен в духа, или научно казано, като стремеж в подсъзнанието, като чувство в съзнанието и като принцип в свръхсъзнанието. Вярата свързва човешкия ум и интелект с хармонията в природата и му дава подтик за развитие и изучаване законите на Битието." (34-1921) От горните мисли трябва да извадим извода, че няма същество в света, което не е вярващо, особено това засяга човека. Щом като живеем, ние вярваме в нещо, независимо дали това нещо е наш кумир или не, ние вярваме в него. Погрешно е да се счита, че само тези, които посещават ритуалите на религиите, са вярващи. Това отношение е ограничено понятие за вярата, спрямо нейната всеобхватност. "Вярата е свързана с човешкия ум, с човешкия интелект, а умът е свързан с дишането. Вярата има връзка с ритмичното дишане. Затова индусите се стремят да дишат ритмично, като искат понякога да регулират своята мисъл отгоре надолу." (34-1921) "Вярата има отношение към силния, към разумния човек. Любовта обаче има отношение към слабите, към страдащите. Мъдростта изслушва човека, не го съди, но не го извинява." (22-1926-27) "Вярата е свързана с човешката интелигентност, с човешкия ум. Който вярва и мисли, той може да

направи нещо разумно." (61-1922) "Само интелигентният човек може да разбере причините защо е създаден светът. Само на такъв човек може да се каже защо е създаден светът. Вярата е само за умните, а понеже ние сме оставили вярата само за глупавите хора, затова нямаме резултати." (60-1922) Тук Учителя набляга на една тъжна действителност в живота на хората. А тя е тази, че вярата е представена на човечеството като едно емоционално изживяване относно съществуването на едно висше същество — Бог, което ние трябва да търсим извън себе си. И понеже всички религии така представят вярата, то резултатите, които би дала една истинска вяра, не са налице. Съвременната интелигенция няма сериозно отношение към вярата, тъй като не я е разбрала по същество, но и няма кой да ѝ я разясни. Затова емоционалността, която е присъща на невежите, изостаналите интелектуално хора, тласка тези последните да търсят Бога в църквите, а не в цялата природа, в целия свят, в цялото Битие, което е самият Бог.

Именно по тази причина П. Дънов държи толкова много за придобиване на знание, наука и опит в живота. "Знанието обхваща настоящето, а вярата — бъдещето. Знанието предшествува вярата. Вярващ е само онзи, който знае нещата, който ги е опитал. Вярващият носи вътрешни опитности в себе си. Тази е причината, поради която вярващият е готов на всички жертви за Бога." (108-1930) Историята на човечеството потвърждава това твърдение на П. Дънов. Едни от най-изтъкнатите учени на човечеството през време на средновековието платиха с живота си, само и само да не се откажат от вярата си в своите открития. Тези гении на човечеството имат истинска вяра в Бога, но не такава, каквато инквизицията искаше да им внуши. "Но не е достатъчно човек само да вярва, той трябва и да изпълнява. Между думите и делата на хората трябва да има единство." (120-1929)

"Ако наистина вярата ти е силна, ти нищо няма да говориш за нея. Ще работиш, ще правиш чудеса, без да кажеш нещо за вярата си. Вярата повдига човека. Колкото посилна е твоята вяра, по-добре ще се нарежда живота ти. Вяра на дела, а не вяра на думи." (128-1932) "Каквото и да ви се случи, помнете следното: Бог е единствената сила, която може да ви освободи от всички противоречия. Бог е създал света и ние трябва да имаме любов към Него." (51-1943)

"Когато изпаднете в безисходно положение и не знаете как да разрешите някаква задача, турете в подсъзнанието си мисълта, че тази задача ще се реши. Като кажете така, успокойте се. Няма да мине време и задачата сама по себе си ще се разреши. Следователно положителната вяра, за която говорим, подразбира съзнателно поддържане на вътрешна, разумна връзка между Първата причина и вас." (3-1922-23)

"Сегашните религиозни хора искат и мислят да ни убедят, че формите на религията не търпят никакви промени. Но това не е вярно: неизменяем в света е само един Бог, а всичко друго се мени. Тъй седи във великата истина. И който казва противоположното, той не

разбира основния закон на Битието." (40-1922)

Ние разгледахме сътворението на света и живота като същност и видяхме, че и от гледна точка на науката целият свят е в постоянни промени — вселената ту колапсира, ту експанзира, формите на живота постоянно се видоизменят, а единствено непроменяем остава Творецът, Първопричината, Неизвестният — Бог.

Относно липсата на истинска вяра в живота и Твореца и страданията, които трябва да понася човечеството единствено поради липсата на тази вяра, П. Дънов прави предсказания през 1919 и 1920 година, както следва: "Дошло е време, когато християнските народи трябва да се побратимят и приготвят за бъдещата религия, която иде. След 45-та година тя ще дойде, ще се наложи на човечеството и ще го преобрази. Тя е религията на труда. След нея ще дойде новото учение на живота. Докато живеят в религията на труда, хората все още ще се карат, ще се бият, но влязат ли в учението на живота, всичко това ще изчезне." (52-1919)

Това предсказание ясно говори за появата на комунистическата власт в Европа и света. Това ще бъде религията на труда, т.е. животът ще се преценява не по интелекта, но по положения преди всичко физически труд. Науката ще служи за доказване на физическите параметри на комунистическата идеология, а не на истината за Битието. Но ободряващо и подтикващо вярата на хората е твърдението на П. Дънов през 1919 година, че след религията на труда — комунизма, трябва да настъпи и да се реализира новото учение за живота. Само последното ще може да отстрани всички противоречия в живота на човечеството.

За верността на своите думи Учителя П. Дънов се обръща към българите със следните мисли: "Ако българите не приемат това учение, както го слушат, след десетина години ще разберат говоря ли истината или не. Архангел Михаил ще им докаже по всички правила дали съм говорил истината. Аз никого не съдя, не съм дошъл за съдба, но казвам на българите и на всички европейски народи, че ако не заживеят братски, ще познаят кой е Христос." (23-1920)

С тази мисъл Учителя П. Дънов явно предсказва събитията, които се разразиха след 1939 г., т.е. втората европейска и световна война. Архангел Михаил е всъщност предвестникът за войната. Липсата на човешки и братски отношения между хората и народите наложи Архангел Михаил да им покаже къде е истината, а тя е Божията Любов, която народите трябва да приложат в живота си.

3.9.6. Молитвата

"Молитвата е общение с Бога. Човек трябва да се моли всякога. Ти може да се молиш умствено, можеш да се молиш философски — има хиляди начини, по които можеш да се молиш. И тъй, най-главното е: когато се моли човек, когато се приближава при Бога, едно от най-разумните същества, той всякога трябва да бъде готов да възприема. Сам Христос се молеше. Той имаше много знания, но вечер се уединяваше на молитва и

размишления. В молитвата се изисква едно детинско състояние, но на най-разумното дете." (57-1924)

Молитвата е общение с Бога, казва Учителя П. Дънов. Това ще рече, че молитвата е всъщност духовната връзка с Първопричината на нещата — Бога. А тази духовна връзка може да се осъществи единствено чрез нашата духовна същност — душата и духа. В такъв случай молитвата трябва да бъде състояние, при което човек се откъсва от връзките си с физическия свят, изолирва се от околната среда и изпада, както казва П. Дънов, в детинско състояние, но на най-разумното дете. Знаем, че детинското състояние се характеризира с чистота, невинност, доверчивост, признателност, любвеобилност, искреност, привързаност, благодарност, т.е. качествата на една чиста и неопетнена душа. Затова Учителя определя: "Молитвата е велико състояние на душата, чрез което човек влиза в съзнателна, разумна връзка със същества, които са завършили своето развитие." (22-1926-27) "Молитвата е вътрешна необходимост за човека. Ако молитвата стане вътрешна необходимост за човека, той се моли естествено, без никаква принуда, без външно насилие." (107-1930) "Молитвата е нагласяване със съзнанията на висшите светове." (41-1930)

"Молитвата е първият метод, чрез който ние започваме да изучаваме Божествения език. Щом започнеш да се молиш, ти вече изучаваш буквите, а после и първите слогове на Божествения език." (81-1926) "Молитвата е вътрешен процес. Не може да се молиш на определено време: само сутрин, на обед или вечер. Ще се молиш, когато душата ти пожелае. Това значи да се молиш с разположение." (145-1937)

Истинската молитва подразбира събуждане на подсъзнанието и свръхсъзнанието на човека, т.е. събуждането на Божественото в него. Учителя казва още: Молитвата е най-свещеният акт, който е достояние само на душата. Молитвата е разговор, единение с Бога.

Но как да осъществим такова състояние, което отговаря на една духовна връзка с Бога? — Учителя П. Дънов отговаря: "И тъй, когато се молите, забравете всичко във вас и около вас. Забравете часовника, забравете работите, които ви чакат през деня, забравете и себе си и започнете да се молите." (83-1928) "Преди да се молиш, застани прав, със свободни, отпуснати мускули на тялото си като за почивка и отправи мисълта си нагоре. В това време хората могат да ти се присмиват, да те ругаят, но ако останеш тих и спокоен, твоята мисъл е силна." (93-1928) "Когато се молите, вие трябва така да се съсредоточите, че да забравите всичко около вас; вие трябва да се пренесете в мисълта си толкова високо, че нищо да не ви занимава, освен молитвата." (31-1917) "Молиш ли се, ти трябва да бъдеш активен, да направиш такова движение и с ръцете си, и със сърцето си, и с мисълта си, да почувствуваш Бог, че искаш нещо, че си готов да приемеш и приложиш." (105-1929)

"Молитвата не се състои в механическо произнасяне на думи. Когато човек се моли или когато мисли, в ума му все трябва да остане нещо от молитвата или от тази мисъл. Истинската молитва трябва да остави в ума на човека поне една

положителна мисъл, в сърцето му — поне едно положително чувство и в душата му — поне един малък подтик към възвишено и благородно действие. Ако молитвата остави в човека тия три неща едновременно, тя е реализирана вече, изминала е целия кръг." (117-1929) "Като се говори за молитвата, подразбираме будност на съзнанието. Пробуждането на съзнанието започва с молитва." (117-1929) "Каквото и друго да ви казват хората, не забравяйте значението и необходимостта на молитвата, от общението с Бога. Нито знанието, нито Любовта, нито Мъдростта на земята са в състояние да се сравнят с молитвата, с общението на човека с Първата причина." (123-1930)

Учителя препоръчва, когато се молим: "Влез в скришната си стаичка." — Какво ще правиш там? — Ще се запознаеш с човешките души, ще почнеш да ги разбираш и да се разговарят с тях. Коя е тази стаичка? — Тя е единственото неопетнено място в човешкия свят. Тя е най-чистото място, дето човешко око не е проникнало, нито човешко желание се е проявило, нито човешка воля е действувала. Човешката душа влиза в това девствено място и от там отправя молбата си към своя Отец. — И тъй, молитвата е най-важната работа в живота. Що се отнася до това, как да се молите, това е лична работа, която всеки сам трябва да научи — съветва П. Дънов. (123-1930)

"Как ще познаете, че сте получили отговор на молитвата си? — По онази вътрешна тиха радост, по онази вътрешна светлина, която ще ви помогне при разрешаването на известни въпроси. Някой получава моментално отговор на молитвата си, друг чака дни, седмици, месеци, а трети чака с години; това зависи от интензивността на молитвата."

Когато се моли, човек трябва да се изказва точно, определено, да изрази мисълта си с малко думи. При това с молитвата човек образува една крепост, непристъпна за лоши влияния, ако са даже на паднали души, изхвърлят се навън... Молитвата не трябва да бъде едностранна, само за облага, а понеже тя е израз на душата, то с нея трябва да искаме това, което нашият дух желае — твърди П. Дънов. Той казва още, че при колективната молитва се отправя такава вълна, щото да настъпи и се даде голямо сътресение за доброто на народа. Молитвата е един Божествен импулс, та затова се казва да се молим във всяко направление, защото тя има влияние към всички отрасли на живота. Но когато се молите, казва П. Дънов, никому не съобщавайте за какво се молите и какво очаквате, докато резултатите не се проведат и докато делото не се изпълни, защото, ако някому съобщите, твърде е възможно да си попречите и сам ще си виновен. После, молитвата има сила и при изцелението на разните телесни недъзи и заболявания. С нея може да се лекуват болести. По-нататък всичките ни работи ще успяват, ако ги започваме с молитва.

"Молете се и постете" казва Христос на един болен, който е в окаяно здравословно състояние. Тези два метода Христос препоръчва и на учениците си. (Матей: 17, 21; Лука: 2, 37; Деяния на ап.: 14, 23)

4. Съвършенството

Любовта, Мъдростта и Истината са трите кардинални принципа или прояви на Всевишния — на Първопричината на света, които П. Дънов поставя на първо място в своите разисквания относно същината на света и живота. Затова той ги разглежда заедно, а не отделно, въпреки че по смисъл и съдържание имат съществена разлика. Ние също така отначало ще ги обсъдим заедно, така както П. Дънов ни ги представя, а след това — поотделно, за да се схване тяхната съществена разлика и характеристика.

Учителя П. Дънов дава следната кратка характеристика за тези три принципа: "Външната страна на Бога, или Неговия диск, е Мъдростта. Съдържанието на този диск е Любовта, а смисълът му е Истината. С други думи казано: Мъдростта представлява реалната, външната, видимата форма на нещата; Любовта е съдържанието на тази форма, а Истината е техният смисъл." (2-1922)

Защо е такава характеристиката? Мъдростта или знанието твори, реализира формите. Без знание и мъдрост не може да се изгради никаква видима реална форма. Цялата конструкция на видимия свят, на физическия свят съществува благодарение на мъдрите закономерности на една висша наука. Любовта, казва П. Дънов, е съдържанието т.е. замисълът, необходимостта от тази форма, желанието да съществува тази форма или накратко казано, вложената любов за реализацията на формата. А Истината е смисълът на нещата, тяхната необходимост за съществуване, тяхното предназначение. Тези три принципа всъщност отразяват изявата на Всевишния на физическия свят, Неговата реализация чрез "самоограничение", или с езика на науката "процеса на инволюцията". По отношение същността на човека тези три принципа Учителя определя така: "Ако хората имаха отношение към Бога, първата им проява щеше да бъде Любовта. Значи, Любовта е първото отношение, първата допирна точка с Абсолютната реалност, т.е. Безграничното, Вечното начало на живота. Втората допирна точка е Мъдростта, а третата — Истината." Защо първата проява на човека трябва да бъде Любовта? Защото чрез любовта се определя хармоничната връзка на човека с неговия Творец. Любовта е принципът, който единява, свързва, хармонизира отношенията на нещата. Без Любов към Бога човек не може да очаква спасение, възраждане и духовно възвишение. Затова П. Дънов казва, че чрез тези три точки човек се самоопределя по отношение на Абсолютната реалност. И П. Дънов продължава: "Когато човек намери тези три допирни точки в себе си, той се самоопределя по отношение на Абсолютната реалност като мисляща душа. И така, щом намерите първата допирна точка във Великото начало, вие придобивате живот, движение. Щом намерите втората допирна точка, вие придобивате светлина и знание — условия за развиване на вашия ум. Щом намерите третата допирна точка, вие придобивате свободата си, първото условие за развиване на волята." (4-1922-23)

"Обаче във великия Божествен закон, за да може да се използва правилно една сила, непременно тя трябва да мине пред средата на Любовта. Защото Любовта е същевременно и среда, т.е. среда е, когато е в едно

по-гъсто състояние, когато се проявява и трябва да мине през една порядка среда — Мъдростта. Мъдростта пак е среда.Истината пък, тя е най-рядката среда. Всяка сила трябва да премине през всички тия среди." (56-1923) Ето тук се представя инволютивното степенуване на Любовта, Мъдростта и Истината. Последната е най-рядката среда, според П. Дънов. Това ще каже, че Истината е най-висшата инстанция на проявения Бог. Истината е самият божествен свят. Тъй като реализацията на нещата в по-ниска инстанция може да стане само чрез любовта, то явно е, че тя е най-гъстата среда, която контактува с физическия свят. Благодарение на любовта съществува светът, но вдъхновен от Истината и планиран от Мъдростта, която е също по-рядка среда от Любовта. Така степенувани от горе надолу, тези принципи стоят така: първо — най-горе е Истината, след това по-надолу следва Мъдростта и най-после, близо до реалния физически свят е Любовта.

Този принцип на изява на нещата, силите и енергиите намираме и в самия космос, във физическия свят. При раздела за строежа на света видяхме, че материята, която го изгражда, т.е. веществото, се намира в различни състояния — среди или полета. И съобразно измеренията, в които се проявяват силите, те притежават различна гъстота. Най-простият пример за това е трите състояния на веществото вода: твърдо, течно и газообразно.

Затова П. Дънов казва: "Каквото е отношението на водата към твърдата почва и към въздухообразната материя, такива са и отношенията на Любовта, Мъдростта и Истината в живота. Любовта е естественото състояние на водата в живота. Мъдростта представлява твърдото състояние, а Истината представлява парообразното състояние на водата." (72-1925) "Мъдростта излиза от Любовта, Мъдростта е едно състояние на Любовта — нищо повече. Истината е пара, която се получава пак от водата при изпаряването ѝ. Истината е едно състояние на Любовта — пара. Мъдростта е вляво, а Истината вдясно." (72-1925) "Аз вярвам, че Бог е в три лица. Първото лице на Бога е Любовта, проявено в живота; второто лице на Бога е Мъдростта, проявено в знанието; третото лице на Бога е Истината, проявена в свободата — на всички хора еднакво трябва да се даде свободата." (72-1925) "Божието свидетелство се отнася само до Истината. Единственият обект в света, за който ние можем да свидетелствуваме, това е Истината, понеже тя е носителка на ограничението. Любовта е изразителка на живота. Мъдростта създава формите, начина, по които човешката мисъл може да се възпитава, а Истината ограничава, дава насока на човешката мисъл." (81-1926)

"Спасението на света седи в Бога, Който е направил света. Този Бог има три атрибута: Любовта е неговата същина. Мъдростта е Неговата същина; Истината е Неговата същина. Те излизат само от Него." (73-1926)

"Сама по себе си Истината не съществува. Тя е атрибут на Бога. Тя изразява Божието величие. Когато Бог иска да се изяви по някакъв начин, Той се изявява чрез Истината. Любовта е друг атрибут на Бога. Мъдростта е трети атрибут на Бога и т.н. Много атрибути има Бог." (21-1925-26) "Мъдростта е цел, смисъл на човешкия живот, който сега се създава. Любовта пък е закон, който помага за реализиране на великите задачи на Мъдростта. Истината също така иде като

велика помощница в този път. Следователно Любовта и Истината помагат за реализиране на великите цели на Божествената Мъдрост, която цари навсякъде." (41-1930) "Любовта е една, а проявите ѝ са безброй. Тази реалност има само един път, той е път на Мъдростта. Реалността има само една форма, в която тя може да се прояви. Следователно, реалността е една — Любовта. Пътят на реалността е един — Мъдростта. Формата, в която Любовта се проявява, е Истината." (50-1933)

Тъй като тези три атрибута на Бога имат отношение към реалния, физическия свят, би трябвало да си зададем въпроса какво трябва да бъде отношението на човека към тези атрибути? — Как трябва да ги познаваме, влагаме в живота и използваме за нашето усъвършенстване? Учителя П. Дънов дава следната формулировка в това отношение: — "Вложи Истината в душата си и свободата, която търсиш, ще придобиеш. Вложи Мъдростта в ума си. Светлината ще дойде, и знанието ще ти даде своята помощ. Вложи чистотата в сърцето си. Любовта ще дойде и истинския живот ще познаеш." (3-1922-23) Затова съществува следната формула: "Само светлият път на Мъдростта води към Истината. В Истината е скрит животът." (92-1928) "Между хората може да има само идейна близост по закона на Любовта, Мъдростта и Истината. Всяка близост вън от тези три закона, създава най-големите противоречия и нещастия на хората." (1922-23-4) Защото: "Трябва да знаете, че невъзможностите за човека са възможности за Бога. Второто положение е, че невъзможностите за Бога са възможности за човека. Кое е невъзможното за Бога? — Грехът. А кое е невъзможното за човека? — Любовта. Любовта е атрибут само на Бога." (4-1924-25)

Тези три атрибута на Бога са неотложно необходими за човека в неговия път към съвършенството. Чрез тези атрибути човек може най-лесно да изгради в себе си необходимите добродетели, присъщи само на един духовен човек. Така: "Любовта внася в човека топлина и го кара да се развива нашироко; Истината закръгля формата. Истината е съединителната връзка между топлината и светлината, между чувствата и мислите на човека. Истината внася подтик в човека. Без истина няма движение." (107-1930)

"Като дойдат до добродетелите, мнозина мислят, че те произхождат от тях. Те мислят, че Любовта, Мъдростта и Истината са в самите тях, но се лъжат. Търсите ли добродетелите, като неща съществени за вашия живот, ще ги намерите в Бога. Христос казва: "Аз съм пътят, истината и животът." Това значи: аз съм пътят, по който животът идва. На друго място Христос казва: "Както ме Отец възлюби, така и аз ви възлюбих." Оттук виждаме, че и любовта иде отнякъде." (106-1930) "Бъдещата религия ще почива върху три основни положения: върху Любовта, върху Мъдростта и върху Истината. Любовта дава законите, по които може да се живее свободно, разумно, с всички възможности на великия живот. Мъдростта е носителка на Божествената светлина, която създава най-благоприятна светлина, която създава най-благоприятни условия за развитието на човешкия ум и човешкия дух. Истината пък осмисля живота. Любовта е плод на вечността." (85-1925) Затова е и формулата, дадена от П. Дънов: "Само проявената Божия Любов, само проявената Божия Мъдрост, само проявената Божия

Истина носят пълния живот." (109-1930) "Най-голямата, най-широката орбита, която включва всички вселени в света, е Любовта. Какво има зад нея, не знаем; какво има в нея не, знаем. След орбитата на Любовта иде Мъдростта, а след нея — Истината. Това са все кръгове, орбити." (120-1929) Тук П. Дънов ни дава зрително-геометрична представа за степенуването на тези три принципа. Както планетите около слънцето имат различна степен на енергийно отношение към последното, така и Любовта, Мъдростта и Истината имат степенувана връзка с Първоизточника — Бога. Това степенуване той изразява и в следващата мисъл: "Първото и последното място са границите на Битието. Кой заема първото място? — Любовта. Кой заема последното място? — Истината. Щом Любовта заема първото място, тя изисква много неща. Любовта е много взискателна. От Любовта произтича животът. Последното място пък заема Истината, която дава свобода." (148-1938) "Животът не е нищо друго, освен непрекъснат стремеж към придобиване на знание, което иде от Висшето, Божествено начало. Това значи да се стреми човек към Божествената Мъдрост, която дава знание; към Истината, която дава свобода; към Любовта, която дава живот; към живота, който дава радост; към знанието, което дава сила и към свободата, която дава простор на човешката душа." (61-1922)

В следващия призив на П. Дънов към хората се подчертава, че хората трябва да търсят непрестанно изявата на трите Божествени принципа: Любовта, Мъдростта и Истината, тъй като те най-често са близо и непосредствено до нас. "Казано е в Писанието: "Търсете ме, докато съм близо до вас." Търсете Любовта, докато е близо до вас; търсете Мъдростта, докато е близо до вас. Търсете Истината, докато е близо до вас. Някога те са близо до вас, а някога се отдалечават от вас, отиват във висшите светове, там да работят." (51-1943)

Този призив на Учителя П. Дънов е доста алегоричен. Исторически е факт, че носителите и просветителите на Любовта, Мъдростта и Истината, т.е. първоучителите на религиозните течения и школи най-често не са били оценявани и разпознавани, докато са били между хората. Тяхното слово като че ли оставало неусвоявано. Така бе и с Христа. Едва столетия след това учението на Любовта на Христа получи всеобщо световно признание и се наложи на духовната същност на човека.

Да се опитаме сега с помощта пак на П. Дънов да вникнем по дълбоко в същността на тези три основни принципа от проявата на Бога. Повтаряме: те са основните висши принципи, които засягат нашето духовно възраждане и трябва да ги познаваме добре, ако искаме да намерим правия път към съвършенството.

4.1. Любовта

Казахме, че според П. Дънов Любовта е съдържанието на нещата, Мъдростта е външната страна на същите, а Истината смисълът. Най-често се казва: Бог е Любов, т.е. Той е съдържанието на живота, Той е навсякъде, където има живот. Но нещата са степенувани по развитие, то следва, че изявената любов чрез тях трябва да бъде различна. Затова П. Дънов дава следната характеристика: "Божествената Любов се отличава с абсолютна вярност. Тя не се мени по форма, нито по съдържание, нито по

смисъл. Ангелската любов се мени по форма, но никога по съдържание и смисъл. Това показва, че ангелската любов е свободна от страсти. Човешката любов е премесена с животинската. Затова именно, тя се мени по форма, съдържание, но не и по смисъл. Тя включва страстта, а изключва чистотата. Отличителното качество на човешката любов е, че тя всякога ограничава. Животинската любов пък се мени и по форма, и по съдържание и по смисъл. Тя забравя всичко. (3-1922-23) "За да дойде до великата (Божествената) любов, човек трябва да мине през всички фази на любовта: животинската, ангелската и най-после Божествената любов. Това са фази на любовта, които човек трябва да наблюдава и да изучава в себе си. (3-1922-23)

Значи с усъвършенстването си човек трябва да успее да изявява преди всичко по-горните фази на любовта. От самия начин на живота зависи възможността му да притежава по-висша фаза на любов. "И тъй, докато се занимава само с материалния живот, човек се намира в границите на животинската любов; докато се занимава с материалния и духовен живот, той се намира в границите на човешката любов; щом изчезнат страстите от човешката любов, човек влиза в ангелската любов. И най-после, когато разбере причините на всички явления в живота, човек влиза в Божествената любов." (3-1922-23)

Но каква е същината на любовта? Как да си представим тази вълшебница, която царува навсякъде и във всичко в света? "Каквото е водата за рибите, такова нещо представлява любовта за човека. Тя е среда, в която живее той и без която не може. Любовта е космическа сила, която движи всичко в света." (22-1926)

"Думата "любов" употребявам в смисъл на енергия, която излиза от центъра на вселената и отива към периферията, а думата "обич" употребявам в смисъл на енергия, която излиза от периферията и върви към центъра на Битието." (33-1919)

С горната мисъл Любовта се представя като енергийно поле, което прониква целия свят, цялата вселена и се отразява във формите на физическия свят. Подобно на живота, за когото Учителя казва, че той е един и същ за всички живи същества, но различно представен в зависимост от еволюционното ниво, така и любовта е всеобхватно енергийно поле, изхождащо от един център. Биологическите форми на биосферата на земята в този смисъл са само проводници на любовта, макар и различно изразена. Така животът и любовта изхождат от един източник — Бога.

От космическа гледна точка любовта можем да представим като сила, която се разстила от един център към периферията на вселената, т.е. експанзира и прониква диференцираните живи форми. В случая тя е творческият елемент за света, който дава живот. Затова се казва, повтаряме, Бог е Любов. Обичта се приема като сила, която се движи в обратна посока — от периферията към центъра — Бога. Защо? Защото обичта е нисша изява на любовта и започва от физическия свят, като се развива в посока на центъра, който е Любовта — Бог. Всъщност тези два процеса представят експанзията и колапса, или другояче изразено: самоограничението на Бога в посока на физическия свят, за да сътвори формите му — това е експанзията и обратният процес към Бога — еволюцията на формите към центъра. В подкрепа на горното тълкува-

ние е и мисълта на П. Дънов: "Бог е Любов. Аз вземам любовта като принцип. Вън от любовта ние не познаваме Бога. Той сам е Любов. Понеже Любовта е достъпна за всички същества, няма органично същество, няма жива материя в света, която по един или друг начин да не е тясно свързана с Любовта и да не се влияе от нея.

Любовта е като стремеж, действащ в сърцето, като чувство — в душата, като сила — в ума и като принцип — в духа. А това е целият цикъл на човешкото развитие, от начало до край. Като се съединят началото и края на едно място, образува се едно ново начало. Това ново начало, като се събере със своя край, ще образува друго ново начало. Следователно това е един вечен процес в Божествения свят, без край и без начало." (34-1920)

Този вечен процес днес учените описват в живота на вселената. Този вечен цикъл ние нарекохме "дишането на вселената". Това са вечно сменящите се колапс и експанзия, или т.н. инволюция и еволюция.

"Любовта не е нещо отвлечено, а нещо реално. Тя има форма, съдържание и смисъл. Който познава любовта, ще познае и света. Ние познаваме света чрез Любовта." (34-1920)

За да добием по-реална представа за всемогъществото на космическата или Божествена любов, нека си послужим с една аналогия. Какво е гравитацията за нас и вселената? Тя е, макар и непозната за нас, всеобхватна, всемогъща, без прегради и препятствия, които могат да спрат нейното въздействие. Няма форма или материална частица, която може да отбегне влиянието и въздействието на гравитацията. Тя въздейства на всички материални форми еднакво, независимо от състава, големината и формата. Тя може да се изяви в различни състояния, като се трансмутира и в другите известни нам силови полета — казват учените. Тя изгражда силовите вихри във вселената, като с това твори галактиките, звездните системи, отделните вселенни тела, звезди, слънца и т.н. Тя крепи и поддържа реда във вселената. Не е ли такава и Любовта? "Трябва ни онова същинско разбиране, че Бог е един велик принцип на съзнателната любов, която прониква в нас." (40-1922) "Аз искам да ви обърна вниманието на това, че Любовта не е от материален характер. Тя не спада към временните прояви на живота. Любовта е извън времето. Тя е най-реалното нещо в живота — нито се губи, нито се създава. Любовта не може да се хване. Тя е непреривно течение." (41-1930)

Ето и тук се набляга на обстоятелството, че Любовта е непреривно течение, т.е. постоянно силово поле в света, което облива всички живи форми, както силовото поле на всеобхватния живот.

"Любовта е велик, необятен свят. Любовта е велик алхимичен закон, който превръща елементите. Тя съдържа елексира на живота. Любовта е магическа пръчица, която прави чудеса. Христос я донесе на земята и каза: "Даде ми се всяка власт на небето и на земята". (61-1922) "Любовта е Бог. Любовта пък носи живот. Животът носи светлина за човешката душа." (79-1927)

"Какво нещо е великата Любов? — Тя е една сила, недостъпна за хората. Всички говорят за любовта, но тя е недостъпна. Любовта като сила трябва да се превърне в живот, в най-малката сила и после да можем по косвен начин да превърнем любовта в злато." (72-1924)

Явно, че Божията Любов е тази, която твори живота, т.е. тя се трансформира в "най-малката сила" на физичес-

кия свят. А самият живот за живите форми е средище за растеж и усъвършенстване. И както казахме по-горе, в живота обичта, е която ще подтикне съществата да еволюират, понеже тя е най-нисшата форма на Любовта.

"В Божията Любов няма закони. Тя е закон сама за себе си. Няма закон, който може да ограничи Любовта." (92-1928)

"За да се изяви в своята пълнота, Любовта трябва да мине през четири различни полета. На физическия свят любовта се изявява с материално даване. Който ви обича, той е готов да раздели хапката си с вас. Когато дойде до проява на своите чувства, т.е. да прояви любовта в астралния свят, онзи, който ви обича, ще раздели с вас дрехите си. Натъкне ли се на любовта му в умствения свят, той е готов да сподели с вас своите свещени идеи." (108-1930)

"И аз много съм ви говорил за тъмните и светли сенки на Любовта, но за самата любов още не съм говорил. Мощна сила е Любовта, но не сте готови за нея. Да чуете нещо за Любовта, това значи да настане за вас нова епоха на живота." (110-1931) "Любовта е единствената реалност, чрез която Духът се проявява в цялото Битие. Когато Любовта се прояви, ние имаме пред себе си живота." (148-1938)

И тук се подчертава обстоятелството, че Любовта създава живота на физическия свят. Това ще рече, че Любовта се трансформира в силовото поле на всеобхватния живот. Затова навсякъде в живота намираме проявата на любовта, макар и в най-различни нисши форми на изяви: при микрочастиците, като сцеплителна сила, при молекулите — валентността, при нисшите живи форми — половото влечение, у хората — обичта.

Но в крайна сметка как да разпознаем проявите на Божествената Любов? Как да я възприемем, за да сме сигурни, че в нас действа самата Любов?

"Обичаш ли и мене?" ще запита някой! — Щом някой ви зададе този въпрос, той вече внася злото в себе си. Защото когато обичате Единия — Бога, вие не може да не обичате всички, понеже Той съдържа в себе си всичките части. Той — Бог е Цялото, а всички останали същества са Негови части. Пазете се да не изпаднете в положение на ония, които за обект на любовта си вземат само една част и забравят Цялото." (4-1922-23) Същевременно: "Докато не разберете какво нещо е самият живот, не можете да разберете Любовта, понеже вървите по еволюционен път — отдолу нагоре. Животът е резултат на Любовта. Следователно първо вие трябва да разберете резултата (живота), за да можете после да разберете и онзи велик принцип — Любовта, от който животът произтича." (5-1923) Тук П. Дънов пак ни напомня, че великите неща се проучват, като се започне от най-малкото и се отива към голямото. Затова той казва, че за да разберем Любовта, трябва да разберем първо какво нещо е животът, който е продукт на Любовта. Значи Цялото може да се разбере като се опознаят частите му. Или математически казано, центъра на окръжността можем да опознаем, ако първо сме се запознали със самата окръжност, която е периферията. И въпреки всичко не винаги можем да се доберем до Първопричината — Любовта, защото, както казва Х. Вайл: "Искаме ли да проучим действието на дадена причина, то ние можем да експериментираме; искаме ли обаче да проучим причината на дадено действие, то ние се намираме то-

гава пред чисто наблюдение." И така е. Почти винаги ние хората се намираме в състояние на наблюдатели, без да можем да се доберем до причината на явленията.

"Доброто не е нищо друго, освен любов, изразена на физическия свят. Понеже Любовта не съществува на физическия свят, затова доброто се явява като нещо материално. Когато любовта слиза от Божествения свят на физическия свят, тя се превръща в добродетел. Когато слиза в ангелския свят, любовта се изявява като интелигентност, като мъдрост или като знание." (21-1925-26) "Любовта като сила се проявява само в светиите. Любовта като принцип в света встъпва едва сега. Любовта като принцип няма никакво противоречие. Но любовта като сила има и омраза, и противоречие, и отблъскване, и гладене, и дращене. Тя примирява всички противоречия в света." (34-1920)

"В любовта като стремеж прегрешенията са неизбежни. Ние трябва да имаме в себе си стремежа и силата на любовта. В Любовта има две поляризации: като стремеж и като чувство се проявява на физическия свят, и като сила и като принцип, които принадлежат на Божествения свят. Това аса две проявления на Любовта." (34-1920) Същевременно: "Стремежът, това са корените във физическия свят, а чувствата — това са клоните. Стремежът върви към центъра на земята, а чувството — към Бога." (34-1920) "Любовта не произтича от хората; тя не произтича нито от мен, нито от вас, тя минава през нас — Бог е тази любов. Светът на Любовта е безконечен и за да може да се познае, трябва да се прояви в нас, т.е. в конечния свят. Любовта не търпи никакви сравнения. Най-малката любов в света е любовта на родителите към децата. Оттам започва физическата любов. Физическата любов е най-малката. (36-1921) "Половата любов е най-малката любов на физическото поле, и ако в нея не можем да дадем жертви, как ще можем да дадем жертви в Божията любов? Ако тази любов започне с лъжа, целият живот ще върви в лъжи. Ако тя започне по ум, воля и сила, целият ви живот ще бъде честен." (36-1921)

"Няма друго учение в света, освен учението на любовта. Няма друго учение в света, освен учението на Божията мъдрост. Аз не зная друго учение. Любовта е една постоянна разумна сила в света, в която Бог пребъдва и сам живее." (40-1922) "Физическата страна на Любовта е правдата. За да се прояви любовта на физическото поле, за да имате любов, непременно трябва да имате правда." (40-1922) "Любовта трябва да бъде съвършена, безкористна, без граници, без никакви изисквания вътре в човешката душа. Първият принцип — Любовта, съществува само като абсолютна проява на Бога. Човек не е проява на любовта, но чрез него тя може да се прояви. Ако говорите за любовта на промените, вие сте в друг свят. Тази любов наричаме нисходяща. В тази любов хората се влюбват и разлюбват." (42-1928) "Единствената сила, която може да владее всички други сили и да ги регулира, това е любовта. Тази сила има своето приложение във всички светове. Като физическа сила има приложение в чувствата. В астралния свят пак има приложение, и в умствения също." (60-1922) "Божествената любов е неизменна. Тя представлява вечна скала, вечна канара, върху която човек гради своя живот. Ангелската любов се отличава със своята чисто-

та. Тя е без никакви страсти. Който се храни с тази любов, той не боледува. Човешката любов ограничава. В нея има страсти. Тя е раздвоена. В нея има и добри, и лоши разположения. Животинската любов се отличава по това, че лесно забравя." (63-1922) "Любовта е само тази, която може да издържи всички грехове на света, всички безконечни грехове на хората; тя е Любовта на ангелите и на боговете. Това е Любов." (65-1922) "В любовта, тъй както се изразява на физическия свят, съществува най-голямото лицемерие. Онези, които се обичат, са много лицемерни. Това е качеството на любовта в първа степен. Любовта на земята е пълна с нечистота и лицемерие." (69-1925)

"Любовта е най-великият закон в света, от който произтичат всички закони. Защо? — Понеже любовта определя живота. Пък самият живот определя условията. Животът произтича от любовта." (70-1925) "Любовта всякога се изявява чрез живота. Любовта може да се прояви само там, дето има живот. Извън живота тя не се проявява. Ние познаваме любовта само в живота. Та всеки от вас, който иска да знае какво нещо е любовта, трябва да има изобилие живот, трябва да бъде здрав, а не хилав." (70-1925)

"Любовта не може да се ограничи, понеже не произтича от едно същество. Тя е колективна проява на всички разумни същества, които са завършили своето развитие и са станали едно с Бога. Любовта на едного е колективна любов на всички тия същества." (77-1926) "Когато се говори за Божествената любов, ние разбираме, че тя дава необходимите условия за развитието на душата." (78-1927) "Любовта никога не се губи, но токът на любовта, който минава през човека, може да се прекъсне." (80-1929) "Любовта е среда за вашия живот. Следователно като разглеждаме любовта окултно, разглеждаме я като основа, в която се развива животът и от която той черпи своите сокове." (81-1926) "За да познае човек Божията любов, трябва да се превърне на вода, която прониква през цялото растително царство, да мие листата на всички растения, да проникне целия органически живот, да има съприкосновение с целия живот изобщо, за да разбере благото на света." (81-1926) "Любовта не е чувствуване, както я наричат някои хора, но тя подразбира пробуждан на съзнанието. Любовта внася живот." (85-1926) Любовта е закон, който съществува между частите на цялото. Нашата задача е не да разберем Любовта, но да опитаме Любовта. (100-1928) "Любовта е път на най-малкото съпротивление. По този път и децата вървят. Обаче пътят на страха е път на гениалните хора, на адептите, на боговете. С любовта работят малките, слабите същества, а със страха — великите същества, боговете." (94-1929)

"Жената е емблема на Любовта. Любовта не може да се прояви в мъжа. В мъжа се крие друга Божествена сила, която се казва Мъдрост. Когато Мъдростта и Любовта се оженят, ражда се Истината. Истината върви по бащинска линия, тя е пак от мъжки пол — тя е син на Любовта и Мъдростта." (31-1917)

Тази мисъл бихме тълкували така: докато Любовта е изявеният Бог в многообразието на света, то Мъдростта е творческата му страна, знанието, приложено за създаването на многообразието на света. Когато Любовта и Мъдростта се съединят, те заедно дават възможността да се осъзнае същността на Бога — т.е. Истината.

"Любовта иде от духа, влиза в душата, отдето през ума слиза в сърцето. От тук тя обхваща цялото тяло. Любовта произвежда движение, но не е движение. Любовта произвежда чувствувание, но чувствуването не е Любов. Деятелността на човешкия дух и на човешката душа се дължи на Любовта. Любовта е първият подтик на Истината, но не и последния. Казват, че Любовта е първият подтик в живота. Последното нещо в света, това е Истината. Любовта започва с малък подтик, с най-малкото чувство. Истината пък е синтез на нещата. (147-1937) "В проявата на разумния живот действуват три велики принципа, от които произтичат три закона. Първият закон, с който човек се запознава от най-ранни времена, който учил досега, е любов към себе си. Този закон всички същества го знаят — от най-големите до най-малките. Няма същество, което да не обича себе си. Вторият закон е тъй наречения "любов към ближния", който закон заставя всички същества да се сдружават в едно, да живеят в общества, да имат отношение един към друг. Третият и последният закон е "Любов към Бога". Казва се в Писанието: "Глава на Твоето Слово е Истината". И тъй, на първо място седи Любовта, която имаме към Бога. След това Любовта, която имаме към себе си и най-после любовта към ближния." (72-1924)

"В живота постоянно се извършват два процеса: единият е процес на разрушение, а другият процес на съграждане. В Любовта не съществуват тия два процеса. Тя е нещо чисто, възвишено. В нея няма диференциране, а в живота има. Любовта е извън живота, а животът е само частично, временно проявление на Любовта." (6-1923-24)

Диференциацията, за която говори тук П. Дънов, е един от основните закони на живота, тъй като тук съществува поляризацията, която разделя отделните форми. Тези два закона създават разнообразието в живота — разнообразието на формите.

"Всеки, който иска да разбере смисъла на живота, не трябва да бяга от него, а трябва да премине през всичките му стадии, а именно през кореният, през клоните, през цвета, който е силата на любовта, и да опита плода му, който е принципът на Любовта. В плода е безсмъртието." (34-1920)

"Мислите ли, че ако днес дойде Христос, Той ще проповядва както едно време? Ако дойде днес, Христос ще проповядва на първо място Любовта, братството и равенството. Защо? — Защото сега еволюцията на човечеството така изисква. Този закон сега е необходим. Няма друга сила, която да може да свързва хората, не да ги съедини, а да ги сдружи, да ги примири, както Любовта." (39-1922)

Разбираме ли ние хората Божествената любов? Би трябвало да си задаваме този въпрос, тъй като нашите взаимоотношения говорят за това, че ние плаваме изцяло в любовта към себе си и също така във водите на най-ниската любов — на животните. Защо така? "Аз даже не си правя илюзия, че като проповядвам на хората любов, мнозина страдат, не разбират учението, а само се въодушевяват. Най-първо твоят ум трябва да е на мястото си, и Божествената любов трябва да минава през ума ти. Божествената Любов трябва да мине през човешкия ум, през него да се прояви." (40-1922)

Ето тук е слабостта на хората, че възприемат Божествената любов само чрез въодушевление, т.е. чрез чувствата, а не и чрез ума — разбиране и

знание. А тези двете са, които ни осигуряват трайно отношение към любовта.

"Има начини, чрез които може да се превърне любовта във вяра и след като се превърне и дойде истината, вярата ще се превърне в знание, а като дойде знанието, ще дойде разумното слово, ще дойде светлината. А дойде ли тя на физическия свят — ще ви помогне." (40-1922)

"Туй са закони: любов към Бога, любов към ближния и съвършенство, нищо повече." (40-1922)

"Ти никога не можеш да обичаш, ако не те е погледнал някой с окото на Любовта. Това е станало някога, още при излизането ти от Бога и влизането ти в Битието. Ти си запомнил този поглед и постоянно търсиш човека, който те е погледнал. Тук го търсиш, там го търсиш, но не можеш да го намериш. Заради него ти обичаш всички хора." (48-1932) "Любовта е единствената сила, която изправя всички погрешки на хората. Кога се е родило злото? Когато се е родила Любовта. Бог допусна злото за уравновесяване на силите на доброто. За да се разбере любовта и нейната пълнота, човек трябва да мине през всичките й степени, като започне от първата, най-долната й степен. Първата степен на любовта е неразбраната любов, т.е. омразата. Любовта на физическия свят е любов на образи и форми." (61-1922) "Ако твоята любов може да заличи вътре в тебе твоите погрешки и погрешките на твоите близки, това е любов. Аз така определям любовта." (65-1922) "За да се прояви любовта в най-малката си форма, потребни са условията на цялата безгранична вечност. Знаете ли това? Любовта може да се прояви само чрез усилието на цялата безгранична вечност, да даде напор, да може тази реалност да мине през всички тия форми." (65-1922)

С тази мисъл Учителя П. Дънов идентифицира Любовта със същността на Бога във фазата му на изява. Той, за да се изяви на физическия свят, за да изгради многообразието му, трябва да пристъпи към самоограничение — инволюиране, като същевременно експанзира и се проектира във всички форми на физическия свят. Това смаляване, този начин на изявяване изисква "усилието на цялата безгранична вечност", както и "напор да може тази реалност да мине през всички форми." Тази картина за сътворението на света от Бога П. Дънов дава в най-различни вариации в хилядите си беседи.

А Любовта като всеобхватно силово поле на живота, като среда за съществуване на живите форми се изразява в следващата мисъл: "Някои хора мислят, че могат да живеят извън любовта. Немислимо е това. Излязат ли извън любовта, те ще се задушат. Трябва да знаете, че Божията любов е среда, в която можете да живеете. И дължината на вашия живот, вашето щастие и култура, в каквото и да е направление и отношение, зависят от средата на Любовта. Душата сега е потопена в живата, който излиза от Любовта. За да живееш в любовта, твоята душа трябва да бъде изцяло потопена в нея. Цялата ти душа трябва да чувствува тази сила, която прониква и мисълта ти, и чувствата ти, и всичките ти действия — да чувстваш, че любовта е велик импулс в живота, както и в цялата природа. Тъй трябва да чувствуваш любовта — като една велика сила." (70-1925)

"Изпитвали ли сте онази дълбока мисъл в себе си, да чувствувате в душата си, че имате подкрепата на Бога? Чувствували ли сте в действителност подкрепата на Любовта? То е ед-

но мистично преживяване вътре, като че ли ти си в съгласие с целия свят и с всички велики мисли, нагоре и надолу, ти едновременно присъствуваш и на небето, и на земята." (71-1923) "Любовта, трябва да знаете, че е велика сила, която приижда в нервната система на човека във вид на приливи. За да се приспособи организма към нея, за да се кали човекът, трябва да стане естествен. Човекът е проводник на любовта, но тя не живее в неговия организъм. Любовта може да мине през мозъка на човека и да се предаде, да се разпредели по целия му организъм. Едва мъдрецът може да издържи една минута любов, а щом се отнася до обикновенния човек, даже една хилядна от секундата е много за него." (77-1926)

"И така, спазвайте основния принцип на живота си — любов към Бога. Това не значи, че ние нямаме любов. Всички имате любов, но с тази любов не можете да влезете в Царството Божие. Любовта на гъсеницата не може да бъде любовта на пеперудата." (80-1927) "Любовта не може да говори пряко на сегашния човек. Следователно Любовта говори на човека само по един начин — чрез живота. В живота пък има движение, затова животът говори на човека по два начина: чрез езика на земята и чрез езика на слънцето. Езикът на земята е наречен език на страданията, а езикът на слънцето е наречен език на радостите. Дето се срещат тези две течения, там се ражда органическият живот." (81-1926)

С тази мисъл се намеква за поляризационния принцип в света, който е характерен особено много за физическия свят. Благодарение на поляризацията на силите имаме движение, привличане, отблъскване, развитие, прогрес, или усъвършенстване на формите в зоната на биосферата. Поляризацията осигурява еволюцията на органичния свят. Раждането като принцип става при срещане на две течения: силите на енергиите на вселената, представени чрез слънцето и тези на инертната материя — земята, където ограничението е основен характерен белег за тази среда.

"Дето любовта отсъствува, там никакъв живот не съществува. Докато близките ви желаят да живеете, вие ще живеете. Щом те пожелаят да умрете, вие изгубвате живота си." (108-1930)

Тук любовта е представена като решаваща сила в колективите от един и същ род. Любовта свързва и развързва, когато липсва. Любовта дава сили за съществуване на индивидите, тъй като те са подкрепени от любовта на близките си. Днес екологията разглежда този въпрос на взаимообвързаност на биологическите форми. Всички органични форми са взаимозависими, както клетките в един нормален цялостен организъм. При хората любовта свързва душите в една органична общност и взаимозависимостта се чувства силно.

"Любовта иде независимо от волята на човека. Има случаи, когато, без да иска човекът, любовта му се налага. Той не обича някого, но му се налага да го обича." (108-1930)

При такива случаи трябва да се предположи че тук има вмешателство законът на кармата. Кармичните връзки са навярно тези, които налагат любовта между двама души, които явно не се обичат, но трябва заедно да живеят. Тази любов явно налага да се уредят стари взаимоотношения на две души.

"Ако е въпрос за Любовта, тя има 35 милиона форми само на физическия свят. Прибавете към тия форми и формите на Любовта в другите светове, които са безброй, и вижте как-

во ще кажете за Любовта. Направете опит да видите колко пермутации можете да образувате от Любовта. Колко хиляди години ще ви са необходими, за да минете през всички форми на Любовта и да я разберете. Цялата вечност да имате на разположение, пак няма да ви стигне. Като изучава човек Любовта, дохожда до разбирането, че в Любовта има сливане и преливане на души, а не събиране и разединяване. Сливането и преливането на душите подразбира влизане на една душа в друга с цел да разбере положението и нуждите, в които се намира." (110-1931)

Тук ясно е изразен замисълът на любовта между живите форми и хората по специално. Тя явно дава единствената възможност на човешката душа да влиза във връзка с другите души и при нужда да окаже помощ или разбиране състоянието на другите. Тази взаимовръзка е любовта на физическото поле. Тя е, която привлича живите единици. Но има, според П. Дънов, и любов на душите, които искат да се преродят. В такъв случай, душата, която е готова за прераждане на физическия свят, избира бащата и майката, които да ѝ помогнат да се материализира. Така любовта между майката и бащата се диктува от душата на раждащото се дете. Тука душата на детето изгражда семейството, според Учителя П. Дънов. И накрая, Любовта на Бога имала ли е физическа представителност тук на земята? Да, и това е Исус Христос. "Христос не е една отвлечена личност в света. Под думите Исус Христос ние разбираме едно велико, всеобемлящо проявление на Божия Дух, от който изтича Любовта. От тази Любов се ражда животът, който ние търсим. Христос е живот. Христос не е една философска система, затова не може да се разбере с ума. Сърцето трябва да разбере Христос." (72-1924)

4.2. Мъдростта

„Значи външната страна на Бога, или неговият диск е мъдростта. С други думи казано: Мъдростта представлява реалната, външната, видимата форма на нещата." (2-1922) Как да изтълкуваме това определение? Видяхме, че Любовта е проявата Му във физическия свят. Бог сътвори света, за да изяви Любовта си. Затова за нас Бог е Любов. А Мъдростта е реализацията на Любовта, т.е. видимата Му част, или както казва П. Дънов Неговият диск. Мъдростта е резултатът на възможностите на Бога да твори и реализира мислите си. Мъдростта е резултата на възможностите на Бога да твори и реализира мислите си. Мъдростта е творческият елемент на Бога по пътя на своето самоограничение при сътворението на света. Затова още се казва: „Само светлият път на Мъдростта води към Истината." (92-1922) В този смисъл, за човека Мъдростта е набиране на знание, опит и усъвършенствуване. Мъдростта е възможност на душата ни да борави с условията на живота, като използва физическата си същност — тялото. И поради това П. Дънов твърди, че „Мъдростта е цел, смисъл на човешкия живот, който сега се създава." (41-1930) „Второто лице на Бога е Мъдростта, проявена в знанието." (72-1925) „Мъдростта създава формите, по които човешката мисъл може да се възпитава." (81-1926)

Какви са съотношенията на Любовта, Мъдростта и Истината едни към други? И трите са същности на Бога, но в различно Негово състояние на изя-

ва. Учителя прави следната аналогия: „Любовта е естественото състояние на водата в живота. Мъдростта представлява твърдото състояние, а истината представлява парообразното състояние на водата." (72-1925) Явно, че и трите са състояния на Бога, но при различни условия. Любовта е тази, която представлява реализирания живот на физическия свят. Мъдростта от своя страна е твърдото състояние, т.е. сгъстеното състояние на възможностите на Бога преди да се изяви. А Истината е най-финото състояние, което не може да се осъзнае при условията на физическия свят — така както парата е недоловима за петте сетива на човека. И казва се още в този смисъл, че: „Мъдростта излиза от Любовта, Мъдростта е едно състояние на Любовта — нищо друго." (72-1925) Значи Мъдростта е втвърдената Любов — неизявената Любов, както ледът е неизползваем в живота на органичните форми на биосферата. „Защото Любовта е същевременно среда, т.е. среда, когато е в едно погъсто състояние, когато се проявява и трябва да мине през една по-рядка среда. Мъдростта е пак среда." (56-1923) „Обект на Любовта е Мъдростта." (60-1922)

„Животът не е нищо друго, освен непрекъснат стремеж към придобиване на знание, което иде от Висшето, Божественото начало. Това значи да се стреми човек към Божествената Мъдрост, която дава знание." (61-1922) „Мъдростта е носителка на Божествената светлина, която създава най-благоприятните условия за развитието на човешкия ум и на човешкия дух." (85-1926)

„Знанието пък е проявление на Мъдростта. Мъдростта е нещо повече от знание. Тя е абсолютна: в нея няма никакви заблуждения, никакви теории." (6-1923-24)

4.3. Истината

„Христос казва: „Глава на Словото е Истината. Значи Истината е начало на нещата. Тя определя посоката, към която ние се движим." (85-1926)

Нека разтълкуваме тази сентенция. Знаем, че понятието „Слово" или „Логос" на латински означава още действие, творчество. Тогава главата на това Слово е истината или същината на нещата. Затова посоката на нашия живот, на нашето духовно израстване и усъвършенстване е Истината, т.е. Главата на нещата — Бог. Говорихме, че еволюцията ни е процес от периферията към центъра, а центърът на света е неговото начало — Бог. Следователно Истината може да се идентифицира със самата същина на живота, на света, на Битието, вечността, т.е. пак с Бога.

Затова П. Дънов казва: „Всъщност под Истина се подразбира същината на живота по форма, съдържание и смисъл. Истината подразбира еднакво значение на формата, съдържанието и смисъла на нещата." (64-1925) Това ще рече, че Истината обхваща всичко както по смисъл, така по съдържание, а също и по форма, или другояче. Истината е същността на Битието, същността на света, същността на изявения живот. А това е Бог.

„Равнодействуваща сила в света, това е Истината." (60-1922), или по-обстойно представена: „Истината сама по себе си е нещо конкретно, реално, неизменно. Тя е вечна светлина, вечна мъдрост, вечна любов, вечна правда, вечен живот. Истината е реална, тя е същинският живот... Истината е движение, подтик. В този свят, който е разумно създаден, тя винаги съществува, каквато си е. Виделината, коя-

то имаме, произтича от светлината на Истината. Любовта идва отгоре, от Истината. И когато Истината завладее света, тя ще ви направи свободни. Любовта винаги има стремеж към Истината: каквото е красотата по отношение на човека, такова нещо представлява Истината по отношение на Божествения живот." (31-1915) „Любовта и Мъдростта се стремят към Истината, като към крайно звено, като към цел на живота. Истината създава образите; тя е поле на знание. В Истината се складират всички знания, от незапомнени времена до днес." (78-1927) „Значи, истината означава нещо проявено. Казва се, че истината била абсолютна. Такава истина е непознаваема. Има и абсолютна любов, също непознаваема. Мнозина говорят за любовта. Според мене любовта всякога се проявява, но никога не се изменя." (63-1922)

„Що е истината? — Едно отвлечено понятие за нас, хората, което при сегашните условия остава недостъпно за човешките умове. Конкретно тя може да се определи като отношение между нещата. Истината е духовно, отвлечено понятие. Тя си има свой обект — свободата. (62-1923)

И тук се натъкваме на непонятно понятие, а именно, че истината ще ни направи свободни. Какво значи това? Това ще рече този, който се добере до Истината, т.е. се свърже истински — физически, духовно и душевно с Бога и Го опознае, то той ще бъде свободен от всякакви земни връзки, примамки, съблази, стремежи и ще бъде изцяло в лоното на духовния свят, в света на Истината — в Божествения свят. А в този свят на висшето изявление на човешкия дух, последните като у дома си, тъй като той изхожда от тази среда.

И Христос казва: „Аз затова се родих и затова дойдох на този свят, да свидетелствувам Истината. Всеки, който е от Истината, слуша гласа ми." (Йоан-18:37) А Христос дойде на земята да покаже каква е Божията Любов и да свидетелства Истината, т.е. да покаже на хората, че Бог съществува и наблюдава техния живот. И от гледна точка на това становище П. Дънов казва: „Това, което не може да се определи, то е Истината. Това, което не може да се обгърне, то е истината. Това, което не може да се постигне, това е истината. Това, което не дава пълно щастие изведнаж, то е Истината. Това което съживява човека, то е истината. Изобщо Истината може да се определи като права насока в живота." (85-1926) „Истината е обект на Любовта. Единственият обект, без който никаква любов не може да се прояви, това е Истината; единственият обект, без който никаква светлина не може да се прояви, това е Истината; единственият обект, без който никаква свобода не може да се прояви, това е Истината." (88-1927)

Тази мисъл на П. Дънов говори също за пълна идентификация на Истината с Първичното начало, Абсолютния и Всемогъщия творец на нещата — Бога. Затова се казва още, че „Истината е вечното начало на живота, което не може да се сравнява с нищо. Който не е готов да пожертва всичко за истината, той не може да познае Бога, не може да види Неговото лице." (95-1929) „Истината е най-последната проява на живота. Тя синтезира всичко." (113-1930) „Вечността е образ на Истината, а Истината е безгранична. Следователно всички неща се реализират в Истината. Дали една идея ще се реализира след година, две, сто, хиляда или повече, това са все граници на Истината." (130-1931)

Защо по принцип хората, като най-висшите живи форми на физическия свят, се стремят към Истината? На този въпрос П. Дънов дава следните обяснения: „Когато научите закона на Истината, той ще ви даде власт над материята, да разбирате нейните вътрешни съчетания и да усъвършенствувате вашия живот. Това е законът на движението — човек да се видоизменя постоянно и да минава от временното към вечното, за да разбере неизменната същност на Истината." (31-1915) „Истината определя отношенията между душите. Истината внася вътрешна свобода и сила в човека. Истината е жива величина, затова дето влезе, тя осмисля и одухотворява нещата. Който носи Истината в себе си, той е безсмъртен; той е господар на положението, цялата природа го познава и дето мине, всичко живо го познава." (32-1917) „Когато дойдем до светлината на ума, тя показва пътя, през който трябва да минем; светлината показва най-късия път, през който трябва да минем. А когато говорим за Истината, тя ни показва пътя, по който можем да използваме истината, която Бог е вложил в нас. Истината е онази есенция, чрез която човешкият дух може да използва силата, която Бог е вложил в света." (40-1922)

Явно, че владеещите истината, т.е. тези, които са се добрали до подножието на Божествения свят, притежават вече качества и възможности да боравят с живота така, че да бъдат безсмъртни, да властват над силите на природата и да се равняват с най-възвишените същества.

„Има едно изречение в свещенната книга, което казва: „Истината ще ви направи свободни." Аз казвам: туй е един вътрешен подтик на човека, в когото се пробужда Божественото, защото човек е с двояка природа. Той има нещо човешко, има нещо божествено. Освен това у човека има животинско още по-долу; това са три естества, свързани едно с друго." (71-1923)

Как Истината ще ни направи свободни и в какво отношение ще се изрази тази наша свобода? Учителя отговаря: „Когато Бог чрез Истината ограничава нещата, т.е. когато един човек се ограничава, то е, за да се подигне на по-висок чин, да му се даде свобода, а свободата всякога носи ограничение. Всеки може да се движи в пространството, което е безгранично. Следователно всеки, който се ограничава, крие свободата в себе си." (81-1926)

Тук на пръв поглед срещаме известно противоречие в изказаната мисъл на П. Дънов относно свободата. Той казва, че ограничението носи свобода. За баналното мислене и разсъждение има като че ли противоречие, но ако разгледаме въпроса от гледна точка на висшите принципи, залегнали в живота, а именно: ритмичност на живота, смяна на състоянията на живота, еволюцията и инволюцията в живота, или относно „диханието" на самата природа — колапса и експанзията, нещата стават по-ясни. Споменахме, че сътворението на света е свързано с ограничаване възможностите на Първопричината, за да се прояви на висотата на физическия свят и неговите закони. Във физическия свят намираме също така принципа на ограничението, и то тогава, когато се трансмутират съществуващите енергии и сили, когато те преминават от едно състояние в друго. Например електричеството губи редица качества при трансмутирането си в магнетизъм. Но даже и при еволюцията, когато формите от състояние на индивидуална диференцира-

ност в сферата на физическия свят трябва да еволюират и се прехвърлят в по-висше състояние и форма, се налага да се освободят от личното, егоистичното, индивидуалното, т.е. да се ограничат вече в състоянието на по-висша среда. В единия или другия случай се говори за ограничение: било при процеса на инволюцията или било то при процеса на еволюцията; но и в единия и в другия случай нещата и формите придобиват свободата на новите си състояния. При инволюцията формите стават самостоятелни в индивидуализма си, а при еволюцията те стават свободни във висшата си духовна изява.

По-реално този въпрос можем да си изясним, като си послужим с някои закономерности в математиката и геометрията. Когато една геометрична форма, фигура, трябва да се проектира в по-ниско измерение, трябва да загуби някои от своите основни качества. Например, ако проектираме една права линия във вид на точка, тя губи дължината си; ако проектираме равнината в първо измерение, т.е. като линия, тя губи ширината си и т.н. Обратно, ако проектираме формите в по-високо измерение, пак имаме изменение на качествата. Така, ако проектираме правата линия във второ измерение, тя губи вида и качествата си и приема още едно измерение, за да стане плоскост и т.н.

Ето как на принципа на ограничението, т.е. от освобождаването ни от личното, индивидуалното, нисшето и т.н. можем да добием качества, които да ни приобщят към по-висша духовна среда. Или казано с езика на П. Дънов: Истината ще ви направи свободни.

„Когато истината дошла в света (става дума за Христа), той не е бил готов да я познае. Какво лошо, какво погрешно има в това, че светът не могъл да познае Истината? Това говори само за степента на неговото развитие, за будността на неговото съзнание." (85-1926) Ето и тук се вижда, че ако не изменим или не се откажем от някои наши стари състояния и не придобием нови качества, например на съзнанието си, не можем да приемем новото — Истината. „Обаче какво е вложила Истината в човешката душа? Тя е вложила в душата на човека стремеж към свобода. Този стремеж се изразява в копнеж към простор на човешкия ум и човешкото сърце. Без истината не може да има определена посока на движението." (85-1926) „Животът започва от онзи велик акт, да съзнае човек Истината." (88-1927) „Бог съществува само за онези хора, които вярват в Истината. Които не вярват в Истината, за тях Бог не съществува, те сами за себе си са богове." (88-1927)

„Истината изключва личните разположения на човека. Иска ли да намери Истината, той трябва да бъде абсолютно чист в мислите, в чувствата и в проявите си. И ако намери Истината, той ще види, че тя е това начало, на което нито може да се прибави нещо, нито да ѝ се отнеме." (95-1929) „Казано е в Писанието: „Когато дойде Духът на Истината, Той ще ни научи какво да правим." Това значи: когато Божественото в човека се събуди, той ще знае как да работи и какво да направи в себе си." (106-1930) „Защо човек се стреми към Истината? — За да познае Битието. Ако не познае Битието, човек не може да познае Истината. Ако не познае Истината, той не може да познае Любовта. Ако не познава Любовта, той не може да познае Мъдростта. Любовта, Мъдростта и Истината представляват живи сили в

природата, с които човек трябва да се обмени." (107-1930)

Във всички случаи на опознаване атрибутите на Бога — Любовта, Мъдростта и Истината, в човека се налага да станат промени както в съзнанието му, така и в ума, сърцето и волята му. А това значи да се ограничим и откажем от нисшето и приемем повисшето състояние на своето съзнание. „Истината не може да бъде вложена в животно или в растение, защото те са нисши форми на проявения живот. Истината е вложена в най-високата форма на земята — човека, бил той мъж, жена или дете, като носител на образа и подобието на Бога." (117-1929) „Свободата е нужна на човека, за да разбере Истината. Вън от свободата Истината е неразбрана. Дайте на човека разумна свобода — да мисли, да действува и да действа правилно, и го оставете. При това положение той сам ще дойде до Истината и ще се освободи от всички ограничения, от всички заблуди и несгоди." (117-1929) „Истината може да се говори само на онзи, сърцето на когото трепти от Любов. Истината може да се говори само на онзи, умът на когото е пълен със светлина. Когато сърцето на човека е раздвоено и когато умът му е помрачен, той не може да разбере Истината." (130-1931)

Какво конкретно трябва да направим, за да можем да приемем и придобием истината, както и да се ползваме от нея за овладяване на духовната си свобода?

„Смисълът на всеки живот е да пробуди в себе си това възвишено и благородно чувство, чрез което ще дойде животът. Животът ще внесе знание; знанието ще внесе Истината, а Истината ще направи човека свободен, безсмъртен, ще му даде простор да се развие, да разбере защо е създаден космоса, какво е предназначението на човека. Всеки човек има мисия." (40-1922) „Ето защо, ако не сте готови да възприемете една истина, не бързайте да ви се каже. Щом сте готови, тя ще внесе голямо смущение в душата ви." (59-1921)

„Нашият нов морал е: без изключение да говорим абсолютната истина, тъй както е в своята същност, тъй както е пред нас, пред нашето Божествено съзнание." (60-1922)

„Никъде я няма истината днес. Този свят на страдания и смърт, свят на разлагане. А там Истината не може да дойде. Съвременните хора говорят за истината. Но ние можем да изнесем само един факт като истина, но за Истината ние смъртните хора не можем да говорим." (71-1923) „Сега съвременните хора мислят, че Истината, това са само думи. Истината не е нищо друго, освен стремеж на човешкия дух да се освободи. Казвам: има и друго разбиране за Истината. Истината съдържа в себе си онези Божествени методи, чрез които душата може да стане свободна. Истината съдържа от памтивека всички методи на вечността за развитието и освобождаването на човешката душа и постигането на вечен живот. Или другояче можем да кажем, че Истината е най-възвишеният първичен Дух, Който е излязъл от Бога. И следователно квасът, началото на всички неща е Истината. И от когато се е появило това начало в света, оттогава се явява Любовта, да даде живот на Истината. Защото Истината сама по себе си произтича от Бога като един вечен принцип, но за да се оживи този принцип, да станат тези методи живи, трябва една среда; а първичната, вечната среда, в която може да живее, това е Любовта." (81-

19226) „Апостол Павел казва, че Бог в древността е говорил чрез пророците на хората, но те не вярваха. После им говори чрез своя Син и пак не вярваха, имаше едно разколебание. Но сега Бог иде да говори на хората по друг начин. На съвременните хора Бог ще говори чрез Истината. Истината, това е най-високият връх, който ще бъде видян някога." (81-1926; бес. № 25)

С тази мисъл може да се заключи, че П. Дънов се е нагърбил да говори за Истината на хората. В миналото на хората е говорено чрез закона на Мойсей, по-късно чрез Христа за Любовта като принцип във взаимоотношенията между хората, а днес П. Дънов говори за Истината, която да стане основа в разбирането за живота и която да възвърне духовната свобода.

„Истината носи красота в себе си, носи богатство в себе си, носи сила в себе си, носи знание в себе си, носи мощ в себе си, носи безсмъртие, носи всички блага в света. Тя обема целокупния живот. Аз засягам този въпрос, защото някои казват, че Истината не е за земята. Да, живеем на земята, но Истината е за вашите души. Ние можем да искаме Истината, можем да търсим Истината и можем да живеем с нея." (81-1926)

„И така, както Талеса, аз казвам: бъдещият свят ще е направен от Истината. Затова всеки човек, който търси Истината, трябва да влезе в най-дълбоките места на земята. Човекът на Истината е човекът на съвършеното безстрашие." (81-1926) „И ако Христос е дошъл да избави света, всички ние трябва да обичаме Истината, защото Истината е свързана с вътрешната свобода на душата." (81-1926) „Няма по-хубаво в света от Божията Истина. Тя дава свобода, а свободата е свързана със знанието." (81-1926) „Ние сме точно в пътя, който води към хармоничен живот. Какво се изисква от това? — Да приемем Истината. Приемем ли Истината, тя ще изпълни своята задача." (81-1926)

„Досега и аз съм проповядвал на хората да се обичат едни други, но от сега нататък оставям този въпрос настрана и казвам: хората трябва да обичат Истината. Сега вече аз проповядвам обич към Истината." (88-1927)

Ето тук сам П. Дънов оповестява, че смята да проповядва изключително върху обичта към Истината. И ако прегледаме хилядите му печатни беседи, се убеждаваме, че много често и настоятелно той пледира за Истината, като дава оригинални тълкувания и обяснения върху нейната същност и значение.

„Обич към Истината — това е бъдещият идеал, към който всички трябва да се стремят." (88-1927) настоява П. Дънов. Но казва още, че „Истината и лъжата в света са така преплетени, че мъчно могат да се разплетат." (88-1927) И това е така, тъй като на земята властва, както нееднократно сме изтъквали, принципът на поляризацията. А въз основа на този принцип както Истината, така и лъжата имат право на съществуване. Те са антиподи съгласно поляризационния принцип. Казахме вече, че всичко във физическия свят има свой двойник, ние трябва само да се научим да ги разпознаваме.

„В Писанието се казва за Бога: „Възлюбил си Истината у човека." Следователно човек не може да бъде обичан, ако Истината не е в него." (88-1927) Да разпознаваме антидотите на Истината, Любовта и Мъдростта, тук, на земята, не е така лесно. Защото на земята нещата са относителни и не винаги отразяват самата Истина. От-

носителни са, защото, както вече разисквахме този въпрос, ние хората възприемаме нещата и явленията предимно чрез личните си сетива и посредством личното си съзнание, ум, сърце и воля. А тези, всичките, не са още съвършено изчистени от предразсъдъците на нашето минало. Следователно това, което аз възприемам за Истина, за другиго може да звучи като неистина. Тази относителност на възприятията води до спорове и неразбирателност, въпреки наличието на Божествената Истина. За тази относителност в разбиранията ни П. Дънов казва следното: „Че Бог съществува, това е факт, но не и истина; че слънцето грее, това е факт, но не е Истина; че земята се върти, това е факт, но не е истина; че вие мислите, това е факт, но не е Истина; че вие се жените, това е факт, но не е Истина; че вие се изоставяте един друг, това е факт, но не е Истина; че умирате, че се раждате, това са все факти, но не са Истина. Следователно дето Истината не присъства, там няма Любов. Тогава може ли да се говори за Любов там, дето няма Истина? Любовта е първият лъч, първият подтик, който прониква в човешката душа... Който люби, само той има Истина в себе си; който има светлината, той може да бъде обичан." (88-1927) „Страданията произтичат от отсъствието на Истината в живота. В живота има и Любов, и Мъдрост и правда, но Истината я няма." (88-1927) „Сега аз ви говоря за науката на Любовта, както и за науката на Истината. Тази Любов, и тази Истина, за която ви говоря, те не се проявяват сега, те са проявени от хиляди години насам. Сега ние трябва само да ги припомним." (88-1927) „Който търси Истината само за един момент, той не е разбрал още какво представлява тя всъщност. Който е разбрал Божията Истина, той вечно ще я търси. Истината е подобно на светлината, която постоянно се разкрива пред очите на човека. Любовта, Мъдростта и Истината се разкриват постоянно, затова човек непрекъснато трябва да ги търси." (90-1927)

„За да се домогне до Истината, човек трябва да намери съответствието между външния и вътрешния свят в себе си. Между системите на външния космос и тия на мисловния свят на човека има известно съотношение. С други думи казано: макрокосмосът съответствува на микрокосмоса." (92-1927)

„Излезе ли от Бога, човек разполага само с една възможност: да намери Истината. И тъй, човек има само една възможност да познае Истината. Тази възможност, обаче, има отношение към две точки на правата линия, началната и крайната, както радиусът има отношение към центъра на кръга и към всяка една от точките на окръжността." (94-1929)

Много е категоричен П. Дънов в твърдението, че човек като е излязъл от Бога като дух, нему му остава само една възможност в живота да познае Истината. Следователно смисълът на живота е в това да разпознаем, да осъзнаем и да живеем съобразно Истината. И прав е Учителя, като твърди това, тъй като не може да забравяме, че живеем в свят на ограниченията, в свят на принципите от третото измерение, в свят, в който ние трябва да ползваме законите и принципите му, които могат да ни насочат към Истината. Пример в това отношение ни дава с правата линия. Тя има действително само две възможности — крайните си точки — това е първото измерение. А радиусът, който свързва центъра на окръжността със самата пе-

риферия на окръжността, има повече възможности, макар че олицетворява също правата линия, но съществува в друг свят, в света на окръжността, а не на плоскостта. Макар и с една точка в началото — центъра на окръжността, радиусът има допирни точки на цялата окръжност и може да мести положението си около центъра. В случая Центърът олицетворява Бога, а периферията, самата окръжност — проявения живот. Ние сме произлезли от центъра и живеем в периферията — в другия край на радиуса. Тогава кое е за нас Истината? — Това е радиусът, който ни води към центъра — към Бога. И тук се крие нашата възможност в живота — да осъзнаем Истината, която ни свързва с двете крайни точки на радиуса. В този познавателен процес ние научаваме закона на инволюцията и еволюцията. Затова се казва, че Истината ни носи знание. „Сега вие сте дошли до положението да живеете само за себе си. Това е една трета от истината. Трябва да живеете за ближния си — това е две трети от истината. Най-после трябва да живеете за Бога — това са три трети от Истината, т.е. Цялото." (128-1932)

„Истински Учител е само оня, чието слово изразява абсолютната Истина. Той е пълен изразител на Божественото начало." (128-1932)

„И така, разберете ли Истината, т.е. Словото Божие, вие ще имате хиляди приятели, които в случай на нужда или нещастие ще се притекат да ви помогнат. Не разберете ли Истината, т.е. словото Божие, вие ще имате хиляди неприятели." (134-1932) „Да говориш Истината, това значи да даваш на нещата такова съдържание и смисъл, какъвто първоначално е вложен в тях." (151-1939)

„Тази свещенна истина: **Верният в малкото и в многото е верен**, освещава нещата. Тази велика Истина е създала сегашния човек. Ако човек живее, то е по причина на Истината. Тя е друг израз на Любовта, защото Любовта във физическия свят е физическата страна на Божествения живот. Значи Любовта на земята не е нищо друго, освен физическия живот на видимия Божествен свят. Истината пък е светлината на Божествения свят. Любовта е основата, върху която се гради всичко." (81-1926)

4.4. Пътят към съвършенството

Какво пледират всички известни философски морално-етични общества, религиозни школи, окултни учения и т.н.? За какво се жертва Христос? И какво иска от нас Учителя П. Дънов? Всичките тези духовни общества и духовни водачи на човечеството говорят и искат от хората едно и също нещо: любов към ближния, морален живот, повече духовна култура и знания с оглед отърсването ни от низшите прояви и качества, онаследени от миналия ни животински живот. С една дума изисква се от човечеството съвършенство, каквото отговаря на неговото еволюционно стъпало, в средата на биосферата на земята. Хилядолетия се чуват словата на възвишени духовни водачи, но малцина са тези, които успяват да се вслушат в тях и променят себе си. Защо този слаб ефект? П. Дънов счита, че докато душата и духът на човека са съвършени, то неговият ум, сърце и воля не са на висота, каквато трябва да имат, за да отговорят на изискванията на един духовен живот. И Той казва: „Задачата на човека е чрез своето висше съзнание да намери себе си, да намери Бога и най-после смисъла на живота.

Само така той може да съедини всички части в едно цяло — в образа на Бога." (25-1928-29) „Човек трябва да работи за постигане на съвършенство, но реализацията на това съвършенство се отнася до бъдещето, дето се крият велики възможности. Стремеж към съвършенство се изисква от всички, без да мислят кога ще го постигнат." (77-1926) „Докато е на земята, човек трябва да се стреми към все по-висок идеал, към самоусъвършенстване. Процесът на самоусъвършенстването е вечен, той е без начало и без край. И Христос, като Син Божий, дойде на земята да придобие нещо, да придаде нещо към своето съвършенство. Христос е казал: „Отец ми е по-голям от мене. Не дойдох да изпълня своята воля, но волята на Отца, Който ме е проводил." В изпълнението волята Божия седи усъвършенстването на човека. Като не можете да изпълните тази Свещенна воля, вие често изпадате в малодушие, измъчвате се, страдате. Това, че имате малки или големи страдания, е в реда на нещата. Покажете ми един Учител, един адепт, един велик човек, който да не е страдал." (121-1929)

Усъвършенстване има във всички форми, органични или неорганични, във вселенните образувания и цялата вселена. Казахме, че вселената ритмично се свива и разгръща, като се явява нова вселена с нови възможности. В органичното царство властва еволюцията на формите. В микросвета става постоянен обмен на енергии с оглед получаване на нови частици и т.н. Затова П. Дънов казва, че усъвършенстването е вечен процес, той е без начало и без край. Учителя казва: „Най-високата форма, в която животът на земята се е проявил, е човешката. Всяко живо същество, а също и човека, се стреми да мине в по-висока форма от тази, в която днес се намира. Понеже човек има същия стремеж, това показва, че има по-високи форми от човешката." (106-1930)

Ние разгледахме в раздел „Структурата на света" възможностите за съществуването на надземен живот, т.е. живот в по-висши измерения. Видяхме, че и съвременната наука показва, че трябва да съществуват живи форми от четвърто, пето и т.н. измерения. А що се отнася до човека, окултната наука казва, че човекът след земния си живот има възможности да пребивава в астралния, менталния и причинния светове, т.е. светове от по-висши измерения, съответно на неговото духовно развитие.

„И тъй, сегашният човешки живот на земята е крайният предел на сегашния космос, дето всички неща се посрещат. Човекът е крайният предел, крайната граница на Битието. Над нас има други, по-високи същества; ако слезем долу в ада, и там има друг свят. Човек се намира между две противодействащи сили в природата. Тъй че жителите на ада са също хора, не са духове. Небето пък е пълно с добри хора. В света има раждане. Раждането е един вътрешен процес, процес на Божествения дух. Всеки един от нас може да стане ангел, може да стане и дявол, според както живее. По закона на свободата, именно, човек може да направи и добро, и зло." (72-1924) „Човек, който иска да се домогне до тази велика Истина, трябва да знае, какво нещо е животът; трябва да знае какви трябва да бъдат отношенията му към Бога, към хората; той не трябва да бъде нито мъж, нито жена. Той трябва да съедини тези два принципа в едно тяло, да няма никакви съблазни." (72-1925)

Съединението на двата принципа — мъжкият и женският, е всъщност добиването на добродетелите на мъжа и жената. Тогава можем да кажем, че сме постигнали съвършенство. Затова се казва: „Като ученици на Велика школа работете върху себе си, да развиете дарбите си, които Бог е вложил във вас. Не отлагайте!“ (51-1943) Този призив е един от съществените, които П. Дънов отправя към своите ученици преди да напусне физическия свят. И още: „Помнете, на човека е определено да стане ангел. От него зависи кога ще стане това. Той може да стане ангел в един ден или в една година; той може да стане ангел в един живот, а може и в девет живота.“ (44-1930) „Като ученици на специалния клас вие излязохте от едно и също пристанище на древността, т.е. на младостта. Сега всички отивате към едно и също пристанище на възмъжаването и на старостта. Каква е целта на специалния клас? — Да ви върне към първоначалната чистота и девственост.“ (44-1930) „Първоначално, когато излязохме от Божията уста, когато Той ни издъхна, ние всички бяхме чисти. На всички първоначално душите са били чисти, но при второто положение не разбрахме Божествения закон и всички се опетнихме.“ (40-1922)

„Философията на живота е тази да познаете, че вие сте изпратени отгоре, да изпълните волята на Онзи, който ви е пратил преди милиони години на земята.“ (40-1922) „Когато Бог е казал в първата глава на Битието, че е направил човека по Свой образ и подобие, Той е искал човек да мисли и действа както Бог мисли и твори, да има воля; а подобие значи да уподобяваме нещата, т.е. да правим разлика между доброто и злото, да произвеждаме хармония.“ (30-1914)

„Желанието на човека да постигне съвършенство е в състояние да хармонизира всички останали желания. Чрез едно възвишено желание човек се свързва със съзнанието на възвишени същества, които помагат за реализирането на неговото желание.“ (22-1926-27) „Ученикът може да криволичи в пътя си, да върви надясно, наляво, но винаги право към целта.“ (4-1922-23)

Но въпреки всичко се изисква кртовска работа над самия себе си, за да се освободим с миналото си. В тази насока П. Дънов казва: „Ако погледнете на човека с окото на ясновидеца, той представлява следната картина: в средата е човекът, а от него излизат множество нишки, които го държат вързан. Тези нишки са като лъчи на слънцето. Задачата му като ученик на школата се заключава в това, постепенно да къса тия нишки една след друга. Като скъса и последната нишка, той е съвършено свободен, може да разполага с живота си, както намира за добре.“ (4-1922-23) „Капитална грешка, която ви спъва, е тази, че вие се стараете да разберете външния свят, без да сте разбрали вашия вътрешен живот.“ (5-1923-24) “ Тази грешка се повтаря и до днес, тъй като е много по-лесно да се занимаваме с външните явления, които не ни засягат, а тези, които са свързани с нашето същество остават незасегнати. „В съвременните хора висшият ум още не е развит. Теософите го наричат „висшият манас.” В ущърб на висшия ум се е развил нисшият, в който се намира локализиран човешкият егоизъм. А стремежите на този ум са диаметрално противоположни на висшия манас. Вие често се питате и не можете да разберете и да си обясните защо има борба между плътта и духа? Това не е борба — мнозина се мамят,

това е един закон, необходим за развитието на човешката душа." (39-1922)

Тук се засяга значението на закона на поляризацията или противоположностите. Той е необходим закон за физическия свят както видяхме това, тъй като в противоположност на хармонията този закон създава движението, борбата за развитие и стремежът към съвършенство. Този закон засяга и самите хора и създава разнообразието на индивидите. „На физическия свят няма условия всички хора да бъдат богати и учени, обаче за всички хора има условия да бъдат добри. Пожелайте добродетелта, която не принадлежи на физическия свят." (31-1915) „Съвършенството на човека седи в това човек да достигне до една цел, която да не търпи никакви корекции, и да я постави на своето място." (28-1927) Но и тук се прави грешка, като се захващаме най-първо с непостижими неща в момента или прескачаме това, което е най-непосредствено до нас и обвързано с физическия свят. Затова: „Когато се говори за самовъзпитанието, първата работа в тази насока се отнася до тялото, което трябва да се държи в изправност." (25-1928-29) Не може да се усъвършенстваме тук на земята, докато имаме хилаво, болнаво и недееспособно тяло. Та то ни е наръчният физически инструмент, с който изучаваме природата и усилваме знанието си за живота. „Всичко, което не можем, трябва да го научим. Това е смисълът на живота. Всичко, което не можем, показва възможностите, които се крият в тебе." (64-1924) Има една голяма мъчнотия, която срещаме в материалния свят, а тя е тази, че духовните идеи не могат да се представят ясно, не могат да изпъкнат лесно в ума." (70-1925) „Докато е на земята, през всичкото време човек трябва да чувствува, че постоянно се разширява, разширява, става му тясно тук и преминава в друг свят." (70-1925) „Наистина човек трябва да се изменя, но има нещо в него, което при всички условия трябва да остава едно и също. Ако човек не се изменя, той не би могъл да се освободи от своите грешни състояния, в които днес се намира; ако човек не се изменя, той не би могъл да се възпитава. Всички промени, които стават в човека, се отнасят до неговото външно, т.е. физическо естество, при което се изменя и състава на материята в неговия организъм." (76-1926) „Не е лесно човек да се освободи от връзките на своето минало. Човек има не само физически, но и духовни връзки. Тъй щото, кой какво прави, с това той чертае само своето бъдеще. Човек трябва да бъде внимателен в живота си, да знае, че връзките, които днес прави, ще окажат влияние не само след четири поколения." (77-1926) „Като четете живота на великите хора, ще видите през какви мъчнотии, през какви противоречия са преминали. Вземете за пример живота на Христа. Той дойде с велика мисия в света и в първо време Го посрещнаха с финикови вейки, но на третия ден Го разпнаха. От всички тия примери се потвърждават думите на гръцкия философ Солон, който казва, че никой не може да бъде щастлив преди смъртта си. И наистина, човек става велик след смъртта си. В мистичен смисъл това означава: когато човек се откаже от суетата на живота, от преходните желания на духа си, само тогава той може да стане велик." (78-1926) „Грешки са правили не само учителите, всички са правили грешки и ще ги правят още дълго време, не мислете, че ще ги избегнат. В приро-

дата, в която живеем, при условията, които имаме сега, единственото същество, което не греши, е само Бог." (56-1922) „Всички хора на земята са създадени да живеят най-първо за себе си, а после за другите. Туй е закон. Че всички хора живеят само за себе си ние виждаме в това, че се е родил човешкият индивидуализъм, човешкият егоизъм. Индивидуализмът се е родил със събуждане на съзнанието у човека, че той е човек; но този егоизъм, тази любов към себе си той я е изопачил, превишил я." (71-1923) „Всяка форма добива своята ценност от съдържанието си и всяко съдържание добива своята ценност от смисъла си." (71-1923) „И така, няма да кажа самата истина, но ще се приближа малко до нея. Единственото нещо, което липсва на хората, е следущото: те не знаят как да служат на Бога. Туй е всичката работа." (71-1923) „Има една опасност, когато мислим, че ако се преродим в бъдеще, тогава ще изправим живота си." (71-1923)

Такава лъжлива надежда се наблюдава много често сред учениците на духовните и окултни школи. Не се работи твърдо над изправяне на миналите и сегашни грешки, но се изчаква времето за заминаване в духовния свят и евентуалното прераждане. Но нали нашето присъствие в духовния свят и прераждане зависят от нашето настояще? „Човешкият дух е завършил вече своята еволюция, той е съвършен. Човешката душа, и тя е завършила своята еволюция, и тя е съвършенна, но вашият ум, вашето сърце и вашата воля се нуждаят от развитие и усъвършенствуване. Следователно ние трябва да работим за своя ум, за своето сърце." (71-1923) Ето задачата над задачите, която ни предстои да разрешим в настоящия си земен живот: работа над своя ум и над своето сърце. „Значи, растенето е необходимост, минаване от едно състояние на потенциалност към кинетично състояние или състояние на активност." (56-1922)

„Днес повечето хора не успяват в живота си, защото вярват само в науката, очакват тя да ги подигне. И науката има място, но не навсякъде. Тя поддържа, че само еволюцията постига нещата. Това отчасти е вярно. Има една велика наука, според която можеш да постигнеш нещата моментално. Тя е науката на Любовта. Любовта е допирна точка, условие, в което се крият всички възможности за постижение. Ако постигнеш всичко чрез еволюцията, това подразбира проява на Бога в човека, с цел да се изяви съвършенството, възвишеното, Божественото в него. Вън от това друга еволюция не съществува. А това, че човек произлязъл от клетка, която постепенно минава всички форми, докато дойде до човешката форма, то не е никаква еволюция. Как ще си обясним грамадната разлика между различните животни, от най-малките до най-големите и до човека? Според мен еволюцията означава история на човешката душа — как е използвала всички условия и възможности за своето развитие. Така човек е съградил и съгражда своя организъм, чрез който влиза в контакт с великото Битие, т.е. с Божествената природа." (54-1924)

П. Дънов дава нова картина за понятието еволюция в света и живота. Според него еволюцията не се състои само в усъвършенстване на органичните форми на природата. Формите са преди всичко идеи на духовния свят — реализирани на физическия свят. Този, последният, е условие и възможност за набиране опит и знание на човешката душа. С това чо-

вешката душа си осигурява развитие и усъвършенстване. И това развитие и усъвършенстване всъщност е еволюцията на човешката душа, т.е. „проявата на Бога в човека" или по-точно казано: изявата на съвършеното, възвишеното, божественото, скрито у нас още от сътворението му. Вярно е, че човешката душа е съвършена, както твърди сам П. Дънов, но тя има скрити възможности, които не е изявила. И земният, или физическият живот й дава възможност да се изяви напълно като истинско творение на Всевишния — Бога. Същевременно физическият живот дава възможност душата да си изгради бъдещото тяло, което да отговаря на новата си изява. И това се нарича „историята на човешката душа." Когато човек участва съзнателно в това свое усъвършенстване, последното се осъществява по-безболезнено и правилно.

„Докато живее изключително в материалния свят, човек се нуждае от доказателства, от логически предпоставки на нещата и т.н. В Божествения свят процесът е точно обратен: първо ще повярваш, после нещата ще ти станат ясни." (61-1922)

Физическият свят е светът на трите измерения, които ограничават възприемателните възможности на човека. Затова за всяко ново нещо следва да се дадат доказателство и изяснения. В духовния свят проблемите са ясни и истинни и се възприемат моментално, затова там вярата играе съществена роля. И затова се казва, че най-важният момент от живота на човешката душа в средата на духовния живот е вярата. „Да възлюбиш Господа Бога твоего с всичкия си ум, с всичкото си сърце, с всичката си душа и с всичката си сила, да възлюбиш ближния си като себе си" — това значи да минеш от смърт в живота, т.е. от живота на човека към живота на ангелите." (54-1924) Тук П. Дънов ни дава ясна представа какво се изисква от човека на физическия свят, ако се стреми към съвършенство, т.е. постъпване в лоното на ангелския свят. „Онзи свят, който ние наричаме духовен, е свят на вечната хармония, на абсолютната чистота, на пълен ред и порядък." (109-1930) „Човек е дошел на земята да се учи, да живее правилно, да не мисли за женене, за раждане на деца. Първата задача на човека е да уреди отношенията си с Бога, а после да уреди своите работи. Като определи отношенията си към Първата причина, човек знае вече да се жени ли и за коя мома или за кой момък да се жени." (108-1930) Съвременният човек е потопен в светлината на живота, вследствие на което много неща отбягват от неговия поглед, не ги вижда. — Защо? — Защото бързо се движи. Когато се движи бързо, човек не вижда дребните неща около себе си. Ако пък се движи с бързината на светлината, той няма да вижда и едрите неща. При сегашните условия на живота човек не може да се движи с тялото си с голяма бързина. Обаче, с мисълта си той може да се движи бърже." (108-1930)

Сериозни постъпки трябва да направи човек по пътя на усъвършенстването си. Най-първо трябва да скъса с всичко старо. Затова се казва: „Себеотричането подразбира скъсване на всички стари, неправилни връзки с хората и създаване на нови любовни връзки, които почиват на закона на Любовта, Мъдростта и Истината." (77-1926) И въпреки всичко П. Дънов твърди, че „Съвършенството не е за вас. Докато е на земята, човек може отчасти само да бъде съвършен. На земята

няма условия за пълно съвършенство. Съвършен е онзи, който през целия си живот може да запази състояние на пълен вътрешен мир и равновесие. Досега поне в цялата история на човечеството не се е срещал подобен пример." (77-1926)

„Когато човек даде ход на Божественото в себе си, тогава обектът на неговите стремежи е постоянен. Тогава той разбира нещата моментално. Дойде ли до Бога, всякаква философия пада. Защо? — Защото там всичко се схваща моментално: и поезия, и музика, и наука, и изкуство и религия, изведнаж стават ясни. В човешката философия нещата се извършват във време и пространство, затова човек има нужда да доказва, да разсъждава, да съпоставя. В Божественото всички неща се извършват извън времето и пространството, следователно те са ясни, разбрани, не се нуждаят от никакви доказателства, от никакви разсъждения върху тях." (77-1926) „Когато Бог създал света, Той носил човека в ума си, в сърцето си, в душата си и в духа си. Щом е така, човек трябва да гледа на сътворението на света като на свещен акт и да е готов на всички жертви заради своя Създател. При това положение са изключени всички съмнения и противоречия в живота на човека. Ако Бог не е носил човека в ума си, той не би дошъл в света. Следователно нашето съществуване е доказателство за съществуването на Бога." (77-1926)

Аналогично на тази мисъл на П. Дънов бихме си задали въпроса трябва ли едно растение да се съмнява в съществуването на семето, от което е произлязло? Трябва ли подрастващото поколение в животинското и човешко царство да се съмнява в съществуването на своите родители? Или обобщено, трябва ли съществуващите форми на физическия свят да се съмняват в своя създател? Следователно всичко, което съществува на земята, е създадено от своя творец. Фактът, че нещо съществува, е достатъчно доказателство, че съществува и неговият създател. Та това е неотклонен закон в природата, наречен причина и следствие. Затова вселената съществува, защото е създадена от Първоизточника на света. Законът за причина и следствие е основата на физическия свят.

„Сега онези от вас, които са напреднали, които искат да следват духовен живот, трябва да работят за развиване на известни органи в себе си, с които да възприемат енергиите на духовния свят." (83-1928) „Вярно е, че може да се служи на Бога и без да си завършил университет, обаче който иска да служи на Бога, той непременно трябва да бъде учен, да има знания. Който на времето си не е могъл да придобие знания, той сам, при специални за него условия, трябва да работи за своето самообразование." (78-1927) „Вие едва сега сте в предверието на тази философия. Вие едва сега поставяте основата на едно правилно разбиране на живота. Например вие още нищо не знаете за отличителните черти на индивидуалното, общественото и Божественото съзнание. Всички тия съзнания са във вас, но вие трябва да ги развивате, да работите върху тях. Иначе, ако живеете само за индивидуалното съзнание, вие ще се индивидуализирате." (80-1927) „Геният не живее за себе си, той е колективен дух, т.е. израз на колективното желание на множеството хора. Талантливият е също израз на колективен дух." (79-1927) „Докато човек живее в индивидуалното съзнание, не може да проникне даже в другите две съзна-

ния, чиито кръгове на деятелност са по-широки, по-големи." (80-1927) „Един ден всички хора ще се свържат и взаимно ще си помагат. Това велико цяло наричаме Всемирна душа, Космическо съзнание, което е важен фактор в света. Към това съзнание се стреми днес цялото човечество." (82-1927)

„Духовен е само онзи човек, който е развил своето причинно тяло, с което разбира причините и последиците на нещата. Истински духовен е този, който знае законите на трансформиране на енергиите. Истински духовният човек никога не иждивява енергиите си напразно. Когато работи нещо, той всякога ще го завърши успешно." (79-1927) „Защо човек не трябва да мисли за утрешния ден? — Защото само днешният ден е наш. Утрешният ден принадлежи на същества високо напреднали. Утрешният ден е зает вече, защото принадлежи на други, защото празни пространства в природата не съществуват. Утрешният ден, който за нас е бъдеще, е зает от същества, които живеят в този ден като настояще. Нашият ден, нашето настояще е бъдеще на същества, които идат след нас. Ние, които работим за днешния ден, каквото спечелим, ще го оставим за онези, които идат след нас. Те ще се ползват от нашите придобивки, а ние — от придобивките на онези, които живеят в утрешния ден. Следователно онези, които са над нас, работят за нас. Ние работим за ония, които идат след нас. Приложете тази философия в живота си, да видите какви резултати ще имате. Каквото днес правиш, това е важно за тебе." (83-1928) „Няма по-голямо изкуство от това да разбираш себе си, да влизаш в дълбочината на своето естество, да разбираш своя произход: причините на твоето съществуване, както и предназначението ти като човек, дошъл на земята." (89-1927) „Силата на човека седи във вътрешното единение, до което е достигнал. Всеки, който е придобил вътрешно единство в себе си, той се отличава с дълбок вътрешен мир, с голямо равновесие." (86-1928) „Трябва да се освободим от старата форма. Сегашните тела ще останат на земята. Даже Христос, който имаше добре оформено тяло, трябваше да мине през смъртта и да остави тялото си на земята. Със старото си тяло Той можеше да ходи по земята и по водата, но с новото си тяло Той свободно влизаше и излизаше през затворени врати. Сегашният човек изучава изкуството да трансформира тялото си." (96-1923)

В тази мисъл и мнение на П. Дънов стои ключът за решаване спора върху догматичните схващания на черквите и тези на философите по въпроса за възкресението на Христа. П. Дънов счита, че Христос не е възкръснал със старото си физическо тяло, но само с духовното си такова. Физическото тяло, като продукт на физическите сили и закони, служи изключително като връзка между душата на човека и силите на природата. Духовното тяло е продукт на нашите морално-етични добродетели и е връзка с духовния свят — свят от други, повисши измерения. Ние вече видяхме, че една форма от което и да е измерение на физическия свят, не може да се проектира, да се изяви в следващото, по-висше измерение, без да се трансмутира или да измени качествата и да загуби редица от тях. Формите трябва да имат качества и свойства, които да отговарят на измеренията или света, в който трябва да се изявят. Следователно ние не можем да се изявим или проектираме в по-вис-

шия духовен свят с физическото си тяло, което е пригодено изключително за физическия свят.

„Човешкият свят е свят на въплътяването, оплитане с материята, а Божественият свят — свят на вселяването." (92-1928) „Царството Божие не е нещо физическо, да насилиш и да влезеш. То е невидимо, вътрешно нещо, Царството Божие е вътре в човека и насила не може да се превземе." (78-1927) Учителя постоянно изтъква, че физическата ни същност не може да ни осигури пребиваване в духовния свят. Това са два свята от различна величина, или по-добре казано, от различни измерения. Следователно и „рая" и „ада", за които говорим, сега и Царството Божие, са състояние на духовната същност на човека и отговарят на духовния му ръст.

Духовният ръст е процес на израстване както във времето и пространството, които засягат нашето тяло, така и в сферата на духовния свят — светът на добродетелите на човешката душа. Затова не може да се очаква тук, на земята, пълно изчистване от недъзите. „Ако мислите, че тук ще придобиете някакви велики истини, вие се лъжете. Невъзможно е да ви се предадат великите истини. Защото на земята няма такива условия. Например как ще обясните на хората какво нещо са душата и духът на човека, или какво нещо са сърцето и умът." (79-1927)

И все пак по въпроса за духа, душата, сърцето и ума П. Дънов ни е дал достатъчно данни, които ние изяснихме в съответните глави на този труд. Тук е въпросът повече за нашите пропуски и невежество, които ни пречат в усъвършенстването. Но П. Дънов казва, че тук на земята не може да не се греши, въпросът е да се изправят навреме пропуските. „И най-великият Учител, Христос, като дойде на земята, разгневи се на търговците, които продаваха в храма, взе камшик и ги изгони. Няма човек на земята, който да не се е гневил. Няма кротки хора на земята." (79-1927) „Преди да разберете Любовта, трябва да разберете Божията милост. Ако искате да разберете първо Божията Любов, вие ще изпаднете в противоречие, в съмнения и сами ще се спъвате. Ето защо първо човек трябва да разбере другите прояви на Бога и най-после да дойде до Неговата Любов." (78-1927) Не може да се стигне до върха на една стълба, без да се преминат предидущите стъпала на развитие. Трябва да се започне от най-ниското стъпало на Божията изява и тогава бавно да се стремим към самата Божия Любов. Преди Любовта за нас е въпрос да усвоим Мъдростта, която ни дава разяснения относно същността на живота, света и духовната ни същност. Има редица други добродетели, които трябва да се овладеят, преди да се стигне до Любовта на Бога. „Днес повечето съвременни мъже, например, са изгубили своето мъжество — тази възвишена и благородна черта, вследствие на което са огрубели. Истинското мъжество подразбира Мъдростта." (85-1926) „Ученикът на новото учение трябва да има сърце чисто като кристал; ум светъл като слънцето; душа благородна, обширна като цялата вселена и дух мощен като Бога и едно с Бога." (92-1928) „Светията, геният, Учителят са завършили своето развитие. Те слизат на земята между хората да държат матура. И Христос дойде на земята да държи матура." (105-1929)

„Няма по-велико нещо за човека от това, Бог да му проговори чрез своите мисли и чувства, да му даде импулс за работа." (108-1930) „От расте-

нията човек е научил изкуството да расте, да се издига нагоре. От животните той е научил изкуството да яде и да пие вода, да подържа живота си. Какво ще научи от себе си? — Да мисли. Едва сега човек започва да мисли." (110-1931) „Обикновените мисли създават мислите на талантливите; талантливите хора създават мислите на гениалните; гениалните създават мислите на светиите; а светиите — мислите на Учителите. Този е пътят, по който човек трябва да върви, за да дойде до новия живот." (119-1930) „Учителят заема най-високо място-стъпало. После иде светията, а след това геният. Забелязано е, че на всеки сто години се раждат по два гения и по един светия, а на всеки две хиляди години — по един велик Учител." (117-1929) „Обикновените хора живеят в областта на стомаха, отдето произтичат големи противоречия и нещастия. Талантливите хора живеят в областта на дробовете и дихателната система. Те са донесли много за света. Гениалните хора пък живеят в областта на мозъка. Обаче нито стомахът, нито дробовете, нито мозъкът съществуват самостоятелно. Ето защо ние наричаме истински човек онзи, който включва в себе си и гениалния, и талантливия, и обикновения човек." (119-1930) „И така идеята, която трябва да залегне в душите ви, е, че като дойдете до Божествения свят, трябва да бъдете готови да живеете и по физически, и по духовен, и по Божествен начин. Това значи: вие трябва да живеете и по форма, и по съдържание, и по смисъл." (120-1929) „И така, в света съществува един вътрешен закон, който води човека към усъвършенстване. Този е законът на абсолютната справедливост. Съзнателният живот може да се разбере само по закона на справедливостта, а не по закона на Любовта. Любовта е закон на живота. Когато животът влезе в човека, то той ще дойде до любовта. А докато се усъвършенствува, той ще се намира под закона на правдата. Сега хората се намират под закона на вечната правда, която е безпощадна, строга, но не и жестока. В правдата няма лицемерие." (120-1929) „Думата духовен трябва да се замести със „съзнателен." Казваме „съзнателен човек" вместо „духовен". Когато казваме, че някой човек е съзнателен, това подразбира, че той има съзнание." (120-1929) „Само човек с Божествено съзнание може да проникне в Битието и да задоволи своите вътрешни стремежи. Така той ще събере знанието, пръснато из цялата природа, като части на едно цяло и ще го поднесе пред олтаря на великото, истинското знание." (127-1931) „Мислите ли, че Учителят, като слезе на земята и се облече в плът, не учи? И той учи нещо ново, което не е знаел. И Христос дойде на земята да научи нещо ново за страданието, което по-рано не знаеше. Аз се радвам, че човек всякога има какво да учи." (128-1931) „Христос дойде на земята, но това не беше последният Му живот. Определено е още един път да дойде на земята. Тогава Той ще има на разположение всичко, което пожелае. Христос напусна земята насилствено, не по добра воля. Той се роди при крайно неблагоприятно съчетание на планетите. Защо е било така не може да се говори." (128-1932)

„Щом станеш съвършен, не може вече да останеш на земята. Докато си на земята, ти си невежа, може да останеш повече време. Станеш ли съвършен, земята вече не може да те търпи." (128-1932) „Вашите имена на зе-

мята са псевдоними. С други имена сте записани на оня свят. Като отидете там, ще ви питат как се казвате." (128-1932) „Христос казва: „Съвършеният нито се жени, нито за мъж отива." Омъжената жена не може да бъде ученичка. Жененият мъж не може да бъде ученик. Защото женените хора са слуги и не могат да ходят на училище, господарят не ги пуща." (128-1932)

„Ако искаш да намериш себе си и да се познаеш, намери най-голямото зло, което живее в тебе. После съсредоточи се и потърси най-малкото добро. В този момент всичките ти работи започват да се нареждат добре." (128-1932) „Идеалът на човека е да разбере себе си, да разбере ангелите, т.е. светлите и чисти мисли и най-после да разбере Бога, т.е. Любовта." (129-1931)

„Когато човек разбере външната страна на физическия живот и вътрешната страна на духовния живот, той влиза вече в Божествения свят — в закона на единството." (25-1928-29) „В развитието си съвременната култура върви спираловидно, по възходящ път. След тази култура, която е култура на петата раса, ще дойде културата на шестата раса, културата на чувствата и сърцето, която е една от възвишените култури. В тази култура и сърцето, и умът ще могат правилно да се развиват." (4-1922-23) „Ако сега вие, съвременните хора, тъй както сте, бихме ви извадили душите, за да влезете в духовния свят, т.е. да извадим вашата душа или астрално тяло, или духовно тяло, за да влезете в духовния свят, вие щяхте да забележите от цялото пространство проточени нишки. Това са милиони нишки. И ще видите, че цялото пространство е прекръстосано само с тия нишки; ще намерите една обвита мрежа и изкуството на науката седи да знаеш как да функционираш в тия нишки, да се отплетеш от тях." (40-1922)

Тук Учителя П. Дънов пак ни напомня за обстоятелството, че ние, съвременните хора, имаме много обвързващи ни ангажименти от своето минало и настояще, които ни възпрепятстват да се усъвършенстваме. Целта на живота ни е да се освободим от тези „нишки" т.е. от тези отрицателни ангажименти. За целта се изисква да познаем себе си, да вникнем в същината на живота си и да късаме една по една тези „нишки", т.е. да коригираме грешките и пропуските си, за да станем свободни и годни да постъпим в духовния свят.

„От осем хиляди години мъже и жени се отдалечават от природата. И са се отдалечили толкова далеч сега, че нито жената е жена, нито мъжът е мъж. И ако вие днес сравните мъжете от първоначалния оригинал, а също и жените, знаете ли каква смешна карикатура щяхте да видите? Не само жената да има женска форма и мъжът — мъжка форма. Не. Какво трябва да се крие в една женска форма? Трябва да се крият всичките велики добродетели, трябва да се крият всички най-добри мисли и чувства. Жената може да гради, мъжът може да създава, но само онова, което е разумно. Ако разгледате работите на мъжете и жените, вие ще видите доколко жените са жени на Любовта и доколко мъжете са мъже на Мъдростта." (39-1922)

„Съвременните хора цитират стиха: „Трябва да унищожим плътта, защото се противопоставя на Духа." Не, не трябва да унищожавате плътта или пък да премахвате Духа, защото Духът и плътта са два елемента на Божествения свят, необходими за развитието на човешката душа и човешкия дух. Тук няма вът-

решен антагонизъм и вътрешен спор. Спорът е само за условията, при които се намира Духът и плътта." (39-1922)

И тук П. Дънов повтаря значението на поляризационния принцип, който властва във всички сфери на живота. За да има движение, импулс, развитие, растеж и разгръщане на нещата и явленията, е необходимо те да са поляризирани, т.е. двойствени, с противопоставяне на възможностите. Още при инволюцията и експанзията на Първопричината е станало раздвояването. Тази идея владее целия физически свят. Така си обясняваме съществуването на два полюса в явленията, които привидно се противопоставят на действията си, но взети заедно те всъщност се допълват и общо хармонизират. Ако унищожим или се откажем от единия полюс или елемент, ще спрем развитието, т.е. еволюцията. Затова именно Учителя казва: „Тук няма място за вътрешен спор и вътрешен антагонизъм." Спорът съществува само за условията, при които се намира плътта и Духът. Духът изисква духовна среда от типа на духовния свят, а плътта държи за материалната среда на физическия свят. И в този спор се изясняват нещата, а именно кои са по-висши и кои по-нисши изявите, кои са първични и кои вторични, кои добродетелни и кои недобродетелни. В това изясняване на нещата душата израства, набира опит и поправилно се отправя в посока на Първоизточника на нещата — Бога. Израстването на душата се представя и в следната мисъл: „Светлината се огъва, а ти не искаш да се огънеш. И най-възвишените същества се огъват, а ти не искаш. Колкото по-съзнателно и повече се огъва човек, толкова посилен става. Разумното огъване подразбира движение на създанието, а при неразумното — съзнанието престава да се движи." (25-1928-29) Ние видяхме в предидущите глави, че даже светлината, за да си прокара път във вселенното пространство, се огъва около големите вселенни образувания, като по този начин не е възпрепятствана да продължи пътя си. При човека явно огъването трябва да бъде съзнателен процес, за да се избегнат излишните противопоставяния и пречки, които възпират усъвършенстването ни. Но в процеса на израстването се изискват знания, които да ни помогнат както за изясняване на поляризираните явления, така и за изучаване на законите на природата и света. Колкото повече знания притежаваме, толкова побързо си изясняваме нещата и ги възприемаме без колебания. „В Божествения свят съществуват следните закони: това, което човек не може да разбере изведнъж, остава неразбрано завсякога; и това, което човек може изведнъж да разбере, остава разбрано завсякога." (28-1927) „Всички страдания в света произхождат от това, че хората искат да живеят сами за себе си. Всичкото зло се ражда от това желание да бъдем сами и да станем център на света." (30-1914)

„Сега във всички ви е залегнала мисълта, че като ученици в духовна школа трябва да се откажете от материалния си живот. Това е криво схващане. Както духът и материята живеят заедно, макар и в противоположна посока, така и човек се нуждае от материята и от духовен живот. Щом влезеш в света, ще работиш там, докато си свършиш работата, т.е. докато победиш света. И Христос казва: „Аз победих света." Който е минал през нечистотиите и съблазните на живота и е запазил чистотата си, той може да се нарече ученик. Ученикът трябва да

мине през света, да мине през съблазните и изкушенията. И ако издържи на всичко, той е ученик." (53-1920)

В окултните школи на древността (Вавилон, Египет), за придобиване на съвършенство се е застъпвало становището, че ученикът трябва да се уедини, да се изолира от света, да избягва контакти с множеството хора и да се отдаде на духовно съзерцание и прозрение. Но отшелничеството не калява волята и не дава опитност, тъй като не могат теоретично да се предвидят изкушенията, които животът може да ни сервира. Затова истинско укрепване на волята и набиране на житейски опит може да стане единствено, ако се срещаме очи в очи с изкушенията и плътските съблазни. Като опознаваме последните, без да се поддаваме на същите, ние укрепваме духовно потвърдо и сигурно. Пример в това отношение ни дава самият П. Дънов, а в литературата са описани случаи от Рабиндранат Тагоре и др. Следователно няма по-добра школа за съвършенство от самия живот, от неговата действителност и многообразност. И когато излезем от живота неопетнени, когато сме преминали блатото на изкушенията, без да се омърсим, можем да кажем, че се познаваме и че сме в състояние да водим духовен живот.

Сам П. Дънов счита: „В миналото много отшелници прекарвали в горите, в пустинята; там са изучавали Христовото учение и са оставали знания и опитности. Сегашните светии трябва да живеят между хората, да опитат тяхната омраза и студ. Само така те ще възприемат любовта и ще дадат път на Божественото в себе си. Онези хора, колкото и малко да са те, посветили живота си в служене на Бога с любов, са в състояние да подобрят положението на своя народ в материално, социално и политическо отношение." (54-1924)

Всеки един човек, ако се огледа и анализира живота си, ще констатира, че се е намирал или че се намира пред изпитания, поставени му от живота. Изисква се бдителност и осторожност, за да се различи доброто от злото и се избегнат грешките.

„Има много учения, които показват на човека как трябва да живее. От дълбока древност досега съществуват безброй методи, религии, философски системи, които целят да посочат на човека истинския път, в който трябва да ходи. Въпреки това човек се стреми към нещо съвършенно, вложено в неговата душа. То е Божественият огън, който никой не може да изгаси. Обаче само човек е в състояние да се изопачи, да изврати живота си, да стане нещастен." (54-1924) „Ако се откажеш от доброто, от любовта или истината, ти внасяш злото в цялото Битие. Който иска да издигне човечеството, трябва да прави добро, да даде път на любовта и истината в своя живот. В който момент правиш добро, всички разумни същества, всички ангели с трепет следят как ще го направиш." (54-1924) Именно в такива моменти на изпитания, при правене на добро, въпреки всички други отрицателни помисли и изпитания, човекът и неговият дух се подкрепя от възвишени същества с оглед да устои на всичко и да не се разколебае. Тук Учителя ни дава следното указание: „Знаете ли вие какво значи да имате едно преживяване, да почувствате Бога в тежестта на живота си; когато си оскърбен да почувстваш туй велико Същество, което е създало цялото Битие? Знаете ли какъв свещен трепет ще обхване душата ви, само когато Той ви докосне? Туй са изпитания на някои светии и някои велики хора, ня-

кои мъченици, те изведнъж разбират смисъла на цялото Битие и казват: „Разбираме какъв е смисълът на живота." (40-1922) „Да бъдеш свързан с Бога значи да имаш качествата на Бога, Който е създал целия свят, да схванеш Неговото Битие. Цялото растително и животинско царство, които е създал Бог, са импулс на Божествения живот, който върви отгоре надолу." (40-1922)

„Законът на небето се символизира в децата, в тяхното безкористие. За да бъдете обичани от Бога и от хората, единственото нещо е да възприемете в себе си божествената идея — да бъдете малки пред Бога, да имате ум и сърце отзивчиви." (31-1915)

Но животът на човека е обвързан с неговото минало, настояще и бъдеще. Понякога е трудно да се отчете причината за дадено изпитание на коя наша дейност се дължи: дали на миналото, дали на настоящето или че ни се предвещава бъдещето. Това са тежки и трудни моменти, върху които малцина мислят. П. Дънов ни дава следното разяснение: „Можеш да се радваш на неща, които в миналото си преживял, или пък на неща, които в бъдеще ще преживееш, но никога не можеш да се радваш на неща, които преживяваш в настоящия момент. Всичкият ни живот седи в бъдещето или в миналото. Следователно, който очаква щастието си в сегашния момент на своето съзнание, той всякога се лъже." (39-1922)

Как да изтълкуваме тази мисъл? При разглеждане структурата на света, неговото развитие през фазите на колапс и експанзия, за онагледяването им си послужихме с два конуса, т.е. два слънчеви лъча, които изхождат от един източник — от една точка. Горният конус, с връх надолу, бе бъдещето, което се разкрива и разширява пред нас, а долният — с връх нагоре, е миналото ни, което се свива в настоящето. Последното всъщност, съобразно фигурата, е един миг, т.е. една точка, в която се допират върховете на миналото и бъдещето ни. Нашият миров път идва от миналото, събира се — колапсира в настоящето и след това се разгръща — експанзира в бъдещето пред нас. Това ще рече, че животът ни се основава преди всичко на миналото и бъдещето, а настоящето не може да се осъзнае, тъй като то е само момент, в който ние мислим за него и е в стадий на развитие. В момента, в който настоящето ни се развие, то е вече минало, а в следващия момент на разгръщане е вече бъдеще. Следователно ние осъзнаваме и опознаваме само своето минало и бъдеще. Настоящето ни е нереално, тъй като мислим за миналото си с оглед осигуряване и разгръщане на бъдещия си живот. Настоящето е миг, който съзнанието не може да възприеме и прецени.

„Сега във вашето подсъзнание работи Божественият закон. Всички опитности на миналите векове са вложени вътре в това подсъзнание, там са събрани всички Божествени закони. То е склад на тази потенциална енергия." (56-1923) Подсъзнанието е нашето минало, нашият минал опит, когато сме били в сферата на несъзнателния живот. Затова е склад от опитности, които трябва да се използват. „Целият живот е Божествената школа, а не само тази, която посещавате. Дали сте тук или вън от тези четири стени, вие можете да бъдете ученици, но можете и да не бъдете. Ученичеството не се определя от външното присъствие в школата, но от вътрешната връзка на човека с любовта и с готовността да й служи." (61-1922)

Тук се подчертава, че външното състояние не определя духовното ниво на ученика. Касае се за ученичеството в духовната школа на П. Дънов, което се преценява единствено от това, колко добродетели притежаваме и най-вече дали служим на Любовта. "Честността трябва да бъде качество на всеки индивид. Ще бъдеш честен и към растенията, и към животните, и към хората. Който не изпълнява обещанията си, той нарушава хармонията на Божествения свят." (54-1924) „Добродетелите са качества, които човек може сам да си изработи. Търпението, кротостта, въздържанието, самообладанието, проницателността са качества, които сам може да изработи." (54-1924) „Да бъдеш духовен, ще рече да бъдеш в съприкосновение с окръжаващата среда, условията, с почвата, на която живееш, а едновременно с това да можеш правилно да реагираш на тази среда, на почвата и условията като на елементи, които съдържат живота." (31-1915) Духовността следователно не е състояние на самоизолация от условията и средата, в която живеем. Обратното, ние трябва да ги проучваме, познаваме и правилно преценяваме.

„Човек трябва да бъде без корест на земята. Може ли да бъде това нещо на земята? Дотогава, докато си на земята и имаш една нишка с нея, ти користолюбието си ще го носиш." (57-1924) „Ако всички Божии движения и в трите свята на природата са ритмични, от де произхожда дисхармонията във вашите движения? — Причината е, че вие искате да станете божества, нищо повече. Вие сте се откъснали от Бога; вие искате да Го заместите; вие искате да управлявате целия свят, той да ходи по ваша мярка. Това е вашето безумие, това безумие е и на всички духове." (69-1925) Напомня ни се докъде може да стигне индивидуализацията на човека. Той почва да се приравнява с божествата и иска да дирижира света. Лесно е да се иска това, но познаваме ли в подробности света, неговото съществуване, израстване и развитие? Едно божество притежава всестранни знания и знае как да преценява явленията и нещата. "Онези, които изучават биология, анатомия, физиология, когато изучават всички процеси на тялото, трябва да проучват първоначално как е станало организирането на материята." (64-1924) Това е въпрос, който досега не е решен от човека, а от това следва, че е далеч от възможността да е божество. Независимо от това ние не сме минали през всички стъпки, изпитания и врати на живота. Пример за това е: „Някой казва: аз няма да се женя. Не, ще минеш през женитбата, тя е врата на великия живот. Не само хората се женят, но и духовете се женят. Когато един възвишен дух слезе на земята и се облече в материя, и той се жени." (71-1923) Да не забравяме, че „женитбата" е под знака на поляризационния принцип в живота. Женитбата може да се избегне едва тогава, когато духът на човека е надрасъл всички физически и земни условия и е готов да служи единствено на Бога. „Човек може да мисли като Бога само когато живее чист и духовен живот. Защото тогава Божият Дух се проявява чрез него. Човек може да води духовен живот, когато прилага законите на добродетелите." (75-1926) „Казвам: в нашия живот трябва да има детинска простота, но не подразбирам да бъдете глупави. Тази простота англичаните наричат „свещена простота". Българите я наричат „простодушие", а аз я наричам „невин-

ност на душата". Човек трябва да бъде толкова чистосърдечен, че на всичко да хваща вяра като дете." (73-1925)

„Щом умът и сърцето на човека са в пълна изправност, той има вече първото условие да влезе във връзка с напредналите същества и да се ползва от техните мисли и чувства." (78-1927) „Истинското богатство е добродетелта в човека, т.е. пълнежът с кинетична енергия. Доброто е общо колективно притежание. Както доброто, така и Любовта, Мъдростта и Истината са колективни, те са общо притежание. Мисълта, която ти считаш за твоя, преди да дойде до тебе е минала през милиони глави. Ти само си хванал някоя мисъл в пространството и считаш, че е твоя." (78-1927) Безспорно, че човекът е част от един колективен вселенен организъм. Той е една клетка от макрокосмоса и резонира на процесите, които се извършват в този космически организъм. При съответна нагласа на човека той може да схване даден идея и да я приложи, но не значи, че тя е негова, защото без общия космически организъм той не би съществувал.

„Засега човек живее в магнетичен сън от четвърта степен. Докато се намира в магнетичен сън от четвърта степен или пета степен, той става виден човек, започва да предсказва какво ще се случи, започва да определя диагнозата на различните болести и да дава лекарства за тях. Той се проявява като учен човек, философ, математик, естественик — разбира от всички науки. Той знае миналото, знае и бъдещето на хората." (78-1927) Тази степен на магнетичен сън е състояние на силно развита интуиция и възможност за медитиране с оглед съзнателно свързване с духовно издигнати същества. Това състояние намираме най-често при изтъкнати откриватели и изобретатели, оставили имената си в историята на науката, философията и т.н. Връзката със същества от по-висши светове не е лесна и проста. Затова П. Дънов казва: „Мъчно е човек да се справя с ангелите. За тях няма място на земята. Хората едва сега създават условия в себе си за приемане съществата от по-възвишените светове." (78-1927) За да дадем възможност съществата от висшите светове да контактуват с нас, се изисква най-вече добродетелта самообладание. Затова се казва: „Най-трудната задача в света е самообладанието. Най-мъчно човек владее себе си. След като завършите всичките науки, най-после ще дойдете до науката на самообладанието." (80-1927) „Според мен най-високото качество, което човек може да има, е смирението. То не е слабост. Смиреният човек е най-еластичният, най-пластичният човек в света." (81-1926)

„Духовният живот подразбира разширение на съзнанието, а материалният — ограничение на съзнанието." (85-1926) При материалния живот — живота на трите измерения, имаме да работим само с подсъзнанието, докато в по-висшите светове — астрален, ментален и причинен, със съзнание, самосъзнание и свръхсъзнание. Затова се казва, че при духовния живот имаме разширено съзнание. Поради това Учителя заключава така: „Това, което ще стане и за което сега ви говоря, е славно и велико, но то се отнася за далечното бъдеще." (85-1926) „Който е развил своето причинно тяло, той е станал вече господар на себе си, той владее силите на доброто и злото." (106-1930) „Като е дошъл на земята да учи, човек трябва да спре вниманието си върху проявения живот

на природата, като образец за всички. Като изучава този модел, по него човек може да пресъздаде и своя живот. Не може ли да направи това, той нищо не е постигнал. Ще кажете, че вярата на човека в Бога е условие за пресъздаване на неговия живот. Вярата без образец нищо не струва." (105-1929) „Най-важното нещо за човека е да запази чистотата, девствеността и силата на своето сърце и на своя ум." (85-1926) Тази мисъл Учителя често преповтаря в най-различни варианти. Той казва, че трябва да сме чисти и девствени като децата. На базата на една духовна чистота и девственост по-лесно се гради духовен живот. Тези връзки и последици. Защото: „Всяка мисъл, всяко чувство, което човек е създал, непременно ще се върне при него. Дето и да ги прати той, дори в безпределното пространство на вселената, те пак ще се върнат при него. Такъв е законът. Страданията и радостите, които сме причинили на другите хора, един ден непременно ще се върнат при нас." (85-1926) Такъв е законът на кармата или още наречен закон за причината и следствието. Но защо може да рефлектират постъпките ни пак у нас? Защото живеем в един затворен, сферичен свят, в който няма права линия и всички линии рано или късно се връщат пак в своето начало. Това ни учи нашата планета земя със сферичната си повърхност. Тази геометрична закономерност разгледахме в книгата. Това са най-новите и велики открития на учените, които казват, че светът е краен, но безграничен. Така че това обстоятелство още повече ни налага да бъдем внимателни с постъпките си. Но все пак без грешки на физическия свят не може, казва Учителя, но: „Правата философия на живота е следната: не съжалявайте за погрешките, които сте направили, но ги изправяйте." (81-1926) „Силата на човека се крие в чистотата на неговите чувства. Чувствата могат да се менят, но винаги да запазят чистотата си. Чувствата могат да бъдат приятни и неприятни, радостни и скръбни, но в тях трябва да има чистота и устойчивост." (128-1932)

„Силен човек е онзи, когото желанията му не го ограничават; силен човек е онзи, когото външните условия не го ограничават, но представляват само външен подтик за придобиване на неговата свобода. Свободен човек е онзи, който не се влияе от чужди мисли. Той съзнателно приема всичките мисли, взема от тях хубавото, както малкото дете приема от възрастните всичко онова, което те го учат." (120-1929) „Следователно, ако иска да измени едно свое желание, човек трябва да знае каква мисъл, какъв образ произвежда това желание. Щом намери мисълта и я измени, с нея заедно ще измени и желанието си. Като знае този закон, човек може да го прилага при самовъзпитанието си." (93-1928) Тук П. Дънов ни доверява един закон за трансмутиране на низшите желания, влечения, чувства и пориви. Всяко желание се предхожда от съществуването на една образна мисъл, която всъщност изгражда или подтиква желанието, влечението или порива ни. Връзката ни с формите и явленията на физическия свят става преди всичко чрез нашата мисъл. Последната изгражда образа, с това подсилва или създава желанието, порива или влечението. От това следва, че не можем да се освободим от натрапничевото съществуване на дадено желание, влечение и т.н., докато не изменим или прокудим предшестващата образна мисъл. Изменим ли та-

зи мисъл, или по-точно казано, заменим ли я с друга по-силна и по-положителна, тогава ще изчезне и образът, който е подтикнал нашето първо желание. Един прост пример: желаем да изядем една хубава и вкусна ябълка. Това желание се е предхождало непременно от една образна мисъл за съществуването на тази хубава и вкусна ябълка. Докато този образ съществува в съзнанието ни, ние ще искаме да изядем ябълката. Самият образ за ябълката пренаглася даже храносмилателната ни система и ние имаме вкусово възприятие за ябълката. Мисълта у човек е един мощен духовен фактор, който липсва в животинското царство. Тя е израз на духовната същност на човека и може да влияе даже на физическото му тяло. Чрез мисълта си можем да коригираме функциите на редица системи: кръвообращение, храносмилане, нервна и т.н. Затова една от задачите на човека е да хармонизира тялото си. „Следователно задачата на ученика е чрез съзнателна работа върху себе си да оживи материята на своя организъм, както прави житното зърно в почвата, в която се посажда." (92-1928) — казва П. Дънов.

Аналогията с житното зърно е нагледна и очебийна! Нашето тяло ще сравним с житното зърно — посадено в материалния свят. Това ще рече, че човешкият дух и душа са се въплътили във физическия свят чрез тялото си. И така е, тялото на човека е творение на физическите закони на природата — на биосферата на света, като по този начин то е изцяло обвързано с материята му. За да се освободим от тази физическа връзка, която така или иначе ни спъва, трябва да изградим свое духовно тяло, което да е проводник към духовния свят. Точно това прави и житното зърно. То се разлага — покълва в почвата и изгражда надземното растение, което е вече във връзка с по-висши форми на енергиите на природата — въздуха, топлината и светлината. Този процес П. Дънов нарича „вселяване„, т.е. изява чрез нов вид тяло, което отговаря на новите условия, предоставени ни от духовния свят. Но има съществена разлика при това „вселяване" между процеса на житното зърно и човека. Докато житното зърно се поляризира над земната повърхност и си създава органи за разплод, то при човека вселяването в духовния свят ограничава поляризацията. „Съвършеният човек не е нито мъж, нито жена. Докато човек се раздвоява в чувствата и мислите си и се проявява ту като мъж, ту като жена, той не е съвършен." (94-1929) „Начинът, по който хората сега се размножават, е последен. В бъдеще той ще се измени. Хората ще се размножават и ще се раждат по нов начин, по-съвършен от сегашния. Както днес хората раждат, това е резултат на грешно състояние, в което се намира човечеството. Сега то минава през долината на греха. Женитбата на сегашните хора е женитба на грешни хора. В бъдеще този начин ще се измени." (128-1932) П. Дънов намеква за грехопадението на Адам и Ева, които ядоха от забранения плод. И до днес хората ядат от този плод на плътта и се размножават, както това стана с Адам и Ева, когато напуснаха рая. Явно, че такова размножаване не може да съществува в по-висшите светове: астрален, ментален и причинен, които трябва да преживее човешката душа и дух. П. Дънов счита, че тук на земята, т.е. на физическия свят, е всъщност адът, чистилището, през което човек минава, за да изправи погрешката на Адам и Ева. Следователно адът

е едно състояние за човешкия дух. „Адът е състояние. Влезе ли в ада, човек влиза в областта на скърбите и страданията — първото стъпало на ада. После той влиза още по-навътре — второто стъпало, в областта на мъченията. Има и трето стъпало в ада. Кое е това стъпало, никой не знае. За него не се говори. На трите стъпала на ада отговарят три стъпала и на небето. Като изучавате изходните състояния, т.е. възходящите състояния, вие сами ще определите кои стъпала на ада отговарят на трите състояния на небето." (108-1930) Ако разсъждаваме върху тази мисъл на Учителя, можем да кажем, че трите възходящи състояния в посока на небето — духовния живот може би с: първо — радост и веселие, второ стъпало — блаженството и третото — единение с Първопричината — Бог.

„Кога се отварят духовните очи на човека? Когато дълбоко в душата си той пожелае да прогледа, за да служи на Бога и да изпълнява Неговата воля." (108-1930) „За да бъде духовен, човек трябва да има в себе си живот, движение, мисъл. Чувствата пък подразбират усет, направление, посока към нещо. Обаче мисълта и чувствата, проявени заедно, представляват разумността на човека." (1106-1930) „Дойде ли Духът в човека, той става учен, силен, богат, здрав, щастлив. С Духа той всичко може да направи. Без Духа човек е слаб и немощен, нищо не може да постигне. Това значи да живее човек само с човешкото съзнание." (107-1930) Самостоятелно човешкото съзнание води до себичност, индивидуализъм и самочувствие, че всичко е постижимо. Това състояние отклонява човека от пътя към съвършенството и го тласка към глъбините на ада — страданията, несполуките и мъченията в живота. „Първо човек трябва да бъде силен по тяло, после — по ум и най-после по дух." (108-1930) „Някой иска изведнъж да стане ясновидец, да вижда всичко, което става в невидимия свят. Това е невъзможно. И напредналите души даже нямат възможност да виждат всичко, което става в невидимия свят. Даже Христос, Който имаше голямо послушание към Бога, не можа да разбере всички неща изведнъж, но постепенно. Затова Той се молеше на Господа, да му даде повече светлина, да вижда нещата ясно." (109-1931) „Велико нещо е да бъдеш търпелив. Между вас няма нито един, който може да се похвали с търпение." (128-1932) „Съвършеният на земята е минал през знанието на кръга и на елипсата и се счита за учен. Обаче когато влезе в хиперболата, той се изгубва, чуди се де ще му излезе краят. Той си казва: началото на тази работа ми е познато, определено е всичко, но какъв ще бъде краят, не зная." (128-1932) Ето тук П. Дънов ни демонстрира как науката — геометрията, може да ни помогне да прозрем по-възвишените състояния на духа. Геометричните фигури — кръгът и елипсата, са форми, които отразяват законите на физическия свят. Така кръгът подсказва, че светът е краен, но безграничен и че всичко в него изхожда от един център, от един единствен източник. Също така ни подсказва, че нещата като изхождат от Центъра — Първопричината, те рано или късно трябва да се върнат пак в него — това е експанзията и колапсът на света. Елипсата ни подсказва двуполюсното състояние на живота на физическия свят — поляризацията. Но и тук центърът е движещата сила, а кръгът е периферията или изявеният физически свят. Хипер-

болата е представител на духовния свят, тъй като не е затворена и включва в себе си развитието и усъвършенстването на духа и душата. По пътя на хиперболата се напуска физическия свят — света на ограниченията и трудностите, и се отправяме към света на свободата, т.е. света на Истината, както казва П. Дънов.

„Гениалността се проявява само тогава, когато човек съдържа огън в себе си. Огънят ражда гениалността. Когато иска да стане умен, човек трябва да има въздухообразни елементи в себе си, да разбира законите на въздухообразните тела. Когато иска да стане благороден, да развие по-чувствително, по-отзивчиво сърце, човек трябва да изучава законите на водата. Когато иска да стане по-практичен, да пробива по-лесно път в живота, човек трябва да изучава въглерода." (122-1929) Това са указания как да използваме символиката в природата, за да изградим в себе си добродетели. Всеки елемент в материята отговаря на духовни добродетелни качества и ние можем да се учим от тях. Водата например може да ни покаже, че ние трябва да бъдем любвеобилни, отзивчиви, по-чувствителни към другите, по-благородни, както тя всеотдайно напоява и освежава всичко, независимо от това дали е чисто, мръсно, твърдо или меко. А това не е лесна работа. Затова П. Дънов казва: „Не е лесно да обичаш хората, особенно когато мнозина не те обичат. Ти си длъжен да не им обръщаш внимание и да мислиш, че всички те обичат. Малцина могат да го издържат. Повечето светии пропадат и се връщат назад. Трябва да бъдеш голям, велик светия, за да издържиш на този изпит." (142-1936) Затова: „Тия четири правила ни са необходими: честен към себе си. Справедлив към другите. Интелигентен спрямо природата. Благороден към всички." (72-1925)

„За предпочитане е Бог да мисли добре за вас, отколкото да искате човешка слава. Това зная аз, това желая и за себе си. Молете се тайно в душата си, без да одумвате другите. Когато говорим добро за хората, ние печелим, а когато говорим лошо, те печелят." (31-1915) „Човешката душа живее на земята, за да намери пътя към безсмъртието. И в този смисъл ние трябва да учим постоянно, да намерим онния условия, при които безсмъртието може да съществува. Човек може да бъде безсмъртен и да загуби безсмъртието, може да бъде смъртен и да придобие безсмъртие. Смъртта и безсмъртието — това са две положения. На научен език — безсмъртието е равновесие на нещата, на силите, които действуват в природата. Смъртта е изгубване на това равновесие." (30-1914)

Как да тълкуваме това мнение, че безсмъртието е всъщност равновесие на силите в природата? Трябва да изходим от обстоятелството, че движението, развоят, прогресът, развитието и т.н. са плод на поляризационния принцип, който изисква промяна, за да се изявят нещата. Така явленията, формите и т.н. трябва да се изменят, т.е. да преминат от едно състояние в друго, за да се развиват. Тогава този процес за първоначалното състояние е смърт, а за второто раждане. Тук няма безсмъртие, а постоянна промяна. В случай, че се постигне равновесие или пълна хармония между силите и състоянията, няма да има смяна и промяна, което ще означава вечно съществуване или равновесие. Но даже в промяната на състоянията, където има привидна смърт, имаме вечно същес-

твуване и развитие, с оглед усъвършенстване до постигане на съвършенството, което отговаря на първичното състояние на нещата.

„Ще дойде ден, когато съзнанието на хората ще се пробуди и те ще влизат от един живот в друг. Те ще разберат, че няма смърт, че животът е вечен и непреривен." (32-1917) „Следователно всеки един от вас трябва да се научи да минава от едно състояние в друго: от състоянието на леда в онова на водата и да влезе в състоянието на парата, за да може и в нея еднакво да функционира." (40-1922) „Първата работа на човека като ученик на Великия живот се свежда към изучаване външната страна на живота. От външната страна постепенно се отива към вътрешната. Не може да постигнеш нещата, ако не следваш естествения ход на живота." (42-1928) „Светът е на мястото си, обаче новите хора не трябва да се забавляват със света. В един стих Христос казва: „Аз победих света." Това, с което трябва да поведете борба, е вашата плът. Както Христос победи света, така и вие трябва да победите вашата плът." (41-1930) Духовното израстване на човека се поставя като задача единствено чрез побеждаване на плътта. Всяко забавление със света — плътта, както казва П. Дънов, трябва да схващаме като забавление с нашите чувства, влечения, желания, страсти и т.н. Плътта съществува дотолкова, да бъде жива връзка между силите на природата и нас, а не да служи за забава и удоволствие. Отдавайки се на тези плътски удоволствия, се приближаваме до нивото на животинското царство. Трябва да поставим плътта под ръководството на съзнанието и разума и да я ползваме само като връзка със силите на природата.

„Да се самовъзпитава човек, това значи да си представи мислено всички положения, в които може да го постави животът и да бъде готов да се саможертва." (44-1930) Това е една извънредно поучителна мисъл. Съгласно идеята на тази мисъл ние трябва да сме в състояние да си представим нашето бъдеще и поведение във всички възможни варианти, в които можем да изпаднем в живота. Това ще рече да се поставим в положение на беден и богат човек, на учен и прост, на силен и слаб, на морална и на неморална личност, на човек от всички професии, на философ и т.н. и да се анализираме какво бихме правили в тези положения, как бихме се представили, на какво бихме се подлъгали и т.н. Анализирайки по този начин себе си, ние ще видим слабостите и склонностите си, готовността да изявим добродетели или да затънем в разрухата на злото. При наличието на добра и силна воля, на разумно мислене бихме могли да преценим от какво трябва да се откажем в характера и поведението си, т.е. какво трябва да жертваме и какво да запазим по пътя на съвършен и чист, непорочен живот. Само така бихме постигнали съвършенството си в един по-къс и чист живот, отколкото да се лутаме в един непознат и дълъг път на неизвестното.

„Не е лошо, че греши човек. Лошо е, когато не изправя погрешките си и не се учи от тях. Обикновеният човек се учи от своите погрешки, а мъдрецът — от грешките на другите." (44-1930) „Казвам: най-напред главата си трябва да ремонтираш. Второ, ще ремонтираш сърцето си. Защо? Понеже грехът е достигнал и до човешкото сърце. Грехът е проникнал и в човешкия ум и в човешкото сърце. В душата още не е проникнал,

и в духа не е проникнал. Всичката поквара съществува само в сърцето и умовете." (40-1922) „Жертвата е само закон за изкупление на нашите грехове. Когато човек изгуби своята чистота, той може да я възстанови само чрез закона на жертвата. Самото жертвуване е закон да възстановим своята първоначална чистота и след като я придобием, ще имаме основание да видим Бога, а като видим Бога, ще придобием онова истинско съзнание на нашето развитие. Това ще рече да бъде първият ден на нашата еволюция, ден на изгряващото слънце." (39-1922) „Всеки човек се нуждае от истинско спасение, да възстанови връзката си с Първата причина на нещата. Законът за спасението е постоянно действащ закон. Човек трябва да се спасява всеки момент." (32-1917) „Няма човек, който да не е убивал. Да убиваш, това ще рече не само да отнемаш живот. Съзнателно или несъзнателно човек всеки ден убива една своя добра мисъл, добро чувство и желание." (32-1917)

„От вас се очаква велика работа в света. Вие в дадения случай може да извършите повече от мене при условията, при които живеете. Туй семенце ще вземете да го посеете." (40-1922) Учителя намеква, че ние имаме по-добри условия поради това, че имаме на ръка неговото учение. И семенцето, което ни е поверил чрез своето учение, остава само да го посеем, т.е. да приложим нещата, които той ни е поверил.

„Не, не, в туй учение, което аз проповядвам, пътят е най-лесен, но методите са най-мъчни. Тия опити, които ще правя, няма да бъдат тъй сполучливи. Ще си създадете много труд. Учение трябва, учение, учение, учение. Е хубаво, покажете един човек, който се е родил учен. Той се ражда с известни дарби, но Духът не може всичко да даде. Най-учените хора са минали през такива страдания, мъчения, изпитания, за да добият това знание." (40-1922)

Тук П. Дънов ни подсеща, че нищо не се дава даром, тук на физическия свят. Той счита, че човек не може да придобие Божествената наука, докато не овладее светската наука. Или с други думи казано, светската — съвременната наука е предговор към Божествената, като без нея не може да се усвои последната. Великите мислители, философи, Учители и др. на човечеството са придобили свръхчовешките познания едва след като са усвоили светските. Независимо от това, че те са били преследвани, изтезавани и непризнати за времето си. Типични примери: можем да посочим първата известна жена математичка-философ Хипатия Александрийска. Същата е линчувана и убита по призива на християнския архиепископ Кирил в 415 година след Христа. Незавиден е бил животът на математика Тарталия, живял в Италия през XVI век. Или живота на Галоа, Гаус, Ойлер и др. (237) Много жертви е трябвало да понесат и астрономите, гонени също от инквизицията: Галилей, Коперник, Джордано Бруно, Хес и др. А няма що да напомняме и за Сина Божий Исус Христос. И въпреки всичко, и дадените жертви от човечеството — „И едновремешните пророци не са знаели всичко, има неща в света, които и пророците не са знаели, има неща, които и великите учители не знаят, туй да го знаете. Оная велика Божествена Мъдрост, която се изявява, ония тайни в Бога, които са скрити, само времето изявява." (40-1922)

„Мъдрецът намира щастието навсякъде и във всичко, а обикновеният само в специфични неща и места. Глупавият пък намира нещастието навсякъде и във всичко. Мъдрецът намира щастие в кръга, обикновеният човек — в периферията, а глупавият — извън кръга. За мъдреца всички неща са важни, за обикновенния — само някои, а за глупавия — нищо не е важно." (25-1928-29) Ето така разсъждава човекът, когато се касае да усвои науката. Кръгът за мъдреца е комплексният свят, който включва всичко в себе си; периферията за обикновенния човек е това, което е непосредствено до нас, а за глупавия — нищо не е важно, освен той самият за себе си.

„Спрете се, като се върнете в дома, и си кажете: „Ние употребили ли сме досега Любовта?" Прегледайте вашия живот: служили ли сте един ден на Бога тъй, че да сте извършили волята Божия както Той иска? Претърсете и намерете един красив ден в живота си, да сте го употребили тъй, както Той иска. Пред вас, пред себе си изповядайте се чистосърдечно и искрено, повдигнете си мислите и кажете: има един красив ден в моя живот, в който аз съм служил тъй, както Божията Любов иска. Какъв важен въпрос е този. Туй искам от вас." (40-1922) „Пък аз с вас ще застана и ще кажа: в моя живот има ли един красив ден, в който съм постъпил тъй както Божията Любов изисква? И аз ще постъпя в себе си с онази строга мярка на тази велика Божия Любов. Служил ли съм тъй безкористно с всичкото си сърце, с всичкия си ум, с всичката си душа и с всичката си сила, тъй, както великият Господ изисква?" (40-1922)

За да може човек да извърши такава велика изповед пред самия себе си, той трябва да е приложил безкористно великото търпение в живота си с оглед да не се поддава на изкушенията. „Търпението не се ражда с човека, трябва да се добие. Любовта може да ни дойде даром, но търпението трябва да го придобиеш. А страданието е процес, чрез който може да се придобие търпението." (30-1914) „Свръхчовекът е кротък, смирен, чистосърдечен и т.н. За него казват, че ще наследи земята. Той нищо не говори за себе си, не се хвали, не се препоръчва и работи тихо, никой не го вижда, навсякъде минава незабелязан." (52-1919) „Единственото нещо, чрез което човек може да прогресира, е неговото съзнание. Съзнанието е само един принцип на сърцето. То носи светлина в себе си. Всичко което съзнанието носи е преживяно. Умът е външната страна на нещата, а съзнанието се занимава с вътрешната страна на живота. Следователно туй, което подтиква живота към развитие, това е съзнанието. Съзнанието е правият лъч, който душата проектира в сърцето." (57-1924) „Следователно растенето подразбира да пуснеш своите корени в подсъзнанието, то е Божественият живот, и след туй да прекараш клонищата на своя живот в свръхсъзнанието — то е пък Божият свят. Те са два полюса. В съзнанието, при сегашните условия, ние съзнаваме, че стават известни промени. В нашето самосъзнание ние констатираме нашите погрешки или прави дела. Но смисълът на живота не седи в самосъзнанието на човека, то седи в неговото свръхсъзнание." (56-1922) „Затова хората казват, че опитността учила хората. Да, опитността на дългия път обаче. Това е до начина на движението (на съзнанието). У някои хора съзнанието се движи полека, в други хора съзнанието се движи бърже. Че ако

вие четете Сведенборга, един съвършен човек, у когото религиозното чувство е силно развито, ще видите, той разправя работи, за които вие бихте казали дали всичко това е вярно или не; дали този човек е с ума си или не. Не, това са истински неща. Сведенборг казва: „Ако вашите чувства са разбити тъй, както моите, вие ще можете да проверите тия неща." „За да ги провери човек, изисква се един организъм малко по-другояче устроен от сегашния. Един човек, който обича материалния свят, не може да влезе в небето, защото неговата материя, неговото съзнание не може да се трансформира така лесно." (72-1924) „Ако вие можете да се освободите от всички недъзи, ще разберете, че сте цял народ, една велика душа, заобиколена с хиляди други души. Вие сега имате повърхностни вярвания. Ако четете Сведенборга, ще видите, че неговите възгледи за живота са приблизително верни, т.е. близо до Истината. Когато Христос е дошъл на земята, Той бил придружен от хиляди ангели. Един добър човек никога не е сам. Той представлява сбор от хиляди добри души." (73-1926)

Как да изтълкуваме тази мисъл, че ние сме заобиколени от хиляди други души? Първо трябва да напомним твърдението на П. Дънов, че на всяка душа, която е на земята, отговаря една друга, която е в духовния свят. Това отговаря на поляризационния принцип. Така и Господ има двойник и той е Луцифер — макар и като отрицателна форма. Разбира се нашият двойник също може да е положителен или с отрицателни прояви, и то единствено в зависимост от нашето поведение на земята. Също така Учителя казва, че ангелите или душите от духовния свят, понеже нямат възможност да контактуват пряко с явленията и формите на физическия свят, те използват като посредници душите или самите хора, които са тук на земята. И пак в зависимост от нашето поведение ние ще бъдем обкръжени от добри души и обратно, ако имаме лоши прояви — от лоши души. Така че винаги не сме сами и ние сме виновни какви невидими помощници имаме около себе си — добри или лоши.

„И досега съществува още вътрешна борба между Бога и хората. Бог иска да освободи душите на хората, потънали в гъста материя, но те все още се съпротивляват. Засега добрите, напредналите братя, светиите, ангелите правят съединения с хората, но получените съединения не са устойчиви. Тъй щото в Божията Любов всички души се съединяват в едно цяло, като образуват сложно тяло, но толкова устойчиво, че никаква сила в света не е в състояние да го разкъса, да го разедини." (77-1926) „Днес всички хора се поддават на външни промени... При тези промени в състоянието на човека не може да има единство нито в мисълта, нито в чувствата, нито в действията." (86-1928)

„Човек трябва да изучава Бога във всички форми, в които се проявява, докато един ден дойде до положение да се слее с Него и безпогрешно да изпълнява волята му." (93-1928) „Като изучи живота на различните форми вън от себе си, във физическия свят, човек ще проникне и в своя организъм, ще разбере, че същите форми съществуват и в него." (93-1928) Безспорно, че нашето тяло като отражение на законите на физическия свят съдържа всичко, което макрокосмосът има. Но тук ни се показва как ще дойдем до положението да схванем нашето въплътяване на физическия свят.

„С ума си ние сме в Божествения свят, със сърцето си ние сме в ангелския свят, а с душата си ние сме в човешкия свят. С душата си ти ще служиш на хората." (158-1944) „Умът всичко върши, но по инициатива на сърцето. Ето защо човекът трябва да разбере истината първо със сърцето, а после с ума си. Същото се отнася и до любовта. Човек трябва да разбере любовта първо със сърцето си, а след това с ума си." (151-1939) Сърцето е по-близо до физическия свят и по-лесно схваща нещата и явленията, които се извършват в него. Сърцето е инициаторът на всичко, което вършим на земята, затова него трябва най-първо да овладеем и направляваме.

„За всяко нещо, което правите, трябва да имате мярка. Тази мярка трябва да бъде постоянно в ръката ви. Животът, който ви е даден, трябва да бъде венец на главата ви. Той е награда, която имате и която трябва да цените. Светлината, знанието трябва да бъде наслада на живота ви. Ако светлината и знанието не са наслада на живота, те не са истински, не са положителни величини." (145-1935)

„Светският живот, т.е. животът на личността, не е лош, но прави човека голям егоист, да мисли само за себе си. За да излезе от своя егоизъм човек трябва да влезе в духовния свят, т.е. в безличния живот, който обмисля нещата и изправя кривите страни на човешкия живот." (143-1935) „Страшно нещо е самотата. Това значи да бъдеш в затвор, лишен от чист въздух, от светлина и простор. Ти ще се почувствуваш гол, бос, само с едно съзнание, в лишения, в оскъдност и мизерия. Това е най-голямата сиромашия в света. Човекът не може да живее сам. Тъй щото, когато кажеш, че искаш да бягаш от хората да не те смущават, ти смесваш понятията. Ти искаш да се уединиш временно, а не да останеш сам в света. Уединяването подразбира общение с Бога." (142-1936) „Пазете младенческото си състояние. Пазете своя вътрешен мир. Избягвайте обаче общества с хора, които оказват лошо влияние върху вас." (142-1936) „Следователно, за да разберете живота в неговата пълнота, трябва да притежавате качествата и на обикновенния, и на талантливия, и на гениалния, и на светията." (142-1936) „Щастието е свързано с безличния живот. Който е излязъл от своята личност, само той може да бъде щастлив. За щастливия благото на всички хора е и негово благо; и неговото благо е достояние на всички." (142-1936) „Задача на човека е да различава състоянията, през които минава, както и мислите и чувствата си. Той трябва да знае кои мисли са негови и кои — чужди." (142-1936) „Ако човек знае как и де да отправи своите чувства, той ще си създаде най-големите блага в живота; не знае ли това, сам ще си причини най-големи страдания и нещастия. За да се направляват правилно човешките чувства, необходимо е мисъл." (129-1931)

„Като се произнасяме върху разбиранията на даден човек, ние трябва да изхождаме от гледището на неговите възгледи. Човек си остава такъв, какъвто е роден, никой не може да го измени. За да стане преврат в него, той трябва да се върне към източника, от който е излязъл. Само така той може да възприеме нещо ново, да стане нов човек." (128-1932)

Това е едно много важно напътствие, което ни дава П. Дънов. Ние, хората, сме склонни преди всичко да се стараем да направим хората като нас, особено когато се касае за едно ду-

ховно превъплъщение. Не може да изменим човека, когато той поначало не е на нивото, на което искаме да го издигнем или когато той кармично е обвързан. Следователно във всички случаи трябва да се съобразяваме с неговите разбирания, възгледи и духовно развитие.

„Да бъде философ човек, трябва да има добре развит ум, да прониква в дълбочината на нещата. Според окултната наука философът трябва да е развил своето причинно тяло, да вижда и разбира причините и последствията на нещата." (106-1929) „Туй съчетание на условията, при които известни истини ти са дадени, в други случаи не може да го имаш. Туй е вярно не само по отношение на човека, но и по отношение на нашата земя. Туй което сега земята минава през пространството, втори път никога няма да го мине. Туй, което в даден момент използваш за себе си, него ще носиш през цялата вечност. Туй пък, което сега си изгубил, никога няма да го добиеш." (57-1924) Тук П. Дънов ни напомня за еднопосочността на времето, неповторяемостта на явленията, събитията и процесите в света. Теорията на Айнщайн също подсказва, че всеки нов миг от Битието е несравнаем с предидущия. Процесите в света и живота са неповторяеми, единствени за времето и рода си, всеки следващ момент от времето, явленията и процесите са различни от предхождащите ги. Следователно това, което в този момент имаме, ще бъде веднъж завинаги дадено. Условията, които сега ползваме, ще бъдат единствени и неповторими, а придобитото вечно. А това, което сме пропуснали, няма да имаме възможност да ползваме вече никога.

„Ако искате небето да се заинтересува от вас и да ви благослови, вие трябва да бъдете смирени — във висок смисъл на думата, а не в обикновен смисъл, както ви е проповядвано." (96-1923) „Освен смирението, нужни са още четири качества: абсолютна чистота, абсолютна честност — каквото каже човек, да го изпълни; да бъдете добри — добродетелта прави човека устойчив. Ученикът трябва да бъде интелигентен. Неговият ум да бъде гъвкав, да схваща моментално всички тънкости, да не се лъже. Ученикът трябва да бъде още благороден и великодушен. Значи честност, доброта, интелигентност и благородство, това са качествата, присъщи на ученика." (96-1923)

„Ангелите познават човека по неговия цвят. Не мислете, че в ангелския свят човек има такъв образ, какъвто на земята. Там той е цвят, който се познава по краската си. По отношение на ангелите хората са цветя." (96-1923) В една характеристика, която П. Дънов дава за себе си, казва, че ако сме ясновидци, ще видим, че когато той говори и мисли, от него се излъчва една синя светлина. После тя може да стане светло жълта. Значи това ще е неговият цвят в духовния свят. А знаем, че синият цвят е емблема на Истината, а жълтият — на Мъдростта.

„Дойдем ли до ангелския свят, там няма стари и млади. Там всички са на 33 години. Там по-стари от 33 години и по-млади от 33 години не съществуват." (105-1929) Духовната зрялост на човека при условията на физическия свят се постига в 33-годишната възраст. Така Христос започна да проповядва на 33 години, а също П. Дънов започна своята духовна дейност в България на 33 години. „Като казвам, че Бог е светлина, нямам предвид физическата светлина. На тази светлина зреят всички плодове. На Божествената светлина

обаче растат само добродетели. В нея е безсмъртието." (96-1923) „Възкресението" включва в себе си друг закон. То е състояние, минаване на душата в онова същинско състояние, в което е съществувала преди да е била въплътена в материята. Веднъж въплътена в материята, душата се опорочава." (96-1923)

Ясно, че задачата ни в сферата на земния живот е да се изчистим от опорочаването, което носим след въплътяването на душата ни.

„И жената, и мъжът в изпълнение на своята служба трябва да бъдат честни, добри, умни и справедливи. Постъпват ли така помежду си, ще дойде ден, когато Бог ще ги освободи от това положение и те ще се намерят на по-висока фаза, като ангели, за които казват, че нито се женят, нито за мъж отиват. Те са същества на възкресението. Женитбата е акт, който Бог е допуснал първоначално още, за подобряване живота на падналите души, да им се даде възможност да се върнат отново на земята, да продължат работата си и да достигнат своето съвършенство — своето усъвършенстване. Животът на съвременните хора е живот на страдания. Всеки, който се ожени, знае какво нещо представлява бракът. Да се ожени човек, това значи да мине през най-гъстата материя. Засега обаче това състояние е необходимо, то представлява преходна фаза в живота на съвременните хора." (76-1926)

„В Божествения свят съществуват само едни отношения - между братя и сестри. Там всички същества са първо братя и сестри, а след това идат служебните отношения." (108-1930)

„Духовните и светски хора живеят в един и същ свят, но не на една и съща среда. Например рибите и птиците живеят във физическия свят, но не и в една и съща среда. По същия начин можем да кажем, че средата, в която живее светският човек, е по-гъста, а средата, в която живее духовният човек, по-рядка." (64-1925)

„Сега важна мисъл, която ви оставям, е: познайте Бога, любете Бога. Досега никому не съм казал, че трябва да продаде имането си и да го раздаде на бедните. Това други са ви проповядвали. Нито съм казвал, че не трябва да се жените. Който иска да се жени, свободен е, но който иска да познае Бога и да му служи, той не е свободен да се жени. Рече ли да се жени такъв човек, още вечерта неговата невеста ще бъде задигната. Той сам е дал обещание да служи на Бога и трябва да изпълни обещанието си. Бъдете свободни в своите действия, но във всичко бъдете честни, справедливи, добри и учени." (76-1926) „Христос е казал: „Много има да ви се каже, но не може всичко изведнъж." Това подразбира, че умовете и сърцата на хората още не са готови да възприемат всичко изведнъж. Колкото днес не възприемат, то ще стане за в бъдещи времена." (78-1927) „Не се спъвай от дребнавостите на живота. Не се спъвай от изискванията и разбиранията на вашата личност." (128-1932) „Много правила за живота мога да ви дам, но ако не ги спазвате, ще си причините големи нещастия. Давал съм ви правила, но сте ги нарушили. Давал съм ви различни упражнения, които не сте изпълнявали, както трябва." (128-1932) Това изказване на П. Дънов е направено, след като в продължение на 10 години е водил стриктно Младежкия окултен клас. С този окултен Младежки клас той е искал да създаде едно здраво звено около себе си, състоящо се от силни волеви ученици, изпълнени с вяра в Бога и дали обещание да изпълнят и прило-

жат заветите на Учителя си. И затова казва още: „Който не разбира истината, очаква първо светът да стане добър, а после хората. Няма защо светът да става добър. Светът представя съвъкупност от хора. Когато всеки човек поотделно стане добър, целият свят ще стане добър." (142-1936) Това е една максима, която не се схваща и до днес от човечеството. Всички идеологии и религии, които са третирали този проблем за промяна на живота в полза на доброто, са грешили като са считали, че като променят условията на живота, ще се промени и човечеството. Не може външната промяна на света да повлияе на вътрешното състояние на човека, което е последица от миналия му живот. Единствено личната заинтересованост на личността към промяна в нея може да помогне за промяна на целия човешки свят. Така ако един орган или клетка в човешкия организъм заболее, това се отразява на целия организъм. Ако тези болнави части не се излекуват, страда цялото тяло.

Промяната в разбиранията и светогледа на личността за съжаление става с драматични преживявания. Само така човешкото съзнание узрява по-бързо и става годно да схване истината. Затова П. Дънов казва: „Човек трябва да бъде изоставен от всички, за да се освободи от заблужденията си. Докато има поне един човек, на когото разчита, той не може да се освободи от заблужденията си." (141-1936)

Всичко в света е относително и то съобразно гледната точка, от която се схваща. Така гласи и теорията на Айнщайн. В тази насока Учителя задава въпроса: „Защо старият гледа на младостта като на минало, младият гледа на старостта като на бъдеще, това е въпрос, върху който трябва да се мисли. Казвате, че исток за едного е запад за другиго и обратното: запад за едного е исток за другиго. И това е един от мъчните въпроси за решение." (142-1936) Така е, защото животът е кръговрат и във вечно движение. По този начин това, което е пред мен, то става вече настояще и бъдеще за тези, които са зад мен. И понеже земята е закръглена, то истокът и западът се сменят в зависимост от мястото, където се намираме.

Символично, обаче: „Изгревът е проява на ангелите, пълният ден, т.е. пладне, зенитът, е проява на Бога, а залезът — проява на човека. С други думи казано: бъдещето е на ангелите, настоящето — на Бога, а миналото — на човека. Значи човек живее в миналото. Той се въодушевява от това, какво е правил в миналото и от това, което е бил в миналото. Обърнете тази страница, направете един полукръг и спрете се пред изгрева, дето са ангелите." (142-1936)

„Човек като духовно проявление живее в целия космос: в Бога, в ангелите, във всички хора, животни, растения, камъни. Какво означава тази идея? Да съзнава човек, че живее в целия космос, това значи, че той е свързан с живота на Бога, на ангелите, на хората. Човек е свързан по мисъл с Бога, с ангелите и с хората, вследствие на което става превиване в тях." (108-1930)

„Не, спасението на света още не е дошло; засега се приготовляват само условията за това спасение. Ако спасението можеше да стане на онзи свят, великите учители нямаше да слизат на земята. Понеже идват на земята, тук трябва да бъде спасението." (72-1925)

Многократно П. Дънов подчертава, че земята е единственото място за изправяне на погрешките, допуснати в миналия живот. Земята е като експериментално поприще за проверка на състоянието и възможностите на човеш-

ката душа. Тук, на физическия свят, сме единствено в състояние да изправим себе си и да придобием добродетели.

Например върху вечния въпрос за отношението на мъжа и жената помежду им и въпроса за тяхната интимна връзка Учителя казва: „Истинската женитба не е създадена на земята. Три вида женитби има: едни, които се извършват на небето, други — на земята и трети — в ада; едни, извършвани от Бога, други — от хората, а трети — от дявола. Всеки брак, установен от хората, има за цел усъвършенствуване. Помежду им ще има търкане, докато се изгладят, защото два остри камъка брашно не мелят." (31-1915) „Думата свобода значи пробуждане, служене на духа. Законът на необходимостта означава закон на първичната проява на Битието." (4-1922-23) „Смисълът на живота стои във вечната младост на душата." (151-1939) „Откак светът е създаден, досега има само 24 старци, които са на небето. Сега се приготвя последният старец, за да станат всичко 25." (151-1939) Ако разгледаме мислите на П. Дънов, в които той говори за себе си може да се счита, че този 25-и старец се отнася именно за него. Под понятието „старец" П. Дънов разбира мъдреци или възвишени духове, които са завършили своята земна еволюция. В една своя мисъл, засягаща неговото същество, неговата личност, той казва, че е завършил своята еволюция и няма какво повече да учи на земята. Той е дошъл само да предаде и изпълни Божията воля и да каже Истината на хората.

„Сега ние влизаме в демаркационната линия между две епохи. От 1945 година влизаме вече в нова епоха. От тази година започва постепенно подобряване на човешките мисли, чувства и постъпки. Аз виждам целия свят в процес на промяна. Аз виждам как се изменя образът на човека. Виждам, как се изменят растенията. Виждам как се изменят реките. Вътрешната промяна в целокупния живот показва, че разумността, която обединява хората, действува за доброто на цялото човечество." (160-1944)

Тук явно се намеква за навлизащата в действие Епоха на Водолея. Според астролозите това е една епоха на възхода на човешкия дух и коренно подобрение живота на човечеството. Епохата на Водолея според астролозите ще трае към 25 000 години и ще може да измени превратно живота на земята. Но във всички случаи тези промени по време на Водолея за едни ще бъдат лесни, а за други - мъчителни. Затова се изисква съзнателно приготовление за изживяване изненадите, които ни предстоят. Но в зависимост от духовното ниво на индивида, превратностите ще бъдат положителни или отрицателни. Следователно пак всичко зависи от нас самите.

Нека още веднъж да подчертаем, че човечеството може да промени своя стил на живот, своите морални прояви, своя възход към съвършенство единствено при условие, че отделните индивиди направят това. Не може да се очаква обща промяна на човечеството като колективен организъм, без отделните членове — т.е. индивидите не променят себе си. Това обстоятелство П. Дънов многократно изтъква и цялото си учение изгражда на базата на индивидуалното усъвършенстване.

5. Кратка биография и характеристика на П. Дънов

Учителя П. Дънов е роден на 11 юли 1864 г. (Петровден) в село Николаевка, Варненско, в щастливото семейство на Константин Дъновски и съпругата му Добра. Още преди да постъпи ученик, майката почива и бащата остава с три деца. Най-голямото е Мария, второто Иван, а Петър е най-малкото дете на семейството. Мария е трябвало да поеме грижите за домакинството и към най-малкия си брат.

Основното си образование завършва в селото, а след това се записва като ученик в Американското научно богословско училище гр. Свищов, което завършва на 24 декември 1887 г. За да продължи висшето си образование в Америка, наложило се е да учителства в с. Хотанца, Русенско, и набере средства за път. (243)

През месец август 1888 г. П. Дънов отпътува за Америка, където в гр. Медисън, щата Ню Джърси, посещава едногодишен семинар по теология. На 15 октомври 1890 г. получава атестат за завършен семинар и се прехвърля в 1891 г. в Бостън, където се записва като редовен студент във факултета по теология. На 7 юни 1893 г. се дипломира за успешно завършване на висшето си образование по теология, с диплом, подписан от президента на Университета Уйлям Уорън и декана Хенри Шелдън. П. Дънов остава още една година в Бостън, където във факултета по медицина посещава едногодишен курс по обща медицина (подготовка за мисионери), който завършва успешно на 3 февруари 1894 г.

През 1895 г. Учителя П. Дънов се връща в България с твърдото намерение да отдаде всичките си физически и духовни сили за подпомагане на човечеството в опознаването на Бога и следването съветите на Всевишния. Следващата година, 1896, П. Дънов отпечатва своя първи печатен труд „Науката и възпитанието„, в който излага, като утвърден философ, мислител и духовен ръководител своето виждане и философско схващане за живота, природата, човека, света и Бога. (243) В първите си години — в течение на 12 години, той обикаля страната и държи просветни сказки, като същевременно изследва антропологично българския тип човек. Набира съществени данни в тази насока и ги известява последователно в своите беседи впоследствие.

На 15 февруари 1900 г. П. Дънов получава „посвещение, диктувано от Висш Дух на Господа„. В него се казва, че „Този Дух му е на помощ и че трябва да следва напътствията му и приеме Словото му...„ На 6 април 1900 г. Учителя П. Дънов свиква първата среща със съмишлениците си във Варна. Тук са едни от първите: Д-р Мирковић от гр. Сливен и Пеню Киров и Тодор Стоименов от гр. Бургас. С тази среща всъщност П. Дънов поставя основата на духовното общество „Бяло Братство“, като казва между другото: „Ние сме служители на Бялото Братство, искаме да изпълним Христовия закон, който Той положи преди две хиляди години.“ „Искам да събудя тази Божествена вяра у българите. Те религия имат, но вяра нямат.“

В следващите 15 години П. Дънов провежда редовно годишните си срещи със съмишлениците си, в началото във Варна, а впоследствие във В. Търново. На 15 август 1912 г. във В. Търново отпечатва своя труд „Завета на

цветните лъчи на светлината„. В този труд са вписани слова от Светото писание, които според П. Дънов са автентични със Словото на Господа. Цитираните стихове от Библията са групирани по съдържание така, че да отговарят на съответните цветни лъчи на светлината. (243)

От 1904 г. П. Дънов се установява на постоянно местоживеене в София, първо на квартира в Димитър Голов и по-късно на улица „Опълченска" 66. От 1925-26 г. живее вече в квартал „Изгрева„, в която местност се изгражда братското селище на обществото. Сега тази местност е застроена от дипломатически представителства, особено това на Русия.

През 1921-22 г. П. Дънов обявява официално откриването на Младежкия окултен клас, както и този на Общия окултен клас. Беседите си държи в отделни салони или квартири, по-късно в салона, построен в братското селище на „Изгрева„. От 1929-30 г. Учителя П. Дънов започва организирането на първите екскурзии и палатъчни лагери в местността „7-те рилски езера" в планината Рила. По традиция връх Мусалла се възкачва колективно по време на двете годишни равноденствия — 22 март и 22 септември. Планината Рила П. Дънов счита за духовен център на земята, каквито са планината Хималаите и Алпите. Местността „Скакавците" на Рила планина се смята за „Светилището" на тази планина.

След почти 45 годишна активна духовна дейност, извършена със себеотрицание и любов към човека, П. Дънов напуща физическия си живот на 27 декември 1944 г. Тленните му физически останки са положени също така в приятна и красива градинка в същата местност — квартал „Изгрева„.

Можем ли накратко да дадем характеристика за личността на П. Дънов? Едва ли, защото това е една изключителна личност, каквато рядко се среща и изявява на земята. За улеснение ще си послужим с характеристиката, която дават негови последователи и близки сподвижници. Така Димитър Кочов казва: „Дух с проникновен поглед, отправен преди всичко и след всичко към Първопричината, Върховното в живота на човека, на човечеството, на природата, Битието и към всичко, в което „живеем, движим се и съществуваме„. И не само това. Философ, учен, мистик, мъдрец или с всичките тези назован, Той е въпрос на предпочитание и вкус към един или друг термин. Идеологът е учен, философ, теолог и поет едновременно. Без наука и философия той няма здрави надеждни основи. С теологията, мистицизма и ирационалното се съоръжава с огън и плам; с вяра и вдъхваща надежда. Като поет рисува страстно привлекателните панорами на своите видения — богатство и бреме на странния му дух. Този е, струва ни се, най-сродният на П. Дънов духовен натурел." А Ал. Томов (238) мисли, че: „П. Дънов е съвършено чужд на илюзията, на всички ония философи, които се стремят да кажат „последната" дума на човешкото знание, да изразят истината в окончателна, пълна и завършена форма. Той знае, че „последно„, абсолютно и съвършено знание няма; че самото знание е един процес на растене, едно движение и приближаване до истината; че завършените форми, окостенелите догми стават винаги спънка на прогреса и че важно е не да се дадат завършени формули, а правилна насока и мощен тласък към истината. Той знае освен това, че до големите духовни истини

човек не може да се доближи без морално издигане и пречистване, без пробуждане на спящите в него духовни сили и способности; той знае, че тия истини се разкриват постепенно като прозрение, жив опит, несъмнена и очевидна действителност само на „пробудилата се“ чиста душа, способна да живее в хармония с тях.

Ето защо задачата на П. Дънов е предимно от практически просветно-възпитателен характер. Не книжни теории и „системи“ се стреми той да създава, а да учи с личен пример, напътвания и пояснения как да се усвои „най-великото изкуство“ — изкуството на разумния живот, който носи възраствване на сили, здраве и жизнерадост, пробуждане и усъвършенствуване на способностите; който е непрекъснато растене, непрекъсната младост и който води към истинска социална хармония и висша красота. Той създава и култивира една духовна среда, годна да възприеме новото и да го осъществи, едно окултно движение, насочено към реализирането на тоя по-висш разумен живот, предимно по пътя на вътрешното усъвършенстване и превъзпитание на личността. Да пробуди в душите стремежа към възвишеното и прекрасното, да даде мощен тласък към самоусъвършенстване, към упорна работа над себе, си към свръхусилия; да помогне освобождаването на личността от всички ония привични вярвания, мнения, предразсъдъци, навици, които спъват развитието й; да спомогне за изграждането на съзнанието на новия човек; да подпомогне формирането у него на един устойчив и мощен характер — това е грижата и работата на П. Дънов по отношение на неговите ученици — работа трудна, изискваща време, за да се развие и даде резултати, и при това работа, която може да бъде по силите само на човек с импониращa духовна мощ и извънредни дарования.“ (238)

„Като развива своето учение, П. Дънов изхожда от духа и основните начала на истинското Християнство, той възсъздава Христовото учение в неговия чист вид, както то е проповядвано и разбирано от Исуса и първите църковни деятели, а освен това допълва го с онова, което Исус „би казал сега„. (238)

„Учението на Исуса бе едно окултно учение: неговите дълбоки и основни истини са съставлявали тайно учение на първото християнство, което се е предавало от уста на уста чрез посвещения в тъй наречените Христови, малки и големи мистерии. Тия висши истини са се възприемали чрез една дълга подготовка: морално издигане; те са ставали предмет на лично преживяване и лична опитност, а не само вяра и са се възприемали като несъмнена жива действителност.“ (238)

„Като се има всичко това предвид, трябва да се каже, че постигнатото вече от П. Дънов не е незначително. Неговите успехи се дължат преди всичко на неговата духовно издигната личност, на извънредните му морални и интелектуални дарования и на силното непосредствено влияние, което той упражнява върху своите последователи... Той никого не цитира, освен Евангелието. Винаги говори с увереността на човек, който е опитал и напълно е сигурен в това, което твърди. В своите беседи той не влага никакъв изкуствен патос, но обикновено в тях се чувства топлината на вдъхновената мисъл и вдъхновеното чувство, избликащи из чистите дълбочини на една велика душа, и затова той притежава във висша степен способността да раздвижва най-нежните душевни струни и да завладява сърцата.“ (238)

Ако трябва да се каже нещо за естеството на словото на П. Дънов, то безусловно словото му притежава някои особености, които не всички възприемат правилно или могат да изтълкуват правилно. Например Той никога не дава завършен повдигнатия от него проблем. Той не иска да се натрапва с догматични норми. Той оставя мисълта на слушателите си свободна, сама тя да довърши подсказаното, като чрез личния си разсъдък слушателят да възприеме казаното и всади в себе си и в съзнанието си като трайно знание. П. Дънов прави аналогия с природата, която крие своите тайни и закони и ги дава само на онзи, който съумее да ги разкрие и разгадае. Следствие на тази особеност в подхода си засегнатите от П. Дънов проблеми и истини не са изложени някак си стройно и схематично. Той счита, че за да се възприеме една истина, слушателят трябва да е подготвен за нея. Така е и при разкриване на законите и тайните на природата. Само тези, които чрез упорита работа са се доближили и подготвили за проблема, който проучват, могат да го схванат и разкрият. А това изисква тренировка на мисълта и съзнанието, което в повечето случаи липсва на аудиторията. Поради това П. Дънов дава и разглежда проблемите, които иска да разясни, някак си откъслечно, загадъчно, проблематично, или ги описва чрез аналогии, примери и изживявания, взети от живота на хората. Тази разнообразност в строежа на словото на П. Дънов задържа обаче вниманието на слушателите, които не се измарят да го слушат.

И ние, за да запазим характерната особеност на словото и беседите на П. Дънов, не пристъпихме към систематизация на цитираните мисли, макар че са подбрани по общи проблеми и въпроси. Оставихме застъпените проблеми в течение на толкова години да се разясняват и развиват през годините на държаните беседи. Ако се следи даден проблем, повдиган през целия период на духовната дейност на П. Дънов, се вижда хронологичното му съзряване, неговото допълване с нови образи и явления, все по-дълбокото му обосноваване и представяне във форма, близка до съзнанието на слушателя. Друга особено характерна страна на словото на П. Дънов е неговата символичност. Той използва образи и идеи от природата, за да изрази някои свои виждания за живота, света и Бога. Същевременно, за да осъвремени Христовото учение и представата за Първопричината на света — Бога, взема най-последните открития в областта на физиката, математиката, биологията, астрономията и други науки и ги разтълкува от философска гледна точка. Затова ние не си позволихме да анализираме основно или научно да обосноваме принципите, застъпени от П. Дънов. Не искаме да натрапваме на читателя наши виждания и схващания, тъй като всеки един има свой мироглед и нагласа за възприемане на истината. Нашите аналитични и обяснителни разсъждения, подкрепяни от становището на съвременната наука, имат за цел да изяснят само някои на пръв поглед крайно неясни мисли или трудни за тълкуване виждания. Същевременно искаме с наша помощ читателят да си изгради попълен и точен образ за личността на Учителя П. Дънов, за неговата духовна висота, за неговата духовна мощ и философска сила.

5.1. П. Дънов — сам за себе си

„Някои искат да знаят кой и какъв съм аз. Аз съм това, което говоря. Според мене аз трябва да дам някому излишека от моите знания, от моя живот, защото той не е мой. Тази виделина, която иде отвътре трябва да я препратя навън." (38-1917) „Думите, които ви говоря, това съм аз. А вие ще мислите какво съм искал да кажа. Аз съм толкова откровен, че ви казвам една велика истина, която съм приложил и съм имал отлични резултати." (40-1922) „Истината, която проповядвам, не е моя. Един ден, когато пораснете, ще постъпвате благородно с всички и тогава ще платите не на мене, а на Онзи, чиято е истината." (63-1922) „Някои искат да знаят дали съм Христос. Чудна работа. Ако на моята свещ може да четете всяка книга в света и ако всяка книга може да се разкрие при моята светлина, аз съм. Сега аз не разрешавам въпроса за себе си, аз разрешавам въпроса за Христа, как да Го познаете, когато дойде." (60-1922) „Не, едно ще знаете: аз не съм като вас. Това да знаете. По нищо не съм като вас. Аз абсолютно изпълнявам волята Божия, обръщам внимание на най-малките прояви в себе си и мога да трансформирам всяко чувство, всяка своя мисъл моментално. Туй е, което Бог изисква от всинца ни — в даден случай да не реагираш против волята Му. В момент, когато Господ казва да мълчиш — да мълчиш. Когато Господ казва да говориш — да говориш. Когато Господ казва да почиваш — да почиваш. Когато ти каже: Работи! — да работиш." (57-1924)

„Вие още не сте смирени като мене. В моето съзнание други неща има, които вие даже не подозирате. Вие не подозирате какво е скрито в моето съзнание. Обикновен съм, нося такива дрехи, като вас, ям и спя като вас, но ако това подразбирате живот? Не е там животът. Вие не подозирате какво съм аз." (56-1923) „Преди всичко аз не съм всякога в тялото си. Някога дохождам в събранието и вие мислите, че съм при вас. Аз не съм между вас; аз съм извън времето и пространството. Само тялото ми е при вас. Вие виждали ли сте ме? Познавате ли ме? Ще кажете, че съм проповядвал нещо. Нищо особено не съм казал. Когато кажа нещо, светът ще се оправи. Засега само ви забавлявам." (63-1922) „Може ли човек да излезе от тялото си? — Може, от него зависи. Аз мога да излизам и влизам в тялото си, когато пожелая. Ако не го правя сега, то е, защото направя ли го пред вас, всички ще избягате." (63-1922) „Вечер, когато искам да изучавам световете, излизам, ходя там, дето човешки крак не стъпва и човешко око не прониква." (63-1922)

„Аз ви казвам, че Господ е в мене и ми казва, че „вие ще имате всичкото Негово благословение." Не мислете, че това е една химера. Вие ще опитате думите ми във всяко отношение." (70-1925) „Аз съм казал много хубави думи за Истината, защото живея съобразно нея, мисля съобразно нея и действувам съобразно нея. Действайте и вие съобразно нея, тя е и за вас благо, не е само заради мене. Ако е само заради мене, аз бих седял на друго място и щях да бъда спокоен, нямаше да седя между българите." (71-1923) „Аз съм един пътник, посетих вашата страна, няма какво да ви оставя, затова ще ви оставя

един спомен. Но да не мислите, че съм някакво величие?“ (71-1923) „Ако развиете в себе си ясновидството, то тогава, когато ви говоря Истината, ще видите, че от мене излиза един прекрасен син цвят, който с нищо не може да се сравни. После ще забележите, че от мене излиза един прекрасен бледо-жълт цвят. По всичко това ще разберете, че ви говоря Истината.“ (72-1925) „И когато казвам, че ще ви покажа пътя към Бога, вие трябва да знаете, че аз не съм самозванец.“ (76-1926) „Да, зад мене има нещо, но какво? — Зад мене седи Господ, зад мене седи Истината, зад мене седят ангелите, зад мене седят идеите на всички добри хора.“ (85-1926) „Това, което говоря, е велика Истина.“ (85-1926) „Някои искат да намерят Христа в мене. Не, Христос ще намерите в Неговото учение. Ако искате да знаете кой съм, аз ще ви кажа. Аз съм брат на най-малките в Царството Божие. Аз, най-малкият, искам да изпълня Божията Воля както Бог е заповядъл; да осветя Неговото име както Той ме е осветил. Бог е бил толкова добър към мене, че аз, братът на най-малките, искам да Му се отплатя със всичката си признателност.“ (96-1917)

„Христос каза: „Още много знания могат да ви се дадат, но не сте готови за тях. Затова, когато Духът на Истината дойде, Той ще ви научи и припомни всичко онова, което е било скрито в мене.“ Същото мога да ви кажа и аз, като ви преведа тези думи и на научен, и на религиозен, и на философски език, както и в проза, и в поезия. Изобщо, аз мога да ги преведа на какъвто език искате, било на модерните, или на старите езици. Навярно ще искате да ги преведа на български език. Обаче аз съм решил отсега нататък да говоря на Божествен език, а вие сами си превеждайте, всички според своя близък матерен език. Засега аз съм намерил съответни символи в българския език, чрез които превеждам Божествения език. Ако хората от другите народи искат да слушат Божието Слово, те трябва да дойдат тук и сами да си намерят символи, с които да Го превеждат. Западните народи ще приемат Божието Слово от изток.“ (76-1926) „Аз не се стремя да стана философ, светия или ангел — отдавна съм такъв. Някой иска да стане светия. Той е светия, но не вярва в това. Пръв ти трябва да знаеш, че Бог те е създал добър и си такъв. Ако очакваш хората да те признаят за добър, твоята работа е пропаднала.“ (128-1932) „Аз не искам да ми правите паметник, не искам да правите църква от мое име — нищо не искам от българите. Достатъчно е това, което се прави в името на Бога и Христа.“ (128-1932) „Проглуших света с моето говорене. Аз даже се чудя на себе си, защо говоря повече, отколкото трябва. Това не е нито по характера ми, нито присъщо на моето естество, нито е в съгласие с разбиранията ми. В невидимия свят ме считат за най-мълчаливият човек, а на земята съм най-разговорливият. Аз говоря много, защото ви считам за умни хора. Ако не бяхте умни, не бих ви говорил.“ (132-1932) „Думите, които ви казвам, са верни и истинни не само за днес, но и за бъдещите векове.“ (32-1917) „Вие трябва да знаете, че Господ върши работите чрез хората. Туй, което аз говоря, това са го казали горе, това говори цялото небе.“ (31-1917) „Едно време, когато бях на вашите години, като учих тази наука, като ставах сутрин, тъй започвах: Благодаря ти, Боже, за всичко, което си ми дал и си ме научил.“ (31-

1917) „Кой е Учителят, не знаете. Аз минавам под псевдоним. Никой не знае кой съм аз, но можете само да предполагате. Предположението не е още Истина." (132-1932) „Моето учение е тъй необходимо за вас, както светлината. Аз искам да ви дам само методите и начините как да се развива онова, което е вложено в българския народ. Аз не спадам към никоя църква, към никакъв народ, защото не съм от земята. От слънцето ида и отивам към него. Като казвам слънцето, разбирам разумния възвишен живот. Във мене всяка мисъл, всяко желание е претеглено. Двадесет години правя опити и ще ги продължавам." (34-1920) „Щом Бог съществува, има и душа, и задгробен живот. Всеки сам може да опита тези неща и да се убеди в тяхното съществуване. Това са неща, които съм проверил хиляди пъти. По-скоро ще се усъмня в съществуването на хората, които ме обкръжават, отколкото в съществуването на Бога и на онзи свят. Аз живея едновременно и в този, и в онзи свят. Разговарям се едновременно с хората и с духовете." (32-1917) „Аз не съм пратен да оправям света: според мене той е оправен; по-добър от него няма; да оправям света, то значи да богохулствам." (35-1920)

„Знаете ли какво ме заставя да остана в България? То е тая Любов. Ако нямах Любов, аз никога не бих стоял в България." (34-1920) „Аз съм дошъл да кажа една Истина, какво говори Господ, Когото познавам добре. Комуто съм казал тази Истина и я проверил, винаги е имал резултат. Всеки, който иска да направи с мен опит, не може да се отърве лесно." (38-1919) „Няма въпрос, който бил той, от социално или духовно гледище, да не съм проучил. Разбирам го по форма, по съдържание и по смисъл, както и по действието на Божествената воля и по действието на Божествения Дух. Ако бих говорил тъй преди 5000 години, биха ме изгорили за това. Не, аз не съм от тези, които могат да бъдат изгорени." (38-1919)

„Ще кажете сега: дали Христос говори в този човек или дяволът? Ако аз си замина един ден от България, тогава ще знаете кой говори — дали Христос е говорил или не." (39-1922) „И желая не само аз, но всички вие да бъдете като мене. Бих се радвал и желая всинца да имате моя ум и моя стремеж." (39-1922) „Да бъдем милостиви като Него — това проповядвам. Туй е учението, което аз проповядвам. И съм готов още един път да умра, хиляди и милиони пъти съм готов да умра за това учение, знаят ли те (н.б. - противниците) това? Ако е въпрос за умиране, аз съм готов, стига това да изискват. Но Господ сега не иска смъртта на праведника. Веднъж е умрял Христос. Сто пъти не може да умира Той, сега други ще умрат." (39-1922)

„Не отричам, Бог е Любов. Любовта, която е в мене, е Бог. И аз съм благодарен, че Бог се е ограничил в мене, за да се прояви в мене — видимият, ограниченият Бог се е ограничил със своята Любов и аз искам да възприема неговата Любов, да се жертвам заради Него." (39-1922)

„После някои ми правят бележки че всякога не съм достатъчно сериозен. Говоря умни неща, ама тъй несериозно, не ми подобава. Някои думички са малко груби, но езикът ви е такъв, какво да правя? Аз българския език от 20 години го изучавам, има думи толкова груби и аз виждам, какво да правя — езикът е такъв." (39-1922)

„Аз не съм много сериозен, но ако стана много сериозен, вие щяхте да заспите. Аз не обичам да се смея,

искам да видите, че и аз съм донейде като вас, да не кажете, че аз не съм. Казват, че по някой път обичам да похапвам. Казвам: мязам като вас, но не съм като вас." (39-1922)

"Да не мислите, в душата си нямам абсолютно никаква мисъл да ви обиждам. В моята душа аз ви обичам и ви се радвам. Желая да ви видя, че имате знания. Знаете ли каква радост усещам, когато видя някой да има знания? Аз бих желал всички да растете, тъй както Бог ви е създал. Ами че вашето растене е и мое. Вашите мисли са и мои мисли; вашите чувства са и мои чувства. Така е, ние не можем да постъпваме разделено. Всеки ще живее отделно, но всички ще участвуваме в божественото развитие, което ще разберете един ден, когато идете горе, когато свършите своето развитие." (39-1922)

„Аз мога да имам език на учените хора, но този език не е принесъл полза. Аз се разговарям с вас, тъй както с някои деца. Ще седна като дете, ще видя как те разглеждат, и как аз разглеждам." (39-1922)

„Ще ме извините, аз съм толкова откровен, нека ме извинят всички — представление е това, което хората разправят пред Господа, а не по Любов. Аз разбирам, човек да бъде искрен, да бъде искрен в душата си, да няма задна мисъл, това разбирам Любов." (40-1922) „И аз вярвам във вас, че каквито погрешки имате, сами ще ги изправите и от мен по-добри ще станете. И когато вие приемете Любовта, ще може да ви говоря един разбираем език и много научен, да ви науча тия факти, закони и принципи, как съществуват и действуват в света." (40-1922)

„И всинца вас, моите приятели, аз искам да освободя от едно заблуждение. В този живот няма компромис. Или вярваш или не вярваш, или сит или гладен, средна линия няма." (40-1922) „Истината ще говоря тъй, както никой не е говорил, и ако тази Истина огорчава някого, аз не съм виновен." (40-1922) „Не, аз не говоря каквото ми скимне, а говоря такива велики Истини, които аз съм опитал, опитал. За мен светът не е мъртав, за мен целият свят е жив и във всяко същество — в един вол, в една муха и пр. — виждам туй което светът не вижда." (40-1922) „Онова което съвременните хора схващат и онова, което е всъщност живота, не е едно и също. Аз сега говоря и после беседвам с вас, но интимния ми живот, това, което аз мисля, вие не го познавате. Туй, което съм пред вас, не съм още всичко в тази реч, която сега ви говоря. Моят живот се изразява в друго направление, а че трябва да говоря, туй е само задължение." (40-1922)

„Сега казвам, за моето име няма място в света. Защо няма? Всички имена, които трябва да се напишат на този свят, са написани, и за моето име няма място, аз го задържам за другия свят. Като се върна на небето, там ще напиша моето име. То ще бъде името на Любовта. Питат ме: „Ще ли те срещнем? — Никъде няма да ме срещнете. „Няма ли да те видим?" — Никъде няма да ме видите." (40-1922)

„В историята на моя живот не е било момент, в който някой да е могъл да ме излъже. Нито съм лъгал, нито някой може да ме излъже." (40-1922) „Аз не подържам да се любим по човешки. Не, не, аз казвам, ще се любим с всичкото си сърце, с всичката си душа, с всичкия си ум, т.е. във всичкото Битие, ще проявим цялата Божия Любов." (40-1922) „Когато държа последната си беседа в България, ще донеса пълната си архива, на всички ученици, ще ви я прочета и ще ви пи-

там: готови ли сте или не? Ако ли не сте готови, ще затворя архивата си, и ще ви оставя да се разправяте сами със себе си." (40-1922)

„Това не е шега, но ви казвам: иде един велик момент в живота, най-великият, най-славният, или кости ще станете или жива запалена свещ, да светите във вековете, като ония звезди на небето, да показвате пътя на ония ваши братя, които идат по този път." (40-1922)

„Аз не искам вие да констатирате правото, от това няма нужда. Да констатирате моите думи дали са прави или не, това не е философия, защото аз полагам това учение, то е въпрос на опит. Аз искам всички да вкусите плодовете на туй Божествено учение, което проповядвам." (40-1922)

Явно, че неверието между последователите и учениците е довело до положение, че мнозина са започнали да проучват учението на Учителя по отношение правотата и истинността му. Обаче това на практика е невъзможно, тъй като не се касае за учение на физическия свят, а такова на духовния свят. Освен това, както Евангелията по учението на Христа са до голяма степен символически изразени, то и всяко духовно учение носи в себе си символика, тъй като не всичко може да се изрази с човешкия език. Ето и П. Дънов казва: „Някой път символически говоря, защото материята е много отвлечена. Символическият път е най-лесния: това значи да съкратя времето, пестя времето. И природата така говори. Той е особен език, който в бъдеще ще изучавате." (40-1922) „Някои правят разлика какво искал, какво учил Христос и какво съм учил аз. Аз и Христос учим едно и също нещо, нищо повече. Но някои питат: ти кой си? Не е въпрос кой съм аз. Други питат: „Кой е Христос?" Не е въпрос кой е Христос. В света има само един и Той е Бог на Любовта, който се проявява както иска и чрез когото иска." (40-1922) „Мислите ли, че ако се беше изправил сега Христос пред вас, другояче щеше да говори? Той е казал: „Думите, които аз ви говоря, не са мои." (И аз ви казвам същото. Тогава каква разлика има? И аз казвам: думите които аз ви говоря не са мои. Ако ги приемете ще ги опитате, че тези думи са верни и истинни. Не са мои, не грешете душата си. Не мислете, че съм някой „голям" човек. Не, не, едно нещо аз мисля: аз зная, че Бог е Любов; аз зная, че Бог е Мъдрост и тази мъдрост не е такава, каквато учените мислят; аз зная, че Бог е Истина, и тази Истина е малко другояче, отколкото хората знаят; аз зная, че Бог е Правда, и тази Правда е друга; аз зная, че Бог е Добродетел, и тази Добродетел е друга." (40-1922)

„Де е казано, че пророци след Христа не може да има? А какво има след Христа? Че ще има пророци след Христа, ясно се говори в Писанието, дето Христос казва: „Много неща има да ви явя, но сега не можете да носите, а когато този Дух на Истината дойде, той ще ви научи." Следователно пророк е онзи, който казва една велика Истина — който и да е той. Когато дойде пророкът той няма да се съобразява с официалните знания на хората, с официалната църква, но той ще каже нещата, както природата ги е казала. Може тази Истина да не е приятна на хората, но тя е необходима." (40-1922)

Съобразно горната мисъл на П. Дънов, трябва да приемем, че той е пророкът на Истината. Той настоятелно твърди, че изразява само Истината, самата Истина, както е дадена в света и природата. Той не се съобразява на-

пълно с твърденията на учените и църквите, търси думи и пътища да се доближи до същността на учението на Христа и да говори Истината за Бога. Всъщност можем да приемем, че Учителя П. Дънов е Духът на Истината, за когото сам Христос е казал, че като дойде ще ни обясни всичко как е и за какво е.

„Помнете всичко, което ви говоря, е за да се ползвате от него. Вие ще минавате през големи изпитания, ще падате и ставате, докато се убедите в истинността на думите ми." (44-1930) „Често и аз ви говоря за неща, които за вас изглеждат отвлечени, без някакво приложение. Знайте, че това, което ви говоря сега, след 100-200 години ще има приложение. Това не е за утеха. Някои неща могат да се приложат още сега." (49-1932) „Аз говоря Истината. Това всички трябва да знаят. Всички ще разберат, че друг закон управлява света. Този закон не е поставен от мене, нито по свой ум говоря. Бог сам ще покаже на хората, съществува ли Той, или не съществува." (53-1920)

„Някои искат да ме изгонят от България, но казано ми е да говоря, и аз ще говоря. Цялото човечество да се опълчи против мене, с цел да ме изпъдят, няма да бъде в сила да ме мръдне нито милиметър от мястото ми. Нека всички знаят това. Аз не съм дошел на земята, за да я напущам." (53-1920) „Казват: ще те пипнем! Кое ще ми пипнете? Мислите ли, че като убиете тялото ми ще ме премахнете? Аз не живея в тялото си. Тялото ми е привидна маска. Като изляза от тялото си, аз ставам опасен. Докато съм в тялото си, докато съм собственост, не съм опасен. Изляза ли от тялото си ставам опасен." (53-1920)

„Сега аз не ви проповядвам учение, което не знаете. Аз само ви припомням това, което сте знаели, но сте го забравили. Вие знаете как да любите; знаете, учението на Любовта, аз само ви го припомням. Казано е в Писанието: „Когато дойде Духът на Истината, Той ще ви научи и припомни всичко." И аз само ще ви припомня за Любовта, а който е готов, ще я приеме. Тогава вие ще бъдете свободни. Само в Любовта има свобода. Дето е Любовта, там има вътрешно разбиране между хората." (54-1924)

Ето и тук се набляга на обстоятелството, че според Писанието, Духът на Истината ще дойде и ще помогне на хората да схванат Любовта. Обстоятелството, че П. Дънов в течение на 40 години проповядва Божествената Истина, Божествената Любов и Божествената Мъдрост, ни навява на мисълта, че зад фигурата на П. Дънов стои всъщност споменатия от Христа Дух на Истината.

„Днес аз се разговарям с Господа, а вие възприемате този разговор чрез отражение. Аз се обръщам към Господа с думите: Господи, никаква лъжа няма да излезе от устата ми. Ще говоря само Истината; ще изпълнявам това, което Ти искаш, за нищо няма да пожаля живота си. Всичко което искаш, ще го направя доброволно; ще Те следвам, не защото си направил небето и земята, но защото само Ти си единствен, безграничен, безначален, Който обхваща всичко в себе си." (54-1924)

Това заклинание на П. Дънов звучи като молитва и обещание пред Всевишния, Всемогъщия, Абсолютния, Безграничния, Безначалния, Единствения — Бога. И всъщност това свое обещание П. Дънов изпълни в течение на 40 годишното си проповядване за вяра в Бога. П. Дънов нямаше нищо свое материално, не се грижеше за своето благоденствие и осигуров-

ка, мислеше само как да помогне на хората във вярата им към Бога.

„Апостол Павел казва, че Бог в древността е говорил чрез пророците на хората, но те не повярвали. После им говорил чрез Своя Син, и пак не повярваха, имаше разколебание. Но сега Бог иде да говори на хората по друг начин. На съвременните хора Бог ще говори чрез Истината." (58-1926)

Тук П. Дънов набляга на обстоятелството, че на съвременните хора трябва да се говори за Бога „по друг начин„, а именно чрез Истината. Последната включва не само емоционалното чувство за съществуването на Бога, но и самата действителност, природата и самия живот, които са творба на самия Бог. С това П. Дънов осъвременява учението на Христа и дава реална представа за Бога, като същество над всичко и във всичко. За Истината той казва още: „Истината носи красота, носи богатство в себе си, носи сила в себе си, носи знание в себе си, носи мощ в себе си, носи безсмъртие, носи всички блага в света. Тя обема целокупния живот. Аз засягам този въпрос, защото някои казват, че Истината не е на земята. Да, ние живеем на земята, но Истината е за нашите души. Ние можем да искаме Истината, можем да търсим Истината и можем да живеем с нея." (58-1926)

„Аз казвам: Бъдещият свят ще е направен от Истината. Човекът на Истината е човекът на съвършенното безстрашие." (58-1926)

По повод, че не всичко което говори се възприема и разбира, П. Дънов казва: „Аз седя, на, по някой път и казвам тъй на себе си: не направих ли една голяма грешка, че поверих на тия хора едно свещенно правило, което опорочиха, опорочиха и името на Бога, и с това аз си навлякох една голяма карма? И от този опит, който направих, казах си, че ако имах тази опитност, никога не бих ви дал туй правило." (56-1923)

„И втори път аз ще бъда много внимателен за правилата. Но аз спечелих: научих, че няма Любов като Божията Любов и че само Божията Любов е Любов. Опитах туй. Поне аз научих правилото, ако вие не сте го научили." (56-1923) „Аз съм ваш приятел, искам да ви покажа начин как да живеете. Какво ме интересува друго? Нима мислите, че ще спечеля нещо? Откак съм в България няма друг човек, против когото да са казали толкова скверни работи... но това ни най-малко ме интересува, защото аз съм един голям извор, който постоянно се чисти. Да не мислите, че аз съм слаб, че аз не мога да се защищавам?" (60-1922) „Аз съм готов на всеки православен брат да му кажа: аз не спадам към никоя църква, към никакъв народ, защото не съм от земята. От слънцето ида, и отивам към него. Като казвам „слънцето", разбирам онзи разумен, възвишен живот. В мене всяка мисъл, всяко желание, е претеглено. Аз не искам да лъжа никого. Аз искам тия хора, които приложат моите методи да се ползват. Аз съм се ползвал, и вие да се ползвате. Двадесет години правя опити, и ще ги продължавам." (60-1922) „Аз съм бил и в двете ложи, и в бялата, и в черната, мен никой не може да ме използва. Зная законите и правилата и на едните и на другите, зная и последствията, знам го това от опит. И горе съм бил, и долу съм бил. Когато аз говоря, че съм от слънцето, подразбирам разумното, Божественото. Божественото, то е слънцето, защото само в слънцето има мисъл. Дето има мисъл, там съм. Аз съм от Божествения свят." (60-

1922) „Аз който имам толкова знания, който е изследвал нещата издълбоко, още не съм задавал въпроса, какво нещо е Бог. Този въпрос е вън от моя ум, вън от моето съзнание. И милиони години да минат, аз пак няма да задам този въпрос." (63-1922)

„Духът в мене, Бог, който говори в мене, никога не си служи с лъжи. Онзи, който се осмели да каже, че Духът, който говори в мене лъже, никога не може да се извини." (63-1922) „Ако бих позволил най-малката грешна мисъл да влезе в моя ум, тя би ме смъкнала в ада, долу. Някои искат да ми предпишат някои неща. Не, аз съм най-умният, най-добрият човек в света. Никога не съм допускал една лоша мисъл, никога не съм отстъпвал пред волята Божия, никога не съм отказвал на неговите свещенни мисли, никога не работя за себе си, никога не съм помислил за себе си, и желая всички хора да са щастливи, доволни, искам да им покажа правия път. С туй, което аз зная, бих ви използвал всички, бих направил всички да ми слугувате, но аз нямаше да бъда това, което съм сега. Аз не търся щастие от хората, защото аз познавам Бога. Аз Го познавам като абсолютна Любов, като абсолютна Мъдрост, като абсолютна Истина, като абсолютна Правда, като абсолютна Доброта, и зная, че в момента, когато наруша една Негова малка заповед, знаете ли какво ще бъде?" (71-1923) „Няма акт в моя живот, който аз да не съзнавам. Някой казва: „ама ти не видя„. Не, не, аз зная, но мълча, и ако мълча има защо. Друга философия има вътре в живота, и няма защо да ставам добър за вас. И до тогава, докато мислите малко зле за мене, аз съм добре, но почнете ли да мислите, че аз съм добър, казвам: аз съм на фалиране." (71-1923)

Тук Учителя намеква на обстоятелството че той в много малки случаи угажда на съмишлениците за да се представи за добър. Той не иска да спъва естествения развой на усъвършенстваване на когото и да е, тъй като когато човек не е още зрял за това, една такава услуга дава обратни резултати. Ще спомена, че и Христос не лекуваше всички слепи, хромави и болни. Само тези бяха облагодетелствани от Неговата любов, които бяха в пълна вяра към Бога и желаеха от сърце да Му служат.

„Много сестри има, които са тръгнали, тъй да се препоръчват за светици. Туй няма нищо общо с моето учение. Ако ти си Магдалена, дръж го за себе си вътре. Ако ти си Йохан Кръстител, мълчи си. Ще тръгнат за мене да говорят: Христос съм бил. Дръж го за себе си. Аз не съм дал право никому да говори за мене." (71-1923) „Аз ви казвам една велика Истина: ако някой, който може да спасява, това е само Бог. Този, който прониква навсякъде в света. И когато аз казвам, че мога да намесвам сърцата и волята на хората, то е защото работя с Бога." (81-1926) „Аз ви говоря за такава опитност, каквато всички може да имате. Вие може да я проверите всеки ден, и ще видите, че това е една велика Истина. Ако живеете в тази велика Истина, ще се развивате правилно." (81-1926) „Има хора, и в Америка, и в Англия, и в Китай, и в Япония, и в Индия, които говорят тъй както аз говоря; мислят тъй както и аз мисля. Не мислете, че само аз съм който говоря по тези въпроси в България и да казвате: дошел тук един човек, говори по някои особенни въпроси. Дошли са много такива хора, които искат да помогнат на човечеството, да донесат великата наука." (81-1926) „Все-

ки човек на когото умът е запалена свещ, няма какво да се съмнявате, той говори Истината. Аз съм готов да отстъпя своята катедра на когото и да е, стига той да говори Истината. Аз не държа на тази катедра, всеки може да се качи на нея, и да говори. (81-1926) „Аз говоря на България, за вас, не говоря за себе си, понеже не мисля да живея в България. Аз не мисля да живея даже и на земята. Един ден, ще се върна в своето отечество и от друго място ще ви гледам. И тогава няма да правя добро, както сега, да ви проповядвам. Ще видя, че някой плаче. Ще го утеша, без да ме види. Ще бъда невидим." (81-1926)

„Мнозина се запитват, как живея аз. Ще ви кажа, ще бъда искрен. Гледам сериозно на живота, но никога не съм тъжен, нито радостен. Не нося отрицателни мисли в ума си. Някога се явяват сенки, но те не са реални. Виждам страдащи хора, но не плача за тях. Плачът не е състрадание. Питам ги, за колко продават скръбта си, и я купувам. За мене е важно, като плачете, да изтрия сълзите ви; ако сте бедни да ви помогна, да ви покажа да се освободите от бедността; ако сте болни, да ви излекувам. Аз възприемам страданията, мъките на хората. Вечер, преди да си легна, получавам телеграми от целия свят. Като отговоря на всички телеграми тогава заспивам." (128-1932)

„Ученият доказва нещата по свой начин, а аз — по своему. Обаче, това, което ви казвам, никъде няма да го намерите." (136-1932)

Оригиналността в Словото на П. Дънов е преди всичко философското съгласуване на Учението на Христа със съвременната наука и съвременния интелект на хората. Той се стреми да изложи Истината за живота така, че да бъде най-близко до природните закони и принципи. По този начин той задоволява умовете както на учените така и на неучените хора.

„Едно време, когато започнах да свиря на цигулка, всички ми казваха: Цигулар къща не храни." Въпреки това, аз продължавах да свиря. Първият ми учител беше добър, даде ми основните правила на цигулката. Вторият ми учител беше чех, гениален музикант." (136-1933) „Някога и аз съжалявам, че ви говоря. Защо? — Защото словото пада на пътя, и птиците го иззобват; някога пада между храстите и се заглушава." (136-1933) „Говоря само за онова, което съм опитал и наблюдавал. Например наблюдавал съм и изучавал минералите, растенията, животните — цялата природа." (137-1933)

„Ако има някой, който трябва да се обезсърчава, това съм аз. Защо? — Внесъл съм голям капитал, срещу който или нищо не съм получил, или нещо незначително. При все това, вярвам, че ще стане нещо, и аз ще получа някакво възмездие, макар и микроскопическо." (145-1937) „Помнете: не искайте от хората това, което и вие не може да им дадете. Аз ви казвам това, което постоянно изисквам от себе си. Не говоря на теория само." (155-1943)

През целия период на словесна дейност П. Дънов пледира да се опита учението му в практиката и тогава да се възприеме. Знание без практическо приложение не е знание, казва той. Неговите препоръки засягат ежедневния живот, както от физическа така и от духовна гледна точка. Съветите му дават възможност човек да възстанови както здравето на тялото си, така и да хармонизира духовния си мир. С това човек може да си начертае живота в посока на съвършенството.

5.2. Защо дойдох?

„Аз искам да ви предам една наука, от която да може да се ползвате във всички случаи на живота си. Аз искам да преведа окултната наука, защото тя е много отвлечена, аз искам да се ползвате от нея в сегашния си живот." (7-1923-24) „Аз имам най-хубавото, най-доброто желание и най-великия стремеж да свържа всинца ви с Бога. Това е най-хубавото, което искам да ви дам. Аз не искам да ви науча как да се обичате един друг. Не, това могат да ви научат други. Аз искам да ви посоча път, начин, как да направите връзка с Първата причина на нещата в Божествения свят." (28-1927) „Моето учение е правата мисъл, която е абсолютна, без никакви погрешки." (28-1927) „Не искам да се занимавам с умовете на хората, моето желание е да се занимавам с техните сърца, защото всичкото зло се таи в сърцата." (30-1914) „Аз от 20 години правя опити, изследвания, за да намеря един положителен метод, който да изразява абсолютната Истина." (27-1925)

„И българите, като народ трябва да се обновят. Дали ще ме послушат, или не, това си е тяхна работа. Аз съм длъжен да им кажа Истината. Като я кажа ще си отида. Къде ще отида?" (32-1917) „Ние идваме в Търново, за да създадем на търновци една благоприятна атмосфера. Защо съм избрал Търново? Аз съм го избрал като един център, дето земните влияния на България, се срещат и може да се подобри здравословното състояние на българите." (34-1920) „Много пъти съм казвал, аз мога и на друго място да работя. Ако не ме искат българите, казвам другаде ще отида. Но ако моето присъствие ви носи благословение и ви прави свободни, да не пострадате като народ, не изпущайте случая. Аз ви казвам: зная, имам знания, опит имам, но трябва време, имайте търпение. ЕДин ден историята ще се произнесе." (34-1924) „Докато народът не се произнесе, аз ще стоя тук. Аз искам да събудя тази Божествена вяра у българите. Те религия имат, но вяра нямат, изгубили са я. Аз не съм се изказал по всички въпроси. Това не са твърдения, но приложения на ред принципи и закони. Аз съм опитал туй учение и има резултати." (34-1920)

„Аз ви уча едно положително учение, което може да прилагате и мога да направя опит с всекиго, стига вие да сте искренни. Това е привилегията на моята философия, че може да се прилага в живота." (38-1918) „Затова съм дошел в България — да завъртя крана на колелото на живота и след 2000 години ще ме търсите, ще искате да знаете, кой е сторил това нещо. Господ ме е изпратил в България да завъртя колелото на живота в обратна посока, и аз ще го завъртя по всички правила на Божествения закон, за да опитате всички блага на живота." (38-1919)

„На вас ви давам упътвания, и туй, което ви говоря, в миналото трябваше 30 години да прекарате в някоя пагода или капище и да ви се дават много изпити, за да ви се кажат тия думи, които аз ви казвам." (39-1921) „Аз ще говоря за онези които са ученици. Ако някой от другите не ме разбира, аз говоря за ученици. Имайте предвид, че ще говоря само за необикновенни неща." (39-1921)

„В моя ум има една трудна задача, която сега разрешавам: защо християните не са разбрали досега Христовото учение? Не само да се каже, че не го разбират, но защо, причините. Не само защо християните не са раз-

брали Христовото учение, но питам: защо и вие не сте разбрали още смисъла на вашия живот? И друг важен въпрос: защо досега хората не са възприели Любовта, за да я приложат в нейната пълнота?“ (39-1922) „Ето въпроси, с които бъдещата култура, бъдещото човечество ще се занимава. Те са сериозни задачи, задачи за най-умните, и сериозни хора, за хора с характер, хора с ум и воля. В това седи именно човешката еволюция: човек сам да завлада своя ум и своето сърце.“ (39-1922) „Аз искам да ви извадя от този затвор. Сега вие сте като Петър, разтривате си очите: „дали е това вярно, дали този човек говори Истината, или ни заблуждава“? И тъй, като излезнем на улицата, и аз изчезна, тогава ще познаете. И когато си замина от България, тогава българите ще познаят. И втори път няма да дойда вече. Един ден българите ще познаят, че съм им бил един голям приятел. Но, когато аз си замина, не искам никакви паметници, и ако ми направите такива, ще ги разруша.“ (39-1922)

„Моето учение е учение на Любов, на братство, на сестринство, на абсолютна свобода, в която всеки зачита правата на другите. И най-големите са готови да бъдат слуги на малките и слабите. Това е то Божественото учение, това е казал Христос, и това ще говори Христос, който иде сега отгоре.“ (39-1922) „Аз не проповядвам за разпнатия Христос, аз ви проповядвам за онова Христово възкресение на Божията Любов, на Божията Мъдрост, на Божията Правда, и Добродетел, и на онзи Христос който носи живот в себе си, който носи Мъдрост, знание и сила; за онзи Христос, който носи Истина, който иде да ви даде всестранна светлина, да построим домовете си, да ни даде правда и с нейната мярка да мерим, да ни даде Добродетелта.“ (39-1922)

„Аз ви проповядвам, като на свои братя и сестри в името на Христа. Никога няма да изопача Истината. Аз ви давам най-хубавото от себе си, запознавам ви с тези Истини, за които никой друг от 2000 години насам не ви е говорил. Защо? Защото аз любя Бога, защото му служа с Любов и Мъдрост.“ (39-1922) „Любовта подразбира да знаеш, защо обичаш хората. Аз да ви кажа. Аз обичам човека, защото Бог живее в него. А защо трябва да се обича? Като обичаме, ние търсим Бога.“ (40-1922)

„Вярвам, онези които ме слушат не живеят според моето учение. Но ако не живеят според моето учение, аз крив ли съм? Ако съм крив, аз съм готов да се изправя. Туй учение не е мое, то е учение Божествено и трябва да засегне всинца ни, като братя и сестри.“ (40-1922)

„От 2000 години, откак е слязъл Христос на земята, мен ме учудва не защо светът не вярва в Христа, но защо служителите на Христа не проповядват неговото учение. И днес, ако идете в една евангелска църква, ще чуете много повече да се говори за разни автори, отколкото за Христа. Христос е на трети план. А за Него те казват: „Христос е глава на църквата„. А сега, евангелската църква има една глава, православната — друга глава, католишката църква трета глава.“ (40-1922) „Моето учение има една глава: да направи хората свободни във всяко отношение, да разтвори касите на хората, да отвори затворите. Всички хора да живеят като братя. Това не е мое учение, то е, което нашият небесен баща изисква.“ (40-1922) „Туй учение, което аз проповядвам в днешната беседа, не е за света, а е заради вас. То е един вътрешен психически момент за преживяване — та-

кова преживяване, което никому не трябва да казвате.“ (40-1922)

„Сега аз не искам да ви направя индиферентни към живота. Обаче искам да ви дам една философия за живота, да мислите право.“ (49-1932) „Аз поставям нов закон: „Обичай всяко дърво, всяко цвете, всяко животно, като себе си.“ Аз превеждам старите закони на нов език, за да бъдат разбрани и изпълнени от всички.“ (52-1919) „Не мислете, че ви проповядвам някаква религия. Да ме пази Господ от това. Аз ви проповядвам едно Божествено учение, върху което се основава бъдещият строй. Това учение се крепи върху разумните закони на природата. То разглежда въпроса за възпитанието и самовъзпитанието; отношението на мъжа към жената и на жената към мъжа. Божественото учение не е ново, но го изнасям сега. Аз само правя превод от великата книга на живота.“ (53-1920)

„Сега аз искам от вас чистотата. На мнозина не харесвам работите. Много от вашите прояви не са похвални и заради вас се сипят много хули върху мене. Аз отблъсквам всякаква отговорност от себе си. Няма защо, в мое име да се вършат престъпления. Който иска да служи на някого, да служи на живия Господ-Бог на всички народи, Бог на Любовта. Аз нямам нужда да ми служат.“ (53-1920)

„Моето учение не е на теория и диспут, то е основано на строго научен опит. Аз съм подложил всички, и най-малките детайлности на туй учение на опит, на строг опит.“ (59-1922) „Моето учение е тъй необходимо за вас, както светлината. Ако можете да живеете без нея, да, но не можете; вие ще умрете без моето учение, тъй както умират без светлина и без вода. Учението, което ви проповядвам, е учение на новия живот, в него няма смърт.“ (60-1922) „Аз искам да ви дам само методите и начините, как да развиете онова, което е заложено в българския народ.“ (60-1922) „Нашето учение е учение на Бялото Братство, според което всички способности и сили на човека трябва да се събудят във всичката своя интелегентност.“ (60-1922)

„Целта ми не е да се увеличат моите съмишленици, а да могат мозъците на българите да станат нормални, да се образува една мека атмосфера, и при това да се подобри положението на тяхните ниви, да раждат повече живот.“ (60-1922) „Сега съм дошел в България. Много пъти съм казвал: аз мога на друго място да работя. Ако не ме искат българите, казвам, другаде ще отида.“ (60-1922) „Знаете ли какво ме кара и заставя да остана в България? — То е Любов. Ако нямах любов, аз никога не бих седял в България.“ (60-1922) „Аз желая да покажа на съвременните религиозни хора в какво се заключава Христовото учение.“ (62-1923)

„Питат ме защо съм дошел на земята. Пратен съм да ви вържа. Как? — Да свържа умовете и сърцата ви с Бога. Това значи: да развържа ръцете и краката ви, да работите и да се движите свободно; да отворя вратите на прашните ви къщи, да ви накарам да излезете в природата, да се радвате на Божиите блага.“ (62-1923) „Ако съм дошел на земята да проповядвам такова учение, каквото другите проповядват, нямаше нужда да идвам. Аз проповядвам едно учение диаметрално противоположно на досегашните. То е Христово учение, което трябва да се приложи в живота, поне в малък размер, а именно, в отношенията между бащи и майки, синове и дъщери, слуги и господари — между хора

на земята." (62-1923) „Аз искам да познаете този Господ и да се убедите в думите му. Аз не искам да ви убеждавам, има ли Бог, или не. Аз проповядвам едно велико учение, което може да опитате. Аз съм го проверил много пъти; с мене заедно са го проверявали и други; и вие може да го проверите. не се съмнявайте в мене. Аз не съм викал никого насила и не искам да ви заставям насила да вярвате. Искам и вие да бъдете свободни, и аз да бъда свободен. Аз влизам в положението ви, разбирам мъчнотиите ви и нямам намерение да ви критикувам." (62-1923)

„Трябва ли да се сърдя, че не ме разбирате? Колко пъти ви проповядвам без да ме разбирате. Обаче аз търся причината за вашето неразбиране. Слизам долу, до вас, и още подолу, да намеря причината за това. Като намеря причината, гледам да я отстраня." (63-1922)

„И да умра аз, учението ще живее. То е Божествено учение, а Божественото всякога живее. Има нещо необикновенно в света — то е Божественото. С него искам да ви запозная, за него ви проповядвам. То се разбира по особен начин. За да го разберете, трябва да стъпите на почвата на Любовта." (63-1922)

„Сега защо съм толкова строг? Когато дойда тук, изпитвам едно болезнено чувство. Тия набрали се ваши желания ми причиняват най-големи страдания. И сега аз трябва да направя усилия върху себе си да говоря. Аз да ви кажа Истината. И, ако не спазвате туй правило, тогава ще ви оставя да учите, каквото желаете. Решил съм. Аз не искам в бъдеще да измъчвам себе си, нито пък ще позволя на моите ученици да ме измъчват. Две правила: нито аз искам да се измъчвам, нито вие да ме измъчвате. Аз съм завършил своята еволюция, няма какво да се измъчвам повече." (65-1922) „Аз от 20 години изпитвам учениците тук в България, и не съм намерил ученик с воля, позлатен с любов. Колко българи съм намерил, но в това отношение, нито един не е излязъл верен, не е издържал. Затуй именно в миналото, тук на Балкана, нито една школа не се е задържала, а са минали на запад." (65-1922)

Тази мисъл на П. Дънов обяснява съдбата на Богомилството в България. Докато то изчезва напълно в България, на запад се запазва и до ден днешен, макар и под една или друга форма (катари, албигойци, бугри и т.н.) А Розенкройцерите са най-мощното религиозно общество, наследник на Богомилите и разпространено в Европа и Америка. У нас, днес се говори за Богомилите само като историческо явление а не като мощна духовна вълна, която поставя основата и на ренесанса в Европа.

„Вие ще кажете: „Учителя ни прави каквото си иска." Не є така, аз не правя, каквото си искам. Аз правя това което Бог иска. Аз съм готов да направя всичко, което ми каже Господ. Вие трябва да знаете и второто положение, че и Господ прави за мен всичко, което искам. Понеже и аз живея в Него. Няма нищо, което аз да поискам, и Бог да го не направи." (70-1925) „Аз искам да се събуди у вас съзнанието, да разберете, че тази Божия Любов е всичко, и че няма друга сила, като нея. Това може да го опитате още сега." (71-1923)

„Хубаво, аз искам да ви кажа Истината. Аз като говоря Истината засягам и себе си, разбирате ли това?" (71-1923) „Аз не съм ви казал мене да поставите на Христовото място. Христос не е нещо, което може да се постави отвън,

а Христос е един принцип. Поставете Христа вътре във вашите сърца." (71-1923) „Аз ви говоря като на мои братя. Истината ви говори." (71-1923)

„Нашата задача не е да ви направим щастливи, нито пък учени, да знаете много работи. Нашата задача е да ви дадем подтик да учите, да познаете себе си. Познайте Бога в Неговата пълнота — в Неговата Любов, Мъдрост и Истина, а след това познайте себе си, разберете защо сте дошли на земята." (74-1925) „Аз съм изпратен от Бога да покажа на хората пътя, по който трябва да вървят и служат на Бога така, както никога досега не са служили. Щом се интересувате да знаете кой съм аз, то ще научите от Бога. Като отидете при Него, вие ще разберете, кой съм аз и защо съм дошел. Аз не говоря за себе си, но казвам, че съм дошел на земята да покажа на хората истинския път, по който те могат да служат на Бога. И затова, ако искате да знаете кой съм, идете при Бога, а после елате при мене, да покажа пътя по който трябва да вървите. Ако намерите друг който може да ви покаже пътя, идете при него." (76-1926) „Истинската цел, която имам, е да ви помогна, да станете достойни синове на Всемирното Бяло Братство. Бялото Братство, за което ви говоря, не е ново общество; то е съществувало от памти века, но продължава да съществува и до днес." (76-1926)

„Ученикът трябва да се концентрира, да развива мисълта си, но не по начина на йогите. Аз давам методи, които са свързани с най-малките рискове за човешкия ум. Те са методите на живота, методите на разумната природа. Методите на йогите, обаче са свързани с големи рискове." (79-1927) „Ако аз съм дошел между този народ, дошел съм за учениците — те ме интересуват." (84-1927)

„Идейната, безкористната работа — с нищо не се изплаща. Как ще се отплати българският народ за моята 20-годишна работа сред него? Цели да се продадат българите, пак не могат да ми се изплатят. Пък и аз не искам нищо за своята работа. Единственото нещо, което бих желал от българите, е да се научат да служат на Бога, да Го обичат, да бъдат разумни и да обичат Истината. Могат ли да направят това, е аз ще бъда радостен, че след като съм проповядвал толкова години Истината, българите са ме разбрали." (86-1927) „Моята задача досега е била да внеса в умовете на хората поне един правилен възглед за Любовта и нейните основни, нови форми." (88-1927)

„Аз гледам на човека като на душа излязла от Бога, и дошла на земята да учи. Един ден, като ме срещнете, ще благодарите, че ви извадих от кръстопътя, на който бяхте застанали и ви показах правилния път. Не мислете, че ще се освободите от мене." (91-1928)

„Аз вярвам, че ще направите това, защото ви говоря великата Истина. Аз ви предавам своята опитност. По същия начин и аз придобих свободата си." (92-1928)

„Аз зная много добре какво е казал Христос. От това, което е говорил Христос, е написано само една микроскопична част. Защо църквата не изнесе другите неща, които са казани от Христа? Защото и туй малкото, което е изнесла, не им приляга на хората." (96-1923) „Значи, пътят на Любовта, Мъдростта и Истината, това са трите пътя, по които трябва да вървите. Това е най-великото, което може да ви каже братът на най-малките, братът на вашите ангели, които ви водят

в правия път. Аз зная, че днес вашите ангели много ви се радват. Аз пожелах да им направя една услуга. Аз съм дошел на земята, да услужа на ангелите и на вас. Като си свърша работата, ще кажете, че съм заминал някъде. Ако има още нещо, което не съм довършил, пак ще дойда. Ако и втори път не завърша работата си, пак ще дойда, докато най-после ми се каже: „Добре свърши работата си." (Такъв е законът на малкия брат на небето. Да направи това, което Бог иска от него. Ето великото учение, което не сте слушали до сега." (96-1927) „Според мене, да проповядвам, това значи, да светя на хората. Да светя, това значи, да им покажа пътя към Бога и начина, по който да изпълняват волята Божия. Бог е Любов, аз живея в света на Бога и желая да изпълнявам Неговата воля. Това желая и на вас. Аз съм една ръка, на която Бог заповядва: простри се напред — аз простирам. Свий се — аз свивам. Направи това — и аз го правя. Ще кажете, че това е ограничение, отсъствие на свобода. Това е изпълнение на волята на Бога. В изпълнение волята на Бога се крие свободата на човешката душа." (119-1930) „Моята задача е да събудя в човека свещеното чувство към живота, към Бога, за да вярва в доброто и възвишеното, което е вложено в него." (119-1930)

„Като говоря аз имам предвид две неща: първо да покажа, че зная, какво говоря; второ да изнеса Истината пред вас. И някога имам следното предвид: да ви направя съучастници на благата, с които аз се ползвам." (126-1930) „Аз не се интересувам от това, което хората правят. Кой каквото прави, за себе си го прави. Аз се интересувам от едно: каква е Първата причина на нещата." (128-1932)

„Мнозина ме питат кой съм аз, защо съм дошел на земята. Дошел съм да изпълня волята Божия, да свърша една важна работа. Ще я свърша, както разбирам, като музикант, който свири хубаво. Дали ще бъде публиката доволна, не е важно. Аз съм дошел на земята да изпълня не моята воля, а волята на Отца, Който ме е изпратил. Това е казал Христос." (141-1936) „Много съм говорил на хората и продължавам да говоря, с единствената цел, да обърна погледа им към скъпоценните камъни в живота, за да има с какво да се откупят, като дойде тежкият съден ден." (143-1935)

„Сега аз се питам: да проповядвам ли на хората, или не? Да мълча, или да говоря? Аз зная, че и без да им говоря, те ще влезат в правия път, но ще минат през големи страдания. Много години ще минат, ще блъскат главата си, ще падат и стават, ще страдат и ще се мъчат, докато влезат в пътя, който им е определен." (146-1937)

„Изпратен съм на земята да се изпита светийството ми. Понеже зная, че съм на изпит, внимавам, да не направя някаква грешка. На небето съм голям светия, затова на земята съм на големи изпитания. Ако не беше така и не знаех, какво съм, нямаше да приема никого около себе си. Казвам: като зная, какво се изисква от мене, приемам всички хора и не се интересувам, кой как постъпва и в какво вярва. За мене е важно, как аз постъпвам, и в какво вярвам. На земята заемам последното място. По-последен на земята от мене няма." (149-1937)

зи единството в принципите на едно учение, изнасяно в такъв дълъг период, значи, че вижданията за същността на проблема, в случая Битието, са изяснени в съзнанието на говорителя; че законите и принципите за които се пледира са добре известни, проучени, опознати, опитани и видяни. Само така бихме си обяснили тази сигурност и непоколебимост, с която П. Дънов проповядва Истината.

„Сега ние сме пред един от великите опити на света. Понякога аз съжалявам, че даже мои ученици криво тълкуват думите ми. В моето съзнание думите имат само едно значение. В мене няма никакво пропукване на съзнанието, няма абсолютно никакво съмнение за вечното, реалното, защото живеем вътре в този свят." (63-1922)

„Аз зная какво има на слънцето, на луната, на звездите, на онзи свят. Когато отивам на слънцето, аз се движа с бързина по-голяма от тази на светлината. За една минута съм на слънцето. Когато отивам на най-отдалечената звезда от нас, отивам за десет минути — отиване и връщане." (63-1922)

Въпросът за бързината с която се движи съзнанието и мисълта на човека е изясняван от П. Дънов. Той счита, че тези съставки на човешкия дух, като нематериални елементи могат да се движат действително с по-висока скорост от тази на светлината която в своята изява на физическия свят има материална същност и скоростта ѝ е крайния предел за този свят.

По отношение същността на нашето слънце, П. Дънов счита, че то не изпраща светлина от себе си, а само я препраща, като я получава от друго, невидимо за нас слънце. Това ще рече, че видимото за нас слънце има свой двойник, който ние не познаваме. Това свое становище Учителя П. Дънов изказва още в 1920 г. и представлява голям интерес, тъй като противоречи на тогавашните схващания на физиците и астрономите. Но както се узнава сега, учените търсят „близнака„, както се изразяват, на нашето физическо светило — слънцето. Основавайки се на принципа на поляризацията, учените считат че както всички явления във вселената имат двойници, то и нашето слънце трябва да има такъв. В момента учените изследват един невидим източник на лъчения, който наричат „джеминга" и който най-вероятно е черна дупка. Ще цитираме констатациите на самите учени: „Ако „джеминга" е двоен пулсар, в излъчванията ѝ трябва да се наблюдава периодичност. През октомври 1983 г. е установено че в излъчванията ѝ действително има периодичност. Нещо повече, излъчваните от нея гравитационни вълни имат същия период като вълните на слабото трептение, наблюдавано върху слънчевата повърхност. Подобно съвпадение говори, че между „Джеминга" и Слънцето съществува връзка. Първата звезда излъчва гравитационни вълни, а втората ги приема." (239-А. Алтер)

„Аз мога много неща да ви обясня философски. Мога да ви обясня произхода на света; мога да ви обясня защо е създаден човека; мога да ви обясня философски защо жената е жена и защо мъжът е мъж, мога да ви обясня защо се женят хората и т.н. Но какво ще разберете, какво ще се ползвате от тези философски разсъждения? Ако аз, който свири, съм един велик виртуоз и се въодушевлявам, а вие сте глухи или сляпи, то вие ще ме разберете ли?" (71-1923)

Явно, че дистанцията която съществува в духовно отношение, между учениците и самия П. Дънов е толкова голя-

5.3. Какво мога.

„Аз проповядвам неща които са съобразени с великия Божествен закон. Пред Господа не лъжа. Дали моето учение е съгласувано с вашите възгледи, за мене е безразлично; за мене е важно, моите възгледи да бъдат съгласувани с великия закон, да не бъда лъжец пред Бога, пред небето, пред ангелите, пред светиите. Този е важният въпрос за мене." (31-1917) „Когато аз говоря нещо, аз всякога имам предвид следното: мисълта ми да е вярна пред Бога." (27-1925)

„Когато аз живея съгласно Божия закон, дали ще ме изхвърлите от църквата, или ще ме държите в нея, това не засяга душата ми." (31-1915) „Аз съм срещал добродетелта, разговарял съм с нея; какви блага бликат от нея! Аз съм срещал и Божествената правда; тя е много красива, но строга, не прощава погрешките. Любовта пък е много хубава и нежна; тя не вижда хорските погрешки." (31-1917)

„Аз не довършвам (н.б. - мисълта си), оставям една година междинна между всичко казано, за да видя, как ще решите ребуса. Аз съм ясновидец, а като гледам на вашето бъдеще, виждам, как едни стават, други падат, едни вървят по пътя, а други — криволичат. В края на краищата всички ще бъдат добре, само че ще има клатушкане и закъсняване." (31-1915) „Вие като дойдете на моето място и стъпало, и придобиете тези знания, които имам, аз ще бъда на друго, по-горно стъпало. Вие никога няма да ме стигнете, защото, ако вие растете, и аз раста. Развитието е вечно." (27-1925) „Да, аз съм мислил върху всяка дума, която казвам. Ако говоря честно, справедливо, говоря за свое добро, защото не искам да опозорявам своята чест, не искам да позоря своите братя, не искам да позоря името Божие, аз искам един ден, като ви срещна, да зная, че съм бил всякога справедлив спрямо своята душа и ум, та и вие да вървите по този път." (34-1920) „Аз съм си поставил за задача, да помогна на всички хроми, слепи, сакати, да оздравеят и да се радват на живота." (32-1917) „Моето учение не е теория и диспут, то е основано на строг научен опит. Аз съм подложил всички, и най-малките подробности на това учение на опит, на строг опит." (34-1920) „Аз зная, че Бог е направил само душата, а на нашето тяло, ние сме му майстора." (39-1922)

„Аз виждам доброто във вятъра, който вее; в реката, която тече; в зрелите плодове, в бистрите планински води, и в изгряващото слънце. Това което носи живот е добро. Вода, която не тече не е добра; вятър, който не духа, не е добър; слънце, което не грее не е добро." (52-1943)

„Ето аз съм готов да ви помогна. Ще ви светя, и вие ще вървите след мене. Днес съм с вас, и в бъдеще пак ще ви срещна." (52-1919)

„Аз съм подал заявление против българите. Този път те няма да се освободят от отговорност. Аз съм прав, искрен човек, не мога повече да понасям неискрeността на хората. Този път ще говоря истината, така, както никой не я е изнасял." (58-1920) „Аз се пазя, и не искам нищо да ви налагам; аз толкова обичам свободата, че искам всичко да става естествено, доброволно, защото ако река да ви насилвам, това ще донесе лоши резултати." (56-1922) „Аз толкова години съм изучавал Любовта и едва съм във въведението на Любовта, за себе си

казвам — аз едва въведението съм разбрал на тази Любов. А вие казвате, че знаете тази Любов." (56-1922) „Следователно, ако в България има само един човек, който е свързан с Бога и живее според Неговите закони, той ще повдигне не само България, но и целия свят." „Тогава, свържи българския народ с Бога" (н.б. казват някои). Аз не съм дошел да свързвам никого. Аз съм дошел да покажа на хората правия път. „Ти истината ли проповядваш" (н.б. - питат). Елате и опитайте. Връзката с Бога е единствения метод, който хората още не са опитали." (54-1924) „Моята цел сега, в дадения случай, е знанието, което човек придобива, да може да го използва, т.е. не да го използва, защото тази дума „използване" има лош смисъл, не, знанието, което човек има трябва да го употреби за добро." (57-1924) „От толкова време говоря, а у вас, у някои от учениците, няма тези елементарни разсъждения. Някои, които минават за много умни, разсъждават детински. Ако аз мога да ви повлияя, вие светии щяхте да станете. Това е един факт, вие сте такива, каквито си искате, а не каквито говоря. Где съм ви повлиял? Не, не съм ви повлиял. (57-1924)

„Аз едно зная, не само вие, но и целият свят да дойдат, не могат да ме накарат да подозра себе си. Никой не е в състояние да ме застави да се докача. В мен докачване няма, защото зная, че Бог нито се променя, нито се изменя. Той е вечен." (57-1924) „Когато аз говоря, имам предвид всички ви. Всяка Истина може да я проверите, аз не я измислям от себе си." (57-1924) „Аз не съм се изказал по всички въпроси. Това не са твърдения, а приложение на ред принципи и закони. Аз съм опитал туй учение и имам резултат. Нека опитат тези закони и принципи и после ще видят." (60-1922)

В редица изказвания тук Учителя П. Дънов всъщност води диалог с тези които го критикуват и изказват съмнение за неговата искреност и за неговата достоверност в учението му. През този период, около 1922 г. е имал най-много противници които активно са злословили по негов адрес, за да разколебаят съмишлениците му.

„Сега и аз казвам на вас: Аз съм пред вратата и влизам вътре, оставям ви. Много пъти казвам: оставям ви. Как? — Елате с мене! — Оставям ви вече, не мога да живея във вашите глупости. Повече не мога да живея. Досега аз ви обичах, аз живях с вас. Сега, ако ме обичате, елате при мене, вратата е отворена." (60-1922) „Аз ви обичам, то е закон, подтик на моята душа, но спрямо вашите погрешки не мога да бъда сляп." (60-1922) „Ще кажете, че плаша хората. Никого не плаша. Една благородна и честна мисъл нося в себе си: никого да не изнудвам — никого да не лъжа. Аз съм искрен пред себе си и пред своя ближен, всякога говоря Истината." (62-1923) „Моите разсъждения са така здрави, философски, както никой не е разсъждавал досега. В моята мисъл, в моите разбирания има единство в принципите. Онези неща, които проповядвам всеки ден, на тях почива цялото Битие." (63-1922)

Това че в „разбиранията (на П. Дънов) има единство в принципите" прави впечатление, при прочитане на голям брой беседи. А всъщност не е възможно при един мислител, философ или учен който развива свое учение, в течение на десетки години да не се срещнат твърдения, които да показват промяна в разсъжденията, възгледите и мисълта. За да се запа-

ма, че много неща не могат да ни се поверят или че не сме в състояние да ги възприемем и изтълкуваме. И много просто, както казва той самият — еволюцията е вечна и той е минал отдавна по нашия път, като сега само предава своя опит, като дух завършил своята еволюция (както се изразява той).

„Някой път, като ви говоря, казвам: тия хора са добри, тия хора са способни, аз съм причината, че не ме разбират, трябва да намеря някакъв метод да им разправя хубаво, защото има в тях добро. В мене е погрешката, аз трябва да направя още по-големи усилия." (71-1923)

И в други мисли на П. Дънов има нотка на разочарования относно постигнатите резултати от неговата словестна дейност. Очакваните практически резултати за промяна във виждането, държанието и постъпките на слушателите си П. Дънов не намира, както се изказва и при други случай. Явно, че не може един школуван по друг начин в живота индивид да промени възгледите и схващанията си така лесно. Необходимо е, както казва и П. Дънов, човек да е подготвен за възприемането на новото в живота, да е изчистил съзнанието си от старите схващания и сега да приема всичко, както едно чисто в духовно отношение дете.

„Сега аз желая, като ученици на тази велика окултна школа, да не изопачавате думите ми. Не се съмнявайте в моите думи. Бъдете уверени във всичко, което ви говоря, защото аз съм ви казвал и друг път, че ще дойдат други тълкуватели във вас — Божествени духове — които ще изяснят всичко, което ви казвам, но вие не бързайте само. Не мислете, че аз съм допуснал някои погрешки; не ме корегирайте вие. Ако имам някоя погрешка, Бог ще я корегира, и аз ще я зная много по-рано от вас. Вие може да я знаете след хиляда години, а аз ще я зная още сега. Моето желание сега е да бъдете абсолютно свободни, да имате една трезва мисъл. Аз искам да ви предпазя от една слабост, а именно: не искам да ме туряте толкова близо до очите си, че да не виждате нищо друго. Това не е хубаво. Вие ще ме турите на такава дистанция пред очите си, че да бъдете абсолютно свободни. И колкото от по-далеч ме виждате, толкова по-добре за вас." (73-1926)

Ето и тук П. Дънов говори за обстоятелството, че учениците му или се считат вече в състояние да го корегират в изказванията му, или пък го вземат за свой кумир и нямат свободата сами да разсъждават и мислят. Това се наблюдава във всички окултни школи, философски училища и среди. Както казват обаче учените: „парадигмата" или преклонението пред личността на известни и признати от обществеността мислители и учени е причината да се спъва творчеството на последващото поколение. Така и култът към личността на един учител или велик мислител е причина да се изпуска същественото. Това стана и с Христовото учение. Христос, като Син Божий създава респект в съзнанието на хората и те не могат да вникнат в истината, че Той иска да ни помогне да опознаем проявите на Бога и да възвърнем чистия си свят живот, какъвто сме имали по времето на сътворението на света. Възвеличаването на Христа като същност надхвърля възможностите на човешкия интелект и хората изказват само хвалебствия, величаят образа му чрез икони и търсят неговата физическа, а не духовна същност. А учението на Христа липсва в живота на хората и до днес — 2000 години след неговото възкресе-

ние. Затова и Учителя П. Дънов иска да ни предпази от това да го „туряме" извънредно близо до очите си, че да не виждаме нищо друго. „Това фигуративно изказване има за цел да ни предпази от култа на личността. И той казва пак защо е тук при нас: „Ако аз, след толкова годишна работа в България, успея да науча българите да любят Господа, както е писано в Писанието, това ще бъде първата светла страница в моя живот. Тъй щото, аз ще имам две важни страници в моя живот: една тъмна, черна страница, пълна с хули и лоши думи за мене, защото съм се осмелил да кажа Истината в очите на хората. Втората страница ще бъде светла, красива страница на моя живот, защото съм научил хора да любят Бога с всичкото си сърце, с всичкия си ум, и с всичката си душа и всичката си сила." (76-1926)

„Аз говоря много, защото иначе не бихте ме разбрали. Даже и при много говорене, като свърша лекцията, пак ще дойде някой при мене и ще ми каже, че не разбрал това, не разбрал онова, ще иска още обяснения. Много неща могат да се обяснят, но време се изисква за тяхното разбиране." (77-1926) „Изкуство е да се говори добре. Да говори човек, както трябва, подразбира всякога да дава нещо оригинално. Всяка реч, която не задоволява нито говорителя, нито слушателя, е обикновенна реч." (77-1926)

„Някои болни идват при мене и мислят, че ще ги излекувам, за да повярват в мен. Аз съм готов да им помогна, но ако те повярват в Бога, а не в мене. Ако някой иска първо да го излекувам и после да повярва в Бога, никога няма да го излекувам." (81-1926) В лечебната практика е известно, а и Библията го споменава, че основният фактор за успешното излекуване от дадено заболяване е вярата на болния в един по-висш свят, в едно по-висше същество, което може да помогне за отстраняване на заболяването. Самата вяра, самата нагласа на болния да получи изцеление е от значение за мобилизацията на защитните сили в организма.

„Обаче аз не лекувам хората по новия начин. Новият начин е духовно лекуване. Ако излекувам някой човек по духовен начин, като не е готов да води чист живот, той ще греши повече, а с това ще си създаде по-големи затруднения в живота. За онзи, който е готов, духовното лекуване моментално дава резултати." (79-1927)

Заболяванията, от духовна гледна точка, в много случаи са спирачка да се повтарят грешките които са причина за тях. Няма заболяване което да не се предхожда от съществени грешки в нашия духовен живот. Следователно, ако човек не е готов да се промени и откаже от пропуските си, излекуването няма да има резултат.

„Не, моите думи са свещенни и всички вие може да ги опитате. Ако българският народ един ден се намери в затруднено положение, само моите думи ще го спасят. Вие може да преустроите живота си само върху моите думи. Това е наука. Аз не говоря за хатъра на когото и да е. Това, което ви говоря е нещо Божествено, нещо велико." (81-1926)

И действително, българският народ се намери в затруднено положение както при окупацията на страната от хитлеристите, така и при наложения му тоталитарен режим от комунистите. По време на германската окупация П. Дънов помогна за спасяване на българските евреи, но при комунистите Той трябваше да си отиде, за да не го подложат на истезание, каквото те са-

мо могат да проведат. И все пак словото на П. Дънов остана живо в страната и се четеше тайно между съмишлениците и последователите му. Така и след 1989 г. Бялото Братство веднага се възроди и бе признато като юридическа личност.

„Сега аз говоря върху различни въпроси, което на мнозина се вижда разхвърлено. Това са встъпителни думи и мисли само, както човек прави встъпителни движения, преди да започне някаква сериозна работа. Ние не сме дошли още до ония вътрешни опити, които потвърждават нашата наука. Към тях ще пристъпваме постепенно." (83-1928)

„Аз не разглеждам живота като механическо, но като съзнателно движение на природата." (85-1926)

Нека напомним, че П. Дънов е на становището, че животът като принцип е жизнена сила, която е еднаква за всички живи същества, с тази разлика само, че при отделните биологически форми различно се изявява. Затова и тук той оприличава живота на съзнателно движение на природата.

„И така, ако всичко, което ви говоря, разглеждате в буквалния смисъл, вие ще извадите от думите ми някаква крива философия; обаче, ако в тях разберете законите, които действуват в разумната природа, тогава ще разберете и смисъла на целокупния живот." (87-1927)

„В мене има една черта, с която се отличавам от другите. Аз съм толкова чистосърдечен, че вярвам напълно на хората, а ме лъжат. Виждам, че ме лъжат, но пак не се съмнявам. Но в мене има друга черта — аз никога не мога да излъжа, затова ме считат за прост и наивен." (96-1923)

Чистосърдечието е свойствено само на високо издигнати в духовно отношение личности. Те не се интересуват от личните качества на другите, а най-малко на неискреността им. Защото ако вземат отношение на слабите страни в характера на хората, ще значи да се заангажират с низшето у тях и да са принудени да им помагат докато се изправят. Това се казва от окултна гледна точка „окалване" с грешките на хората. „Всеки трябва да намери пътя и начина за отстраняване на собствените си погрешки. Само в такъв случай ще има сигурно и точно изправяне характера на човека и осъзнаване на собственото си състояние.

„Пребродил съм целия човешки живот; слушал съм възвишени Божии Духове, и от придобитите опитности намирам, че всички хора трябва да минат по пътя на радостите и страданията." (96-1917)

„Преди 15-20 години говорих на хората за връзката, за отношенията между слънчевите петна и явленията на земята, но те казваха, че това е глупава работа, някаква фантазия. Обаче, съвременните учени се убедиха, че действително, между слънчевите петна и живота на земята има разумна връзка. Например, с увеличаване на петната на слънцето се увеличава броят на браковете, плодородието, земетресенията, пожарите, убийствата и т.н." (102-1931)

Тази мисъл П. Дънов изказва през 1931 г., когато се считаше вече, че има някаква физическа връзка между състоянието на слънцето и органичните форми в биосферата на земята. Днес знаем действителното въздействие на разновидните слънчеви лъчи върху живота на формите в биосферата на земята.

„Много пъти съм се занимавал с тежката задача как да науча хората да познаят Бога. Дошел съм до заключението: Бог се проявява някога такъв, какъвто е, а някога — такъв,

какъвто не е. Така се е проявявал Той към мене. И аз се проявявам към Него такъв, какъвто съм и такъв, какъвто не съм. Закон е: Бог може да ми се изяви такъв какъвто е; може да се прояви и такъв, какъвто не е. Това е философска мисъл, върху която трябва да разсъждавате. Това не е нищо друго, освен проява на доброто и злото. Това е поляризиране. И в двата случая, вие ще познаете Бога като Любов и като Мъдрост. Който се домогне до философията на живота, никога няма да изпада в противоречия." (113-1930)

Поляризационният принцип, който засяга всичко видимо и невидимо в света, разгледахме подробно, но тук искаме да обърнем внимание на това, че това пулсиране на доброто и злото не винаги е по вкуса на човека. Затова считаме, че Бог ту се изявява така какъвто е и ту така — какъвто не е. Но това зависи изключително от нашето поведение, тъй като света приемаме чрез призмата на нашето съзнание.

„Невидимият свят е видим за мене, той може да бъде видим и за вас. Важно е, че той е по-реален от видимия." (113-1930)

„Днес аз проповядвам не само за вас, но за всички които ме слушат. Като казвам, че и други ме слушат, аз разбирам следното: Вие сте антени и ако погледнете с окото на ясновидеца ще видите, че сте свързани с много същества от невидимия свят, които ме слушат чрез вас. Ако вие не ме разбирате, те ще ме разберат. И ако говоря Истината, като ме слушат, те казват: така е! Ако не говоря Истината, като ме слушат, те казват: не е така! Тогава аз вземам мерки да се корегирам. Аз искам да прокарам Истината." (113-1930)

Видно е, че човек физически е свързан не само с макрокосмоса на физическия свят, но и със съществата на духовния свят. Много същества от духовния свят имат нужда да си изяснят редица проблеми, които не им са ясни от предишното пребиваване на земята. И тъй като нямат възможност да присъстват физически на лекциите на П. Дънов, те използват физическото присъствие на слушателите и чрез техните сетива възприемат словото на Учителя.

„Аз искам навсякъде да бъда последен. Това проповядвам и на вас. Макар и да следвате моя път, като мене не може да бъдете. Ако не прогресирате, ще останете, там дето сте. Вие ще бъдете далеч от мене и не ще ме познаете. Аз вървя напред, бързо се движа." (126-1932)

Подобни мисли и изказвания срещаме на няколко места в словото на Учителя. Те са казани по повод на това, че някои ученици считат, че вече са постигнали максималното в своето духовно развитие и могат да заместят своя Учител. Липсата на смирение показва, че всъщност учениците му са далеч от възможността да са усвоили учението, както и това, че не са изменили своето себично отношение към живота. Затова Той казва: „Знаете ли какво напрежение изпитвам, когато нося вашите нечисти мисли и желания? Всякога ли трябва да ги нося? Докога ще търпя това? Всяко нещо си има край. Мислите ли, че аз всякога ще нося вашите нечистотии? Докато обичате Бога и вършите волята му, аз ще бъда между вас." (128-1932)

„Питат ме: защо търпя тия хора около себе си? — Защото искам да угодя на Бога. Аз търся в тях най-малкото добро и като го намеря, виждам, че в Божия закон няма изключение. Така се създава вътрешна връзка между хората." (128-1932) „Ето, аз употребих цели 40 години, докато разреша един български мотив. Често мислех да прекъсна задачата, да не я

решавам, но нещо ме караше да продължавам. Каква беше тази задача? (питат слушателите). Да разреша една игрива българска песен." (160-1944) Тези, едни от последните мисли на Учителя П. Дънов, говорят пак за това, че той изпитва едно разочарование от постигнатите успехи при дългогодишната си дейност. Явно че под думите „игрива българска песен" П. Дънов изразява нестабилния и нехармоничен характер на българина, който се носи с ритъма на своите народни песни, без да се съобразява с изискванията на Божествените закони в живота.

Затова П. Дънов казва и следното: „Някои казват: Да възпитаме света, хората. В този смисъл аз не вярвам на възпитанието, защото всички хора са индивидуални клетки на Божествения организъм, на Божественото тяло, и всеки отделно трябва да възпитава себе си. Аз не мога никому да заповядвам. Да заповядвам някому, то би значило да светотатствувам, да лъжа Бога." (31-1915)

Учителя натъртва на обстоятелството, че всяка човешка душа и дух е индивидуално излязъл от Божия Дух, като свободна индивидуализирана единица, със свой житейски план и задачи. Ако трябва нещо да се измени или добави към тази индивидуална Божия клетка — човека, то това може да стане само с негова воля и желание. Следователно еволюцията на хората зависи единствено от самите тях, и единствено от техните духовни домогвания.

„Аз рядко произнасям Божието име в душата си; произнасям го само когато има голям товар и тогава целият товар ми се смъква." (31-1917) „Аз вярвам във вашата душа, вярвам във възможностите които се крият във вас, и зная, че един ден ще прогледате. Аз обичам грешните хора, които се разсейват, затова подавам ръката си за помощ към всички слаби, невежи, грешници. Това може да е слабост, но и Христос имаше слабост към грешниците." (32-1917)

„Всички добри хора, които живеят на земята, наричам светии, а източните народи ги наричат адепти, наричат ги още учители, ангели-хранители. Аз ги наричам Големите Бели Братя на човечеството. Аз бих желал да имам тяхното добро мнение. И аз ги познавам, познавам ги като хора, и сега църквите трябва да знаят, че те им дължат. Христос е глава на Бялото Братство. Христос не е на небето. Ние виждаме работите другияче." (34-1920) „И сега седят някои в църквата и казват: „отишел да говори на просяците, при нас да дойде." — Да, но вие ще ме разберете криво; колкото разбрахте Христа преди 2000 години, толкова ще разберете и мене. Аз не лъжа, и ще ви кажа: когато излязох от небето, Христос ми каза: „погледни моите ръце, онези „благородници" още не са изменили характера си, те са все същите„. (40-1922)

„И вие се благодарете, че в моите беседи има някой плевел от думите да израстне. Когато Христос казал: „род лукав и прелюдеен„, не можеше ли да употреби други думи? Хубава дума ли е това: „роби ехидни„? Те са думи на един човек, на когото устата са били святи. Моите думи нямат личен характер." (40-1922) „За българите не мисля да дам нито петаче. Единственото наследство, което ще им оставя то е: „Още по-блажен е онзи, който слуша Словото Божие и го изпълнява." Следователно, който разбира, само той ще се ползва — аз ви говоря за неща много важни, велики. Аз, пак съм поставен на едно изкушение, но ще победя туй изкушение — няма да ви го кажа, видите, няма

да ви го кажа — бях на едно изкушение да ви кажа нещо, но няма да ви го кажа." (39-1922)

„Често до мен идват ваши изкушения, и си казвам: защо ще ида на тези да им проповядвам окултна музика, да си хабя времето, да се разправям с тях, когато мога с други неща да се занимавам? Някой път ми минават тия мисли. Не е ли по-добре да отложа това за далечното бъдеще?" (56-1922) „Най-големите спънки, които аз срещам във вас, то е въздействието на безверието, безверие, безверие. Сега туй, че не го създавате вие, туй безверие се налага от външния свят, вие го възприемате и понеже сте почувствителни души, вие притягате (привличате) отрицателната страна на света. И то е опасно." (56-1922)

„Единственият метод, който не произвежда никакви лоши последици, той е действието чрез законите на Любовта, Мъдростта и Истината." (56-1922) „Бог не се подчинява на никакъв закон. Любовта е от Бога. Според закона на Любовта, който аз познавам, не е било време, когато Бог не е обичал някого в този век. И в миналите, и в бъдещите векове, Бог всякога е един и същ, изобилен в своята Любов." (57-1924) „Този нов живот ще се изрази и в нови форми. За да може да се изкара такова поколение, мене ми трябват поне 20 години още. Ако опитите са прави и дадат резултат, тогава вие ще трябва да приемете този принцип на природата." (60-1922) (н.б. - Любовта)

„Ние трябва да очистим това безчестие в България. Но ако не ми дадат възможност да сторя това, безчестието ще си остане. Ако ми дадат възможност, туй младо поколение ще го издигна, ще му дам философия, знание и начин на работа." (60-1922) „Може да кажете, че ние сме богомили. Ние сме служители на Бялото Братство, искаме да изпълним Христовия закон, който Той приложи преди 2000 години. И сега Той иде пак в света." (60-1922) „Дойдете ли до Истината, да сте готови за всички жертви. Истината — не обикновенната истина, аз не ви говоря за обикновенни неща и работи, а за тази Истина, която носи свобода на човешкия ум и човешкото сърце, във всяко направление." (60-1922)

Тези доста взискателни предложения и декларации на Учителя П. Дънов са правени през 1922 г. при основаване на специалния окултен клас. Предполага се, че той е считал да създаде здрава ученическа група, чрез която да реализира по-лесно намеренията си. А те са: реално приложение на Христовото учение.

„Като държа беседите си, аз зная, че много неща ще бъдат изопачени, но като говоря Истината, ще я кажа, както е в действителност." (62-1923) „Аз съм дал на света един срок от 10 години и в тия 10 години всички глави ще узреят, ще поумнеят, т.е. ще видят, че има един друг закон в света — Любовта." (71-1923)

„Аз препоръчвам на всички ръководители (н.б. - на братски групи), да прочетат добре библията. Ще я прочетете един, два, до три пъти през годината. Ще прочетете и всичките ми беседи и ще извадите от тях бележки по главните мисли и закони. Когато вършите тази работа, ще ви посетят отгоре по-напреднали ученици, а може и да ви посетят и по-напреднали братя. А аз ще присъствувам при вас с една лампа." (70-1925)

„Хората мислят, че Бог е безтелесен, невидим, но аз оспорвам това. Единственото видимо същество в света, това е Бог. Единственото нещо което чувствуваме, това е Бог. Единственото нещо, което ни причинява най-хубавото разположение на духа; това

което ни дава сила; което ни освежава, повдига, то е Неговото присъствие — присъствието на Бога." (63-1922)

След като светът е творение на Бога и вселената се приема, че е физическото присъствие на Него, то явно, че най-реалното и видимо същество ще е самият Бог. Но обикновенно хората го търсят като фигура оприличаваща тази на човека, тъй като се казва, че Бог създаде човека по свой образ и подобие. Но този образ и подобие съществува в аналогията на макрокосмоса и микрокосмоса, които са всъщност Бог и човека. Следователно трябва да виждаме образа на Бога във всичко видимо във вселената.

„Съществуват ли ангели? (пита някой). За мен, който живее едновременно и в този, и в другия свят, те съществуват, защото аз ги виждам и се разговарям с тях." (61-1922) „Знанието, което ви се проповядва в школата, не може да се повери на профани хора. Ако нямате чист ум, чисто сърце и чиста воля, вие не можете да се доберете до това знание. То изисква хора абсолютно чисти и с готовност в себе си да пожертват всичко за Слава Божия. Нямате ли тази мисъл, аз ще занеса със себе си новото знание, никому няма да го поверя. Един ден то ще се повери само на готовите от вас." (76-1926)

„Окултно движение (н.б. - става въпрос за Бялото Братство), а започва да се разделя на особени мнения. Няма нищо от това, но важно е, че Любовта няма деление. Няма човек в България, който да проповядва Любовта по-добре от мене. Няма човек в България, който да свети повече от мене. Аз мога да светя като Христа, не повече от Христа. Аз мога да светя като Бога, не повече от Бога. Защото Бог е вътре в мене." (72-1925)

Учителя П. Дънов намеква на обстоятелството, че индивидуализма в учениците му, пречи за пълно сплотяване на групата. Появата на разногласие е признак, че истинската Любов не е овладяла сърцата на учениците. От друга страна съмнението разяжда съзнанието на мнозина и се обособяват групи. Това е пречка за един добър и пълен успех на делото на П. Дънов.

„Аз зная, че в растенията има съзнание, в кристалите също има съзнание. Може да мислите за мене, каквото искате, но казвам: аз разбирам съзнанието на растенията, аз разбирам съзнанието на кристалите, аз разбирам съзнанието на животните, на рибите, на всички птици, и най-после разбирам съзнанието и на всички хора. Всички тия съзнания се хармонизират по особен начин." (81-1926)

Като приемем, че биосферата на земята има свой общ и хармоничен живот, то явно, че различните биологични форми ще представляват фази в развитието на живота. Тогава състоянието на тези форми, като съзнанието, ще се прелива едно в друго и може да се почувства от най-висшата му форма — тази на човека.

„Преди няколко дни дойде при мене един приятел и ми каза, че някои учени щели да говорят в събрание против мене, против моето учение. И тогава те се заблуждават; учение на Г-н Дънов няма. Следователно, ако говорят против учението на Г-н Дънов, те са донкихотовци. Има едно Божествено учение, което ми е познато. То е велико Божествено учение за живота; с него аз съм запознат от памтивека." (96-1923) „Ние не сме против духовенството, но казвам, че и те, както и вие всички ще бъдете свидетели на тия времена и ще разберете, дали това, което ви говоря е истинно, или не. Истински е този пророк, чиито думи, чиито предсказания се сбъдват." (85-1926) И ето П. Дънов в 1926 г.

дава едни от първите си предсказания, за изпитанията пред които стои човечеството — възможността да се разрази една втора световна война. Той казва дословно: „Страшно нещо иде сега за света, не само за България, но и за целия свят. Това нещо ще се провери, най-много в продължение на десет години от днес. Хиляди и милиони същества идват от невидимия свят, въоръжени със своите огнени пушки и мечове." (85-1926) А в други свои предсказания, както вече споменахме, П. Дънов дава още от 1919 г. точната година за настъпването на „религията на труда" (комунизма) — това ще стане през 1945 г., казва той; а най-интересното е че предсказва дългогтраенето на тази „религия„, именно - 45 години. Това ще рече, че най-късно до 1990 г. комунистическият строй в Европа трябва да падне. И това се сбъдна! С наближаването на втората световна война, в 1932 г. Той пак казва: „Страшен, тежък изпит иде за човечеството. Всичко ще се стопи, ще се превърне на пух и прах (пепел). Кога ще стане това, не е важно; може да стане след година, след десет, сто или хиляда години. Ще бъдете свидетели на това време и ще повярвате на истинността на думите ми." (128-1932) Щом казва, че слушателите му ще бъдат свидетели, явно че това събитие за периода 1932 г. е било предстоящо.

За българина като човек с характер П. Дънов казва: „Българин, значи човек на духа." (81-1926) Година преди започване на втората световна война Той съветва учениците си така: „Тази година изисквам от вас да се съветвате във всичко с Любовта, Мъдростта и Истината. Така постъпвам аз. Ако пропусна да взема съвет от тях скъпо плащам. При това моите грешки са толкова малки, че и аз не ги виждам. На земята те са невидими. Само съществата от невидимия свят могат да намерят грешка в мене и веднага ми я посочват." (149-1938)

По отношение на физическото си здраве Учителя П. Дънов беше изискан, както по въпроса за каляване, чрез движение и чист въздух с отворени прозорци и през зимата, той казва: „Например, сега, при студените нощи, когато температурата вън е 21-22 градуса под нулата, аз спя с отворен прозорец и въпреки това в стаята ми е топло. Аз оставям прозорците отворени, под специален ъгъл, вследствие на което между въздушните частици става известно триене и в резултат на това се образува топлина." (120-1929)

Спалнята на П. Дънов беше като надстройка над салона на братството и беше изложена на въздушните течения от всички страни, като при това имаше прозорец и врата към балкона. Отоплението на стаята ставаше с обикновена печка — с дърва или въглища. През 1943 г. Той правеше редовно, почти ежедневно разходки до Витоша и казваше: „Аз ходя вече 35 дни на Витоша, всеки ден извървявам по 18-20 километра. Питате ме, защо ходя. Калявам волята си. Не е лесно, всеки ден да вървиш 18-20 клм., да се върнеш уморен и на другия ден пак да тръгваш." (155-1943) „Това лято не правих екскурзия и сега мъчно се ходи. Но, казвам си: „Ще ходя." Като ставам сутрин, виждам, че съм отвикнал, но тръгвам, за да бъда полезен на себе си и на другите." (157-1943)

Така при добро общо физическо здраве, на възраст 80 години без да е боледувал от някакво заболяване, Учителя П. Дънов напусна физическия свят на 27 декември 1944 г., явно за да си спести неприятностите, които атеистичният строй на тоталитарния режим на религията на труда можеше да му сервират.

Литература.

1. П. Дънов — Двата пътя; мл. о. клас, год. I; 1922 г., том I.

2. П. Дънов — Противоречия в живота; мл. о. клас, год. I; 1922 г., том II.

3. П. Дънов — Допирни точки в природата; мл. о. клас, год. II, 1922-23 г., том I.

4. П. Дънов — Добри навици; мл. о. клас, год. II, 1922-23 г., том II.

5. П. Дънов — Разумният живот; мл. о. клас, год. III, 1922-23 г.

6. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1923-24 г.; год. III, № 3-10.

7. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1923-24 г.; год. III, № 11-20.

8. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1923-24 г.; год. III, № 21-25.

9. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1923-24 г.; год. III, № 26-32.

10. А. Салам — Последният замисъл на Айнщайн; сп. "Наука и техника", № 9, 1981 г.

11. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1924-25 г.; год. IV; том I, № 1-3.

12. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1924-25 г.; год. IV; том I, № 4-6.

13. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1924-25 г.; год. IV; том I, № 7-9.

14. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1924-25 г.; год. IV; том II, № 10-13.

15. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1924-25 г.; год. IV; том III, № 15-17.

16. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1924-25 г.; год. IV; том III, № 18-20.

17. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1924-25 г.; год. IV; том IV, № 24-27.

18. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1924-25 г.; год. IV; том V, № 28-31.

19. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1925-26 г.; год. V; том I, № 1-3.

20. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1925-26 г.; год. V; том II, № 1-15.

21. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1925-26 г.; год. V; том III, № 1-14.

22. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1926-27 г.; год. VI; том I, № 1-19.

23. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1926-27 г.; год. VI; том II, № 1-18.

24. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1927-28 г.; год. VII; том I, № 1-30.

25. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1928-29 г.; год. VIII, том I, № 1-28.

26. П. Дънов — Лекции на мл. о. клас; 1928 г.; год. VIII, том I, № 1-2.

27. П. Дънов — Младежки събор — 1925 г.; том VII; № 5-8.

28. П. Дънов — Младежки събор — 1927 г.; том VIII; № 14-17.

29. П. Дънов — Младежки събор — 1929 г.; том VII; № 7-10.

30. П. Дънов — Сила и живот; I-ва серия 1914 г.; изд. 2, 1924 г.

31. П. Дънов — Духът и плътта; II-ра серия; 3-то изд. 1933 г.

32. П. Дънов — Все още е писано; неделни бес. — 1917 г.; изд. 1942 г.

33. П. Дънов — Мировата любов и космическата обич — беседи 1919 г.

34. П. Дънов — Новото човечество; 2-ро издание 1947 г.

35. П. Дънов — Електричество и магнетизъм — 1920 г.

36. П. Дънов — Беседи, обяснения и упътвания. 1921 г.

37. П. Дънов — Наука и възпитание; 2-ро издание — 1949 г. (1-во изд. 1896 г.)

38. П. Дънов — Сила и живот; 3-та серия; 1919 г. (изд. 1929 г.)

39. П. Дънов — Сила и живот; 4-та серия; 1921 г. (изд. 1922 г.)

40. П. Дънов — Сила и живот; 5-та серия; 1922 г. (изд. 1922 г.)

41. П. Дънов — Право си отсъдил; VIII-мл. събор; том VII; № 12-14, 1930 г.

42. П. Дънов — Отворени форми; мл. о. клас; год. VIII; том II, 1928-29 г.

43. П. Дънов — Служене, почит и обич; мл. о. клас; год. IX; том I; 1929-30 г.; София, 1941 г.

44. П. Дънов — Закони на доброто; мл. о. клас; год. IX; том II; 1929-30 г.; София, 1941 г.

45. П. Дънов — Път към живота; мл. о. клас; год. X; том I; 1930-31 г. София, 1941.

46. П. Дънов — Методи на самовъзпитание; мл. о. клас; год. X; том II; 1930-31.

47. П. Дънов — Живот и отношения; мл. о. клас; год. XI; том I; 1931-32; София, 1947.

48. П. Дънов — Фактори в природата; мл. о. клас; год. XI; том II; 1931-32 г.

49. П. Дънов — Великата разумност; мл. о. клас; год. XII; том I; 1932-33 г.

50. П. Дънов — Съразмерност в природата; мл. о. клас; год. XII; том II; 1932-33 г.

51. П. Дънов — Силите на природата; мл. о. клас; год. XXIII; 1943-44; София, 1947 г.

52. П. Дънов — Великите условия на живота; беседи от Учителя — 1919 г. София, 1944 г.

53. П. Дънов — Като дойде при мене; беседи от Учителя; 1924-25 г.; София, 1950 г.

55. П. Дънов — Високият идеал; беседа от Учителя; 1923 г. гр. Свищов.

56. П. Дънов — Окултни лекции; Общ о. клас; год. II; 1922-23 г. София, 1922-23 г.

57. П. Дънов — Окултни лекции; Общ о. клас; год. III; 1923 г. София, 1923 г.

58. П. Дънов — Избавената душа; лекции — 2 Май 1926 г. София (Великден).

59. П. Дънов — Път на мисълта; беседи от Учителя; 1920-22 г.; № 1-6; София, 1949 г.

60. П. Дънов — Беседи, упътвания и обяснения; гр. В. Търново — 1922 г. (събор).

61. П. Дънов — Трите живота; Общ о. клас; год. I; 1922 г.; София, 1942 г.

62. П. Дънов — Поучаваше ги; беседа от Учителя — 1923 г. София, 1949 г.

63. П. Дънов — Живият Господ; беседа от Учителя — 1922 г. София, 1948 г.

64. П. Дънов — Абсолютната справедливост; Общ о. клас; год. IV; 1924-25 г.

65. П. Дънов — Окултни лекции; Всемирно Бяло Братство: I-ва школна год. 1922 г. София,

66. П. Дънов — Виделина; Много ценен бисер; да не се смущава сърцето ви; беседи от Учителя; 1925 г. Пловдив.

67. П. Дънов — Настанало е царството Божие; Русе, 1924 г.

68. П. Дънов — Раздай всичко; беседа гр. Русе, 1924 г.

69. П. Дънов — Наряд и упътвания; от срещата В. Търново, 1925 г.

70. П. Дънов — Две свещенни положения; съборни беседи — 1925 г. В. Търново.

71. П. Дънов — Двата природни метода; VI серия, 1923-24 г.; № 1-24; София.

72. П. Дънов — Неделни беседи; VII серия, 1924-25 г.; гр. Русе — Малджиев.

73. П. Дънов — Свещенният огън; съборна беседа; София 1926 г.

74. П. Дънов — Козативни сили; Общ о. клас; год. V; 1925-26 г. том I; София, 1930 г.

75. П. Дънов — Светлина на мисълта; Общ о. клас; год. V; 1925-26 г. том II; София, 1930 г.

76. П. Дънов — Условия на разумния човек; ОБщ о. клас; год. V; 1925-26 г. том III; София, 1930 г.

77. П. Дънов — Прости истини; Общ о. клас; год. VI; 1926-27 г.; том I; София, 1933 г.

78. П. Дънов — Неразрешеното; Общ о. клас; год. VI; 1926-27 г.; том II; София, 1933 г.

79. П. Дънов — Възможни постижения; Общ о. клас; год. VI; том III; 1926-27 г.; София, 1934 г.

80. П. Дънов — Четирите кръга; Общ о. клас; год. VI; том IV; 1926-27; София, 1934 г.

81. П. Дънов — Неделни беседи; серия VIII; 1926 г.; № 1-33 г.

82. П. Дънов — Великото и красивото; Общ о. клас; год. VII; 1927 г.; том I; София, 1935 г.

83. П. Дънов — Малки и големи придобивки; Общ о. клас; год. VII; том II; 1927-28 г.

84. П. Дънов — Пътят на ученика; събор. беседи; 1927 г. София.

85. П. Дънов — Затова се родих; 9-та серия; том I; 1929 г. София.

86. П. Дънов — Влизане; 9-та серия; том II; 1930 г. София.

87. П. Дънов — Праведният; 9-та серия; том iii; 19311 г. София.

88. П. Дънов — Вехтото премина; 9-та серия; том IV; 1931 г. София.

89. П. Дънов — Мнозина казваха; 9-та серия; том I; 1933 г. София.

90. П. Дънов — Ни мъж, ни жена; 9-та серия; том II; 1933 г. София.

91. П. Дънов — Синове на възкресението; 9-та серия; том III; София, 1934 г.

92. П. Дънов — Ключът на живота; Общ о. клас; год. VIII; том I; 1928-29 г.

93. П. Дънов — Смени в природата; Общ о. клас; год. VIII; том II; 1928-29 г.

94. П. Дънов — Форми в природата; Общ о. клас; год. VIII; год. III; 1928-29 г.

95. П. Дънов — Определени движения; Общ о. клас; год. VIII; том IV; 1928-29 г.

96. П. Дънов — Петимата братя; Сборник беседи; 1923-24 г.; София, 1949 г.

97. П. Дънов — За съдба дойдох; беседи; XI серия; 1929 г. София.

98. П. Дънов — Успоредни пътища; Проявленията на ума; беседи; 1928 г. София.

99. П. Дънов — Разумно разбиране; беседа — 1934 г. София.

100. П. Дънов — Изгревите на слънцето; беседа; 1928 г. София.

101. П. Дънов — Майката на времето; беседа; 1932 г. София.

102. П. Дънов — Жал ми е за народа; беседа; 1932 г. София.

103. П. Дънов — Великото в живота; беседа; 1934 г. София.

104. П. Дънов — Положителни и отрицателни черти на човека; Спец. о. клас; 1928-29 г. год. VIII; София, 1928 г.

105. П. Дънов — Естествения ред на нещата; Общ о. клас; год. IX; 1929-30 г.; том I; София, 1939 г.

106. П. Дънов — Степени на съзнанието; Общ о. клас; год. IX; 1929-30 г. том II; София, 1939 г.

107. П. Дънов — Доброто оръжие; Общ о. клас; год. IX; 1929-30; том II; София, 1939 г.

108. П. Дънов — Божият глас; Общ о. клас; год. X; 1930-31 г. том I; София, 1940 г.

109. П. Дънов — Просветено съзнание; Общ о. клас; год. X; 1930-31 г. том II; София, 1940 г.

110. П. Дънов — Реалности и сенки; Общ о. клас; год. X; 1930-31 г. том III; София, 1941 г.

111. П. Дънов — Големият брат; беседи — 1938-39 г. София, 1939 г.

112. П. Дънов — Новият ден; беседи; София, 1940 г.

113. П. Дънов — Условия на растене; беседи — 1930 г. София, 1949 г.

114. П. Дънов — Линиите на природата; беседи — 1929 г. СОфия, 1929 г.

115. П. Дънов — Абсолютна чистота; беседи — 1929 г.; 5-то рилско езеро; София, 1929 г.

116. П. Дънов — По Бога правени; беседи — 1929 г. София, 1929 г.

117. П. Дънов — Крадецът и пастирът; беседи — 1929 г.; том I; София, 1937 г.

118. П. Дънов — Да ви даде; беседи — 1929 г. том II; София, 1938 г.

119. П. Дънов — Делата Божии; беседи — 1930 г.; том III; София, 1942 г.

120. П. Дънов — Учителю благи; беседи; 12-та серия; том I; София, 1934 г.

121. П. Дънов — Който има невестата; беседи; 12-та серия; том II; София, 1935 г.

122. П. Дънов — Голямото благо; беседи; 12-та серия; том III; София, 1936 г.

123. П. Дънов — Общение с Бога; беседа — 1930 г.; София, 1934 г.

124. П. Дънов — Учителю, да прогледам; 2-ра неделна беседа; 1931 г.; София, 1931 г.

125. П. Дънов — Благословенна между жените; беседи на 7-те рилски ез.; София, 1930 г.

126. П. Дънов — Абсолютна истина; утринни слова; год. I; 1930-31 г. София, 1949 г.

127. П. Дънов — Събуждане; Общ о. клас; год. XI; том I; 1931-32 г. София, 1944 г.

128. П. Дънов — Начало на мъдростта; Общ о. клас; год. XI; том III; 1931-32 г. София, 1947 г.

129. П. Дънов — Любов към Бога; беседи на 7-те рилски ез.; 1931 г.; том I; София, 1932 г.

130. П. Дънов — Нашето място; беседи на 7-те рилски ез.; 1931 г. том II; София, 1932 г.

131. П. Дънов — Отиване и връщане; съборни беседи; 1931 г. София, 1932 г.

132. П. Дънов — Ново разбиране; Утринни слова; год. II; 1932-33 г.; том I; София, 1949 г.

133. П. Дънов — Сателитът; Утринни слова; 1932-33 г. год. II; том II; София, 1950 г.

134. П. Дънов — Ценното из книгата на Великия живот; беседи на 7-те рилски езера; 1932 г. София, 1932 г.

135. П. Дънов — Бъдещото верую на човечеството; Съборни бес.; 1933 г. София, 1934 г.

136. П. Дънов — Работата на природата; Общ о. клас; год. XII; 1932-33 г.; том II; София, 1948 г.

137. П. Дънов — Трите посоки; Общ о. клас; год. XII; 1932-33 г.; том III; София, 1948 г.

138. П. Дънов — Учение и работа; Утринни слова; 1934 г.; София, 1939 г.

139. П. Дънов — Часът на Любовта; Съборни беседи; 1934 г. София, 1934 г.

140. П. Дънов — Отец ме люби; беседа — 22.III.1934 г.; София, 1936 г.

141. П. Дънов — Трите родословия; Утринни слова; год. V; 1936 г. София, 1943 г.

142. П. Дънов — Устойчиви величини; Утринни слова; год. V; том II; 1936 г. София, 1943 г.

143. П. Дънов — Ценната дума; Утринни слова; 1935 г. София, 1941 г.

144. П. Дънов — Царския път на душата; 7-те рилски езера; 1935 г. София, 1935 г.

145. П. Дънов — Той създава; Утринни слова; том I; 1936-37 г. София, 1947 г.

146. П. Дънов — Старото отмина; Утринни слова; 1937 г. том II; София, 1947 г.

147. П. Дънов — Лъчи на живота; беседи на 7-те рилски езера; 1937 г. София, 1937 г.

148. П. Дънов — Двигатели на живота; беседи на 7-те рилски езера; 1938 г.; София, 1938 г.

149. П. Дънов — Ликвидация на века; Утринни слова; 1937-38 г.; том I; София, 1948 г.

150. П. Дънов — Красотата на душата; Утринни слова; 1938 г.; том II; София, 1948 г.

151. П. Дънов — Езикът на Любовта; бес. на 7-те рилски езера; 1939 г. София, 1939 г.

152. П. Дънов — Божествен и човешки свят; бес. на вр. Мусала и 7-те рилски езера; 1940 г. София, 1940 г.

153. П. Дънов — Възможности и щастие; съборни беседи — 1941 г. София, 1941 г.

154. П. Дънов — Опорни точки на живота; бес. на 7-те рилски езера; 1942 г. София, 1942 г.

155. П. Дънов — Новият светилник; Общ о. клас; год. XXIII; 1943-44 г. София, 1946 г.

156. П. Дънов — Вечното благо — Съборни беседи; 1943-44 г. София, 1944 г.

157. П. Дънов — Новото начало; Утринни слова; 1943-44 г. София, 1944 г.

158. П. Дънов — Заветът на любовта; том I; 1944 г. София, Мърчаево.

159. П. Дънов — Заветът на любовта; том II; 1944 г. София.

160. П. Дънов — Заветът на любовта; том III; 1944 г. София.

161. D-r Karl Friederichs — Okologie als Wissenschaft von der Natur; 1937, Leipzig — A. Bart.

162. W. J. Grigorjev; G. J. Mjakischev — Die Krafte der Natur; Urania; Leipzig, 1978.

163. D-r Paul Karlson — "Du und die Natur"<197> Berlin, 1933.

164. H. J. Treder — "Relativitat und Kosmos; Berlin — 1968; Akad. Verlag.

165. Айзък Азимов — Има ли нещо отвъд вселената; Сайънс Дайджест; Ню Йорк; кн. № 36; 6-12.IX.1980 г. "Наука и техника"на БТА, София.

166. А. Ф. Вашингтон — Във вселената съществува антиматерия; София, "Наука и техника", 1980 г. БТА; Ню Сайнтис, Лондон — "Антиматерия от далечния космос"<197> БТА; Наука и техника, София, 1980 г.

167. Тахионите — Химия и жизнь. Москва; Наука и техника; БТА, София, 1980 г.

168. Max Born — "Die Relativitatstheorie Einsteins"<197> V-Auflage, 1969, Springer Verlag.

169. Hermann Wejl — "Philosophie der Mathematik und der Naturwissenschaft", 1976, Olden, Wien.

170. D. E. Liebscher — "Relativitatstheorie mit Zirkel und Lineal", W. T. B. — Akad. Verlag, 1977 — Berlin.

171. A. Einstein — "Grundzuge der Relativitatstheorie"<197> W. T. B. Akad. Verlag, Berlin, 1977.

172. A. Einstein — "Uber die spezielle und die Allgemeine Relativitatstheorie"<197> W. T. B., 1977, Akad. Verlag, Berlin.

173. E. Herlti; N. Salie — "Spezielle Relativitatstheorie"<197> W. T. B. 1978, Akad. Verlag, Berlin.

174. G. Dautcourt — "Relativische Astrophysik"<197> W. T. B., 1976, Akad. Verlag, Berlin.

175. H. J. Treder — "Elementare Kosmologie"<197> W. T. B., 1975, Akad. Verlag, Berlin.

176. H. Melcher — "A. Einstein — Widervorurteile und Denkgewohnheiten"W. T. B. — 1979 — Akad. Verlag — Berlin.

177. Г. Гордон — "А. Айнщайн"<197> библ. Безсмъртни образи; София, 1923.

178. Рабиндранат Тагоре — "Моето учение", изд. Право; София, 1923.

179. G. Lakowsky — "Das Geheimnis des Lebens"<197> Munchenq 1932=

180. D-r De Ruder — "Wetter und Jahreszeit als Krankheitsfaktoren", 1931, Springer Verlag, Berlin.

181. Д-р Ил. Стратев — Природните сили и организма. сп. "Житно зърно", № 1-2, София, 1944 г.

182. Z. M. Bacq and P. Alexander — "Fundamentas of Radiobiologie", Pergamon Press, 1961; Oxford, London.

183. Rabindranath Tagore — "Das Opfer", 1920, Munchen; K. Wolff, Verlag.

184. Emanuel Swedenborg — "Der Verker zwischen der Seele und Leib", 1930, Renatus Verlag, Lorch-Wurtenberg.

185. Б. Г. Кузнецов — "Айнщайн — живот, смърт и безсмъртие", изд. "Наука и изкуство", София, 1980 г.

186. "1980 — Година на слънцето", БТА; Наука и техника; № I; 1980 г.

187. А. Салам — "Последния замисъл на Айнщайн", БТА; Наука и техника, № 9, 1981 г., София.

188. Икономист, Лондон — "Защо стареят хората". БТА; Наука и техника, № 9; 1981 г., София.

189. Уйлям Кауфман — "Спазмите на умиращата звезда". Сайънс Дайджест, Ню Йорк; БТА; Наука и техника, № 13, 1981 г.

190. Бъркли (ЮПИ) — "Неоткритата галактика". БТА, Наука и техника, № 13, София, 1980 г.

191. H. Gebhardt. Pharmakologie-Toxikologie. Munchen, 1940, Sieinike Verlag.

192. А. Сухотин — Парадокси в науката; изд. Народна младеж; София, 1980.

193. Д. Томсен — Осцилират ли неутриното? Сайънс Нюз; Вашингтон; БТА, Наука и техника, № 14, София, 1981 г.

194. А. Азимов — Космическият цикъл; Сайънс Дайджест, Ню Йорк; БТА, Наука и техника; № 15, София, 1981 г.

195. Х. Я. Христов — Проблеми на съвременната физика; том I; изд. Наука и изкуство; София, 1979 г.

196. К. Левитин — Геометрична рапсодия; изд. Народна просвета; 1980, София.-

197. Л. Гармън — "Какво е било в началото"; Сайънс Нюз; Вашингтон; БТА, Наука и техника, № 22, 1981 г., София.

198. Паула Бийл — Живата вода; Сайнсиз — Ню Йорк, БТА, Наука и техника, № 21, 1981 г., София.

199. Ю. Н. Ефремов — В глъбините на вселената; изд. Наука и изкуство, 1981 г.

200. Макс Борн — Моят живот и възгледи; изд. Наука и изкуство, 1981 г.

201. Д. Скот — При изворите на земния живот; Ню Сайнтист — Лондон; БТА, Наука и техника, № 41, 1981 г.

202. А. Айнщайн — За физиката, за физиците и за себе си; изд. Наука и изкуство; София, 1981 г.

203. А. Бонев — Митове и легенди за съзвездията; изд. Наука и изкуство, София, 1976 г.

204. А. Спиркин — Опознаване на психобиофизическата реалност; АПН — Москва. БТА, Наука и техника, № 51, София, 1981 г.

205. Я. Зелдович и С. Шандарин — Дупка в

космоса; БТА, Наука и техника, № 48, София, 1981 г.

206. З. Косидовски — Библейски сказания; изд. Наука и изкуство, София, 1980 г.

207. В. Любимов — Неутриното и вселената; БТА, Наука и техника, № 23, София, 1980 г.

208. В. Стажински — По пътищата на кварките; Трибуна Люду — Варшава; БТА, Наука и техника, № 33, София, 1980 г.,

209. М. Терценщейн — Може ли да се обърне времето назад; БТА, Наука и техника, № 35, София, 1980 г..

210. А. Азимов — Има ли нещо отвъд вселената; Сайънс Дайджест — Ню Йорк, БТА, Наука и техника, № 36, София, 1980 г.

211. Х. Каплан — Хибридомите — нова надежда; Стайнфорд — Калифорния; БТА, Наука и техника, № 46, София, 1980 г.

212. Ф. дьо Клозе — Звезди по-бързи от светлината; Сианс е авнир; БТА, Наука и техника, № 49, София, 1980 г.

213. Л. Латишев и Вл. Латишев — Според единните закони на хармонията; БТА, Наука и техника, № 51, София, 1979 г.

214. сп."Космос", Щутгард — Фитонцидите — антибиотици на растенията; БТА, Наука и техника, № 51, София, 1979 г.

215. К. Сеган — Хронология на нашия свят; БТА, Наука и техника, № 48, София, 1980 г.

216. Д. С. Данин — Нилс Бор; изд. "Техника", София, 1981 г.

217. А. дьо Нуаркарм — Четвъртото измерение; изд. Котев; София, 1922 г.

218. Д-р Ил. Стратев — Единството в природата; сп. "Житно зърно"; № 3, София, 1941 г.

219. Д-р Ил. Стратев — От електрона до клетката; сп. "Житно зърно", № 4, София, 1941 г.

220. Д-р Ил. Стратев — От клетката към организма; сп. "Житно зърно", бр. 6, София, 1941 г.

221. Соц. индустрия, Москва — "Водата — какво става с нея"; БТА, Наука и техника, № 46, София, 1981 г.

222. Ж. Ферара — Синтезиран е генът на интерферона; Париж; БТА, Наука и техника, № 46, София, 1981 г.

223. П. Йънг — Живот в долините на Антарктика; БТА, Наука и техника, № 9, София, 1982 г.

224. Е. Ерио — Животът на Бетховен; изд. Музика, София, 1979 г.

225. Л. Цветков — Произход и еволюция на биосферата; изд. Наука и изкуство, София, 1981 г.

226. Ш. Бъгли и Д. Кери — Как започва човешкия живот; Нюзуик, Ню Йорк; БТА, Наука и техника, № 7, София, 1982 г.

227. Д-р Ил. Стратев — Постите и гладък, като лечебни методи; сп. "Житно зърно"<197> София, № 8, 1941 г.

228. Д-р Ил. Стратев — Физиология на постенето; сп. "Житно зърно"; № 9, 1941 г.

229. Д-р Ил. Стратев — Условия и методи на постенето; сп. "Житно зърно", № 1, София, 1942 г.

230. Д-р Ил. Стратев — Това що можем и не можем; сп. "Житно зърно", № 5, София, 1942 г.

231. Д-р Ил. Стратев — Подпушването и болестите; сп. "Житно зърно", № 10, София, 1943 г.

232. Д-р Ил. Стратев — Вяра и живот; сп. "Житно зърно", № 3, София, 1943 г.

233. Д-р Ил. Стратев — Да се учите — сп. "Житно зърно", № 9, София, 1942 г.

234. З. Косидовски — Евангелски сказания; изд. Наука и изкуство, София, 1982 г.

235. Книга на мъртвите на древните египтяни; изд. Наука и изкуство, София, 1982 г.

236. М. Алпатов — История на изкуството; том III, изд. Български художник, София, 1982 г.

237. Н. И. Кованцов — Математика и романтика; изд. Наука и изкуство, София, 1981 г.

238. А. Томов — Религиозно-философския мироглед на Петър Дънов; сп. Философски преглед, № 1, 1930 г.

239. А. Алтер — Звездите канят слънцето на танц; Сианс е ви — Париж; БТА, Наука и техника, № 50, София, 1983 г.

240. Л. А. Блюменфелд — Проблеми на биологичната физика; изд. Наука и изкуство; София, 1981 г.

241. Г. Попов — Илиада; изд. Средец — София, 1928 г.

242. G. von Hassler — Wenn die Erde kippt; Scherz Verlag — Bern, Munchen, 1981.

243. Д-р Ил. Стратев — Учителя П. Дънов и Божественото учение; 1993 г. ИК-Ройял-77, гр. Варна.

244. Д-р Ил. Стратев — Философия на здравето; изд. "Бяло Братство", София, 1994 г.

245. Арнолд Едвин — Светилото на Азия; изд. Атанасов; София, 1984 г.

246. П. Дънов — Завета на цветните лъчи на светлината. София, 1912 г.

247. П. Дънов — Беседи, обяснения и упътвания; 1919 г. В. Търново.

248. Д. Лаерций — Животът на философите; изд. Наука и култура, София, 1985 г.

249. П. Дънов — Хио-Ели-Мели-Месаил. поч. Напредък, Ст. Загора, 1912 г.

250. Обяснения и упътвания за книгата: Завета на цветните лъчи на светлината — 1912 г., гр. В. Търново.

251. Ваниел — Съвременният обществен морал на Дънов; Кооп. печат "Едисон", София, 1922 г.

252. П. Дънов — Трите основи на живота; 1920 г. гр. Русе; II-ро изд. 1947 г.

253. П. Дънов — Новият живот — бес. 1922 г., В. Търново.

254. П. Дънов — Пробуждане на колективното съзнание; бес. 1921 г. гр. В. Търново и 2-ро изд. София, 1947 г.

255. П. Дънов — Да мисли; бес. 1935 г., 2-ро изд., София, 1948 г.

256. П. Дънов — Истината — бъдете съвършенни; София, 1923 г.

257. П. Дънов — Лични бележки на Дуно; (непубликувани) 15-II-1900 г.

258. М. Казакова — Бележки-протоколи, от съборите на 1906 до 1908 г. в гр. Варна.

259. П. Гумнеров — Бележки-протоколи, от съборите 1909-1915 г. В. Търново.

260. Емануил — П. Дънов — "Любовта", стих., сп. Виделина, кн. 4-5, 1903 г., гр. Сливен.

261. П. Дънов — Мисли диктувани от чист Дух; Своенравието — сп. Виделина, год. I, кн. 6, 1903 г., гр. Сливен.

262. П. Дънов — Мисли диктувани от чист Дух, Добродетелта — сп. Виделина — кн<197> 2, 1903 г., гр. Сливен.

263. П. Дънов — Мисли диктувани от чист Дух, Благонравието — сп. Виделина — кн. 3, 1903 г., гр. Сливен.

264. П. Дънов — Песни от Учителя; Сборник — Литопечат, София, 2938 г.

265. П. Дънов — Паневритмия; София, 1938 г.

266. П. Дънов — Паневритмия; София, 1941 г., печ. Литопечат, София.

267. Д-р Ил. Стратев — Божественото учение или Философия на живота на Учителя П. Дънов (под печат).

268. К. Делпюеш — А. Ф. П. Париж — "Парадоксът". АПР-сп. Наука и техника, кн. 6-7.II.1986 г., София.

269. Р. Николова-Менделеев; Нар. Просвета, 1948 г., София.

270. Б. Боев — Мисията на Богомилството; Казанлък — 1937 г. печ. Гутенберг.

271. G. Baissette — Leben und Lehre des Hippokrates; Hippokrates Verlag, Stuttgart, 1937.

272. П. Дънов — В царството на живата природа; 1933 г., София.

273. П. Дънов — Да се облечете в новия човек; 1931 г. 16 серия, неделна беседа.

274. П. Дънов — Четирите съвета; 1921 г. съборна беседа.

275. П. Дънов — Определяне работата на четирите съвета; 1921 г. съборна беседа.

276. П. Дънов — Учителят говори; София 1942 г. печат. "Житно зърно".

277. П. Дънов — Светът на великите души; беседа 1933 г. София.

278. П. Дънов — Свещенни думи на Учителя; София 1938 г.; II-ро изд. 1993 г. изд. Наука и изкуство, София.

279. П. Дънов — Да възлюбиш; бес. на II-ри мл. събор, 1924 г.

280. П. Дънов — Дигни одъра си; беседа 1938 г., София.

281. П. Дънов — Сила и живот; беседи XIII серия, 1914 г. Страхът — беседа.

282. П. Дънов — Начало и край на нещата; беседа 1928 г., София.

283. П. Дънов — Баща и син; беседа 1937 г., София.

284. П. Дънов — Обич към знанието; беседа 1927 г., София.

285. П. Дънов — Ключът на живота; беседа 1928 г., София.

286. П. Дънов — Живот за цялото; беседа, 1940 г., София.

287. П. Дънов — Младежки събор на 7-10.VII.1926 г. в гр. София.

288. П. Дънов — Младежки събор на 8-10.VII.1928 г. в гр. София.

289. А. Г. Чолалин — Лесно ли се лекуват белите дробове; "Наука и жизнь"; БТА, Наука и техника, № 39, 1988 г., София.

291. П. Дънов — Лекции на мл. ок. клас 1924-25 г.; год. IV, том III, № 21-23.

292. П. Дънов — Поздрав за новата година — 1914 г., София.

293. R. Glauner — Die Entzundungsbestrahlung; G. Thieme Verlag — Leipzigq 1940.

294. А. Петухов — Оживялата вселена; БТА, Наука и техника, № 36, 1988 г., София.

295. П. Лонг — Смейте се за здраве; БТА, Наука и техника, № 37, 1988 г., София.

296. Д. Адлър — В търсене на голямата единна теория за светлината; Нюзуик — Ню Йорк; БТА, Наука и техника, № 44, 1988 г.

297. Е. Клингър — Силата на мечтите; Сайколоджи тудей — Вашингтон; БТА, Наука и техника, № 44, 1988 г.

298. Н. Баленс — Човекът и дисплеят; Алгемеен дагблат — Ротердам, 1988; БТА, Наука и техника, № 44, 1988 г., София.

299. Б. Смик; Г. Габлас — Диетичната и терапевтичната роля на бактериите на млечната ферментация — "Аура"<197> Краков; БТА, Наука и техника, № 45, 1988 г.

300. Д. Рот и Д. Леройт — Химически разговор между клетките; Ню Йорк — Сайънсиз; БТА, Наука и техника, № 49, 1988 г.

301. Сайънс Нюз — Вашингтон — Протеини на плешивостта; БТА, Наука и техника, № 49, 1988 г.

302. Хр. Мермерски — Храните като лекарство; БТА, Наука и техника, № 49-50, 1988 г., София.

303. В. Хербс — Сладката атака срещу зъбите; Космос — Щутгарт; БТА, Наука и техника, № 48, 1988 г.

304. М. Перес — Парадонтозата; Фигаро — Париж; БТА, Наука и техника, № 48, 1988 г., София.

305. А. Богораз; И. Голдин — Пътешествие по ушната мида; Правда — Москва; БТА, Наука и техника, № 50, 1988 г.

306. Л. Уосоуиц — От какво зависи кръвното налягане; ЮПИ — Сан Франциско; БТА, Наука и техника, № 50, 1988 г.

307. В. Боголюбов — Вдишвайки здраве; Природа и человек — Москва; БТА, Наука и техника, № 51, 1988 г.

308. Й. Малмс — Животните и студът; П. М. Магазин — Хамбург; БТА, Наука и техника, № 52, 1988 г.

309. Д. Гелма и М. Хагър — Тяло и душа; Нюзуик — Ню Йорк; БТА, Наука и техника, № 1, 1989 г.

310. П. Дейвис — Борбата на разума с теорията за относителността; П. М. Магазин; БТА, Наука и техника, № 51, 1988 г.

311. Б. И. Искаков — Уравненията на мирозданието; Природа и человек — Москва; БТА, Наука и техника, № 6, 1989 г.

312. Ж. Гаво — Календарите на животните; Сианс е ви; БТА, Наука и техника, № 36, 1988 г., София.

313. Ж. Ивно; Ф. Нуши — Паметна на материята; Монд — Париж; БТА, Наука и техника, № 34, 1988 г.

314. Килиан — Скажи мне как ты светишся; Техника молодежи, 12, 1985 г.

315. Еренвалд — сп. "Хипократес"<197> Щутгард, № 13, 1937 г.

316. Told-Hochstetter — Anatomischer Atlas — III Band; Urban-Schwarzenberg — 1940.

317. Джуна Давиташвили — Уроци по

безконтактен масаж; Природа и човек — Москва; БТА, Наука и техника, № 10-11, 1989 г.

318. Джуна Давиташвили — Силата на моите ръце; Дружба, № 1, 1989 г.

319. Р. Келлер — сп. Хипократес, № 45, 1938 г., Щутгард.

320. Д. Фериари — В защита на сърцето; БТА, Наука и техника, № 36, 1988 г., София.

321. Дер Шпигел — Гладуването — средство за отслабване; БТА, Наука и техника, № 33, 1988 г.

322. "Хипократес", № 48, 1937 г., Щутгард.

323. М. Йортл — Какво извиква пролетта в тялото и душата; П. М. Магазин — Хамбург; БТА, Наука и техника, № 17, 1989 г.

324. М. Жирар — Нежеланите странични действия на лекарствата; Париж; БТА, Наука и техника, № 37, 1988 г.

325. Б. Китанов — Разпознаване и събиране на билки; изд. Земиздат, София, 1987 г.

326. A. Dinand — Taschenbuch der Heilpflanzen. Munchen — Schreiber.

327. Flamm — Kroeber-Seel-Rezeptbuch der Pflanzenheilkunde; Hippokrates-Verlag, Stuttgart, 1939.

328. Н. А. Агаджанян — Човекът и планетата земя; София, 1986 г.

329. Л. А. Сенека — Избрани диалози; София, 1987 г.

330. А. П. Дубров — Пагубното място; Природа и човек — Москва; БТА, Наука и техника, № 22, 1989 г., София.

331. М. Капустин — Преселването на душите — блъф или загадка; Ехо планеты — Москва; БТА, Наука и техника, № 24, 1989 г.

332. ТАСС — Ню Йорк — Пазете се от жегата; БТА, Наука и техника, № 24, 1989 г., София.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. БИТИЕ. 9
1.1.Сътворението на света..... 9
1.2.Неизвестното начало-Бог..... 17
1.3.Структурата на света..... 29
1.4.Живота..... 43
1.4.1.Произход и същност на живота..... 43
1.4.2.Изява на живота..... 49
1.4.3.Има ли край животът?..... 54
2. ПРИРОДАТА..... 59
2.1.Единството в природата..... 59
2.2.Науката в природата..... 63
2.2.1.Аритметиката в природата..... 65
2.2.2.Геометрията в природата..... 69
2.2.3.Физиката в природата..... 81
2.3.Светлината..... 92
2.4.Биосферата на земята..... 103
2.5.Музиката в природата..... 122
3. ЧОВЕКЪТ..... 133
3.1.Същност на човека..... 133
3.2.Произход на човека..... 138
3.3.1.Духът на човека..... 145
3.3.2.Душата на човека..... 150
3.3.3.Съзнанието на човека..... 162
3.4.Умът, сърцето и волята на човека..... 171
3.5.Мисълта и интуицията на човека..... 179
3.5.1.Мисълта на човека..... 179
3.5.2.Интуицията на човека..... 184
3.6.Човекът и еволюцията..... 188
3.7.Смърт, прераждане, карма..... 205
3.7.1.Смъртта..... 206
3.7.2.Прераждането..... 210
3.7.3.Кармата..... 218
3.8.Тялото-физическата същност на човека..... 222
3.8.1.Значение на тялото..... 222
3.8.2.Аурата..... 248
3.8.3.Здравни навици..... 249
3.8.3.1.Храненето..... 262
3.8.3.2.Сънят..... 271
3.8.3.3.Дишането..... 272

3.9.1.Морално-етични устои у човека..... 275
3.9.2.Страданията и грешките..... 289
3.9.3.Отношение към другите..... 294
3.9.4.Знание и учение..... 302
3.9.5.Вярата..... 310
3.9.6.Молитвата..... 313
4. СЪВЪРШЕНСТВОТО..... 316
4.1.Любовта..... 319
4.2.Мъдростта..... 328
4.4 Истината..... 329
4.5.Пътят към съвършенството..... 336
5. Кратка биография и характеристика на П. Дънов..... 365
5.1.П. Дънов сам за себе си..... 369
5.2.Защо дойдох..... 378
5.3.Какво мога..... 384
6. ЛИТЕРАТУРА..... 395

Доц. д-р Илиян Стратев

БОЖЕСТВЕНОТО УЧЕНИЕ
или
ФИЛОСОФИЯ НА ЖИВОТА
на
Учителя Петър Дънов

И. К. — « ВИДЕЛИНА »
ISBN 954-8925-03-6
Първо издание
Компютърен набор: *Елена Николова, Албена Карева*
Компютърно оформление: *Елена Николова*
Коректор: *Лили Борисова*
Оформление на корицата: *Агенция « ИМА »*
Формат 16/70x100

6000